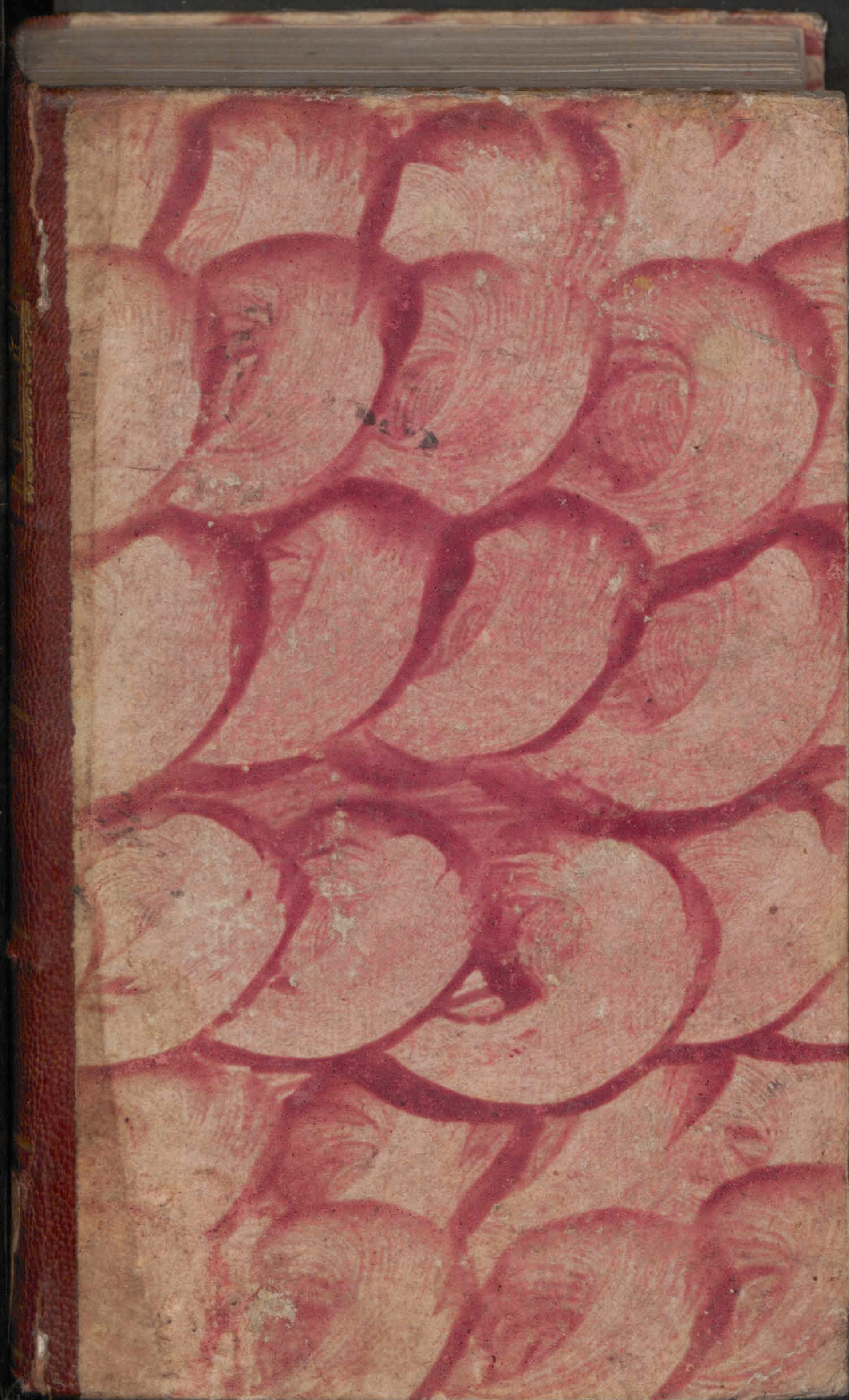

ANTIFEBRONIUS VINDICATUS

SEU

SUPREMA

ROMANI PONTIFICIS

POTESTAS

ADVERSUS

JUSTINUM FEBRONIUM

EJUSQUE VINDICEM

THEODORUM A PALUDE

Iterum adſerta, & confirmata.

PARS I.

CÆSENÆ

MDCCLXXI.

APUD GREGORIUM BLASINIUM SUB SIGNO PALLADIS.

SUPERIORUM FACULTATE.

Apparet te quum multa dicas, nihil inveniſſe quod diceres.

S. AUGUSTINUS

l. II. Oper. Imperf. contr. Julianum.

PRÆFATIO.

DUM secunda *Antifebronii* a me parabatur editio, optaveram maxime, ut quam nonnulli Pontificiæ majestatis osores magno quidem hiatu minati fuerant, ejus operis confutatio prodiisset. Satis nimirum ad eam refellendam fuisset, loca in *Febroniani* libri defensione notata (quæ pauca sane futura intelligebam) subjectis quibusdam animadversionibus corroborare, quin novo Lectores volumine fatigarentur. Verum quum diu promissam responsionem frustra exspectassem, typographi tandem desiderio satisfaciendum fuit, eique liber dimittendus multis quidem adcessionibus auctus, non tamen, quam dare plurimum interfuisset, prompta & expedita *Febronianæ* vindicationis confirmatus propulsatione. Ac duo quidem fere menses ab inchoata illa editione elapsi fuerant, quum ex litteris *Moguntia* datis *Febronianam* Apologiam in vulgus exiisse intellexi. Tum enimvero de ea mihi quamcitissime comparanda sollicitus ad amicum scripsi, ut illam ad me nulla interjecta mora deferendam curaret, quod & ille pro sua humanitate diligentissime effe-

cit. Quid dicam? Hæsi primum, quæ in *Antifebronio* fuerant certissimis omnis retro antiquitatis monumentis falsitatis errorisque convicta, ea aut insigni calliditate ab adversario dissimulata animadvertens, aut incredibili quadam confidentia nullo adhibito responso instaurata. Deinde quum hominem qui quum respondere se jactat, nihil tamen respondeat, refutare non tam difficile, quam ridiculum sit, illud consilii cepi, ut quæ in priori illa lucubratione fuerant a me pro Pontificiæ potestatis defensione Italice proposita, in hac uberius dilucidiusque latino sermone firmarem; aliqua præterea quæ tunc justis de caussis prætermittenda duxeram, accurate perpenderem; nihil ut in utroque *Febronii* volumine sit ex veritate non excussum, atque depulsum.

Cur autem quum Italico primum idiomate usus sim, nunc mutato consilio latinum usurpem, paucis aperio. Sed quæ *Febronius* in sua responsione (1) de Italica qua *Antifebronium* scripsi, lingua perquamhumanissime conjecerit, antea audiamus. *Scripserat* Febronius *latine: hoc exigebat materia, & objectum scriptionis; respondet* Zaccaria *sermone Italico. Quæris cur? Dicit Jesuita, se patrium suum idioma prætulisse, ex quo potuerint gravissima mala facile prævideri, quæ ex lectione* Febronii *in populo nascerentur, atque ea de caussa*,

(1) p. 340.

caussa, & *ad illa impedienda*, *librum perniciosum in lingua populari refutandum fuisse*. Doleo equidem, scripsisse me Italice; *Febronius* enim non satis, ut video, nostrum callet idioma, ut meam adsequi mentem potuerit. Non ego libri hujusce confutationem patria lingua suscepi, ut *quæ ex lectione* Febronii *in populo nascerentur*, mala sane gravissima præcaverem: qui hæc legerit, statim me de *Febroniano* opere latine scripto loquutum fuisse existimabit; verum ego malis, quæ ex Italica ejus libri versione tum promissa, deinde evulgata, aliisque id genus perniciosissimis libris apud nos heu! vulgari sermone passim distractis, obviam ire Italico item sermone volui & edixi. Mea hæc sunt (2): " è stata, buon tempo è, „ minacciata un' italiana versione di *Febbronio*, nè dubito, che presto la vedremo. „ Or se il veleno in nostra lingua si sparge, lascieremo noi di rivolgerla a salutevole antidoto? Pogniamo ancora, che „ questa volgar traduzione non fosse a luce. Quanti in poco tratto di tempo si „ sono a discredito della Religione, e a rovina dell' anime moltiplicati in nostra favella libercoli, ne' quali con piu breve „ sermone le stesse massime di *Febbronio* „ francamente si spacciano? E lo *Spirito* di „ *Gersone*, e *Istruzioni Cattoliche*, e che sò

a 3 io.

(2) *Introduz. pag.* CXXXII.

„ io. Era dunque dovere, che al noſtro
„ idioma non mancaſſe un buon preſervati-
„ vo contro la ſeduzione, che mercè di ta-
„ li libri ſi va dilatando, e maggior mali
„ minaccia". Quid quæſo heic ab æquo homine reprehendendum? immo quid non summopere commendandum? *Sed* (pergit *Febronius*) *numquid præſtitiſſet aliis etiam gentibus, iis nempe, quæ cis alpes ſunt, atque ita omnibus nationibus prædicari* EVANGELIUM CURIÆ? (Evangelium ſcilicet Curiæ *Febronio* Antichriſtianum eſt; quidni demum quod eruditiores noſtrorum temporum Proteſtantes effari puderet, Antichriſtus ſit ipſe Curiæ Princeps, *Romanus* Pontifex?) *Præſtitiſſet utique in ſenſu Romano*. Verum noſtræ primum gentis habenda ratio fuit; ad alias quod adtinet, illis in *Sappelii*, *Trawtwenii*, *Kauffmanſii* libris antidotum *Febroniano* veneno proſtabat. At non is *Febronius* eſt, cui hæc impune perſuadeas. Vir longe acutiſſimus aliam omnino cauſſam, cur *pro ſolis Italis* ſcripſerim, excogitavit. *Cum*, inquit (3), *in vaſto ſuo opere omne indiſtinčte* Bellarmini *ſententias*, *in* Gallia *damnatas*, *alibi ſpretas*, *adoptare & novis etiam argumentis ſtabilire ſibi propoſuiſſet juſte metuebat, ne ſua ſcripta extra Italiam ſibilis exciperentur; ſatius ergo credidit pro ſolis ſuis regionariis ſcribere, ut ſic hos ſaltem in cœco officio* Cu-

(3) p. 341.

Curiæ contineret. Scilicet mei *regionarii* adeo cœci ſunt, adeo imbecilles, adeo illitterati, ut quæ ſcripta *extra Italiam ſibilis exciperentur*, ſuſcipiant ipſi, atque deoſculentur; idque auctor operis *Francofurti* & *Lipſiæ* vulgati *Italis* exprobrabit? Sed ne *Italici* nominis gloriam, quæ omnibus in terris, bonarum artium atque diſciplinarum ſtudioſis & verſata eſt ſemper & porro habitabit, aliarum gentium injuria ulciſci videar, motos componam fluctus, & quod res eſt, neque ab inclyta *Germanicæ* nationis laude ſejungitur, enarrabo. Cum in *Bavaria*, tum in *Auſtria* fuere, qui de meo opere in latinam linguam transferendo cogitarunt; aliis præterea ex remotioris *Germaniæ* Provinciis non ſemel ad me litteræ datæ ſunt, quibus ad hancce ſuſcipiendam interpretationem ipſe incitarer. Cl. Eques *Joſeph Antonius* de *Bandel* ſub *Advocati muti* nomine apud ſuos notiſſimus, ac ſummis Pontificibus *Benedicto* XIV. ac *Clementi* XIII. apprime carus *Germanicam* quoque hujus operis verſionem a ſe adornandam in ſuis Ephemeridibus pollicitus eſt; quod an ille præſtiterit, haud equidem ſcio. Id mihi compertum, a latina interpretatione unum alterumque abſtinuiſſe, quod *Antifebronium* in brevius opus *Clementis* XIII. juſſu a me latine contrahendum didiciſſent; ubi vero me tanti Pontificis obitu perturbatum alio cogitationes, ſtudiaque con-

convertiſſe intellexerunt, eam ſtatim translationem adgreſſuros fuiſſe, niſi obſtitiſſem ego, atque illos ut tantiſper exſpectarent monuiſſem, dum ſcilicet novam eamque multo correctiorem locupletioremque Italici operis editionem nanciſcerentur. Hi *ſibili* ſunt, quibus ne *Antifebronius* extra *Italiam exciperetur*, *Febronio* teſte graviſſimo, metui, hi qui a latina me ſcriptione deterruerunt.

Nunc enimvero ab omni iſtiuſmodi metu liberatus *Febronii* monitis libens obſequar, atque *aliis etiam gentibus*, *iis nempe*, *quæ cis* (trans) *alpes ſunt*, *atque ita omnibus nationibus prædicabo Evangelium Curiæ*. Præſtare id nunc maxime intelligo, poſtquam novis in dies turbis Catholicam apud illas commoveri, atque adfligi Rempublicam novimus. Verum & aliud eſt, quod ad hanc latinam lucubrationem impellit. Verſatur nempe mihi ſemper ob oculos CLEMENTIS XIII. præclariſſimi Pontificis, de meque optime meriti imago, quemque ut nuper indicabam viventi promiſeram, *Antifebronium* breviorem illum atque latinum poſtulare jure quodam videtur. Faciam igitur ſatis optimi Pontificis deſiderio, atque ab eo ut equidem ſpero, in cœlis jam conſtituto gratiam hoc opere inibo. Nam multa, ut dixi, ex *Antifebronio* huc in ſummam quamdam redacta transferam, alia copioſius illuſtrabo, plura in eo prætermiſſa adijciam ad Pontificiam digni-

dignitatem vindicandam aptissima. Ceterum quidquid id laboris erit, totius Ecclesiæ Principi PETRO sacrum esto, qui *si pietatis suæ curam*, ut *Leo Magnus* ajebat (4), *omni populo* Dei *sicut credendum est, ubique prætendit, quanto magis nobis alumnis suis* (immo etiam delatæ sibi a *sempiterno Rege Redemptore nostro Domino Nostro Jesu Christo* potestatis vindicibus) *opem suam dignabitur impendere.*

I N.

(4) *Serm. III. pag. II. Caccilariana edit.*

CONSPECTUS DISSERTATIONUM HOC VOLUMINE CONTENTARUM.

Re-

DIS-

DISSERTATIO I.

DE OPERE FEBRONIANO

EJUSQUE NUPERRIMA DEFENSIONE.

CAPUT I.

Historia operis Febroniani, variaque ejus fata.

I. ANtequam *Febroniani* operis defensionem refellere adgrediar, quæ ad hujus libri historiam, variamque fortunam pertinent, non erit Lectoribus injucundum nosse, nec fortassis inutile. Prodiit primum hic Liber sub ementito *Bullionensis* typographii nomine *Francofurti* ad *Mœnum* A. MDCCLXIII. prænotatus: Justini Febronii *JCti de statu Ecclesiæ, & legitima Potestate Romani Pontificis liber singularis ad reuniendos dissidentes in Religione Christianos compositus*. Quis sub *Justini Febronii* nomine lateat, nemo ex me quærat. Quid tamen aliis hac de re visum sit, narrare non

abnuo. Proteſtantes, qui *Lipſiæ Acta eruditorum* edunt, auctorem prodiderunt *Georgium Chriſtophorum Neller* (1), illum ipſum, qui quum VIII. Kal. Aprilis A. MDCCLXVI. in Auditorio majore *Trevirenſis* Academiæ propugnandam ſe Præſide hanc ex Jure Canonico Theſim propoſuiſſet: *& Papam accuſari poſſe etiam extra caſum deviationis a fide, docet exemplum* Johannis XXII & XXIII. *depoſitorum non obſtante* Can. 7. *diſt.* 21. Can. 6. *diſt.* 40. Can. 14. *IX. q.* 3., huic autem Theſi neſcio quis *Jeſuita* antitheſim menſe majo defendendam obieciſſet; tertio Idus Septembres ejuſdem anni *Apologiam hiſtorico-canonicam pro S. Provincia* Romana Johannem *XII. Papam ut Apoſtatam reprobante, & coram* Othone *M. Imp.* Leonem *VIII. canonice eligentem* ad publicam exercitationem ibidem deduxit (2). Contra *Jablonskius*, cujus verba paullo poſt reddituri ſumus, *illuſtrem Eccleſiæ* Romanæ *Præſulem* ſub eo nomine delireſcere adfirmat. Neque aliter ſenſit *Conſtantinius* in eo libello (3), quem inferius

(1) Locum infra recitabo.

(2) Confer egregium libellum inſcriptum: *Pythagoras novus excuſſus, ſive diſceptatio in Apologiam Hiſtorico-Canonicam &c.* ac *Leodii* an. MDCCLXVII. vulgatum in 12.

(3) pag. 5. *Qualunque ſieno ſtati i veri motivi, che induſſero* QUEL DOTTO, MA INCONSIDERANTE PRELATO *a ſcrivere quell' opera.* de Statu Eccleſiæ. Pag. autem II. *Queſti ſono li veri effetti, che derivano dalla ſconſigliata opera di quel* PRELATO, *che pure da quella Poteſtà, contro di cui reclama*, RICONOSCE IL SUO GRADO DI VESCOVO in partibus &c.

ferius commemorabimus. Sed quem isti suppresso tamen nomine indicant, detegit scriptor Ephemeridum, quæ singulis hebdomadis *Hildesii* Germanice excuduntur; ait enim *Febronium* alium non esse a celeberrimo *historiæ diplomaticæ Trevirensis* scriptore Illustrissimum nempe *ab* H. . . . . .

II. Ut ut est, nullus *Febroniano* liber exstitit a multo tempore fortunatior. Nam sive quod iniquissimo hoc in Ecclesiam Sedemque Apostolicam tempore visus est novitatum auctoribus longe accommodatissimus, sive quod, ut alii non tam suspicari se ajunt, quam exploratum certisque tabulis confirmatum habere, occulta quadam pactione societateque conflata de eo veluti malorum, quæ parabantur præcursore quodam, aut potius perfectore & magistro præmittendo deliberatum antea fuit, multa exemplorum millia per totam late *Europam* sunt celerrime disseminata. Quare primam illam *Francofurtensem* editionem proxime sequuta est *Veneta*; hanc a. 1765. altera *Francofurtensis* priore emendatior & multo auctior, quam secunda *Veneta* paullo post excepit ac tertia *Francofurtensis* A. MDCCLXX. Idem præterea opus e *Veneto Josephi Bettinellii* typographio Italice redditum atque Isagogica Anonymi cujusdam *Galli* dissertatione auctum accepimus; quin & *Gallico* fertur

expreſſum fuiſſe ſermone (4). Quid? quod *in* Luſitania, uti *Febronius* ipſe ſibi propterea magnifice plaudens teſtificatur (5), *in gravi cauſſa ſtatas ab Advocato Regio publice allegatur* ADVERSUS ROMANAM CURIAM. Quod quidem ſi *Febronius* decori ſibi tribuit, alia ejuſmodi laudum ſuarum monumenta atque adeo honorificentiora cur ſiluit? Nempe & *Antonius Pereira Luſitanus* Sacerdos ac Theologus in duobus illis, quos de Principum, atque Epiſcoporum poteſtate ad comprimendam atque adeo labefactandam *Romanæ* Sedis auctoritatem conſcripſit commentariis non ſemel illius meminit veluti Theologi longe graviſſimi: & *Ultrajectini* Schiſmatici in nuperrimo libro (6) quo ſe Catholicos *Donatiſtarum* more deprædicant, eum ſuæ ipſorum ὀρθοδοξίας teſtem non ſine magna honoris præfatione producunt.

III. Quid porro de heterodoxis Scriptoribus dicam? Quantis illum præconiis efferunt? Litterariarum Ephemeridum, quas *Nova Acta eruditorum Lipſienſia* vulgo dicimus, Auctores audiamus. ad annum MDCCLXIV. *Num.* I. *Inſigne prorſus, ac memoratu digniſſimum eſt, quod hic opus indicamus, non ſolum ob egregiam atque dif-* fu-

(4) Febr. T. II. *p.* 23. *in not. ad Judic. Acad.* Colon.
(5) ibid. p. 22.
(6) *Noveaux Temoignages en faveur des Evèques, & du Clergè Catholique de l' Egliſe d'* Utrecht.

fusam doctrinam qua est refertum, *sed etiam*, *atque in primis*, *ob novum* ac laudabile Auctoris consilium. *Ab ipsis sane* Lutheri *temporibus* (Quæ epocha, Deus immortalis !) *nemo extitit*, *qui*, *in medio quasi coetus Romani gremio*, *contra abominandos illius abusus*, & *vanam Pontificis potestatem*, *tam intelligenter*, *cum tanto lectionis & doctrinæ adparatu*, *tam denique fortiter disputarit*, *quam hic personatus* Febronius, *quam larvam esse Consultissimi* D. Georgii Christophori Nelleri, SS. *Canonum in Academia* Trevirensi *Professoris*, *qui iam aliis libris ad rem numariam medii ævi potissimum pertinentibus magnam famam*, *magno suo merito consecutus est*, *comperimus*. *Hic enim vir incomparabilis totus est in eo*, *ut caussas*, *originem & incrementa*, *injustæ potestatis pontificiæ declaret*, *eam arctioribus limitibus includet*, *adeoque viam monstret ad reconciliandos cum sua ecclesia eos*, *qui dissentiunt* ; *quod*, *diminuta paullulum hac potestate facilius obtineri posse putat*, *quamvis multum adhuc tribuat Pontifici*, *quod nemo nostrum ei non negabit*, *ut ex ipsa operis delineatione*, *quam nunc dabimus*, *manifestum fiet*. In eamdem sententiam hæc de *Febronii* libro effatur *Joh. Ernestus Schubertus in Lutherana Helmestadiensi* Academia professor in dissertatione *de Jurisdictione Romani Pontificis* : *Ejus* (Febronii) *commentatio de statu Ecclesiæ*, & *legitima Potestate Romani Ponti-*

ficis a PROTESTANTIBUS *non minus* CELEBRATUR, *quam a Doctioribus*, *&* CORDATIS *Catholicis*. Quinam vero apud Protestantes ſint *cordati Catholici*, facile quiſque intelliget. Summam quoque laudem *Febronio* tribuit *Paulus Ernestus Jablonski* in ſuis *Institutionibus historiæ Christianæ* (7). Neque „ prætereunda ſunt, inquit, quæ illuſtris „ Eccleſiæ *Romanæ* Præſul qui ſub nomine „ *Justini Febronii* latere voluit, de uniendis „ diverſis Chriſtianorum ſectis monere conſultum duxit. Facile ſcilicet animadvertit Vir perſpicaciſſimus, eam qua Pontifex *Romanus* gaudet, autoritatem maximum ſemper unionis impedimentum futurum, igitur argumentum hoc præ cæteris ſibi excutiendum ſumſit, atque non ſolum ipſum Pontificem hortatur, ut ab immodica, quam ſibi arrogavit, quamque adulatores ejus ipſi continuo ſervare & vindicare ſtudent, autoritate ipſe ſe demittat, ſed & Principes & Epiſcopos, nec non, tam Theologiæ quam Juris Canonici Doctores obteſtatur, ut ſtudia ſua & conferant ut Pontificis *Romani* autoritas antiquis ſuis iiſque juſtis limitibus circumſcribatur. Quod qua ratione fieri debeat, & quomodo Epiſcopis & Conciliis ſua ſit reddenda auctoritas, multis erudite proſequitur. " Ac Carolus quidem

(7) T. III. *ſec. XVIII. ſect. VI.* §. *IV. pag.* 145.

dem *Fridericus Bahrdt* primus omnium edita Lipsiæ dissertatione a. 1763. *Febronii* librum oppugnavit. Caussam cur *Lipsiensis* hic Catechista *Febronium* adgressus sit, capite quarto explicabimus. Satis heic sit adnotasse, non eam certe fuisse, quod *Lutherano* homini *Febronianæ* in *Romanum* Pontificem criminationes minime probarentur; immo magnis propterea illum laudibus extollit. *Bono*, inquit (8), *& sincero animo ad ipsum* Clementem *scribere videtur*, *eumque rogare*, *ut ineptos* Ecclesiæ *curiæque* Romanæ *abusus expellere*, *pristinamque catholicæ matri pulchritudinem restituere*, *si possit*, *velit*. Addit (9) *Febronium Virum sibi videri* PIUM (Lutherana nempe pietate) *& in Ecclesiæ salute curiosum*. Tandem quasi susceptæ a se concertationis veniam ab eo petiturus, *neque tamen*, inquit, (10) *minus nobis ipsis magno in pretio semper erit istud opusculum* Justini Febronii, *quippe quod summa cum eruditione perscriptum; rebusque & variis*, *& ad discendum idoneis*, *refertum esse intelleximus*.

IV. Nullus equidem Catholicorum, qui ad *Lutheranorum* mentem *cordati* non sint, hasce *Febronio* laudes invideat. Horreat etiamnum nostrorum hominum aures, dum *Launojum*, atque *Dupinium* heroes *Febronio*

 lau-

(8) §. *IV*.
(9) §. X*IV*.
(10) §. *XVI*.

laudatiſſimos a Proteſtantibus audiunt *teſtibus veritatis*, hæreticæ nimirum falſitatis adnumerari (11). Invidentia ferentur in illuſtrem *Romanæ* Eccleſiæ Præſulem, quem a Proteſtantibus non ſolum *eruditum*, *ſincerum cordatum*, *pium* prædicari noverint, ſed ceteris omnibus qui a *Lutheri temporibus in ſinu Romanæ Eccleſiæ immenſam Pontificiæ Sedis poteſtatem impugnarunt*, *Launojo* ſcilicet ipſi ac *Dupinio* anteponi? Quamobrem nemo prudens mirabitur, in hac temporum perverſitate inter Catholicos non *Italiæ* ſolum, ſed etiam *Germaniæ* non defuiſſe complures, qui *Romani* Pontificis cauſſam adverſus *Febronium* ſtrenue propugnandam ſuſciperent. Enimvero anno MDCCLXIV. exiit in vulgus *Juſtiniani* FROBENII (ſub quo nomine cl. *Amortium* latere nonnulli arbitrabantur, quamvis P. *Sappelio* tribuenda potius videatur, ut ex *monito* ad ejuſdem librum mox citandum colligere eſt) *Epiſtola ad cl. V.* Juſtinum Febronium *Ictum de legitima poteſtate Summi Pontificis*, brevis illa quidem, ſed

(11) Nempe *Antonius Reiſerus* a. 1685. librum edidit *Amſtelodami* prænotatum: *Johannes* LAUNOJUS *teſtis & confeſſor veritatis Evangelico-Catholicæ* [*Lutheranam* intellige a *Lutherano* ſcriptore heic indicatam] *in potioribus fidei capitibus controverſis adverſus* Robertum Bellarminum &c. Porro *Johannes Frickius* in præfatione, qua *Dupinii* methodum ſtudii Theologici a *Johanne Martino Chriſtell* latine redditam inſtruxit, agens de celebri illius libro inſcripto *de la Puiſſance Eccleſiaſtique et temporelle*, *quam probe*, exclamat! *ſemel iterumque vir doctus principiis Proteſtantium*, *hoc eſt veritatis adcedit*!

ſed plena bonæ frugis. Luculentiores ſunt, quas non multo poſt, Idibus ſcilicet Quinctilibus ejuſdem anni MDCCLXIV. habuimus, *ad* Juſtini Febronii *Icti librum ſingularem* de legitima poteſtate Romani Pontificis ad reuniendos diſſidentes in Religione Chriſtianos *compoſitum*, *obſervationes quædam ſummariæ*. Auctor illarum P. *Joſephus Kleiner* e Soc. Jeſu *Heidelbergenſis* Profeſſor, qui eas a *Ludovico Kuſtero* Sereniſs. *Palatini* Electoris Clerico Alumno defendendas propoſuit programmate edito, inſcriptoque: *Unio diſſidentium in religione Chriſtianorum diſſertationibus inauguralibus pertractata*, *facta antitheſi parallela ad* Juſtini Febronii Icti *librum pro reuniendis diſſidentibus in Religione Chriſtiana*. Utrumque porro opuſculum poſtea recuſum partem primam conſtituit *opuſculorum criticorum contra* Juſtini Febronii *Juriſconſulti librum ſingularem de legitima poteſtate Summi Pontificis*, quæ colligi a. 1765. ac ſub ementito *Amſtelodami* nomine edi cœpere. Ceterum eodem illo anno MDCCLXV. quum *Febronius* librum ſuum *Francofurtenſibus* formis iterum, ut diximus, exprimendum curaret, utrique adverſario ſatisfacere conatus eſt, *Frobenio* quidem in Appendice ſecunda *Juſtiniani novi*, in tertia Kleinero *Johannis Clerici* adſcitis nominibus. Illud oppido ridiculum, *Hulum Jordanum*, ſive *Febronium* (nam novo huic *Proteo* plures lubet perſo-

nas

nas ſuſtinere, ſeu ut incautis perſuadeat, neſcio quas doctorum hominum phalanges ſub ipſius vexillis ſtipendia mereri, ſeu ut ſi forte ipſum ſibi non ſatis conſtare obtigerit, alteri tribuere confidentius poſſit, quæ in ejus doctrinis pugnantia comperias) illud, inquam, oppido ridiculum, commentitium *Jordanum*, dum *Lopſienſi Bahrdtio* reſpondere nititur, *Lutherani* hujus Catechiſtæ laudes cum Jeſuitæ *Kleineri* exprobrationibus non timuiſſe contendere. *Ille*, inquit (12), *Bahrdtius* ſcilicet, *ſinceritatem ſcopi*, *pietatem*, *pro Eccleſiæ ſalute curioſitatem*, *eruditionem* Febronio *recognoſcit*; *iſte vero* (Jeſuita) *ſcopum larvatum*, *impietatem*, *temeritatem*, *Eccleſiæ perturbationem*, *partis Epiſcopalis unicum ſtudium*, *parum eruditionis ex penu propria eidem obiectat*. Scilicet adeo obcœcato animo eſt *Jordanus* noſter, ut illas *Lutherani* hominis laudes *Jeſuitæ* obiectationibus permagnum pondus adferre non videat. Quid enim in *Lutherani* Catechiſtæ ore *ſinceritas ſcopi*, quid pietas, quid *pro Eccleſiæ ſalute auctoritas*, niſi quod Romanus-catholicus *ſcopum larvatum*, *impietatem*, *temeritatem*, *Eccleſiæ perturbationem* appellet?

V. *Febronianæ* hæ adverſus *Fobrenium*, & *Kleinerum* apologiæ contemptus licet ac contumeliarum plenæ alios ab ejus refellendo libro minime deterruerunt. Ac commemorandi

(12) *T. I. App. IV. pag.* 87.

randi primum ſunt qui anno 1765. cum *Febronio* dimicarunt, larvatus nempe *Ladislaus Simmoſchovinus*, & *Gregorius Trautwein*. Illius eſt, quæ hunc titulum præſefert epiſtola: *epiſtola*. Ladislai Simmoſchovini Tuſci-Romæ & *a* Sorbona Lutetiæ Pariſiorum *probata; nunc primum paucis intuitu circumſtantiarum mutatis, in lucem atque ad cl. V.* Juſtinum Febronium Iᴄtum *emanata*, Sienæ 4.; hujus peramplum opus, cui titulus: *Vindiciarum adverſus* Juſtini Febronii Iᴄti *de abuſu & uſurpatione ſummæ poteſtatis pontificiæ librum ſingularem liber ſingularis. Auctore RR. DD.* Gregorio TrautWein; *Præpoſito & Abbate exempti Collegii Canon. Reg.* Ulmæ Svevor. *electo. Pars prima, cui accedit Nomenclatór Febronianus. Pars ſecunda, cui accedit Syllogiſmus* Antifebronianus *Pragmaticus ſive diſſertatio de* Iſidoriana *Collectione Decretalium RR. PP. ante* Siricium *Papam*. Pluris tamen propter conſpirationem gravitatemque ſententiarum æſtimandus, quem eodem anno a celeberrima *Colonienſi Univerſitate* nacti ſumus, Libellus inſcriptus: *Univerſitatis* Colonienſis *de Proſcriptis a S.S. D. N.* Clemente *divina Providentia Papa XIII. Actis Pſeudo-Synodi* Ultrajectinæ *anno* 1765. *die* 30. *Aprilis & Libris* Juſtini Febronii *Juris Conſulti anno* 1764. *die* 27. *Februarii Judicium Academicum anno MDCCLXV. Idibus Septembris* Coloniæ *Typis Hæredum* Ge-

reonis

reonis Arnoldi Schauberg *Universitatis typographi &c. Florentia* quoque ipso illo anno 1765. egregium pro Pontificia dignitate pugilem vidit, P. F. *Guillelmum Albertum Bartoli* ordinis *Prædicatorum*, qui duodecim de *legitima* Potestate *& spirituali Monarchia* Romani *Pontificis adversus* Justinum Febronium *Jurisconsultum Theologico-dogmaticas Theses, earumque rationes præside* P. F. Raymundo Maria Corsi *in Collegio* S. Marci ejus ordinis, auspice vero clarissimo Præsule Vitaliano Borromeo tunc apud aulam Cæsaream Apostolico Nuncio, nunc S. R. E. Cardinale publice propugnandas adgressus est. Eas porro Theses in Italicum versas sermonem *Venetiis* a. 1767. *Antonius Locatellius* typographus vulgavit hoc titulo: *proposizioni apologetiche della Podestà legittima, e Monarchia spirituale del Pontefice* Romano *contra* Giustino Febbronio *Giureconsulto, date in luce dal M. R. P. F.* Raimondo Maria Corsi *dell' Ordine de' Predicatori Professore primario di Teologia nel Collegio di S.* Marco *in* Fiorenza, *traduzione dal latino* 8.

VI. Sequentibus enimvero annis genus hoc belli *Antifebroniani* acrius confirmatum est. Nam præter *Franciscum Xaverium Zech Jesuitam* longe eruditissimum, qui quum anno 1766. de *judiciis Ecclesiasticis* ad *Germaniæ Catholicæ principia & usum* partem posteriorem *Ingolstadii* in lucem emitteret,

Tit.

Tit. XIII. de ſchiſmate (13) nonnulla in *Febronium* ſuppreſſo illius nomine animadvertit, P. *Julius Antonius Sangallus* e clariſſima *Minorum Conventualium* familia Vir doctus, multiſque editis utiliſſimis libris celeberrimus juſtum volumen *Febronio Venetiis* oppoſuit, quod prænotavit: *Dello ſtato della Chieſa e legittima podeſtà del* Romano *Pontefice dal medeſimo ſoſtenuta conforme l' antica tradizione Libro Apologetico contro il nuovo ſiſtema dato alla luce da* Giuſtino Febronio J. C. *per conſervare nell' unione i Fedeli, e diſingannare gli Eretici*. Ad annum 1766. ſpectat hic liber; quem deinde *Germanice* redditum, atque *Antifebronii* titulo inſcriptum vidi. Sequentis anni 1767. ſunt V. *Antifebronius* meus, quem heic vindicandum ſuſcepi, & *Amatino* typographio *Piſaurienſi* in lucem emiſſus. 2. *Liber ſingularis* (in 4.) *ad formandum genuinum conceptum de Statu Eccleſiæ & Summi Pontificis poteſtate contra* Juſtinum Febronium, *hujus, aliorumque appendices & ſcripta huc uſque edita, ex S. Scriptura, Patribus, Conciliis, & perpetua majorum traditione in lucem datus ab* V. P. F. Ladislao Sappel *Ord. S. P.* Franciſci Recoll. Auguſtæ Vindelicorum. 3. *pro ſtatu Eccleſiæ Catholicæ, & legitima poteſtate Romani Pontificis contra* Juſtini Febronii *Juriſconſulti librum &c. apologetico Theologicum* ope-

(13) *pag.* 191. *ſeqq.*

opera Joann. Godefridi Kauffmans Hulſenſis *S. T. D. & nunc Facult. Theol.* Colon. *Decani*, Coloniæ Agrippinæ. 4. Quum vero *Venetus* typographus *Bettinellius* Italicam *Febronii* interpretationem a ſe excudendam quodam diſſeminato programmate audentiſſime enunciaſſet, non ſolum hocce programma *Romæ* (14) infamia notatum eſt, ſed etiam Advocatus *Conſtantinius Ferrarienſis* criticarum epiſtolarum auctor notiſſimus, brevem in illud diſſertationem emiſit. En titulum: *Diſinganno ſopra l' oggetto ſcritto in fronte del libro intitolato* de Statu Eccleſiæ &c. *del ſuppoſto* Giuſtino Febbronio *G. C.*, *e ſopra la falſa interpretazione di tale oggetto nel Frontiſpizio della traduzione Italiana, e gl' ingannevoli preteſti del manifeſto ſopra tale traduzione*. In Ferrara 1767. 8. Poſt hos *Febronium* vehementer adgreſſi ſunt Itali duo, alter ex ordine *Capuccinorum*, quem ferunt *Bartholomæum* a *Cocaleo* appellari, latinis quibuſdam epiſtolis *Lugani* evulgatis (15); alter *Veronenſis* Cleri ornamentum *Petrus Ballerinius* cujus a. 1768. extremum hoc opus (nam Virum doctiſſimum paullo poſt magno litterariæ Reipublicæ damno mors nobis eripuit) ex *Veronenſi Marci Moroni* typographio accepimus, *de poteſtate Eccleſiaſtica Summorum Pontificum, & Concilio-*

rum

(14) Edictum in appendice ad hocce caput invenies.
(15) *Italus ad Febronium*; hic libri titulus.

rum generalium librum, *una cum vindiciis auctoritatis Pontificiæ contra opus* Justini Febronii.

VII. Nihil de *Corsio*, nihil de *Constantinio*, nihil de Capuccino *Cocaleensi*, nihil demum de *Ballerinio Febronio* innotuit: In ceteros quos hactenus percensuimus, calamum distrinxit interritus. Itaque tertiam operis sui editionem novo auxit volumine. Eodem quo primus, titulo alter hic tomus prænotatur; totus tamen quantus est, prioris vindicationes exhibet. Longa præmittitur *Editoris* præfatio, qua *Febronii* systema multis explicatur, atque illustratur. Sequitur *Universitatis Coloniensis* quod antea memoravimus, *de libris* Justini Febronii *Judicium Academicum*, *notis & observationibus criticis examinatum*, *emendatum & reformatum*. Sed vere ut dicam, non satis rebus suis consuluisse videtur *Febronius*, qui ipsum illud *judicium* Lectorum oculis exhibuit. Qui enim illud *cum notis & observationibus criticis* comparaverit, facile perspiciet, injuriosa quadam nobilissimæ Academiæ contemptione potius quam ratione & argumentorum pondere *Febronianam* in his caussam defendi. Cetera jam hujus voluminis apologetica opuscula enumeremus. Sunt illa omnino quinque; primum quidem *Responsum est ad epistolam*, *quam quidam sub* Ladislai *nomine in* Febronium *conceptam evulgavit*;

gavit; alterum *notas criticas breves* complectitur *in ea*, *quæ* Ingolstadiensis *Professor* P. Franc. Xav. Zech S. J. *adversus pacificum* Febronii *systema nuper edidit*; tertium inscribitur JOHANNIS A CALORE Icti (Theologum maluissem, quam Jureconsultum) *Apologia pro* Justino Febronio *adversus quatuor Theologos* GODEFRIDUM KAUFFMANS, GREGORIUM TRAUTWEIN, N. SANGALLO & LADISLAUM SAPPEL; quarto titulus *Flores sparsi* ad Just. Febronii *librum* (o librum lectissimis floribus dignum!) de statu Ecclesiæ *per* THEODORUM A PALUDE adversus FRANC. ANTON. ZACCARIA S. J., postremum JUSTINI FEBRONII *de subtractione obedientiæ Rom. Pontifici debitæ epistolam* sistit. Cave autem credas, Editorem, *Johannem a Calore*, *Theodorum a Palude*, & *Febronium* diversos homines esse. Idem antea de primi voluminis appendicibus monui. Delectatur maxime *Febronius* ludicro hocce spectaculi genere, quo unus idemque homo se pene varium & multiformem exhibet. Caussas supra indicavi. Illud exploratum, non doctrinam modo puram putam *Febronianam* esse, sed stylum, totamque operis conformationem unum *Febronium* horum omnium opusculorum auctorem prodere. Quamobrem in nostro opere, brevitatis etiam causa non editorem, non *Johannem a Calo-*

re,

re, non *Paludanum Theodorum*, ſed ſolum *Febronium* appellabo.

VIII. Ad inchoatam hiſtoriam redeo. Non difficile *Febronio* fuit aliquid conſcribere, unde ſuos adverſarios refutaſſe populo videretur. Multi librum adripiunt, titulos legunt; en ajunt apologiam *Febronii*, eamque (proh! Deus immortalis!) paginarum omnino *646.*; hoc illis ſatis; rectene is an ſecus reſponderit, nec perpendunt ipſi, nec a doctioribus ſiſcitantur. Id enimvero arduum maxime *Febronio* fuit a *Romana* libri ſui damnatione, ceteriſque, quæ illam conſequutæ ſunt, proſcriptionibus ſe ſe commode expedire. Nimirum non ſolum Sacra Indicis Congregatio cum anno 1764. tum anno 1766. utramque quæ circumferebatur, *Francoſurtenſem Febroniani* libri editionem confixit, ſed ipſe ſummus Pontifex *Clemens* XIII. litteris Eccleſiaſticos Electores, alioſque *Germaniæ* Epiſcopos, *Herbipolenſem* cum primis, *Spirenſem*, ac *Conſtantienſem* (16) admonuit, ut omni cura & vigilantia *quam primum* TETERRIMUM *librum a Fidelium oculis ac manibus ſubmoverent*. Porro non pauci ejus Nationis Præſules (hos inter ſumma cum laude nominandi præter *Leodienſem*, qui *Febronii* opus cum aliis id genus libris confixit, *Bambergenſis Conſtantienſis*, & *Fri*-

(16) Haſce litteras ne longa monumentorum recitatione lectores heic fatigentur, in appendicem reijciemus.

singensis, & *Augustanus* Episcopi, Archiepiscopus *Pragensis*, atque Electores) Romani Pontificis monitis obtemperantes illud suis quoque ipsorum decretis nec sine gravissimis notis damnarunt (17).

IX. Catholicus Auctor hæc de se a Christi Vicario scribi; hæc contra se a tot præstantissimis Dominici Gregis Pastoribus agi intelligens exhorruisset, tantamque labem ipse noxiis suis lucubrationibus quoad sibi liceret igne deletis, aut certe data publice palinodia abjudicatis atque rejectis a Christiana Republica amovere studuisset. Nihil minus *Febronius*; quin librum suum vindicavit, confirmavit errores. Ut autem tam solemnis per Ecclesiam proscriptionis invidiam a se quoquo modo depelleret, ipsas *Romani* Pontificis litteras palam contemnere, atque adeo in crimen vocare non dubitavit. Itaque in appendice illa contra *Kleinerum*, quæ tertia est primi voluminis impudentissimam quamdam epistolam in medium adfert (18), qua obscurus quidam agri *Moguntini* scriptor in *Romanum* Pontificem incredibili quadam procacitate invehitur. " Dimensurare non possum, inquit Sce-
„ lestus tenebrio, *cæcitas*, an *vindicta*, Mi-
„ nistrorum Papæ sit major: Sed ubi tactus
„ vivus, ibi dolor, ubi dolor, ibi vindi-
„ cta

(17) Confer eamdem appendicem:
(18) *pag.* 44. & 81. *seqq.*

„ cta, ubi vindicta, ibi mox cœcitas: O-
„ culos clauserint necesse est, alias vidissent
„ flores Catholicorum doctorum, in libris,
„ qui coævi sunt, & antiquiores libris hæ-
„ reticorum. Quantum hic astutia curialis
„ circumvenit religionem ejus *Clementis*,
„ quem ex primogenia urbis acclamatione
„ *Febronius* vocat *Papam Sanctum!* Quanta
„ impostura fieri voluit totius *Germaniæ* Ar-
„ chi-& Episcopis hac censura! paucissimi
„ legunt totum librum, plurimi credunt
„ Brevi Apostolico: eruditi autem adver-
„ tunt, Febronium *esse virum desideriorum*
„ *pro reformatione Curiæ* Romanæ, *pro reu-*
„ *nione dissidentium*, *pro extirpatione hæresum*,
„ *viamque voluisse præparare bona mente*. *Fe-*
„ *bronius* fere omnia deprompsit aperte ex
„ Catholicorum, & quidem primæ notæ,
„ libris; cur hoc tacetur in Brevi? Cur,
„ gemente veritate, in eo scribitur, *omnia*
„ *ex hæreticorum*, & *Sanctæ Sedi infensissi-*
„ *morum hominum libris conquisita esse*, imo
„ adeo *absurdissima quædam* de suo adjecisse
„ *Febronium?* Suspicor ideo, ut horrifica
„ hac tuba perterriti *Germani* abjiciant *Fe-*
„ *bronium*, ne velut in speculo videant *Ro-*
„ *manorum* maculas & rugas". Ex agro scilicet *Moguntino* nostris hisce temporibus heu quæ zizania, in magnum Christiani nominis dedecus eruperunt. Etiamnum *tractatiunculæ* illius non sine lacrymis recordamur

de fontibus Juris Canonici Germanici, qua prælectiones ſuas Academicas a. 1758. *Johannes Horix* indixit. Bene tamen eſt. Celſiſſimus ejus Eccleſiæ Præſul, idemque Elector ampliſſimus exitioſum libellum juſta damnatione perculit (19). Ac fortaſſe ſuſpicari quis poſſet, epiſtolam a *Febronio* redditam nonniſi ab illius diſſertationis auctore prodiiſſe. Digna certe eſt *Johanne Horix*, digna ejus in Apoſtolicam Sedem, Juſque Canonicum ab ea præſcriptum irreverentia. At quiſquis tandem epiſtolæ ſcriptor fuerit, quæ iſta temeritas eſt non ſolum R*omani* Pontificis ſententiam cum privati hominis epiſtola contendere, ſed illam etiam ex hujus auctoritate, quæ nulla eſſe poteſt, convellere, flloccifacere, irridere? Quanquam hæc antiquiora ſunt, quam ut in illis perſequendis diutius immoremur. Recentiora *Febronianæ* in contemnenda Apoſtolica ſede libertatis exempla perſequamur. Laudaverant *Colonienſes* eximiam majorum ſuorum in abjiciendis *libris aut propoſitionibus a Sancta Sede proſcriptis alacritatem*. Quid ad hæc nuperrime *Febronius*? " Eamus, inquit (20), in rem præ-
,, ſentem: loquamur de opere *Febronii* rela-
,, tive ad materiam prohibitionis; *Febro-*
,, *nium* ROMA dire confixit: hac cenſura
,, nondum ſatiata, ſollicitat aulas Princi-
,, pum,

(19) Iſtius damnationis decretum vide in appendice.
(20) T. II. p. 7.

„ pum, ut hanc Apostolicam proscriptio-
„ nem sua etiam authoritate confirment:
„ COLONIA, uti Universitas hic loquitur,
„ *noluit judicium suspendere ambigua libratio-*
„ *ne*. Non sic VIENNA *Austriæ:* datur ibi-
„ dem *Febronius* in manus Ordinariorum
„ Censorum: nihil hi in eo offendunt,
„ quod orthodoxæ Fidei aut bonis moribus
„ adversetur, proinde libro liber relinqui-
„ tur cursus *Roma*, primo hoc judicio non
„ contenta renovat instantiam: dantur no-
„ vi revisores; sed hi priorum judicium
„ confirmant. Reditur tertium, instatur op-
„ portune, importune; & parum abfuit,
„ ne innocens *Febronius* succubuisset sollici-
„ tatorum dexteritati & potentiæ; sed &
„ ex tertia hac severissimaque inquisitione
„ evasit immunis: eo quod ex uniformi ho-
„ rum omnium toties mutatorum Censorum
„ judicio aliud libro cum veritate objici
„ non posset quam quod vitia *Romanæ* Cu-
„ riæ denudet, quæ emendari totius Eccle-
„ siæ summopere interesset. Quos in hac
„ re majore prudentia & æquitate processis-
„ se putabimus, *Colonienses* an *Vindobonen-*
„ *ses?* " Nolo heic ego in facti hujus ve-
ritatem caussasque morosius inquirere. Cum
Febronii placitis mihi res est. Majore igi-
tur prudentia, atque æquitate actum *Febro-*
nio magistro ab iis Censoribus actum est,
quam a Romano Pontifice? cui tamen uni

dictum a Christo fuit : *pasce oves meas*, *pasce agnos meos*. An illa cooptabimus, quæ effrons *Quesnellus* in *Colloquiis* adversus latam in *suas observationes Novi Testamenti* a Clemente XI. sententiam (21) ausus est effutire? *Mirabilis cæcutientium Censorum* (Romanorum) *temeritas*, *qui tenebras suas anteponere præsumpserint lumini tot eruditissimorum, qui judicium de libro tulere prorsus oppositum!* Cooptabimus sane, si *Febronium* audimus. Nihil enim ab hac *Quesnelliana* sententia distat *Febroniana* illa *Clementis* XIII. cum *Vindobonensibus* Judicibus comparatio. At, inquit *Febronius* (22) : " Vox primi Pasto-
„ ris non immerito suspecta esse creditur,
„ dum *Romanæ Curiæ interesse politicum* in-
„ tercedit. Clarissimus *Barthelius*, Univer-
„ sitatis *Wirceburgensis* Procancellarius, cui
„ nemo, nisi omnino impudens, boni Ca-
„ tholici & Viri apprime docti titulum ne-
„ gaverit, in Appendice *Febroniana* prima
„ art. 7. dixit, & vere dixit, & *Decretali-*
„ *starum principiis*, *tanquam ex equo* Troja-
„ no *innumera mala in Ecclesiam provenisse*,
„ *illorumque primas natales*, *prima quoque su-*
„ *bortarum discordiarum*, & *labefactatæ Sa-*
„ *cerdotium inter & Imperium pacis ac con-*
„ *cordiæ semina extitisse*. Cum igitur iisdem
„ principiis inniti & regi *Romani* semper
„ per-

(21) *pag.* 268.
(22) T. II. *pag.* 23.

„ pergant, prudenter in quavis occurrentia „ discernenda erit vox *Pastoris & Servi Servorum Dei*, a voce *Despotæ* & *Domini Dominantium*. " Audio heic iterum schismaticas *Quesnellii* in Apostolicam Sedem obtrectationes. Ex turbido cœnosoque ejus fonte hausta hæc sunt. *Cum Sanctio illa* (Clementis XI.) *fœtus solummodo passionis sit*, ajebat nefarius homo (23) *conceptus* INSTIGANTE SPIRITU DOMINATIONIS, *nixæ persuasione credula Auctoritatis* DESPOTICÆ, *& absolutæ, revera chimærica, crederes ne immunem te fore a crimine, quando opiniones Deo exitiales, & natas subvertere omnia ac perdere in Ecclesia, obediendo stabilires?* Ovumne ovo similius, quam *Quesnellianis* hisce deliramentis callida illa, malitiosaque inter vocem *Pastoris*, & *Servi Servorum*, & vocem *despotæ* & *Domini Dominantium* distinctio (24). Ve-

(23) *Colloq. pag.* 283.

(24) Nimirum mirificum illam *Pastoris* & *despotæ* vocem ignorarunt antiqui illi Patres, qui libros suos antequam ederentur in vulgus, ad *Romanum* Pontificem quemadmodum ad *Bonifacium S. Augustinus* libros contra duas Epistolas *Pelagianorum*, *Possessor Africanus* Episcopus ad *Hormisdam* Codicem suarum in *Paulli* epistolas explanationum, *Johannes* Diaconus ad *Johannem* Papam opus suum de vita S. *Gregorii* M. „ ut si quæ minus illis probanda viderentur, accuratissime emendarent. Confer de his *Baronium* [ad ann. CCCCXCVI.] & *Raynaudum* in *Erotematis de malis ac bonis libris* [*Partit.* 1. *Erotem. XIX. n.* 474. *seqq.*]. Quod si quis dixerit priscis illis temporibus nondum exstitisse *Isidorianas* Decretales, unde Pontifices *Despotismum* tandem hauserunt; opponam exempla ab eodem *Raynaudo* recitata S. *Anselmi* [*lib. de* Incarn. *Ver-*

Verum heu! quam male de re Catholica merentur, qui ut se suaque a Romanis fulminibus defendant, perditissimos sibi duces constituunt, ex eorumque sensibus, non ex Christi oraculis, majorum traditione, perpetua Ecclesiæ consuetudine quanta sit Summi Pontificis in configendis libris auctoritas, argumentantur.

A P-

Verbi cap. I.], *Joachimi* Abbatis, & *Godefridi Viterbiensis*: qui etsi decretalibus illis ubique vigentibus sua scripserunt, judices tamen librorum suorum *Romanos* Pontifices delegerunt, nihil a *Despotæ voce* sibi metuentes, sed unam in illis *Pastoris* vocem reveriti.

APPENDIX
MONUMENTORUM
AD PRÆCEDENS CAPUT PERTINENTIUM.

I.

Romanum *edictum in* Bettinellianum *de* Italica Febroniani *operis versione programma*.

Luigi Maria Diacono di S. Agata della S. R. C. Cardinal Torrigiani della Santità di N. S. Segretario di Stato.

Essendo comparsa al pubblico una stampa, con cui *Giuseppe Bettinelli* Librajo, e Stampatore di *Venezia* invita le *Persone pie*, *e cattoliche* ad associarsi alla edizione, che egli promette di fare della malvagia opera tradotta ora in lingua Italiana, e uscita alla luce l' anno 1763. in lingua latina sotto il mentito nome di *Giustino Febronio*, non si sà se debba far maggior sorpresa la temerità di detto Stampatore, che vanta come un' opera capace *di fare un gran bene alla Religione*, *e alli Stati Secolari*, e che *ha uno scopo così pio*, *e santo* quella, che non solo è stata condannata dopo il so-

lito

lito maturo esame da questa S. Congregazione dell' Indice; ma che è stata anche solennemente proscritta dai Vescovi più illustri, e rispettabili della *Germania*, dove il libro ha avuto il suo infelice nascimento, o pure il di lui ardire di cercare le associazioni in *Bologna col mezzo dei Fratelli Taruffi, e sì in* Roma, *come per tutto lo Stato Ecclesiastico col mezzo di ogni Mercante di Libri*. A fine però di prevenire ogni abuso, e ogni cattivo effetto, che nascer potesse dal suddetto invito, si proibisce per ordine espresso di N. S. a chiunque sia ancorchè Ecclesiastico, Secolare, o Regolare, in tutto lo Stato Ecclesiastico tanto immediatamente, quanto mediatamente soggetto, comprese anche le quattro Legazioni, e la Città di *Benevento*, l' associarsi, e molto più il ricevere, e procurare associazioni alla predetta Edizione sotto pena della Galera per dieci anni, o altre a quella corrispondenti secondo il grado, e la qualità delle persone in caso di contravenzione. Ed il presente Editto pubblicato, ed affisso che sia in *Roma* nei luoghi soliti obbligherà ogn' uno come se a ciascheduno fosse stato personalmente intimato.

Dato dal Palazzo Apostolico Quirinale questo dì 28. Novembre 1766.

L. CARD. TORRIGIANI.

Cle-

II.

Clementis XIII. litteræ ad Electorem Moguntinum (1).

Ven. Fratri Emerico Josepho Archiepiscopo Moguntino S. R. I. Principi Electori.

Clemens PP. XIII.

VEN. Frater salutem &c. Prodiit haud ita pridem veneficus liber *de Statu Ecclesiæ & de legitima Romani Pontificis potestate*, cujus Auctor sub falso nomine *Justini Febronii* latere voluit in occulto; *omnis enim, qui male agit, odit lucem*. Et hominem quidem, qui sit Catholici nominis, aut saltem a Catholica Religione non alienus esse videri velit, puduisse oportuit se se prodere in lucem, cum *Romanam* Cathedram, cui tanquam fundamento nititur Catholica Ecclesia, funditus conatur evertere. Omnia ille ex hæreticorum, & huic S. Sedi infensissimorum hominum libris conquisita & deprompta in unum congessit; quædam etiam absurdissima de suo voluit adjicere, ne cuiquam inimicorum ejusdem Apostolicæ Sedis secundus esse videretur. Nos hunc librum, quo Fidelibus, & præsertim hominibus harum rerum parum intelligentibus

(1) Eodem exemplo missæ fuerunt Electori *Coloniensi*.

bus maxima offertur offenſio, nuper proſcripſimus, tuamque vigilantiam Ven. Frater modo requirimus, ut non ſolum caveas, ne per manus fidelium circumferatur, ſed ne in ullo quidem angulo, ſi fieri poteſt totius tuæ diœceſis, illi ſit locus. Nihil autem nobis non pollicemur de tua cuſtodiendi gregis tibi commiſſi ſolicitudine, ejuſque prohibendi a venenatis paſcuis ſedulitate & cura; novimus enim quam zelo Dei, & in ejus Eccleſiam amore flagrantem animum geras. Ac Fraternitati tuæ pro certo habemus perſpectiſſimum eſſe ſuffoſſo everſoque fundamento, quæ eſt Cathedra *Petri*, omnem Eccleſiam dirui oportere; quam propterea nunquam patietur pietas tua exitiali, & peſtifero libro labefactari. Hac igitur peſte diœceſim tuam, ſi forte iſthuc irrepſerit, omni cura perpurgabis & diligentia. Id a te poſtulat pro ſalute ſua & incolumitate Catholica Religio, id te ipſa dignitas etiam tua majorem in modum efflagitat. Neque enim ignoras, quo miſeriarum ſemper deciderint illæ Eccleſiæ, quarum Epiſcopi ſibi ſunt aſſentati, depreſſa *Romani* Pontificis auctoritate plus ſibi acceſſurum eſſe potentiæ & dignitatis, novarumque rerum cupidos Epiſcopatum denique ſervituti & compedibus objeciſſe. Tua igitur in Eccleſiam pietate egregiaque devotione in Apoſtolicam Sedem confiſi ſemen adeo peſti-

ferum

ferum inimica manu in vineam Domini jactum, dum ſperamus tua diligentia extinctum iri, Apoſtolicam Benedictionem Fraternitati tuæ omni noſtri Cordis affectu peramanter impertimur. Datum *Romæ* apud S. Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die 14. Martii 1764. Pontificatus noſtri Anno 6.

III.

Clementis XIII. litteræ ad Trevirenſem Electorem (1).

Ven. Fratri Philippo Archiepiſcopo Trevirenſi S. R. I. Principi Electori.

VEN. Frater ſalutem &c. Quantum ex hæreticorum & huic S. Sedi inimicorum libris Chriſtiana Religio & Catholica fides acceperit detrimenti, non ignorat dilectio tua. Hi enim pervulgati, & hac illac diſſipati & diſperſi peſtem afferunt, qua Fideles contacti a vera pietate, & ab integritate Fidei plerique deſciſcunt. Te non ignorare arbitramur, Ven. Frater, exitialem librum e latebris, quibus adhuc ejus auctor

(1) Eodem exemplo miſſæ fuerunt Cardinali de *Hutten* Epiſcopo *Spirenſi*, Cardinali Conſtantienſi, aliiſque Germaniæ Epiſcopis.

auctor delitescit in Ecclesiam erupisse, cujus titulus: Justini Febronii J. C. *de Statu Ecclesiæ & de legittima Romani Pontificis potestate*. Hunc librum ad eandem potestatem, si fieri posset extinguendam, & Beatissimi *Petri* Apostolicam Sedem funditus evertendam ab homine *Romanæ* Ecclesiæ infensissimo scriptum procul ab oculis Fidelium arcendum decrevimus, & ne a quoquam imposterum legatur, vetuimus, veriti, ne venenati obscuri auctoris sensibus fidelis grex inficiatur, & hausto inde *Romanæ* Sedis contemptu a Dominico agro ad hæreticorum pestifera pascua denique abducatur. Quamobrem Te, Ven. Frater, obtestamur in Domino & obsecramus, omnem adhibeto curam & vigilantiam, ut quamprimum teterrimus liber a Fidelium oculis & manibus summoveatur. Supervacuum existimamus, Dilectionem tuam monere, quanta ex ejusmodi libris sit extimescenda pernicies, qui petram illam, super quam Christus Dominus suam ædificavit Ecclesiam, conantur suffodere. Nec cohortationis stimulos arbitramur tibi admoveri oportere ad extinguendam hanc flammam, qua in multis antea Regionibus excitata salva adhuc, & incolumi Beatissimi *Petri* Sede ipsi Episcopi, eorumque dignitas, auctoritas & potestas miserrime conflagrarunt. Cæterum si quando innotescat quis tam atrox & audax adver-

sus *Romanam* Sedem coortus talia scripserit, ejus erit Episcopi, in cujus diœcesi versetur, severe in illum animadvertere. Tuam Ven. Frater in re gravissima requirentes vigilantiam, sedulitatem, & fidem eximiæ erga benevolentiæ nostræ pignus intimo nostri Cordis affectu Apostolicam tibi Benedictionem peramanter impertimur. Datum *Romæ* apud S. M. Majorem sub annulo Piscatoris die 14. Martii 1764. Pontificatus nostri Anno sexto.

IV.

Clementis XIII. litteræ ad Episcopum Herbipolensem.

Ven. Fratri Adamo Friderico Episcopo Herbipolensi.

Clemens PP. XIII.

VEN. Frater salutem &c. Quantæ tibi sit curæ incolumitas hujus Apostolicæ Sedis, ejusque divina auctoritas & potestas, sæpe antea animadvertimus, ac propterea summum tuum in *Romanam* Cathedram studium & præclaram devotionem a Fraternitate tua requirimus magna fiducia, nec dubitamus, quin egregiam in nos voluntatem tuam nunc maxime sis alacriter præstaturus. Prodiit nuper apud *Germanos* de Potestate

Pon-

Pontificis liber, cujus titulus. Justini Febronii J. C. *de Statu Ecclesiæ & legittima potestate Romani Pontificis*. Eo quidem nomine libri hu us auctor nomen celavit suum, sed infensum, & male cogitantem animum apertissime prodidit. Eo enim opere scriptor sive hæreticus qualem ex ipso libro possumus suspicari; sive Catholicus, qualis videri vult, summum Pontificem ab eo Potestatis & dignitatis fastigio, in quo a Christo ipso tanquam legitimus *Petri* successor locatus est, deijcere ac deturbare conatur. Malum autem animum suum callidus fraudum artifex ut incautos simplicium hominum animos blandius decipiat, velo quodam ac tegumento pietatis obducit, perinde quasi opus hoc suum de minuenda sive obterenda potius summi Pontificis auctoritate & consilio scripserit, ut heterodoxi, qui ejus amplitudini tantopere sunt infensi, placati tandem rursus cum *Romana* Ecclesia a qua se se ea maxime de causa disjunxere, conjungantur, atque unum Corpus efficiant. Præclarum sanè fœdus, quo non utique convertuntur hæretici, sed Catholici pervertuntur. Itaque Ven. Frater plane vides, quam diligenter, quam sedulo cavendum sit, ne tam pestilens liber isthuc in animarum perniciem irrepat. Et quoniam nunc temporis irreligiosorum hominum animos veluti pestilenti quadam sidere afflavit scriptitandi

adver-

adverſus *Romani* Pontificis poteſtatem immane ſtudium & cupiditas prava, tuum erit, Ven. Frater, vigilare, ne ejuſmodi libri, qui fortaſſe in officina Satanæ modo cuduntur, prodeant in lucem, aut ſi prodierint, illico opprimantur. Novimus qui ſis, quantoque animi ardore pro S. *Romana* Sede ſoleas, & paratus ſis dimicare. Scimus, Te ad ædificandam ac tuendam Eccleſiam tibi concreditam in Epiſcopali veluti cuſtodia te ſumma excubare vigilantia. Quocirca ſatis habemus de periculo monuiſſe. Ipſe enim per te diligentiſſime providebis, ne qua ex parte per diruptam ſepem doloſa Vulpes ſe ſe ad demoliendam vineam iſtam inſinuet. Hæc de te, Ven. Frater, ita nobis pollicemur, ut ſatis ſecuri poſſemus quieſcere, ſi multos tui ſimiles, tamque egregie animatos erga hanc S. Sedem Apoſtolicam haberemus. Quocirca nos quoque erga Fraternitatem tuam perinde ac obſequio iſto tuo dignum eſt, affecti ac propenſi noſtram Tibi Benedictionem peramanter impertimur. Datum *Romæ* apud S. M. Majorem ſub annulo Piſcatoris die 14. Martii 1764. Pontificatus noſtri anno ſexto.

V.

Extractus Protocolli Archiepiſcopalis Vicariatus Moguntini *die* 21. *Maii* 1764.

LEgebatur Reſcriptum Celſitudinis ſuæ Electoralis tenoris: ut in Urbe hac & Archi diœceſi liber ſcandaloſus ac periculoſus ſub nomine *Juſtini Febronii J.* C. *de Statu Eccleſiæ & legitima poteſtate Romani Pontificis liber ſingularis &c.* Bullioni &c. Ab Apoſtolica Sede jam damnatus rigoroſiſſime inhibeatur, & nihil omittatur, quidquid ad ſupreſſionem dicti libelli conducere poſſit.

Concluſum. In vim clementiſſimi Reſcripti Electoralis *Moguntini* inhibeatur Bibliopolis, Librariis, & ſingulis quibuſcumque ſub pœna confiſcationis exemplarium, aliiſque a jure ſtatutis, ac arbitrariis in librum periculoſum lapſo anno editum, cui nomen *Juſtini Febronii J. C. de Statu Eccleſiæ &c.* Bullioni &c. ab Apoſtolica Sede jam damnatum retineant, aut legant. Et fiat publicatio hujus inhibitionis in Urbe & per totam Archidiœceſim.

Inſuper cum relatum fuerit huic Archiepiſcopali Vicariatui eſſe, qui prædicto libro damnato additamenta addere, typiſque imprimere velint, immo pariter eſſe, qui eundem librum in linguam vernaculam vel ex

toto,

toto, vel ex parte vertere, & versionem imprimere velint referatur Electorali suæ Celsitudini, an non & quatenus ad impediendas similes novas editiones & versiones in toto Imperio ad aulam Cæsaream necessaria perscribere omnino expediat.

Denique committitur D. Promotori Fisci Archiepiscopalis ut modis omnibus allaboret, ut periculosus liber supradictus supprimi hac in Urbe, & Archidiœcesi possit. In fidem.

Du Puis
Mog. Secr. &c.

VI.

Ad Summum Pontificem.

Exemplum responsionis Eminentissimi Principis Electoris Trevirensis Ehzenbreitstein
27. *Maii* 1764.

P P.

NUlla sane majori nec magis sensibili affici potui consolatione animi, quam dum ex Apostolico Brevi de nona labentis intellexi a Sanctitate vestra operam in tuendis S. Sedis juribus a me in transacta Diæta Electorali *Francofordiensi* collocatam benigne fuisse susceptam, eandemque plene persuasam existere, me nullam prætermissurum esse occasionem, ubi luculentiora de

inalterabili, qua S. Apoſtolicam Sedem proſequor, devotione ſpecimina teſtata reddere potero, cumque Sanctitati Veſtræ non immerito ſit cordi, ut venenatus liber, qui ſub ignoto *Juſtini Febronii* nomine in publicum prodiit, ab omnium oculis arceatur, ejuſdemque peſtifera principia in ſpurio ſuo ortu ſuffocentur, ſedula expendam indagine, qua efficaciori ratione Sanctitatis Veſtræ expectationi correſpondere valeam. Me eatenus ſummopere excitatum ſentio ab alio Apoſtolico Brevi 14. Martii nuperi, quod Dominus Archiepiſcopus *Ravennatenſis* hiſce diebus mihi tradidit; is ſecundum eminentem, quo flagrat, zelum intolerabilia, ſummeque exitioſa indigni libri principia mihi latius expoſuit, & peſſimas, quæ exinde enaſci poſſent ſequelas ad evidentiam uſque comprobavit. Uti erga eundem peculiari obſervantiæ ſtudio feror, eximiaſque ipſius dotes in ſummo ſemper habebo pretio, ita ea, quæ circa deteſtabilem dicti libri ſpiritum mihi detexit, eo magis animum meum commoverunt, quanto certius me convictum ſentio, me ipſum Paſtoralis mei officii partibus defuturum, niſi omnem impendam ſollicitudinem, ne peſſima hæc zizania in agro Dominico radices figant. Cum autem in finem quævis opportuna, magiſque apta arripiam remedia, ac deſuper Sanctitatem Veſtram humillime inſtructam reddere haud omit-

omittam, ſpe indubia fretus Sanctitatis Veſtræ piiſſimæ voluntati plene ſatisfacturum iri; interea ſanctiſſimos Pedes reverenter deoſculor, & cum profundiſſimo ſubmiſſionis cultu permaneo.

V I I.

Exemplum Reſcripti Suæ Electoralis Celſitudinis Trevirenſis *ad Vicariatum ſuum Generalem* Treviris, *&* *ad Officialatum* Confluentiæ &c. Ehrenbreioſtein *die* 14. *Julii* 1764.

Reveredifs. & Eminentiſs. Elector &c.

CElſitudo ſua Electoralis non aliter quam ſingulari attentione percipere potuit propoſitiones non ſolum offenſivas, ſed & ulterius perpendendas, quæ in libro ſub ementito nomine *Juſtini Febronii* de *Statu Eccleſiæ &c.* præterito anno in lucem edito emanarunt.

Poſtquam ille a S. Sede vi Decreti ſub die 27. Feb. nuper condemnatus fuit, & in numerum librorum prohibitorum redactus, neceſſitas non minus exigit, ut Celſitudo Sua Electoralis vigore ſui Paſtoralis officii ſufficientem curam adhibeat, ne principia in illo contenta auctoritatem & præeminentias Sedis Apoſtolicæ opprimentia in ſuo Archiepiſcopatu dilatentur.

Vult itaque & præcipit ipsa sub confiscationis pœna, aliisque in Jure contentis etiam severioribus, quod prædictus liber in sua Archidiœcesi non introducatur, nec vendi nec legi præsumatur; onerat etiam eum in finem subalternas Archiepiscopatus sui Curias, ut serio & diligenter invigilent, curamque gerant, ne supremæ huic Electoralis voluntatis intentioni contraveniatur.

(L. S.)

Joannes Philippus Elector.

VIII.

Coloniensis *Archiepiscopi sententia* in *librum* Febronii.

Maximilianus Fridericus Archiepiscopus Coloniensis & Princeps Elector &c. Coloniæ 14. Julii 1764.

ANtiquus serpens Ecclesiæ, & humani generis hostis infestissimus, nullo unquam tempore cessat in agrum Dominicum per suos emissarios venenata semina & virulenta zizania spargere, quibus vel morum corruptela in Ecclesiam inducatur, vel pestiferis male feriatorum hominum scriptis incauti fideles inescati a veritate in errorum a via seducantur. Pestilentium hujus farinæ librorum farraginem diversis locis editam,

& in

& in publicam lucem projectam nuper Summi Pastoris Clementis PP. XIII. vigilantia detexit, & in S. Congregatione feria 2. die 27. Feb. a. c. habita damnavit, & anathematis fulmine proscripsit.

Hos inter Sanctitas Sua datis ad nos die 14. Martii nuperi clementissimis litteris acerbe queritur, haud ita pridem prodiisse veneficum librum de *Statu Ecclesiæ & legitima Romani Pontificis potestate*, cujus auctor penultimo loco positus sub falso *Justini Febronii* nomine verus tenebrio latere in occulto voluit, qui incredibili audacia *Romanam* Cathedram a Christo in Petra firmatam, cui tanquam fundamento Catholica nititur Ecclesia, convellere conatur, & funditus subruere, idque ut efficiat, omnia ex hæreticorum, & S. huic Sedi infensissimorum hominum libris conquisita & deprompta in unum congessit, quædam etiam absurdissima, ne cuiquam inimicorum ejusdem Apostolicæ Sedis secundus esse videretur, de sua venenata officina adjicere voluit.

Nos itaque semen adeo pestiferum inimica manu in vineam Domini jactum in herba supprimere, & eradicare volentes pro eo, quam Dominico gregi superne nobis commisso debemus, paterna ac pastorali vigilantia ac sollicitudine, ut sciant Fideles, qui fontes pestiferi sint omnibus declinandi, ne salutis evidenti periculo exponantur, præ-

ſentium tenore auctoritate noſtra Archiepiſcopali ordinaria & in Conciliis Œcumenicis non modo, ſed per prædictas Sanctiſſimi Domini Noſtri Clementis litteras ſpecialiter nobis commiſſa & delegata, omnibus Chriſtifidelibus nobis in Archi & Diœceſi noſtra quomodolibet ſubiectis diſtricte inhibemus, ne quenquam ſupra nominatorum librorum legere, vendere diſtribuere, imprimere, aut apud ſe retinere ſub pœnis in Indice librorum prohibitorum expreſſis quoquo modo præſumat. Caveant autem ſub gravi animadverſione Bibliopolæ, ne lucri ſpe merces illas venenatas, & damnatas cum animarum præſentiſſimo periculo in Civitatem, vel Archi-diœceſim noſtram inferant vel diſtrahant, præſertim, cum anathematis ſententia tam qui legunt libros hæreticos, & prohibitos, quam qui ſervant domi, fulminentur. In fidem ſignatam Coloniæ &c.

I X.

Archiepiſcopi Pragenſis *Edictum*.

Nos Antonius Petrus Dei gratia Archiepiſcopus Pragenſis Sedis Apoſtolicæ Legatus natus S. R. I. Princeps &c.

VEnerabilibus, honorabilibus, ac Religioſis omnibus nobis dilectis Archidiœceſis Pragenſis Ordinum Regularium Superio-

perioribus, Decanis, Parochis & administratoribus, universoque Clero tam sæculari quam Regulari, omnibusque Christifidelibus salutem in Domino, & paternam nostram benedictionem.

Muneris nostri Pastoralis officium postulat, ut omni cura & solicitudine invigilemus, ne per manus fidelium nobis a Deo concreditorum libri circumferantur, quibus Ecclesia *Romana*, Christique summus in Terris Vicarius ab infensissimis hostibus proscinditur, Religio Catholica labefactatur, Christique fidelibus pro lacte Doctrinæ christianæ & Catholicæ toxicum propinetur.

Cum itaque non pridem liber veneficus *de Statu Ecclesiæ*, *& de legitima Romani Pontificis potestate* in lucem prodiverit, cujus Auctor sub falso nomine *Justini Febronii* in occulto latere voluit, quem Sanctissimus in Christo Pater Dominus D. N. feliciter regnans Clemens Papa hujus nominis XIII. vigore decreti a S. Congregatione Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium ad Indicem librorum pravæ doctrinæ, eorundemque prohibitorum & expugnationem in universa Christiana Republica specialiter a S. Sede Apostolica deputatorum die 28. Februarii anno 1764. *Romæ* in Palatio Apostolico Quirinali emanati tanquam exitialem & pestiferum damnavit, proscripsit, librumque hunc damnatum & proscriptum in Indicem

dicem vetitorum librorum referri mandavit, ita quidem, ut nemo cujuscunque gradus & conditionis prædictum librum sic damnatum & proscriptum quocunque loco & quocunque idiomate aut imposterum edere, aut jam editum legere vel retinere audeat; sed locorum Ordinariis, aut hæreticæ pravitatis Inquisitoribus eundem tradere teneatur: sub pœnis in Indice librorum prohibitorum indictis.

Ipseque Sanctissimus noster in Christo Pater vigore literarum Apostolicarum *Romæ* sub die 17. Martii anno curr. 1764. ad nos emanatarum nostram vigilantiam requisiverit, ut non solum caveamus, ne per manus fidelium liber hicce damnatus circumferatur, sed ne in ullo quidem angulo totius nostræ Archi-diœceseos illi sit locus.

Nos itaque pro nostra custodiendi gregis nobis commissi sollicitudine, ejusque prohibendi a venenatis pascuis sedulitate & cura pastorali ac devotione nostra in Sedem Apostolicam, zeloque quo in Deum & ejus Ecclesiam flagramus, tenore præsentium strictissime atque sub pœnis in Indice librorum prohibitorum indictis vetamus, prohibemus, & interdicimus, ne quis in universa nostra Archi-diœcesi Pragensi a Sede Apostolica damnatum & proscriptum librum sub falso nomine *Justini Febronii* impressum, quem nos ipsi proprio studio perlegimus, ac Ca-

tho-

tholicæ Religioni, Christique fidelibus perniciosum deprehendimus, cujuscunque gradus & conditionis quocunque loco & quocunque idiomate aut imposterum edere aut jam editum legere aut in nostram Archidiœcesim invehere, distrahere, emere, aut quoquo modo apud se retinere præsumat, super quo vos & omnes vobis subordinati Parochi diligenter & sedulo invigilabitis, ut in quorumcumque manibus liber hic deprehenderetur, illico sequestretur ad nostrum Archiepiscopale Consistorium cum speciali relatione apud quem & qua occasione deprehensus fuerit, transmittendus.

Mandamus itaque vobis, ut hujus nostræ inhibitionis literas, severissimumque nostrum mandatum indilate per tractum Vobis concreditum universo clero tam sæculari quam Regulari pro inviolabili ejusdem observantia publicetis, missionarium quemcumque Tractus vestri de hocce nostro mandato commonefacturis. *Pragæ* in nostra Archiepiscopali residentia die 20. Maii 1764.

Ant. Petrus Archiepiscopus.

Ad mandatum suæ Reverendiss. Celsitudinis proprium.

Benedictus Hober S. I. Cancellarius.

Bam-

X.

Bambergensis Episcopi Decretum.

Adamus Fridericus Dei & S. Sedis Apostolicæ gratia Episcopus Bambergensis & Wirceburgensis S. R. I. Princeps & Franciæ Orientalis Dux &c.

Universis Diœceseos nostræ Wirceburgensis Fidelibus salutem in Domino.

CUM liber quidam sub ementito *Justini Febronii* J. C. nomine absque ulla censura & approbatione adeoque contra Canonicas Ecclesiæ & Pragmaticas Imperii constitutiones in lucem proditus, cui titulus: *De statu Ecclesiæ & legitima potestate Romani Pontificis*, ad nostras jampridem aures & manus pervenerit; ad reuniendos quidem dissidentes in Religione Christianos, uti facies præsefert, compositus, reapse tamen ad avertendos, alienandosque a summi Pontificis auctoritate tanquam necessario unitatis Catholicæ centro, Catholicorum animos & ad suscitanda una cum graviore S. Sedis contemptu gravissima animarum pericula magis aptus, quam ad revocandos in veræ Religionis & S. Matris Ecclesiæ sinum dissentientes opportunus a nobis repertus, atque ut talis manifestata propediem desuper mente no-

te noſtra, & excitato contra eundem Fiſcalium noſtrorum officio declaratus fuit. Videntes vero cum ingenti animi noſtri dolore una ex parte eundem librum necdum penitus eliminatum, ſed tum ſub iniqui ſpe lucri, tum ad perniciosum curioſitatis novaturientis fomentum opinione noſtra latius divulgatum fuiſſe; altera ex parte probe memores & maturiore conſilio, imo meditatione noſtra aſſidua penſantes, quanta, quamque provida ſanctiſſimis Epiſcopis & Patribus Sacroſanctæ Synodi Tridentinæ ad errores Novatorum noſtri temporis noſtrarumque *Germaniæ* partium præcipue condemnandos in ſpiritu Sancto legitime congregatis ſolicitudo fuerit, ut cum illos præ antiquioribus Heterodoxis per alias Synodos jam condemnatis a Primatu S. Sedis Apoſtolicæ quam maxime alienos noſſent, de hac Patres iidem eo magnificentius non ſentirent modo ſed & loquerentur diſertis videlicet verbis, & more in aliis Conciliis adverſus alios errores convocatis non æque uſitato, *ſalvam ſemper in omnibus dictæ S. Sedis Auctoritatem*, volentes; Præterea quod eodem ex fine in ipſam fidei Catholicæ profeſſionem ad mentem prælaudatæ Synodi a Pio IV. Summo Pontifice conceptam, atque in ſpeciali Bulla, quæ incipit: *Injunctum* nobis, præſcriptam expreſſa: *de Sancta Catholica & Apoſtolica Romana Eccleſia omnium*
Eccle-

Ecclesiarum matre & magistra agnoscenda, *ac debita Romano Pontifici*, *B. Petri Apostolorum Principis Successori*, *ac Jesu Christi Vicario vera obedientia* = protestatio inserta & impetrata fuerit; pro Episcopalis muneris nostri debito, & ea quam erga altefactam Sedem Apostolicam constanter profitemur, submissione Pastorales omnes curas nostras eo præcipue intendimus, ut a grege custodiæ nostræ commisso contagionem omnem nostris in partibus, ubi cum Protestantibus supramemoratis, Primatus Apostolici adversariis inter mixti degimus tanto perniciosiorem, quanto magis generatim diffundendam atque periculosa charitati & unitati Catholicæ molimina quam longissime alienemus. Hinc est quod laudatissimis Sanctorum Patrum Tridentinorum vestigiis inhærentes supradictum librum utpote Summo Christi in terris Vicario oppido graviterque injuriosum & communioni corporis Pastorum cum eodem uno supremo capite continendæ inimicum solemni edicto eo magis condemnandum ac prohibendum esse censeamus, quod auctoritate apostolica eundem jam proscriptum, atque ut nos idipsum nostro etiam suffragio solemnius præstaremus, per speciales ultra litteras Sanctissimi Domini Nostri Papæ Clementis XIII. in forma Brevis die *6*. Febr. currentis modo anni affectu vere paterno datas desideratum fuisse
nove-

noverimus; prout eundem hiſce condemnamus ac prohibemus auctoritate noſtra Epiſcopali & ordinaria, vobis omnibus in virtute S. Obedientiæ hortando mandantes, ut prædictum librum, ſic ut præfertur, a nobis condemnatum habeatis, ac teneatis prohibitum, & nemo in tota diœceſi noſtra Wirceburgenſi cujuſcunque ſtatus, gradus, & ordinis fuerit eundem evulgare audeat ſub pœnis a ſacris Canonibus & decretis Apoſtolicis contra legentes vel retinentes libros a S. Sede Romana vel Ordinariis locorum damnatos inflictis, quas jam prius a nobis declaratas innovamus, & pro delicti qualitate ex prudenti arbitrio etiam exaſperandas volumus. Quem in finem præſentes haſce noſtras patentes literas in omnibus tam Eccleſiæ noſtræ Cathedralis, quam Collegiatarum & Cleri Regularis Capitulis, Collegiis, & Conventibus dicaſteriis & in Academico præcipue Senatu ex Profeſſoribus atque Doctoribus coacto ſolemniter publicati, valvis dein Eccleſiarum tum Cathedralis, tum Collegiatarum & Parochialium, atque noſtræ Univerſitatis affigi jubemus. Datum Wirceburgi in Reſidentia noſtra Epiſcopali & Ducali die 11. Martii 1765.

Aliud

X I.

Aliud Episcopi Bambergensis *Edictum*.

Adamus Fridericus Dei & S. Sedis Apostolicæ gratia Episcopus Bambergensis & Wirceburgensis S. R. I. Princeps & Franciæ Orientalis Dux &c.

Universis diœceseos nostræ Bambergensis Fidelibus salutem in Domino.

BIennium currit, ex quo lucem publicam subiit tenebris dignior liber, cui titulus: *Justini Febronii J. C. de Statu Ecclesiæ & legitima potestate Romani Pontificis &c.* Opus vel inde suspectum satis, quod nec nomen auctoris (nisi sub mentito tegumento, quo sese occultare solent partus spurii) nec censura & approbatio in eo aliqua appareat, nihilque minus, ac *reuniendis dissidentibus in Religione Christianis* (ut tamen fucata fronte audacter refert) idoneum.

Tulit equidem liber iste fatum merito suo dignum, cum a S. Congregatione Officii & Indicis edito desuper decreto Apostolico anni prioris justissime prohibitus, atque a nobis ipsis auctoritate ordinaria ut primum comparuerat, suppressus fuerit; nihilo-

hilominus (quæ veneni natura eſt) illum & occulto latius, latiuſque ſerpere atque incautis plurium manibus eo periculoſius tractari, quo major ſolet eſſe ſæculi noſtri novaturientis curioſitas, ſummo animi noſtri dolore intelligere debemus.

Ut igitur concreditum nobis Gregem Domini fidelem partim a paſcuis ejuſmodi peſtiferis pro paſtorali noſtro munere procul avertamus omnemque contagionem, quæ in hiſce noſtris partibus ſolet eſſe periculoſior, tempeſtiva vigilantia præveniamus & rapacem lupum ſub ovina pelle incedentem atque ad diſpergendas oves venientem longius arceamus; partim vero debitæ ſubjectionis & dependentiæ nexum qui inter ſupremum Paſtorem Chriſtique in terris Vicarium, *Romanum* Pontificem, ac reliquos omnes totius Chriſtiani Orbis Paſtores, horumque greges intercedit, unumque ovile conſtituit, intentis curis omnibus conſervemus, arctiuſque adſtringamus, inſiſtentes hac in parte tum Sanctorum Patrum & Epiſcoporum veſtigiis, qui & in antiquioribus Conciliis & præſertim in Sacroſancta Tridentina Synodo afflante Spiritu Sancto in id ſemper unanimes conſpirarunt: *Salvam in omnibus S. Romanæ Sedis auctoritatem eſſe oportere*, atque adeo in ipſam fidei Profeſſionem a Pio IV. ad eorum mentem conceptam ac ſpeciali Bulla, quæ incipit: *Injunctum nobis*: præſcriptam

inſeri voluerunt articulum quo: *Sanctam Catholicam & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam omnium Eccleſiarum matrem & magiſtram agnoſcendam, debitamque Romano Pontifici B. Petri Apoſtolorum Principis ſucceſſori ac Jeſu Chriſti Vicario veram obedientiam eſſe exhibendam*: fideles omnes profiterentur, tum etiam & præcipue quoad rei præſentis cauſa agitur, præclariſſimis aliorum tum Archi- tum Epiſcoporum exemplis permoti, eodemque animati ſpiritu nec non aliis juſtiſſimis de cauſis animum noſtrum moventibus prævio maturiore conſilio decrevimus, non ſolum ſupradictum S. Sedis Romanæ decretum, quo præfatus liber tanquam indignus, qui ab homine Catholico legatur, declaratus fuit, in diœceſi noſtra Bambergenſi ad omnium notitiam promulgare, ſed & noſtra inſuper auctoritate Epiſcopali & ordinaria eundem librum utpote qui contra ſanctiones tum Canonicas Eccleſiæ, tum Imperii publicas clanculum irrepſit tanquam periculoſum denuo condemnare ac prohibere, prout præſenti edicto promulgamus, condemnamus, & prohibemus in virtute S. Obedientiæ præcipientes, ut ſæpedictum librum ſicut præfertur, a nobis condemnatum ac prohibitum omnes habeant teneantque & nemo in tota diœceſi noſtra Bambergenſi cujuſcunque ſtatus, gradus, ordinis aut conditionis fuerit, eundem divulgare audeat ſub pœnis a San-

ctis

ctis Canonibus & Decretis Apostolicis contra legentes vel retinentes libros a S. Sede Romana vel Ordinariis locorum damnatos inflictis, quas in præsens innovamus, reservato nobis jure contra inobedientes ad graviores alias arbitrio nostro procedendi.

Quem in finem præsentes hasce nostras patentes litteras in omnibus tam Ecclesiæ nostræ Cathedralis, quam Collegiatarum & cleri Ruralis nec non Regularium, Capitulis, Collegiis & Conventibus in Ecclesiis nostris æque ac sæcularibus dicasteriis, Senatuque Academico solemniter publicari valvis dein Ecclesiarum tum Cathedralis tum Collegiatarum & Parochialium atque Universitatis nostræ affigi jubemus. Datum Bambergæ in Residentia nostra Episcopali & Principali die 13. Martii 1765.

XII.

Prohibitio libri Februniani *in* Conſtantienſi *diœceſi facta*.

Nos Franciſcus Conradus, Dei gratia S. R. E. Tit. S. Mariæ de Populo Presbyter Cardinalis de Rodt &c. &c.

Abbatibus, Præpoſitis, Commiſſariis Epiſcopalibus, Parochis, animarum Curatoribus, tam ſæcularibus, quam Regularibus, ſalutem, & gratiam, cum præſentium debita obſervantia, & executione.

NOn ita pridem librum ſub colorato titulo: *Juſtini Febronii J. C. de Statu Eccleſiæ, & legitima Romani Pontificis poteſtate*, ex litteris Apoſtolicis in forma Brevis de dato *Romæ* 14. Martii 1764. a Sanctiſſimo Domino noſtro *Clemente* PP. XIII. ad Nos datis, divulgatum eſſe comperimus. Quoniam vero, ut eædem litteræ ſonant, prædictus liber ad *Romani* Pontificis Poteſtatem, ſi fieri poſſet, extinguendam & Beatiſſimi *Petri* Apoſtolicam Sedem funditus evertendam, ab incerto Auctore conſcriptus, procul ab oculis, & manibus fidelium arceri debet, ne venenatis obſcuri Auctoris ſenſibus fidelis grex inficiatur, & hauſto in-

de

de *Romanæ* Sedis contemptu, a Dominico agro ad hæreticorum pestifera pascua abducatur.

Nos pro Officii Pastoralis, Nobis incumbentis, exigentia, & ea, qua S. Sedem Apostolicam reveremur, submissione, periculosum hunc libellum a limitibus diœcesis nostræ arcere cupientes, omnes, & singulos, supra recensitos hortamur in Domino, iisque firmiter & districtim in virtute S. Obedientiæ præcipiendo mandamus, ut præallegatum opus, seu Libellum, vel solo nomine Auctoris ficti suspectum, ubicunque demum occurrat, apprehendant, supprimant, eumque inter libros, auctoritate etiam Apostolica, prohibitos, numerent, singulari nisu præcavendo, ne Typographi, Bibliopolæ, aut alii quicunque, eundem venalem nec exponant, nec in vulgus distrahant, invocato etiam ad id brachii sæcularis auxilio. Ex Residentia Nostra *Marispurgi* die 18. Maii 1764.

Franciscus Conradus (L.S.)
Cardinalis de Rodt, Episcopus Constant.

XIII.

Copia di Lettera di Monſ. Veſcovo di Auguſta *alla S. di N. S.* Clemente PP. XIII. *ſegnata* di Obrerdorff 7. *Ottobre* 1764.

Beatiſſimo Padre.

SEguendo non meno i veneratiſſimi impulſi, che la S. V. ſi degnò col ſuo umaniſſimo Breve darmi, che lo ſtimolo, che davami l' importanza della materia, ho fatto proibire il perniciofo libro del mentito Autore *Giuſtino Febbronio*, e ho fatto affiggere il Decreto alle Porte della mia Cattedrale di *Auguſta*, com' è coſtume, e a quella della Collegiata di *Dillinga*, con farlo intimare a tutti i Decanati della vaſta mia Dioceſi, e in queſta non ſolo, ma in qualunque altra occaſione, per cui s' attacchino i prezioſi inviolabili diritti di codeſta S. Sede s' accerti V. B., che avrá ſempre in me un difenſore oſſequioſo, e che mi farò gloria ad onta di quello poſſa inventar contro di me il livore, e l' artifizio da me ben conoſciuto dei maligni, de' quali mi rido, per denigrare il mio nome preſſo di lei, di far conoſcere la fermezza del mio zelo, e la cieca mia ſommiſſione al ſupremo Capo della Chieſa nella perſona di V. S., e dei Succeſſori. Frattanto con pro-

profondiſſima umiliazione mi proſtro al bacio de' Santiſſimi Piedi, e imploro a me, e al diletto mio Gregge l' Apoſtolica benedizione.

XIV.

Epiſcopi Friſingenſis *Decretum*.

Nos Dei gratia Clemens Wenceslaus Epiſcopus Friſingenſis, & Ratisbonenſis Regius Princeps Poloniarum, & Lithuaniæ Dux Saxoniæ &c.

Devotis nobis ſincere dilectis Diœceſis noſtræ Friſingenſis Abbatibus, Præpoſitis, Decanis, Prioribus, Guardianis, Camerariis, Parochis, Vicariis, Curatis cæteriſque Clericis ſæcularibus, Regularibus ſalutem in Domino.

Dolenda ſane temporum noſtrorum perverſitas! quibus ſi unquam alias teterrimi libri paſſim e latebris obſcurorum plerumque auctorum tanquam flumina Babylonis erumpunt, agrum Dominicum inundant, ſementem Evangelii ſuffocant, veræ pietatis & Chriſtianæ Religionis ſenſa extinguunt, ac fœdiſſima zizaniorum ſemina poſt ſe relinquunt.

Inter hos haud ita pridem comparuit liber,

ber, cui titulus: *Justini Febronii de Statu Ecclesiæ, & legitima potestate Romani Pontificis liber singularis ad reuniendos dissidentes in Religione Christianos compositus &c.* qui cum beatissimi *Petri* Apostolicam Sedem penitus evertere & petram illam, super quam Christus Dominus ædificavit Ecclesiam suam, omni adhibito conatu suffodere tentet, non solum a S. Congregatione Indicis habita die 27. Februarii currentis anni damnatus, proscriptus, atque in Indicem librorum vetitorum cum pluribus aliis sui similibus relatus fuit, verum etiam ipsemet Sanctissimus Clemens PP. XIII. operæ pretium duxit datis ad nos Apostolicis litteris summa cum indignatione in eum animadvertere. Contra hunc igitur exitialem librum vos omnes & singulos in partem solicitudinis & vigilantiæ nostræ pastoralis vocamus, & quantum possumus in Domino adhortamur: attendite vobis, & gregibus curæ vestræ commissis, ne hausto ex eodem libro *Romanæ* Sedis contemptu a centro Catholicæ unitatis sensim exerrent, & ab agro Dominico ad pestifera Hæreticorum pascua denique abducantur. Quod ut Deus T. O. M. misericorditer avertat, gratiam ejus incessanter imploramus, & vobis cum gregibus curæ vestræ commissis Benedictionem nostram Episcopalem peramanter impertimur.

Frisingæ die 14. Junii 1764.

CAPUT II.

Universum Febronii *sistema* suis *ipsius verbis proponitur*, *ac diligenter evolvitur*.

I. QUæ hactenus de adversis *Febronii* fatis narratione complexi sumus, ejusmodi sunt, ut qui illa legerit, facile scire velit, quid demum *Febronius* de Ecclesiæ statu, de *Romanoque* Pontifice senserit, unde tantam suo nomini invidiam conflarit. Expediemus id hoc capite, in quo *Febronianum* sistema ita explicabimus, ut totum uno in conspectu pervideri possit. Hinc etiam illud enascetur utilitatis, ut nec ubi *Febronii* placita singulatim expendemus, in ejus pervestiganda sententia diutius hærendum sit, & inde universa disputationis nostræ ratio sua veluti sponte proficiscatur. Itaque quæ a *Febronio* in utroque volumine disputata sunt, duobus summis capitibus omnia continentur, quorum alterum ad Ecclesiæ statum, alterum ad *Romani* Pontificis primatum pertinet.

II. Ac de statu quidem Ecclesiæ in primo sui operis volumine hæc ille scripserat (1): " expectabit haud dubie Lector, ut ,, nunc accurate definiamus, quæ in hac

Civi-

(1) *T. I. Cap. II.* §. 12. *n.* 6. *p.* 156. *edit. Germ.* 1765. qua una deinceps utemur.

Civitate Dei (ſic eam S. *Auguſtinus* vocat)
„ dicenda ſit vigere regiminis formula .
„ Quiſquis a nobis hoc interrogat, non ſuc-
„ cenſeat ſi ei reſpondeamus cum viro , ſa-
„ cris quidem Proteſtantium addicto , ſed
„ docto, & rerum politicarum cum primis
„ perito , atque in hac parte vera traden-
„ te: *In Eccleſiis formandis non opus eſt de-*
„ *creto ſuper certa regiminis forma introducen-*
„ *da ; abſurdæque adeo ſunt quæſtiones , mo-*
„ *narchica, ariſtocratica , andemocratica formæ*
„ *competat* Eccleſiæ. *Hæ quippe formæ cadunt*
„ *in Statum aliquem ſeu Civitatem : Eccleſia*
„ *autem ſtatus non eſt* . Ita *Samuel* a *Pufen-*
„ *dorf* in libello de habitu religionis chri-
„ ſtianæ ad vitam civilem §. 32. pag. 139. "
Quibus ſane verbis non id ſolum cum *Pu-fendorfio* tradit, nullam ex notis Politici ſtatus formam Eccleſiæ tribuendam , ſed etiam eidem aperte adſentitur neganti Eccleſiam *ſtatum eſſe*. Nunc vero in alterum vindicationum libro callide diſſimulat ſe quæ *ſtatum non eſſe Eccleſiam* commonſtrant adprobaſſe; ſeque illud adfirmaſſe ait (2) , *cum* Samuele Pufendorfio , *nullam ex tribus regiminis formis Ariſtotelicis* , *Monarchicam* , *ariſtocraticam* , *& democraticam* , *convenire ſtatui Eccleſiæ* , *neque huic per rerum naturam poſſe applicari : ſiquidem hæ formæ ſolum cadant in ſtatum civilem ſeu politicum* , *qualis non eſt*

Eccle-

(2) *T. II. Flor. Sp. cap. II. §. V. pag.* 381.

Ecclesia. Conferatur quæso locus cum loco, illudque constabit, ad statum civilem ea nunc contrahi, quæ generatim de statu dicta prius fuerant, ac porro ab eo dici debuerunt, qui *Pufendorfii* sententiam amplectebatur, omnem ab Ecclesia status rationem adjudicantis, unamque illi *Collegii* formam tribuentis. Verum de hoc iterum redibit sermo cap. 2. diss. II. *Callide* id autem factum ajebam, ut scilicet non solum oleum me operamque perdidisse indicaret, qui quod ille non negasset, capite primo dissertationis primæ inutili labore efficere conatus sim, *Ecclesiam esse statum*; sed etiam Lectoribus suis falso persuaderet, me id unum *multis verbis*, ut ipse ait, sed *modico sensu* in eo reprehendisse, quod in deneganda Ecclesiæ omni recepti regiminis forma Protestantis hominis sit usus auctoritate (3). *Imprimis autem, & maxime carpit in* Febronio, *quod ad firmandam suam Thesim utatur authoritate Scriptoris Acatholici, utcunque celebris; quasi vero hic ignorare debuerit, in quo differat regimen imperiorum & regnorum a gubernatione Ecslesiæ, etiam Catholicæ* (4). Ceterum Ecclesiam non esse sta-
tum

(3) *ibi*.

(4) Reddo mea verba [T. I. *pag*. 5.] : *dove all' Autore non metterò a reato, che con tanta lode abbia appellato ad un Protestante, e tal Protestante, qual fu il* Puffendorf, *pien di furore contro la Sede* Romana . . . . *Fonti così avvelenate non fanno grand' onore ad un* Cattolico, *che*

tum ſatis aperte hoc ipſo in volumine *Febronius* docet, quo ſcilicet loco *collegiale fuiſſe regimen Apoſtolorum* adfirmat (5). Quotquot enim unius *Collegii* formam ac jura Eccleſiæ tribuunt, illam ii cum *Puſendorfio* ſtatum non eſſe contendunt. Unum hanc in rem *Pfaffium* appellaſſe ſufficiat. Cum Eccleſia, inquit ille (6) . . . *non ſit ſtatus civilis, ſed ſocietas in ſtatu, ſed Collegium quoddam, quod media in civitate erectum conſpicitur, ubi homines ex mera arbitrii libertate in unum coeunt, & ex pacto, ex conventione mutua*

che vi corra ad attingerne le dottrine: pure ciò ſi diſſimuli. Hoccine eſt IMPRIMIS ET MAXIME CARPERE in Febronio, *quod ad firmandam ſuam Theſin utatur authoritate Scriptoris acatholici*. Quid ergo in *Febronio* reprehendi? quod cum *Puſendorfio* omnem omnino *ſtatus* rationem Eccleſiæ denegarit. Id enimvero in *Febronio* diſplicuit, ac deinceps diſplicebit, quod cum *Puſendorfio* Eccleſiam non eſſe ſtatum dixerit, atque id *Puſendorfii* ſenſu. Recitetur qui ſequitur, ex *Antifebronio* locus. *Che la dottrina del* Puffendorf ſu queſto punto, in che da *Febbronio* è dichiarato di verità *duce*, e *maeſtro*, ſia d' error piena, *è facile di dimoſtrare. Io sò, che molti Pubbliciſti l' hanno oggimai adottata, e ancora qualche Canoniſta* Franzeſe, *come l' Autore del libro intitolato*: l' Eſprit, ou les principes de droit Canonique *ſtampato nel* 1760. *colla data di* Avignone *nel tomo ſecondo. Ma queſto vuol dire, che forſe a buon ſenſo, o men reo potrebbe trarſi con qualche metafiſica ſtiracchiatura. Tal nondimeno certamente non è in bocca del* Puffendorf *adottato dal noſtro* Febbronio. Porro hæreticum eſſe *Puſendorfii* ſenſum inficiabitur nemo qui quæ eo loco ex *Pfaffio* ex *Buddæo* Lutheranis *Puſendorfii* laudatoribus, atque adeo ex ipſius *Puſendorfii* libro excerpimus, probe conſiderarit.

(5) *T. II. cap. I. §. II. pag.* 346.

(6) *Origin. Jur. Eccleſ. cap. IV. art. I. pag.* 171. *edit.* 1756.

tua, *ex confœderatione*, *qua suas voluntates in unum conflant*, *disciplinam quamdam generalem figunt*, *densantque &c.* Certe *Collegiale* illud *regimen Apostolorum* in Apostolorum Actibus a *Febronio* detectum Aristocraticum minime est, quum ipse *nullam tribus regiminis formis Aristotelicis*, *Monarchicam*, ARISTOCRATICAM, *& democraticam convenire statui Ecclesiæ* disputet. Quo ergo sensu *Collegiale* erit, nisi *Pufendorfii*, & qui hunc ducem habuit, *Pfaffii*? ut Ecclesia status omnino non sit. Equidem *Febronius* a Protestantibus in eo dissentit, quod quum hi omni imperio, ac vi ut ajunt, *coactiva* destitutum Ecclesiæ Collegium velint; ipse contrarium cum Catholicis adserat. Scilicet Protestantes sibimetipsis constant, nec certe nisi Ecclesiam esse *æqualium* cœtum confinxissent, illam de *status*, qui inæqualibus constare omnino debet, dignitate deturbassent, *Collegii* nomine contenti; *Febronius* vero suis ipse adversatur sententiis; neque tamen uno hoc loco, quemadmodum mox videbimus.

III. Enimvero potestatis, quam in Ecclesia Protestantes non agnoscunt, claves Apostolorum Collegio a Christo domino traditas idem *Febronius* diserte pronunciat; *discipulorum collegio*, *seu universitati*, inquit ille (7), & alio in loco (8) *omnibus simul Apostolis*,

(7) *T. II. pag.* 87.
(8) *ibid. pag.* 180.

ſtolis, *ideſt univerſæ Eccleſiæ regenti*. Quantum hæc *Febronii* ſententia a Theologorum *Gallicanorum* placitis diſſideat, opportuniore loco declarabitur. Heic illud ſolummodo animadvertendum, Febronium ut *Richeriſmi* ſibi a *Kleinero*, atque a me obiecti notam declinaret, quæ antea de clavibus *univerſæ* Eccleſiæ, ſeu *univerſitati Fidelium* concreditis aperte docuerat, ad Hierarchicum Ordinem ſubdole tranſtuliſſe. Verum primo non hoc quærimus, quid nunc *Febronius* ſentiat; quid ſenſerit, in quæſtionem venit. Senſiſſe autem eum cum *Richerio* tam planum eſt, exploratumque, quam manifeſtum eſt *Richerio* præluxiſſe *Abulenſem* (9), cujus ipſe do-

ctri-

(9) En *Abulenſis* verba a *Febronio* [*T. I. cap. I. §. 6. p.* 34.] deſcripta ex quæſt. XLIX. in cap. XIII. Num. *Eccleſia ſuſcipit claves a Chriſto*, *&* *Apoſtoli* tanquam miniſtri Eccleſiæ; *& nunc Eccleſia illas habet*, *& Prælati etiam: ſed* aliter Eccleſia, *quam Prælati*: *nam* Eccleſia illas *habet ſecundum originem & virtutem*, *Prælati autem habent* ſecundum uſum earum. *Dicitur Eccleſia habere ſecundum virtutem claves*, *quia poteſt illas conferre Prælato per electionem* . . . . *Omnia autem iſta deſcendunt ex hoc*, *quod Eccleſia non eſt aliquid* unum per ſe, *potens habere* adminiſtrationem *clavium*, *ſi autem poſſet per ſe adminiſtrare*, *non committeret alicui Prælato*. Nemo prudens hæc de ſola Eccleſia *regente* intellexerit. Quis enim non videat Eccleſiam cum Prælatis a *Toſtato* conferri, aliaque Eccleſiæ, alia Prælatis, qui Eccleſiam *regentem* conſtituunt, ab eo tribui? Eccleſia igitur, quæ *ſecundum originem*, *& virtutem* habet claves, quæ *illas poteſt conferre Prælato per electionem*, quæ *ſi poſſet*, [eas] *per ſe adminiſtrare*, *non committeret alicui Prælato*, eſt ipſa Fidelium univerſitas.

ctrinam probavit laudavitque (10). Deinde *Richerii*, quique illum sequuti sunt, *Quesnelli* ac *Quesnellianorum* (hos inter eminent Hexaplorum auctores) inconstantiam ne quid gravius dicam *Febronius* noster imitatur. Eorum enim exemplo (11) num Hierar-

(10) *Illud*, inquit, *Febronius* [*cit. l. p.* 32.] *volebamus & debebamus inferre*, Petrum solum non esse subjectum immediatum potestatis Ecclesiasticæ, *sed clavium potestatem* Universitati Ecclesiæ *proprie*, *& ita transcriptam esse*, *ut illa per eos Ministros pro sua cujusque portione*, *ac inter hos per Summum Pontificem*, *exerceatur*. *Juvat hanc* [sententiam] *dilucidare*, *& firmare verbis* ABULENSIS. Recole etiam illa *Febronii* l. c. n. 3. p. 37. *Cum itaque Ecclesia ipsa* principaliter & radicaliter (Richerianis illis *primario* & *essentialiter* synonima) *obtineat potestatem clavium*, *quæ ab illa in omnes ejus Ministros*, *ipsumque summum Pontificem*, *derivatur*, *& singulis quibusque pro sua portione communicatur*. Vide alia in hanc rem *Antifebr. Introd.* cap. IV. p. LIX. a quibus *Febronius* numquam se se extricabit.

(11) Lubet heic exscribere, quæ cl. *Mamachius* [*Origin. & Antiquit. Christian. T. V. p.* 257.] sapienter animadvertit. " Auctores Hexaplorum . . . scribunt, *Ex-* „ *communicandi potestatem partem esse potestatis clavium* „ S. Petro, *Apostolisque tributam*, *atque hanc potestatem* „ *tunc fuisse datam immediate*, *ac directe Ecclesiæ*. Iidemque *Quesnelli* sententiam explicantes, sic statuunt eum in „ libro, quem inscripsit : *Vains efforts des Jesuites Ed.* „ *a.* 1713. *art.* X. *p.* 132. ostendisse : *qu' on ne pouvoit* „ *en conclure*, *que le pouvoir des clefs dût estre exercé par* „ *les simples fideles*. J' ai dit positivement le contraire, „ *ce sont ses termes*, & j' ai exclus expressement tout „ laique, tout simple fidele, tous ceux, en un mot, qui „ ne sont ni Eveques, ni Pretres, en disant, que l' E- „ glise a l' autorité d' excommunier pour l' exercer par „ les premiers pasteurs. At hæc si ita se habeant, ut „ ipse scribit, quid caussæ sit, cur non Præsulibus, sed „ Ecclesiæ eam potestatem datam scribat, totque Patrum „ te-

rarchico Ordini, seu *Regenti Ecclesiæ*, nunc credentium universitati creditas fuisse claves in altero quoque, quod confutamus, volumine differit. Audiamus illum Doctori *Kauf-fmans*

„ testimonia colligat, producatque, quibus Ecclesiæ eam
„ auctoritatem tributam fuisse possit evincere? Atque
„ *Quesnellus*, quique ejus defensionem sibi suscipiendam
„ putarunt, *Richerium* imitari videntur. Qui cum *cap. I.*
„ *libelli de Eccl. & Polit. Potest. p.* 1. dixisset: *Jurisdi-*
„ *ctio Ecclesiastica primario, ac essentialiter Ecclesiæ* Ro-
„ mano *autem Pontifici, atque aliis Episcopis ministeria-*
„ *liter tantum, sicut facultas videndi oculo, convenit*, id-
„ que confirmare conatus esset hoc modo: *Vulgare est*,
„ *atque indubitate fidei axioma, Deum & naturam prius*
„ *atque immediatius ad totum suppositum, quam ad ali-*
„ *quam partem suppositi, quamvis nobilissimam, intendere*
„ .... *schola* Parisiensis *hoc infallibili munita firma-*
„ *mento congruenter ad mentem omnium antiquorum do-*
„ *ctorum Ecclesiæ perpetuo, constanterque docuit: Christum*
„ *fundando Ecclesiam, prius, immediatius, atque essentia-*
„ *lius claves, sive jurisdictionem toti dedisse Ecclesiæ*,
„ *quam* Petro, *seu quod eodem redit: claves toti contu-*
„ *lisse Ecclesiæ, ut per unum ministerialiter exercerentur.*
„ Quandoquidem tota jurisdictio *primario, proprie, ac es-*
„ *sentialiter Ecclesiæ convenit*, Romano *autem Pontifici*,
„ *atque aliis Episcopis instrumentaliter, ministerialiter, &*
„ *quoad executionem tantum, sicut facultas videndi oculo*;
„ hisce dictis cum locum *Pauli* ex epist. ad *Cor. I.* Cap.
„ III. v. 21. *omnia vestra sunt &c.* laudasset, cumque
„ ab *Andrea Vallio* vapulasset, quasi democraticam esse
„ constituisset gubernandæ Ecclesiæ rationem; tum calu-
„ mnia *Vallium* egisse respondit *demonstr. cap.* 1. *pag.* 3.
„ *quæ calumnia sola lectione capitis secundi libelli de Eccl.*
„ *& Pol. pot.* propulsari posset: propterea quod sit ejus-
„ dem secundi capitis argumentum: *Christus immediate*,
„ *ac per se claves, sive jurisdictionem Ordini Hierarchico*
„ *contulit, per immediatam & realem missionem omnium*
„ *Apostolorum, & discipulorum*; atque hæc eodem ipso
„ secundo in capite legantur: *Cum dominus noster*, cap.
„ XVI. Matthæi, *verbo futuri temporis claves nomine to-*
„ *tius*

smans, respondentem (12): " Quærat post „ hæc Doctor *Kauffmans*, quinam *Scholasti-* „ *ci* doceant, Ecclesiasticam potestatem ac

„ *tius Ecclesiæ B.* Petro *sic despondisset*, & ego tibi dabo „ claves &c. *tum demum eas actu ordini Hierarchico con-* „ *fert: Primum* Matth. cap. XVIII. *ubi Ecclesiam sibi* „ *sufficientem*, *&* *architectonicen ita constituit:* dic Eccle- „ siæ: *Secundo per realem missionem &c. quando igitur* „ *missio vera*, *& realis est collatio jurisdictionis auctore* „ *Apostolo* Cap. X. ad Roman. Quomodo prædicabunt, „ nisi mittantur? *Christus autem omnes Apostolos*, *atque* „ *discipulos*, *qui Episcopalem*, *& Presbyteralem ordinem* „ *referebant*, *immediate*, *& individue*, *& collective mi-* „ *sit*, *sicut a Patre suo*, *idest cum justa*, *& spirituali au-* „ *ctoritate ad Ecclesiam gubernandam necessaria*, *missus* „ *fuerat: consurgit: totum ordinem Hierarchicum Episco-* „ *pali*, *& Sacerdotali ordine constantem immediate*, *pro-* „ *portionate tamen*, *& subordinate*, *suam potestatem*, *&* „ *jurisdictionem*, *hoc est facultatem regendi Ecclesiam*, *a* „ *Christo derivare: quemadmodum in* Galliis *inferiores ju-* „ *dices*, *ac magistratum quamquam subditi*. *Parlamentis*, „ *æque tamen immediate auctoritatem suam a* Rege *Chri-* „ *stianissimo mutuantur quam ipsa Parlamenta*. Hinc au- „ tem constare ait: *Se*, *quando dicit claves datas Eccle-* „ *siæ*, *nominatim de Sacerdotali Ecclesia*, *aut ordine Hie-* „ *rarchico loqui*, *cui soli Dominus Sacerdotium suum cum* „ *facultate regendi Ecclesiam credidit*. At si hoc *Richerio* „ erat in animo, cur demum capite superiore dixerat: „ toti Ecclesiæ *prius*, *immediatius*, *essentialius datas fuis-* „ *se claves*, Romano *autem Pontifici*, *atque aliis Episco-* „ *pis instrumentaliter*, *ministerialiter*, *& quo ad executio-* „ *nem tantum*, *sicut datur facultas videndi oculo?* Nam „ pugnant hæc quidem, ut est sapienter a *Petavio* ani- „ madversum, & datas *esse toti Ecclesiæ immediatius*, „ *prius*, *essentialius claves instrumentaliter vero*, *atque* „ *ministerialiter Episcopis: & solis Sacerdotibus*, *seu ordi-* „ *ni Hierarchico tantum eam esse potestatem datam*. Et: „ solis Sacerdotibus fuisse, ordine servato tributam. Con- „ fer *Petavium lib. III. de Hierarch. Eccles. c. XV. pag.* „ 887. *seqq. & cap. XVI. pag.* 893. *seqq. tom. III. Theo-* „ *log. dogm. edit. Parisi.* "

(12) *T. II. pag.* 183.

„ jurisdictionem principaliter in tota Eccle-
„ sia residere! dicat, *Febroniana* paradoxa
„ esse hæc: *Universitas credentium accepit cla-
„ ves proprie, principaliter, radicaliter; Præ-
„ lati eas ab Ecclesia habent usualiter, usu-
„ fructualiter &c.* Respondebimus, sic doce-
„ re *Andream de Escobar Megariensem* in
„ *Hispania* Episcopum, *Alfonsum Tostatum*
„ Episcopum *Abulensem* pariter *Hispanum &c.*
„ .... Tantos viros veras Ecclesiæ in &
„ extra Concilia columnas (non displiceat
„ nostro Doctori *Ubio*) longe præferimus
„ *Scholasticis*, quos ille amat, & hic desi-
„ derat". Adeo *Febronio* non displicet paradoxum illud: UNIVERSITAS CREDENTIUM *accepit claves proprie &c.*, ut qui illud docuerunt, eos *Ecclesiæ in & extra Concilia columnas* appellet. Addat illis *Richerium*, addat *Dupinium*, *Quesnellum* addat, *Hexaplorumque* Auctores. An hi quoque *Ecclesiæ in & extra Concilia columnæ* Catholico homini audient? Ait quidem *Febronius*, ut *Richerismum* suum nonnihil emolliat (13): *Sophistice hic incedit* Coloniensis *Theologus* (Kauffmans), *per* totam *Ecclesiam sumens universitatem credentium*, *quasi ipsos quoque* laicos *pro* subjecto *clavium statuisset* Febronius. *In hoc paradoxum accusat. Itaque resolvendum est sophisma*: Denominatum *est tota universitas*, *sed* subjectum denominans *sunt soli Episco-*

(13) T. II. pag. 181.

piſcopi & Presbyteri. Verum quæ ambages verborum, quæ monſtra ſunt iſthæc? Quis umquam fando audivit *denominatum a ſubjecto* diſtingui, aut *ſubjectum denominans*? Quam præſtitiſſet, *Febronium* aliquid in Scholaſticorum libris ſtudii collocaſſe, quam in *Andreæ* de *Eſcobar*, aut *Abulenſis* Commentariis! Didiciſſet, *ſubjectum denominatum, formam eſſe denominantem*. Nihil equidem horum intelligo, niſi fortaſſis dicere idem voluit, quod *Richerius* atque *Dupinius*, totam ſcilicet Fidelium univerſitatem *ſubjectum* eſſe clavium *mediatum*, ac *remotum*, *immediatum* ac *proximum* Eccleſiæ Prælatos. Sed in iis, quæ diſerte ſcribit, hæreamus. *Denominatum*, inquit, *eſt tota univerſitas*; tota ergo univerſitas denominatur clavibus a Chriſto donata. Vere ne, an ſecus? Si vere igitur claves reapſe univerſo credentium cœtui traditæ a Chriſto fuerunt, quod *Richerius* contendit: ſin falſo; quei ergo *denominatum* eſſe poterit univerſitas? *Richeriſmi* ſuſpicionem augent quæ ut illam a ſe amoveat, alio loco contra me diſputat. *Poteſtas*, inquit (14), *Pontificis & poteſtas Epiſcopi, utraque cum ſuis juribus & nativis appertinentiis, immediate a Chriſto inſtituta eſt: uterque, Pontifex ſcilicet & Epiſcopus, ſuam poteſtatem accipit ab Eccleſia, quæ ejus depoſitaria eſt: non ea propter Pontifex Miniſter eſt* Eccleſiæ (*quod*

 voluit

(14) T. II. pag. 538.

voluit Richerius *sed* Christi. Nam si Ecclesia (tota scilicet multitudo fidelium, atque adeo etiam laicorum cœtus) est sacræ Potestatis *depositaria*, *ut ab illa in omnes ejus ministros ipsumque supremum Pontificem derivetur*, & *singulis quibusque pro sua portione communicetur* (uti docentem *Febronium* nuper audivimus) (15) tota igitur jurisdictio *primario*, *proprie*, *ac essentialiter* (quod *Richerius* ajebat) *Ecclesiæ convenit*, Romano *autem Pontifici*, *atque aliis Episcopis instrumentaliter*, & *quoad executionem tantum*. Neque vero *Richerius* negavit umquam, Præsules esse Christi Ministros; qui enim Ecclesiæ Ministri sunt, & Christi esse debent: hoc ait *Richerius*, Episcopos ceterosque ad Hierarchicum ordinem pertinentes esse proxime Ministros Ecclesiæ, a qua omnis in illos potestas traijcitur exercenda. Negabit ne hoc *Febronius*? Atqui hæc *Abulensis* sunt (16) ab ipso (17) & exscripta, & probata: *non fuerunt datæ claves illis* (Apostolis) *tanquam determinatis personis sed tanquam* MINISTRIS ECCLESIÆ. Quid? quod non solum aliena ista ipse suffragio suo confirmavit, sed de suo illa promptuario edidit, quæ nuper recitavimus *ut ab illa* (Ecclesia) *in omnes* EJUS MINISTROS . . . *derivetur*. *Febronius*

(15) Vide adnotationem IX.
(16) *in cap.* XIII. *num. quæst.* 48.
(17) T. I. *pag.* 33.

nius ergo ipse *Ecclesiæ Ministros* Episcopos habet, ac prædicat. Si id *Richerianum* est, (quod ab eo paullo ante accepimus), se igitur secundum veritatem *Richerianum* dici tandem patiatur.

IV. *Richerius* quidem Ecclesiam *politiam monarchicam*, *regimine Aristocratico temperatam* definivit. Hanc autem definitionem cum superiore illo decreto, quod indicabamus, minime coherere nemo non videt; neque enim fieri potest, quemadmodum monuit *Petavius* (18), ut *Ecclesia politia sit monarchica*, *& tamen jurisdictio tota & potestas Ecclesiastica primario, proprie, & essentialiter Ecclesiæ conveniat*: Romano *vero Pontifici*, *& Episcopis nonnisi instrumentaliter*, *ministerialiter*, *& quoad executionem tantum*. *Febronius Richerio* hac in re sapientior Monarchiam, quæ suum illud de clavibus universæ Ecclesiæ concessis principium everteret, quam maxime refugit. *Fassus fui*, inquit in adnotationibus ad Epistolam *Ladislai* (19), *me scripsisse totam errorum congeriem*, *si in hoc errem*, *quod negem*, *Papam esse Monarcham*; immo antea dixerat (20): *adiice in Papa* MONARCHAM, *& destruas* HIERARCHIAM, *quæ ex institutione Christi* NON IN UNO, *sed* IN PLURIBUS *essentiali jure consi-*

 stit.

(18) *de Hier. Eccles. lib. III. cap. XV. n.* 2.
(19) *pag.* 93.
(20) *Ibid. pag.* 85.

stit. Poterat ne Monarchici Regiminis forma audentius rejici?

V. Jamvero duobus potissimum constat Hierarchia, Episcopatu, ac Primatu, qui ab Episcopatu diligenter est secernendus. Porro contendit *Febronius* (21) *Episcopatum sua origine, & institutione unum esse, cujus partem singuli teneant pro indiviso. Post divisionem Ecclesiarum*, inquit *Paludanus* meus seu *Febronius* sub *Paludani* nomine (22), *nullus equidem Episcoporum alterius Ecclesiam immediate regit; attamen quilibet tenetur attendere, ne etiam extra suam Ecclesiam lupi invadant ovile Christi*. Quamobrem in universalis Ecclesiæ cura *dici possunt Episcopi* (23) *certo modo concurrere cum Papa, tanquam & ipsi constituti ad regendam Ecclesiam*, Act. Apost. Cap. XX. v. 28. & *sic* a Deo, *non* a Papa, *vocati* in partem sollicitudinis, *proinde suam in* COMMUNI *illo* Sacerdotii culmine *portionem tenentes*, *de quo scribit* Nicolaus *PP*. I. in *Epistola* 70. ad *Episcopos* Galliæ. *Ad satisfaciendum huic officio* (sunt hæc ejusdem *Febronii* verba in Præfatione secundi voluminis) *non defuere sanctissimi Præsules, qui, pro re nata & exigente necessitate, partium suarum esse crediderunt, aut manum admovere negotiis ad universalis Eccle-*

siæ

(21) T. I. *cap.* III. §. I. *pag.* 157. *seqq.*
(22) T. II. *pag.* 384.
(23) T. II. *pag.* 50.

siæ regimen spectantibus, *aut Episcopalis muneris actus in aliorum etiam diœcesibus exercere*. *Hoc* ex sola charitate *egisse dici non possunt*; *siquidem charitas non operatur*, *ut validus sit actus*, *qui defectu* jurisdictionis *&* *potestatis foret invalidus*; *tales autem fuissent multi illorum actuum*, *quos viri sancti*, *supplentes aliorum defectus*, *peregerunt ultra fines propriarum diœcesium*, *ea de causa etiam a SS. Patribus frequenter laudati*. Hæc de jure Episcoporum comparate ad universam Ecclesiam.

VI. Quod autem ad jura spectat, quæ Episcopis in singulis a se administratis diœcesibus conveniunt, ita sentit *Febronius*.

1. Episcopi jurisdictionem suam tenent immediate a Christo (24) . . . Quam pote„ statem . . . . a Christo acceperunt Apo„ stoli, & in horum persona eorumdem suc„ cessores Episcopi (25) "

2. " Heic autem ne in errorem incida„ mus, inquit *Febronius* (26), observandum „ est, quod Christus Dominus conferens A„ postolis Spiritum veritatis, non intende„ rit *singulos* constituere depositarios *infalli*„ *biles* illius veritatis; hoc etenim si foret, „ sequeretur singulos Episcopos, tanquam „ Apostolorum successores, infallibiles esse. "

(24) T. *II. pag.* 240.
(25) *ibid. pag.* 241.
(26) *ibid. pag.* 180.

3. " Quemadmodum autem (27) Christus
„ potestates (*Matth.* XXVIII. 18. & *Joh.*
„ XX. 21.) expressas omnibus & singulis
„ Apostolis traditas, scilicet *docendi*, *bapti-*
„ *zandi*, *ligandi*, atque *solvendi*, & quæ sub
„ his continentur, perpetuas in Ecclesia es-
„ se voluit, ita & omni procul dubio eas-
„ dem ad illorum, quibus eas commisit,
„ successores transire, eorumque officio sem-
„ per adhærere mandavit. "

4. " Neque minus verum est, quod in
„ hac administratione contineatur non so-
„ lum potestas *Ordinis*, sed etiam *Jurisdi-*
„ *ctionis*: hoc est, non tantum potestas con-
„ secrandi Corpus Christi, & absolvendi a
„ peccatis, chrismandi, ordines conferendi,
„ reliqua Sacramenta conficiendi, benedi-
„ ctiones impertiendi, sed & leges desu-
„ per, nec non disciplinam concernentes
„ condendi, sententias ac censuras ferendi,
„ instituendi ac destituendi Ecclesiæ mini-
„ stros puniendi &c. " (28)

5. " Verum quoque certumque est (29),
„ quod hæc potestas a Christo Apostolis da-
„ ta ad regimen suarum respective Eccle-
„ siarum, aut diœcesium, vel provinciarum,
„ quæ cuique seu divina inspiratione, seu
„ communi consensu obvenerat, fuerit *abso-*
„ *luta*

(27) *ibid. pag.* 255.
(28) *ibid. pag.* 255.
(29) *ibid. pag.* 256.

„ *luta* ac *illimitata*, ad *quoscunque casus* &
„ occurrentias se se extendens. "

6. Inter *specialiora*, *eaque incircumscripta*, *atque a nemine mortalium* dependentia jura Episcopalia (30) primum obtinet locum *jus quod ex constanti doctrina celebriorum canonistarum & meliorum Theologorum habent*, *ex causis canonicis dispensandi in quacunque lege Ecclesiastica etiam Concilii generalis*. Certum deinde est, *Episcopos* (31), *& particulares Episcoporum Synodos posse*, *imo debere nascentes hæreses damnare*; posse etiam *Episcopos* (32) *post summi Pontificis judicium etiam pro suo jure pronunciare*, *idque præmisso*, *uti decet*, *Pontificii decreti examine*. Præterea *quemadmodum* (33) *jus & auctoritas Episcoporum judicandi intra fines suarum respective diæcesium de causis fidei*, *suum in jure divino habens fundamentum*, *semper in Ecclesia perstitit*, *& in hunc usque diem illibatum perstat*, *ita & eorundem jus alios Episcopos ordinandi*, *a* Romana *Sede omnino independens*, *& ab eodem divino fonte suam trahens originem*, *per tredecim sæcula firmum fuit*.

VI. Adcedimus jam ad Primatum *Romani* Pontificis, qualem *Febronius* describit. *Sicuti*, inquit ille (34), Petri & Paulli A-

posto-

(30) *ibid. pag.* 257.
(31) *ibid. pag.* 262.
(32) *ibid. pag.* 263.
(33) *ibid. pag.* 266.
(34) *ibid. pag.* 273.

postolica & Episcopalis *authoritas ejusdem sunt ordinis*, & *ad eundem finem spectant; ita* Papalis & Episcopalis *in eo solum differunt, quod Papæ authoritas totam respiciat Ecclesiam, sicut illa Metropolitani totam provinciam, manentibus semper intactis Suffraganeorum juribus*.

Hinc 1. *Primatui* Petri (35), & *successorum ejus annexa est sollicitudo omnium Ecclesiarum; habent illi curam singularum ovium non tantum, sed & omnium Pastorum; ast hæc cura superintendens est diversa a cura Episcopali*. Nempe Episcopalis cura jurisdictione præstat, jurisdictionem in universam *Febronius* Ecclesiam Pontifici adimit. Ait ille quidem sibi hæc FALSO imponi (36), atque illa profert, quæ Tomo I. dixerat (37): *quod multi in Papa* Jurisdictionem *vocant, nos* Authoritatem *dicimus. Quis rectius loquatur, judicent peritiores. Forte de re convenimus, sicque inutilis esset de voce concertatio. Saltem nos cum* Tridentino *loquimur, quod quoties de primariis Apostolicæ Sedis in Ecclesia juribus agit, semper* authoritatis, *nunquam* jurisdictionis *vocabulo utitur*. Quantam heic erga *Tridentinum* Concilium reverentiam *Febronius* præsefert! Utinam non illam abjiciat, uti ab eo sæpissime factum videbimus!

(35) *ibid. pag.* 179.
(36) *ibid. pag.* 536.
(37) T. *I. cap. II.* §. *II. n.* 2. *pag.* 147.

mus! Sed ille qui ab usurpando *jurisdictionis* vocabulo *Tridentini* Concilii exemplo deterretur, cur saltem *supremæ potestatis* nomine, quod ab eodem *Tridentino* Concilio adhibitum novimus, usus non est? Hæc tamen mittamus. Ajo itaque *Romani* Pontificis *auctoritatem* eam a *Febronio* admitti, quæ tandem nonnisi *directionis* sit. Primatus, inquit ille (38), *principaliter consistit in* ministerio inspectionis super omnes Ecclesias, *ut in eis quisque, præsertim Episcopus, suo muneri ac obligationi satisfaciat, conformiter ad leges divinas, atque Canones, communi Ecclesiæ consensu seu acceptatione stabilitos*. Neque quemquam moveat adverbium illud *principaliter*, quasi vero non his solum finibus Pontificia auctoritas contineretur. Paullo post mentem *Febronius* suam clarius aperit. *Quam solicitudinem*, inquit (39), *quam potestatem* Paulus, Jacobus, Andreas &c. *vivi habuerunt* in omnibus *utcunque dissitis* Ecclesiis *particularibus* (*harum enim multæ eo etiam tempore fundatæ, & per singulares Episcopos rectæ sunt*); *eandem in omnibus per orbem Christianum Ecclesiis agnoscemus successoribus* Petri; *illa autem omni procul dubio ex Christi instituto nec alia fuit, nec alia esse potuit, quam* Inspectionis & Directionis, *in Episcopos jam pro & in certis civitatibus ac distri-*

(38) T. II. pag. 272.
(39) ibid. pag. 273.

distrietibus constitutos. Dixerat autem supra (40) *Papæ* qua primatis Ecclesiæ *officium ab Episcopali plane disparatum est, quippe ad* directionem universi *pertinens*.

2. *Deducitur* (verba *Febronii* sunt) (41), *summum Pontificem esse quidem caput, Magistrum & Pastorem* totius *Ecclesiæ*, *sed* distributive sumptæ : *hoc est, respectu singularum Ecclesiarum particularium, non vero respectu Ecclesiæ universalis* collective *acceptæ, seu respectu Concilii Oecumenici illam repræsentantis*; immo *Papa* (42) *ex decreto Spiritus Sancti, in Generalibus Conciliis enuntiato, in rebus fidei & morum, subjicitur correctioni Ecclesiæ*. Quamobrem 1. *Si casus eveniat* (43), *quo* Papa *non possit, aut non velit ad hanc indictionem, utcunque utilem vel necessariam, concurrere, nihil magis naturale est, quam ut Imperator id faciat solus, prævia tamen relatione & communicatione cum reliquis Catholicis Potentatibus*. Nam octo prima Œcumenica Concilia *non alia quam Imperatorum auctoritate* indicta fuere. 2. Si quæras *quid agendum sit, si Papa præsidium eo fine & intuitu declinet, ut cursum Synodi sistat aut rumpat*, nos, inquit *Febronius* (44) *huic quæstioni respondebimus verbis* Benedicti Oberhauser Præ-

(40) *ibid. pag.* 50.
(41) *ibid. pag.* 220.
(42) *ibid. pag.* 196.
(43) *ibid. pag.* 471.
(44) *ibid. pag.* 472.

Prælect. Juris Canon. lib. II. pag. 148.
„ Est vero & , quod in casu , quo adesse „ non velit, aut non possit Pontifex , ne„ gem , Concilium ea propter acephalum „ reddi. Enimvero Pontifex rationem qui„ dem primi Episcopi habet , sed non so„ lus est Episcopus in Ecclesia ; nec defun„ cto Episcopo *Romano* universa Ecclesia „ vacare censetur. Ut ergo sublato Pontifi„ ce Ecclesia non vacat , ita nec renuente „ Pontifice acephala est. Est Pontifex in „ Concilio Præses, quo genere officii si pri„ mus defungi nolit, ordine secundus , aut „ tertius , & sic de reliquis potietur. Ita „ sane Concilium V., cui adesse renuit *Vi*„ *gilius* , minime sine præside unquam ace„ phalum est proclamatum. Ego quippe eo„ dem modo de Pontifice respectu Concilii „ Œcumenici censeo, sicut de Metropolita „ respectu Concilii Provincialis statuimus.“ 3. non indigent Generalia Concilia Pontificis adprobatione. *Primatus pontificius* (45) *est* IN Ecclesia, *non* SUPRA Ecclesiam ; *neque illa egere potest confirmatione Pontificis, quæ ipsa est* columna veritatis. 4. *facile intelligitur* (46), *quod* Romani Pontifices , *utpote universali Ecclesia inferiores , non superiores , nequeant abrogare aut infringere jura atque Canones ab universali Ecclesia conditos* aut *rece-*

(45) *ibid. pag.* 460.
(46) *ibid. pag.* 221.

receptos. *Intelligitur pariter*, *quod iidem Pontifices non ſint* domini *ſed* executores *ſacrorum Canonum*. 5. intelligitur etiam *gradationem & provocationem a Papa ad Concilium uſui & traditioni Eccleſiæ conformem eſſe* (47).

VII. Hæc generatim de *Romani* Pontificis Primatu dicta ſunto. De peculiaribus ejus juribus, quæ *Febronius* doceat, nunc diſquiramus. Æque horum aliqua quum ad cauſſas fidei, alio ad diſciplinam pertineant, *tria ſunt*, quæ *circa illam poteſtatem* (in cauſſis fidei) *ſuſtinet* Febronius (48), 1. *eam non eſſe* ex ſe infallibilem, 2. non ultimatam, 3. non pure monarchicam. Quod autem ad diſciplinam ſpectat, *Romani* Pontificis eſt *jus immediatum & univerſale* VIGILANTIÆ, ADHORTATIONIS, immo *Excommunicationis* (49). Verum hoc excommunicationis jus quo tandem recidit? Ex ipſo *Febronio* diſcamus (50). 1. *Papa*, *citra conſenſum Eccleſiæ*, *ſive tacitum*, *ſive expreſſum*, *non poteſt* ferre *legem* novam *omnes Eccleſias obligantem*. *Legi novæ papali appoſita excommunicatio*, *niſi ab Eccleſiis ſuſtineatur & probetur*, *robore deſtituitur*. Præclarum ſane auctoritatis, ac ſupremæ poteſtatis genus. Quei ergo *Febronius* negabit unum *directionis* jus a ſe tribui *Romano* Pontifici?

VIII.

(47) *ibid. pag.* 230.
(48) *ibid. pag.* 136.
(49) *ibid.*
(50) *ibid. pag.* 291.

VIII. *Canones* tamen *& Concilia Pontificibus jurisdictionem vere talem atque alia contulerunt, quæ proprio & nativo jure non habent. Multæ quoque reservationes originem suam & omne jus trahunt a libero consensu Episcoporum* (51). In his potestas *judicandi in caussis contentiosis seu Episcoporum, seu inferiorum Clericorum* (52); usus dispensationum largiendarum (53); reservationes peccatorum (54), ac maxime beneficiorum (55).

IX. Multa enimvero *vitio erroris* & *subreptionis Romano* Pontifici concesserunt Episcopi reservanda, nonnulla etiam vi *extorsionis* (56). Quæris, *quid eorum Papa Episcopis abstulerit, quæ Christus illorum ordini voluit esse propria?* Respondebit *Febronius* [57]: *deputationem liberam Ministrorum Ecclesiæ* [quam scilicet beneficiariæ Reservationes evertunt]; *propriam jurisdictionem in multos suorum diœcesanorum* [quo spectant infinita illa Monachorum privilegia] *jus exclusivum habendi tribunal sacrum in suis respective districtibus, absolvendi quoscunque rite dispositos ab omnibus reatibus; dispensandi in quavis lege Ecclesiastica*, ubi mens & anima legis relaxatio-

(51) *ibid. pag.* 313.
(52) *ibid. pag.* 319.
(53) *ibid. pag.* 314.
(54) *ibid. pag.* 107. 283. 314.
(55) *ibid. pag.* 315.
(56) *ibid. pag.* 98.
(57) *ibid. pag.* 32.

tionem patitur & exigit ; *votum decisivum in Conciliis generalibus*, & alia plura. Addit alibi appellationes ab Episcoporum Synodorumque sententiis ad *Romanum* tribunal [58]; alibi [59] *confirmationes*, translationes, & depositiones Episcopales, quas Concilia, & genuini Canones dicunt esse penes SOLAS Synodos Provinciarum.

X. Multa enimvero si *Febronium* audimus, in caussa fuere, cur *Romani* Pontifices suam auctoritatem maxima Episcopalis Ordinis injuria, atque pernicie, tantopere amplificarint. Hæc idem *Febronius* percenset [60] 1. *Collectores Canonum, etiam antiquissimi, sunt caussa auctæ Pontificiæ authoritatis*. 2. *Patriarchalia Occidentis jura Primatialibus non sine gravi perturbatione ecclesiasticæ disciplinæ*, Romæ *confunduntur*. 3. *Meritum Sanctitatis & eruditionis gloria, quæ* Romanos *Pontifices sæpe ornarunt, authoritati S. Sedis pondus dederunt & incrementum*. 4. *Nomina quoque Rectoris, Pastoris, & Capitis Ecclesiæ universæ, quæ Summo Pontifici tribuuntur; item prædicata Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ, Matris ac Magistræ aliarum Ecclesiarum, quæ* Romanam *magis spectabilem faciunt*. 5. Romani *Pontifices volunt, ut ab omnibus judicetur, sicut ipsi in similibus casibus judicarunt*.

(58) *ibid. pag.* 442. *seqq.*
(59) *ibid. pag.* 98.
[60] *Flor. sparſ. cap. III. pag.* 386. *seq.*

runt. 6. Cum primis autem *vulnera per Decretales* Isidori *Disciplinæ Ecclesiasticæ inflicta*, *gravia sunt*, *&* *in hunc usque diem perdurantia*. Adcedunt abusus, & politicæ artes Curiæ *Romanæ*, auri præsertim sacra quædam cupiditas; quæ omnia *Febronius* passim insectatur (61).

XI.

(61) Qua in re non veretur Catholicus homo tanquam illustre quoddam *Romanarum* artium monumentum in medium adferre [*p.* 563.] nescio quam cujusdam Italiæ Jurisconsulti epistolam cum aliis a. 1765. editam, Gallice deinde redditam, ubi hæc inter alia vesanus & furiosus Auctor impudentissime scribit. " C' est ainsi qu' au grand
„ malheur de l' Eglise le Ministere *Romain*, se prèvalant
„ du nom & de l' autoritè des Papes, qu' il emploie
„ contre leur grè, marchant toujours sur la mème ligne,
„ confond souvent la politique, et la Religion, et par-
„ vient a dompter le consciences scrupuleuses et mal in-
„ struites de leurs devoirs, a perdre de reputation les
„ personnes èclairèes, qu' il fait passer pour des impies
„ et des mècreans. Il a frequemment rèussi dans ses fu-
„ nestes ent reprises, graces a l' ignorance des idiotes,
„ & des esprits bornès, qui s' imaginent, que tout ce,
„ qui paroit sous le nom du Vicaire de Jesu Christ, mè-
„ rite les mèmes ègards. Oui, sans doute, a la tète d'
„ une decision dogmatique fondèe clairement sur la do-
„ ctrine de l' Evangile, cet auguste nom demande la sou-
„ mission la plus humble et la plus profonde. Mais quand
„ il se lit a la tète d' une Bulle par la politique au pre-
„ judice de la raison et de la veritè [intelligit lector
„ heic Constitutionem *Unigenitus* notari], il ne nous òte
„ pas le droit de nous opposer a cette Ordonnance: il n'
„ exige pour elle aucune marque de respect: il ne doit
„ exciter en nous d' autre sentiment, que la douleur de
„ le voir profanè. En effet combien de fois dans ces der-
„ niers siècles, la Cour de *Rome* a-t-elle abusè du nom
„ des Papes, qu' elle ne regarde au fond, que comme
„ une formalitè necessaire pour autoriser ses projets? Com-

„ bien

XI. Tandem *Febronius* oppreſſæ Eccleſiaſticæ libertatis miſericordia commotus ad eam recuperandam aptiſſima ſubſidia ſuggerit. Ea autem duplicis generis ſunt; alia enim ab Epiſcopis, a Principibus alia ſunt adhibenda. Quod ad Epiſcopos ſpectat, *reducatur* diſciplina & regimen *Eccleſiæ juxta votum ac deſiderium Tridentinorum Patrum ad terminos quatuor primorum Conciliorum, & omnia ſalva erunt* (62). *Faciant Epiſcopi quod ſui juris, quod ſui muneris eſt; & dicant cum* Ivone Carnotenſi *Nuntiis Apoſtolicis* de tantillo jure cedere, quod habent Eccleſiæ noſtræ, nec volumus, nec debemus (63). *His* præterea *de cauſſis competit* (64), *jus examinandi, & retinendi Bullas Apoſtolicas .... Si itaque Epiſcopi inveniant, ad ædificationem non eſſe, quod Papa conceſſit, ſi mentem ſummi Pontificis cum Spiritu Canonum combinari non poſſe deprehenderint, effectum & executionem Bullæ ſuo jure impediunt*. Illud autem potiſſimum ob oculos habeant, *quæ ab Epiſcopis Pon-*

„ bien de fois s' en eſt-elle ſervie pour donner atteinte
„ ſous la maſque de la Religion, aux prèceptes de l' E-
„ vangile? " Horret animus plura ejuſmodi ex nefario hoc libello proferre. Linquatur ille *Febronio* ſuiſque ſimilibus, qui nihil aliud ſtudent, quam in luto, ac fœcibus volutari.

(62) *ibid. pag.* 553.
[63] *ibid. pag.* 546.
[64] *ibid. pag.* 585.

Pontifici libere dimissa sunt, si ille eis abutatur, recipi posse & debere (65).

XII. Præcipuum tamen a Principibus Ecclesiastica libertas præsidium exspectat. *Videmus*, inquit (66), *pacem Ecclesiæ turbatam, disciplinam confractam, idque tantum non universim, & quidem facto eorum, qui universali Ecclesiæ præsident. Ut igitur malo communi Principum Catholicorum officio atque authoritate subveniatur, pro certiore rei tam salutaris successu conjunctis eorundem consiliis ac viribus utendum erit.* Quare ab illis 1. *convocatio Concilii universalis suadenda, urgenda & apprehendenda erit* (67) 2. *non minus tutum* (68), *& commodum, imo promptius remedium, ad recuperanda jura sacra, per ignorantiam & superstitionem deperdita, deprehenditur in* Placito Regio, *cujus legitimus usus in plerisque regnis ac provinciis viget, ita ut sine eo nullum Rescriptum, Decretum, Mandatum, Constitutio, Bulla, Breve, aut quæcunque litteræ* Romanæ *executioni tradi valeant.* 3. Aliud exstat *medium depellendorum abusuum Curiæ* Romæ, *in* Gallia *quotidianum, & optimo jure ubique usurpandum, scilicet* Appellationis tanquam ab abusu (69). 4. Maximum erit præsidium subtractio obedientiæ. *Hoc illa operabi-*

[65] *ibid. pag.* 324.
[66] *ibid. pag.* 571.
[67] *T. I. cap. IX.* §. 3. *pag.* 709.
[68] *ibid. pag.* 740.
[69] *ibid. pag.* 765.

rabitur (70) *ut aut pro futuro neget, aut saltem suspendat usum, & exercitium certorum jurium, in quorum possessione summi Pontifices non nisi a paucis sæculis existunt quæque Religioni & puriori disciplinæ, si non officiunt, saltem nihil prosunt. Quare Princeps, dum justa ex caussa Papæ talem negationem obedientiæ denuntiat, ei nihilominus declarabit, quod se ab ejusdem & sanctæ Sedis communione non separet; quod in* Rom. *Pontifice successorem divi Petri, & primum Ecclesiæ Episcopum revereatur, quod in eo nunquam non observaturus sit Primatum, quem Dominus Noster Jesus Christus* Petro *contulit, quique ab hoc ad ejus successores transiit; quod denique ei quidcunque demum evenerit, in vinculo charitatis constanter adhæsurus sit. Sic perstabit suum* Petro *privilegium ..... Quod si Pontifex hostilem animum publice indueret* [uti fieret in aperto bello] *censerem*, quoad hæc hostilitas duraret, *omnia in eo statu reposita censeri, quo forent Papa mortuo aut captivo*. Roma *quidem parum tolerans* (71), *etiam cum justissimis mediis atque modis impetitur, censurarum & excommunicationum fulminibus se suaque prætensa jura seu possessiones tueri amavit*. Verum *censuræ* Romanæ *si non probentur ab Ecclesia nullæ sunt* (72). Schismatis quoque nulla

[70] T. *II. pag.* 595.
[71] *ibid. pag.* 610.
[72] *ibid.*

la heic suspicio esse poterit. *Imprimis*, inquit *Febronius* (73), *non inducetur tale schisma ex parte* Episcoporum; *hi sua recipientes* Romano *Pontifici citra difficultatem relinquent quæ ad Primatum proprie spectant. Sed nec ex parte* Principum: *qui unum hoc volunt, ne Papa se immisceat temporalibus Regnorum, & ut servet Canones, quorum ipsi custodes constituti sunt. Nihil ergo his in circumstantiis superest, quam ut (quod absit) ipse Papa faceret schisma.* Hæc summa est *Febroniani* systematis. Ipsissima Auctoris verba recitavimus, ne quis falsos a nobis illi errores tribui queratur.

[73] *ibid. pag.* 148.

CAPUT III.

De fine, *quem* Febronius *operi suo ait se præstituisse hæreticorum scilicet cum* Romana *Ecclesia conciliatione. Credibile ne sit ad finem adeo laudabilem potuisse ab Auctore ejusmodi librum referri?*

I. UT ut quæ *Febronii* placita hactenus recensuimus, opinionum portenta videri possint, quum tamen finem considero, ad quem suos ille conatus retnlit, irasci ipsi omnino non possum. *Pax Ecclesiarum primarius finis est, quem mihi in hoc tractatu proposui*, ait ille in primi voluminis præfatione (1), quin titulus utrique tomo inscriptus satis hac de re nos docet; ad *reuniendos* scilicet *dissidentes in Religione Christianos* fuisse libros istos ab auctore compositos. Quid enim hoc fine sanctius? quid laudabilius? Id unum displicet, non satis intelligi, quei Auctor ingeniosus sane atque eruditus sibi persuadere umquam potuerit, hanc maxime optandam diffidentium in sacris Christianorum conciliationem ex sui operis divulgatione prodituram. Quamobrem suspicati non pauci sunt, atque hos inter egomet, ficte hæc omnia & fallaciter esse a *Febronio* jactata, nihilque illum minus cor-

[1] Sub finem.

cordi habuisse, quam quod præsefert, Ecclesiarum discordias sedare. Stultum enim est, & non dicam acuto & docto, sed sanæ mentis homine indignum, in id sua studia conferre, quod te adsequi omnino non posse comperias. Quænam autem caussæ sint, cur incredibile nobis videatur, non perspexisse *Febronium* suscepti a se laboris vanitatem, etsi in *Antifebronio* satis aperui, nunc tamen iterum explicabo diligentius.

II. Primo igitur stupidus plane & excors sit oportet, qui præcipuum velit expetendæ conciliationis obstaculum, qualem *Romani* defendimus, summi Pontificis primatum. Alia omnia in caussa fuisse, cur Protestantes a nobis secesserint, Augusti inter ipsos Scriptoris testimonio in *Antifebronio* ostendimus (2); alia item omnia esse, quæ illos a nobis sejunctos etiamnum tenent, ac porro tenebunt, nisi gravissimos in fidei dogmatibus errores dedoceantur, doctissimorum cum inter nostros, tum inter heterodoxos Scriptorum verbis efficiemus (3), cum primis

[2] *Antif. T. I. Introd. cap. I. n. 3.*

[3] *ibid. n. 4. seqq.* Ac Protestantibus, quorum ibi testimonia recitavi, duos heic addere placet. *Johannem Albertum Fabricium*, & *Joh. Rodulphum Kieslingium*. Ille igitur in *salutari luce Evangelii* [p. 514.] *Episcoporum*, inquit, Romanorum, *Pontificumque maximorum a multis sæculis singularem hanc curam fuisse, ut Religionem suam, & cum Religione auctoritatem & potentiam longe lateque proferrent, atque etiamnum latius propagent, facile consta-*

mis vero [quod caput eſt Proteſtantici ſyſtematis] omnis inæqualitatis a Collegio Chriſtianorum abdicationem , ut nulla vis coactiva illi inſit , nullum imperium non a Pontifice, non ab Eccleſiæ Prælatis, non a Con-

re arbitror . Neque poteſt ipſis denegari laus magna ſtudii idololatriam & paganas ſuperſtitiones abolendi , quam multis rebus & magnis & variis in locis ſunt teſtati . Id tamen *vehementer dolendum , pro ratione temporum atque obtinente errorum vi , non chriſtiana ſacra pura ac ſincera , ſed variis traditionibus , erroribus ac ſuperſtitionibus contaminata fuiſſe , quæ per Pontifices gentibus commendarentur . Unde non minus acriter & omnibus viribus ab eis pugnatum ut Papiſmus , quam ut Chriſtianiſmus vigeret : quamobrem hæreſium , quas vocant , exſtirpatio & hæreticorum hoc eſt diſſidentium utcunque Chriſtianorum perſecutio perinde ipſis cordi , quam extinctio Paganiſmi &c.* Viden ? ut *errores , ſuperſtitiones ,* verbo *Papiſmus* hæreticis in *Romano* Pontifice ejuſque ſectatoribus quam maxime diſpliceat ! Alter vero in epiſtola ad Eminentiſſimum *Quirinum* [n. 9.] ut *Paullum* III. ab emendanda Eccleſia procul abfuiſſe oſtenderet , *reformationem ,* inquit , *de qua diſceptamus Eccleſiæ vel quoad doctrinas falſas , vel quoad abuſus , vel denique quoad ſtatum regimenque externum , emendationem . Videndum nunc erit , utrum in hac vel alia parte Eccleſiam reformarit , quem diximus , Paullus Pontifex . Si ſpectes doctrinas contra Scripturam ſacram receptas , ſatisfactionem ex viribus naturalibus , juſtificationem ex merito operum , & interceſſionem Sanctorum , cultum Sanctorum , reliquiarum , imaginumque , tranſubſtantiationem , & alia erronea doctrinæ capita , illa ſub hoc* Paullo III. *non ſunt abrogata , ſed incruſtata . Si ritus , in auctis Sacramentis , in confirmatione , & unctione , & miſſa pro defunctis , nec non adoratione hoſtiæ , delectu ciborum , vita Monaſtica , & aliis abuſibus conſpicuos ſpectes , nulla reformatio locum habet . Si diſciplinam & regimen externum ſpectes , nihil mutatum , ſed Monarchia Eccleſiaſtica magis magiſque confirmata eſt . Kieslingius* igitur Monarchiam quidem Eccleſiaſticam non fuiſſe a *Paullo* reformatam dolet ; potiſſimum tamen quæ ab eo ſuſcipienda fuerit , reformationem ad doctrinas , rituſque ſacros ex præjudicatis ſectæ ſuæ erroribus refert .

Conciliis exercendum (4). Quis ergo *Romani* Pontificis Primatu ad *Febronianam* normam redacto eos statim a ceteris suarum sectarum erroribus discessuros speret? At inquit *Febronius* (5). " cum omnibus notum „ sit inveteratum illud odium, & fere in„ superabilis diffidentia per praxes *Romanæ* „ Curiæ Capiti Ecclesiæ concitata, præser„ tim in animis Protestantium; hinc spon„ te sequitur, & nimirum quantum probat „ experientia, hos cum illo, quem sibi tan„ quam Christianæ libertatis invasorem re„ præsentant; & cujus regendi methodum „ ipsis etiam Catholicis Principibus atque „ Episcopis in multis, nec immerito dis„ plicere vident, in nullam religionis com„ munionem venire velle, proinde nullam „ ab eo ejusque ministris acceptare instru„ ctionem, per quam Catholicas veritates „ captare valeant ". Non negamus Vatinianum, si placet, Protestantium in *Romanum* Pontificem odium, tantum illorum odium negamus a Primatu, quem adstruimus originem ducere, ac foveri; quum potius veterum *Lutheri*, *Calvini* &c. irarum (6) hæredes judicem controversiarum, ob quas a nobis se se disjunxere, in eo reformident; multo-

[4] *Pfaffii*, *Thomasii* Junioris, *Hectoris Gothofredi Masii* in hanc rem testimonia dedimus in *Antifebronio* [eod.n.4.]: eadem docent *Bohemerus*, *Moshemius*, aliique.

[5] T. II. pag. 142.

[6] Adi *Bossuetium* in hist. variat. lib. IV. n. 39.

multoque magis negamus Primatum tot diſcordiarum caput eſſe præcipuum. Qua in re præter ea, quæ heic indicavimus, in *Antifebronio* uberius pertractata, neque ab adverſario vel leviter adtacta, experientiam ipſam appellamus. Cl. P. *Seedorffius* in fronte epiſtolarum, quibus cauſſas explicuit, cur Sereniſſimus Princeps duorum Pontium Lutheranam hæreſim ejuraverit, ſat longum ac pereruditum texuit indicem Proteſtantium ſive generis nobilitate ſive doctrinæ excellentia clariſſimorum, qui ad *Romanæ* Eccleſiæ gremium abjectis erroribus convolarunt. Næ illi a *Romano* Pontifice, ejuſque miniſtris *acceptare inſtructionem, per quam Catholicas veritates captare valerent*, non detrectarunt; neque tamen alium ab eo, quem ipſi propugnamus, Primatum ſibi credendum, colendumque intellexerunt.

III. Et illud negamus, ſublato ſummi Pontificis Primatu, qui ad *Romanæ* Curiæ leges efficius ſit [quod tamen infandum eſt, neque a Catholico homine tam facile permittendum] fieri ſtatim debere, ut Proteſtantes *Romanæ* Eccleſiæ ſe ſe ſubijciant. Nihil minus. Relegat *Febronius*, quæ ex *Matthæo Prætorio Memela-Pruſſo* in ſua *Tuba pacis ad univerſas diſſidentes in Occidente Eccleſias* [7] reddidit P. *Kleinerus* [8]: *ut autem ſpe-*

[7] Edita *Coloniæ* 1685.
[8] *Cap. II. §. II.*

sperari possit, inquit, *ac fieri compositio partium circa res fidei litigantium*, *opus omnino est aliquo judice supremo: adeoque agnoscendus* Romani Pontificis *Primatus* tam ordinis, QUAM JURISDICTIONIS ac magisterij; *utpote quem Primatum jam pridem ipsi asseruissent SS. Patres*, *tanquam Successori D.* Petri, *ob id* Romanæ *Ecclesiæ cathedram passim appellantes* Cathedram Apostolicam, Cathedram Petri &c. Romanum *vero Pontificem* Caput Ecclesiæ, Caput fidelium, Pastorem Pastorum, petram & crepidinem Ecclesiæ Catholicæ, rectæ fidei fundamentum &c. En celebrem Protestantem, qui ut diffidia tollantur, illud in primis sumit pernecessarium ut primatus *Jurisdictionis*, non *Febronianus directionis* in *Romano* Pontifice agnoscatur, adeo factum est, dissensiones non antea sedari posse, quam Pontificis Primatus intra *fines directorii & formæ* (9) contineatur. Sed quod gravius est, *innuunt id ipsum* [utor *Kleineri* verbis] Gottingenses *in sua crisi de* Febronii *libro* (10) *ad unionem plura requirentes. Disertius* Bahrdtius (11), *ac rotunde negat*, *evulsa etiam radicitus Papæ potestate*, *unionem nos inter & ipsos fieri posse*, *quod ea etiam sublata*, *complures supersint articuli*, *absolute aut hypothetice* capitales, *& qui*

[9] Verba *Febronii* sunt *T. I. cap. I.* §. 2. *n.* 6. *pag.* 19.
[10] Sub num. 116. 26. Sept. 1763.
[11] in diff. contr. *Febronium*.

qui ad ipsam religionis naturam spectent [12] [*e quibus priores ad* 37., *posteriores ad* 12. *diducit*] *dissensum inter Protestantes & Romano-Catholicos constituentes: Pontificiam potestatem caussam dissensus a Romanensium communione levissimam fuisse* [13]; *non modo nullas* Febronio *gratias agit* [14], *sed & rogat, ut spem unionis & consilium tot hactenus colloquiis publicis, & privatorum ausibus* [*quæ omnia* §. *II. recenset*] *frustra tentatum, plane abijciat* [15]. Hæc sunt Protestantium de *Februniana* conciliatione judicia. At *Febronius* quærit [16]: *an duo sunt omnes? an non & omnes, & hi ipsi duo excessum potestatis Pontificiæ inter caussas separationis eorum ab Ecclesia Catholica admittunt?* Belle sane. Addamus ergo tertium, qui nomine Protestantium omnium loquitur, & *Bahrdtio* multo celebrior est, *Jablonskium* inquam, *Febronii*, ut cap. 1. vidimus, laudatorem. *Protestantes vero*, inquit [17], *quanquam multa* Febronii *tanquam principiis suis consentanea probent, in ea tamen recte existimant illustrem Autorem vehementer errasse, quod solam Pontificis autoritatem justis suis limitibus circumscriptam, ad Protestantes Ecclesiæ* Romanæ reu-

(12) §. *VIII.*
(13) §. *VI.*
(14) §. *eod.*
[15] §. *XVI.*
[16] T. 1. *Append. III. pag.* 52.
[17] *Instit. hist. Christ.* T. III. *pag.* 146.

reuniendos sufficere credat, *quum longe plura sint quæ Ecclesia Protestantica in* Romana *merito desiderat*. Vultne alios ejusdem rei testes? Adcipiat Lipsienses in *novis Actis eruditorum*. Hi nimirum *Febroniani* libri Synopsin, quam supra audivimus ab illis magnopere prædicatam, hisce verbis concludunt. " Nos
„ vero hanc ipsam operam, a doctissimo
„ auctore, cujus insignem rerum, quæ for-
„ mam Ecclesiæ, & leges concernunt peri-
„ tiam, singulæ non paginæ, sed lineæ
„ produnt, in tam arduo nec omni peri-
„ culo libero negotio collocatam, satis mi-
„ rari quidem & laudare non possumus;
„ neque tamen omnia probare. Multa enim
„ insunt, quæ Pontificiam superstitionem
„ adhuc sapere, & cum fine, quem vir e-
„ gregie cordatus sibi proposuit, minus
„ convenire videntur, ut est tota ejus de
„ primatu doctrina, quæ, veremur, ne quem-
„ libet nostrum a consilio auctoris perse-
„ quendo deterreat. At dixit fortassis plu-
„ ra, de quibus liberius cogitare, quam
„ scribere duxit, memor illius, raram esse
„ temporum felicitatem, ubi sentire quæ
„ velis, & quæ sentias dicere liceat. Sane
„ prudentis Medici est, inveterati, ac per-
„ tinacis morbi, non omnem subito vim
„ reprimere, sed variis remediis lenitam
„ sensim sopire, atque ita tandem evertere."
Quid ad hæc dicet *Febronius*? *& hunc ex-*

cessum

cessum potestatis Pontificiæ inter caussas separationis eorum ab Ecclesia Catholica admittere? Sed non unam, non præcipuam, non eam, qua de medio sublata cetera omnia nullo negocio conquiescant. Supersunt enimvero quos Protestantes vocare *fundamentales* solent, articuli nec numero pauci, & gravitate maximi dissidiorum caussa. Ita sane, inquit *Febronius* (18); verum *cedat nunc ex una parte Pastor* (Pontifex) *& ultro concedat in colores* Febronianos, *ut revera sit acceptabilis*; (de hoc mox videbimus); *deponant ex altera parte suas, profecto in puris scholasticis hypothesibus adversus fidem antiquam consistentes opiniones Acatholici Christiani, & erit pax Christianorum inter se*. Utinam qua hæc facilitate dicuntur, ea perfici possent. Verum hoc opus, hic labor est. Pastorem finxit *Febronius acceptabilem*; Protestantes tamen audivimus clare edicentes, *deponere* se minime posse *suas adversus fidem antiquam opiniones*.

IV. Video equidem *Febronium*, quanta in *Romanam* Curiam animi duritie est, tanta Protestantibus benignitate indulgere. Quamobrem in appendice illa, qua *Bahrdtio* respondit, quoad licere sibi credidit, nostra ab iis repudiata dogmata emollire conatus est, ne ullam miserrimis Acatholicis difficultatem inijcerent. Vereor autem, ut hi

[18] *T. II. pag.* 145.

hi se probarit ; nobis certe Catholicis haud satisfecit. Aliqua hac super re in *Antifebronio* notavi , quæ ille suis in vindicationibus de more dissimulavit. Illa quoque, quæ de concedendo Sacerdotibus conjugio , deque communione sub utraque specie dixeram (19), tacitus præteriit, etsi dum *Coloniensium* eadem super re judicium confutavit, occasionem illorum , si potuisset, refellendorum habuit fere necessariam . Quid ergo *Coloniensibus* respondet ? Hæret ille in *heterocliti* nota , qua ipsius *indulgentiam contra legem cœlibatus* , *&* *legem de communione sub utraque extra sacrificium interdicta* condemnarunt , ac Theologis illis insultans
„ ergo , inquit (20) heteroclitus fuit *Carolus* V. , cum Legatis suis daret in mandatis , ut utramque proponeret Patribus
„ Concilii *Tridentini* apud *Martene Collect. amplifs. Tom. VIII. pag.* 1425. Heteroclitus fuit *Ferdinandus* I. dum utrumque
„ pro terris *Austriacis* a *Pio* IV. peteret
„ apud *Goldastum Tom. II. Constit. Imp.* 319. *seq.* Heteroclitus *Maximilianus* II. cum
„ idem pro variis suis ditionibus rogaret ,
„ teste *Thuano lib. XXXVI. exeunte* & *lib. LXII. p.* 134. Heterocliti fuere plures
„ summi Pontifices , qui spe reversionis ,
„ & sæpe optato cum successu , multis laicis

[19] *Antif. T. I. pag. IX. seqq.*
[20] *pag.* 75.

„ cis communionem *sub utraque* indulserunt, „ idque in vim & sequelam Decreti ultimi „ Sessionis XXII. Concilii *Tridentini*. Conjugium Clericorum pro reunione proposuit vindex *Febronii non pure & simpliciter*, verum *more Græcorum*, non schismaticorum; sed *Catholicorum*. Et ne quidem „ hoc proposuit *universaliter*, pro *Clero* etiam *Catholico*, sed pro *Lutherano* reuniendo, nimis forte uxoribus jam assueto. " Deleat *Febronius* verba illa *sæpe optato cum successu*, quæ quam falsa sint, docent binæ Augustani Cardinalis *Truchsesii* a me recitatæ epistolæ (21), & litteræ S. *Pii* V. quibus concessum a *Pio* IV. *Caroli Austriaci* Archiducis ditionibus calicis usum revocavit; *Coloniense* judicium stabit. Non Principes illi, non Pontifices heterocliti fuere: qui obfirmatam Protestantium pervicaciam nondum usu ac periclitatione perceperant, *heteroclitus Febronius* est, qui postquam experientia compertum est, non eam esse Protestantium indolem, quæ tanta Catholicorum Principum, summorumque Pontificum facilitate flectatur, eamdem, qua illos maxime abusos fuisse constat, indulgentiam commendat. Multo autem magis heteroclitus est, quum non animadverterit, etsi a me commonitus, non de quacunque heic agi disciplina, sed de disciplina, quæ non suapte

(21) *Ant. T. I. pag. X.*

ſuapte quidem natura, ſed tamen propter implicatos hæreticorum errores magnam habet cum dogmate connexionem. Proteſtantes ſcilicet, uti cl. quoque *Gerbertus* ſapientiſſime monuit (22) non *diſciplinæ caput*, *ſed dogma* de concomitantia *impetunt*, *atque inſtitutioni Sacramenti communionem ſub una ſpecie adverſari contendunt*. Idem de cœlibatu dixeram. Monueram ſcilicet nec Proteſtantibus *conjugio adſuetis* ſuffecturas ad *Græcæ* Eccleſiæ conſuetudinem uxores, & continentiæ legem, quam veluti divino de curanda humani generis multiplicatione præcepto contrariam Proteſtantes averſantur, ita diſciplinæ eſſe, ut tamen ad dogmatum claſſem non per ſe ſe, ſed ex prava illorum perſuaſione revocari debeat. Hæc utique in mea introductione legit *Febronius*. An contemnenda videbantur, ac reſponſo indigna? Jamvero ut illuc redeam, unde diſputatio noſtra primum proceſſit, qui iſthæc paullo diligentius perpendit, eaque tantæ eſſe evidentiæ perſpicit, ſuſpicari umquam poterit, unum eſſe *Febronium*, qui ſuum illud adjungendorum *Romanæ* Eccleſiæ Proteſtantium conſilium plenum eſſe futilitatis non intelligat? Quod ſi id vir multo ingenio certe pernovit, quid demum ſupereſt, quam ut dicamus nec ſerio, neque ex animo fuiſſe il-

(22) *princip. Theol. Sacram. cap. IV. pag.* 252.

illud ab eo propositum, tantumque in Protestantes studium alio spectare?

V. Quid vero si & illud addamus, persuasissimum esse *Febronio* numquam futurum, ut *Romani* Pontifices Primatum suum iis finibus, quos ipse constituit, coerceri patiantur. " Ego sane non video, inquit ipse (23), „ quomodo graves & substantiales defectus, „ ex conceptu Monarchico nati, & adhuc „ dum pullulantes, auferri queant, sive via „ judicii, sive per medium tractatuum in- „ eundorum cum Curia, quæ adoptatum „ suum systema, ut ut scripturæ & Cano- „ nibus adversum, sponte non dimittet, „ quæ in caussis fidei se credit infallibilem, „ in negotiis disciplinæ tantum non impec- „ cabilem, quæ non admittit distinctionem „ inter sedem & sedentem, quæ denique „ non agnoscit judicem supra se. " Bene est. Non his quidem de caussis, quas per ludibrium *Febronius* recenset, sed quia quæ juris divini sunt, a *Romano* Pontifice abdicari nequeunt, frustra est conatus omnis contra Primatum a nobis defensum. Ut ut est, si *Febronius* hoc sentit, actum igitur credet de Protestantium ad *Romana* sacra adcessione, quæ ipso judice nisi Pontifex Primatu *directionis* contentus sit, sperari minime potest. Quid ergo fructus ex sua lucubratione se percepturum confidat? Nullum pro-

[23] T. *II. pag.* 153.

profecto, qui quidem ad finem sibi propositum faciat. Id enim vero perridiculum est ac plane insanum ut aliquem magni momenti finem obtineas, iis uti adminiculis, quæ nihil ad illum adsequendum profutura cognoscas. Quamobrem aut summæ *Febronium* levitatis incusemus necesse est, quod de tanto viro quis audeat? aut aliud ipsi propositum fuisse, quam quod præsefert, erit omnino adfirmandum (24).

(24) Audiatur eodem plane modo disputans adversus *Febronium* celebris *Constantinius* (p. 9. seq.) " Dunque
" tutt' altro è stato il motivo, che lo ha indotto a scri-
" vere, fuorchè quello, che ha posto in fronte al suo li-
" bro. Intanto sia questo suo motivo qualunque esser si
" voglia, ogni uomo ragionevole dee riconoscere, che in
" vece del decantato, e supposto effetto di riunire alla
" Chiesa li Diffidenti, egli produce due perniciosissime
" conseguenze. Una di armare sempre maggiormente gli
" Eretici contro i Pontefici somministrando loro tutti gli
" accumulati monumenti, e discorsi, onde acuire con
" maggior veleno le loro maldicenze; sicchè i loro Mi-
" nistri abbiano materia pronta per sempre piu alienare li
" loro Popoli da una Chiesa, che predicano governata
" dall' Anticristo. La seconda di scandalezzare i pusilli fra
" Cattolici, e li male, o poco ben prevenuti, che non
" sanno, o non vogliono far distinzione tra i tempi pas-
" sati, e i presenti, e tra l' esteriore governo della Chie-
" sa, e la santità del dogma, e della morale, che la
" Chiesa medesima insegna. Chi non è abile a fare que-
" sta distinzione, vedendo scriversi da *Febbronio* la Corte
" di *Roma* erra coll' abuso di Giurisdizione, facilmente
" si persuade, che la Chiesa governata in primo luogo
" dal *Romano* Pontefice, erri anche negl' insegnamenti del
" dogma, e della morale: cose, che lode alla divina pro-
" messa assistenza non succedono, nè succederanno. Que-
" sti sono li veri effetti, che derivano dalla sconsigliata
" opera di quel Prelato, che pure da quella Potestà, con-
" tro di cui reclama, riconosce il suo grado di Vescovo
" *in partibus &c.* "

CAPUT IV.

Iterum de fine, quem Febronius *sibi propoſuit, diſſeritur; eum non alium fuiſſe, quam* Romanæ *Sedi univerſi orbis invidiam parare, ut alia argumenta deeſſent, ratio ipſa ſcribendi declarat. Diſtinctio Sedis & Curiæ* Romanæ, *itemque Sedis, & Sedentis, qua ad ſui excuſationem abutitur* Febronius, *plena eſt ſchiſmaticæ calliditatis.*

I. QUanta in ſummos Pontifices, ceteroſque, qui divinam eorum auctoritatem omni ſtudio propugnant, ac colunt, furoris intemperantia invehatur *Febronius*, quam in *Antifebronio* (1) expenderem, hominem Romanis Præſulibus adeo infenſum nihil minus, quam de Proteſtantibus cum Eccleſia *Romana* conjungendis cogitare potuiſſe argumentando collegeram. Quo quidem in judicio novus me *Febronii* liber plane confirmavit; in eo enim iterum odio inflammatus omne in ſupremos *Romanæ* Eccleſiæ Antiſtites, illorumque defenſores evomit virus acerbitatis ſuæ. Pauca huc transferamus. " Advertite (ita *Colonienſes* adloquitur *Febronius*) & ex monumentis in *Fe-*
„ *broniano* Tractatu relatis intelligite, in
„ quam multis & fere infinitis caſibus Pon-
„ ti-

(1) *Introd. cap. II.*

„ tifices, aut eorum Curia, talia decreve-
„ rint, præceperint, ſtatuerint, quæ erant
„ *in proprium eorum emolumentum*, non *in*
„ *verum commodum Eccleſiæ*. Cum itaque ex-
„ perientia compertum ſit, Curiam *Roma-*
„ *nam* hac in parte genium ſuum non mu-
„ tare, hinc obſervantiam atque obedien-
„ tiam præſtare Pontifici *Romano*, ſed ea
„ ratione, ne Deum, ne Cæſarem, ne Ec-
„ cleſias veſtras, jure ſuo defraudetis. No-
„ lite has in ſervitutem dare illis, qui ſe
„ ſe extollentes in faciem vos cædunt, qui-
„ que cœcam obedientiam non aliam ob
„ cauſſam ita commendant, quam ut ſub
„ ea larva dominationem in vos ipſos, in
„ res atque jura veſtra tanto liberius exer-
„ ceant," (2)

" Si inſuper quod *Febr. cap. VI.* §. 13.
„ & 15. demonſtrat, *Romæ* ſancti & ge-
„ nuini Canones extra vigorem ſunt, bonæ
„ Conſtitutiones ligent, donec pecunia ſol-
„ vantur, ex uſu clavium temporalia lucra
„ captentur, diſpenſationes plerumque ſine
„ juſta cauſſa concedantur, Concordata non
„ ſerventur, Epiſcopi in exercitio ſuorum
„ jurium, quæ a Deo obtinent, impedian-
„ tur, lites promiſcue cum magno diſpen-
„ dio *Romam* trahantur, indulgentiæ cum
„ annullatione pœnitentialis diſciplinæ in-
„ diſcretæ concedantur, & per hæc aliaque

(2) *T. II. pag.* 3.

„ similia misceantur sacra profanis, atque „ ita non solum Caput visibile Ecclesiæ, „ sed & ipsa Sancta Religio nostra iis, qui „ foris sunt, contemtibilis & odiosa reddatur; poterit ne prætendi; *sine ratione &* „ *fundamento queri de excessu Pontificiæ potestatis, & proponi remedia ad eandem in justum ordinem redigendam?* “ (3)

“ Quid hac occasione dictura aut cogitatura fuisset hæc Ecclesiæ columna (Cardinalis *Lotharingus*) si prævidisset, vel „ ipsos in *Tridentina* Synodo sancitos Canones a *Romana* Curia tam leviter, tam „ frequenter infractum iri, uti id in dispensationibus aliisque quotidie evenire experientia docet, & Opere nostro satis demonstratum est. “ (4)

“ *Cupiditas* a sacris Canonibus omnium „ malorum, sive moris, sive doctrinæ, radix esse dicitur: hæc præcipue regnat apud *Italos*, ex æquo gloriæ, dominatus, „ atque pecuniæ cupidos, ne quid dicam „ de cupiditate obscœna: hæc *Romæ*, in „ sancta urbe, ad scandalum populorum residet, a multis palam, ab hypocritis clam „ exercita: unde & vulgo *Romani* dicuntur „ *boni Catholici, pessimi Christiani*; atque notum illud cujusdam Doctoris: *Romæ fui,* „ *& fidem servavi*. Accedat his malis moribus

(3) *ibid. pag.* 31.
(4) *ibid. pag.* 12.

„ ribus ſapientia mundi, abjecto Deì timo-
„ re, & aderit doctrinarum peſſima impie-
„ tas, atheiſmum præcurrens. Cupiditati
„ *Roma* dum laxat frœnum, an iſtud re-
„ ſtringit extra *Romam*? Cupiditas nutritur
„ & confortatur, dum leges ei obſtantes
„ diſpenſatione removentur: dum peccata
„ indulgentur, illudque vel ſanatur, quod
„ cupiditate obtentum eſt contra Canones,
„ vel ut obtineri poſſit, conceditur: *Simo-*
„ *niacus* occupavit beneficium, nulla huic
„ cum Simone facienda eſt gratia; aſt fit
„ ei: manet in beneficio Simoniace obten-
„ to, erga mulctas de præterito." (5)

" Poſtquam *Romani ſæculare* imperium
„ Urbis & adjacentis territorii *eccleſiaſtico*
„ junxerant, non duxerunt ſibi probro, ſed
„ gloriæ, ut cum in *civili* non poſſent,
„ ſaltem in gubernatione *ſacra*, conarentur
„ ſequi veteres *Romanos*, quorum ambitio
„ non niſi ſubditos volebat, & mancipia in
„ univerſo orbe. Debuiſſent illi ſibi potius
„ pro exemplo ſumere, & nunquam ex a-
„ nimo dimittere primævum illum ſanctum-
„ que Urbis *Romanæ* Clerum, qui ſcientia
„ atque humilitate Chriſti Crucifixi ductus,
„ horrori habuiſſet mundanum *Curiæ* no-
„ men, quo nunc illi, etiam in *Eccleſiaſti-*
„ *cis*, gloriantur, malentes Principum ſæ-
„ culi faſtum, non exteriore ſolum appa-

[5] *ibid. pag.* 118.

„ ratu, ſed omnibus etiam animi facultati-
„ bus æmulari, quam ſequi humilitatem &
„ charitatem Diſcipulorum Chriſti. " (6)
„ Quis bonus *Romanam* Eccleſiam, verius
„ Curiam, *hac in parte* non deſerat, quæ
„ Sponſam Chriſti his dotibus, quæ qui-
„ dem ampliſſimæ ſunt, ſpoliare non vere-
„ cundatur, & eo uſque ſe illi inimicam
„ præbet;, idque ideo, ut ſuis velificetur
„ ideis atque commodis? " (7)

II. Audi jam quid de Cardinalibus paucis ſtudioſus hic ſcriptor proferat (8). ' Quantum
„ deinde Cardinalitia dignitas in ſtatu, in
„ quem hodie profecta conſpicitur proſit ad
„ ſuſtinendas *Monarchiæ* Papalis prætenſio-
„ nes utcunque exorbitantes, commodius non
„ explicabimus, quam verbis cujuſdam tra-
„ ctatus italico idiomate anno 1683. editi,
„ in quo ſequentia legimus *L' anno del Si-*
„ *gnore* 1048. *ſotto* Damaſo *Papa comincia-*
„ *rono i Re di* Francia *a ſopportare, che i*
„ *Veſcovi di* Roma *creaſſero Cardinali* Fran-
„ ceſi, *e che dependeſſero da' Papi; il che*
„ *fu una imprudenza troppo grande: perche*
„ *eglino ſono ſtati la cauſa, che i Papi ab-*
„ *bino ogni giorno piu poſto il piede ſopra i*
„ *loro regni; perchè i Cardinali ſon obligati*
„ *a proteggere il Papato per loro particolar in-*
tereſſe,

(6) *ibid. pag.* 393.
[7] *ibid. pag.* 543.
[8] *ibid. pag.* 524.

„ teresse, ed a poco a poco hanno scelte le famiglie piu illustri per onorare il Cardinalato in appoggio del Papato, ed assicurarsi ogni giorno piu della sicurezza de loro Stati. I Prencipi Sovrani hanno anche avuto l' animo così basso di porvi in tal numero i loro proprii fratelli e figliuoli, di modo che non bisogna maravigliarsi, se sono gionti ad un punto di superbia più che insolente, come li vediamo. Hanno avuto anche la sfacciatagine di far innalzarli al ministero supremo de Stati contro ogni ragione divina ed umana, e contro ogni interesse de Principi, che si son degnati di collocarli in tali posti .... Li Cardinali di Richelieu e Mazzarini sono stati doi gran Ministri di Stato, perche erano doi spiriti transcendentemente sollevati; ma son sicuro, che sarebbe stato meglio servito il lor Padrone, se non fossero stati Cardinali, e particolarmente il primo, che fu tanto ardito di voler indurre Luigi XIII. d' andar incontro al Cardinal Barberini Legato, che era a Sciantiglì; ed il Re avendo coraggiosamente resistito all' istanze di questo Ministro, s' abbasò in ogni modo in condescendere, che il suo fratello andasse all' incontro a questo Legato, il quale di tanto in tanto pigliava qualche passo innanzi al fratello del Re, benche cedesse a Cardinali di Richelieu e Valletta, come piu vecchi di lui nel Cardinalato; e così il Cardinal

„ di

„ *di* Richelieu *s' inalzava sul suo Padrone*, „ *mentre voleva obbligarlo d' andar all' incon-* „ *tro ad un uomo, che a se medesimo cedeva* „ *la precedenza. Se questo Cardinale avesse* „ *sempre avuto parte al ministero di questo* „ *Regno, il Re non si sarebbe si gloriosamen-* „ *te disimbarazzato dalle pretenzioni di* Roma, „ *o almeno se avesse voluto crederli, e senza* „ *dubio averessimo avuto altre bravate da* Alessandro *VII. e da* Innocenzo *XI. I primi* „ *Ministri, de' quali il Re d' oggi si serve*, „ *sono incapaci di far commettere queste bas-* „ *sezze, come fa gloriosamente, & senza com-* „ *parazione meglio, ch' ogn' altro de suoi Pre-* „ *decessori col conservare la dignità e la mae-* „ *stà della sua Corona.* " Alibi autem monet *Febronius* (9): " Nemo opinetur, ab „ universali hac corruptione forte exemptos „ fuisse Cardinales; etiam de his dixit in „ *Tridentino* Concilio venerabilis Archiepi- „ scopus *Bartholomæus* de *Martyribus*: *illu-* „ *strissimi Cardinales indigent, ut mihi qui-* „ *dem videtur, illustrissima reformatione.* " Addamus nonnulla de Eminentissimis Patribus, qui Concilii *Tridentini* interpretationi præfecti sunt (10). " Sacra Synodus (*Tri-* „ *dentina*) tres modos statuit (11) definien- „ di & declarandi dubia ex decretis *Triden-* *tini*

[9] *ibid. pag.* 550.
[10] *ibid. pag.* 15.
[11] *Sess. XXV. Decr. de recip. & observ. decretis Concilii.*

„ *tini* orta 1. celebrationem alterius Conci-
„ lii generalis, 2. evocationem virorum ne-
„ gotio idoneorum *ex provinciis*, unde diffi-
„ cultas oritur; 3. aliam quamcunque com-
„ modiorem viam. Primo remedio semper
„ restitit, semperque resistet *Romana* Curia.
„ Secundum nunquam practicavit, quamvis
„ id convenientissimum foret; ex quo per
„ evocatos ex illa provincia, unde difficul-
„ tas orta est, intelligentes & prudentes vi-
„ ros facilius & severius intelligi & statui
„ posset, qua ratione, & interdum qua mo-
„ deratione vel modificatione decreti inter-
„ pretatio facienda, & executio procuranda
„ foret attentis provinciæ illius moribus po-
„ pulique ingenio, quam ex solis iis Car-
„ dinalibus, aliisque Prælatis, qui Curiæ
„ *Romanæ* opinionibus imbuti, & suæ na-
„ tionis moribus dumtaxat assueti sunt.
„ Unde quia *Romani semper* ad tertiam il-
„ lam, *ipsis* commodiorem, arbitrariam
„ viam convolant, hinc merito Nationes
„ Declarationibus Cardinalium Sacri Con-
„ cilii Trid. interpretum non nisi authori-
„ tatem doctrinalem tribuunt, quæ per hoc
„ eo minor reputabitur, quod Eminentissi-
„ mi illi viri jura, mores, & usus extera-
„ rum Provinciarum plerumque parum per-
„ specta habeant. "

III. Apostolicis quoque apud exteras gentes Nunciis insultat *Febronius*. " Quid, in-
„ quit

„ quit (12) curant Nuntii Apoſtolici in „ aulis, quid extra aulas? Ibi rem aulæ *Romanæ* politicam, hic proceſſus, & jurisdi- „ ctiones: his dummodo abundent Sacræ „ Nuntiaturæ, mores cleri ac populi ſint qua- „ les quales: ſi ſuggeratur eis remotio publi- „ corum ſcandalorum, trahunt humeros, „ ſeque deſtitui mandato Apoſtolico cauſan- „ tur: ad fines nempe politicos ſæpe opus „ habent his, qui publice peccant, hinc ti- „ ment eos corripere cum Apoſtolo etiam „ privatim duntaxat, nedum publice. “ Alio autem loco recitatis verbis *Ivonis* cuidam *Romanorum* Pontificum Legato ſubirati, continenter hæc addit (13): “ Verita- „ tem huic Legato dixit *Ivo*, quæ forte „ pluribus Nuntiis Apoſtolicis tunc accini „ potuiſſet. Si quæras, cur illi a Sede A- „ poſtolica mittantur, ſpecioſe reſpondetur „ a Canoniſtis, ut evellant, diſſipent, ædi- „ ficent, plantent ſacram religionem, mo- „ res chriſtianos reſtaurent; ipſi e contra „ toti quanti occupabantur, aut ſtrepitu ap- „ pellatarum ad ſe litium, aut ceremoniali „ aularum, negotiationibus politicis, explo- „ rationibus, & relationibus ad Curiam fa- „ ciendis, utque homines ſpiritu *Romano* „ imbutos conſcribant, atque Sedem Apo- „ ſtolicam adorari, quantum valent procu-

„ rent,

[12] *ibid. pag.* 120.
[13] *ibid. pag.* 380.

„ rent, eos persequendo, qui (uti *Ivo Car-*
„ *notensis*) rationabile illi & ratiocinans ob-
„ sequium duntaxat deferrent. Quid hodie
„ fiat, alii indagent. "

IV. Quid porro de Rota *Romana* celeberrimo illo apud omnes gentes Tribunali? Aliqua in ejus defensionem dixeram (14). Quid ad ea *Febronius*? (15) " Zaccaria *In-*
„ *troduct. Cap. II. n.* 3. hoc S. Rotæ *Ro-*
„ *manæ* supremum Tribunal tanquam regu-
„ lam & normam omnium per Europam
„ judiciorum considerari volens, indignatur,
„ quod *Febronius* ejusdem Decisiones per ex-
„ tractas ex eis theses & axiomata *ridiculas*
„ reddere tentaverit. Verum si in omnium
„ prudentum oculis falsæ, si absurdæ, si ri-
„ diculæ sint propositiones, seu verius prin-
„ cipia illa Curialia, non ea propter mi-
„ nus vere & realiter continentur, & fre-
„ quenter repetuntur, in vastis illis Colle-
„ ctionibus Rotalium Decisionum, quibus
„ pro regula serviunt. Huic equidem oppo-
„ nit *Jesuita* noster, haud pauca in his de-
„ cisionibus poni ad ornatum, &, ut ille
„ ait, *per accidens*, & si qua in eis repe-
„ riantur minus exacta, ea toti Tribunali
„ imputari non debere, sed Jurisconsulto
„ Curialistæ illas extendenti. Deinde pro-
„ positiones illas seu conclusiones esse ge-
„ ne-

(14) *Antif. T. I. pag. XXII.*
(15) T. *II. pag.* 397.

„ neraliores, ſuas patientes limitationes, „ quas, utpote Curialiſtis, pro quibus potiſſimum eduntur, aliunde notas, ſubjungere eſſet ſuperfluum. Verba hæc ſunt & „ ſubterfugia, nihil ſignificantia, viri, qui „ ipſemet negare non potuit inſubſiſtentiam „ & ridiculum *Romanarum* aſſertionum ſeu „ prætenſionum. Inſpiciantur Deciſiones ipſæ, eæque integræ, & conferantur cum „ *Fagnano*, Card. de *Luca* atque aliis Curiæ ICtis, ad quos illæ conſtanter provocant, & videant quicumque Canonici „ Juris periti, an non hæ ſint genuinæ & „ uniformes doctrinæ *Corporis Romanorum* „ *Canoniſtarum*, qui has ſententias ſuſtinent „ & tradunt *ex profeſſo*, non *per accidens*, „ ſed tanquam *ſubſtantiales veritates*, quibus „ ſi aliquis particularis in Urbe palam contradicere auderet, peſſime ſibi ſuæque fortunæ conſuleret. "

V. Regularibus porro iratum ſe maxime *Febronius* oſtendit, quod *Romanæ* Sedis gloriam ſingulari quodam ſtudio proſequantur. Vel in ipſa operis præfatione illis bellum indicit. " *Mendicantes*, inquit (16), multo „ ſunt Epiſcopis perículoſiores, quam *Nonmendicantes*, homines verſatiſſimi, & mundi, per quam huc illuc deambulant, plus „ ſæpe calentes, quam aularum miniſtri. „ Horum privilegia *pro utroque foro* ſuffla-

„ mi-

[16] *lit. g.*

„ minanda sunt. Deberent omnes & singu-
„ li coram Episcoporum Commissariis jura-
„ re, quod *nequidem pro foro interno* uti ve-
„ lint suis privilegiis. Itinera *Romana* Mo-
„ nachorum Mendicantium, cum sint Epi-
„ scoporum (& quis scit an non & Prin-
„ cipum) exploratores, ac delatores, nec
„ non mercium *Romanæ* Curiæ in reditu
„ distractores, ubique inhiberi deberent....
„ Hac occasione faciunt circuitus magnos,
„ & discunt, quæ adhuc forte nesciunt, mun-
„ dana. Post in beneficialibus & aliis dispen-
„ sationibus, appromittunt sibi devotis ope-
„ ram suam *Romæ*, & multas sæpe intri-
„ cationes faciunt occulte. Quod sunt Prin-
„ cipibus milites, inquit alio loco (17),
„ hoc *Romano* Pontifici præstant Monachi:
„ semper in armis sunt, vix aut nunquam
„ cogitant de justitia belli. " Eadem mili-
taris apparatus metaphora illos non multo
post (18) exagitat, " Papa etiam non mit-
„ tet galeatos & loricatos; nisi quis forte
„ illos intelligat, qui sub *Romanæ* Curiæ
„ vexillis *immediate* stipendia merentur,
„ *Regulares* intelligo; sed & hos in omnem
„ eventum retinendi erit modus non adeo
„ difficilis. "

VI. *Jesuitas* vero cum primis acerrime vir oppido bonus insectatur. " Vel unum hoc
„ con-

[17] *ibid. pag.* 24.
[18] *ibid. pag.* 34.

„ considerandum relinquo, an sit e re patriæ
„ nostræ tales Religiosos præficere cathedris,
„ qui nunquam defendunt patriam & Epi-
„ scopos patriæ contra aulam *Romanam*,
„ semper hanc contra illos, & totam pa-
„ triam (19). En spiritum *Jesuitarum*! Quid-
„ quid scribit Acatholicus contra Papam,
„ ejusque Curiam, hoc refutandum est; eo
„ ipso, quod ille adversus jugum declamet,
„ Catholicus jugum portabit, & recte im-
„ positum esse ostendet, ferendum suadens
„ Principibus Ecclesiæ & sæculi. Qui sta-
„ ret vero Libertas Nationis nostræ, si om-
„ nes essemus *Jesuitæ*? (20). Hac etiam qua-
„ drat, quod in *Febroniano* opere aliquoties
„ & non sine fundamento observatum legi-
„ tur, propter has similesque causas non
„ expedire ut *Jesuitis*, & similibus unam
„ Societatem efficientibus, a politica *Roma-*
„ *næ* Curiæ non declinantibus Regularibus
„ committatur institutio juventutis (21).
„ Nempe (22) *Infallibilistæ* & *Monarchistæ*,
„ formam recentiorem primitivæ substituen-
„ tes, quorum Novatorum partes *Jesuitæ*
„ Cathedris potiti summis viribus sustinue-
„ runt, & adhuc sustinent " (& porro, si
Deo optimo maximo placuerit, sustinebunt).
„ Ita sentiebant gravissimi Theologi, ante-
„ quam

[19] *ibid. pag.* 74.
[20] *ibid. pag.* 115.
[21] *ibid. pag.* 129.
[22] *ibid. pag.* 132.

„ quam ſcholas occupaſſent Opera *Bellarmi-* „ *ni*, *Roccaberti*, & ſimilium; cumque Uni- „ verſitates adhuc eſſent liberæ a ſervitute, „ quam eis *Jeſuiticum* Magiſterium impoſuit „ (23). Hinc laudat quidem, & jure laudat egregium virum P. *Franciſcum Xaverium Zech* (24); " aſt, inquit, JESUITA „ eſt, ideſt, vir *ſui*, aut ut rectius loquar, „ *ſuæ Societatis ſenſus*, qui ubi agitur *de ab-* „ *ſoluta* Romani *Pontificis Monarchia eccle-* „ *ſiaſtica*, *de ejus infallibilitate*, *ſuperioritate* „ *ſupra Concilium*, *univerſali Epiſcopatu ſeu* „ *Ordinariatu*, & reliquis omnibus Ultra- „ montanorum concluſionibus, quæ ab his „ quavis ratione dependent, aut cum illis „ connexæ ſunt, neque aliter ſentire, ne- „ que aliter ſcribere poteſt, quam *Jeſuita-* „ *rum* Ordo totus. " Quaſi vero hæc ſatis non eſſent ſui in *Jeſuitas* odii ſpecimina, alia ab *Antonio Pereira Luſitano* mutuatur. Quærit ergo (25) quei factum ut nonnullæ Academiæ, quum antea pro ſuprema Conciliorum generalium auctoritate ſteriſſent, ſupremum deinde Pontificem Œcumenicis Conciliis prætulerint; propoſitam mox quæſtionem ita dirimit: " Ego quidem plures ejuſdem cauſſas invenio: *Prima*, quam *An-* „ *tonius Pereira in Tract. de Poteſt. Epiſcop.* „ *cir-*

[23] *ibid. pag.* 325.
[24] *ibid. pag.* 113.
[25] *ibid. pag.* 217.

„ *circa dispensat. pag.* 115. *edit. Venet.* etiam
„ suæ Lusitaniæ applicat, scilicet defectus
„ solidorum studiorum & genuinæ eruditio-
„ nis, qui Ultramontanis opinionibus non
„ solum facilem accessum permisit, sed &
„ easdem profundas radices agere sivit: *Al-*
„ *teram* idem *Pereira* pag. 123. suppeditat,
„ ubi postquam ex celeberrimis Theologis
„ *Hispaniæ* & *Lusitaniæ* sæculi XV. & seq.
„ superioritatem Concilii præ Papa probas-
„ set, sic prosequitur: *Tanto è diversa la*
„ *dottrina de' nostri maggiori da quella intro-*
„ *dotta e stabilita in* Portogallo *dal Magi-*
„ *stero Gesuitico* (26). " Addamus & hoc
tra-

[26] *Ernesto Augusto Bethings Lutheranæ* factionis homini subirascebatur a. 1750. Eminentissimus *Quirinus* in Præf. operis inscripti *injustæ secessionis ab Ecclesiæ Romanæ sinu &c.* [pag. xx.] quod is in *Germania* libello adversus Jubilæum a *Benedicto* XIV. indictum impudentissime scripserat: " Numquam Papa, ejusque Regnum ita peri-
„ culosum nobis exstiterunt, ac hoc tempore; tunc enim
„ (sæculo XVI.) dum tota Europa Pontificum scandala
„ deploraret, quæ tam publica fuere, ut simplicissimis es-
„ sent obvia: tunc, cum *Leo* X., *Hadrianus* VI. *Cle-*
„ *mens* VII., & *Paulus* III. de excelso solio gloriæ suæ
„ ne quidquam sibi detrahi paterentur, nec a *Luthero* do-
„ ctrinam assumere vellent: tunc, cum dogmata Deo, &
„ Christo summe injuriosa traderentur, difficile haud erat,
„ Pontifici sese opponere. Fœdissimus ejus affectus cun-
„ ctis horrori erat. At POSTQUAM JESUITÆ ARTE
„ SUA FALSAS DOCTRINAS OBTEGERE CŒPERE
„ . . . . . Summum nobis obijcitur periculum, ne frau-
„ de & astutia illecti thesaurum perdamus ". Quid doctissimus Cardinalis nunc diceret, si eadem videret a duobus Catholicæ communionis Theologis contra *Jesuitas* jactari?

„ tragico illo *Oreste* dignum (27). " Id ve„ ro audacter dico, *ad opus magnum reunio*„ *nis ineptam fore operam Jesuitarum*, quia „ morsus semel fixos nolunt remittere, ne„ que cedere, neque indulgere, aut patien„ tiam habere usque ad Spiritus S. adven„ tum cum errantibus, sed contundere ad„ versa quæque malleo. Date *Jesuitis* exer„ citium continuum cum nervo belli, & „ habebimus perpetuos *Phinees*, ac *Maccha*„ *bæos*: qui converti nolent, excidentur fer„ ro, cremabuntur rogis, Principes terræ „ Protestantes exuentur imperio, omnes tre„ pidabunt, ac reunientur: quo glutine au„ tem? Hypocrisi. "

VII. Quæ *Jesuitis* crimina *Febronius* obijciat, intelleximus; nunc quanta *Tridentinum* Concilium reverentia veneretur, accipe. „ Isidorianarum, inquit (28) Decretalium „ authoritas illibata stetit adhuc tempore „ Concilii *Tridentini*, & post illud; atque „ ideo mirum non est, si erroneum illarum „ suppositum in ejusdem Synodi sessionem „ XXIV. Cap. V. illapsum conspiciatur, „ contra quod tamen *Galli*, cœteris vigilan„ tiores, protestati sunt. " Eamdem *Tridentinis* Patribus injuriam alibi impingit. „ Fuit equidem (29) Concilium *Tridentinum*

[27] *ibid. pag.* 148.
[28] *ibid. pag.* 13.
[29] *ibid. pag.* 550.

„ (æque ac præcedentia) indictum *ad medendum malis*, *quibus Christiana Respublica* „ *jam dudum vexata*, *& propemodum oppressa* „ erat, uti loquitur *Paullus* III. in Bulla „ indictionis; vel ut ajunt Legati Pontificii „ in ingressu Concilii ; ad relevandam *lapsam morum disciplinam* , & ipsam fere „ *collapsam Ecclesiam*; sed multum abest, ut „ hic Synodo præstitutus finis impletus sit „ ex integro . Nullus illorum fontium , e „ quibus hæc mala dimanasse jam diximus, „ obstructus est; omnia *Isidoriana* principia, „ de quorum suppositione vix tunc erat suspicio, manserunt in suo vigore ; noxius „ ille atque omnino independens Pontificiæ „ potestatis excessus , utcunque agnitus per „ Legatorum Pontificiorum subtiles artes sine notabili diminutione relictus est . " Quid mirum? " In ipsa (30) hac Synodo „ non cœcutiebant Patres ; sed qui in Disciplinaribus rectius saniusque sentiebant, „ horum vota ab *Italorum* , suis privatis „ commodis studentium, multitudine obruebantur. "

VIII. Hæc qui legerit, sibine persuadeat, *Febronium* tam atris coloribus Pontificum , Cardinalium , Apostolicorum Nunciorum , Monachorum , ipsiusque *Tridentini* Concilii consilia , studiaque pinxisse , ut facilior ad componenda nos inter ac Protestantes dissidia

(30) *ibid. pag.* 137.

dia aditus patefieret ? Fallor equidem, ac vehementissime fallor, si quisquam est, qui eo conspirare omnia non videat, ut *Romani* Pontifices, ac Religiosorum hominum cœtus in odium, in invidiam, in contemptionem Episcopalis ordinis, Regum, populorum adducantur. Quamquam his omnibus, quæ hactenus ex nupero *Febronii* libro excerpimus, uti multo virulentiora, ita & ad hunc finem multo accommodatiora ea sunt, quæ Auctor in *Floribus sparsis* tertio capitis primi paragrapho, & capitis VII. paragraphis quincto & septimo operose collegit, ut ostenderet *Monarchicam summi Pontificis potestatem, qualis* Romæ *traditur, bellorum & publicorum tumultuum caussam esse & occasionem* (31), unde scilicet, quod alibi contractius dixerat (32) *copiosissimus sanguis fusus est, incendia, vastationes Provinciarum, & alia innumera mala secuta sunt; initia vero exemptionis Monachis in præjudicium juris Episcopalis concessæ* (33); *exemptiones* præterea hujusmodi *sæcularibus Potestatibus graves esse* (34). Neque id satis: Audi quei cum *Romana* Curia agendum esse *Febronius* noster edicat. " Audax, inquit (35), est eadem „ Curia, & præsumptuosa; Igitur fortiter „ ei

(31) *ibid. pag.* 347. *ad* 371.
(32) *ibid. pag.* 31.
(33) *ibid. pag.* 495.
(34) *ibid. pag.* 501.
(35) *ibid. pag.* 614.

„ ei reſiſtendum & conſtanter. Quando illi
„ non ceditur, ipſa demum cedet, quia ple-
„ rumque bono firmoque jure deſtituitur,
„ quoties cum aliis Eccleſiis aut Regnis
„ contendit. Refert *Fevretus Tr. de abuſu*
„ *lib. III. Cap. I. n.* 5. bullis & reſcriptis
„ Papalibus, quæ moribus & conſtitutioni-
„ bus regni præjudicant, ab *Hiſpanis manu*
„ *forti* & *via facti* reſiſti (36). Et vere ſi
„ Regnis & Eccleſiis Nationum non eſſent
„ media certa tum adverſus impetus & in-
„ jurias, tum adverſus quaſdam negationes
„ Curialiſtarum *Romanorum*, ſique ſuprema
„ ſæcularis poteſtas non valeret efficaciter
„ tueri preſſas ab eis, afflictaſque Eccleſias,
„ aut etiam privatos ſubditos ſuos, extre-
„ ma illi tentarent ad firmandas ſuas præ-
„ tenſiones, utcunque exorbitantes, & Pu-
„ blico, etiam Eccleſiaſtico nocivas. Igitur
„ recto firmoque tramite adverſus hanc Cu-
„ riam procedendum eſt, & ſollicite ab il-
„ lorum hominum artibus cavendum, dum
„ jactis incaſſum anathematibus ad tractatus
„ venire cupiunt. Enimvero illorum prin-
„ cipium

(36) Hæc quoque ex neſcio cujus Auctoris, *rerum tamen periti* ac *prudentis* [uti *Febronio* ſunt quicumque *Romanam* Sedem calumniantur] ſcripto paullo ſuperius [p. 587.] in medium adtulerat: " Je ſuis convaincu, il y a
„ longtems, qu' on ne doit garder aucun menagement
„ avec cette Cour, ſi on veut en avoir raiſon. Elle ècra-
„ ſe ſans miſericorde tous ceux, qui paroiſſent l' appre-
„ hender, au lieu qu' elle vient a capitulation, quand on
„ la menace, & que l' on va ſon train. "

„ cipium eſt , ſemper aliquid cum obtentu
„ ſpecioſorum prætextuum lucrari , nun-
„ quam aliquid dimittere , niſi quod tueri
„ nulla ratione valeant, & hoc tunc adhuc
„ pro favore: haberi volunt aut gratia, ad
„ quam faciendam minime tenebantur (37). "
ECquis umquam Proteſtantium tam inimico in *Romanam* Eccleſiam animo fuit ? ut aut effrænatiore licentia graviora illi ſcelera exprobraret, aut cum ea ſeditioſius ageret, acerbioraque univerſarum gentium in eam odia concitaret?

IX. Expecto tamen , ut quod in appendice prima ad primum volumen præfatus eſt, iterum nobis occinat , *propoſitum ſuum* (38) *a cauſſa & facto Richerii*, ac Fr. *Pauli Sarpii* , multoque magis Proteſtantium *toto cœlo diſtare ; illos fuiſſe oſores Papatus* , *& inimicos Pontificum*, *qui* Lutherum *&* Calvinum *habuere ductores* , *ego* vero, inquiet, *S.* Bernardum *ſequi cupio* , *qui animo amico & optimo fine* , *ſummis Pontificibus multa exprobravit* , intactis genuinis Primatus juribus , *qui-*

(37) Quum tamen tantum injuriarum & criminationum virus in *Romanam* Eccleſiam , & quidquid ſanctius in ea eſt , aut dignitate ſpectabilius ipſe evomat , queritur *Febronius* (T. *II.* p. 157.) ſe EA PROPTER *a ſuis adverſariis probris & miris ſtommatibus impetitum* . Quis non animo heic repetat *Eraſmum* , qui in litteris quibuſdam graviter expoſtulat , *Lutherum* adverſus ſe , qui modeſtiſſime [*Eraſmi* modeſtiam norunt omnes] diſputaverat, magnum edidiſſe volumen , *quale nemo ſcriberet in Turcam ?*

(38) T. *I. pag.* 777.

quibus etiam solidiora fundamenta substruere conor, quam passim faciunt, qui Romanæ *Curiæ* cum excessu, & cum evidenti damno Ecclesiæ *adulantur*. Quis *Febronio* gratias pro hac tanta in *Romanam* Ecclesiam sollicitudine non ageret? Hoc tamen illi amice consilium damus; ne ultra se se fatiget, *solidiora* Primatui *fundamenta substructurus*, quam quæ ponuntur a nobis. Non aliud nos Primatus fundamentum quærimus, quam Christi verba: *Tu es Petrus*. Solidiusne isto sit illud, quod *Febronius substruere conatur?* Porro *Febronio* gratulamur, quod S. *Bernardum* sibi ducem ac Magistrum proposuerit. Equidem dum ejus scribendi rationem considerabam, nescio quid suavissimi mellis sentire videbar: caussam ignorabam; nunc teneo; ex *Bernardo*, cujus sermo melle dulcior est, hancce sane singularem hausit *Febronius* Orationis dulcedinem. Sed in sanctissimum Abbatem *Bernardum* injurius sim, si in re tam seria jocari diutius libeat. Mitto, quæ *Constantinius Febronio* hæc jactanti consideranda sapientissime objecit (39). Hoc solum ajo,

(39) pag. 12. " Se la sua Opera, a modo suo, è un
" imitazione delle Considerazioni di S. *Bernardo* ad *Eugenio* III., e se la reputa di egual merito, perchè mascherarsi? Per altro se voleva imitar quel gran Santo,
" non dovea farlo con un libro, che stampato, e ristampato piu volte, corre più in figura di Satira a pabolo
" de' male inclinati, che di sagra erudizione ad edificazione de' buoni. Dovea ricordarsi, che S. *Bernardo* seguì

ajo, *Febronium* fruſtra ſe *Bernardi* exemplo tueri, quum in *Antifebronio* oſtenderimus, ac porro oſtenſuri ſimus, Abbatem Sanctiſſimum a nobis ſtetiſſe, eumque ipſum *Romano* Pontifici Primatum, quem nos agnoſcimus, conſtanter adſeruiſſe.

X. At, inquiet *Febronius* ſe per ſummam injuriam veluti *Romanæ* Sedis adverſarium traduci, quum ipſe aut ſedentem, aut *Romanam* Curiam ſolummodo inſectetur. Enimvero has ille *Sedis* & *Curiæ Romanæ* itemque *Sedis* & *Sedentis* diſtinctiones ſæpiſſime inculcat, quin & *neceſſarias* appellat (40). Verum nihili eſt ejuſmodi excuſatio, niſi novum criminis, & in *Romanam* Sedem irreverentiæ genus potius ſit appellanda. De diſtinctione *Sedis* a *Sedente* mox videbimus. Quod ad *Sedis* a *Romana* Curia diſtinctionem adtinet. *Romana* equidem ſedes a *Curia* diſtinguitur; quid enim Romana *Sedes* eſt niſi Pontifex? quid *Curia* niſi Cardinales, ceterique Præſules, quodque olim *Presbyterium Romanæ Eccleſiæ* vocabatur, ſeu Eccleſia *Romana*? Curiæ enim nomine qui in Eccleſiaſticis rebus *Romanam* Aulam intelligunt, Pontificem tanquam ampliſſimæ ditionis miniſtris circumſeptum conſiderantes, næ illi egregie falluntur. Non iſthæc *Gerobi Rei-*

„ gui il precetto Evangelico della correzione, ſcrivendo
„ le ſue Conſiderazioni in lettere famigliari al ſuddetto
„ Pontefice. "

(40) *T. II. pag.* 329.

Reicherspergensis Præpositi, non S. *Bernardi* qui quo sæculo *Curiæ Romanæ* nomen primum invectum fuit (41) scripsere, sententia fuit. *Gerohus* scilicet etsi hoc improbavit nomen, idem tamen esse *Curiam Romanam* quod Romana Ecclesia, diserte fatetur (42). De *Bernardo* vero, cujus multo major auctoritas esse debet, quam *Gerohi*, cujus rectam fidem in dubium nec fortasse injuria vocatam novimus (43), palam facit in caussa *Eboracensis* Simoniaci Episcopi ab eo perscripta epistola Episcopis & Cardinalibus CURIÆ (44). Ipse hic titulus *Romanam* Ecclesiam hoc nomine designari satis prodit. Quanto autem manifestius, quæ sequuntur: *Quod si*, inquit Sanctus Abbas *contra conscientias suas coegerit eos* (Eboracenses) Romana Curia *curvare genua ante Baal* (nempe Simoniacum Episcopum); *videat Deus, & judicet; videat Curia illa cœlestis, in qua nulla poterit ambitione subverti judicium.* Vides *Romanæ* Curiæ judicium non Concilio, non Ecclesiæ Tribunali subijci, sed Dei,

ac

(41) Sæculo XII. sub initium. Vide adnotat. 48.

(42) *Neque enim*, inquit in Ps. LXIV. ad Eugen. III. T. V. Miscell. Baluz. pag. 63. *vel hoc ipsum carere macula videtur, quod nunc dicitur* Curia Romana, *quæ antehac dicebatur* Ecclesia Romana. *Nam si revolvantur antiqua* Romanorum *Pontificum scripta, nusquam in eis reperitur hoc nomen, quod est* Curia, *in designatione Sacrosanctæ* Romanæ *Ecclesiæ, quæ rectius* Ecclesia, *quam Curia nominatur.*

(43) *Confer.* Antifebr. *Introd. Cap. II. n.* 1. *pag. XIX.*

[44] *Ep. CCXXXV.*

ac *Curiæ Cœlestis* sententiæ a *Bernardo* reservari. Cur hoc? nisi quia non aliam ille Curiam habuit a *Romana* Ecclesia, quæ nullum in terris judicem agnoscit? Æque inde factum, ut cum Missales libri paullo antiquiores, tum vetustiora Breviaria *secundum consuetudinem Curiæ Romanæ* (utique Ecclesiæ) in manu exaratis, impressisque Codicibus inscribantur (45). Cur autem id nominis passim sequiore ævo obtinuerit, non improbabiliter *Barthelius* conijcit (46). Nempe *postquam in hoc sæculo* (XII.) *invaluit judicium Juris Civilis* (47), *Pontifices etiam totum processum forensem in Ecclesiam intro-*

(45) Est mihi præ manibus Missale in membranis *sub Felicissimo* Ferdinando *Rege inclite Neap.* ut in operis extrema pagina notatur, impressum per *Matthiam Moravum* emendatumque diligentissime per Religiosos Fratres Sancte Marie Nove. M. CCCC. LXXVII. Hunc autem titulum exhibet: *incipit ordo Missalis secundum consuetudinem Curie Romane*.

(46) in adnot. ad P. *Engel* Jus Canonic. Proem. pag. 7.

(47), *quum* Bononiæ scilicet, ut ait *Paulus Joseph Riegger* pereruditus Jurisconsultus in dissertatione de *Gratiani* decreto (§. XI. p. 22.), *caput extollere jus civile, majoribusque in dies incrementis lætius efflorescere cœpit*. Quod quidem plerique, ad annum referunt MCXXXVIII. Verum Cl. *Muratorius* (*Antiquit. Italic. diss.* XLIV.) Libelli *de bello & excidio Urbis Comensis* ab antiquo Anonymo scripti testimonio ostendit anno MCXIX. fuisse *Bononiam* Juris Civilis doctrina longe celeberrimam, ut Iurisprudentiæ *Romanæ* apud *Bononienses* Epocha anno saltem MCVIII. adscribenda sit. Quamobrem mirari satis non possum, eumdem *Rieggerum*, qui (§. *XIII.*) ex hac ipsa *Muratorii* dissertatione aliqua exscripsit, scribere paullo antea (l. c.) potuisse, de Jurisprudentiæ apud *Bononienses* anno MCXXXVIII. initiis *nihil quidquam inter Juris* Romani *historicos controversiæ esse*.

introduxere ; hincque *circa hoc tempus* (48) *Ecclesia*, *quæ antea hoc tantum nomine compellabatur*, *cœpit vocari Curia Romana*. Qui igitur aliam huic nomini significationem tribuunt, a primigenia ejus introductione omnino descifcunt. Si cui tamen *Curiæ* nomine seu forensium judiciorum, seu Pontificiæ majestatis ministros denotare libeat, non illi admodum refragabor, modo ne cum *Febronio* ad infirmanda, perfringendaque a *Romano* Pontifice constituta Curiæ hujusmodi Romanæque Sedis, quod sane magnum est, discrimine abutatur. Nihil certe ea distinctione ad paranda, fovendaque schismata accommodatius; siquis inducto nomine fictæ erga Apostolicam Sedem reverentiæ ejus interea decretis obsistat perinde ac si ista non a sede *Petri*, sed a *Curia* emanassent. Testem

(48) Quid his verbis *circa hoc tempus* indicare *Barthelius* velit, non satis perspicitur, medium ne sæculum XII. *an Gregorii* IX. Pontificatum. Ait enim: *hinc continuæ supplicationes consultationes ad Pontificem factæ*, & *tot rescripta prodierunt*, *ut ex illis ab anno* 1150. *usque ad annum* 1230. *sex fuerint compilationes factæ*, *donec tandem* Gregorius *IX. suam ediderit*, & *more approbandi tum consueto ad Universitatem* Bononiensem *miserit*, *illamque publice prælegi jusserit*. *Circa hoc tempus* &c. Utrumlibet intellexerit, minus accurate loquutus est. Nam S. *Bernardus* non solum epistolam CCXXXVI. super *Eugenii* III. electione, quæ ad annum spectat MCXLV. *Dominis*, & *Patribus reverendis Cardinalibus*, & *Episcopis omnibus qui sunt de Curia* inscripsit sed etiam. a. MCXLIII. scribens ad *Cœlestinum* II. *Romanæ Curiæ* non semel meminit epistola CCXXXIV., ut necesse sit ante medium sæculum XII. hoc nomen fuisse usurpatum.

stem appello *Lutherum*, cujus hæc sunt (49): *quum sciam illam* (Ecclesiam, aut Sedem *Romanam*) *purissimum esse thalamum Christi*, *Matrem Ecclesiarum*, *dominam mundi* (en *Lutherum* in *Romanam* Ecclesiam *Febronio* æquiorem) &c. *Nullo ergo modo* Romanæ *Ecclesiæ resistere licet*. *At* CURIÆ ROMANÆ *longe majori pietate resisterent Reges*, *Principes*, *&* *quicumque possunt*, *quam ipsis Turcis*. Neque vero hæretici ipsi serio hæc jactant; persuasum ipsis quoque est, quam per summum ludibrium vocant *Curiam Romanam*, eam demum esse *Romanam* Ecclesiam, cujus aut obtemperare legibus, aut magisterium audire detrectant. Ut tamen incautos obtentu Religionis decipiant, se uni *Curiæ* adversari vaferrime simulant. Qua in re illud ex hebdomadario *Jansenianorum* nunciorum scriptore memini me in *Antifebronio* recitasse (50), morem esse *ut hac distinctione utamur*, *ubi* Romana *Aula dignam aliqua indulgentia atque urbanitate se præbeat*. Non igitur istiusmodi hominibus revera Curiam petere animus est, sed ipsam *Romanam* Sedem, etsi quadam comitatis specie non Ecclesiam ipsam, sed Curiam conviciis insectantur. Quodnam vero periculosius schismatis

(49) *T. I. ep.* 84. *pag.* 125.

(50) Introd. Cap. III. num. I. pag. XI. Gazet. 27. Mart. 1765. *un petit detour*, *qu' on use*, *lorsque la Cour de* Rome *se rend digne*, *qu' on ait pour elle quelques menagemens*.

matis genus isto, quod pacis observantiæque simulatione Ecclesiam perturbat, atque dilacerat?

XI. Ergo, inquiet *Febronius*, schismaticis adcensebis *Carolum* V. qui in Epistola ad *Clementem* VII. (51) *Curiam* distinxit a Sede *Romana*, illique, non huic quæ in se plane immeritum querebatur a *Clemente* injuste admissa, crimini vertit? minime vero; sed *Febronium* aut mendacii, malique doli, aut certe imprudentiæ arguam, qui *Carolo* V. ea tribuat, quæ ne somniavit quidem. Ubinam in quatuor illis, nec brevibus indicatæ epistolæ fragmentis ab eo redditis (52) Curiam ab Apostolica Sede Imperator distinxit? Immo quum *Carolus* adfirmasset, non pati alios Reges *ita passim & laute Ecclesiarum spolia & annatas ex eorum regnis ad* ROMANAM CURIAM *deferri*, statim addit: *quod si justa aliqua ratione, vel caussa Apostolica Sedes careret*; ut non aliud *Romanæ Curiæ* nomine, quam ipsam Apostolicam Sedem designasse videretur. Desinat ergo *Febronius Caroli* V. testimonio abuti, *Lutherique*, cujus audaciam immortalis ille Imperator egregius Catholicæ Ecclesiæ vindex perfregit, exemplo, ac magisterio (non equidem tantum ei ducem institutoremque invide-

(51) Apud Goldast. *Constit. Imp. T. IV. p. II. pag.* 81. 92. 98 100.

(52) T. *II. pag.* 335. *seq.*

videbimus) ſit glorioſe contentus. Urget tamen ille, *Carolum* de *Clemente* conqueri, multaque illi obiicere, quæ contra fas fuiſſent ab ipſo perpetrata. Ergo *Curiam* Carolus a *Sede* diſtinxit? Quæ conſequutio iſthæc eſt? Unum inde ſiquid intelligo, ſequitur, *Carolo* viſum fuiſſe *Clementem* ſuæ Sedis poteſtate abuſum. Quantum porro abſurditatis, & ſchiſmatici furoris continet, quam *Febronius* tradit (53), regula, unde *quandonam* Petrus, *ideſt Chriſti Vicarius*, *quandonam ejus Curia*, *ſubinde valde profana loqui cenſeatur*, dignoſci queat! *Reſpondeo*, inquit, *ex* Julii Pogiani *Oratione de ſummo Pontifice deligendo ad Cardinales anno* 1559. *habita* Oper. Tom. I. pag. 311. *Papam eſſe* Vicarium divinæ bonitatis, non ſuæ ſervum cupiditatis, libertatis & publicæ ſalutis auctorem, non alienæ libidinis & paucorum utilitatis adjutorem. *Quidquid hoc caractere non inſignitur*, Curiæ *opus eſt*, *non* Pontificis. *Lutherus* hanc *Febronianæ* critices præceptionem libens adripiet, decimique *Leonis* contra ſuos errores conſtitutionem procul eſſe pronunciabit a *Vicario divinæ bonitatis*, *ac libertatis & publicæ ſalutis auctore*; *ſuæ ſervum cupiditatis*, *alienæque libidinis & paucorum utilitatis adjutorem Leonem* in illa ſe ſe exhibere. In eamdem ſententiam de XXX. & I. Propoſitionibus ab *Alexandro* VIII. con-

(53) Ibid. *pag.* 333.

confixis *Quesnellus* scribebat (54): *Quando judicia* Romana *justa sunt, quando non apparet admixta passio, quando veritati nullatenus præjudicant &c. laudamus & adprobamus sententiam*, & in Colloquiis pro suis *Observationibus*, quas quinquennio ante Constitutionem *Unigenitus Clemens* XI. singulari decreto proscripserat, *passio violenta*, inquiebat (55) *& cupiditas decretum dictavit*: item (56): *Decretum istud est ex omni parte evanidum & nullum, quia conditum est sine caussa, & forma Canonica . . . omni destituitur fundamento præterquam fictitia Pontificis auctoritate, quemadmodum suprema, sic & absoluta*. Quid vero si Conventus populi, aut ordinum Comitia ad eamdem illa *Febronii* regulam leges edictaque Principum expendant, easque tantum sanctiones sibi servandas proponant, quas Princeps tanquam *Vicarius divinæ bonitatis, non suæ servus cupiditatis, libertatis & publicæ salutis auctor non alienæ libidinis, & paucorum utilitatis adjutor ferat?* An Principes a cupiditatibus immunes sunt, solique illarum servi Pontifices? At negabit *Febronius*, cuiquam mortalium esse de Principum Constitutionibus dijudicandi facultatem; *discernere autem* (57) *ad quam classem quodque Re-*

(54) in *Epistola Abbatis ad quemdam Romanæ Curiæ Prælatum pag.* 3.
(55) *pag.* 210.
(56) *pag.* 281.
(57) T. *II. pag.* 333.

Rescriptum Romanum *pertineat*, *ad eos spectat*, *penes quos est Jus Placiti*. Egregie sane. At de jure placiti alius erit differendi locus. Nunc illud quæro; an judicium eorum, *penes quos est jus placiti*, ejusmodi saltem sit, ut appellatio ab illo interponi possit? Quid enim si in illud ipsum judicium aliquid inrepsisset humanæ *cupiditatis*, aut *alienæ libidinis*? Itane vero spiritalis potestatis, quam ab omni alia dominatione liberrimam a Christo constitutam fuisse apud Catholicos omnes *Italos*, *Gallos*, *Germanos*, *Hispanos* &c. confessa res est, sanctiones politicæ potestati subijciemus, ut penes hanc sit de illis non judicare solum, sed jure summæ & ultimæ cognitionis judicare? Actum de Ecclesia est, actum de illius legibus, actum de dignitate, si *Febroniana* isthæc paradoxa obtineant.

XII. Quæret fortasse; ergone omnia *Romanorum* Pontificum tanti facis, ut nihil umquam in illa vitii irrepere posse existimes? Minime vero. Versantur quamplura in factis, aliisque negociis, quæ ex aliorum sive narrationibus, sive suasionibus potissimum pendent; in his deceptione hominum, ac falsis sive rumoribus sive expositionibus peccari contra æquitatem posse quis inficietur? *Non imputo domino meo*, ajebat hac super re *Bernardus* (58), *cui tamquam homini*

(58) Ep. CCXXX.

subripi potuit. Id ipsi agnovere Pontifices. Quare S. *Hilarus* (59) monebat: *nihil adversum venerandos Canones, nihil contra sanctæ memoriæ decessoris mei judicium valeat, quidquid* OBREPTUM NOBIS ESSE *constiterit*. Verum hæc uti Ecclesiæ *Romanæ* non sunt, ita ne Curiæ quidem pravitates; vitia sunt hominis; quum enim *Romani* Pontifices homines sint, nihil humani ab illis alienum est. Ejusdem generis multa in terrenorum Principum sanctionibus occurrunt: quamobrem a *Theodosio*, & *Valentiniano* constitutum legimus (60): *Rescripta contra jus elicita ab omnibus judicibus refutari præcipimus*. Ceterum quum de Pontificis Primatu agimus (quod diligenter animadvertendum est), non quæ facti sunt, ac particularia judicia, sed quæ juris sunt, atque ad universalem pertinent Ecclesiæ statum, quemadmodum dogmatum definitiones sunt, legum latio, Canonum defensio, violatorum Ecclesiæ jurium vindicatio, idque genus alia, in considerationem cadunt. In his autem dicimus nihil umquam a summis Pontificibus metuendum, quod aut Catholicis doctrinis adversetur, aut Ecclesiæ tranquillitatem perturbet. Hoc *Febronius* si ob oculos, uti decuit, semper habuisset; quantum inanium decla-

(59) *Ep. IV.*
(60) *Cod. lib. I. Tit.* XIX. *de precib. Imperat. afferend. leg. I.*

declamationum magno laboris compendio compressisset! Quamquam & in illis ipsis, quæ humanæ conditionis vitio injusta esse posse fatemur, non statim, quod putat *Febronius*, defectus potestatis arguendus est. Audiat *Petrum de Marca*, quo duce non semel gloriatur. Docet ille (61), *non esse parendum rescriptis Papæ, quibus status Ecclesiæ perturbaretur, aut insigniter decoloraretur*; tum addit, *quæ omnia sic interpretanda sunt, ut* INDE ARGUI NON POSSIT DEFECTUS AUCTORITATIS *in summo Pontifice, sed* DEFECTUS INTENTIONIS, *ut loquuntur Nostri*. Audiat etiam S. *Bernardum* cujus se inhærere vestigiis jactat (62). *Sic factitando probatis vos habere* PLENITUDINEM POTESTATIS, *sed* JUSTITIÆ *forte non ita*. *Facitis hoc* QUIA POTESTIS, *sed* UTRUM ET DEBEATIS *quæstio est*. Quid hoc est, nisi fateri, & illa quæ minus justa sunt, de plenitudine potestatis proficisci? ut potestas non minus in iis, quæ fieri æquum est, quam in injustis eluceat. At alia fuit mens S. *Leoni* M. qui *dixit* Sermone III. in *Anniversario suæ assumptionis*: " manet ergo Petri privilegium „ ubi ex ipsius fertur æquitate judicium; „ *unde ex contrario infert* Hincmarus Remen- „ sis non manere *Petri* privilegium, ubi ex „ ipsius non fertur æquitate judicium. „

(61) *Lib. III. Cap. XV.*
(62) *Lib. III. de Consid. c. 4.*

Absit itaque ut a sanctissima Petri *Sede processisse, aut ejus privilegio gaudere dicatur vel ullum quidem ex illis Brevibus, quæ sacris Canonibus, quorum eadem Sedes custos ac vindex est, tam manifeste adversantur*. Ita quidem *Febronius* (63), sed pace *Hincmari*, ejusque admiratorum *Petri de Marca*, *Quesnellii* ac *Dupinii*, qui illum ante *Febronium* exscripsere, verba illa *Leonis* in alium omnino, quam quem postulant, sensum miserrime detorquentur. Mentem magni Pontificis adsequuti plane sunt celeberrimi fratres *Ballerinii* in egregia ejus editione, ubi *Quesnellii* observationem refellunt his verbis (64).
„ De Judiciis loquitur (S. *Leo*) circa perso-
„ nas, ac præsertim circa crimina, ut li-
„ quet ex iis, quæ de nimia severitate, vel
„ remissione in eodem sermone statim sub-
„ ijcit, nec non ex Sermone V. (65), ubi
„ *manente*, inquit, *apud nos jure ligandi at-*
„ *que solvendi, per moderamen Beatissimi* Pe-
„ tri *& condemnatus ad pœnitentiam, & re-*
„ *conciliatus perducatur ad veniam*. Porro *pri-*
„ *vilegium Petri* illud est, ut ligata vel so-
„ luta sint *in cœlis*, quæcumque ille *in ter-*
„ *ris* solverit, vel ligaverit. In illis vero
„ judiciis, quæ circa criminosos ab Eccle-
„ siæ

(63) T. *II. pag.* 577. Similia scripserat *T. I. cap. V.* §. 2. *n.* 4. *pag.* 280.

(64) T. I. col. 464.

(65) Quartus hic est cum in editione *Quesnellii*, tum in Romana *Cacciarii*.

„ ſiæ Principibus feruntur, hoc privilegium
„ *manere Leo* tradit, ſi ex *æquitate ipſius Pe-*
„ *tri* judicium feratur, nimirum ſi perinde
„ rectum, & juſtum ſit, uti recta & juſta
„ *Petri* judicia fuerunt. Aequitas ſcilicet
„ hoc loco pro reali juſtitia ſumitur, adeo
„ ut qui ligatur, ſeu condemnatur, vere ſit
„ peccator; qui vero abſolvitur, ſit pœni-
„ tens. Qui enim ſunt ejuſmodi, quum *in*
„ *terris* ligantur, vel ſolvuntur, ligati vel
„ ſoluti ſunt etiam in cœlis. Quod ſi er-
„ rore aliquo, vel fraude cujuſpiam lige-
„ tur, ſeu condemnetur, qui in foro exter-
„ no reus quidem judicatur, at vere eſt in-
„ nocens; abſolvatur autem qui pœnitens
„ creditur, at vere fictus adcedit, nec co-
„ ram Deo converſus eſt; quis ligatum aut
„ ſolutum credat *in cœlis*, quod perinde in
„ terris ſolvitur vel ligatur? Nihil amplius
„ ex toto *Leonis* contextu elici poterit. To-
„ tus judicia Eccleſiæ *in terris* habita reſpi-
„ cit relate ad divinum judicium in cœlis."
Hæc *Ballerinii*. Quid heic de Canonibus, a quibus æquitatem *Petri Febronius*, ceterique antea appellati derivandam putant? vel indicent nobis quinam fuerint Canones, quos *Petrus* ſequutus ſit, ut judicia ex æquitate ferret. Nihil præterea heic de poteſtate quæ in exteriore foro nulla ſit, nec legitima, ſi ejus judicia, quæ ad naturalis æquitatis leges minime exigantur, in cœlis

confirmata non fuerint; nihil de adversis Principum, populorumque in hæc minus æqua judicia excitandis conatibus; nihil de *Febronianis* in Pontificias Sanctiones, quæ alia omnia, quam quæ in judiciis ejusmodi circa criminosos versantur pro universa Ecclesia constituant in Curiamque *Romanam* declamationibus. Hæc a *Leonis* scopo, atque sententia sunt prorsus aliena, ut mirandum sit *Hincmari*, qui primus *Leonis* verbis turpiter abusus est, tantum apud doctos viros valuisse auctoritatem.

XIII. *Leonem* quoque cum in hoc (*66*), tum in superiore volumine (*67*) perabsurde interpretatur *Febronius*. Hoc quidem loco ita loquitur: "Ab hac prima Sede apprime „ distinguenda Curialistarum cohors unice „ intenta ad efferendum illius splendorem & „ Pontificum potentiam, ut sic & in ipsos „ aliqua hujus splendoris & divitiarum por„ tio defluat. Copia est, & semper erit a„ dulatorum, qui nullum non movent la„ pidem, quo sancta primi Apostolorum „ humilitas, & divitiarum contemptus in „ mundanum fastum, in damnabilem quæ„ stum, & dominatum omnis contradictio„ nis & correctionis impatientem mutetur. „ Apte in hanc rem scripsit S. *Leo* Epist. „ LXXX. cap. 5. *Aliud sunt Sedes*, *aliud*

„ *Præ-*

(66) *pag.* 577.
(67) *pag.* 729.

„ *Præsidentes*. " Ibi autem quum quinctum paragraphum hoc titulo prænotasset : *de differentia inter Sedem* Petri , *&* *Pontificis Curiam*, addit continenter: *Quod S.* Leo *Epist.* LXXX. Cap. V. *scripsit* : Aliud sunt Sedes, aliud Præsidentes , *huic totis viribus obnititur* Zaccaria *Introd.* Cap. III. §. I. Quid autem primum querar? Num quod me *Leoni* reluctantem exhibeat *Introd. Cap. III.* §. *I.* quo loco ne *Leonis quidem* memini? Num quod genuinam *Leonis* explicationem a me alio loco (68) propositam dissimularit? Illud certe perridiculum, quod *Præsidentium*, quos S. *Leo* appellat, Pontificum scilicet nomine *Cohortem Curialistarum* , *Curiamve Romanam* intelligat. Sed de *Curiæ* ac *Sedis* distinctione satis hactenus disputavimus . Id enimvero ceteris *Romani* Pontificatus obtrectatoribus solemne est , ut hoc S. *Leonis* testimonio *Papam sedentem* ab ipsa ejus sede probe distinguendum inculcent; quin & ipse *Febronius* satis aperte in hanc sententiam ait (69): *sed nec hæc eo sensu dicta velim*, *quasi non quærenda* , *aut omni studio servanda sit communio etiam cum ipso* Papa sedente : *est illa utique cum hoc habenda*, *tum scilicet*, *&* *quam diu spiritum Sanctæ Sedis & Ecclesiæ ejus sectatur*. Quis enim *Papam sedentem* non semper sanctæ suæ Sedis spiritum sectari arbitra-

(68) T. II. *Antif.* pag. 448. *seqq.*
(69) T. I. *pag.* 730.

bitraretur, nisi *Papam sedentem* esse ab ipsa Sede secernendum sumeret? Age igitur hanc sedis & sedentis distinctionem expendamus. S. Leo, ut recte Cl. *Ballerinius* monuit (70) *eam distinctionem inter sedem & Præsidentem perinde accepit, ut distinguendum indicarit inter legitima jura sedium & inter vitia seu demerita Præsidum, quæ legitimis sedium juribus nihil præjudicant*, quod & nos pluribus in *Antifebronio* (71) effecimus. Porro *id generatim*, inquit idem *Ballerinius*, *convenit omnibus Ecclesiæ Præsidibus in iis actibus, in quibus proprio vitio, vel defectu aliquo potestate abuterentur, aut errarent. Ab hoc numero non sunt excipiendi summi Pontifices quoad eos actus, in quibus ex obreptione, sive ex subreptione, sive opinionum præjudicio, aut vitio aliquo in Apostolicæ auctoritatis usu errarent, uti multis in capitibus eos posse errare negari non potest*. Quod negamus, ac constanter negamus, illud est, quod *Febronius* maxime contendit, ubi de munere & jure Primatus agitur, aliud sedem esse, aliud sedentem, idque ex *Leone* colligi posse. *Nonne ipsa jura sedium*, ut cum eodem *Ballerinio* loquar (72), *quæ sedis vocabulo indicantur, Præsidentis personæ ita sunt alligata, ut nulli alii competant ex ipso jure Canonum, nisi Præsiden-*

(70) *de Potest. Eccles. Summor. Pontific. pag. 285.*
(71) *l. c.*
(72) *de vi ac ratione Primatus pag. 244.*

denti, *qui sedem pro tempore obtinet*, *licet nec ex ejus meritis originem habeant*, *nec ex ejus demeritis detrimentum patiantur*, *quamdiu ipsam Sedem legitime teneat? Id porro si verum est de cujuslibet Sedis Præside*, *multo magis de* Romano *ratione primatus*, *cum primatus jura non ex Canonum*, *sed Christi institutione personalia sint*, *uti primatus ipse est personalis*. Quei ergo poterit quis a *Sedente* non injustam secessionem facere, quin a prima Sede disiungatur? quomodo *erit semper & manebit Prima Sedes Centrum unitatis*, nec erit semper centrum unitatis Pontifex? quo pacto *Romana* Ecclesia ne *Vigorio* quidem, *Dupinio*, *Natali Alexandro*, *Bossueto* diffitentibus ἀσφαλίας privilegio gaudebit, errare contra poterit in fidei definitionibus Pontifex a cathedra docens? Quæ omnia *Febronius* passim tradit (73). Hæc enim quum jura sedis sint, ad sedentem omnia pertinent, & illa quærere extra personam Pontificum quærere est Primatum extra eos, quorum personæ divina est institutione adligatus. Quamobrem si Patrum traditionem consulamus, nihil apud egregios illos sanctissimosque Christianæ veritatis Magistros usitatius comperiemus, quam Apostolicam Sedem, Romanumque Pontificem pro una eademque re habere, eaque nomina nullo discri-

(73) *T.* I. *p.* 717. 729. 82. *seqq.* Vide etiam Tomum secundum.

discrimine usurpare. Illorum testimonia non pauca in *Antifebronio* collegi (74), eaque *Febronius* si potis erat, commode explicare antea debuerat, quam distinctionem illam suam a sedente tantis testibus convulsam redintegraret. Heic ego unum alterumque addam *Gallicanorum* Præsulum, ut quam distinctionem in meo opere Patribus adversantem ostendi, eam a *Gallicana* quoque Ecclesia improbari demonstrem. *Animadvertite*, inquit Illustrissimus *Languetus Suessionensis* Archiepiscopus (75), hanc distinctionem, quæ de industria millies obtruditur inter Episcopum & Ecclesiam. S. *Cyprianus* nil nisi unitatem perspiciebat. Quod si quando alterum ab altero distinxit, non alia id de caussa fecit, quam ut utriusque unionem disertius explicaret, *Episcopum* dicens in *Ecclesia* esse, *Ecclesiam* in *Episcopo* &c. Eadem de re copiosius differit *Astensis* Antistes D. de *Colongue* (76). " Aliquis, inquit fortas-
" se

[74] T. I. *pag.* 215. *seq.* & T. II. *pag.* 449.

[75] Troisieme Avertissem. à ceux, qui dans son diocese se sont declarès appellans ec. pag. 25. *Remarquez, mes chers Freres, cette distinction, que l' on affecte mille fois de faire entre l' Evèque et l' Eglise*. St. Cyprien *voyoit tout dans l' unitè; s' il distinguoit l' un de l' autre, c' etoit pour exprimer plus vivement leur union, en disant que l' Eveque est dans l' Eglise, et l' Eglise est dans l' Eveque. Il suffit de nommer l' Epoux pour entendre aussitòt l' Epouse, qui ne fait qu' un avec lui.*

(76) Mandement, contenant plusieurs declarations importantes au sujet de la Constitution *Unigenitus* 20. dec. 1717.

„ ſe heic adſerere audeat, magnum ab his „ Novatoribus Sedem Apoſtolicam inter, „ & *Romanum* Pontificem ſtatui diſcrimen, „ eoſque ſuam erga Auguſti illius Tribuna- „ lis deciſiones in omnibus, quos diſſemi- „ nant libris, obſervantiam, obedientiam- „ que prædicare; illud falli neſcium ſe a- „ gnoſcere profitentes, dum erroris interea „ in eo ſedentem coarguunt. Ne immorer „ in abſtracta hac diſtinctione, atque ab „ *Hæreticis* ad *eludendam* ſuam *ipſorum dam-* „ *nationem excogitata*, quam S. *Cyprianus* „ numquam agnovit, quum ejus illa ſint: „ *Eccleſia in Epiſcopo, cum nobis Eccleſia* „ *una*

1717. " On oſera peut-ètre avancer ici, que ces Nova- „ teurs mettent une grande difference entre le ſaint Siè- „ ge, et celui qui l' occupe, qu' ils proteſtent dans tous „ les ouvrages avoir un grand reſpect, & une grande „ ſoumiſſion pour les deciſions de cet Auguſte Tribunal; „ qu' ils le reconnoiſſent infaillible, tandis qu' ils con- „ damnent d' erreur celui, qui y eſt aſſis. Sans entrer „ dans cette diſtinction abſtraite, *& inventèe par les He-* „ *rètiques* pour èluder leur condamnation, diſtinction que „ S. *Cyprien* n' a jamais connue, puiſqu' il pretend que „ chaque Egliſe eſt dans ſon Evèque: *Eccleſia in Epiſco-* „ *po, cum nobis Eccleſia una ſit & mens juncta*. Diſtin- „ ction condamnèe par S. *Pierre Damien*, qui diſoit au- „ trefois au Pape, *vous ètes vous-mème ce Siege Apoſtoli-* „ *que, vous ètes l' Egliſe Romaine; ce n' eſt pas a cette* „ *maſſe de pierre, dont elle eſt formèe, que j' ai recours,* „ *mais ſeulement a celui, en qui reſide toute l' autoritè* „ *de cette mème Egliſe;* ſans entrer, dis-je dans cette „ queſtion ſi frivole, nous aſſurons, qu' elle n' a pas lieu „ dans l' affaire, dont il s' agit... *Quand on auroit tout* „ *le reſte*, dit S. *Auguſtin*, *ſi l' on ſe dètache de la cre-* „ *ance du ſouverain Pontife, on eſt hors de l' Egliſe Ca-* „ *tholique, dont l' unitè eſt fondèe ſur l' unitè de la foi*."

„ *una sit & mens juncta*, quam etiam S. „ *Petrus Damianus* improbavit, Romanum „ Pontificem his adloquens verbis: *Tu ipse* „ *es Sedes Apostolica; tu es Ecclesia* Roma„ na; *ad Petri fabricam non recurro, sed ad* „ *illum tantummodo, in quo tota residet illius* „ *Ecclesiæ autoritas*: ne, inquam in levissi„ ma hac distinctione immorer, eam certe „ in negocio, quo de agimus, locum non „ habere contendimus .... Etsi reliquum „ omne quis haberet, inquit S. *Augustinus*, „ si a Fide Romani Pontificis recedat, ex„ tra Catholicam est Ecclesiam, cujus uni„ tas in Fidei unitate fundata est." Alia *Gallicanorum* Præsulum testimonia apud Cl. *Soardium* invenies in egregio opere, quod a. 1747. *Leodii* prodiit inscriptum: *de suprema Romani Pontificis auctoritate ex hodierna Ecclesiæ* Gallicanæ *doctrina* (77).

XIV. Adferat nunc in medium *Febronius* (78) in suæ illius distinctionis confirmationem *Auxilii* Presbyteri, & *Justiniani* sententias, quorum ille (79) *aliud*, inquit, *sunt Pontificales Sedes, aliud Præsidentes; proinde honor & dignitas uniuscujusque Sedis venerabiliter observandæ sunt: Præsidentes autem, si deviaverint, per devia sequendi non sunt; hoc est*,

(77) *T. I. pag. XXXVII. seqq.*

(78) *Auxilii* quidem testimonio utitur T. I. *cap. IX.* §. 7. *pag.* 729.; hujus vero T. II. *Apolog. art. XIII. n.* 7. *pag.* 337.

(79) *Lib.* II. *cap.* 18. & 35.

est, *si contra fidem*, *vel contra catholicam religionem agere cœperint* , *in talibus eos nequaquam sequi debemus* ; hic autem in epistola ad Patres quintæ Synodi de *Vigilio* agens ait (80) : " contrarie factus est suæ voluntatis, ea defendens quæ *Nestorii* & *Theodori* sequaces sapiunt . Præterea ipse semetipsum alienum Catholicæ Ecclesiæ fecit defendens prædictorum *Trium* Capitulorum impietatem, separans autem semetipsum a vestra communione . His igitur ab eo factis alienum Christianis judicavimus nomen ipsius sacris diptychis recitari , ne eo modo inveniamur *Nestorii* & *Theodori* impietati communicantes . Unde prius quidem sine scriptis hoc manifestum vobis fecimus : nunc vero & in scriptis certum vobis facimus per nostros, ut ejus nomen sacris diptychis non inferatur. Unitatem vero ad Apostolicam Sedem & nos servamus, & certum est, quod & vos custodietis. Nec enim *Vigilii*, nec cuiuscunque alterius ad pejora transmutatio paci Ecclesiarum nocere potest. " Quantus sane *Auxilius* est, ut tot veteribus Patribus, ac *Gallicanis* Præsulibus anteferri debeat, qui duos priores *Sardicensis* Synodi Canones adversus Episcoporum translationes quum sibi obiecisset, eos unius esse *Osii* respondet, illumque *Novatianismi* insimulat , ac præterea bapti-

(80) T. III. *Conc. Hard. col.* 187.

baptismum ordinationemque adulto repugnanti per vim collata esse valida & rata absurdissime censet? Quamquam *Auxilius Præsidentes* non ut *Præsidentes* sunt, sed veluti privatos homines spectasse eo loco videtur, ut nec *Febronio* faveat, nec a nobis dissentiat, qui cum S. *Leone* sedentium merita, vitiaque a sedium potestate, ac privilegiis secernenda esse libenter damus, ac sedentes a sede in iis solum, quæ sedis sunt jura, minime disiungimus. De illa vero *Justiniani* epistola, quam *Claudium Fleury* magni fecisse *Febronius* monet, sic habeto, eam certe fuisse *Justiniano* suppositam. Data est enim pridie Idus Julias, ac *proinde*, ut a *Dumesnilio* scite observatum (81), *quinquaginta* diebus post septimam quintæ Synodi sessionem; *imo jam finita Synodo: quod repugnat. Quæ ipsius epistolæ falsitas*, inquit *Ballerinius* (82) *vel ex eo confirmari potest, quod in eadem allegentur duæ* Vigilii *epistolæ, altera ad Imperatorem, altera ad* Theodoram *ejus conjugem quæ item falsæ demonstrantur; cumque* Monothelitarum *errori faveant, a quopiam* Monothelita, *vel* Monothelitarum *præcentore creduntur confictæ in patrocinium erroris: quem ejus distinctionis auctorem adversarii, ut arbitror, ingerere verebuntur.*

XV.

(81) *Doctr. & discipl. Eccles.* lib. *XXVIII. n.* 56. Confer *Ballerinios* T. *IV. Norisian. oper. col.* 1035. *seqq.*

(82) *De vi ac ratione Primat. pag.* 245.

XV. Sed eo redeundum eſt, unde digreſſi ſumus. Egone mihi perſuadeam, *Febronium* cum omnia undecumque corraſerit, maledicta, probra, ſcelera, quæ *Romanis* Pontificibus, eorumque Curiæ infamiam odiumque publicum conflare poſſent, id eo tandem animo feciſſe, ut hæreticis ineundæ nobiſcum pacis viam ſterneret faciliorem? At *Gregorius Nazianzenus* (83) me monet, *nostras tragœdias hæreticis comœdias eſſe*. Dum enim inter nos digladiamur, mutuiſque nos conviciis adpetimus, multoque magis ſi quid quid eſt in Eccleſia ſanctius ac venerabilius, Papam, Cardinales, Regulares Ordines, Concilia ipſa œcumenica populorum ludibriis obijcimus, rident heterodoxi, nobis inſultant, ſibique plaudunt, quod ab hominum tam perditorum communione ſe tandem ſejunxerint. Heu! Fructus hi ſunt, quos *Febronius* ex ſuis libris liberaliter colliget. Quin obfirmatiore in *Romanam* Eccleſiam animo futuros deinceps Proteſtantes (utinam falſo) præcipio. Etenim qui tætris adeo coloribus pictam a *Febronio Romanam* Curiam intelligent, anne de ejus amplectendis ſacris cogitare umquam poterunt? Ullusne Sedem amet, in qua ſedentes ambitioni deſerviant, rapinis inhient, ſubditos opprimant, tumultus & bella cieant, ſanguine madeant? Quæ ſi tam perſpicua ſunt, ut

(83) *Orat.* XIV.

ut ea non vidiſſe *Febronium* ſtolidiſſimus ſit qui credat, quouſque ab eo nobis illudi patiemur, atque religionis apud hæreticos amplificandæ obtentu Chriſti Vicarium proculcari, ſacrum Cardinalium Senatum conviciis proſcindi, Sanctiſſimos Religioſorum cœtus omni dedecore adfici, *Florentinam* atque adeo *Tridentinam* Synodum *Baſileenſi* Conciliabulo poſthaberi, ipſos quos colimus Sanctos, *Leonem* & *Gregorium* utrumque *Magnum*, *Nicolaum* I. *Gregorium* VII. alioſque, quod *Romanæ* ſuæ Sedis jura ſervarint, ſtrenueque defenderint, inſigni quadam irreverentia traduci? Si nobis privatis plura non licent, ſaltem tenebroſo huic Juriſconſulto larvam fictæ pietatis detrahamus, ut hæterodoxi tandem intelligant, nos quidem eorum in noſtram, qua una ad immortalem felicitatem via patet, Eccleſiam reditum optare quam maxime, non tamen noſtrorum dogmatum damno; caveantque, ſi ſapiunt, ne in hominis, qui ut cauſſæ noſtræ liberius noceat, noſtrarum ſe partium ſimulat, maledicentia ac fraudibus præſidium, injuſtæ a nobis ſeceſſionis collocent.

CAPUT V.

In fontes Operis Febroniani *inquiritur*, *quæque de illis in* Antifebronio *adnotata sunt*, *ab adversis* Febronii *animadversionibus vindicantur*.

I. QUi *Febronium* confutare adgressi sunt, in fontes, ex quibus sua ille potissimum hausit, inquirendum sibi esse censuerunt, cum primis vero *Tratweinius*, *Kaufsmans*, *Sappelius*. Quum enim ille nonnisi Auctores *Romano* Pontifici perinfensos appellare consueverit, ægerrime quis sibi persuadeat, ab æquo quem tamen ipse præsefert, animo, pacisque studiosissimo, quæ operose ex his libris collegit, proficisci potuisse. Caussæ præterea, quam illi tractabant, magni intererat eorum auctoritatem Scriptorum perpendere, ne luculentissimæ laudes, quibus illos *Febronius* passim exornat, fucum Lectoribus facerent. Idem & ipse examen institui, neque nisi admodum fallor, indiligenter. Quamobrem mirari satis non possum quæ de ejusmodi auctoribus dicta a me sunt, *Febronium* fere omnino neglexisse, quum tamen illos a ceterorum accusationibus non ita fortasse gravibus, nec tanto monumentorum apparatu comprobatis nisus fuerit liberare. Pauca igitur, quæ *Fe-*

bronius pro suis illis Auctoribus prodidit, cum iis conferam, quæ adversus eos in *Antifebronio* adduxi, nulliusque illa esse momenti cum ad eorum confirmandam auctoritatem, tum ad arcessendum *Febronianæ* caussæ patrocinium demonstrabo.

II. Duas igitur Scriptores istos *Febronio* longe carissimos (præter hæreticos *Marcum Antonium de Dominis*, *Melanchtonem* & alios, qui eadem fere nobis obijciunt), in classes tribui (1) quarum altera *Petrum de Alliaco*, ejus auditorem *Johannem Gersonem*, *Andream de Escobar Magorensem* Episcopum, ac Cardinales *Nicolaum Cusanum*, & *Julianum Cæsarinium* quinctidecimi sæculi Doctores exhibebat, altera recentiores *Jacobum Almainum*, *Edmundum Richerium*, *Franciscum Vargas*, *Paullum Sarpium*, *Simonem Vigorium*, *Thuanum*, *Claudium Espencæum*, *Franciscum Duarenum*, *Guillielmum Lindanum*, *Petrum de Marca*, *Johannem Launojum*, *Ludovicum du Pinium*, Illustrissimum *Bossuetium*, *Natalem de Alexandro* & *Claudium de Fleury* complectebatur. His (2) addidi de monumentis quibusdam a *Febronio* sæpe sæpius *Romanæ* Curiæ obiectis judicium: sunt illa 1. decem nationis *Germanicæ*, ut ajunt, *gravamina*. 2. edictum a *Maximiliano* latum a. 1510. 3. centum *Germanicæ* nationis *gravamina*.

4.

(1) *Antif.* T. I. *Introd. Cap. VI. pag. CV.*
[2] *ibi pag.* CXXIV. *seqq.*

4. *Paulli Langii* Chronicon, aliaque id genus XVI. sæculi scripta. Quod vero ad antiquiores illos spectat, eos animadverti, schismatis tempore scripsisse, mirum proinde non esse, si in ea rerum perturbatione, quæ maximam patefaciebat fenestram ad licentiam, aut suæ illius ætatis nequitiam exaggerarint, aut de horum remediis cogitantes doctrinas a veritate quidem alienas, sed tantis malis adcommodatas propugnarint. Illud autem non ferendum, quum horum scripta ab Heterodoxis non solum magni fieri, sed iteratis typis excudi videamus, ut in illis secessionis suæ patrocinium quærant, ea summis laudibus a Catholico viro commendari, ac *Romanæ* Curiæ ad ejus sugillanda vitia perpetua quadam insultatione objectari. Itane vero, ut *Virgilianum* illud usurpem,

Venimus huc lapsis quæsitum oracula rebus?

Nihil ad hæc *Febronius* reponit.

III. De *Alliacensi* deinde, *Gersone*, Cardinale *Cusano*, eorumque erroribus non pauca disputavi (3): neque illud omissi, *Parisiensem* Cancellarium sententias Principum non dignitati modo, sed etiam saluti maxime noxias passim proferre; quod tamen in secunda mei operis editione cum *Aurelianensi* duce, ac *Cameracensi* Archiepiscopo pluribus demonstravi. Erat ergo *Febronii* aut me fal-

(3) *pag.* CIX.

ſitatis convincere, aut nonnihil *Gerſonis* auctoritati detrahere. At ille opportunius iſta negligere exiſtimavit; nec malo ſane conſilio. Nam quid ſit laterem lavare, ſi hoc non eſt? (4) Utinam tamen *Febronius* in omnibus *Gerſoni* inhæſiſſet; æquiorem certe ſe in *Romani* Pontificis dignitatem exhibuiſſet. Quamquam non id omnino diſſimulavit. Quum enim doctiſſimus P. *Sangallo* ex *Gerſone* nonnulla de Pontificis in Epiſcopos auctoritate adtuliſſet a *Febronianis* placitis diſſentanea, *Febronius* (5) ne cum tanto doctore plane confligere videretur, Iſidorianis Decretalibus (tanta earum labes eſt, ac virulentia, ut ipſum os *Conſtantienſis Concilii* infecerit) hoc quidquid in *Gerſone* eſt erroris, benigniſſime vertit. Quid amabo cum his hominibus agas, qui quod rectiſſime *Ger-*

(4) Inter cetera, quæ de *Gerſone* adnotavi, dictum illud eſt ex libro *de modo uniend. & reform. Eccleſ. in Concil. Sicut enim univerſalis Eccleſia poteſt ſalvari in minima vetula, quia eſt ſalvata in Beata Virgine; ſic ad ſalvationem univerſalis Eccleſiæ poſſet convocatio Concilii fieri per minimam vetulam*. Quid magis erroneum? Cl. Abbatis *Corgnii* teſtimonio uſus fui. Si hoc *Febronius* contemnit, audiat quodnam de hac *Gerſonis* ſententia judicium tulerit Auctor libri a. 1718. *Bruxellis* editi, atque a præſtantiſſimo *Mechlinienſi* Archiepiſcopo *Thoma Philippo de Boſſa* magnopere commendati (libro titulus: *refutation du Memoire publiè en faveur de l' Appel des quatre Evèques*). *On auroit* (hæc ibi p. 24.) *a reprocher a* Gerſon *bien d' autres choſes que de faux raiſonnemens*, Temoin *les ridicules ſuppoſitions, qu' il fait, & qu' il donne pour poſſibles, par exemple, que l' Egliſe ſeroit* reduite a une ſeule bonne vieille, qui *conſerveroit la foi*.

(5) *T. II. pag.* 282.

Gersonius adseruit, excusandum sibi ducunt; quod erravit, instar oraculi ostentant? Sed audiamus quid pro ceteris illis Scriptoribus *Febronius* commentetur.

IV. " Interfuit adversariorum *Febronii*, „ inquit (6), ut ANDREAM EPISCOPUM „ MAJORENSEM, *Hispanum* qui in Conci- „ liis *Constantiensi* & *Basileensi* sedit, atque „ in illorum primo coram Patribus sermoci- „ natus est, proscinderent. Hoc fecit D. *Kauffmans dissert. IV. §. fin. n.* 35. dicens, illum profunde ignorantem, & Opus, quod inscripsit *Gubernaculum Conciliorum* tenebris potius, quam luce dignum esse. Ex altera parte *Antonius Pereira Ulysiponensis* Theologus in eruditissimo Tractatu *de Potestate Episcoporum. Princip. V. §.* 28. *&* *seqq.* eum vocat *celebrem Theologum* Ordinis S. *Benedicti*, qui trium Cardinalium *Cajetani*, *Bellarmini*, & *Orsi*, *Constantiensis* Concilii decreta enervare prætendentium, capita conterit: cujus idem illud *Gubernaculum* in amplissimis Collectionibus Conciliorum locum mereatur; ejus jam meminisse *Nicolaum Antonium* in sua *Bibliotheca Hispanica antiqua*, ubi ejusdem manuscriptum inter *Vaticanos* Codices servari memorat, atque insuper notat, gentilitium illustrissimi *Andreæ* nomen esse *Escobar*. "Hæc ille. Non ego eum redarguam, „ quod quum *Pereira* non semel *Febronii*

[6] *ibid. pag.* 164.

„ opus commendet " ipſe viciſſim laudatorem ſuum laudibus proſequatur ; id enim grati animi eſt par officium rependere. Neque illud mirabor, *Febronium* ex uno *Pereiræ* libro *Megarenſis*, ſeu *Majorenſis* Epiſcopi cognomen didiciſſe, idque *Luſitano* illi velut magnæ ſpecimen eruditionis laudi tribuere (7), quum tamen idem *Andreæ* cognomen meo in *Antifebronio* legere potuerit. Hoc potius admirationi mihi eſt, ſolius *Kauffmanſii* heic meminiſſe *Febronium*. Nam *Sappelius* multo plura non admodum *Andreæ* nomini honorifica ſcripſit (8), quæ ſi vera ſint

[7] Caveat tamen *Febronius*, oro, ne *Pereiræ* eruditioni multum fidat; ni caveat, Benedictinum Calmetum *Helvetum*, & *Cuſanum* Cardinalem *Brixienſem* in *Italia* Epiſcopum cum ſuo doctiſſimo *Pereira* inſcite appellabit. Vide ejus librum *Dottrina della Chieſa*, & alium *della podeſtà de' Veſcovi in epiſt. dedicatoria pag. IX.* item *pag.* 84. & 120.

[8] En *Sappelii* verba *p.* 47. " Orator is fuit in Concilio *Conſtantienſi*, ſed non in partes S. Pontificis. Unde etiam librum compoſuit ſub inſcriptione: *Gubernaculum Conciliorum*, eundemque *Juliano Cæſarino*, ut in ſchiſmate confirmaretur, obtulit. Quidquid mali erga Papam, ac hujus curiam ſparſerunt impii, in ſuum hoc opus congeſſit, tantum, ut Concilii neceſſitatem, & *Baſileenſis* continuationem evinceret, deprimeret autoritatem Papæ. Imo Eccleſiæ quoque majeſtatem depreſſit. Audiamus verba Epiſtolæ, quam anno 1437. ad antefatum *Julianum*, tunc adhuc *Baſileenſis* conciliabuli Præſidem dedit. *Non eſſe mirandum* (ait) *ſi Eccleſia majori parte decreverit, ſed potius timendum eſſe*, quod Brevi (*niſi ſuper eam fiat reformatio, & reparatio*) deſoletur, & foras mittatur, & conculcetur ab hominibus. Fors intuitu verborum Chriſti: *Portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*. Sed demus, quod *Andreas*

„ Ma-

ſint (cur autem a veritate diffideant , nos edocere *Febronius* debuerat), magnificum illud, ne *Thraſonicum* dicam, *Pereiræ* elogium ludibrio & deſpectui obijcitur. Quod ad me adtinet, *fanaticum* Scriptorem dixi *Andream*, nec me pœnitet, dum ſtabunt *Sappelii* dicta; ſtabunt autem , dum *Febronius* ſola *Pereiræ* auctoritate pro *Andrea* dimicabit.

V. Ad *Julianum Cæſarinium* diſputatio jam devolvatur; de hoc enim multa contra me *Febronius* differit (9). Adlato in medium *Pii* II. teſtimonio in *Bulla*, ut inſcribitur, *retractationum* (10) *Cæſarinium* de *Baſileenſis* Concilii auctoritate ſententiam mutaſſe comprobaveram , tum de *Febronio* queſtus fueram, quod ne indicata quidem *Cæſarinii* palinodia ejus paſſim teſtimoniis abuſus fuerit ad *Romanæ* Curiæ vitia exaggeranda , ſummique Pontificis enervandam auctoritatem ; quod ſane nec bona fides , neque æquitas , neque morum honeſtas paterentur . Pupugit

 ju-

„ *Magorenſis* hæc & ſimilia ſcripſerit quadam præcipitan-
„ tia, & nimia præoccupatione: iſtud mirum , quod Fe-
„ *bronius* fol. 545. dicat : *Vaticinatum fuiſſe in hac ſua*
„ *Epiſtola Magorenſem Epiſcopum* , & *quod eventus verba*
„ *probaverit*. Quare operæ pretium erit perquirere, utrum
„ a diſſolutione Concilii *Baſileenſis* Eccleſia foras miſſa
„ fuerit, & conculcata ab hominibus". At Chriſtus ait: *Portæ inferi non prævalebunt adverſus eam* . Huic divinæ pollicitationi qui credit, umquamne timere poterit , *quod brevi deſoletur Eccleſia & foras mittatur* , & *conculcetur ab hominibus?*

(9) *ibid. pag.* 463. *ſeqq.*

(10) *Tom. IX. Conc. Hard. col.* 1449. *ſeqq.*

Justissima hæc obiurgatio *Febronium* : itaque nullum non lapidem movit, ut *Cæsarinianam* illam retractationem vel in dubium vocaret, vel ad ea, quæ spectaveram, confirmanda minus idoneam evinceret. Quod si ille præstitisset (quod nimis abest a vero), non tamen meæ vim exprobrationis effugeret; hoc enim semper ratum, fixumque erit, ipsum in priore volumine de ea *Juliani* palinodia altum siluisse, quod ingenuum, honestumque Scriptorem maxime dedecet. Verum ut dixi, *Febronius Pii* II. de mutata *Juliani* viri probi & docti sententia testimonium *dubiæ aut sublestæ fidei* frustra redarguit. Quid enim magis ridiculum, quam illud? *eruditi vix credunt*, Æneam, *Virum subacti ingenii, qui ante Pontificatum pro suprematu Concilii fortiter dixerat, ac scripserat, post conscensam* Petri *cathedram privatum animum suum* serio *mutasse, quamvis id tum* politice *affectaverit*, quasi, vero aut ad pernoscendum *Æneæ* animum (a quo scilicet omnis hæc quæstio pendet) *eruditio* secus sentientium multum conferat, aut tam diserta *Æneæ* epistola malignis ejusmodi suspicionibus possit subverti. Nonne has ipsas vanissimas malevolorum hominum conjectationes veluti occupavit *Pius* II.? *Dicent fortasse aliqui*, ita ille (11) *cum Pontificatu hanc nobis opinionem advenisse*, & *cum dignitate mutatam esse sententiam*. HAUD

ITA

(11) *l. c.* 1452.

ITA EST; LONGE ALITER ACTUM; tum tempus caussasque a se abdicatæ sententiæ, ac maxime *Cæsarinii* in *Eugenii* IV. partes transgressi adhortationem copiose enarrat; sub finem tandem epistolæ: *hæc*, inquit (12) *nostra sententia est*, *filii*, *hæc credimus*, *&* *profitemur*; *hæc jam senes*, *&* *in Apostolatus apice constituti* PRO VERITATE *adserimus*. Neque vero est, cur de *Orthuino Gratio* nullius homine auctoritatis, qui in suo *fasciculo rerum expetendarum* (13) *Juliani*, & *Æneæ* errantium opiniones *Eugenio* IV. obiecit, sibi *Febronius* gratuletur. Vel enim ille *Æneæ* & *Juliani* retractationem, quod mihi verosimilius, ignoravit; vel sibi cognitam nihili habuit. Si ignoravit, quid ejus declamationes ad eludendum hocce indubiæ fidei monumentum valeant? Si nihili habuit, aut damnandus, si malignitate, aut contemnendus si inconsiderantia de re tam manifesta adeo præpostere judicavit. Quæ porro *Febronius*, posita molestæ hujus palinodiæ veritate, ad ejus vim declinandam excogitavit, nihilo sunt meliora. *Parum*, inquit, *heic juvabit* (14) Æneam Sylvium, *jam Papam*, *dicere*, *&* *se ipsum*, *&* *Card.* Julianum, *qui dissoluta Synodo* Romam *reversus* Eugenio *pro bono Ecclesiæ adhærere* *&* *servire perrexit*,

(12) *ibid. col.* 1468.
(13) *Edit. Colon.* 1535. *pag.* 240.
(14) *l. c. pag.* 464.

xit, *sententiam mutasse*; *quando nec ipse*, *nec* Julianus, *sive in hoc dialogo*, *sive alibi*, *quidquam solidi proferunt*, *quo gravissima argumenta destruantur*, *quæ pro suprema authoritate Concilii ipsismet* Juliani *verbis* Febronius *adduxit*. At nostrum non est, in caussas, cur *Julianus*, & *Æneas* sententiam mutarint, inquirere; satis id nobis, eos revera de sententia cessisse: si enim alia omnia ab his, quæ ex illorum scriptis *Febronius* excerpsit, postea senserunt, quacumque demum de caussa illos ad id adductos velimus, (quæ gravis tamen esse debuit, quum uterque vir probus & doctus fuerit), nonnisi per summam imprudentiam, quæ cassa ipsi & abolita esse jusserunt, revocantur in lucem.

VI. Hoc enimvero, inquit *Febronius*, opus est scire, quæ illi dicta recantaverint. Recte est. Ego *Basileense* Concilium ajo, non solum post sessionem XXV. a *Juliano* resipiscente fuisse improbatum, sed quidquid in eo ante illam sessionem adversus *Eugenium* fuerat adtentatum; supremam quoque in *Romanos* Pontifices, qui dubii non sint, Generalis Concilii auctoritatem fuisse ab eodem retractatam, testemque utriusque palinodiæ luculentissimum esse *Pium* II. qui in sua illa Constitutione, seu epistola *Rectori*, *& universitati scholæ Coloniensis* (sic enim inscribitur) ad novas *Juliani* sententias &

ipse

ipse suas reformavit. Contra *Febronius* (15) in familiari, quam Pius ibi narrat inter se & *Julianum* concertatione, *potissimum* actum fuisse contendit de *Basiliensi Synodo post sessionem* XXV. *legitime dissoluta*. "Sic enim
„ in præfata Bulla retractatoria *loc. cit. col.*
„ 1454. Æneas: *Dicebamus Concilium* Basi-
„ leense *jure perseverasse*, *quamvis* Eugenius
„ *præsidentes revocasset*, *ex hoc ejus factum*
„ *accusabamus: ille* (Eugenius Papa) *disso-*
„ *lutum seu translatum rite Concilium affir-*
„ *mabat*, & Basileensium *opera multis modis*
„ *detestabatur*, Basilcæque *non Synodum Ec-*
„ *clesiæ*, *sed Satanæ Ministrorum & Synago-*
„ *gam* REMANSISSE *dicebat*. Scilicet talis
„ *remansit* Synodus, cum *Julianus* præses &
„ potissima Patrum turba *Basilea* discessis-
„ set, eo enim usque erat legitima, ut ipse
„ non diffitetur *Æneas* col. 1453. dicens:
„ *Accessit* & *ipsius* Eugenii *consensus*, *qui*
„ *dissolutionem Concilii a se factam revocavit*.
„ Quin imo (16) *Febronii* mens potissima
„ fuit sustinere, sic Concilium generale Ec-
„ clesiæ esse supra Pontificem, ut hoc de-
„ claravit Concilium *Constantiense*, *Basileen-*
„ *se*, dum adhuc erat sanum. In retracta-
„ toria illa privata (17) magni politici *Pii*
„ II.

(15) *l. c. pag.* 464.
(16) *l. c. pag.* 465.
(17) Quei quæso *Febronio* in mentem venit *privatam* vocare eam epistolam? nisi forte *publicas* tantum eas esse Ro-

„ II. nullum sive hujus, sive *Juliani* Car-
„ dinalis dictum est, per quod Concilio
„ *Constantiensi* aut *Basileensi*, quatenus hoc
„ illius decretum assumpsit, imputaretur er-
„ ror; imo vero dicta illa adversus *Basile-*
„ *ense* intelligenda esse, salva doctrina *Con-*
„ *stantiensis* Concilii, manifestant verba *Pii*
„ II. finalia: *Cum his & generalis Concilii*
„ *auctoritatem & potestatem complectimur*,
„ *quemadmodum & ævo nostro* Constantiæ,
„ *dum ibi fuit Synodus universalis declaratum*
„ *definitumque est*. Ubi autem? In Sessione
„ IV. & V. Has nec *Pius*, nec *Julianus*,
„ abjurarunt, ullove errore notarunt. „ E-
quidem non negavero, primum *Æneæ Sylvii* cum *Juliano Cæsarinio* controversiæ caput de *Basileensi* Concilio *Ferrariam* translato fuisse. Sæpe, inquit *Pius* II. (18), *cum eo* (Juliano) *sermonem pro veteri consuetudine miscuimus; sæpe de rebus* Basileensibus *disputavimus. Tuebamur* (de se loquitur *Pius*) *antiquam sententiam; ille* (Julianus) *novam defendebat; extollebamus generalis Concilii auctoritatem; ille Apostolicæ Sedis potestatem magnopere collaudabat: dicebamus Concilium* Basileense *jure perseverasse, quamvis* Eugenius *Præsidentes revocasset, & hoc ejus factum accusabamus; ille* (non *Eugenius* uti *Febronium* nuper

Romanorum Pontificum litteras arbitramur, quæ ad universos Episcopos, aut Christifideles mittantur.

(18) *l. c. col.* 1454.

nuper audivimus satis ridicule interpretantem, sed *Julianus*) *dissolutum seu translatum rite Concilium adfirmabat*. Verum amica hæc *Sylvii* & *Cæsarinii* disputatio ad universale quoddam principium referebatur, quanta scilicet esset generalis Concilii auctoritas; quamobrem *Æneas extollebat*, ut nuper intelleximus, *generalis Concilii auctoritatem*; *Julianus* contra *Apostolicæ Sedis potestatem magnopere collaudabat*. Nimirum si suprema in ipsum quoque Pontificem auctoritate præstare Concilium diceretur, consequens erat, ut Concilium *Basileense* jure perseveraverit, nec *dissolutum seu translatum rite Concilium* haberetur; quod *Æneæ* videbatur: secus erat de Concilii dissolutione, seu translatione cum *Juliano* censendum, si Apostolicæ Sedis auctoritas vinceret Conciliarem. Hoc usus argumento *Julianus* fuerat Nonis Junii a. 1432. in epistola ad *Eugenium*, qui Concilium abrumpere cogitaverat (19). *Nova* prope-

(19) En *Juliani* verba. " Dicunt dissolutionem Concilii (*quam* Eugenius *meditabatur*) evidenter tendere in eversionem fidei, & ruinam Ecclesiæ, & perturbationem populi Christiani! Ergo fieri non posse, nec parendum fore. Asserunt etiam prædictam dissolutionem fieri non potuisse obstante quodam decreto *Constantiensis* Concilii. *Quod in his, quæ pertinent ad Fidem & extirpationem schismatis, & reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris, quilibet cujuscunque conditionis, etiam Papalis, tenetur obedire statutis & ordinationibus, & præceptis cujuscunque Concilii Generalis: & nisi obediret, puniatur &c.* Ecce posse statuere in aliquem, posse

pterea ab *Ænea* illa *Juliani* sententia dicebatur, quod scilicet Pontificiam Conciliari, contra quam prius senserat, præferret auctoritatem (20). Quum vero *Æneas Juliani* exemplo suasuque in hanc ipse quoque abiisset,

„ se præcipere, posse punire non obedientem, signa sunt „ evidentia superioritatis in his, in quibus statuit, præ„ cipit, aut punit. Teneri autem obedire, subijci, ac „ parere signa sunt inferioritatis in prædictis casibus. Er„ go in prædictis casibus, cum Papa, ut dicunt, sit in„ ferior Concilio, quod etiam facto probatum fuit (Nam „ propter unum de tribus casibus Concilium privavit *Jo„ annem*, & propter alterum privavit *Benedictum*) non „ poterit Papa dissolvere Concilium. Quia inferior, in eo „ quo est inferior, non potest solvere vel ligare superio„ rem, nec tollere legem superioris. "

(20) Hæc velim Lectores mei animadvertant. Nam *Febronius in addendis* suæ responsioni veluti quid singulari observatione dignum, atque ut ipse ait *memorabile*, proposuit (*pag.* 622.) " quod in eadem Bulla retractatoria „ adfirmat *Pius* II. . . . de *Juliano* Cardinale jam ad *Eu„ genii* partes converso loquens: *Tuebamur antiquam sen„ tentiam, ille novam defendebat. Extollebamus Concilii „ Generalis auctoritatem: ille Apostolicæ Sedis potestatem „ magnopere collaudabat*. Adeo vel in ipsa Bulla, in qua „ *Constantiensia* decreta impetere velle videbatur, diffiteri „ ausus non est *Pius* II. antiquam esse . . . eam doctri„ nam, quæ Concilium Pontifici præferebat. " Quæso quis hæc legens risum cohibeat? *Antiquam Pius* II. sententiam suam vocat non quod ex antiquitate hausta esset, ut somnians *Febronius* scribit, sed quod ipsi *antiqua* fuerat, scilicet *prima* & ante alteram propugnata; *novam* autem quam *Julianus* tuebatur, idest recens ab eo defensam quum alteram antea tuitus fuisset. Hic *Pii* II. sensus adeo manifestus est, ut mirari satis non possim potuisse *Febronium* tam violentam ac ridiculam hujus propositionis interpretationem non solum sibi effingere, sed tanquam *memorabilem* addendis inserere. Quantum sibi ac famæ suæ bonus ille consuluisset, si numquam de illa addenda cogitasset!

ſet, ecce quam contraria *Febronianis* dogmata propugnarit. Primum illud, dediſſe Chriſtum Eccleſiæ *regimen pacis amicum*, *ideſt* MONARCHICUM: alterum eſt (21) *unum* in Eccleſia militante *eſſe omnium moderatorem*, & *arbitrum*, *a quo tanquam capite* OMNIS *in ſubiecta membra poteſtas*, & *auctoritas* DERIVATUR, *quæ a Chriſto Domino Deo noſtro* SINE MEDIO IN IPSUM INFLUIT. Tertium (22), *Omnes illas virtutes mancas eſſe ei*, *qui ſummo Pontifici obedire recuſat* . . . & Romanum *Præſulem in Eccleſiæ vertice conſtitutum eſſe*, *a quo* NULLAM *ex ovibus Chriſti* EXEMPTAM *novimus*. *Omnium igitur Epiſcoporum unus Epiſcopus* Romanus *Præſul* (23) . . . . *hunc omnes Chriſtianæ plebes*, *omnes populi*, *omnes Reges*, *omnes clerici*, *omnes Epiſcopi tanquam Jeſu Chriſti Vicarium*, & *beati* Petri *ſucceſſorem*, *univerſalis Eccleſiæ caput*, *ac rectorem*, & *ducem venerantur*. Quantum denique, *Romano* Pontifici & *congregare generalia Concilia*, & *diſſolvere datum eſſe*. Hæc omnia quum in ea Conſtitutione *Pius* tradat, dubitamus, an ille etiam tum Pontificem generali Concilio inferiorem eſſe exiſtimarit? Quamquam ſi *Febronius* hac de re dubitare pergat, recolat ſaltem quæ centum fere ante paginas (24) de P*io* II. ſcripſerat: *Quam-*

(21) *In citata Bulla col.* 1468. & 1451.
(22) *ibid. col.* 1455.
(23) *ibid. col.* 1467.
(24) T. *II. pag.* 364.

Quamvis Æneas Sylvius, *cum adhuc inter inferiores esset, authoritatem* Basileensis *Concilii strenue defendisset contra* Pontifices, *attamen vix ipse sub nomine* Pii II. *renuntiatus* Pontifex, *neglectis illius decretis*, annatas *exegit a* Diethero *Archiepiscopo* Moguntino. Meminerit etiam, P*ium* II. appellationes a Pontificum *Romanorum* sententiis ad generale Concilium gravissimo decreto, cujus initium *Execrabilis*, condemnasse. Hæccine P*ius* ausus umquam fuisset, nisi se in Generalia quoque Concilia potiri auctoritate persuasum omnino habuisset? Cur ergo, inquies, sub epistolæ finem P*ius* profitetur, se *cum his & generalis Concilii auctoritatem, & potestatem complecti, quemadmodum* ... Constantiæ, *dum ibi fuit Synodus universalis, declaratum, definitumque est?* Cur? quia id *Romanis* Pontificibus solemne semper fuit, ut generalia Concilia debita prosequerentur veneratione, neque horum auctoritas cum illa confligit, si intra præscriptos a Christo domino fines utraque potestas contineatur. Falsum tamen est, verbis illis *Quemadmodum Constantiæ &c.* fuisse a P*io* spectatam quartam *Constantiensis* Concilii sessionem, aut quinctam, quod licet daremus, nihil tamen *Febronius* proficeret, quum illis in locis Synodus *Constantiensis* de dubiis Pontificibus, non de indubitatis loquuta sit; sed in extremam sessionem intendit animum, ubi *Martinus* V. edixit,

dixit, *quod omnia & singula determinata, conclusa, & decreta in materiis fidei, per præsens sacrum Generale Concilium* Constantiense *conciliariter, tenere & inviolabiliter observare volebat, & nunquam contravenire quoquo modo, ipsaque sic conciliariter facta adprobavit*. *Pius* ipse mentem suam aperit: *Veneramur enim*, inquit, Constantiense *Concilium, & cuncta quæ præcesserunt a Romanis Pontificibus nostris Prædecessoribus* ADPROBATA: *inter quæ nullum invenimus umquam fuisse ratum, quod stante* Romano INDUBITATE *Præsule, absque ipsius auctoritate convenerit: quia non est corpus Ecclesiæ sine capite, & omnis ex capite defluit in membra potestas*. Quæ igitur Concilia *Romani* Pontifices sua ipsorum sententia firmarunt, quæ stante *Romano* INDUBITATE Præsule ex ipsius auctoritate convenerunt, quæ ex capite potestatem adceperunt, ea solum *Pius* complectitur, ac veneratur; non ergo *Constantiense* Concilium in iis, quæ a *Martino* V. probata non fuerunt *Pius* suscepit, coluitque. En itaque *Pii* II. de *Juliani* Cardinalis Palinodia testimonium ab omnibus adversarii cavillationibus liberatum.

VII. Ad recentiorum Scriptorum fidem, auctoritatemque quod adtinet, iis, quæ de *Almaino*, *Espencæo*, *Lindano*, & *Duareno* dicta a me fuere, elevandis satis non sunt invidiosæ illæ *Febronii* decla-

mationes (25) : *putant se servitium præstare Ecclesiæ, dum viros de eadem egregie meritos traducunt, ideo quod de malis Ecclesiæ doleant & pie querantur. Sic* Claudium Espencæum *dicunt indiscretum sugillatorem &c.* Quid pro aliis adferat audiamus. *Eximium* passim vocat *Natalem Alexandri* (26), non equidem crediderim, quod famosum *casum conscientiæ* subscripserit, aut quod generale Concilium adversus Constitutionem *Unigenitus* appellaverit; addit deinde *ejus opera equidem Romanam Curiam* (intelligit *Innocentium* XI.) *ex rationibus politicis sibi propriis prohibuisse, sed* BENEDICTUM *Papam* XIII. (non Curiam) *propter eorum soliditatem, pietatem, & utilitatem* (an *Tridentini* Concilii decretis, Canonibusque magnificentiora a quoquam elogia tribuerentur ?) *publico juri & usui restituisse*. Qua in re non equidem illum dicam splendide mentiri ; falli tamen gravissime, adfirmabo. Audi ergo ex *Romano Benedicti* XIV. Indice librorum prohibitorum, quomodo *Benedictus* XIII. *Natalis* opera *publico juri & usui restituerit* : PERMITTUNTUR *tamen hæc eadem opera juxta editionem* Lucensem *cum notis & animadversionibus* Constantini Roncagliæ (quæ sane tantam illis *soliditatem & pietatem*, quantam *Febronius* deprædicat, inesse haud ostendant) ; *sublata etiam*

[25] T. II. *pag.* 162.
[26] *ibid. pag.* 111. & 171.

etiam excommunicatione lata in prædictis (Innocentii XI.) *Brevibus pro quacumque editione*. Non ergo *soliditas*, *pietas*, *utilitasque* eorum operum, ut vetita non amplius haberentur, effecit, sed eruditissimi P. *Roncagliæ* industria, qua illorum venenum subjectis in notis atque animadversionibus detexit; quamobrem quæ hoc *Lucensi* antidoto carent, editiones etiamnum prohibitæ sunt, nec *publico juri*, *&* *usui restitutæ*, sublata solum Pontifici reservata excommunicatione.

VIII. *Bossuetius* alter est *Febronii* heros, auctor, inquam, libri inscripti: *Defensio Cleri Gallicani*. *Trautwein* (27) paullo inofficiosius de hoc opere scripserat: *Malitiam rursus exertas, aut crassam ignorantiam; malitiam, si gnarus, ejus auctorem defensionis non fuisse* Bossuetum, *auctoritatem tamen illius interponis; ignorantiam, si ignorasti*. Quædam ego momenta ex doctissimo *Maffeio* proposui (28), quæ νοθείας suspicionem injiciunt, aut saltem efficiunt, opus sub *Bossueti* nomine vulgatum fuisse ab editore interpolatum. Ab his omnibus *Febronius* se se paucis expedit: *qui hoc illi opus in* Gallia *hodie negaret, omnium cachinnis exciperetur*. Verum *cachinnari* respondere non est. Conetur *Febronius* nitide solideque argumenta a me eo loco prodita refellere; adeat dein-

[27] *Vindic. p.* II. *pag.* 86.
[28] *Antif. T.* I. *Introd. pag.* 262. *seq.*

de *Soardii* egregium opus *de ſuprema* Romani *Pontificis auctoritate ex hodierna Eccleſiæ doctrina* (29), quæque Clariſſimus Auctor multa & magna adfert momenta, quibus oſtendatur, hoc opus *pro germano* Boſſuetii *fœtu habendum non eſſe* confutet: tum cachinnetur cum *Gallis*, uti libuerit. Dum ea non ſolvat, cachinnos cachinnis, neque injuria, rependemus. Ceterum ex eodem *Soardio* diſcat *Gallos* a *Gallis* ſecernere, & quod novatoribus illius Regni adſcribendum eſt, caveat ne Catholicis, ac præſertim Epiſcopis tribuat. " *Galliarum* Antiſtites, inquit „ *Soardius* (30), quorum plus ceteris inte- „ rerat vera confratris tam illuſtris docu- „ menta prodere, ſartaque & tecta defen- „ dere, hujuſce tamen vulgati operis num- „ quam meminiſſent, niſi perverſa *Quesnel-* „ *lianorum Boſſuetii* nomine & autoritate a- „ butendi cupido graviſſimos Epiſcopos ad „ ſermonem de illo inſtituendum adegiſſet. „ *Gallicani* itaque Præſules opus iſtud citant, „ laudantque in locis, ubi *Romanæ* infalli- „ bilitati favet, atque in his locis *Boſſuetii* „ vocem ac ſenſus agnoſcere non abnuunt, „ ut novatorum ora contundant, vel ex eo „ ipſo opere, quod iſti potiſſimum ad la- „ befactandam *Boſſuetii* Doctrinam ubique „ urgere, & objectare non ceſſant. Tales

„ ſunt

[29] T. II. *lib.* IV. *cap.* V. §. I. *pag.* 183. 195.
[30] *l. c. pag.* 204.

„ ſunt, ut ſupra dicebamus, Illuſt. de la „ *Fare Laudunenſis* Epiſcopus, Illuſt. de S. „ *Albin Cameracenſium* Archi-Præſul, aliique nonnulli; at nullibi afferunt, nullibi „ probant, quæ hujus operis loca *Romanæ* „ infallibilitati adverſantur; imo cum hæc „ a novatoribus urgentur, reponunt non „ huic operi Poſtumo, ſed operibus a *Boſſuetio* ipſo vulgatis habendam eſſe rationem pro ſtabilienda *Boſſuetii* doctrina. Ita „ Cardinalis de *Tencin Monpeſſulanenſium* „ Epiſcopo prætenſam iſtam *Boſſuetii* defenſionem urgenti: *Cum* Meldenſis, inquit „ (31) *olim Antiſtes* (Boſſuetius) *opera quæ* „ *paucis ab hinc annis ſub ipſius nomine prodierunt* (hujuſmodi eſt *defenſio declarationis &c.*) *obſcura manere diligenter curaverit jure meritoque exiſtimamus hæc eadem,* „ *qualia nunc proſtant, ipſi viſa haud fuiſſe* „ *ſuis numeris abſoluta, ſed talia quæ ultimam ſibi manum imponi exigerent .... ea* „ *ſem-*

[31] Mand. Paſtor. quo prohibetur lectio libelli inſcripti Gallice: *Lettre Paſtorale de M. de Montpellier, pour leur notifier un miracle*, dato die 15. Decemb. 1735. pag. 9. *L' attention, qu' a eu feu M. de* Meaux *de tenir dans l' obſcuritè les ouvrages, qui ont paru depuis quelques annèes ſous ſon nom, nous met en droit de penſer, qu' en l' ètat, ou ils ètoient, il ne les a pas regardè lui-mème comme des ouvrages achevès, qu' ils ètoient ſuſceptibles d' une perfection qui leur manque ... Nous ferons toujours le juſte diſcernement, qu' il a fait lui-mème entre ſes ècrits, qui ont ètè imprimès ſous ſes yeux, & ceux qu' il avoit jugè n' ètre pas encore en ètat de l' ètre.* Similia ex alio ejuſdem præclariſſimi Antiſtitis documento 5. Auguſti 1733. dedi *Antifebr. pag. CXXII.*

" *semper qua par est æquitate* Bossuetium *i-*
" *psum imitati ea, quæ sub ipsius oculis vul-*
" *gata sunt opera, ab aliis semper secernemus,*
" *quæ publica luce haud satis digna judica-*
" *vit*. Eadem est *Ruthenensium* Episcopi re-
" sponsio alteri *Quesnellianæ* factionis patro-
" no, qui nonnulla pariter hujusce defen-
" sionis ab anonymo editæ loca adduxerat,
" ut suam sententiam *Bossuetii* nomine, &
" autoritate firmaret. Reponit enim *Ruthe-*
" *nensis objectata* Bossuetii *loca ab eo opere*
" *deprompta esse, quod non nisi post obitum*
" Bossuetii *vulgatum fuerit, atque nullius sit*
" *autoritatis* (32). " Cum his celeberrimis *Gallicanæ* Ecclesiæ Præsulibus rideri non pudet.

IX. Meliora ne exspectes pro *Claudio* de *Fleury* a *Febronio* proferri. *Duo ineptissimi Scriptores*, inquit (33), Belgæ, *unus* Carmelita *Anonymus*, *alter* Augustinianus *nomine* Balduinus *de* Housta (*quos laudat & sequitur* Zaccaria Introduct. Cap. VI. §. 11.) *illustrem illum virum, quoad animum summis Pontificibus &* Romanæ *Curiæ maledicendi, maximus hæreticis comparant*. Fleuryum *adversus has similesque calumnias defendit eruditior Scriptor* Gallus *libro iteratis typis edito, sub titulo*,

[32] Docum. Pastor, p. I. pag. 375. *M. de* Senès *cité encore M.* Bossuet, *dans un ouvrage, qui a été seulement imprimé après sa mort, & sans autorité sous le titre de* defensio declarationis Cl. Gallic.

(33) T. II. pag. 544.

tulo: " Justification des discours & de l'hi-
" stoire Ecclesiastique de M. l'Abbè Fleury ."
Hanc ergo Anonymi defensionem non ignoraveram; immo illius memini; sed nonnulla addideram, quæ tantum *Febronii* triumphum minuere omnino debuerant. Cur illa quæso non animadvertit? Didicisset, suum illum *Claudium* de *Fleury* a Protestantibus in suas ipsorum partes trahi non invitum, neque duobus illis *ineptissimis* solum *Monachis*, sed omnibus Catholicis ejus historiam scandalo fuisse (34). Quamquam hæc illum legisse non dubito? Quid tamen? prioribus novas sui herois laudes adcumulat, atque adeo exaggeratiores, illumque nunc *inter Canoni-*

(34) Antifebr. pag. CXXIV. " E' vero, che un Anonimo colla data di *Nancy* diede a luce l'anno 1736. *una giustificazione de' discorsi, e della Storia Ecclesiastica del Sig.*
" *Abate Fleury* contro i due accennati libretti. Ma con
" qual frutto? Un Giornalista *Protestante*, qual era l' Au-
" tore della *Biblioteca ragionata*, che nel 1728. incomin-
" ciò a stamparsi ad *Amsterdam*, nel dare l'estratto di que-
" sta Apologia (*Tom. XVIII. part. I. pag.* 8.) ebbe a
" dire: *Quì non si difende, nè si giustifica tanto l' Abate*
" *di* Fleury, *quanto la sua dottrina. Questa dottrina è*
" *senza dubbio di conseguenza, o piuttosto non si può ne-*
" *gare, che le sue conseguenze non portino un terribil col-*
" *po alla Chiesa*. E conciosiachè l' Anonimo Apologista
" rispondesse all' Autore della *Biblioteca*, questi gli replicò
" in alto tuono (*Tom. XXIII. part. II. pag.* 250.) da
" fare anche a *Febbronio* venir paura. Che? dic' egli,
" *Crede* (l' Anonimo) *di buona fede, non esserci tra' veri*
" *Cattolici* Romani *altri che il P.* Carmelitano, *e 'l P.*
" Agostiniano, *a' quali sia questa storia dispiaciuta? Io*
" *son persuaso . . . non esserci un sol Cattolico . . . . che*
" *non siane rimaso scandolezato, quanto questi due Reli-*
" *gio-*

noniſtas Gallici *regni facile principem* (35), nunc *magnum & pium virum cujus æterna opera apud omnes prudentes Catholicos ſummo ſunt in pretio* (36), nunc *virum* appellat *de Eccleſia præcipue meritum* (37); quo elogio non dicam *Polos*, *Sadoletos*, *Fiſcheros*, *Truchſeſios*, *Bellarminos*, ſed ne *Auguſtinum* quidem, aut *Athanaſium*, aut *Johannem Chryſoſtomum* fortaſſe honeſtaret. Neque id ſatis. *Utinam* exclamat (38), Agrippinenſibus *Magiſtris datum eſſet, ut e cathedris ſuis prælegerent, & cum grano ſalis ſolidæque eruditionis interpretarentur* Fleurii Inſtitutiones Juris Eccleſiaſtici! *doctiores in Jure Canonico, & Theologia ex eorum Scholis exirent diſcipuli*. At in *Romanum* prohibitorum librorum Indicem relatas a. 1693. video has Juris Eccleſiaſtici Inſtitutiones, relatam quoque a. 1725. nonam diſſertationem in hiſtoriam Eccleſiaſticam, ex illis ſcilicet *diſcurſibus* unum, *qui Febronio* judice *ſuccum & ſubſtantiam vaſtiſſimi & incomparabilis operis exprimunt* (39).

Ro-

„ *gioſi*. *Non parlo di ciò, che eſſer dovrebbe, ma di quello* „ *che è; e ciò ch' io dico, è sì vero che pure a* Parigi.... „ *la ſtoria del Sig.* Fleury *ha tanto afflitte l' anime buone,* „ *che ſolo a forza di fogli riſtampati il librajo ha finalmen-* „ *te avuta la licenza di ſpacciarne una buona parte*. Legga tai coſe Fèbbronio, ſe può ſenza confonderſi d' avere una ſiffatta opera preſa a ſua guida, e magnificata."

[35] *T. II. pag.* 544.

[36] *ibid. pag.* 34.

(37) *ibid. pag.* 445.

(38) *ibid. pag.* 34.

(39) *ibi*.

Romani ergo Censores *prudentes Catholici non erunt*, *qui æterna magni & pii hujus viri opera* adeo summo non habuerunt in pretio, ut a Catholicorum manibus eripi jusserint. Hanc consecutionem lætus libensque concedet *Febronius*. Non equidem miror. *Coloniensis* Academia in suo de *Febronii* commentariis judicio, itemque pereruditus *Kauffmans* (40) monuerant, *Lutheranum Grubenum* (41) hæc in Canonicas *Fleurii* Institutiones fuisse præfatum: *Plenus est* (liber) *bonæ frugis; nam & de Primatu Pontificio ita loquitur, eum ut* MAGIS DESTRUERE QUAM ADSTRUERE *videatur; haud dubie a nostratibus* (Lutheranis) *inter testes veritatis* (Lutheranæ scilicet reformationis) *qui nostra ætate vixere*, MAXIMOS *referendus*. At *Febronius* impavidus respondet (42), *in hoc Protestantes non errare*, *quod* Claudium Fleury *inter testes veritatis recenseant*. Hinc tamen *inter Canonistas* Gallici Regni *facile princeps* habendus; hic *magnus & pius vir*, *cujus æterna opera apud omnes prudentes Catholicos summo sunt in pretio; hic vir de Ecclesia præcipue meritus*. Qui hoc ausus est dicere, quid aliud non audeat?

X. Multa etiam pro *Paullo Sarpio Febronius* disputat (43). Fatetur eum *Romanis* admo-

(41) *pag.* 4.

[41] *Præfat. in Institut. Jur. Eccles.* Claud. Fleury.

(42) *l. c.*

(43) *l. c. pag.* 165.

admodum invisum; fatetur, *habuisse revera illud cum Protestantibus commune votum, ut minueretur excessiva auctoritas Romani Pontificis & emendarentur abusus Curiæ*; fatetur, *ut hi revera auferrentur, Papæ humiliationem tanquam medium hunc in finem aptum, optasse*. Quid tum? *Boni*, inquit, *& magni viri est nosse abusus, qui in Religionem irrepsere; eos non silere dum tempus est, & occasio loquendi; illis quantum in nobis est, mederi*. Satis hæc produnt *Febronii* animum, *Sarpiique* insignia in Ecclesiam merita. Si quis de *Sarpio* plura desiderat, is Auctores consulat a me in *Antifebronio* indicatos (44), ac selectum opus cl. P. Abatis *Bonafede* quod prænotatur *la Malignità Istorica*. Pauca potius addo de *Francisci Vargas* epistolis. Scribit *Febronius* (45): *epistolam a* Francisco Caroli *V. Legato e Concilio* Tridentino *ad Aulam* Hispanicam *exaratam*, a Febronio Cap. VI. §. 15. n. 7. *recensitam, aut commentitiam, aut corruptam jactitant, non advertentes, eam in substantialibus consonare iis, quæ idem de* Vargas *scripsit in Opere, quod ejus esse, nemo hactenus negavit, scilicet in Commentario*. Quis ordo deceat in Conciliis & quænam ibidem sint Legatorum officia *cujus locum, memoratæ epistolæ parallelum dedit* Febronius *eod. Cap. VI.* §. 12. Non me feriunt isthæc, qui ne

[44] *T. I. pag. CXIV.*
[45] *T. II. pag.* 161.

ne memini quidem ejus epistolæ. Illud ego generatim dixi, multa exstare nec levia argumenta, quæ omnes *Francisci de Vargas* epistolas *Anglice* primum, *Gallice* deinde ab heterodoxis editoribus divulgatas *Hispano* illi apud *Tridentinos* Patres *Caroli* quinti Oratori fuisse falso suppositas persuadeant; auctoresque indicavi (46), qui id dedita opera ostendunt. Debuerat ergo *Febronius*, quæ hi Auctores adferunt, momenta refellere, non cachinnis, non conviciis, sed criticis rationibus. Addidi quod suam indicatæ epistolæ cum altero *Francisci de Vargas* commentario (47) comparationem evertit, ut ut hujus Oratoris esse ejusmodi epistolas concedamus, id demum effici, eum cum Legato *Crescentio*, quem maxime carpit, habuisse simultates, atque ut erat difficilis ingenii, asperæque indolis, suspicax præterea, ac suæ tenax dignitatis, nil mirum, quod ea litteris mandarit, quæ apud honestos viros Scriptoris ipsius potius quam aut Pontificii Legati, aut *Romani* Pontificis nomini officiant. Sed quoniam *Febronium parallelis* (utar enim ejus verbo) delectari video, non ante *Franciscum de Vargas* dimittamus,

(46) T. I. *Antif. pag. CXIV. seq.*

(47) Non silendum tamen hoc opus, *quod ejus esse nemo hactenus negavit*, ut ait *Febronius*, a *Nicolao Antonio* viro eruditissimo ignoratum fuisse in *Hispanica Bibliotheca*, ubi de *Francisco*, illiusque libris agit, uti assolet, diligentissimo.

tamus, quam cum *Febronii* libris ejusdem Francisci *de Episcoporum jurisdictione & Pontificis Max. auctoritate responsum* conferamus. Edictum hoc primum fuit *Romæ* 1565. apud *Paullum Manutium*; qua etiam editione heic utar.

FEBRONIUS T. II.	VARGAS.
p. 383.	p. 56.
„Hæc autem omnia (quæ sola de Ecclesiæ statu ipse adfirmat immo sola adfirmari vere posse ait) " nequidquam habent commune, vel analogum ad politica systemata *Monarchiæ*, *Aristocratiæ*, *Democratiæ*. Probat deinde sæpius, ut pag. 534., Ecclesiæ statum non esse Monarchicum.	„ Sic enim Christus rem Ecclesiasticam administrari voluit, ut ex iis reipublicæ formis, quas viri sapientes justas esse tradiderunt & naturales, non popularem illam, aut eam, quæ dicitur optimatum . . . sed eam, quæ Regia dicitur, potissimam omnium & præstantissimam imitarentur.
p. 251.	p. 56. & latius p. 57. 63.
„ Unanimis est Patrum doctrina de successione Episco- „po-	„ Ceteris Apostolis, data erat potestas tantum personalis, „non

„ porum in locum & „ jura Apoſtolorum .. „ .. Si ergo Epiſcopi „ ex traditione Eccle- „ ſiæ , per *Tridenti-* „ *num* confirmata, ſint „ ſucceſſores Apoſto- „ lorum , hi autem „ propriam a Chriſto „ juriſdictionem ha- „ buerint, ſequitur , „ quod eandem Epi- „ ſcopi obtineant , de „ natura enim ſucceſ- „ ſionis eſt , ut ſucceſ- „ ſor ſuam habeat po- „ teſtatem , a quo ean- „ dem habuit anteceſ- „ ſor : alias non tam „ erit ſucceſſio , quam „ nova inſtitutio . Et, „ ſi hoc locum habet „ in ſucceſſione Pon- „ tificis , quare non in „ ſucceſſione Epiſco- „ porum .

„ non ſucceſſura ſci- „ licet in alios , niſi „ per auctoritatem „ Petri .

p. 56. & latius p. 64. 68.

„ quo fit, ut etſi E- „ piſcopi ſucceſſores „ Apoſtolorum dican- „ tur , illam tamen „ auctoritatem non „ ſuſcipiant , niſi per „ Romanum Pontifi- „ cem Petri ſucceſſo- „ rem .

FEBRONIUS p. 241.

„ Quam potestatem „ hic a Christo acce- „ perunt Apostoli, & „ in horum persona „ eorundem successo- „ res Episcopi, ea cum „ annexa illi cura ac „ sollicitudine, adhuc „ distinctius exprimi- „ tur Act. *Cap. XX. v.* 28. ibi: *Attendite vobis, & universo Gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Et Petri I. Cap. V. v. 2. *Pascite, qui in vobis est gregem Dei.* " Si ita- „ que Deus vere ille „ est, qui eos super „ gregem suum con- „ stituit, Deus etiam „ ipse est, a quo suam „ illi authoritatem „ recipiunt. Ingens „ itaque nonnullorum „ Theologorum teme- „ ritas est, qui omnem

„ po-

VARGAS p. 70.

„ unde non valet argu- „ mentatio: Apostoli „ potestatem jurisdi- „ ctionis a Christo im- „ mediate habuerunt; „ ergo & Episcopi tan- „ quam illorum suc- „ cessores ... In pri- „ ma enim Ecclesiæ „ institutione & fun- „ datione Christus im- „ mediate Apostolos „ constituit; id quod „ illis defunctis non „ ita in Episcopis „ censuit faciendum. „ Nam ... *Petro* ejus- „ que successoribus „ curam & totius Ec- „ clesiæ regimen ple- „ nissime commenda- „ vit, quatenus a Chri- „ sti Vicario omnis „ dignitas omnisque „ jurisdictionis pote- „ stas ad alios deriva- „ retur.

Con-

„ poteſtatem Epiſco-
„ palem reſtringunt
„ ad ſolam perſonam
„ *Petri*, & Papæ, a
„ quo eam, tanquam
„ rivum a fonte, in
„ Epiſcopos derivare
„ prætendunt.

*T.I.Cap.IV.§.I.p.*225.

„ De majoribus cauſ-
„ ſis generatim ſtatui-
„ mus, ante ſæculum
„ V. de earum reſer-
„ vatione non fuiſſe
„ cogitatum. *Ibid.* §.
„ 8. *p.* 243. Cauſſæ de-
„ poſitionis Epiſcopo-
„ rum de jure ad Sy-
„ nodos Provinciales
„ pertinent. Ut eæ in-
„ ter reſervata ſummi
„ Pontificis referren-
„ tur, plurimæ decre-
„ tales confictæ ſunt.

T. II. p. 398.

Hanc propoſitionem ex C. *Vincentii Petræ* Com-

p. 75. 100.

Confirmat hæc *Vargas a cauſſis majoribus perpetua Eccleſiæ conſuetudine* ad Apoſtolicam Sedem relatas, in quibus etiam *de accuſationibus Epiſcoporum nonniſi ab ea definiendis*.

p. 75.

Nempe Pontifici *univerſus orbis territorium* eſt,

Commentariis excerptam carpit ut ridiculam: *est ordinarius ordinariorum, habetque pro diœcesi universum orbem*.

est, quemadmodum Episcopo sua diœcesis, & principi regnum.

p. 628. in Indice

Appellationes Romanæ carent fundamento. Vide loca operis ibi adscripta.

p. 107.

„ Hinc ad eum in signum superioritatis & præcellentiæ appellatio generalis ex toto orbe devolvitur.

p. 322.

„ Falso imperitis suis discipulis occinunt, quod *primitus* omnia beneficia *solus* Papa contulerit, postea vero hanc potestatem sic communicasset Episcopis, ut penes eum remanserit major.

p. 120.

Ecclesiasticorum beneficiorum collatio *ad Papam plenario jure pertinere ostenditur*.

Satis hæc sint in præsentia. Quid ad hæc *Febronius* dicturus sit, equidem non perspicio.

cio. Nam ut *Franciscum* illum de *Vargas*, qui a. 1563. de Pontificia auctoritate tam magnifice sensit, & *Antifebronianas* in rebus tanti momenti sententias acerrime propugnavit, de Pontificiis ad *Tridentinam* Synodum Legatis, deque ipso *Romano* Pontifice ea, quam epistolæ ejus nomine editæ ubique præseferunt, arrogantia, impudentiaque antea scripsisse mihi persuadeam, certe non impetrabit. Quod si tamen id ita esse omnino velit, cur a nobis postulabit, ut *Francisco* dum Pontificem, ejusque Legatos incredibili licentia insectatur, credamus; ipse vero eidem theoremata a suis adeo dissentanea acute copioseque defendenti fidem impune negare se pone contendet?

XI. Hactenus dicta a nobis in *Antifebronio* de Scriptoribus, quorum *Febronius* auctoritati maxime nititur, accuratius retractavimus, ac vindicavimus. Aliqua etsi futura ei parum honorifica, ut de centum *Norimbergensibus Germanicæ* nationis gravaminibus addamus, vel inviti cogimur. De his *multum inepte disserere Trautwein* adfirmat *Febronius* (48). Mihi nunc *Trautweiniani* operis copia non est. Verum ille, si recte memini, id unum contendit, ea Comitiis *Norimbergensibus* perperam a *Febronio* tribui ut quæ a *Lutheranis* fuerint fabricata, atque in vulgus disseminata, nonnullorum gravami-

(48) T. II. *pag.* 161.

num, quæ primum *Wormatiæ* coram Cæsare exhibita, deinde *Norimbergæ* iterum propoſita fuerant, obtentu. Quod quidem *ſi inepte diſſerere* eſt, non unus *Trautwein*, ſed etiam *Sappelius* (49) & ego ineptivimus. Nam idem adſeruimus, *Sappelius* quidem *Raynaldi* & *Maimburgi* auctoritate ductus, ego præterea graviſſimis *Gretſeri*, *Surii*, ac cum primis *Cochlæi* æqualis illorum temporum, deque Catholica re contra *Lutheranos* optime meriti teſtimoniis (50). Sed quei ineptiviſſe nos, ac *multum* quidem *Febronius* comprobat? Jubemur ſcilicet ab eo audire *Bzovium*, & *Spondanum* (51). " De centum *Norimbergenſibus Germanicæ* Nationis gravaminibus . . . Sic habe, inquit, ex Bzovio ad annum 1522. n. 35. *In illis nonnulla ſummæ æquitatis videri poterant*, *quod ſæpius a Curiæ* Romanæ *miniſtris*, *veluti impoſitis ſacrarum rerum vectigalibus*, Germani *avariſſime premerentur*. Et ex *Spondano* ad annum 1523. n. 7. *Non pauca continent haud rejicienda*, *quin potius audienda*." Sed fateor, hæret mihi aqua. *Bzovium* novi, novi *Spondanum*, ſed uterque in ea, quæ mihi præ manibus eſt, editione quantum a *Febroniano* diſtat exemplo! *Bzovius* eo loco ſic habet (52). *Enimvero propoſita tunc*

(49) *pag.* 217.
(50) *Antiſ.* T. I. *Introd. p.* CXXVII.
(51) T. II. *pag.* 161.
(52) T. XIX. *Colon. edit. a.* 1630. *pag.* 474.

tunc ab iis [Principibus *Germaniæ*] *sunt centum postulata*, *quæ* Gravamina Germaniæ *appellaverunt* : *in quibus* TAMETSI *nonnulla summæ æquitatis videri poterant*, *quod sæpius a Curiæ* Romanæ *ministris veluti impositis sacrarum rerum vectigalibus avarissime premerentur* ; CETERUM MULTO PLURA INIQUA, ENORMIA, ET NON FLAGITANDA *numerabantur*, *quibus & Pontificiam majestatem*, *& Apostolicæ Sedis auctoritatem*, *& Cleri obedientiam*, *& Ecclesiasticum Ordinem deprimere*, *miscereque conabantur*. Quid vero *Spondanus?* Recito verba ex *Parisiensi* editione a. 1647. (53) : *Quo etiam tempore proposita sunt quædam postulata*, *quæ* Gravamina Germaniæ *appellarunt*, *centum capitibus constantia* : *auctoribus præcipue* (ut apparet) *Lutheranis*, *quo nihil intentatum relinquerent ad conflandam invidiam Pontifici & Ecclesiasticis*. *Quippe quæ* ETIAMSI *non pauca contineant haud reijcienda*, *quin potius audienda*, *& exaudienda* ; MULTO TAMEN PLURA SUNT, *quibus & Pontificiam majestatem*, *& Apostolicæ Sedis auctoritatem*, *& Ecclesiasticum ordinem deprimere*, *omnemque disciplinam Ecclesiæ*, *& antiquas receptasque consuetudines tollere voluisse videantur &c.* Quid portenti hoc est? Alterutrum certe hinc consequi video, aut plane infideli usum esse *Febronium*, *Bzovii*, *Spondanique* exemplo, cujus propterea edi-

[53] T. II. *ad an.* 1523. *n.* IX. [*non* VII.] *pag.* 355.

tionem nosse maxime cuperemus, aut *multum inepte* fecisse, qui quum falsitatis convinci facillime posset, *Bzovii* tamen *Spondanique* sententias summopere sibi adversantes appellare non erubuerit, miserrimo in illis depravandis, obtruncandisque artificio confisus. Atque heic primæ hujus dissertationis finis esto; in ipsam jam caussæ nostræ arcem invadamus.

DIS-

DISSERTATIO II.

De forma regiminis Ecclesiastici a Christo Domino constituta.

CAPUT I.

Quae Febronii *mens fuerit in ea quaestione, num* Ecclesia status sit? Puffendorfius *perperam ab illo explicatus, ne* Lutheranis *Theologis adsensisse videretur. Catholico nefas est Ecclesiae rationem status negare. Ecclesia scilicet coetus externus est, inaequalibus constans membris, ac sui plane juris. Optati sententia de Ecclesia in Republica exponitur, atque ab abusibus cum Protestantium tum Regalistarum Catholicorum vindicatur.*

I. FEbronius (quod in superiore dissertatione animadvertimus) in priore operis sui volumine (1) *Puffendorfii* sententiam probaverat scribentis (2) : *in Ecclesiis formandis non opus est decreto super certa regiminis forma introducenda; absurdaeque adeo sunt quaestiones, Monarchica, Aristocratica, an Democratica forma competat Ecclesiae. Hae quippe formae cadunt in statum aliquem, seu Civitatem: Ecclesia autem status non est.* Nunc

 vero

(1) Cap. II. §. 12. n. 6.
(2) De habitu Relig. Christ. ad vit. civil. §. 32.

vero in altero defenſionum ſuarum volumine (3) ſententiam quidem ſe de triplici recepti apud omnes regiminis forma Eccleſiæ deneganda a *Puffendorfio* mutuaſſe non diffitetur, altum porro ſilet de ratione illa: *hæ quippe formæ &c.* a ſe cooptata, ob quam tamen unam in primo *Antifebronianæ* primæ diſſertationis capite ſtatum eſſe Eccleſiam demonſtrandum ſuſceperam. Id enimvero pedem retrahere eſt, & errorem obtegere quidem, ſed tamen agnoſcere. Quamobrem ab ea iterum refellenda ſententia facile poſſem abſtinere. Nihilo tamen minus quum & alii, qui ſe Catholicos appellant, in nuperrimis quibuſdam apud nos diſſeminatis libellis (4) eumdem *Puffendorfii* errorem veriti minime ſint confidentiſſime obtrudere, pauca ad hujus plane *Lutherani* dogmatis confutationem non inutile heic adnotare.

An-

(3) *pag.* 381.

(4) In his Anonymus in opere prænotato di *una riforma d' Italia* 1767. Cap. I. pag. 39. ait: " I principj generali, „ che in tale caſo i Principi, le Repubbliche ed i loro mi- „ niſtri, debbono avere coſtantemente preſenti ne' loro a- „ nimi, e da' quali hanno da tirare tutte le loro conclu- „ ſioni, e da prendere norma per lo regolamento delle di- „ ſpoſizioni, che in tale materia faranno, e de' comandi, „ che ſu di ciò alle occaſioni rilaſcieranno, i Principj ge- „ nerali, dico, da ſeguirſi da loro ſaranno queſti: che la „ chieſa Cattolica non è uno ſtato ne Monarchico, nè ari- „ ſtocratico, e neppure democratico: e che però eſſa non „ è, e non forma uno ſtato in un altro ſtato civile, e tem- „ porale. Ma che eſſa ſemplicemente ſi è una ordinata ſo- „ cietà di uomini, i quali ſotto la protezione del Princi- „ pe, o della Repubblica ſi uniſcono per attendere al culto „ divino. "

Antea tamen (quod facturum me receperam difs. fuperioris cap. II.) aliquanto accuratius detegenda *Febronii* fraus eft atque fallacia. *Dixerat*, inquit ille (5), *Dixerat* Febronius Cap. II. §. 12. n. 6. *cum* Samuele Puffendorfio, *nullam ex tribus regiminis formis* Ariftotelicis, *monarchicam*, *ariftocraticam & democraticam*, *convenire ftatui Ecclefiæ*, *neque huic per rerum naturam poffe applicari*: *fiquidem hæ formæ folum cadant in ftatum civilem feu politicum*, *qualis non eft Ecclefia*. Hanc ego fraudem appello, atque fallaciam. Nempe ne cum *Lutherano* illo Jurifconfulto ftatus rationem Ecclefiæ abjudicaffe videretur, *Puffendorfii* fententiam emollit, ac plane aliam fingit ab ea, quam fe cum illo tradidiffe vel invitus fatetur. *Puffendorfius* fcilicet omnem omnino ftatus rationem Ecclefiæ negat, non ftatus civilis ac politici formam, atque eo ductus argumento negat, quod Ariftotelicæ illæ regiminis formæ *cadunt in ftatum aliquem*, *feu civitatem*; *Ecclefia autem ftatus non eft*. Amens plane fit oportet, qui Monarchicum Ecclefiæ regimen potuiffe a Chrifto conftitui inficietur. Numquid propterea ftatus Ecclefiæ *civilis* ac *politicus* diceretur? Minime fane; neque enim illæ regiminis formæ diverfa civilis tantum ac politici ftatus genera dividunt, fed ftatus quicumque demum fit feu civilis, feu facer atque Ec-

(5) *l. c.* nempe *pag.* 381.

clesiasticus, hoc ipso quod status est, ad aliquam ejus divisionis partem referendus est. Quare si Christus Ecclesiam suam Monarchiæ instar regi atque administrari voluisset (uti eum voluisse videbimus), illa quidem, ne adversante quidem *Puffendorfio status* dicenda esset non autem *status civilis* aut *politicus*. Hoc *Puffendorfius* negat, (atque idipsum *Febronius* negare debuit, qui se in hanc sententiam respondere adseruit *cum viro* (illo) *sacris quidem Protestantium addicto*, *sed docto*, *&* *rerum politicarum cum primis perito*, *atque* IN HAC PARTE VERA TRADENTE) Hoc, inquam, *Puffendorfius* negat, Ecclesiam esse statum. Quum enim Ecclesia ipso *Puffendorfio* auctore Societas sit *æqualis*, atque instar Collegii efformata, in quibus *imperantes* non sunt, sed solum *docentes* & *audientes*, qui Collegium ex æquo componunt, status profecto esse non potest, qui Societas inæqualis est, ex imperantibus & obtemperantibus constituta. Recolenda hæc sunt, quæ in *Antifebronio* (6) ex *Johannis Francisci Buddei* Isagoge ad *Theologiam univ:rsam* (7) recitavi. *Quo pacto vero*, inquit *Lutheranus* ille Theologus, *ipsa Juris Ecclesiastici principia emendanda sint*, *primus*, *ni fallor*, *viam monstravit* Sam. Puffendorfius *in libello elegantissimo* de habita Christianæ Religionis ad

[6] T. I. *pag.* 4.
(7) T. I. *pag.* 695. *col.* 1.

ad vitam civilem; *cujus editio secunda, ab Auctore revisa & emendata* Bremæ 1692. *lucem adspexit. In eo namque solide demonstravit, Ecclesiam non instar reipublicæ, seu status independentis, sed potius instar collegii cujusdam esse concipiendam.* (8) Alterutrum ergo fateatur *Febronius* necesse est, aut se quum primum perscripsit volumen, *Puffendorfii* mentem adsequutum minime fuisse, aut se cum *Lutherano* illo Scriptore Ecclesiam instar Collegii, Societatisque æqualis revera habuisse, ut *status* vis ac natura prorsus illi denegaretur; nunc vero ut tanti suspicionem erroris a se qua demum posset ratione amoveret, ea quæ cum *Puffendorfio* de statu generatim dixerat, ad statum politicum atque civilem, repugnante licet eodem *Puffendorfio*, subdole detorsisse.

II. Ut ut est de *Febronii* mente, non is certe quæstionis inter Protestantes *Puffendorfii* sectatores, ac nos, cardo est, an Ecclesia status politicus haberi debeat, (quod nemo sanus adfirmaverit), sed universe utrum *status* Ecclesia sit. Porro *statum* esse Ecclesiam ita efficio. Ecclesia cœtus est 1. externus, ac visibilis. 2. Suprema præditus potestate, ita ut nec membris constet æqualibus, sed alii in illo imperantes sint, alii parere omnino debeant, ac si detractent,

pœ-

[8] Vide etiam *Boehmerum de Jur. Paroch. Sect.* I. *cap.* 2. §. 29.

pœnis coerceantur; nec alteri quantumvis magnæ obnoxius sit potestati in iis, quæ sui juris sunt. Est igitur *status* Ecclesia. *Nobis* scilicet *videtur*, ut cum cl. *Zalwein* loquar (9), *quod conceptus essentialis Reipublicæ* (seu status) *consistat in perfecta subordinatione imperantium & obedientium, in fine communi a sociis præfixo, in electione mediorum ad consequendum finem aptorum, ac demum in imperio, in mediis coactivis, tam respectu subditorum, quam ipsius finis proportionatis, aliisque juribus præcipue ferendi leges, decidendi caussas, plectendi pœnis imperio adnexis. Hæc si adsint, nescio profecto, quid ad construendam civitatem ultra desiderari possit.* Nam quod aliqui ad statum ejusmodi præterea imperium postulant, & jus vitæ necisque, perridiculum est. " Dicant hi nobis (& heic utar *Zalweinii* verbis) quare *potestas Imperii* ne-
" cessario *jure gladii*, vitæ & necis debeat
" esse armata? quid si Dominus Deus, qui
" solus est author vitæ & necis, sibi soli
" jus gladii reservasset, de cætero autem
" Imperium aliis mediis compulsoriis ar-
" masset, & in imperantes cætera omnia
" jura alias majestati annexa transtulisset,
" anne defectuosam fore Rempublicam di-
" cemus? dicant nobis, quare solum *jus vi-*
" *tæ & necis* potestatem imperii constituat?
" Si dicant, quod hoc solum sit medium,
" quo

(9) T. IV. *princip. Jur. Eccles. pag.* 86.

" quo homines in suo officio contineri, & " ipsa Respublica contra injustos aggressores " conservari valet, & debet: replicamus, " nequidem hoc ipsum remedium esse sufficiens ad hominum malitiam coercendam. " An non dantur homines facinorosi, fures, raptores, homicidæ, qui nequidem " pœnam mortis curant? dein si id ad conservandum statum necessarium esse dicamus, omnes profecto respublicæ minores " cessabunt esse respublicæ, quia necessario " debent succumbere civitatibus majoribus " virium præpotentia prævalentibus, hoc ipso, quod efficacibus resistendi remediis " destituantur. Suscipit ergo potestas Imperii majus & minus, nec consistit in indivisibili. Quare ergo ille non deberet " habere potestatem imperii, qui habet jus " ferendi leges, dictandi pœnas sola mortis " pœna excepta, eijciendi, proscribendi e " communitate, omnibusque juribus ad cives & membra reipublicæ pertinentibus " privandi? " Igitur de consecutione quam duximus, nulla apud prudentes viros esse potest disceptatio.

III. Quæ duo in priore enthymematis propositione adfirmavimus, ea apud Catholicos totidem Fidei nostræ sententiæ sunt, ut mirari satis non possim, esse aliquos, qui quum orthodoxos sese appellent, atque ea propter de illorum dogmatum veritate dubita-

bitare absque piaculo nequeant, statum tamen Ecclesiam esse cum Protestantibus inficientur. Illud certe Protestantibus dandum, eos sibi multo magis constare, dum statum esse negant eum cœtum, quem & invisibilem, & ex æqualibus omnino membris instar collegii compositum. Principum præterea juri in sacris ipsis rebus subjectum agnoscunt. Errant tamen illi, atque a veritate prorsus desciscunt. Id paucis demonstro; neque enim in his, quæ a præsentis operis instituto nimium distant, vacat diutius immorari. Ac primum quod ajebam, cœtum esse Ecclesiam externum, atque visibilem, tam perspicuum est, ut *Juriæus* ipse suo in *Ecclesiæ systemate* (10) coactus fuerit illud fateri. " Quum enim; ut cl. *Gerbertus* animadvertit (11), singulis obligatio incumbat se se ad Ecclesiam aggregandi, neque ulli extra illam sit salus, visibilis sit oportet ac externus cœtus. Natura comparatum habemus, ut nisi externis signis ac sensibus in rerum cognitionem non veniamus: Unde S. *Paulus* dicit (12): *Fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi*. Idcirco etiam ubique conspicua fieri debuit initio statim per evangelii præcones, deinceps vero per undique dif-

„ fu-

(10) *Cap.* 16.
(11) *de legit. Eccles. potest. lib.* I. *cap.* I. *pag.* 2.
(12) *Rom.* X. 17.

„ fuſam claritatem ſuam ac radios, ne ali„ quis juſtam ignorantiæ excuſationem affer„ re poſſit : quemadmodum conſequenter S. „ Paulus innuit: *Sed dico*, inquit, *non au„ dierunt? & quidem in omnem terram exivit „ ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba „ eorum*. Quare licet Eccleſia inviſibilium „ chariſmatum donis, inviſibiliumque præ„ miorum ſpe ſit conſociata, ipſa tamen „ per ſe viſibilis, ac luce meridiana clarior „ ſemper fuit. " Ipſa id ſuadet Sacramentorum forma, quæ nos in unum corpus conſociant, nempe ſenſibilia quum ſint illorum ſymbola, viſibili atque exteriore quodam nos vinculo plane colligant (13). Adde munia, quæ Deus in Eccleſia ſua eſſe voluit: *Vos autem*, inquit *Paulus* (14) *eſtis membra de membro; & quoſdam quidem poſuit Deus in Eccleſia primum Apoſtolos, deinde Prophetas, tertio doctores &c.* Hæc enimvero non ad uniuſcujuſque membri ſingularem uſum & utili-

(13) Vidit hoc ex ipſis ſectariis *Henricus Duodwellus*: *Eccleſiæ dona*, ait in Paræneſi ſua de nupero ſchiſ. Angl. n. 52. *Spiritualia omnia Deus non ſectæ Chriſtianæ, ſed corpori ejus politico conjunxit, non ſcilicet fidei Chriſtianorum, ſed ſocietati; baptizamur in unum corpus, & panis Eucharistici fractio participatio corporis Chriſti eſt: quoniam unus panis, unum corpus multi ſumus, omnes qui de uno pane participamus, corpus autem Domini eccleſia eſt. Sunt item Sacramenta illa hujus corporis politici vincula. Illud ergo ſi ſolvatur, una etiam chriſtianitatis beneficia omnia perire neceſſe eſt; nullum erit jam corpus Chriſti, cui in terris uniamur.*

(14) I. *Cor.* XII. 27. *&c.*

tilitatem ſpectant, ſed univerſi corporis ædificationem, communemque opitulationem; corporis, inquam, viſibilis, quid enim Apoſtolis, quid Prophetis, quid doctoribus, ceteriſque ab Apoſtolo percenſis Miniſtris cum inviſibili cœtu?

IV. Alterum de membrorum in hoc cœtu inæqualitate effatum a Proteſtantibus poſt *Puffendorſium* multo majore oppugnatur ſtudio ac contentione; immo *Boehmerus* (15) in *Carpzovium*, & *Gilbertum Voetium* acerrime invehitur, quod tres in chriſtiano cœtu ordines agnoverint, *Imperantium*, *docentium*, & *audientium*. Verum tam multa, tamque perſpicua ſunt, quæ Novatores iſtos graviſſimi arguunt erroris, ut nullus ipſis effugii locus relinquatur. Etenim, ut doctus *Zalwein* recte argumentatur (16) " Si Chriſtus
" omnes eſſe æquales voluit, ad quid Apo-
" ſtolos *ſingulari vocatione* vocavit? cur illos
" ſolos *ad prædicandum Evangelium miſit*,
" ipſis, ſolis *curam ovilis* commiſit, pote-
" ſtatem *remittendi peccata* communicavit?
" cur ſolos Epiſcopos, Presbyteros, & Dia-
" conos ſingulari ritu per impoſitionem ma-
" nuum ad ſuum miniſterium aſſumi præ-
" cepit? quare ipſi ſoli primas tenuerunt in
" Conciliis (17), ſoli conſtituerunt per ſin-
" gu-

[15] in ſuo Jure Paroch. *ſect.* I. *cap.* II. §. 30.
[16] T. IV. *pag.* 95.
[17] *Act.* 15.

„ gulas Ecclesias Presbyteros &c. si dicant, „ hæc omnia, & singula nonnisi potestatem „ *directivam*, neutiquam *legislatoriam* ar„ guere, profecto parum aut nihil dicunt: „ siquidem imperceptibile est, quod amplis„ sima illa potestas Apostolis concessa, & „ sine ulla contradictione ab illis liberrime „ in usum deducta consultis sanioribus Phi„ losophiæ & Jurisprudentiæ regulis, maxi„ me si ea omnia, quæ Apostoli ordina„ runt, & disposuerunt in unum veluti cu„ mulum conijciantur, fuerit mera potestas „ *directiva* omni imperio destituta. Ubinam „ terrarum illa *Societas*, in qua est tanta „ potestas *Directorum*, ut ipsis solis, non „ consultis sociis jus æquale habentibus, „ omnia & singula ordinare, disponere, sta„ tuta condere, negotia publica privative „ administrare, & Magistratus constituere „ liceat? In omnibus Collegiis, & *Societa*„ *tibus æqualibus* ex communi praxi, con„ suetudine & observantia frequentiores ha„ beatur conventus, & in his communi „ suffragio tractantur negotia, deciduntur „ causæ, conduntur statuta, dispensantur of„ ficia, distribuuntur ministeria, & bono „ Societatis, ac Sociorum omni meliori „ modo providetur, quin Directoribus præ„ ter *jus relationis cum prærogativa voti in*„ *formativi* aliud jus competat, ut adeo ad „ ipsos nihil aliud pertinere videatur, quam

„ ut

„ ut ad conventus referant, proponenda „ proponant, negotia dirigant, decreta e- „ xecutioni ſimpliciter mandent. Anne tale „ quid factum legimus a Chriſto & Apo- „ ſtolis? nonniſi ſemel aut ad ſummum bis „ celebrarunt Concilium, & ad id vel to- „ tum cœtum, vel ſeniores convocarunt „ (18), cetera omnia excluſo cœtu privati- „ ve diſpoſuerunt. " De *Paullo* vero quid opus eſt, quæ plura Chriſtianis, atque adeo Epiſcopis ipſis præſcripſit commemorare? Nonne juſſit mulieres velato capite incedere, & in concione tacere (19)? Nonne *Titum Cretæ* reliquit, *ut ea, quæ deeſſent, corrigeret, & conſtitueret per Civitates Presbyteros?* (20) Nonne eos qui apud *Corinthios* in Euchariſtia ſumenda irrepſerant, abuſus graviter increpuit, evellique præcepit?

V. Vim hujus argumenti *Masbemius* percelebris inter recentes Lutheranos ſcriptor quum pernoviſſet, *Hobbeſii* aliorumque ſuorum, qui Apoſtolis atque adeo Chriſto ipſi legum cum ferendarum tum ulciſcendarum poteſtatem abſtulerant, audaciam, quo erat animi candore, ingemuit, inſectatuſque eſt in *germanico* opere quod prænotavit *Allgemeines Kirchen-Recht*. Nihilo tamen minus, ne receptum apud ſuos Chriſtianæ ſocietatis

æqua-

[18] *loc. cit.*
(19) 1. *Cor.* XI. 6. & XIV. 34.
(20) *ad Tit.* I. 6.

æqualis systema desereret, aliud, quo illud aliqua demum ratione sustentaret, commentum excogitavit. *Duo nempe*, inquit (21) *munera in Apostolis sunt distinguenda, munus doctoris, & munus legati extraordinarii summa cum potestate divinitus missi. Illud quidem munus ad posteros derivatum est, non item hoc*. Signa scilicet illa extraordinaria desierunt, quibus Apostoli suam populis legationem luculentissime comprobarunt, prophetiæ inquam, linguarum, ac miraculorum præclarissima dona. Hujus tamen legationis auctoritate *Moshemius* ea omnia, quæ indicavimus, Apostolos ait in Ecclesia constituisse. Sed enim *Moshemius* heic vera falsis permiscet, seu potius quæ a Catholicis Theologis de Apostolorum potestate vere dicta novimus, in falsum omnino sensum, heterodoxumque detorquet. Fuisse enim Apostolos potestate ordinaria præditos, ac præterea extraordinaria quadam facultate a Christo donatos adfirmant *Petavius* (22), aliique doctissimi viri. At in explicanda utraque Apostolorum potestate longe alia a *Moshemio* sentiunt nostri Scriptores. Primo enim *ordinaria* illa potestas non doctorum tantum fuit, sed Pastorum, quæ propterea in eorum successores derivanda omnino erat, potestas, inquam cum ordinis, tum jurisdictionis,

 hæc-

(21) *Instit. Hist. Christ. sæc. I. p. II. §. 3.*
(22) *Lib. I. de Eccl. Hier. cap. V, n. 8.*

hæcque item duplex, interior ſcilicet, & exterior, quarum illa ad unum forum ſacramentale pertinet, iſta ad regendam in exteriori foro Eccleſiam per leges, judicia, pœnas ceteraque, quæ ad bene conſtituendam, gubernandamque hominum Rempublicam ſunt neceſſaria. Extraordinaria autem Apoſtolorum Poteſtas illis certe tanquam ſingularibus, atque extraordinariis Chriſti legatis fuit adtributa, nec ad illorum ſucceſſores permanare debuit; ſita autem erat in eximia quadam, ac pleniſſima, *Petro* tamen veluti capiti Principique ſubiecta, non modo ſcribendorum ſacrorum voluminum, edendorumque prodigiorum, ſed etiam condendarum ubique Eccleſiarum, conſtituendorum Epiſcoporum, ferendarum per univerſam Eccleſiam legum auctoritate, ut qua Paſtores alii ſuis ſinguli in diœceſibus valent cum interiore, tum maxime exteriore juriſdictione, eadem ipſi per totam late Eccleſiam pollerent. Ceterum non admodum *Mosbemio* repugnabimus, ſi Apoſtolos etiam ſub prima illa *Paſtorum* ratione contenderit fuiſſe Chriſti Legatos, modo addat *ordinarios*; Epiſcopos enim quid vetat & haberi Chriſti Legatos? Quamobrem de extraordinaria Apoſtolorum poteſtate quum nuper dicerem, *ſingulares atque extraordinarios* Chriſti Legatos vocavi. Hæc noſtrorum doctorum ſententia eſt. Ejus nunc momenta diſpicia-

piciamus, & *Moshemii*, qui temere illam pervertit, dicta errorum plena esse comperiemus.

VI. Ac primum animadverti velim adversarii inconstantiam, qui quum perpetuum in Ecclesia docendi munus esse velit, alterum illud eam regendi temporaneum statuat, ac cum Apostolis desiisse arbitretur. " Uti„ que, inquit Cl. *Zalwein* (23) instituit „ Christus Ecclesiam indefectibilem, perpe„ tuo duraturam; qua arte stabit immota „ Religio, firma consistet Ecclesia, si nemo „ sit, qui eam potestate a Christo data di„ rigat, regat, eidemque saluberrimis legi„ bus prospiciat? Si nemo sit, qui potesta„ tem ligandi solvendique, plectendi faci„ norosos, legesque ferendi habeat? Quam „ parum sine Doctoribus doctrina sana re„ ligionis, tam parum sine legislatoribus, „ & directoribus pax, tranquillitas, & fe„ licitas Ecclesiæ conservari, salva & inco„ lumis stare potest, ut adeo utrumque mu„ nus & docendi & dirigendi ejusdem esse „ necessitatis videatur. Anne fortassis toti „ cœtui istud munus deferunt? Sed unde„ nam probabit cœtus suam missionem? ubi „ signa characteristica legationis, ubi dona „ extraordinaria miraculorum, prophetiæ, „ linguarum &c. in plebe? Et quis jus di„ rigendi, præcipue constituendi Doctores

(23) T. II. *pag.* 12.

„ & respective legislatores in cœtum transtulit? num, Christus? Sed utique ipse „ vocavit Apostolos vocatione singulari: „ *Paullum* & *Barnabam* ad opus, ad quod „ ipsos assumpserat, per Spiritum Sanctum „ segregavit (24): solum *Mathiam* per ele„ctionem non ipsius plebis, sed *per sortem* „ eligi voluit (25)? Num Apostoli? sed „ utique *Paulus* non plebi, sed *Tito* dedit „ potestatem corrigendi, & constituendi „ presbyteros per civitates (26), unaque „ exhortandi, & arguendi, & quidem cum „ imperio (27)? En, quomodo hi Docto„res se ipsos feriant!" Neque quod de uberrimis illis Apostolorum donis *Moshemius* ajebat, ad rem est. " Quærere enim li„ceat cum eodem *Zalwein* (28), an non „ Apostoli hisce donis extraordinariis indi„guerint potius ad erudiendam plebem, „ prædicandum Evangelium, & doctrinas „ suas signis & prodigiis confirmandas, „ quam ad regendam, instruendam, & gu„bernandam Ecclesiam? prædicabant Apo„stoli

[24] *Segregate mihi* Paullum & Barnabam *in opus*, *ad quod assumpsi eos*, dicit Spiritus S., & per illum Christus *Act.* 13. *v.* 2.

[25] *Cecidit sors super* Mathiam. Act. I. v. 26.

[26] *Hujus rei gratia te reliqui* Cretæ, *ut ea*, *quæ desunt*, *corrigas*, *& constituas per Civitates Episcopos*. Ad Tit. I. v. 5.

(27) *Hæc loquere*, *& exhortare*, *& argue cum omni imperio*. Ibid. v. 15.

(28) *l. c. pag.* 13.

„ stoli Christum Crucifixum , qui teste A-
„ postolo *Judæis* erat *scandalum* , *gentilibus*
„ *autem stultitia* (29) : prædicabant doctri-
„ nas novas, sublimes , insolitas , duras &
„ asperas , omni intellectu humano subli-
„ miores : quis jam Apostolis unquam fi-
„ dem adhibuisset, nisi suam doctrinam mi-
„ raculis & prodigiis confirmassent? quapro-
„ pter *prædicabant ubique Domino cooperante*,
„ *& sermonem confirmante sequentibus signis*
„ (30). Quod si ergo *munus docendi* usque
„ nunc perduravit in Ecclesia, & vel con-
„ tinua successione , prout docere videtur
„ *Moshemius*, vel missione generali , ut ait
„ *Pfaffius* , in ministros Ecclesiæ transit ,
„ quamvis illa dona extraordinaria , gratiæ
„ speciales , prodigia & miracula esse de-
„ sierint: quare non munus legationis tran-
„ seat in successores Apostolorum? cum il-
„ la dona potius ad munus docendi, quam
„ dirigendi, regendi, & gubernandi ex di-
„ ctis pertinuerint." Quid vero si & illud
consideremus , singularia illa , quæ *Moshe-
mius* magnificat, Apostolorum dona, secun-
do, tertio , atque adeo quarto Ecclesiæ sæ-
culo perdurasse? Testes pereruditus *Mama-
chius* profert (31) indubitatæ fidei *Irenæum*,
Origenem , *Tertullianum* , *Lactantium* , *Euse-*

 bium,

[29] 1. *Cor.* 1. *v.* 23.
(30) *Marci* 16. *v.* 20.
[31] T. I. *Orig. & Ant. Christian. pag.* 463. *seqq.*

bium, *Prudentium*, aliosque. Vel ergo ad extraordinarium Apostolorum munus ea signa non pertinebant, quum longe post illorum obitum apud Christianos perseverarint; vel Christi legatione erant qui mortuis Apostolis per plura sæcula fungerentur; quod utrumque *Moshemii* sententiam labefactat.

VII. Verum ad omnis Ecclesiasticæ potestatis origines præstat animum convertere. Antequam Christus in Cœlos adscenderet, his Apostolos suos verbis adloquutus est: (32) *Data est mihi omnis potestas in Cœlo, & in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, docentes eos servare omnia quæcumque mandavi vobis. Et ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.* Potestas enimvero, quæ heic data est Apostolis, non eos solum spectabat, sed ceteros omnes, qui *usque ad consummationem sæculi* eorum munere in Ecclesia functuri erant. Cur enim illa addidit Christus? *& ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi* nisi ut quam illis tradebat, non esse cum illis interituram potestatem intelligeremus, sed in eorum quoque successores numquam non derivandam? Verum quænam fuit illa potestas? Docendi, inquiunt, Protestantes. *Docete* scilicet ait Christus, *docete* omnes

[32] *Matth. XXVIII. 18. seqq.*

omnes gentes. Ita ſane; Verum antequam Apoſtolos juſſiſſet Chriſtus docere, ſuam ipſius poteſtatem cum illis communicat, nec quamcumque poteſtatem, ſed *omnem*, quæ ſibi data fuerat *in cælo & in terra*. Quare veluti tantæ collatæ poteſtatis conſequutio habendum eſt, quod in illos detulit, jus docendi: *data eſt mihi omnis poteſtas in cælo & in terra. Euntes* ERGO *docete omnes gentes*. Porro docendi ex hac, & cum hac tanta auctoritate poteſtas non eſt nudum quoddam prædicandi munus, quale Proteſtantes ſibi confingunt, ſed jurisdictionem omnino poſtulat. Enimvero ubi ad omnes gentes convolarunt Apoſtoli illas ex Chriſti præcepto docturi, eos utique populi audire, ſe ſeque nunciatis dedere veritatibus tenebantur. Quod ſi in nuper conſtitutis Eccleſiis hæreſes enaſcerentur, quas illi damnarent, nefas Fidelibus erat, Apoſtolicæ proſcriptioni obluctari. Non ea ergo fuit Apoſtolorum prædicatio, ut omni imperio, vique cogente deſtitueretur. Quamquam non docere ſolum juſſi ſunt Apoſtoli, ſed etiam baptizare, ceteraque, quæ ad novi populi ſanctitatem conferrent, Sacramenta adminiſtrare. Quamobrem in ſingulis, quas inſtituiſſent Eccleſiis, debuerunt Apoſtoli Sacramentis miniſtros præficere, quamque in illis ſive conficiendis, ſive exhibendis uſurparent, diſciplinam præſcribere. Quid hoc

nisi leges ferre? neque illas certe omnes immutabiles, sed aliquas pro rerum temporumque vicibus mutationi obnoxias; ut proinde cum Apostolis interiisse legum edendarum potestatem insanum sit adfirmare. Sed & aliud est longe gravissimum, quod in Christi verbis a *Matthæo* ut vidimus, recitatis consideremus. Promiserat Christus Apostolis (33): *Amen dico vobis: quæcumque adligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo, & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo*. Quibus sane verbis omnia illa comprehenduntur, quæ ad conveniens Ecclesiæ regimen necessaria, vel adcommodata esse possunt; cum primis autem *Hieronymo* (34), ac *Chrisostomo* (35) ducibus & legum ferendarum, & criminum ulciscendorum potestas; utraque enim ad illud maxime postulatur, ac præterea metaphora illa verbi *ligandi* aptissime explicatur, quum & lex, & Ecclesiastica censura vinculum quoddam sit, ac ligamen. Neque vero quis Christi promissionem unius fori Sacramentalis contineri finibus sine maxima Evangelici textus perversione adsereret. Equidem qui dicit: QUÆCUMQUE *adligaveritis &c.* remittendorum quoque peccatorum potestatem designat. Verum quum Christus postea-quam

[33] *Matth.* XVIII. 17.
(34) *in Matth. l. c.*
(35) *hom.* 62.

quam qua demum ratione cum peccatoribus agendum esset, docuisset, eumque qui *Ecclesiam* (præsides scilicet) non audiret, esse nobis debere edixisset *sicut ethnicum & publicanum* continenter addiderit: *amen dico vobis, quæcumque &c.* non pœnitentiæ tribunal spectavit, sed præcipue forum judiciorum Ecclesiasticorum cujus est inobedientes ab Ecclesiastica communione arcere, aliisque id genus pœnis adficere. Quare S. *Augustinus* ajebat (36) *claves Regni cœlorum sic dedit Christus Ecclesiæ, ut non solum diceret*, quæ solveritis &c. *verum & adjungeret*, quæ ligaveritis in terra, erunt ligata & in cœlo, *quia bona est & vindicandi justitia. Illud enim quod ait*, si nec Ecclesiam audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus, *gravius est, quam si gladio feriretur, si flammis absumeretur, si feris subrigeretur*, seu, quod alii legunt, *subijceretur* (37). Atque hinc & illud constat, Christi promissum non solis fuisse Apostolis factum, sed illorum quoque successoribus. Quemadmodum enim excommunicatio, cuius quoque iis verbis involvitur exercenda potestas, *Sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus*, ad omnium temporum Ecclesiam pertinere debebat; ita promissio, qua Christus etiam excommunican-

(36) *l.* 1. *contr. adv. leg. & proph.*
(37) Confer. P. *Bianchi* T. I. operis *Della potestà indiretta della Chiesa* pag. 436. seq.

cantis si oportuisset, Ecclesiæ judicium in cœlo confirmandum recepit, in omnes Christianæ legis ætates extendebatur. Quod si quæratur, quandonam Christus promissam *Matthæi* XVIII. capite jurisdictionis hactenus explicatæ potestatem Apostolis reapse detulerit, responsio in promptu est, tradidisse, dum verbis, quæ ex *Matthæi* Cap. XXVIII. paullo ante reddidimus, Apostolos adfatus est, quibus illa *Johannis* (38) adfinia sunt: *sicut misit me Pater*, & *ego mitto vos*. Nunc ergo rem colligamus. Eam dedit Apostolis Christus *Matthæi* XXVIII. potestatem in Ecclesia perduraturam, quam pollicitus illis fuerat *Matth.* XVIII. Pollicitus autem fuerat *Matth.* XVIII. geminam potestatem, internæ scilicet & externæ jurisdictionis; utramqne ergo potestatem dedit *Matth.* XXVIII. Nihil igitur absurdius, & a Christi institutione alienius, quam Ecclesiæ cœtui imperii potestatem seu externam jurisdictionem denegare.

VIII. Hæc pleniore in luce collocabuntur, si perpetuam constantemque Ecclesiæ consuetudinem animo reputaverimus. Ac *Bohemerus* quidem non diffitetur, jam *Cypriani* ævo id moris inductum, ut Episcopi cœtibus imperarent. Tot scilicet ac tam luculenta sunt S. Martyris hac super re testimonia, ut illa se posse commoda aliqua in-

ter-

(38) *XX.* 21.

terpretatione pervertere desperarit. Pauca recitemus. *Inde*, inquit S. Doctor (39) *per temporum & successionum vices episcoporum ordinatio, & Ecclesiæ ratio decurrit, ut Ecclesia super Episcopos constituatur, & omnis actus Ecclesiæ per eosdem præpositos gubernetur.* Quare alibi (40) monet: *neque enim aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quam inde quod Sacerdoti Dei* NON OBTEMPERATUR. Nempe ut in Concilio *Carthaginiensi* Episcopos adloquebatur, *Apostolis nos successimus*, EADEM POTESTATE *Ecclesiam Domini* GUBERNANTES. Verum *Boehmerus* aliud excogitavit, ut *Cyprianicæ* auctoritatis vim declinaret. Scilicet S. Martyris ætate id factum ait Episcoporum ambitione, qui *schema politicum in Ecclesias introducere sensim nitebantur* (41). Ergo jam medio tertio sæculo constitutam a Christo Ecclesiæ formam immutatam dicemus, nec adfirmare verebimur plus Episcoporum ambitionem ad divinum Ecclesiæ regimen evertendum, quam ad illud conservandum numquam defectuum ex Evangelico oraculo Christi ipsius patrocinium valuisse? Sed *Boehmerus* illud animadvertere debuerat, quam ipse Ecclesiastici regiminis subversionem appellat, ac *Cyprianicæ* ætatis Episcopis tribuit, multo illis

(39) Ep. XXXIII.
[40] Ep. LV. al. 59.
[41] *Observ. select. ad* Petri de Marca *l.* 1. *c.* 3. *observ.* 5. §. 7.

illis antiquiorem esse, atque adeo ipsa Apostolica tempora adtingere, ut Christus Ecclesiam suam primo jam alteroque sæculo aut deseruisse aut abjecisse per summam blasphemiam dicendus esset. Nam nihil apud *Irenæum*, *Ignatium* Martyrem, ac *Clementem Romanum*, præcipuos scilicet primi & secundi sæculi Scriptores frequentius, quam *obediendum* esse Ecclesiarum præpositis, illis nos *subditos* esse debere, nihil sine sententia Episcopi faciendum (42); quæ quidem si in *Cypriani* epistolis, *Boehmero* adsentiente Episcoporum imperium, & jurisdictionem designant, non video cur idem in antiquiorum monumentis significare non debeant.

IX. Nunc illud superest, ut quam Ecclesiæ vindicavimus jurisdictionis potestatem, eam nulli prorsus in terris potestati obnoxiam esse ostendamus, quemadmodum supra posui-

[42] Sic *Irenæus* lib. IV. adv. hær. cap. 43. *eis*, inquit, *qui in Ecclesia sunt presbyteris* OBEDIRE *oportet*, *his qui successionem habent ab Apostolis*. *Ignatius* vero in epistola ad *Trallianos* vult nos esse *subjectos* Episcopo ὡς τῇ ἐντολῇ, sicut *legi*, aut *præcepto*, quod singularem emphasin habet ad auctoritatem, qua præcepta det Episcopus, extollendam. Immo quum semel summam præpositis *ut ipsi Christo* exhibendam obedientiam commendasset, addit: *Quid enim est aliud Episcopus*, *quam is*, *qui omni principatu & imperio superior est?* Quin & ad *Polycarpum* scribens eum monet, ut suam in omnibus tueretur auctoritatem. *Nihil*, inquit, *sine sententia tua fiat*. Denique S. *Clemens* in celeberrima ad *Corinthios* epistola eos laudat, quod in *Dei legitimis ambulassent* SUBDITI *Præpositis suis*.

posuimus. Qua in re non solum Protestantes habemus adversarios, sed e Catholicis nonnullos plus æquo Regiæ potestati addictos, qui vel cum *Simone Vigorio publicam* Ecclesiæ disciplinam, vel cum auctore operis prænotati: *della Chiesa, e della Repubblica dentro i loro limiti* disciplinam omnem *exteriorem* Principum imperio legibusque subijciunt unamque aut *privatam* aut *interiorem* disciplinam de laicæ potestatis eximunt auctoritate. Neque ab his dissentit *Febronius*, qui quum Principes hortetur (43), ut *pergant pro jure suo suarum terrarum Ecclesias reformare*, utique non in fidei rebus, sed disciplinæ, eorum arbitrio, ac potestati Ecclesiasticam disciplinam dimittit. Nihil tamen facilius, quam illos erroris convincere. Quo enim jure Ecclesiasticam disciplinam Principum imperio subijciunt? Num jure naturæ? At præter quamquod nulla humana potestas præter patriam est humanæ naturæ absolute necessaria, ac per se se de juris naturalis lege (44) posita etiam jure Gentium positivo civitate non potest civilis potestas *ex jure Summi imperii*, quod *directum* vocant, Ecclesiasticam sibi subdere disciplinam. Quum enim hocce jus ordinis tantum naturalis sit, atque ad curanda so-

lum

(43) T. II. *pag.* 542.
(44) Vide P. *Schwarz Instit. Jur. univ.* P. II. *tit.* II. *Instruct.* 3. §. 1.

lum civilia præstitutum, ad sublimioris ordinis disciplinam, quæ finem spectat supernum, nequit extendi. Quod siquis Ecclesiasticam disciplinam non ratione quidem sui, sed publicæ tamen tranquillitatis, quam Principes sartam tectamque tueri maxime debent, ab illa facile vel evertendæ, vel saltem perturbandæ respectu a supremis Civitatum Magistratibus coerceri posse contenderet, næ ille vehementer erraret. Mitto eos, qui Principum Majestatem ita extollunt, ut eam Ecclesiasticæ potestati dominari velint, *Bellarmino*, *Perronio*, *Blanco* ceterisque Pontificiæ dignitatis adsertoribus irasci quam maxime solere, quod *indirectam*, seu ut *Bonifacius* VII. ajebat, *ratione peccati Romano* Pontifici in Principes potestatem adjudicent: Id enimvero oppido ridiculum est absurdumque, quam tanto studio deneges Romano Pontifici *indirectam* in Principes potestatem, eamdem Principibus in Ecclesiam adserere (45). Verum id inquam mitto. Hoc solum ab illis, qui publicæ securitatis specie indirectum quoddam in Ecclesiam jus Principibus inesse prædicant, hoc, inquam, solum ab illis peto, ut diligenter videant, quo istud ipsorum decretum tandem adducat. Nimirum quum nihil quod

ad

(45) Adi Illustrissimum *Podiensium* Episcopum in nuperrimo libro inscripto: *defense des Actes du Clergè de France concernant la* Religion *a Louvain* 1769. P. II. *cap.* VIII. *pag.* 303. *seqq.*

ad politicæ tranquillitatis perturbationem ſive hominum malitia, ſive temporum injuria trahi nequeat, ſeu præſcribere, ſeu exhibere Fidelibus Eccleſia poſſit, non peccatorùm in foro interno remiſſionem, non alterius cujuslibet Sacramenti adminiſtrationem, non ſacrificium, non fidei ſymbola, ac profeſſionem, non ipſam Evangelii, Chriſtianorumque dogmatum adnunciationem, cujus tamen munus ab Apoſtolis ad nos derivatum Proteſtantes agnoſcunt, hæc ipſa quæ ſuapte natura ſpiritalia ac ſuperna ſunt, juriſque divini Principum legibus, ac dominatui ſubeſſent, quod & Catholicis cum dogmatibus aperte pugnat (46), & Proteſtantium quoque commodis, inſtitutiſque univerſe non ſatis eſt conſentaneum (47). Quid? quod hinc & illud conſequeretur, quo

(46) Confer Podienſem Antiſtitem *l. c. pag.* 306., & *cap.* X. *pag.* 355. *ſeqq.*

(47) Certe *Pfaffius* Origin. Jur. Eccleſ. p. 193. Tubing. edit. 1756. *bene obſervandum*, jubet, *jura Collegii* (Chriſtiani) *ita Principibus a cœtu tradita eſſe*, , *non ut mentibus hominum dominentur*, *&* *aliam quandam fidem cærimoniaſque*, *ubi fidem ſuam detrimenti quid pati cœtus putaverit*, *Eccleſiæ inducant*, *ſed ut*, *quæ ipſimet cœtui ſponte arriſura eſſe exiſtiment*, *ita conſtituant*, *ita adminiſtrent*, *ut nulla heic coactio*, *niſi iis ſaltem*, *qui cœtum turbant atque*, *ubi ejus jura violant*, *eo tamen excedere nolunt*, *adferatur*. Alibi [p. 197.] addit, *jura Collegii limitata atque ad mentem Collegii adminiſtranda & ita adminiſtranda eſſe*, *ut ſi collegio adhinnire non amplius quis velit*, *ab eodem cæteris paribus recedere impune poſſit*. Fingamus ergo, ex juribus Collegii ad mentem Collegii admini-

quo nihil magis impium, licet ab incredulis noſtræ ætatis Philoſophis prolatum impudentiſſime, poſſe idololatras Principes, poſſe Turcarum Imperatores pro eo, quo tenentur ſuæ ditionis felicitati proſpicere graviſſimo officio, Chriſtianorum Religionem ſuis e provinciis procul arcere, ſi politicis illam rationibus minus adcommodatam eſſe intellexerint (48). Quid ſi tamen in-

miniſtratis publicam aliquo caſu turbari tranquillitatem, poteritne Princeps jura illa infringere? Si neges actum erit de indirecta Principum poteſtate: ſi adfirmas, viliſſimam ergo ſervitutem ſerviet Eccleſia ſuis juribus adverſus ſuam ipſius mentem tyrannicæ læſis, quam tamen ut in libertatem vindicarent Proteſtantes, a *Romani* Pontificis juriſdictione ſe ſe ſubduxerunt.

(48) Lubet nonnulla ex indicato *Podienſis* Epiſcopi Li-
„ bro heic deſcribere. " Auſſi, inquit Cl. Epiſcopus pag.
„ 299. quel en eſt le fruit, que d'autoriſer les incredules
„ a ſoutenir, que des Princes idolatres ou Muſulmans,
„ non ſeulement n' excedent pas leur pouvoir, en s' oppo-
„ ſant au Chriſtianiſme, mais qu' alors mème ils en uſent
„ bien? *Comme ſouverains*, dit-on, *ils n' ont a examiner*
„ *dans la Religion, que les avantages, ou les inconve-*
„ *nients, qui pouvent en reſulter pour le temporel de leurs*
„ *Etats. A ce titre ils en ſont juges, & par ce jugement*
„ *ils decident, quel en doit ètre le ſort parmi leurs ſujets*.
„ Or, ils ne voient pas d' une part, qu' en permettant que
„ le Chriſtianiſme ſoit prèchè dans leurs Etats, les cam-
„ pagnes doivent ètre mieux cultivèes, le commerce plus
„ animè, les villes plus riches, les ouvriers plus induſtri-
„ eux, les troupes plus aguerries, la population plus a-
„ bondante. Le culte Idolàtrique ou Mahomètan remplit
„ ſur tous ces objets les vues de leur politique; & s' ils
„ ont a les reformer, ou a les perfectionner, ce n' eſt
„ point prècіſement par une Religion, qu' on leur propo-
„ ſe, pour qu' eux & leurs ſujets parviennent au ſalut
„ èternel. D' autre part ils comprennent aiſèment, que
„ de

inquies, Ecclesiastica potestas aliquid molitetur, quod in Reipublicæ perniciem cederet? Fieri id posse non negavero, modo non illius naturæ, sed uni abutentium vitio totum hoc quidquid est mali vertatur. Tunc autem Principes uti jure defensionis possent. Verum defensionis jus nullum aut sumit, aut præsefert se se defendentis imperium. Utique *Galliarum* Rex potest se, suasque gentes ab *Hispaniarum* Rege justo bello defendere; uterque tamen suis in terris supremus Rex est, neque illud defensionis jus *Hispanum Gallo* Regi obnoxium facit. Quanto minus erit in Ecclesiam potestatis se su-

„ de la prèdication du Christianisme, il naìtra une diversitè de sentiments & de culte entre leurs sujets, ce qui „ est presque inseparable de troubles & de dissensions. „ Que doit-il donc arriver de cet examen bornè a des considerations politiques, de cet examen que l' on prètend „ d' ètre tout à la fois nècessaire & suffisant dans un Prince, a qui l' on annonce le Christianisme, qu' il ne connoissoit pas, de cet examen enfin, qui le constitue juge „ & arbitre suprème de l' accueil que cette Religion mèrite? Qu' en doit-il arriver, si ce n' est qu' il l' exclue „ de ses Etats, ou qu' il s' efforce de l' y aneantir, si elle „ y a dèja des proselytes? Ce ne sera point un abus, „ mais un usage prudent & louable de son pouvoir. Les „ Incredules l' avouent volontiers, & c' est mème un des „ articles de leur Code Philosophique. Mais si l' on a une „ juste horreur pour cette consequence impie, qui ne laisse plus rien d' odieux aux persecutions contre le Christianisme, que l' excès de leur cruautè, il faut renoncer au principe, d' où elle coule trop naturellement. Il „ faut convenir, que les Princes èlevès dans une fausse „ Religion n' ont pas droit de juger de la vraie par des „ vues temporelles soumises a l' autoritè de leur sceptre."

oſque ab injuſtis Epiſcoporum , aut etiam *Romani* Primatis molitionibus tueri? Nimirum non æquali ſolum, ſed ſuperiori , qui te contra jus adgrediatur, fas eſt defenſionis nomine obſiſtere , quemadmodum Juriſconſulti æque ac Theologi magna conſenſione fatentur. Quæ ſane omnia id tandem quod ajebam , manifeſto efficiunt', naturali jure Eccleſiaſticam poteſtatem civili minime ſubijci.

X. Nec verius eſt , quod alii dicunt divino jure ita utramque poteſtatem eſſe copulatam, ut civilis Eccleſiaſticam in externa aut juriſdictione aut etiam diſciplina omni ſibi habeat ſubiectam. Unde enim de divino hoc jure conſtare deberet? niſi ex novi Teſtamenti libris . Neque id eo dico , quod Proteſtantes ſolam noverim Scripturam appellare, ſed quia id , de quo agimus , ejuſmodi eſt , ut Chriſtus non traditione ſolum per Apoſtolos illud ad nos tranſmittere debuerit , ſed in ſuis ſcripturis diſerte commemorare (49) . Quum enim nihil in ſacris Novi Teſtamenti libris omiſſum ſit , quod ad Regiam in politicis rebus Majeſta-

tem

(49) Il n' auroit eu garde , inquit appellatus *Podienſis* Epiſcopus (*p.* 262.) d' omettre une ſi noble prèrogative , ſi Dieu l' avoit ajoutèe a toutes celles, dont il avoit dèja enrichi la couronne royale . L' intèret de la Religion , le „ reſpect dù a la veritè et a l' Ordre ètabli de Dieu, de- „ mandoient , qu' elle fut diſertement exprimè . Toute „ ignorance, toute incertitude ſur ce point eut etè funeſte „ aux Fideles. "

tem extollendam pertinet, immo Principes nobis colendos, illis obedientiam præstandam, pro iis orandum quam sæpissime inculcetur, numquam tamen in rebus ad Religionem quoquo modo spectantibus aut eos consulendos, aut ipsis parendum doceamur; Scripturæ in re tanti momenti silentium argumento esse poterat, aliam politicarum, aliam sacrarum rerum habendam esse rationem, neque eamdem in utrisque obedientiam a nobis laicæ potestati exhibendam. Quare Christus, cui Regum potestas cordi fuit, ne illa suo in re tam gravi silentio deprimeretur, id certe ipsemet clare edixisset in sui fœderis libris (50). Novum igitur Testamentum consulamus. Quidquamne inveniemus, quo aliquid in Ecclesiam auctoritatis Principibus a Christo collatum argui verosimiliter possit? Nihil minus. Apostolos ille misit sua præditos potestate, jussitque *docere omnes gentes*; quibus verbis Apostolos ad ipsas disciplinæ leges edendas instructos auctoritate nuper ostendimus. At quid si Principes caveant, ne ad populum de Christianis Religionibus verba fiant? quid si Apostolorum obtemperari legibus vetent? Nulla hac in re a Christo Principum ratio habetur: *euntes docete omnes gentes*, *baptizantes &c. docentes servare omnia quæcum-*

[50] Confer eumdem Podiensem pag. 263. seqq.

quæ mandavi vobis (51). Haud aliter egit Christus, quo loco Ecclesiastici judicii formam præscripsit: *dic Ecclesiæ; si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*. En de externa, de publica, eaque jurisdictionis disciplina, quæ turbas in civitate excitare facile posset, sermo heic est, neque tamen exspectari jussit Christus Principum consensum, ut aut ad Ecclesiæ Præsides scelestus homo deferretur, aut illi in eum animadverterent. Quid plura? *Quæcumque*, inquit Christus, *adligaveritis super terram erunt ligata & in cœlo, & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cœlo*. Ne heic quidem ulla Principum injecta mentio, quorum auctoritate *ligandi solvendique* potestas circumscribatur. Ligant Apostoli? Quod hi ligant, & in cœlo ligatur. Solvunt Apostoli? Quod hi solvunt, & in cœlo solvitur. Quemadmodum ergo ridendus esset, qui Principum potestati obnoxiam vellet cœli confirmationem, ita nimium a Christi Domini decretis aberraret, qui Ecclesiasticam ligandi solvendique potestatem (qua scilicet universæ disciplinæ ratio stat) Principum egere consensione defenderet. Dilucidior erit argumenti vis, si adlata Christi verba *Quæcunque adligaveritis &c.* cum iis conferamus, quibus idem Dominus ac Servator noster remittendorum peccato-

rum

(51) *Matth.* XXVIII.

rum poteſtatem Apoſtolis credidit. *Quorum* inquit, *remiſeritis peccata, remittentur eis, & quorum retinueritis retenta ſunt* (52). Viden? nihil in hac Chriſti propoſitione circumſcriptum eſt, quod ad poteſtatem adtinet ex rei natura & Eccleſiæ præſcripto exercendam. Quamobrem nemo erit, ſaltem inter Catholicos, qui ita deſipiat, ut peccatorum in pœnitentiali foro remiſſionem, aut retentionem politicæ poteſtati ſubeſſe adfirmet. Verum quæſo quodnam hanc inter & priorem illam Chriſti propoſitionem diſcrimen? Nullum equidem video; utraque æque infinita eſt. Si igitur internam in peccatores juriſdictionem dicimus a Chriſti inſtitutione ita comparatam, ut Principibus nefas ſit quidquam in illam exercere auctoritatis, an non idem de externa in fideles ceteros juriſdictione erit omnino ſtatuendum? Statuemus enimvero multo firmius, ſi qualem Chriſtus Eccleſiam ſuam eſſe voluerit, accurate conſideremus. Corpus quoddam illa eſt per totum late orbem diffuſum, ita tamen ut ſicuti unum corpus eſt, ita unus ei ſpiritus inſit (53). Heinc *Paullus: obſecro vos Fratres per nomen Domini Jeſu Chriſti, ut idipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata; ſitis autem perfecti in eodem ſenſu,*

 & in

(52) *Joh.* XX. 23.
(53) Ad Epheſ. IV. 4. *Unum corpus, unus ſpiritus.*

& in eadem sententia (54). Quæ quidem licet doctrinam, fideique decreta potissimum spectent, negari tamen nequit, quin ad disciplinam quoque jure ac merito pertrahi possint. Sunt certe quædam disciplinæ capita, in quibus particulares Ecclesiæ salva fide, atque adeo caritatis unitate inter se se dissentiunt; verum hæc cum numero pauca sint, tum etiam rerum, in quibus versantur, tenuitate non admodum notabilia. Ceterum etiam in disciplinæ rebus quoad fieri potest, servari expedit unam eamdemque ubique rationem, ne sententiarum quoque diversitas paullatim irrepat, quæ ad dissociandos animos plurimum valet; omnino autem id necesse est in iis, quæ vel cum fidei dogmatibus arctissime conjuncta sunt, vel ex Christi Domini ordinatione sunt constituta, vel ab Apostolis, aut generalibus Conciliis sancita, aut denique communi quadam, receptaque Ecclesiarum consuetudine comprobata. Fac enimvero, ex Principum nutu pendere Ecclesiasticam disciplinam; nihil amplius in ea firmum, nihil constans; sed pro cujusque Principis, eorumque, qui ipsi erunt a consiliis, arbitratu commutabuntur omnia in dies, atque evertentur. Alter communionem invehet sub utraque specie; alter festos dies imminuet; hic cœlibatum abrogabit, ille Quadragesimale jejunium de me-

dio

[54] 1. *Cor.* 1. 10.

dio tollet: erit qui Provincialia Concilia haberi velit; erit contra qui Episcopis ne suas quidem visitare diœceses permittat. Tum alius abolita revocabit; alius revocata abolebit. Nostrorum temporum mores ignoret oportet, qui me φαντασιας ludibrio, non ratione isthæc ominari existimet. An ergo credibile sit, Christum Ecclesiæ suæ tam male consuluisse, ut quum uno illam spiritu agi voluerit, eam tamen laicæ potestatis, a qua tanta tamque periculosa morum dissimilitudo metuenda erat, arbitrio commiserit? Quamquam non his opus est argumentis, quum *Paullus* quid hac in re sentiendum sit, palam fecerit. *Deus*, inquit ille (55) *in Ecclesia sua posuit primum Apostolos, deinde Prophetas, tum Pastores, & Doctores*. Ubi heic Reges? Ii tamen nominandi erant, ac primo quidem loco, nisi *Paullus*, cui Christi mens perspecta erat, omnem eis in Ecclesiæ potestatem adimere voluisset. Invicto hoc argumento utuntur *Bellarminus* (56) *Schwarzius* (57), ac *Podiensis* Antistes (58): præiverat autem illis S. *Johannes Damascenus* cujus hæc sunt verba [59]: *Penes Imperatores potestas non est, ut Ecclesiis leges sanciant. Attende quid dicat Apostolus:* quosdam qui-

(55) 1. *Cor.* XII. 28.
[56] *l.* 1. de *Rom. Pont. cap.* 7.
[57] *Instit. Jur. univ. p.* I. *Tit.* III. *Instruct.* 3. §. 3.
(58) *l. c. pag.* 288.
[59] *de Mag. Orat.* II.

quidem posuit Deus in Ecclesia, primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio Pastores & Doctores ad perfectionem Ecclesiæ: *non adiecit* Imperatores. *Verbum loquuti non sunt vobis Reges, sed Apostoli & Prophetæ, Pastoresque & Doctores. . . . Tibi parebimus, o Imperator, in his, quæ ad hujus sæculi negocia pertinent. . . . verum ad res Ecclesiæ statuendas Pastores habemus, qui nobis verbum loquuntur, atque Ecclesiastica instituta tradiderunt.*

XI. Erunt fortasse, qui quod nec naturali, nec divino jure adseri Principibus potest, in Ecclesiam, ejusque disciplinam imperium, ex ipsius Ecclesiæ concessione arcessant. Id saltem multi ex Protestantibus faciunt, qui Collegialia Ecclesiæ jura in Principes ab ipso Christianorum cœtu ultro delata fuisse non dubitant. Contra ego id factum nego; nego insuper fieri potuisse. Quid enim? Poterat ne Ecclesia, quam ipsi Christus regiminis formam præstituisset, eam immutare? juribusque divinitus sibi non tam traditis, quam præscriptis se se exspoliare, quin non injuriam modo, illamque gravissimam instititori suo atque adeo sponso inferret, sed aliam omnino ab ea, quam ille esse voluit, se criminose præstaret? Quod si tamen de sanctissima Ecclesia tantum facinus suspicari quis posset, an non cum Christi promissionibus id pugnat? *Ecce ego vobiscum sum,*

sum, inquit Christus, *usque ad consumationem sæculi*, utique ut Ecclesiæ suæ patrocinaretur, illamque ad præscriptam a se normam perpetuo servaret incolumem. Quæro jam, quo demum sæculo a se desciverit Ecclesia, suamque laicæ potestatem subdiderit? Non certe primo Christianæ æræ sæculo; illo enim Apostoli coegerunt Concilia, sacros celebrarunt conventus, a suffocato & sanguine, itemque ab idolothytis abstinere Christianos jusserunt; præscripsit insuper *Paullus*, ut accusationes *susciperentur in duobus vel tribus testibus*; vetuit idem *Paullus* fidelium caussas ad Ethnicorum tribunalia deferri; *Thessalonicensibus* vero præcepit, ut *operarentur manibus suis, ut nullius aliquid desiderarent* (60). Vides heic multa præter leges *Romanas*, multa etiam contra Imperatorum edicta fuisse ab Apostolis de disciplinæ capitibus constituta, ab illis ipsis, inquam Apostolis, qui obtemperandum esse sublimioribus potestatibus, atque adeo *principibus discolis* fideles gravissime monuerunt; ut nempe suo docerent exemplo, in rebus quidem civilibus parendum esse Principibus; at in iis, quas Ecclesiæ est sancire, nihil humanam potestatem sibi posse auctoritatis vindicare. Idem nobis argumentum præbet secundum tertiumque sæculum. Nam & duobus illis sæculis, atque adeo sub quarti ini-

tia

(60) I. *Thess.* IV. II.

tia Christiani cœtus suos, etsi Imperatorum edictis proscriptos frequentabant; & licet inter Collegia illicita censerentur, ac propterea *Julii Cæsaris*, atque qui eum consequuti sunt, Imperatorum legibus habere res communes, arcamque communem prohiberentur; semper tamen licere Ecclesiis existimarunt facultates ne immobilibus quidem bonis exceptis possidere; quod quum multi editis ad id libris ostenderint, præsertim vero auctor Italici operis prænotati: *del diritto libero della Chiesa di acquistare, e di possedere beni temporali* (61) necesse non est longa monumentorum recitatione confirmare. Id autem Christiani numquam fecissent, nisi ea illis persuasio fuisset Imperatores, quum illa in Ecclesiæ damnum juberent, non legitima uti potestate. Sed tertium Ecclesiæ sæculum aliud sane præclarissimum nobis hujusce rei suppeditat documentum Synodus scilicet *Africana*, cujus S. *Cyprianus* meminit (62), statuit, *ne quis de clericis, & Dei ministris tutorem vel curatorem testamento suo constitueret, itemque ne quis frater excedens ad tutelam, vel curam Clericum nominaret; ac si quis hoc fecisset, non offerretur pro eo, nec sacrificium pro dormitione ejus celebraretur*. Verum enimvero, ut *Fellus* apud *Anglos Cypriani* edi-

(61) Confer egregium hunc Scriptorem, præsertim *lib.* II. *cap.* II.

(62) *ep.* I. edit. Felli.

editor animadvertit (63), & *jure* Romano *tutela pupillorum pro munere publico habita, onus fuit, a quo nonnisi ex certis iisque gravissimis caussis lege definitis* (64) *excusatio concedebatur*. Has porro inter caussas non censebatur Ethnicum Sacerdotium, multoque minus Christianum, *quum minime exspectandum fuerit*, ut idem hæreticus adnotator monet, *ut privilegio aliquo tam peculiari ex indulgentia Ethnicorum Imperatorum fruerentur Sacerdotes Christiani*: *Africani* tamen Episcopi vi canonum caveri potuisse existimarunt, ne Christianus aliquis id oneris cuiquam de clero vellet imponere, idque sub pœnis, quas nuper audivimus; non alia certe de caussa, nisi quod vel ipsam publicam Ecclesiæ disciplinam adeo non subesse Imperatorum legibus firmissime sentiebant, ut potius posset Ecclesia illis in suæ disciplinæ sanciendis canonibus derogare. Sæcula jam triumphantis Christianæ fidei recolamus. Occurrunt statim sæculo quarto *Osius*, *Hilarius*, *Athanasius*, *Gregorius Nazianzenus*, *Ambrosius* sanctissimi doctissimique Ecclesiæ Patres, qui ipsis Imperatoribus, eorumque præfectis quanta esset Ecclesiasticæ potestatis dignitas, quamque ab omni Principum dominatione soluta liberaque, assentatorum aulas celebrantium nihil veriti judicia, atque obtrectationes pa-

lam

(63) *in not. ad cit. ep.* I.
(64) *Instit. lib.* I. *Tit.* XXV.

lam edixerunt. *Osii* hæc sunt ad *Constantium* scribentis (65): *ne te rebus misceas ecclesiasticis, nec nobis his de rebus præcepta mandes, sed a nobis potius hæc ediscas. Tibi Deus Imperium tradidit: nobis Ecclesiastica concredidit, ac quemadmodum qui tibi Imperium surripit, Deo ordinanti repugnat; ita metue, ne si ad te Ecclesiastica pertrahas, magni criminis reus fias.* Reddite, *scriptum est*, quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo. *Neque nobis igitur terræ imperare licet; neque tu adolendi habes potestatem. Hilarius* vero *lib.* 1. ad eumdem *Constantium* ajebat: *provideat & decernat clementia tua*, ut omnes *se ubique judices, quibus provinciarum administrationes creditæ sunt, ad quas* SOLA *cura & sollicitudo* PUBLICORUM *negociorum pertinere debet, a religiosa se observantia abstineant; neque posthac* PRÆSUMANT *atque* USURPENT (quantum ab illa Pseudo-politicorum sententia, quæ ad sacratiora Principum jura id revocat *Hilarius* aberat?) *ut putent se caussas cognoscere Clericorum.* Eadem fuit *Athanasii* mens. Audiamus illum in epistola ad *Solitarios* de eodem *Constantio* loquentem: *quare dum simulat Ecclesiasticum se curare Canonem, omnia contra canonem agere molitus est ..... Quis Canon præcipit, ut e Palatio Episcopus mittatur? Quis tradidit Comites, inconsideratosque spadones ecclesiasticis præesse rebus? ......*

Quan-

(65) *Apud* S. Athan. *in ep. ad solit.*

Quandonam a sæculo res hujusmodi audita est? Quandonam Ecclesiæ decretum ab Imperatore accepit auctoritatem? Quid vero *Nazianzenus?* Non solum ille in oratione, qua Imperialis Præfecti minis perterritos civium suorum animos erexit, postquam multa pro sua auctoritate liberrime disseruisset, quid vero, inquiens, *vos Principes, & Præfecti?... Quid igitur dicitis?..... Nam vos quoque potestati meæ, meisque subselliis lex Christi* SUBJECIT. IMPERIUM ENIM IPSI GERIMUS; *Addo etiam* PRÆSTANTIUS; *nisi vero æquum est, spiritum carni fasces submittere, & cœlestia terrenis cedere;* Præfectum hisce deinde verbis adloqui pergit: *non dubito quin hanc dicendi libertatem in optimam partem adcepturus sis, utpote sacri mei gregis ovis sacra, magnique Pastoris alumna* (non dominus, legumve lator); verum etiam quum *Æxius*, & *Alypius*, ne Ecclesiæ legatam a matre hæreditatem persolverent, nescio quas Imperatorum leges in medium adferrent, illis in hæc verba rescripsit (66); *extraneas leges reijcientes nostris servite.* *Ambrosius* denique ad Imperatorem *Valentinianum* juniorem ita perscripsit (67): *Si vel Scripturarum seriem divinarum vel vetera tempora retractemus, quis est, qui abnuat, in caussa fidei, in caussa, inquam,*

fidei

(66) Ep. LXXX.
(67) Ep. XXI. nov. edit.

fidei (68), *Episcopos solere de Imperatoribus Christianis, non Imperatores de Episcopis judicare. Eris Deo favente etiam senectutis maturitate provectior; & tunc de hoc censebis, qualis ille Episcopus sit, qui laicis jus Sacerdotale substernet.* Digna sane sententia, quam Episcopi omnes diligenter attendant! Eadem fuit sæculo quincto Ecclesiæ doctrina. Mitto *Isidorum Pelusiotam*, qui quum Sacerdotium animæ, corpori Regnum comparet (69), Sacerdotium Regno subdere nequaquam potuit, nisi quis forte corporis animæ imperare contendat. Nihil ad explicandum utriusque potestatis discrimen fingi illustrius potest, quam quod duo *Romanæ* Sedis Pontifices, iique in Sanctorum fastos relati tradiderunt, *Felix* II. & *Gelasius* I., ille in epistola ad *Zenonem* Augustum, hic in litteris ad *Anastasium* Imperatorem. „ Puto, quod

(68) Cave, credas, heic *Ambrosium* eas solum caussas designare, quæ ad fidei dogmata pertinent: paullo antea dixerat: *Augustæ memoriæ Pater tuus non solum sermone respondit, sed etiam legibus suis sanxit, in caussa fidei vel ecclesiastici alicujus ordinis eum judicare debere, qui nec munere impar sit, nec jure dissimilis.* Quum ergo ad hæc ipsa Scripturarum, ac Christianorum monumentorum auctoritate confirmanda addat, quæ supra recitavi, palam est, *caussarum fidei* nomine heic easdem intelligi quas nuper vocaverat *caussas fidei vel ecclesiastici alicujus ordinis*, caussas nempe fidei ac disciplinæ.

(69) Lib. III. ep. 239. *Ex Sacerdotio & Regno rerum administratio conflata est, quamvis enim permagna utriusque differentia sit [illud enim veluti anima est, hoc veluti corpus] ad unum tamen & eumdem finem tendunt, hoc est ad animarum salutem.*

„ quod vobis ſine ulla dubitatione ſit uti-
„ le, ſi Eccleſiam Catholicam veſtri tempo-
„ re principatus ſinatis uti legibus ſuis, nec
„ libertati ejus quemquam permittatis obſi-
„ ſtere, quæ Regni vobis reſtituit poteſta-
„ tem. Certum eſt enim hoc rebus veſtris
„ eſſe ſalutare, ut quum de cauſſis Dei a-
„ gitur, juxta ipſius conſtitutum regiam vo-
„ luntatem Sacerdotibus Chriſti ſtudeatis
„ ſubdere, non præferre, & ſacroſancta per
„ eorum Præſules diſcere potius quam do-
„ cere, Eccleſiæ formam ſequi, non huic
„ humanitus ſequenda jura præfigere, neque
„ ejus ſanctionibus velle dominari, cui De-
„ us voluit clementiam tuam piæ devotio-
„ nis colla ſubmittere, ne dum menſura cœ-
„ leſtis diſpoſitionis exceditur, eatur in con-
„ tumeliam diſponentis." Ita *Felix*. „Duo
„ ſunt, Imperator Auguſte, quibus princi-
„ paliter mundus hic regitur, auctoritas ſa-
„ cra Pontificum & regalis poteſtas. In qui-
„ bus tanto gravius eſt pondus Sacerdotum,
„ quanto etiam pro ipſis Regibus in divino
„ reddituri ſunt examine rationem. Noſtri
„ enim, Fili clementiſſime, quod licet præ-
„ ſideas humano generi dignitate, rerum ta-
„ men præſulibus divinarum devotus colla
„ ſubmittis, atque ab eis cauſſas tuæ ſalutis
„ expetis, inque ſumendis cœleſtibus Sacra-
„ mentis, eiſque, ut competit, diſponendis,
„ ſubdi debere te cognoſcis religionis ordi-

„ ne

„ ne potius quam præeſſe. Noſti itaque in„ter hæc ex illorum te pendere judicio, „ non illos velle ad tuam redigi volunta„tem. Si enim quantum ad ordinem perti„net publicæ diſciplinæ cognoſcentes impe„rium tibi ſuperna diſpoſitione collatum, „ legibus tuis ipſi parent religionis Antiſti„tes.... quo, rogo, te decet affectu eis o„bedire, qui pro erogandis venerabilibus „ ſunt adtributi myſteriis. “ Hactenus *Gelaſius*. Ex ſexto & ſeptimo ſæculo nihil habeo, quod urgeam; antiquam tamen & ab Apoſtolis atque adeo a Chriſto ipſo derivatam perſeveraſſe doctrinam ſequentium ſæculorum traditio nos docet. Quid octavo ſæculo ſenſerit *Damaſcenus*, antea vidimus (70). Ante illum eadem diſertiſſime tradidit *Gregorius* II. in epiſtola ad *Leonem Iſaurum* (71): *non ſunt* (en ejus verba) *Imperatorum dogmata, ſed Pontificum, quoniam Chriſti ſenſum nos habemus. Alia eſt Eccleſiaſticarum ordinationum inſtitutio, alia intelligentia ſæcularium: In adminiſtrationibus ſæculi.. ... quem habes ſenſum, in ſpiritalibus dogmatum*

(70) Neque tamen eo ſolum loco id docuit *Damaſcenus*. Nam in prima quoque de imaginibus oratione *Imperatoris*, inquit, *edicto obtemperari non permittemus* (de ſacris tollendis Imaginibus, quarum uſus profecto caput eſt diſciplinæ) *Patrum conſuetudinem evertere conantis; neque enim Religioſorum fuerit Imperatorum Eccleſiaſticas convellere ſanctiones .... ligandi atque ſolvendi poteſtatem non Regibus tradidit Chriſtus, ſed Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus, & Paſtoribus, atque Doctoribus.*

(71) *Ep.* II. *T.* IV. *Conc. Hard. pag.* 14.

tum administrationibus habere non potes. Et ecce tibi scribo discrimina palatii, & Ecclesiarum, Regum & Pontificum. Agnosce illa & salvare, nec contentiosus esto. Nam quemadmodum Pontifex introspiciendi in palatium potestatem non habet, ac dignitates Regias deferendi; sic neque Imperator in Ecclesias introspiciendi, & electiones in clero peragendi, neque consecrandi, vel symbola Sacramentorum administrandi, sed neque participandi absque Sacerdotis opera; sed unusquisque nostrum, in qua vocatione vocatus est a Deo, in ea maneat. Vides Imperator, Pontificum, & Imperatorum discrimen. Similia Sæculo IX. legimus in geminis duorum *Romanorum* Pontificum epistolis[1]. *Quum ad verum ventum est* (ita S. *Nicolaus* I. in litteris ad *Michaelem* Imperatorem) *ultra sibi nec Imperator jura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatoris usurpavit, quoniam idem mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus, sic actibus propriis, & dignitatibus distinctis, officia potestatis utriusque discrevit, propria volens medicinali humilitate sursum efferri, non humana superbia rursus in infernum demergi, ut & Christiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices, pro cursu temporalium tantummodo rerum, Imperialibus legibus uterentur, quatenus spiritualis actio a carnalibus distaret incursibus, & ideo militans Deo minime se negotiis sæcularibus implicaret, ac vicissim non ille rebus divi-*

divinis præsidere videretur, qui esset negotiis sæcularibus implicatus (72). *Johannes* vero VIII. *ad Sacerdotes*, inquit (73), *Deus voluit, quæ Ecclesiæ disponenda sunt, pertinere, non ad sæculi potestates, quas si fideles sunt, Ecclesiæ suæ Sacerdotibus voluit esse subjectas. Non sibi vindicet alienum jus & ministerium, quod alteri deputatum est, ne contra eum tendat abrumpi, a quo omnia constituta sunt, & contra illius beneficia pugnare videatur, a quo propriam consecutus est potestatem*. De sequentibus sæculis certior res est, quam ut productis Patrum Pontificumque testimoniis comprobari debeat. Unum tamen alterumve ex duodecimo sæculo proferam. *Quando Ecclesia*, inquit, *Goffridus Vindocinensis* (74), *sæculari potestati subjicitur, quæ antea Domina erat, ancilla efficitur, & quam Christus Dominus dictavit in Cruce, & quasi propriis manibus de suo sanguine scripsit, chartam libertatis amittit*. Sed præterire nefas est, quæ in epistola ad Imperatorem Orientis *Innocentius* III. perscripsit: „ad firmamentum cœli, hoc est, „ universalis Ecclesiæ, fecit Deus duo luminaria magna, id est, duas instituit dignitates, quæ sunt Pontificalis auctoritas, „ & Regalis potestas: sed illa quæ præest „ diebus, idest, spiritualibus, major est; „ quæ

(72) *Cap.* cum verum 6. *dist.* 96.
(73) *Cap. si* Imperator §. *dist.* 96.
(74) *in opusc. ad* Callist. *Pap. c.* 6.

„ quæ vero carnalibus, minor, ut quanta „ eſt inter Solem & Lunam, tanta inter „ Pontifices, & Reges differentia dignoſca„ tur (75). „ Quid quæſo traditione conſtabit, ſi in dubium vocetur, quod tot incorruptis & integris teſtibus adſeruimus? Ut igitur concludamus, adeo falſum eſt, humano jure, ſeu libera Eccleſiæ conceſſione Principibus tributam fuiſſe in Eccleſiæ negocia, decreta, ac miniſtros poteſtatem, ut ne tribui quidem poſſe numquam non creditum fuerit.

XII. At enim Eccleſia in Republica eſt. Audio adagium, *Optati Milevitani* verbis præter immo & contra ſpectatiſſimi Patris ſententiam a Pſeudo-politicis concinnatum; verum quid in rem præſentem recte ſapienterque colligi exinde poſſit, nequaquam perſpicio. Atque equidem de *Optati* mente in *Antifebronio* accurate eſt a me diſputatum; quum tamen in *Podienſis* Antiſtis librum inciderim, in quo nonnulla ab aliis, quod noverim, non animadverſa, ad explicandum *Optati* locum ſcitiſſime adferuntur (76), quæ ibi dicta a me fuerunt, enucleatius proponam. *Donatiſtis* exprobraturus *Optatus* arrogantiam impudentiamque *Donati*, qui quum *Conſtans* Imperator in *Africam Paullum* ac *Macarium* miſiſſet opem argento pauperibus latu-

(75) *Cap.* Sollicitæ *de Major. & obed.*
(76) Defenſe des Actes etc. *p.* II. *cap.* XIII. *pag.* 418. *ſeqq.*

laturus, furens dixerat, nihil esse Imperatori cum Ecclesia commune, *& de fonte levitatis suæ multa maledicta effuderat* (hoc enim erat *Optati* propositum) primum ait, *Donatum* (77) *jam tunc meditatum fuisse contra præcepta Apostoli* Paulli *potestatibus & Regibus injuriam facere, pro quibus, si Apostolum audiret, quotidie rogare debuerat*, addit deinde peculiarem aliam caussam, cur *Donati* facinus in *Romanorum* Imperatorum arguendum foret atque damnandum; *non enim*, inquit, *Respublica in Ecclesia est, sed Ecclesia in Republica*. Ubi *Reipublicæ* nomine nonnisi Imperium *Romanum* fuisse ab *Optato* designatum ipse suimet interpres explicat, continenter addens, *idest in Imperio Romano*. Porro quid heic Imperium *Romanum?* Non certe Imperii dominatus, ac potestas; sed *Romanæ* ditionis regiones; quo sensu Cæsar dixerat (78): *Populi Romani imperium finit Rhenus*. Nam *Optatus Ecclesiam* PER OMNEM ORBEM ROMANUM (en *Romanum* Imperium) *caput tulisse sub toto Cœlo* paullo antea animadverterat; in eo præterea quem perpendimus, loco quum de Imperio *Romano* addat mentem suam disertius explicaturus, *quod Libanum appellat Christus in Canticis Canticorum, quum dicit:* Veni sponsa mea inventa de Libano, *idest de Imperio Romano;* palam

(77) *Lib.* III. *de schism. Donat.*
(78) *Lib. IV. de Bello Gall. cap.* XVI.

palam eſt illum non de *Romani* Imperii poteſtate loquutum, ſed de ejus Provinciis, ex quibus Chriſtus Eccleſiam ſuam in extremo judicii die eſſet ad cœleſtem coronam evocaturus (79). Recte autem *Optatus* dixit, Eccleſiam *in Republica eſſe*, ideſt in *Imperio Romano*. Nam antequam *Romanum* Imperium Chriſtianis diſciplinis imbueretur, erat illud juxta *Danielis* vaticinia conſtitutum, confirmatumque; deinde quo tempore *Optatus* ſcribebat, non omnes Imperii Regiones Chriſtum ſequebantur; immo plurimæ in idolorum cultu perſtabant; denique Eccleſiæ diuturnitatem Imperii diuturnitati non exæquandam modo, ſed veluti illigatam *Optatus* cenſebat. Verum abſit, ut hæc efficiant, non Im-

(79) Egregia eſt hanc in rem *Podienſis* Epiſcopi animadverſio. Obſervat ille, veteres in ea fuiſſe ſententia, ut *Romanum* Imperium uſque ad Antichriſti perſequutionem, atque adeo ad mundi finem crederent duraturum. Inſignis eſt hac de re *Tertulliani* locus in Apologetico. *Eſt*, inquit ille, *& alia major neceſſitas nobis orandi pro Imperatoribus, etiam pro omni ſtatu imperii, rebuſque* Romanis; *quod vim maximam univerſo orbi imminentem, ipſamque clauſuram ſæculi acerbitates horrendas minitantem* Romani *Imperii commeatu ſcimus retardari, nolumus experiri, & dum precamur differri*, Romanæ *diuturnitati favemus . . . oramus pro* Imperatoribus, *pro miniſtris eorum, & Poteſtatibus ſeculi, pro rerum quiete*, PRO MORA FINIS. In libro quoque ad *Scapulam* ait idem *Tertullianus*: *neceſſe eſt ut Chriſtianus ſalvum velit* Imperatorem, *quouſque ſeculum ſtabit*. TANDIU ENIM STABIT IMPERIUM. Hoc *Optatus* quoque ſpectavit, dum ait, *Libanum* appellatum a Chriſto *Romanum* Imperium *in canticis canticorum, quum dicitur: Veni Sponſa mea inventa de Libano*; indicatque mundi Imperii ruinam ſequuturum.

Imperium Ecclesiæ, sed Ecclesiam Imperio ex *Optati* sententia subesse. Certe (præterquam quod caussæ, cur Ecclesiam in Republica dixisse *Optatum* vidimus, id per se se ostendunt) duo sunt, quæ ejus mentem clarissime patefaciunt: Primum est, Ecclesiam quam eo loco *Optatus* nominat, Ecclesiam universam esse non posse, sed eam tantummodo, quæ in Imperii *Romani* regionibus coaluerat; in superiore autem libro (80) dixerat idem *Optatus*, *eam esse Ecclesiam Catholicam*, *quæ est in toto terrarum orbe diffusa*, nempe cum in *Romano* Imperio tum extra illud, apud *Seres*, *Getas*, *Persas*, aliasque barbaras gentes, quas omnes Evangelii luce perpetuo privandas, atque a divinis promissionibus excludendas, non sine intolerabili errore existimasset: quomodo ergo hæc ab *Optato* in *Republica esse*, idest *in Imperio* Romano dici nisi absurde potuisset? Alterum est, *Optatum* illud de Ecclesia in Republica veluti Imperio *Romano* proprium & peculiare commemorasse, nec aliis commune gentibus, apud quas non tanta, quanta in *Romanorum* Imperio, aut amplitudine propagata, aut firmitate solidata, aut auctoritate defensa florebat Ecclesia: quare addit: *idest de Imperio* Romano, *ubi & Sacerdotia sancta sunt*, *& pudicitia*, *& virginitas*, *quæ in barbaris gentibus non sunt*, *& si essent*, *tu-*

ta

(80) *lib.* II. *cap.* 2.

ta esse non possent. Nimirum nec illa de harum gentium dominatione præcesserant oracula, quæ de *Romano* Imperio, nec ad earum diuturnitatem, exigenda erat Ecclesiæ diuturnitas, quemadmodum *Optatus* cum aliis antiquis Patribus de Imperio *Romano* opinabatur. Jamvero quis non videat potestatis jura apud omnes gentes eadem esse, quæ apud Rempublicam, Imperiumque *Romanum*? Quare si Ecclesiam in Republica esse idem *Optato* fuisset quod Ecclesiam parere Reipublicæ, Ecclesia quoque in barbararum gentium imperio sita sub earum juribus exstitisse dicenda esset; ut nihil hac in re habuisset *Optatus*, quod tanquam *Romani* Imperii proprium & singulare extolleret.

XIII. Ceterum axioma illud: *Ecclesia est in statu* a politicis ex verbis *Optati* perperam usurpatis confictum falsa multa sumit; multa etiam inducit. Quum enim dicitur Ecclesia in statu esse, non status in Ecclesia, comparari Ecclesia & status inter se possunt vel temporis ordine, vel locorum amplitudine, vel utriusque potestatis natura. Porro qui Ecclesiam a Christo constitutam quemadmodum *Optatus* fecit, cum Imperio *Romano* contendit, hocque antequam synagoga depulsa florere illa coepisset, non stabilitum modo fuisset, sed & latissime per omnem fere terrarum orbem fines suos protulisse considerat, facile Ecclesiam adtento

temporis ordine in ſtatu, non in Eccleſiæ ſtatum collocabit. Ego vero in ſecunda *Antifebronii* editione (81) Eccleſiam ex Patrum ſententia oſtendi in *Abele* cœpiſſe, noſtramque cum illa unam eamdemque Eccleſiam efficere. Quapropter dubio procul Eccleſia Politicas in lege naturæ omnes ſocietates, quæ ſive ante diluvium ſive poſt diluvium coaluerunt, tempore antecedit. Neque id minus de ſcriptæ legis Eccleſia exploratum eſt. Nam longe antequam *Hebræa* gens Rempublicam quamdam conflaret, Deus illam ex omnibus nationibus ſegregaverat præſcripta circumciſionis nota, qua veluti populus ejus proprius inſigniretur. Ubi vero Babylonica captivitate, ac *Seleucidarum* primo, *Romanorum* deinde atque *Herodis* dominatione adflicta, ac pene collapſa *Hebræorum* Reſpublica fuit, Eccleſia tamen ſtetit, nec ante defecit, quam in Chriſtianam Eccleſiam tranſiret (82). *Nec* enim, ut recte S. *Auguſtinus* (83), *quia pro temporum varietate nunc factum adnunciatur, quod tunc futurum prænunciabitur, ideo fides ipſa variata, vel ſalus diverſa eſt*. Eccleſia igitur, ſi rem accurate perpendimus, *ſtatu* antiquior eſt. Immo quæ poſt beatiſſimum Chriſti adventum conſtituta eſt Eccleſia, quum eadem ſit, quæ præteri-

(81) *Diſſ.* I. *Cap.* 1.
(82) Confer *Podienſem* Epiſcopum *l. c.* 424. *ſeqq.*
(83) *Ep.* CII. *al.* 49.

teritorum temporum Ecclesia, ubi Imperium aliquod Regnumve ingreditur falsis Religionibus deditum, nonnisi jus suum recuperat, quod idolorum cultus, ac superstitio illi eripuerat. Nam quum homines, vera Religione deserta, Ecclesiam, in cujus gremio societatem inierant, per summum nefas ejecerint, Ecclesia in regiones superstitioso cultu contaminatas invecta non tam illas adire dicenda est, quam eo redire, unde malitia hominum facta fuerat extorris. Fac tamen, Ecclesiam reapse status constitutione posteriorem esse: quid tum? (84) Ecclesia erit in statu, sed ob praecipuam ejus felicitatem, Dei nempe, divinarumque rerum cognitionem, morum integritatem, sempiternamque denique beatitatem, quam illa non admissa numquam obtinuisset: erit in statu; sed singulari Dei optimi maximi beneficio, cui pares gratiæ non dicam referendæ, sed ne habendæ quidem erunt: erit in statu, sed ea, quam Christus instituit iis, inquam ornata juribus, quæ vetant statum suam in illam exercere potestatem. Quid vero si locorum spatia quibus Ecclesia statusque continentur, libeat adtendere? Tum profecto quisque intelliget, statum potius in Ecclesia esse, quam in statu Ecclesiam. Quum enim Ecclesia Catholica sit ac totum per orbem diffusa, eaque illius amplitudo, ut ne *Romanorum* qui-

(84) Vide appellatum *Podiensem* Episcopum p. 426. *seq.*

quidem aut *Græcorum* Imperia tot umquam gentibus ſint dominata, ecquis ſtatus ſuæ ditionis terminos eo uſque protendet, ut illis univerſam Eccleſiam circumſcribat? Heinc enimvero illud fit, quod paullo antea animadverti, nullum eſſe ſtatum, qui in Eccleſiam jus ſibi arrogare audeat poteſtatis, atque regiminis, quemadmodum nullus eſt, qui ſingularibus Eccleſiis in aliorum ſtatuum ditione conſtitutis leges præſcribere poſſit. Singulæ ſcilicet Eccleſiæ in quorumcumque demum Principum regionibus ſitæ ſint, unam demum Chriſti Eccleſiam conflant, nonniſi ab eo adminiſtrandam, cujus tam late pateat auctoritas, quam totus orbis (85). Supereſt ut in ea Eccleſiæ cum ſtatu comparatione utriuſque poteſtatis indoles conſideretur. Harum autem poteſtatum duplex inſtitui poteſt contentio, eorum primo qui utrique ſubiecti ſunt poteſtati, cum iiſdem poteſtatibus; ipſarum deinde poteſtatum inter ſe ſe. Atque ſi prior illa fiat comparatio, cum Eccleſia erit in ſtatu, tum ſtatus in Eccleſia. Quemadmodum enim Chriſtiani,

(85) Pulchre appellatus *Podienſis* Epiſcopus p. 430. *Un Gouvernement de cette nature exige une autoritè auſſi ètendue que l' Egliſe. Il ne peut convenir a un Etat, dont la Puiſſance ne pouvant donner des loix aux Egliſes ſituèes dans territoire ètranger, n' en peut donner conſèquemment a celle qui eſt dans le ſien. En ſe l' aſſujetiſſant, il la dèmembreroit de l' Egliſe univerſelle. Elle ſeroit alors dans l' Etat, mais pour ètre une Egliſe ſchiſmatique, une Synagogue de l' Antechriſt.*

ni, qui de Ecclesia sunt, quum cives pariter sint, Principis, Imperiique legibus parere omnino tenentur, (quod etiam præcipuum quoddam Ecclesiæ dogma est a Christo, ejusque Apostolis sæpe inculcatum); ita cives qui de statu sunt, quum Christiani item sint, Ecclesiæ decretis debent obtemperare. Quod si potestates ipsæ inter se conferantur; vel civilis potestas Ecclesiasticæ in iis, quæ spiritalia sunt dicenda erit obnoxia. Sicque status erit in Ecclesia, non autem Ecclesia in statu; vel certe utraque potestas erit ab alterius imperio libera ut nec status in Ecclesia, nec Ecclesia in statu sit. Nos priorem illam sententiam, quæ civilem Ecclesiasticæ potestati in spiritalibus subdit, scripturis, Patribusque maxime consentaneam censemus. Si enim Regnum corpori, animæ sacerdotium adsimilatur, quod ex *Pelusiota* intelleximus; si debent Principes *juxta Dei constitutum regiam voluntatem Sacerdotibus subdere, Ecclesiæ formam sequi, non huic humanitus sequenda jura præfigere*, immo illi *piæ devotionis colla submittere* uti ajebat *Felix* II.; si Imperatores *licet præsideant humano generi dignitate, rerum tamen Præsulibus divinarum devoti colla submittunt, illosque decet affectu eis obedire, qui pro erogandis venerabilibus sunt adtributi misteriis*, quemadmodum *Gelasius scripsit*; si nemo *abnuat, in caussa fidei Episcopos solere de Imperatoribus Christianis, non Imper-*

peratores de Episcopis judicare, (quæ verba *Ambrosii* sunt) an non traditioni magis consentiunt, qui civilem potestatem etsi in politicis rebus supremam, in rebus tamen spiritalibus Ecclesiasticæ obnoxiam statuunt, quam qui alteram ab altera nequaquam pendere arbitrantur? Si tamen Politici alteri sententiæ ex falsis præconceptis opinionibus malunt, quam nostræ adsentiri, id demum, uti nuper monui, dicere illos oportebit, neque Ecclesiam in statu esse, neque in Ecclesia statum.

XIV. Ergo, inquies, status erit in statu. Ajo: sed quid heic absurdi? Geminam eamque summam in eodem genere potestatem si adserueris, repugnantiam video; at quid quæso recte adversum rationi dixerit, qui duas, supremasque, sed in diverso plane genere potestates adstruat? „ An non, „ inquit doctus *Zalwein* (86) statum in sta„ tu, qualem nos Catholici defendimus, a„ gnoverunt gentiles *Romani? Dionysium Ha„ licarnasseum audiamus. Pontifices de omni„ bus caussis ad sacra pertinentibus judicant, „ novas leges de sacris condunt, Ministros Sa„ crorum in officio continnent: si quemquam „ advertant dicta sua contemnere, eum mul„ ctant pro delicti magnitudine. Ipsi nullius „ potestati sunt obnoxii, nec tenentur ad red„ dendam rationem vel senatui, vel populo*

„ (87)

(86) T. III. pag. 432.

„ (87). En ſtatum in ſtatu *Romano!* Quid
„ de Romano-Catholicis Imperatoribus di-
„ cam? *Juſtinianus* audiatur: *promulgavimus*
„ *Edictum, ita ut nullo modo mutaverimus ſta-*
„ *tum eccleſiaſticum, in omnibus ſervato uni-*
„ *tatis ſtatu Eccleſiarum cum Papa Romano.*
„ *Non patimur, ut quidquam eorum, quæ ad*
„ *Eccleſiaſticum pertinent ſtatum, non enim*
„ *ad* Romani *Pontificis referatur beatitudinem,*
„ *cum ſit caput omnium Dei ſacerdotum, vel*
„ *eo maxime, quod quoties in his locis hære-*
„ *tici pullularunt, ſententia & recto illius Se-*
„ *dis judicio coerciti ſunt* (88). Circumſpi-
„ ciamus orbem univerſum, & vix ullum
„ erit regnum, vix ulla provincia, quæ-
„ cumque forma regiminis in iis domine-
„ tur, in quo non plures ſtatus ſtatum Re-
„ gni & Reipublicæ conſtituant, prout ex
„ *Archontologia Coſmica* diſcere licebit. Aut
„ enim regimen Monarchicum ponimus? Num
„ quis in orbe univerſo Monarcha indivi-
„ ſum, ac independens exercet regimen,
„ nec ſtatibus, nec Primoribus aut Parla-
„ mentis adligatum? quin ſtatus iſti, quo-
„ cunque nomine compellentur, jura habe-
„ ant ſpeciali ac ſeparata, quæ infringere
„ non liceat Principi. Aut Ariſtocratiam po-
„ nimus? Deus formam regiminis Ariſtocra-
„ tici *regularis*, hæc profecto rara eſt, &
„ de

(87) *Lib.* 2.
(88) *in ep. ad Patriarch. Conſtantinop. an.* 528.

„ de ultimis finibus terræ. Vel ſolos con-
„ fœderatos ſtatus *Belgii* intueamur, & apud
„ nos non tam Rempublicam, quam potius
„ *Syſtema Civitatum*, ut vocant, & eo ipſo
„ *Statum in Statu* deprehendemus. Aut re-
„ gimen *Democraticum* hodiernum ante ocu-
„ los ponimus? Præterquam quod hoc non
„ ex omni parte ſit regulare, facile diſpi-
„ citur, hodiernis moribus tot in ſtatu De-
„ mocratico eſſe quaſi ſtatus, quot ſunt tri-
„ bus, in quas regimen iſtud dividitur. Aut
„ demum formas regiminis *irregulares* ſive
„ ex defectu *formæ*, ſive *nexus* tales, præci-
„ pue *ſyſtemata Civitatum* intuemur, quales
„ ſunt in *Belgio*, in *Anglia*, in *Suecia*, *Po-
„ lonia*, quidni etiam in *Germania?* Et in
„ his omnibus *Statum in Statu* offendemus.
„ Habent e.g. ſtatus fœderati *Belgii* ſua ju-
„ ra in ordine ad univerſam Rempublicam,
„ habent ſua jura independentia ad ſingulas
„ provincias. Habent ſtatus Imperii *Roma-
„ no Germanici* ſua jura reſpective ad Sta-
„ tum Imperii univerſum, habent ſua jura
„ cum ordine ad ſua territoria. In eadem
„ Republica conſtituuntur diverſi generis Of-
„ ficiales, quorum aliqui præſunt cameræ
„ Principis, alii Judiciis, alii commerciis,
„ alii rei monetariæ. Habent hi ſinguli fi-
„ nem generalem, nempe felicitatem Rei-
„ publicæ univerſalem, ſed ſimul ſuos fines
„ particulares, & tamen pacifice invicem
„ com-

„ compatiuntur, & ita invicem connectun-
„ tur, ut in fine ultimo veluti in centro
„ conveniant. Quidni in eadem Republica
„ plures status e. g. ecclesiasticus & Politi-
„ cus se invicem compatiantur? qui etsi ha-
„ beant diversos fines particulares, nihilo-
„ minus in fine universali conspirant." Sed
„ de hac quæstione satis dictum esto (89).

C A-

(89) Vide *Antifebron. diss.* I. *cap.* I. Auctoresque ibi indicatos.

CAPUT II.

Præcipua quæstio proponitur, penes quem Ecclesiastici status potestas sit; tum potestatem clavium ostendimus neque universæ Ecclesiæ, seu cœtui Fidelium, neque toti Ecclesiæ quam Febronius regentem *vocat fuisse a Christo seu promissam.* Matth. XVIII. *seu traditam* Joh. XXI. *sed soli* Petro.

I. QUoniam statum esse Ecclesiam, ac summa quidem præditum potestate, quæ *clavium potestas* dici consuevit (1), hactenus demonstravimus, illud continuo disquirendum occurrit, penes quem sit hujusce status Potestas. Ut tamen rem ex ordine prosequamur, animadvertendum est, bis fuisse clavium potestatem a Christo collatam. Nimirum quum promisisset Apostolis illud apud *Matthæum* verbis (2): *quæcumque alligaveritis &c.*, illam deinde ipsis proxime detulit, dum

(1) *Clavium potestatem* heterodoxi Scriptores variis modis, atque a Christi institutione, Patrumque doctrina prorsus alienis non tam interpretantur, quam deformant, aut potius de medio tollunt. Verum quum *Febronius* Catholicorum in hac parte explicationem sequatur, claviumque potestate Ecclesiasticam potestatem designatam a Christo fuisse adsentiatur, non est cur hæreticorum nugas longiori sermone propulsemus. Adeat qui plura de his vult, *Gretserum* in Controversiarum *Bellarmini* defensione ad *lib.* I. *de Rom. Pont.* cap. 13. & *Zalwein T.* II. *pag.* 16. *seq.* ac T. IV. *pag.* 9. *seqq.*

(2) *Matth. XVIII.*

dum illos post resurrectionem adloquens, *sicut*, inquit, *misit me Pater*, *& ego mitto vos* (3). Nec mirum hancce potestatem fuisse Apostolis a Christo *immediate* traditam. Nam, uti sapienter cum *Bellarmino*, aliisque Doctoribus argumentatur eximius *Suarius* (4) „ hæc potestas cum aliis, quæ in Apo-
„ stolis fuerunt, erat de intrinseca ratione
„ Apostolici muneris, quod est supremum
„ in Ecclesia juxta illud I. ad Corinth. 12.
„ *Et quosdam quidem posuit in Ecclesia pri-*
„ *mum Apostolos &c.* Ubi D. *Thom. Majo-*
„ *res*, inquit, *Ministri in Ecclesia sunt Apo-*
„ *stoli*, *ad quorum officium tria pertinent*, *quo-*
„ *rum primum est auctoritas gubernandi fide-*
„ *lem populum &c.* Pertinet ergo hæc pote-
„ stas intrinsece ad munus Apostolicum :
„ Christus autem immediate contulit omni-
„ bus Apostolis dignitatem, & munus Apo-
„ stolicum, ut sumitur ex *Lucæ 6.* & *Johan.*
„ *6.* Unde cum post Christi mortem loco
„ *Judæ* sufficiendus esset unus Apostolus,
„ cæteri non ausi sunt creare illum, sed de-
„ signare personas, & a Christo petierunt,
„ ut quem ipse eligeret, & institueret, de-
„ clararet. Fuit ergo illa dignitas imme-
„ diate a Christo data ; ergo & jurisdictio
„ illi intrinsece annexa : juxta illud, *qui*
„ *dat formam*, *dat consequentiam*. Quamo-

(3) *Joh. XX.*
(4) *de Censur. disp. I. sect. II. n. 9.*

„ brem *Paulus* ficut ab ipso Christo Apo„ stolus factus est (Juxta illud ad Galat. 1. „ *Non ab hominibus, neque per hominem, sed* „ *per Jesum Christum*) ita ab eodem pote„ statem accepit, juxta illud ad Corinth. „ 13. *Quam Dominus dedit mihi*, & ad Ga„ lat. 2. *Mibi enim, qui videbantur esse ali*„ *quid, nihil contulerunt*. " Heinc autem sequitur, tunc Christum etiam *Petro* eamdem quasi delegatam potestatem dedisse, in eaque *Petrum* ceteris fuisse Apostolis plane exæquatum. Sed quemadmodum Christus Apostolis omnibus clavium potestatem se delaturum receperat; ita *Petro* excellentius aliquid se traditurum promiserat iis verbis: *tibi dabo Claves Regni Cœlorum* (5). Porro Christus quod tunc fuerat *Petro* pollicitus, implevit post hanc omnibus Apostolis communem, æqualemque illi tributam dignitatem, dum certior de ejus amore factus oves suas agnosque ipsi commendavit: *pasce*, inquiens, *oves meas, pasce agnos meos* (6). Quare *Cyprianus* ait (7): *loquitur Dominus ad* Petrum: tibi dabo claves regni Cœlorum; *& eidem post resurrectionem suam dicit:* pasce oves meas. *Et quamvis Apostolis omnibus* (atque ipsi *Petro*) post resurrectionem suam *parem potestatem tribuat, & dicat*: Sicut

(5) *Matth.* XVI.
(6) *Joh.* XXI.
(7) *lib. de unit. Eccles.*

cut misit me Pater, & ego mitto vos; *tamen ut unitatem manifestaret, unam Cathedram* (in Petro) *constituit &c.*, potestatem, quam illi cum Apostolis antea concesserat, non solum confirmans, sed adsignatis præstantioribus juribus amplificans.

II. Quamquam autem potestas *Petro* ceterisque Apostolis primum tradita ad Ecclesiam pertineret, in eaque quod ad illa spectat, quæ Episcopalis sunt ordinis ac jurisdictionis, numquam esset desitura; non ea tamen est, quæ in præsenti disquisitione spectanda præcipue sit, sed altera, quam *Petro* vidimus singulariter datam. Huic enim Patres, ubi de externa Ecclesiæ jurisdictione ageretur, præsertim insistebant; hanc Ecclesiæ concreditam, ut in ea numquam non permaneret, studiose inculcabant. Quo spectant illa *Tertulliani* (8): *memento claves ejus, heic Dominum* Petro, *& per eum Ecclesiæ reliquisse*; Augustini (9) *Petrus quando Claves accepit, Ecclesiam sanctam significavit*; Fulgentii (10): *Pœnitentia peccatori tunc prodest, si eam in Ecclesia Catholica gerat, cui Deus in persona B.* Petri *ligandi solvendique tribuit potestatem*; & ut ceteros prætermittam, *Bedæ* (11); *ideo B.* Petrus *specialiter claves*

(8) *in Scorpiac. cap.* 10.
(9) *Tract.* I *in Joh.*
(10) *de Fide ad* Petrum *cap.* XII. *n.* 37.
(11) *hom. de S.* Petro.

Regni Cœlorum, *&* *Principatum judiciariæ poteſtatis accepit*, *ut omnes per orbem credentes intelligant*, *quia quicumque ab unitate fidei*, *vel ſocietatis illius*, *quolibet modo ſemetipſos ſegregant*, *tales nec vinculis peccatorum abſolvi*, *nec januam poſſint Regni Cœleſtis ingredi*. Nec mirum, Patribus poteſtatem, quæ data eſt Petro, ad Eccleſiæ demonſtrandam auctoritatem fuiſſe viſam aptiorem, quam alteram Apoſtolis omnibus creditam. Nam Chriſtus dum Apoſtolos ea inſtruxit poteſtate, non tam regimen Eccleſiæ ſuæ præſcripſit, quam illius commodis, utilitatique conſuluit. Si enim tunc, quam vellet Eccleſiæ ſuæ adminiſtrandæ formam conſtituiſſet, Eccleſiæ regimen plane Ariſtocraticum foret. Præterea illa Apoſtolorum poteſtas non ſolum Epiſcopalia jura complectebatur *uſque ad conſummationem ſæculi* duratura ſed etiam apoſtolica, quæ quum extraordinaria eſſent, cum Apoſtolis erant interitura. Conſultius itaque Patribus viſum fuit eam frequentius ingerere poteſtatem, quæ & tota ordinaria erat, atque in *Petri* ſucceſſores perpetuo derivanda; & ita cum Eccleſiæ bono conjuncta, ut ad illius regimen veluti præcipuum tanti boni fundamentum ac cauſſam proxime ſpectaret. In hac itaque diſputatione, ubi quæritur, penes quem Chriſtus poteſtatem Eccleſiæ ſuæ eſſe voluerit, non tam adtendenda eſt poteſtas *Petro*

pri-

primum cæterisque Apostolis collata, quam potestas deinde *Petro* singulariter data; ac de ista præcipue inquirendum, cuinam Christus tribuerit.

III. Quid *Edmundus Richerius* in eo libro, quem a. MDCXI. in lucem emisit, *de Ecclesiastica ac politica potestate* senserit notum est. Docuit scilicet 1. *Christum suam fundando Ecclesiam prius, immediatius, & essentialius claves seu jurisdictionem* TOTI *dedisse* ECCLESIÆ, *quam* Petro *& aliis Apostolis*. 2. *totam jurisdictionem Ecclesiasticam primario, proprie, & essentialiter Ecclesiæ convenire*, Romano *autem Pontifici atque aliis Episcopis instrumentaliter, ministerialiter, & quoad executionem tantum, sicut facultas videndi oculo competit*. 3. *Christum non tam uni* Petro *quam unitati infallibilem clavium potestatem detulisse*. Vix liber prodierat, quum anno MDCXII. proscriptus fuit in Conciliis *Senonensi*, atque *Aquensi* tanquam qui contineret *propositiones, expositiones, & allegationes falsas, erroneas, scandalosas, &, ut sonant, hæreticas, schismaticas*; Auctor vero ad palinodiam compulsus est. Nihilominus *Dupinius*, ac *Vanespenius* ut erant ingenio ad novitates proclivi, animoque in *Romanam* Sedem infensissimo, eumdem errorem audacter protulerunt, ille in libro de *anti*-

qua Ecclesiæ disciplina (12) hic in Tractatu de censuris (13). Etiam *Febronius*, velit nolit, in eodem versatus est errore, quemadmodum dissertatione superiore adnotabamus, dum capitis primi paragraphum sextum hoc titulo prænotavit (14). *Potestas clavium universitati Ecclesiæ a Christo data est. Illam hæc per Ministros suos exercet; inter quos* Romanus *Pontifex primarius quidem est, nihilo tamen minus Universitati subordinatus*; ab his autem verbis exorsus fuit: *Quando* (15) *anterioribus* §§. *probavimus*, non unum Petrum *esse fundamentum Ecclesiæ, neque* illi soli *traditas esse claves cum potestate solvendi atque ligandi, illud volebamus & debebamus inferre*, Petrum solum non esse subie-

(12) Diss. VI. §. I. *Nemo est qui non statim intelligat illum supremam habere potestatem, qui potestatem ipsam habet secundum originem & virtutem, eum vero potestatem non habere supremam, qui tantum potestatem habet ab alio sibi commissam quoad usum. Patet autem ex dictis potestatem Ecclesiasticam esse penes Ecclesiam;* Romanum *autem Pontificem, ceterosque Prelatos eam accipere ab Ecclesia quoad usum tantummodo.* Et jam antea *dissert.* 3. c. 1. dixerat. *Haud dubium esse debet, quin primo & præcipue toti Ecclesiæ ligandi ac solvendi potestas sit data, a qua in ejus ministros derivatur.*

(13) Cap. II. §. I. *Quantumvis autem labentibus sæculis exercitium clavium, atque ab his dependens auctoritas excommunicandi transierit ad solos Ecclesiæ ministros, & ecclesiasticos judices, ut nec multitudinis, seu Ecclesiæ particularis consilium aut consensus expetatur, nihilominus ipsa clavium potestas principaliter remanet & remansura est penes ecclesiam, cui a Christo in persona* Petri *& Apostolorum data est, cujus nomine eam exercent ejus ministri.*

(14) T. I. *pag.* 32.

(15) *l. c.*

biectum immediatum poteſtatis Eccleſiaſticæ, *ſed clavium poteſtatem* Univerſitati Eccleſiæ *proprie, & ita tranſcriptam eſſe, ut illa per eos Miniſtros pro ſua cujuſque portione, ac inter hos per ſummum Pontificem exerceatur*, quod quidem quum præterea *Abulenſis* auctoritate argumentiſque comprobaſſet (16), iterum addidit (17): *Cum itaque Eccleſia ipſa* principaliter & radicaliter *obtineat poteſtatem clavium, quæ ab illa in omnes ejus miniſtros, ipſumque ſummum Pontificem, derivatur, & ſingulis quibuſque pro ſua portione communicatur, hinc ſequitur, Eccleſiam* juxta propriam ſuam diſpenſationem, *ideſt* CANONE *regi*. Ovumne ovo ſimilius eſt, quam *Richerii* doctrinæ *Februniana?* Pupugit tamen hominem *Richeriſmi* nota, qua *Kleinerus*, *Kauffmanſius*, atque ego ejus doctrinam inuſſimus, ac nonnulla in medium adtulit, quibus tantam a ſe invidiam depelleret; ſed irrito certe conatu, ut in eadem diſſertatione oſtendimus. Unum ibi omiſimus, quod hujus loci erit excutere. *Quærat poſt hæc*, inquit *Febronius* (18) *Doctor* Kauffmans, *quinam* Scholaſtici *doceant*, *Eccleſiaſticam poteſtatem ac juriſdictionem principaliter in tota Eccleſia reſidere! dicat Februniana paradoxa eſſe hæc:* Univerſitas credentium accepit cla-

 ves

(16) T. II. *pag.* 32. *ſeq.*
(17) ibi p. 37.
(18) ibi p. 185.

ves proprie, principaliter, radicaliter; Prælati eas ab Ecclesia habent usualiter, usufructualiter &c. *Respondebimus*, *sic docere* Andream de Escobar Megariensem *in* Hispania *Episcopum*, Alfonsum Tostatum *Episcopum* Abulensem *pariter* Hispanum, Gersonum Parisiensem *Cancellarium*, Nicolaum *Card.* Cusanum, Dionysium Cartusianum Belgam, *trecentos circiter* Patres *Concilii* Basileensis &c. quorum verba superius adtulerat. Non ego heic singulorum verba, auctoritatemque perpendam. Multa de his in *Antifebronii Introductione* dicta sunt; aliqua quoque adtigi capite quincto superioris dissertationis. *Abulensis* præterea argumentis in *Antifebronio* Cap. I. primæ dissertationis satisfeci (19). De

(19) Eadem, quæ *Febronius* usurpavit *T. I. Cap. I. §. 6.* potestatem clavium universitati Ecclesiæ a Christo collatam confirmaturus *Abulensis* argumenta protulit Anonymus Auctor *Gallici* Operis inscripti: *Traitè de l' autoritè du Clergè, & du pouvoir du Magistrat politique* T. I. p. 100. seq. Quid ad illa *Podiensis* Episcopus? Satis prolixam Clarissimi Præsulis responsionem, quam cum *Antifebronio* conferri velim, heic reddam, ut heinc saltem discat *Febronius*, quantum a *Gallicanorum* Præsulum doctrina ipsius systema dissideat. " Cet ecrivain, inquit ergo *Podiensis* Antistes „ P. II. *cap. IV. p.* 237. prodige d' erudition pour son sie„ cle (le quinzieme), plus remarquable neant moins par „ l' immensitè de ses lectures & de ses compilations que „ par la profondeur & la justesse de ses raisonnements, „ avance, que *non fuerunt datæ claves illis Apostolis tan„ quam determinatis personis, sed tanquam ministris Eccle„ siæ. Et tunc magis dabantur Claves Ecclesiæ, cum Ec„ clesia, quæ habet illas radicaliter, non moriatur . . . re„ spondendum est, quod Ecclesia suscipit claves a Christo,*

„ &

De *Basileensibus* in *Antifebronio* cum in ipsa Introductione, tum in altera operis parte satis disserui, ut opus non sit eorum dictis inter-

„ *& Apostoli tanquam ministri Ecclesiæ. Et nunc Ecclesia* „ *illas habet, & Prælati etiam. Sed aliter Ecclesia quam* „ *Prælati. Nam Ecclesia habet secundum originem & vir-* „ *tutem, Prælati autem secundum usum earum*. Sans dou- „ te que Jesus Christ ne se proposoit pas prècisement, „ dans l' institution de ses Apòtres de distinguer par un ti- „ tre eminent *Pierre*, *Jean*, & *Jacques*, fils de *Zebedèe*, „ chacun des autres membres du College Apostolique. „ Sous ce point de vue son choix ne se terminoit pas a „ leurs personnes. Il les destinoit a ètre les instruments „ de la conversion de l' univers; & cette haute destination „ n' ètoit pas la rècompense des qualitès persoñelles, qu' „ il eut trouvèes en eux. C' ètoit une faveur tout pure, „ qu' ils ne devoient qu' a sa misericorde. *Vous ne m' a-* „ *vez pas choisi*, leur disoit-il, *c' est moi qui vous ai choi-* „ *sis, afin que vous alliez* dans le monde entier sous mes „ auspices, *que vous y portiez du fruit*, *& que ce fruit* „ *soit durable & permanent*. Que ce choix si gratuit, & „ dont les effets devoient ètre salutaires au genre humain, „ ne soit tombè sur des personnes individuelles, & de- „ terminement prises; la chose est si certaine, qu' il n' „ est pas croyable, que *Tostat* ait voulu la nier: il auroit „ heurtè de front l' Evangile. Quelle est donc sa pensèe? „ Que Jesus-Christ en les èlevant a la dignitè de l' Apo- „ stolat, les consideroit comme ministres actuels de son „ Eglise? La meprise seroit encore palpable. L' Eglise „ Chretienne n' existoit pas alors. L' Institution de l'Apo- „ stolat en a precedè la formation. Comme de futurs mi- „ nistres de son Eglise, qui devoit ètre formèe apres sa „ mort? On en convient, pourvu que cette expression de „ *ministre de l' Eglise*, soit expliquèe sainement, &, com- „ me on l' a vù dans le Chapitre second de cette Partie, „ sans prèjudice de la proprietè du pouvoir des Clefs ac- „ cordèes aux Apotres & a leurs successeurs. Que conclu- „ re de cette explication, sinon que Jesus-Christ prèvo- „ yoit combien le ministere apostolique seroit necessaire a „ son Eglise, & qu' il ne l' ètablissoit d' avance que pour

„ son

interpretandis immorari; insuper de iisdem iterum sermo infra occurret. Illud heic tamen non præteribo, quod quam mala *Febronius* fide Scriptores appellet, argumento esse

„ son utilitè ? Du reste il n' y a pas un seul mot dans „ tout le nouveau Testament, de ce pouvoir *radical & originaire*, que *Tostat* prètend avoir ètè conferè par Jesus „ Christ a l' Eglise. Il n' en produit d' autre preuve qu' „ un raisonnement humain: & quel raisonnement? C'est, „ que *ipsa multitudo non habet jurisdictionem, cum jurisdictio secundum actum non possit cadere in Communitatem, sed in personas determinatas: quia Jurisdictio requirit actus, ut judicare & imperare. Communitas autem non potest exercere actus aliquos. Imo impossibile est in Communitate esse jurisdictionem secundum actum; est tamen jurisdictio secundum originem in Communitate, & secundum virtutem, quia omnes personæ accipientes jurisdictionem, ex virtute Communitatis accipiunt, quia ipsi possunt per se judicare, Communitas autem non.* „ ITA AUTEM VIDETUR DE CLAVIBUS ECCLESIÆ, *quia ille datæ sunt a Christo toti Ecclesiæ. Quia tamen non poterat tota Ecclesia dispensare illas, cum non esset aliqua persona, tradidit eas* Petro *nomine* Ecclesiæ. „ On rappelle aujourd' hui avec confiance un raisonnement que *Tostat* ne *proposoit* dans son siecle qu' avec „ timiditè. N' a-t-on pas vu ou aboutissoient ces maximes puisèes dans une tres-mauvaise Metaphysique? Elles ne transportent pas moins au peuple la Puissance civile que la spirituelle. Elles supposent mème le titre „ du Peuple si constant & si authentique dans l' Ordre civil, qu' il peut servir de fondament, & d' appui a son „ droit dans l' ordre spirituelle ne rèpete point ce que j' „ ai dèjà dit sur cette matiere: on sent assez le danger & „ le vice d' une doctrine, qui ne connoìt d' autre Magistrat public que le Reprèsentant & le dèlèguè de la multitude. Quelle absurditè de fonder cette prètendue delegation dans les Etats monarchiques, sur l' impossibilitè ou est la multitude de juger & de commander par „ elle-mème, comme si cet obstacle ne pouvoit pas ètre

„ levè,

esse poterit luculentissimo. Recitat ille (20) quædam *Basileensium* verba ex Synodali responso, quod *Eugenio* Papæ fecere a. 1432. tum addit (21): *Convenit hic observari, hanc doctrinam a Patribus* Basileensibus *traditam fuisse mox post sessionem II. cum* Eugenio *adhuc uniti essent, & de ejus mandato Card.* Julianus *Synodo præsideret: fatetur autem vel ipse* Bellarminus lib. III. de Ecclesia cap. 16. v. ad sextum, *ante sessionem XXVI. anno* 1437. *celebratam non fuisse illegitimum* Basileense *Concilium*. Adeamus ergo indicato loco *Bellarminum*. Respondet ibi doctissimus Cardinalis *Calvino* obiicienti *Eugenium* a generali *Basileensi* Concilio fuisse depositum, aitque: *dico*, Basileense *Concilium* INITIO *quidem fuisse legitimum, nam & legatus aderat* Romani *Pontificis, & Episcopi plurimi; at quo tempore* Eugenium *deposuit, &* Felicem *elegit, non fuit Concilium Ecclesiæ sed Conciliabulum schismaticum*. Ubi quæso heic *Bellar-*

» levè, & ne l' ètoit pas rèellement dans les Etats Republicains, par des Magistrats prècaires & amovibles. Quel » ègarement d' attribuer a cette mème impossibilitè l' ètablissement des Apòtres & des Prelats ! comme si Jesus-Christ avoit ètè forcè de prendre pour modele du gouvernement de son Eglise, le gouvernement politique, » mème dans sa vraie notion, & qu' il ne lui eùt pas ètè » libre, quoi qu' il en pùt ètre des Societès purement humaines, de confier tout le pouvoir des Clefs a des personnes determinèes sans en laisser la moindre part au » Corps entier des Fideles? "

(20) *T. II. pag.* 182.

(21) *Ibid. pag.* 183.

larminus usque ad sessionem XXVI. in qua *Basileenses Eugenium* deposuere, legitimum fuisse eorum Concilium adfirmat? Ait, INITIO *fuisse legitimum*. Qua veritate *Febronius* non solum hoc *initium* interpretatur sessiones omnes ab anno MCCCCXXXI. ad XXVI. anni MCCCCXXXVII.? sed ea scribit, quæ *Bellarminum* indicant disertis id verbis docuisse? *Fatetur autem vel ipse Bellarminus* lib. III. de Ecclesia Cap. 16. v. ad sextum, *ante sessionem XXVI. anno* 1437. *celebratam non fuisse illegitimum* Basileense *Concilium? Initium*, de quo *Bellarminus*, fuit prima sessio, quum autem post illam ipsam sessionem edita a. MCCCCXXXI XV. Kal. Januarii Constitutione Concilium *Eugenius* revocasset, quæ post illam acta sunt (in his synodale illud responsum a *Febronio* jactatum) legitima haberi a *Bellarmino* non potuere. Quod si deinde *Eugenius* Kalendis sextilibus anni MCCCCXXXIII. nova lata constitutione ratum haberi *Basileense* Concilium indulsit, quum id ea conditione statuerit, ut nulla, irrita, ac revocata essent, quæ in eo fuerant ad illum diem adversus *Romanum* Pontificem, atque Apostolicæ Sedis auctoritatem, ac libertatem sancita, neque Concilium promissam licet conditionem impleverit, inter illegitima Concilia post illam quoque *Eugenii* Constitutionem jure ac merito censendum est, Neque *Bellarmino*, qui nonnisi de refel-

lendo

lendo *Calvino Eugenii* depositionem urgente sollicitus tunc erat, necesse fuit hæc minutiora persequi. Ceterum ut quæ de *Basileensi* Concilio mens fuerit *Bellarmini*, *Febronius* nosset, consulere illum debuerat de Conciliis *lib.* 1. *cap.* 7. ubi ait: *hujus Concilii nihil est ratum & probatum, nisi quædam dispositiones circa beneficia Ecclesiastica, quæ a Concilio factæ fuerant, quas (pacis & unitatis gratia) Nicolaus prædictus approbavit. Concilium vero ipsum reprobatur in Concilio* Lateranensi *ultimo sess. XI.* Verum hæc obiter dicta sunto. Illud generatim addo, licuisse fortassis antiquioribus illis Theologis ita loqui, qui doctrinæ suæ falsitatem, ac perniciosissimas consequutiones *Richerismo* nondum edito minus perspexerant. At id *Febronio* nefas erat, qui non modo *Richerismum* noverat a duobus *Galliarum* Conciliis Catholicorum omnium consensione probatis confixum, sed ignorare non potuit, quanto illum studio revocarint in *Gallias*, *Belgiumque Quesnellus*, ejusque asseclæ, atque in his quadraginta illi advocati, quorum consultationem *Ebredunensis*, & *Cameracensis* Archiepiscopi doctissimis in lucem datis Pastoralibus documentis anno MDCCXXXI. confutarunt ac proscripserunt. Antequam igitur illorum nobis obiiciat auctoritatem, vel ostendat illos a damnata *Richerii* doctrina, dum ita loquebantur, absuisse, vel eos agnoscat

excu-

excuſatione fortaſſe dignos eſſe, non certe ſequendos (22).

IV. Ceterum quum *Febronius Richeriſmi* notam a ſe depellere verbis ſaltem conetur (perperam tamen, ut dixi), in eo confutando errore, qui claves Univerſitati fidelium a Chriſto collatas tuetur, non immorabor: ſatis illum in *Antifebronio* (23) refelli (24(; neque adverſus ea quæ ibi protuli, quidquam hiſcere auſus eſt *Febronius*. Quam igitur heic ſententiam de clavium poteſtate propugnat, exponamus potius, ac refutemus. *Univerſitati Miniſtrorum*, ait ille claves a Chriſto concreditas (25), ſeu ut alibi loqui-

(22) Temperare mihi non poſſum, quin ex *Podienſis* Epiſcopi libro nonnulla in hanc rem transferam. " Tout „ ce qu' on peut faire, *ait ille p.* 200. eſt d' excuſer „ ceux, qui beaucoup plus anciens que *Richer*, ècrivoient „ dans un tems, ou ſelon le remarque de M. *Boſſuet* [*defenſ. decl. Cl. Gallic. p.* II. *lib. VI. cap.* 28.] les lu„ mieres que les ſiecles ſuivants ont acquiſes ſur le droit „ public, diſons auſſi ſur les textes originaux & ſur l'an„ tiquitè eccleſiaſtique, n' ètoient pas encore rèpandues, „ dans un temps, ou les erreurs des Sectes Proteſtantes „ n' avoient pas encore obligè les Thèologiens a mieux „ approfondir les principes de la Hierarchie, a les expoſer „ avec plus d' exactitude & de prècision. Mais des fautes, „ qui ont beſoin de cette indulgence, ne ſont rien moins „ que des autorites. Il en faut revenir a l' Ecriture ſain„ te, a la Tradition, aux deciſions Eccleſiaſtiques. Voila „ les vraies regles qu' il faut ſuivre. "

(23) *Diſſ. I. Cap. IV.* §. 3.

(24) Conferri etiam poſſunt, quæ in *XL.* advocatos ediderunt documenta *Ebredunenſis*, & *Cameracenſis* Archiepiſcopi; tum etiam *Podienſis* Epiſcopus (*lib. cit. p.* II. *cap.*2.)

[25] T. II. *pag.* 87.

quitur (26) *omnibus simul Apostolis, id est universæ Ecclesiæ regenti*. Qua in re videri vult *Gallicanæ* recentioris sententiæ defensor (27). Revera tamen ne nunc quidem cum *Gal-*

(26) *l. c. pag.* 180.

(27) Nimirum conatur *Febronius* perniciosi sui systematis invidiam in *Gallicanam* Ecclesiam, cujus sectatorem se jactat, callide derivare. Verum ut ut est de sententia heic ab ipso proposita, (de quo mox videbimus), non possum quin mendacissimam, qua mecum usus est fraudem detegam. Obieceram illi in *Antifebr.* I*ntroduct. cap.* IV. *n.* 3. errorem, quem de clavibus universitati credentium collatis tuitus fuerat, *Richerianum* esse, atque a *Gallorum* sententia plurimum dissidere; quum hi claves unitati Pastorum fuisse traditas doceant, testesque adduxeram *Habertum*, atque *Tournelium* [alios addidi in altera operis editione] quorum ille scripserat P. II. de Hierarch. Eccles. c. V. §. V. quæst. 2. *Potestas clavium data est Ecclesiæ, hoc est Pontifici, & Episcopis, & his quidem cum subordinatione ad Pontificem* Petri *successorem*; *hic* vero *de Eccles. quæst. V. art.* 2. paullo ante conclusionem: *datæ sunt*, inquit, *etiam immediate unitati, id est omnibus Apostolis, eorumque successoribus Episcopis*. Quid vero *Febronius*? Fingit ille (*pag.* 534.) me auctore ac teste a *Gallis* illis Doctoribus, claves *immediate omnibus Apostolis traditas* dici, non Ecclesiæ; tum ex *Gersone*, ac *Natali Alexandro* confirmat aliam omnino esse *Gallicanæ* Ecclesiæ doctrinam, ac non solum Apostolis, sed & ceteris Episcopis eorum successoribus claves creditas esse, ac tandem (*pag.* 536.) *si adversum hæc*, inquit, Habert, & Tournelius *asserere videantur*, *Claves* Apostolis *immediatius traditas fuisse, id eo in sensu sumendum est, tum quod ipsi soli Ecclesiam regentem constituerint, cum Christus eis Claves consignaret, tum quod illarum potestas non possit per alios, quam ordinatos Ecclesiæ ministros exerceri*. Queretur deinde de me ingenuus noster *Febronius* quod malam ei fidem exprobrem? At quæ mala fides, si hæc non est? Diserte scripsi (*Antif.* T. *I. p. LVIII. Pisaur. edit.*): " Che è secondo i mo-
„ derni *Franzesi* Cattolici la *Chiesa*, alla quale furon da
„ Cristo date le chiavi? Sono risponde l' *Habert*, il *Papa*
„ *e i*

Gallis ipsis omnino convenit. Non heic repetam, quæ cap. II. primæ dissertationis in hoc ipso secundo *Febronii* tomo de sparsis *Richerismi* seminibus adnotavi. Satis erit, *Gallorum* mentem accurate scrutari, cum illisque

„ *e i Vescovi: è l'unità*, ripiglia il *Tournely*, cioè *tutti* „ *gli Appostoli*, *e i Vescovi lor successori*; ond' è, segue „ a dire questo Dottor Sorbonico, che quando a *Pietro* fu„ ron date *nominatamente* le chiavi, egli per lo suo Pri„ mato figurava la Chiesa, cioè gli *Appostoli*, *a' quali*, *e* „ *a' Vescovi lor successori Cristo disse indistintamente*. *Chec*„ *che legherete ec.* E' il *Vescovato in generale*, soggiugne „ il Sig. D. B. niente Teologo, ma pure buon testimonio „ della comun dottrina de' suoi Nazionali. Ma questa non „ è la Chiesa, a cui *Febbronio* vuol dare le chiavi. La „ Podestà delle chiavi, dic' egli, è stata da Cristo data all' „ UNIVERSITA' DELLA CHIESA. Nè credasi, che per „ *l'università della Chiesa* egli intenda *l'università de' Pa*„ *stori*, nel qual caso egli terrebbe la sentenza *Franzese*; „ nò, intende la società, il corpo di tutti i Fedeli; " quod deinde invictis comprobavi argumentis. *Febronius* tamen dissimulat, *Richerianum* ipsius systema cum *Gallorum* sententia fuisse eo loco a me collatum, & quoniam nunc palinodiam veluti canens cum *Gallis* utcumque loquitur, ut a me fuisse ipsi cum *Gallorum* sententia conflictum injuria objectum, seque cum *Gallis* sensisse ostendat, me *Gallicanæ* doctrinæ corruptorem exhibet, *Gallosque* Theologos a me appellatos, qui interpretatione non indigebant, quum non Apostolos tantum, sed etiam Episcopos diserte commemorent, explicare non sine magno, ut par est credere, studio ac labore adgreditur. Verum hoc habeat *Febronius*; totum id esse pessimæ fidei; *Gallos* in meo libro id sensisse, quod revera sentiunt, nempe claves Apostolis, eorumque successoribus Episcopis traditas; sed ipsum in primo sui operis volumine, quod in *Antifebronio* confutavi, non cum *Gallis*, claves Apostolis, atque Episcopis datas, sed cum *Richerio* toti Ecclesiæ, seu universitati credentium concessas adseruisse; nunc autem quum ne *Richerianus* videretur tacitus ad *Gallorum* partes transfugerit, ea, quæ ne somniavi quidem, mihi falso adfinxisse.

lisque Febronii dicta contendere. Id ergo primum *Galli* statuunt, claves fuisse *Petro immediate* datas a Christo, non tamen soli, sed etiam unitati, Apostolis scilicet, eorumque successoribus Episcopis. *Haberti*, & *Tournelii*, quæ nuper adnot. 27. reddidi, verba id aperte declarant. Addi his potest alia ejusdem *Tournelii* sententia (28): *Pariter claves & uni* Petro, *& unitati simul concessæ dicendæ sunt, nec unum aliud excludit. Datæ sunt uni* Petro, *non quidem per exclusionem Ecclesiæ, sed quia unus ille primatum & regiminis potestatem accepit a Christo atque personam Ecclesiæ totius gerebat, cum ei dixit Christus:* Tibi dabo Claves Regni Cœlorum. *Datæ sunt etiam immediate unitati, idest omnibus Apostolis eorumque successoribus Episcopis:* Sicut misit me vivens Pater &c. Ac merito quidem id *Galli* docent. Si enim claves dicerent unitati datas, *Petro* quoque traditas dicerent, quum & ipse unus ex Apostolis fuerit; sed tanquam uni ex eorum Collegio, eumque potestate ceteris parem datas indicarent. Evolve jam novum *Febronii* volumen; invenies (29) Claves *Petro* promissas, deinde *discipulorum collegio seu universitati* (30) traditas; invenies spiritum veri-

(28) *de Eccles. q. V. artic. II.*
(29) *pag.* 87.
(30) Quod heic *Febronius discipulorum* non Apostolorum nomine utitur, suspicandi ansam præberet, aliquid heic ab ipso

tatis a Salvatore nostro UNI PETRO neque promissum, neque datum; sed communicatum *omnibus simul Apostolis*, *idest Ecclesiæ regenti* (31), *invenies* (32) *Parisiensem Cancellarium* (Gersonem) *non tradere solum*, *sed ex solidis* Gallicanæ *Ecclesiæ principiis*, *in sensu a* Febronio *intento probare etiam*, *Claves* universali Ecclesiæ *immediate a Christo datas esse*, nusquam invenies *Petro* & Ecclesiæ, seu *Petro* & Apostolis eorumque successoribus creditas a Christo claves fuisse. Cur hoc? nisi quia Apostolis omnibus has claves *peræque* traditas existimat (33). Verum

ipso indicari pro falso eorum systemate, qui Presbyteros secundi ordinis a discipulis, ut ajunt *repræsentatos* auctoritate cum Episcopis pares faciunt. Quamvis enim Apostoli sæpe in Evangelio *discipuli* appellentur, *Febronius* tamen hoc potissimum tempore, quo Presbyteros secundi ordinis novimus Episcopis a *Quesnellianis* exæquari, ab hoc nomine abstinere debuisse videbatur, nisi ad istorum sententiam loqui voluisset. Quamquam quid hisce conjecturis agimus? Nonne *Febronius* de *subjecto clavium* paullo post loquens (*pag.* 181.) ait: *denominatum est tota universitas*, *sed subiectum* denominans *sunt* soli *Episcopi & Presbyteri*. En claves Ecclesiasticæ potestatis *Febronio* judice non solum Episcopis sed etiam Presbyteris delatas.

(31) *pag.* 180.

(32) *pag.* 535.

(33) Huc spectant, quæ tradit *Febronius T. II. pag.* 241. " Episcopatus essentialiter consistit in *Missione Apostolica*. Jesus Christus fuit magnus ille & universalis Episcopus missus a Patre in hunc mundum ad magnum illud redemptionis opus. Hujus *primariæ* missionis nemo ullam partem tenebat. Ipse solus erat *Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedec*. At de *secundaria* missione Apostolica, quæ secum portat onus prædicandi " fidem

rum quidem eſt, addi a *Febronio ſalvo Primatu*. Sed quid demum eſt ex ejus ſententia *Petri* Primatus? Audiamus illum ita edicentem (34): " Qualis in Senatu eſt Præ-
„ ſes, talis propemodum in Collegio Apo-
„ ſtolorum *Petrus*. Ille Senatorum ſententias
„ rogat, non cogit; uno ſuo arbitrio nihil
„ decidit. Reliquorum actibus intendit, eos
„ commonefacit; arguit etiam, ſed non de-
„ ſtituit. *Caput* ipſorum eſt ac *major*, non
„ *in ſtricta ſignificatione* ſuperior, minus *Do-*
„ *minus*, quam qualitatem quidam imperite
„ tribuunt *Petro* ex male intellecta denomi-
„ natione *Principis Apoſtolorum*. Caput, in-
„ quam, erat *Petrus*: Inde deferebatur ei
„ primarius honor; ejus ſententiæ multum
„ tribuebatur; nulla cauſſa majoris momen-
„ ti ſine ejus participatione definiebatur,
„ maxime, ſi univerſum Corpus Eccleſiæ
„ reſpiceret. Ipſe in conventibus propone-

„ fidem Salvatoris, *peræque* participabant omnes Apoſto-
„ li: *Ecce ego mitto vos, ſicut miſit me Pater. Euntes*
„ *prædicate &c.* Hæc & non alia erat eſſentialis inſtitutio
„ Epiſcopatus, Epiſcopis obligationem annuntiandi Evan-
„ gelium imponens. Hic non dixit Chriſtus *Petro: Ego*
„ *te mitto, ut tu ſis canalis, per quem miſſio, ejuſque*
„ *authoritas in tuos fratres derivet*; ſed directe ac imme-
„ diate, eodemque modo, quo erat ipſe a ſuo Patre miſ-
„ ſus, ſic omnibus *æqualiter* impertitus eſt nomen, qua-
„ litatem, atque characterem ſuorum Miſſorum, ad fidem
„ in omnes nationes diffundendam. Inde etiam dignoſci-
„ tur, quare Chriſtus omnibus Apoſtolis ſuis *ſine ulla di-*
„ *ſtinctione æqualiter* promiſerit, quod in extremo die ſeſ-
„ ſuri ſint ad judicandum duodecim tribus Iſrael. "

[34] *T. I. cap. II. §. 4. pag.* 105.

„ bat materiam, de qua deliberandum erat;
„ ipse cum id opportunum esset, levabat
„ vocem suam, & omnium loco ac nomi-
„ ne loquebatur ". Non ita *Galli* sentiunt (atque heinc alterum animadvertatur velim *Febronianæ* doctrinæ a *Gallicana* dissidium), si *Launojos*, *Dupinios*, idque genus Scriptores demas ab avita in Apostolicam Sedem suæ gentis observantia plane alienos. Quincta *M. Antonii de Dominis* propositio hæc erat: *disparitas Potestatis inter Apostolos, humanum est inventum, in sacris Evangeliis, & divinis novi Testamenti Scripturis minime subsistens*. Porro sacra *Parisiensis* Facultas in censura, quam xv. Decembris an. 1617. edidit in quatuor priores *Spalatensis* illius Archiepiscopi & Apostatæ de *Republica* libros, hanc ei propositioni notam inussit: *Hæc propositio est hæretica, & schismatica, de* JURISDICTIONE *Apostolica ordinaria, quæ in* SOLO *divo* Petro *subsistebat, intellecta*. Non ergo *directionis* tantum Primatus fuit in *Petro*, cujusmodi est *Febronianus*, sed *jurisdictionis ordinariæ*. Non aliter *Natalis Alexander* in ea quam de *Sancti* Petri & Romanorum *Pontificum Primatu* scripsit, dissertatione (35). Quum nempe sibi objecisset: *ceteris etiam Apostolis datæ sunt claves in* Petro, *& cum* Petro, respondet: *disting. antec. ceteris Apostolis datæ sunt claves* CUM DEPENDENTIA *a* Petro, *& cum* SU-

[35] nempe *in hist. Eccles. sæc. I. diss. IV.* §. 3.

SUBORDINATIONE *ad ipſum, conc. æquo jure cum* Petro, *nego*. Audi & *Boſſuetium* in celebri oratione, quam ad Conventum Cleri *Gallicani* habuit a. 1682. *Omnes his clavibus ſubijciuntur, omnes, inquam, Fratres cariſſimi, Reges & populi, greges & Paſtores, quod quidem lætanter publicamus. Etenim amamus unitatem, & quam præſtamus obedientiam, gloriam ducimus.* Petro *injunctum eſt* 1. *ut plus ceteris omnibus Apoſtolis diligeret*, 2. *ut omnes paſceret tam oves quam agnos, pullos eorumque Matres, ac ipſos imo gregis Paſtores, qui quidem ut populorum Paſtores ſic &* Petri *oves quum ſint, Chriſtum ipſum in* Petro *venerantur* (36). Quære jam ex *Febronio*, cura Chriſto datæ *Petro* ſint claves? Reſpondebit cum *Gallis*, quia Eccleſiam repræſentabat. Urge illum; quo *Petrus* nomine Eccleſiam repræſentaret? Legatine, ac Vicarii Eccleſiæ? an Principis. Heic *Febronius Gallos* deſerit (en tertium *Febronianæ* a *Gallicana* ſententiæ diſcrimen). *Galli* enim *Petrum* ut Eccleſiæ Principem, atque adeo Monarcham totius Eccleſiæ geſtaſſe perſonam conſentiunt.

[36] *Tout eſt* SOUMIS *a ces clefs: tout, mes Freres, Rois & peuples, Paſteurs & troupeaux, nous le publions avec joye; car nous aimons l'unitè, & nous tenons a gloire notre obeiſſance.* C'*eſt a* Pierre *qu' il eſt ordonnè premierement d' aimer plus que tous les autres Apôtres, & enſuite de paitre, & de* GOUVERNER *tout & les agneaux & les brebis, & les petits & les meres, & les Paſteurs mèmes. Paſteurs a l' egard des peuples, & brebis a l'egard de* Pierre *ils honorent en lui Jeſus-Chriſt.*

Recito hanc in rem *Natalis Alexandri* verba ex citata dissertatione quarta (37): "*Petro* non sunt collatæ claves, nisi nomine „ Ecclesiæ, ideſt, ut Ecclesiæ dumtaxat Legato, nego; ideſt ut Ecclesiæ supremo, „ post Christum & sub Christo, Rectori ac „ Moderatori, concedo. Illius itaque propositionis duplex potest esse sensus: primus quod S. *Petrus* Ecclesiæ nomine claves acceperit, quemadmodum Regius Orator nomine Regis alicujus civitatis claves accipit, in quam propterea nullam habet potestatem. At nequaquam ita est. „ Secundus quod Ecclesiæ nomine claves „ acceperit, ut illius Rector ac Moderator: quomodo Princeps populi nomine „ gladium accipit, & ad ejus tuitionem totum regni splendorem convertere tenetur. „ Quo sensu S. *Petrum* claves nomine Ecclesiæ accepisse dixit S. *Augustinus*." *Gersonius* ipse dixerat (38): *Fundatur potestas Ecclesiastica jurisdictionis* in unitate, *vel unione tali*, *quemadmodum notasse videtur elevatus* Augustinus, *dum dixit*: *quod* Claves Ecclesiæ datæ sunt unitati. *Verumtamen hoc non impedit*, *quin datæ sint* Petro, *tanquam Monarchæ*, *legitimisque successoribus suis*, principalius tamen Ecclesiæ. Quid vero *Febronius*?

Quæ-

[37] §. *III. n.* 4.
(38) *Tract. de potest. Eccles. consid.* 4.

Quærit item, inquit ille (39) *P.* Sangallo .. *an* Petrus *legatus* , *seu Vicarius Ecclesiæ fuerit*, *quando accipiebat claves?* Audiamus responsum . *Respondeo cum eodem* Augustino *Tract.* 124. *in Joh.* Ecclesia quæ fundatur in Christo , claves ab eo regni cœlorum accepit IN PETRO , id est , potestatem ligandi solvendique peccata . *Item* Serm. 295. *de diversis al.* 108. solus *Petrus* TOTIUS ECCLESIÆ meruit GESTARE PERSONAM. Propter ipsam personam , quam totius Ecclesiæ solus gestabat , audire meruit : Tibi dabo claves regni cœlorum : Has enim claves NON HOMO UNUS , sed UNITAS ACCEPIT ECCLESIÆ . *Ejusdem sententiæ sunt SS.* Cyprianus, Hieronymus, Leo *M. Ven.* Beda , *alii Patres &c.* Bene est ; at hoc ipsum quærebat P. *Sangallo*, quæsivi & ego, iterumque quærimus, *accepit ne Ecclesia claves in* Petro ceu Legato suo ac Vicario, an in illo ut Principe ? Gestavitne Petrus *totius Ecclesiæ personam* ut legatus, an potius ut Ecclesiæ Princeps? Heic *Febronius* obmutescit. O præclarum responsum ! RESPONDEO . Verebatur scilicet , ne si legatum dixisset , ab ipsis *Gallis*, quorum auctoritate sese protegit, acriter reprehenderetur ; sin autem Principem appellasset , secum ipse pugnaret . Et illud metuebat, ne si nihil omnino respondisset, victus ab adversario videretur. Minatur ita-

(39) T. II. pag. 186.

que responsum (RESPONDEO); silentio tamen premit, & longa textuum, quorum interpretatio in ipsam quæstionem cadit, recitatione fucum lectoribus facere callidus Jurisconsultus conatur. En quot nominibus a *Gallicana* sententia *Febronius* discrepet.

V. De ipsa vero Gallorum recentiorum sententia si quæras quid tenendum sit, ajo illam quidem *Febroniana* tolerabiliorem, Christi tamen verbis haud satis consentaneam esse, aliqua præterea, quæ pugnantia sunt, includere. Utrumque planissimis argumentis, ac tanto majorem ad evertendum *Febronii* dogma vim habituris, quanto gravioribus laborat illud absurditatibus, demonstrabo. Christum ergo iterum audiamus *Petro* dicentem (40): *Tu es* Petrus, *& super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & Portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, & TIBI *dabo Claves Regni Cœlorum*. Quo ista spectant? Ex *Bossuetio* discamus, qui in citata ad *Gallici* Cleri Conventum oratione unitatis a Christo in Ecclesia constitutæ mysterium perpendens, de his Christi verbis in commentabatur. " Christus, inquit ille, ,, quum illud ordiretur, pluribus adhuc lo- ,, quebatur: *ite, prædicate, mitto vos*. Verum ,, quum extremam mysterio unitatis manum ,, imponere vult, non amplius plures adlo- ,, quitur. *Petrum* nominatim designat, ac ,, novo quidem, quo illum donarat, no-

mine

„ compellans. Unus unum adloquitur; Chri-
„ stus Jesus Dei Filius *Simonem Jonæ* filium;
„ Jesus Christus, qui est vera petra, ac per
„ sese firma, *Simonem*, qui Petra non est
„ nisi virtute, quam Christus cum eo com-
„ municat. Illum Jesus adloquitur, eumque
„ adloquens sua virtute adficit, atque illius
„ animo suæ robur firmitatis imprimit. *Et*
„ *ego*, inquit (41), *dico tibi*, *Tu es Petrus*,
„ *&* (addit) *super hanc Petram ædificabo*
„ *Ecclesiam meam*: sequitur; *& portæ inferi*
„ *non prævalebunt adversus eam*. Ut vero il-
„ lum ad tantum dignitatis gradum compa-
„ raret, Christus qui fidem in ipsum suæ
„ Ecclesiæ fundamentum esse intelligit, fi-
„ dem *Petro* inspirat dignam, quæ tam ad-
„ mirabilis ædificii fundamentum foret: *Tu*
„ *es Christus Filius Dei vivi*. Insigni hac
„ fidei prædicatione inviolabile promissum,
„ quo Ecclesiæ fundamentum ponitur, sibi
„ conciliat .... Exorsa pertexit Christus,
„ & postquam *Petro* æterno fidei præconi
„ dixerat: *Tu es* Petrus, *& super hanc Pe-*
„ *tram ædificabo Ecclesiam meam*, addit: *&*
„ *tibi dabo claves Regni cœlorum*. Tu qui
„ prædicandæ fidei excellentia præstas, tu,
„ inquam, claves habebis, quæ regiminis
„ præseferunt auctoritatem". *Bossuetium* au-
divimus in opere non privato, non postu-
mo, sed in oratione ad publicum Cleri Con-
ven-

(41) *Matth. XVI.* 18. 19.

ventum ab ipso habita, ac plaudentibus *Gallis* Præsulibus statim evulgata. Nunc argumentationem instituamus. Unum *Petrum* heic Christus adloquitur; unius *Petri* fidem commendat, ac præmio adficit; igitur uni etiam *Petro* claves promittit. Quid heic Ecclesia, ubi unum *Petrum* Christus adfari pergit? Si unum *Petrum* spectant illa: *Tu es Petrus* (uti certe spectant, nisi Christum inducas promittentem Ecclesiæ fore, ut ea super Ecclesiam, nempe super semetipsam ædificaretur) quei Ecclesiam adloquetur Christus, dum inchoatum persequens sermonem addit: *& tibi dabo claves Regni Cœlorum*? Immo multo minus; quum enim Christus hæc statim dixerit post illa verba: *ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, quemadmodum nominata Ecclesia (*ædificabo Ecclesiam meam*) quum de illa loqui pergeret non adiecit: *& portæ inferi non prævalebunt adversus* TE, (quæ loquendi ratio sermonem referri ad *Petrum* debere profecto monuisset) sed *adversus* EAM; ita si claves quoque Ecclesiæ dandas indicare continenter voluisset, non TIBI, sed EI dixisset, *dabo claves Regni Cœlorum*. Illud vero quis adsequatur, quod *Natalis Alexander* veluti *Gallicanæ* Ecclesiæ testis a *Febronio* appellatus (42) ait (43): *immediatius* (Cla-

(42) T. II. *pag.* 535. *seq.*
[43] T. VIII. *hist. Eccl. diss.* VIII. *art.* 3. *n.* LIV.

(Claves) Ecclesiæ *traditæ sunt*, *quam* Petro *illique commissæ sunt*, ut Ecclesiæ personam gerenti. *Unde ligandi solvendique potestas in Ecclesia* tanquam in proximo subjecto *residet* (*ut* cum Parisiensibus Theologis *loquar*) *in* S. Petro *&* *ejus Successoribus* tanquam in subjecto remoto? *Petro* dicitur: *Tibi dabo claves Regni Cœlorum*; hic tamen, qui unus compellatur, non solum unus non est, cui ex *Natalis* sententia claves deferantur, *sed minus immediate claves accipit*, *subjectumque* solummodo *remotum est*, in quo clavium potestas resideat; Ecclesia vero, quæ ne nominatur quidem, *immediatius* accipit claves, ac ligandi solvendique potestate tanquam proximum ejus subiectum donatur. Quæ paradoxa hæc sunt? (44) Equidem scio, quid *Natalis* reponat? Patres nempe quorum indicem non uno loco (45), eumque proli-

xum

(44) Adde frustra *Natalem* se *Parisiensium* Theologorum auctoritate tueri. *Jacobus Almainus* certe in libro de auctoritate Ecclesiæ (cap. VI.) TAM Petro *primo summo Pontifici* immediate *collatam* a Christo esse, QUAM Ecclesiæ *potestatem illam*, licet tempore prius Ecclesiæ, quam Petro *datam* adserit. Quod etsi a Christi verbis alienum quoque est, tolerabilius tamen est, quam quod *Natalis* vult, *immediatius* Ecclesiæ, quam *Petro* eam convenire potestatem. Verum *Gersonius*, *Parisiensium* Theologorum Princeps, quem *Natalis*, *Febronius*, ac *Pereira* veluti quoddam oraculum sæpe sæpius ingerunt, *Natali* omnino adversatur. Potestas, inquit (*lib. de potest. Eccles. consid. X.*) Ecclesiastica in sua plenitudine est formaliter, & SUBIECTIVE in SOLO Romano Pontifice &c. Poteratne *Gersonius Natalis* sententiæ disertius refragari?

(45) T. VIII. *cit. diss.* VIII. *art.* 3. *n.* 54. & prius *diss.* IV. *art.* I. §. 2. *n.* 4.

xum ex *Launojo* pertexit, sæpe monent fuisse Claves *Petro* datas ut *repræsentanti universam Ecclesiam*. Idipsum supra audivimus *Febronium* inculcantem. At ex *Natali* ac *Febronio*, sciscitari placet, quid demum responsuri essent *Richerianis Quesnellianis*, immo & *Calvinianis*, qui universo Fidelium cœtui, ne laicis quidem seclusis, claves a Christo creditas jactant, quod *Augustinus* aliique Patres Petrum ajunt tunc totius Ecclesiæ gestasse personam? Profecto si adnuerent; non amplius cum *Gallis*, qui etiam post declarationem a. 1682. se se Catholicos prædicant, sed cum damnatorum ab ipsa *Gallicana* Ecclesia Scriptorum grege sentirent. Dicam ipsis quid *Richerio Petavius* (46) *Mestrezatio Calviniano* P. du *Laurent* Oratorii *Berulliani* præsbyter, Ministris *Claudio*, & *Juriæo* D. de *Nicole*, quadraginta *Quesnellianis* advocatis *Cameracensis* Archiepiscopus, auctori tractatus inscripti: *de l' autoritè du clergè, & du pouvoir du Magistrat Politique Podiensis* Episcopus [47] reposuerint. Ajunt illi, numquam cogitasse *Augustinum* aliosque Patres de *ministeriali* potestate Fidelibus omnibus a Christo concessa. Quippe (utar *Petavii* verbis, a quo ceteri non dissentiunt) duabus de caussis toti concessa communitati fidelium dici potest (in *Petro*) clavium potestas.

(46) *de Eccles. Hier. lib.* III. *cap. XVI. n.* 6. *&* 8.
(47) *lib. cit.* P. II. *pag.* 195. *seqq.*

testas. Prima quod ipsius caussa, & ad ejus commodum, hoc est ad illam tuendam, regendam, & ad sempiternam salutem adducendam a Christo instituta fuerit; non autem per se ac directe propter eos, qui illam obtinent, & administrant. " Altera, „ ut hoc pacto Patres demonstrent, non sic „ adfixam & addictam uni illi fuisse, & „ quasi circumscriptam unius persona; ut „ eo sublato, etiam illa periret, nec am„ plius in Ecclesia maneret. Ergo eatenus „ Ecclesiæ traditam fuisse intelligunt, quod „ perpetuo habet illa successores potestatis, „ ac dignitatis istius. Quemadmodum qui „ dicit, *Francorum* populo regiam potesta„ tem concessam fuisse, nihil significat a„ liud, nisi esse ibi semper aliquem, qui „ regnet, ac potestatem illam non exequa„ tur modo; sed in se hærentem, ac resi„ dentem circumferat. Nec propterea con„ sequens erit, penes communitatem ipsam „ civium, supremum esse jus regni: nec a„ liud esse regem, quam ministrum, exe„ cutoremque mandati popularis, & impe„ rii. Sic igitur Ecclesiæ Dominus auctori„ tatem regendi ac potestatem tribuit, quo„ niam pars illius sunt omnes ii, qui ejus„ modi potestatem gerunt, & pastores sunt „ Dominico gregi a Summo Pastore præ„ positi: quibus extractis *vivit tamen pote„ stas, & excellit auctoritas*; ac *dignitas et*-

„ *iam*

„ *iam in indigno hærede non deficit*, ut ait
„ Sanctus *Leo* (48). Quocirca claves illas
„ non soli *Petro* datas fuisse, nec solis cum
„ eo ejusdem Apostolatus consortibus: sed
„ etiamnum in Ecclesia perseverare, docet
„ *Augustinus* in eo sermone, quem supra
„ laudavimus (49) “: *Nuncquid istas claves* Petrus *accepit*, *&* Paullus *non accepit?* Petrus *accepit*, *&* Joannes, *&* Jacobus *non accepit*, *& ceteri Apostoli? Aut non sunt istæ in Ecclesia claves, ubi peccata quotidie dimittuntur? Sed quoniam in significatione personam* Petrus *gestabat Ecclesiæ, quod illi uni datum est, Ecclesiæ datum est. Ergo* Petrus *figuram gestabat Ecclesiæ; Ecclesia corpus Christi est.* (50) Age jam: si hæc adversarii illis respondent, qui Communitati Fidelium in *Petro* eam repræsentante claves ajunt fuisse collatas, cur non idem ipsis dicamus, dum Patrum *Ecclesiæ regentis* typum fuisse, clavesque propterea in *Petro* Ecclesiæ regenti concreditas adserunt? Gessit sane illius figuram *Petrus*, non eo autem sensu, quasi Christus *immediatius*, & ut *subjecto proximo* claves Apostolis, eorumque successoribus tunc contulerit [quod repugnat verbis *tibi dabo claves*], sed quia quum regimen Ecclesiæ, cujus caussa hæc *Petro* jurisdictio tradita fuit, ex Chri-

(48) *Serm.* II. *in Anniver. die Assumpt. suæ.*
(49) Aug. *Serm.* 26. *de divee.*
(50) Confer dicta in Antifebr. T. I. *diss.* I. *cap.* IV. §. 3. præsertim secundæ auctioris editionis.

Christi institutione ita futurum esset perpetuum, ut perpetua futura erat Ecclesia, Petri jurisdictio non debebat cum illo extingui, sed ad ejus successores, perque illos ad Apostolorum successores Episcopos permanere. Adcedit & alia caussa, cur Patres *figuram* Ecclesiæ in *Petro* claves accipiente prædicarint; volebant scilicet, ut a *Petro Ballerinio* adnotatum video [51], intelligi, veram Ecclesiasticam jurisdictionem non inveniri nisi in Ecclesia, & unitate cum *Petro*, quem Christus Ecclesiæ caput, centrumque unitatis constituit; qua de re post pauca redibit sermo. Ceterum illius propositionis: *Petrus nonnisi Ecclesiæ nomine claves adcepit*, duplex potest esse sensus, ut supra *Natalis Alexander* animadvertebat [52]: " primus
" quod S. *Petrus* Ecclesiæ nomine claves
" acceperit quemadmodum Regius Orator
" nomine Regis alicujus civitatis claves ac-
" cipit, in quam propterea nullam habet
" potestatem. Secundus, quod Ecclesiæ no-
" mine claves acceperit, ut illius Rector
" ac moderator: Hoc autem sensu S. *Pe-*
" *trum* claves nomine Ecclesiæ accepisse di-
" xit S. *Augustinus*. Namque personam Ec-
" clesiæ gessisse visus non est S. *Augustino*,
" nisi quia Apostolorum Princeps erat. Un-
" de *Tract.* 124. *in Joh* hac de re ita scri-
" bit:

[51] *de potest. Eccles. Cap.* I. *pag.* 3.
[52] *diss.* IV. *in hist. Eccles. sæc.* I.

„ bit: Petrus *Apostolus*, *propter Apostolatus* „ *sui Primatum*, *Ecclesiæ gerebat figurata quadam generalitate personam*. *Quod enim ad* „ *ipsum proprie pertinet*, *natura unus homo* „ *erat*, *gratia unus Christianus*; *abundantiore* „ *gratia unus idemque primus Apostolus*: *sed* „ *quando ei dictum est*; Tibi dabo claves „ &c. *universam significabat Ecclesiam*. Hinc „ idem S. *Augustinus* Serm. 13. de Verbis „ Domini, *Petri* super Apostolos Principatum cum Ecclesiæ repræsentatione conjungit; *Petrus*, inquit, *Ecclesiæ figuram* „ *portans*, *Apostolatus* Principatum *tenens*. " Ac revera nisi ita esset, quid aliud foret *Ecclesiam super* Petram *ædificare*, nisi Ecclesiam supra Ecclesiam ædificare?

VI. Et sunt præterea crebra, & expressa Patrum eorumdem testimonia, quæ *Petro* ipsi nominatim claves esse creditas, cumque iis amplissimam regendæ Ecclesiæ potestatem adstruunt. Sic enim *Optatus Milevitanus*, *Bono*, inquit [53] *unitatis beatus* Petrus, *cui satis erat*, *si postquam negavit*, *solam veniam consequeretur*, *&* *præferri Apostolis omnibus meruit*, *&* *claves regni cœlorum communicandas ceteris solus accepit*. Et *Augustinus* [54] rationem hanc reddit cur Dominus illum labi in peccatum permiserit. *Credendæ enim erant*, inquit, Petro *Apostolo claves Ecclesiæ*. Immo

[53] *Lib.* 7.
(54) *Serm.* 124. *de Temp.*

Immo creditæ sunt ei claves regni cœlorum. Chrysostomus [55] *Coryphæum* vocat Petrum *Apostolici chori: cui creditæ sunt claves cœli*. Cyrillus Hierosolymitanus [56] *principem* vocat *Apostolorum*, *ac regni cœlorum clavigerum*. Insignis est etiam *Eulogii Alexandrini* [57] locus ex libro secundo contra *Novatianos*, ubi *neque* Joanni, *neque alteri cuipiam Apostolorum dixisse Salvatorem*, ait, *Tibi dabo claves regni cœlorum &c. præterquam* Petro, *qui Christum negaturus erat*, *& lacrymis ac pœnitentia diluturus peccatum suum: ut exemplo suo humanitatis erga peccantes affectum disceret* (58). Heinc *Lyranus* (59), quem *Dupinius* pro sua sententia ausus est appellare: & *Tibi*, inquit, *dabo non solum pro te*, *sed etiam pro aliis*. *Sicut enim confessio* Petri *erat aliorum*; *ita potestas hæc data* Petro *intelligitur dari aliis*, *licet* Petro PRINCIPALIUM, *in quantum erat aliorum capitaneus*, seu (quod *Natalem Alexandrum* dicentem supra audivimus) *Princeps*. Profecto qui hæc Patrum testimonia cum illis compararit, in quibus *Petrus* dicitur *figura* aut typus Ecclesiæ, alterutrum colligat necesse erit, aut Patres in

(55) *Hom.* 6. *in Act.* p. 640.
(56) *Cat.* 17.
(57) apud Phot. cod. 280.
(58) Alia in hanc rem testimonia congerit *Charlasius* in responsione ad dissert. *Dupini* de Primatu Rom. Pont. Rom. edit. 1720. *pag.* 60.
(59) *in Matth. Cap. XVI.*

tam gravi inter ſe ſe maxime diffidere, aut eos, qui claves Eccleſiæ in *Petro* traditas adſeverarunt, nihil plus voluiſſe, quam quod nuper illos interpretando docuimus. At Patres non pauci negant ſoli *Petro* claves eſſe commiſſas; ceteris etiam Apoſtolis datas eſſe ſcribunt, quemadmodum & illorum ſucceſſoribus. Ita ſane eſt, nec Catholicus quiſquam repugnabit. At illud videndum cum maxime eſt, quandonam Apoſtolis fuerint claves concreditæ. Fuiſſe autem illis datas reperio, quum Chriſtus apud *Johannem* dixit Apoſtolis ſuis (60): *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiſeritis peccata, remittentur eis, & quorum retinueritis &c.* Poſſem id Patrum teſtimoniis confirmare. Nam & *Theophylactus* (61) *licet*, inquit, *ad* Petrum *tantum dictum ſit illud*: Tibi dabo claves &c. *tamen omnibus Apoſtolis datum eſt, quando dixit:* Quorum remiſeritis &c., & *Beda* ait: Hæc poteſtas (ligandi & ſolvendi) *cunctis ſine dubio datur Apoſtolis, quibus ab eo poſt reſurrectionem dicitur generaliter:* Accipite Spiritum Sanctum &c. Sed his opus minime eſt, quum idem non uno loco *Febronius* ipſe adfirmet (62). Vide jam quo iſta ſpectent.

(60) *Joh. XX.* 22. 23.
(61) *in Matth. Cap. XVI.*
[62] Sic T. II. Apolog. artic. VII. p. 240. *cum poſtglorioſam Chriſti reſurrectionem veniſſet tempus, quo promiſſum ſuum exequi Salvator vellet, eaſdem claves in ſymbolo ſeu*

ctent. Claves Apoſtolis eo *Johannis* loco commiſſæ non ſunt claves, quas uni *Petro* promiſerat Chriſtus: *Tibi dabo &c.* Magnum inter utraſque claves diſcrimen eſt, licet a *Febronio* non obſervatum. Confundit is omnia inconſulto atque pervertit. Agens ille de illo *Matthæi* loco: *Tu es Petrus &c.* ſic ait (63). " In celebri hoc toties ventilato
„ textu *Matthæi* duæ Chriſti promiſſiones
„ diſtinguendæ veniunt: Per primam *Petro*
„ aſſeritur Primatus in Eccleſiæ, quam Ser-
„ vator noſter fundaturus erat, Hierarchia:
„ Altera promiſſio depoſitum clavium con-
„ cernit; *promiſſio* inquam, non enim erat
„ actualis *traditio*: Eccleſia de cujus clavi-
„ bus agebatur, nondum erat extructa:
„ ÆDIFICABO, inquit, *Eccleſiam meam*:
„ Claves necdum dabantur: *Tibi* DABO cla-
„ ves regni cœlorum. Hoc inter utrumque
„ donum intererat: primum ſua natura uni
„ perſonæ proprium fuit, neque enim *Pri-*
„ *matus*, qui ei concedebatur, poterat plu-
„ ribus Chriſti diſcipulis & in Apoſtolatu
„ Collegis communis fieri: Alterum, ſci-
„ licet *Claves*, quando actu tradebantur,
„ omnibus Apoſtolicis (*forte Apoſtolis*) com-
„ muniter datæ ſunt ". Fallitur heic, &

 „ ve-

ſeu figura promiſſas, omnibus Apoſtolis *reipſa & in effectu* dedit Johannis XX. ℣. 22. & 23. *ſcilicet*; inſufflavit, & dixit eis; Accipite Spiritum Sanctum: Quorum remiſeritis peccata &c.

(63) T. II. *pag.* 171.

„ vehementer fallitur *Febronius*. Depositum clavium heic a Christo promissum æque atque ædificatio Ecclesiæ *super hanc Petram* Primatum *Petri* spectabat. Hæc una Patrum vox est. Paucos heic appellabo; alios infra commodius proferam. S. *Joh. Chrysostomus* (64): Toti terrarum orbi, *quem præfecit* Petrum, *cui claves cœlorum dedit*, *cujus arbitrio & potestati cuncta permisit*. Haud aliter S. *Basilius* (65): *Quid porro talis ille, ac tanti judicii apparitor*, *atque adeo vehemens sententiæ Dei adversus peccati autorem minister* Petrus? *Ille*, *inquam*, *Beatus*, *qui & ceteris antelatus Discipulis fuit*, *cuique magnificentius*, *quam reliquis omnibus*, *datum testimonium est*, *magisque*, *quam reliqui omnes*, *Beatus appellatus*, *cui claves regni cœlestis commisit &c.* *Optatus Milevitanus* in eamdem sententiam de schismaticis loquitur (66): *Qui inferi portas suas habere noscuntur*, *contra quas portas claves salutares accepisse legimus* Petrum, *Principem scilicet nostrum*, *cui a Christo dictum est:* Tibi dabo Claves Regni cœlorum, *& portæ inferorum non vincent eas*. *Unde est ergo*, *quod claves Regni vobis usurpare contenditis*, *qui contra cathedram* Petri *vestris præsumptionibus*, *& audaciis*, *sacrilegio militatis?* Sed testem demus, cui *Febronio*, *Dupinio*, ac

(64) *hom. in* S. Ignatium M.
(65) *de Judic.* Dei *sive in proœm. in moral.*
(66) *Lib.* II.

ac *Natali Alexandro* nefas ſit refragari. Obtrudunt hi paſſim *Auguſtinum* dicentem, *Eccleſiæ claves cœlorum datas eſſe* (67), & *Eccleſiæ perſonam geſſiſſe tunc* Petrum (68). Bene eſt; at non certe hanc *perſonam* geſſit *Petrus* ſaltem ſolus quum Chriſtus Apoſtolis omnibus, atque adeo etiam *Petro* dixit: *quorum remiſeritis &c.*; tunc enim *Auguſtino* ipſo teſte Apoſtoli omnes *perſonam gerebant Eccleſiæ*, ET SIC *eis hoc dictum eſt, tanquam ipſi diceretur Eccleſiæ*. *Auguſtinus* tamen ipſe diſerte ſcribit, *Petrum*, quum claves adcepit non modo *in figura geſtaſſe perſonam Eccleſiæ* uti de Apoſtolis dixerat, ſed SOLUM geſtaſſe, ac præterea OB PRIMATUM, *quem in diſcipulis habuit* (69). Primatum ergo cum clavibus adcepit *Petrus*, nec claves aliud ſunt quam collati Primatus inſignia. Quando autem Primatus fuit *Petro* delatus? dixi ſuperius, iterumque dico, Joh. XXI. quum paſcere oves agnoſque Chriſti juſſus fuit. Et hoc apud Eccleſiæ Patres plane fixum eſt ac conſtitutum. *Compendio veritatis*, inquit S. Cyprianus (70) *loquitur Dominus ad* Petrum: *Ego dico tibi*, inquit,

 quia

(67) Lib. de Agone Chriſt. cap. 30.
(68) *Lib.* III. *de Bapt. cap.* 18.
(69) *Conc.* II. *in Pſ.* 30. *& Enarrat. in pſ.* CVIII. *Idem* repetit Tract. CXXIV. in Joh. *Cujus Eccleſiæ* Petrus *Apoſtolus propter Apoſtolatus ſui Primatum gerebat, figurata generalitate perſonam*.
(70) *Lib. de unit. Eccleſ.*

quia tu es Petrus *&c. & portæ inferorum non vincent eam. Et tibi dabo claves regni cælorum, & quæ ligaveris super terram, erunt ligata & in cælis* [en promissionem] . *Et iterum eidem post resurrectionem suam dicit. Pasce oves meas. Super illum unum ædificat Ecclesiam suam, & illi pascendas mandat oves suas* [en promissionis expletionem] . Huc etiam spectat illud *Ambrosii* (71) dum ait de Petro: *Quis est enim alius, qui de se hoc facile profiteri possit? Et ideo, quia solus profitetur ex omnibus, omnibus antefertur. Major enim omnibus caritas . . . . Denique tertio Dominus, non jam diligis, sed, amas me, interrogavit? Et jam non agnos, ut primo, quodam lacte pascendos, nec oviculas, ut secundo, sed oves pascere jubetur, perfectiores ut perfectior gubernaret.* Non prætereundus illustris S. *Gregorii* M. locus (72) . *Cunctis ergo Evangelium scientibus liquet, quod voce dominica Sancto, & omnium Apostolorum* Petro *Principi Apostolo totius Ecclesiæ cura commissa est:* *Petre* amas me? Pasce oves meas. *Ipsi dicitur*: Ecce Satanas expetiit cribrare vos sicut triticum, & ego pro te rogavi *Petre*, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos: *Ipsi dicitur*: Tu es *Petrus*, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præ-

(71) *Lib. X. in Luc.*
(72) *Lib. IV. ep.* 32.

prævalebunt adverſus eam; & tibi dabo claves Regni cœlorum, & quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cœlis. *Ecce claves regni Cœleſtis accipit, poteſtas ei ligandi, ac ſolvendi tribuitur, cura ei totius Eccleſiæ, & Principatus committitur*. Vere igitur Patres adſerunt, claves fuiſſe non ſoli *Petro* ſed ceteris etiam Apoſtolis traditas, ſed aliæ claves ſunt, quas *Petrus* cum Apoſtolis adcepit *Joh. XX.*, aliæ, quæ uni ipſi fuerunt *Joh. XX.* commiſſæ, illæ *Petro* deſponſæ, quum Apoſtolis omnibus dictum fuerat a Chriſto: *Quæcumque adligaveritis ſuper terram*; hæ ſoli *Petro* promiſſæ, quum dictum ei fuit: *Tibi dabo claves*. Non nego igitur, ut cum *Maldonato* verba hæc *Tibi dabo &c.* interpretante loquar, *ceteros Apoſtolos ſuas etiam claves, id eſt, ligandi, ſolvendique poteſtatem habuiſſe, quemadmodum omnes veteres auctores docent, dicentes, claves omnibus datas fuiſſe; ſed nego has, de quibus heic agitur, claves habuiſſe, & nego eas, quas habuerunt, quaſque omnes ſemper Catholici vere quidem, ſed alio tamen ſenſu claves appellarunt, in ſacris uſquam litteris claves vocari. Firmiſſimum etiam eſt argumentum, quod cum Chriſtus aliis Apoſtolis infra cap.* 18. 18. & Joh. 20. 23. *ligandi ſolvendique poteſtatem dedit, nullam de clavibus mentionem fecit*. Quod ſi quæras, quas

claves Apoſtoli *Joh.* XX. , quas *Petrus Joh.* XXI. adceperit; dicam ſtatim, claves Apoſtolis commiſſas *Joh.* XX. fuiſſe claves extraordinariæ cujuſdam poteſtatis, quæ in ipſis, quemadmodum Apoſtolatus, cui intrinſeca fuit extinguenda erat; contra ordinariæ poteſtatis in ipſos quoque Apoſtolos fuiſſe claves *Petri* , quæ proinde ad ejus ſucceſſores, ac per hos etiam ad Apoſtolorum ſucceſſores Epiſcopos in perpetuum univerſæ Eccleſiæ commodum permanſura tranſmitti debuerunt. Nam vel ipſa Epiſcopalis poteſtas , quæ extraordinariæ illius pars magna fuit , & ſi cum Apoſtolis interire non debuit, ſed ſemper in Eccleſia perſtare [quo illa Chriſti ſpectant: *ecce ego vobiſcum*, ideſt cum illis quoque , qui poſt vos Paſtorum munere fungentur , *ſum uſque ad conſummationem ſæculi*) non tamen per Apoſtolos tranſferri debuit, ſed per *Petrum*, qui *claves ſolus ceteris* (præter Apoſtolos) communicandas adcepit , ut ex *Optato* paullo antea intelleximus . " Solus ergo *Petrus* (ut cum *Maldonato* concludam) eas claves habuit , quibus ita aperiebatur ut nemo clauderet ; „ ita claudebatur, ut nemo aperiret ; ſicut „ in domo etiamſi aut omnes , aut multi „ ſuas habeant claves , ſolus tamen domi„ nus & domi omnes , & ſecretas habet , „ quibus cum vult, ita claudit , ut nemo „ aperire; ita aperit , ut nemo poſſit clau-
„ dere

„ dere. Notavit hoc ipſum *Origenes* tract. „ in Matth. 1. Sed veram ſolidamque ſen- „ tentiam nimis ſubtiliter probando perdi- „ dit. Ait enim plus *Petro*; quam cæteris „ Apoſtolis conceſſum fuiſſe. Hoc bene. „ Probat, quia cæteris Apoſtolis dictum eſt, „ *Quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſo-* „ *luta & in cœlo*. *Petro* vero, *quodcunque* „ *ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in* „ *cœlis*, quaſi *Petrus* in omnibus cœlis, alii „ Apoſtoli in uno ſolvendi poteſtatem ac- „ ceperint. Hoc nimis ſubtiliter ". Sed ſo- lidiora ab *Eulogio* ſupra adcepimus, cujus verba, ut diximus, nobis *Photius* ſervavit.

VII. Non negaverim tamen, eſſe Patrum non paucos, qui quam *Petrus* habuit a Chriſto clavium promiſſionem (*Tibi dabo claves &c.*), eam ceteris quoque Apoſtolis communem ſtatuant. Sed primum obſervari illud velim, quod *Gallorum* ſyſtema diſijcit, ac *Febronianum* multo magis, hos ipſos Patres ſingulare aliquid *Petro* tunc collatum agnoſcere. Sic *Eucherius* (73) ait: *Tu es Chriſtus Filius Dei vivi: docuerat enim, hoc* Petrum *reſpondiſſe, quatenus ipſe eſſet Princeps Fidei Chriſtianorum, qui erat Princeps Apoſtolorum . . . . Et tibi dabo claves regni cœlorum. Hoc enim quod* PRINCIPALITER Petro *dicitur, cæteris quoque Apoſtolis dictum* *eſſe*

(73) hom. de Natali *Petro*; quam *Dupinius Eucherio* tribuit, licet alii aliter ſentiant.

esse intelligi debet ; & non tantum Apostolis verum etiam Episcopis , & Sacerdotibus non certe omnibus æqualiter, sed *principaliter* Petro. Idem habet *Hincmarus* (74): *Beatus* Petrus, *qui Christum vera fide confessus , vero est amore secutus* , SPECIALITER *claves Regni cœlorum , & Principatum judiciariæ potestatis adcepit*. Nota hæc ultima verba , *specialiter claves Regni Cœlorum , & Principatum judiciariæ potestatis adcepit ;* & vide , utrum B. *Petri* Primatum in collatione clavium non agnoverit. Enimvero si *principaliter* dictum est *Petro*: *Tibi dabo*, si claves ille *specialiter* adcepit , an non *immediatius* , & ut subjectum *proximius*, quam Ecclesia *regens* a solis tunc Apostolis constituta, adcipere debuit, contra quam *Natalem Alexandrum* docuisse vidimus ? Præterea quis non videat , hosce Patres de clavibus longe alia , quam *Febronium* sensisse ? Quomodo enim *principaliter* , aut *specialiter* creditæ fuissent *Petro* nisi primatus caussa ? [quum tamen eas *Febronius* velit ad primatum , qui sola Ecclesiæ ædificatione *super petram* continetur , nihil omnino conferre. Ajo jam, Patres illos non in ea sententia fuisse , ut claves *Petro* promissas easdem omnino haberent , quæ *Joh.* XX. fuerunt omnibus Apostolis datæ . Id exploratum fiet si in caussas inquisierimus , cur illi in clavibus *Petro* desponsis claves agno-

(74) *Ep. XXXIII. ad* Hincmar. Laudun. *cap. XXVI.*

gnoverint Apostolis deinde commissas. Duo igitur cum primis spectarunt de clavibus *Petro* promissis, quum loquerentur veteres Patres, (hos ceteri deinde imitati sunt), nempe ut vel *Novatianos* refellerent, qui remittendorum peccatorum potestatem in Ecclesia esse inficiabantur, vel schismaticos dicerent, frustra illos qui unitatem cum *Petro* ejusque cathedra non servarent, de Catholica communione gloriari. Cum *Novatianis* res erat *Ambrosio* dum scriberet (75): Quod *Petro* dicitur, ceteris Apostolis dicitur: *tibi dabo claves regni cœlorum, ut solvas & liges. Hoc* Novatianus *non audivit, sed Ecclesia Dei audivit. Ideo ille in lapsu, nos in remissione, ille in impœnitentia, nos in gratia. Quod* Petro *dicitur, Apostolis dicitur; non potestatem usurpamus*. Eosdem *Novatianos* passim insectatur S. *Augustinus*. Hinc *nec eos audiamus*, inquit (76) *qui negant Ecclesiam Dei omnia peccata posse dimittere. Itaque dum in* Petro *Petram non intelligunt, & nolunt credere datas Ecclesiæ claves Regni cœlorum, ipsi eas de manibus amiserunt*. *Optatus* quoque *Novatianos* refellit, dum ait (77): *an vero soli* Petro *dantur claves Regni cœlorum, nec alius quisquam eas accepturus? Quod si dictum, tibi dabo claves Regni cœlorum,* com-

(75) *in Ps. XXXVIII.*
(76) *lib. de Agone Christ. c' 31.*
(77) *lib.* VII. *de schism. Donat.*

*commune est, cur non simul omnia, & quæ dicta sunt, & quæ sequuntur, velut ad Pe*trum *dicta, sunt omnium communia?* Alii autem Schismaticos confutabant, quemadmodum *Fulgentius* (78) iis verbis: *In sola ergo Ecclesia Catholica datur & accipitur remissio peccatorum, quam ipse sponsus unam dicit esse columbam suam, unam electam suam, quam super petra fundavit, cui claves Regni cœlorum dedit, cui etiam potestatem ligandi solvendique concessit, sicut beato* Petro *veritas ipsa repromittit dicens:* Tu es Petrus, & super hanc petram &c. *Ab hac Ecclesia, quæ claves regni cœlorum adcepit, quisquis foris est, non cœli viam graditur.* Quorum similia scripsit S. *Cyprianus* (79): Petro *primum dominus, super quem ædificavit Ecclesiam, & unde unitatis originem instituit, & ostendit, potestatem istam dedit, ut inde solveretur in cœlis, quod ille solvisset in terris. Et post resurrectionem quoque ad Apostolos loquitur, dicens:* Sicut misit me pater, & ego mitto vos &c. *Unde intelligimus nonnisi in Ecclesia præpositis, & in Evangelica lege, ac dominica ordinatione fundatis licere baptizare, & remissam peccatorum dare, foris autem nec ligari aliquid posse, nec solvi, ubi non sit, qui aut ligare possit aliquod, aut solvere.* His adsentitur

(78) *lib. I. de remiss. peccat. c. 19.*
(79) *ep. ad Jubajan. LXXII. Oxon. edit.*

titur *Beda*(80). *Ideo Beatus* Petrus . . . *Specialiter claves Regni cœlorum; & principatum judiciariæ potestatis accepit, ut omnes per orbem credentes intelligant, quia quicunque ab unitate fidei, vel societatis illius quolibet modo semetipsos segregant, tales nec vinculis peccatorum absolvi, nec januam possint Regni cœlestis ingredi*. Claves igitur, quas in Petro Apostolis quoque promissas Patres intellexerunt, non claves sunt omnis omnino Ecclesiasticæ potestatis, sed illius, quæ *Joh.* XX. cum Apostolis omnibus fuerant deinde a Christo communicanda. Quare S. *Gaudentius* quum dixisset (81): *omnes Apostoli, Christo surgente, in* Petro *claves accipiunt, quinimmo cum* Petro *cœlestis Regni claves ab ipso domino accipiunt*, recitat continenter illa *Joh.* XX. *accipite Spiritum Sanctum &c.* Immo ipse S. *Augustinus* (82), id diserte tradit. Reddo verba: *Dominus Jesus discipulos suos ante passionem suam elegit, quos Apostolos nominavit. Inter hos pene ubique solus* Petrus *totius Ecclesiæ meruit gestare personam; propter ipsam personam, quam totius Ecclesiæ solus gestabat audire meruit*: Tibi dabo claves regni cœlorum. *Has enim claves non homo unus, sed unitas adcepit Ecclesiæ . . . Nam ut noveritis Ecclesiam adcepisse claves regni* Cœ-

(80) *Hom. de Sanct. Petr. p.* 112.
(81) *Tract. in die ordinat. suæ*.
(82) *Serm.* CVIII. *de divers. cap.* 2.

Cœlorum, audite in alio loco, quid Dominus dicat omnibus Apoſtolis ſuis: Accipite Spiritum Sanctum; & continuo: ſi dimiſeritis peccata, dimittentur eis; ſi cujus tenueritis, tenebuntur. Hoc ad claves pertinet de quibus dictum eſt quæ ſolveritis in terra &c. Quo ex loco cognoſci facile poteſt, *Auguſtinum* alioſque Patres id maxime ſpectaſſe, quum aut claves Apoſtolis omnibus datas, aut *Petrum* pro omnibus claves adcepiſſe, idque genus alia tradiderunt, ut Eccleſiaſticam juriſdictionem promiſſam Apoſtolis *Matth.* XVIII. collatam autem *Joh.* XX. adhuc in Eccleſia Catholica, & in ſola Catholica Eccleſia perſtare, nec cum Apoſtolis exſtinctam fuiſſe docerent. Eam autem potiſſimum poteſtatem intellexiſſe, quæ in peccatorum remiſſione verſatur, vel ex eo conſtat, quod illam dicant non Apoſtolorum ſolum, aut Epiſcoporum, ſed etiam Presbyterorum propriam. Sanctus certe *Eucherius* (83) ait ut vidimus hoc *enim quod* PRINCIPALITER *Petro dicitur, cæteris quoque Apoſtolis dictum eſſe intelligi debet; & non tantum Apoſtolis verum etiam Epiſcopis & Sacerdotibus.* Conſentit *Beda* (84): *Et quodcumque ligaveris &c. Hæc poteſtas cunctis ſine dubio datur Apoſtolis; quibus ab eo poſt reſurrectionem dicitur generaliter: Accipite Spiritum Sanctum &c.*

Nec

(83) *l. c.*
(84) *l. c.*

Nec non Episcopis, & *Presbyteris*, & *omni Ecclesiæ idem officium committitur*. Aliorum quoque Patrum hac de re mentem magister sententiarum exhibet (85): *Quod autem hanc potestatem habeant omnes Sacerdotes, Hieronymus testatur super illum locum Evangelii, ubi Dominus dicit* Petro: Tibi dabo claves Regni cœlorum: habent enim, *inquit*, eamdem judiciariam potestatem omnes Apostoli; habet & omnis Ecclesia in Episcopis, & Presbyteris. Hanc autem quum *clavium* nomine designare mos esset nec alius occurrat Sacrarum Scripturarum locus, in quo *clavium* potestas memoretur, nisi *Matthæi* XVI. in illis verbis: *Tibi dabo claves*, quemadmodum supra est a *Maldonato* animadversum, tanto securius ea verba appellabant, quo certius in illis *Petrum* Ecclesiasticæ omnis potestatis veluti fontem constitutum intelligebant. Quamobrem S. *Thomas* in veterum Patrum scriptis longe versatissimus in quarto *contra* Gentes libro (86) ita statuit: *Manifestum est quod omnia Sacramenta ipse Christus perficit; ipse enim est, qui baptizat, ipse est verus Sacerdos, qui se obtulit in ara Crucis, & cujus virtute corpus ejus in altari consecratur; & tamen quia corporaliter non cum omnibus fidelibus præsentialiter erat futurus, elegit ministros, per quos prædicta fidelibus dispensaret, ut supra*

(85) *lib. IV. dist.* 19.
(86) *Cap. LXXVI.*

pra dictum est. Eadem igitur ratione, quia præsentiam erat Ecclesiæ subtracturus, oportuit ut alicui committeret, qui loco sui universalis Ecclesiæ gereret curam. Hinc est, quod Petro *dixit ante adscensionem:* Pasce oves meas: *Et ante passionem.* Tu iterum conversus confirma fratres tuos, *& ei soli promisit:* Tibi dabo claves regni cœlorum, *ut ostenderetur potestas clavium per eum ad alios derivanda ad conservandam Ecclesiæ unitatem.* Revera igitur & hi Patres a ceteris, qui omnibus Apostolis claves fuisse communes, ut vidimus, adseverarunt, minime discrepant. Nam & hi eas demum claves intelligunt, quæ *Joh.* XX. datæ sunt. In eo solum aliquid inter illos discriminis est, quod isti has quoque claves velint in *Petro* aliis Apostolis fuisse promissas. Verum hoc adeo *Petri* supra ceteros Apostolos dignitatem non minuit, ut potius extollat. Hoc enim ipsum ad *Petri* Primatum referunt. Recolantur quæ ex *Ambrosio*, *Augustino*, *Optato* aliisque Patribus antea protuli testimonia. Illud ergo superest inquirendum, num hi Patres, qui claves Apostolis in *Petro* desponsas dixere, alias præterea illasque præstantiores agnoverint claves *soli* Petro promissas, nec ceteris Apostolis communes. Id autem tam certum est, quam quod certissimum. Fatentur omnes, ne ipso quidem excepto *Spalatensi* Archiepiscopo M. *Antonio* de *Dominis*, uni Pe-

tri

tri personæ dictum : *Tibi dabo claves &c.* Explicent igitur nobis, quid illa persona adceperit. Si respondeant idem adcepisse, quod reliqui adceperunt; urgeo cum cl. Episcopo *Nicolao Coeffeteau* (87) " igitur fru-
" stra Christum *Petrum* privatim adloqu-
" tum. Certe vix ac ne vix quidem in a-
" nimum induxerit sanæ mentis homo (*ne*
" *dicam tot sanctissimi, ac doctissimi Ecclesiæ*
" *Patres ac magistri*) Christum tot ut ita
" dicam, cæremoniis circa *Petrum* usum, ut
" efficeret nihil. Quid igitur sibi volebat
" splendor iste verborum, *Et tibi dabo claves*
" *Regni Cœlorum?* Sane quoties Scriptura
" utitur metaphora clavium, significat po-
" testatem, non quamlibet, sed eximiam
" quandam, ac singularem. Itaque cum a-
" pud *Esaiam* vellet Deus significare datu-
" rum sese *Eliacim* summam auctoritatem
" in aula regia dixit (88): *Dabo clavem Do-*
" *mus* David *super humerum ejus, & aperiet,*
" *& non erit, qui claudat, & claudet, &*
" *non erit, qui aperiat.* Hoc enim de exi-
" mia quadam, & singulari auctoritate Scri-
" ptura interpretata est. Et apud *Lucam*
" Christus (89): *Veh vobis legisperitis, qui*
" *tulistis clavem scientiæ, idest; qui vobis* ad-
" rogatis summam auctoritatem interpretan-

(87) in suis *pro sacra Monarch. adversus Rempubl.* M. *Ant. de Dominis libris Apologeticis* lib. I. cap. 7.
(88) *Esa. cap.* XXII.
(89) *Luc. XI.*

„ di Scripturam: Et in *Apocalypsi*, ut Chri-
„ stus indicaret se unum habere potestatem
„ vitæ, ac mortis, & occidere posse, & ad
„ vitam revocare, dixit se habere *clavem*
„ *vitæ*, & *mortis*, idest, utriusque summam
„ potestatem, & imperium. Et rursus, ut
„ indicaret se esse omnium maximum in
„ regno *David*, dixit se habere *clavem Do-*
„ *mus David*. Ergo pari ratione hoc loco,
„ quum sit *Petro* dictum a Christo, *Tibi da-*
„ *bo claves Regni Cœlorum*, eximia quoque,
„ ac singularis aliqua potestas *Petro* conces-
„ sa est „. Quamquam quid conjecturis o-
pus? Nonne *Augustinus* heinc arguit *Petri* excellentiam? Nonne *Eucherius* illud *Tibi dabo Petro principaliter* dictum adseruit? Nonne *Hincmarus* ac *Beda specialiter* adcepisse ait *Petrum* claves Regni Cœlorum & *Principatum judiciariæ Potestatis*? Porro nihil excellens, nihil *principale*, nihil *speciale* adcepit *Petrus Joh.* XX. quum omnibus generatim dictum fuit: *Adcipite Spiritum Sanctum &c.* Hi igitur Patres præter claves omnibus Apostolis *Joh.* XX. datas, atque in *Petro* (quod ipsi ajunt) promissas, agnoscere alias debuerunt soli *Petro specialiter*, ac *principaliter* & promissas & datas, neque alio certe loco quam apud *Johannem* XXI. capite, dum dictum ei fuit: *Pasce oves meas &c.*

VIII. Quæ hactenus disseruimus, ostendunt, quam vere dixerimus *Gallorum* recen-

tiorum ſententiam verbis Chriſti in *Petro* Eccleſiæ regimen inſtituentis minus congruere. Addideram in ea eſſe nonnulla, quæ contraria mutuo & diſſidentia jure videantur. Primum illud eſt, quod quum Eccleſiam non ſolum velint cum *Johanne Gerſone monarchicam politiam*, ſed eum, qui ſecus ſenſerit, habeant hæreticum, Monarcham tamen, ſeu *Romanum* Pontificem Eccleſiæ univerſæ, quam ſcilicet divino regit imperio, obnoxium ſtatuant, atque Œcumenicis Conciliis illam repræſentantibus plane ſubiectum. Id enim non eſt politiam admittere ex Monarchico & Ariſtocratico temperatam ſtatu quod ut ait *Petavius* (90), piis & eruditis pleriſque placuit; ſed ex utroque ſtatu permixtam (91): ſcilicet qui ex noſtris cum *Bellarmino* temperatum Eccleſiæ regimen ſtatuunt ex Monarchico, & Ariſtocratico ſtatu, Reipublicæ ſtatum ab imperandi ratione non inepte ſecernunt (92). *Nam*, ut optime obſervat Cardinalis *Orſius* in egregia diſſertatione, qua Eccleſiaſticæ Monarchiæ for-

[90]

(91) *Bellarminus* immo *l.* I. *de Rom. Pont. cap.* III. Eccleſiæ regimen admittit temperatum ex omnibus tribus formis, atque eſſe in ea *ſummi Pontificis Monarchiam*, *atque Epiſcoporum* [*qui veri Principes & Paſtores*, *non vicarii Pontificis maximi ſunt*] *Ariſtocratiam*, *ac demum ſuum quemdam in ea locum habere democratiam*, *quum nemo ſit ex omni chriſtiana multitudine*, *qui ad Epiſcopatum vocari non poſſit*, *ſi tamen dignus eo munere judicetur*.

(92) Confer *Bodinum lib.* II. *de Rep. cap.* 2.

mam seu rationem explicavit (93), *Reipublicæ status regalis esse potest, gubernatio tamen popularis futura est, si Rex omnia imperia, curationes, pœnas item ac præmia omnibus ex æquo distribuat: si vero Princeps imperia, honores, Magistratus Patritiis, vel divitibus, vel fortibus, vel studiosis tantum impertiat, regia potestas erit, & quidem simplex & pura, sed Aristocratica ratione temperata. Ita quoque Optimates pauci Rempublicam populari modo regere possunt, si cives omnes omnium Magistratuum participes fecerint: aut Aristocratice, si paucis quibusdam, qui aut virtute, aut censu aut nobilitate ceteris præstent*. Quo etiam referri potest, quod alii docent (94) distinguendam esse Reipublicæ formam a modo gubernationis, qui diligenter spectetur, nullum esse tam Monarchicum & absolutum imperium, quod non quamdam præseferat Aristocratiæ speciem, comperiemus. Nam & Reges qui absoluto & liberrimo imperio fruuntur, consiliarios habent, quibuscum graviora negocia communicant, & a quibus probari decreta sua atque adeo firmari volunt. Itaque quod in *Bellarmini* systemate speciem habet Aristocratiæ, seu Democratiæ, non ad ipsum Christianæ Reipublicæ seu statum seu formam pertinet, sed ad unam

nam

(93) Cap. VI. pag. 665.

[94] Puffendorff lib. VII. de Jur. Nat. & Gent. cap. V. §. 12.

nam imperandi rationem. Alia Theologorum *Parisiensium* mens est. Summam illi potestatem in universa Ecclesia, & generali Concilio esse constituunt, ut hujus potestatis jure fas eis sit, ipsum quoque suis subijcere legibus, & in refractarium pœnis canonicis animadvertere, quemadmodum in Synodis *Constantiensi* & *Basileensi* identidem declaratum ajunt. Id enim vero est Aristocratiam ad ipsum Reipublicæ statum formamque transferre, & quam tamen Monarchiam prædicant, seu regularem Reipublicæ formam, eam quod ad ipsam spectat gubernandi potestatem ac statum, irregularem quamdam efficere politiam ex Monarchico & Aristocratico statu conflatam. Quamobrem *Febronius* Monarchiæ Ecclesiasticæ insectator quum sit, errat vehementer; hac tamen in re sibi magis constat, quam *Galli*; Judicio enim ac legibus œcumenicæ Synodi Pontificem subijcit, sed Monarchiam ab Ecclesiæ forma repellit.

IX. Quid vero illud quod *Parisienses* Theologi inculcant, Primatum unitatis potissimum in Ecclesia servandæ caussa fuisse a Christo institutum? (95) Nam primatum ad uni-

(95) *Nicolius* inter *Gallicanos* adversarios celebris in *Instruct.* 10. *in Symbolum* scripsit §. 10. *La tradition nous apprend*, *que* Dieu *pour conserver son Eglise en unitè à etabl: une chaire & autoritè superieure pour veiller a la mantenir, qui est celle de l'* Eglise de Rome. Qua de caussa iidem

unitatem potissimum spectare jus vero primatus proprium esse in Episcopos, & Fideles omnes *distributive* tantum sumptos, non *collective*, quod iidem simul docent, similem habet repugnantiam, neque obtineri potuisset finis a Christo in primatu instituendo sibi propositus, unitas, inquam, Ecclesiæ, si & Episcopi & Fideles, singuli particulatimque divisi ad eam cogerentur, non vero univer-

dem *Galli* Theologi *Romanum* Pontificem, & *Romanam* Sedem seu cathedram *catholicæ unitatis centrum* appellare solent, in quo scilicet *unitas servatur Ecclesiæ*, ut legimus in ipsa *Declaratione Cleri Gallicani* edita in Comitiis generalibus anni 1682. eodem quoque consilio primatum præcipui juris in totam Ecclesiam S. *Petro* & successoribus traditum, ut conservetur Ecclesiæ unitas, & schismatum occasiones præcidantur [quemadmodum traditio docet] diserte adfirmavit etiam *Carolus* Episcopus Antisiodorensis adversariis nostris satis notus, quum primatum præcipue jurisdictionis professus, istum articulum veluti certissimum subjecit (*Ordonn.* 27. *Sept.* 1747. *Part.* III. *n.* 39.): *Nos credimus Jesum Christum tradidisse illum* [primatum] *S.* Petro, *ex quo ad successores ejus transiit* [pour conserver l' unitè de l' Eglise, & oter tout occasion de schisme] *ob conservandam unitatem Ecclesiæ*, *& ut omnis schismatis tollatur occasio*. Et similiter *Claudius Fleury* in *Institutione Juris Eccles.* c. 14. *n.* 7. Romanum Pontificem *jure divino ceteris præfectum* pronunciat *ad unitatem Ecclesiæ conservandam*. Exploratius autem Cl. *Bossuetus* in defensione Cleri Gallicani *lib.* 3. *cap.* 12. professus se in celebri *Expositione doctrinæ Catholicæ* c. 21. ubi de auctoritate Sedis Apostolicæ sermo est, ea *tantum* exposuisse, quæ *de Sede Apostolica vera Ecclesiæ fides* docet, id statim ibi expositum ait: *Ecclesiam unitate nixam*, *tuendæ ac firmandæ unitati primatum S.* Petri *a Christo institutum*, *sedemque Apostolicam hujus unitatis centrum & radicem esse*. Id ergo, inquit *Ballerinius* [*de vi ac ratione primat. p.* 33.] non dubiæ opinionis, sed *veræ fidei Ecclesiæ* catholicæ credidit.

niversim collecti. Nam ea est unitatis hujusmodi vis, ut ad *Romanam Ecclesiam propter potentiorem principalitatem*, ut ajebat S. *Irenæus* (96) *necesse sit omnem convenire Ecclesiam*, eadem scilicet, quæ illa in fidei morumque dogmatibus sentire. At nonne adversarii docent, editam a *Romano* Pontifice solemnem aliquam Constitutionem Episcopos ad examen revocare posse, suumque de illa judicium proferre ac si forte sacris litteris, ac traditioni adversari judicaverint, libere eam reijcere? Quod si qua ex insignioribus Ecclesiis, vel Ecclesiæ partibus exempli caussa *Ægiptiaca*, *Asiatica*, *Africana*, *Gallicana* restiterit, eam ajunt non esse *Romani* Pontificis auctoritatem, at solus invitas ac repugnantes in suam possit sententiam pertrahere. Hoccine est impositam unitatis cum *Romana* Ecclesia necessitatem agnoscere? Ubi *potentior Romanæ Ecclesiæ principalitas?* Ubi vis ad unitatem cogendi? Ubi nota, qua diffidentes a *Romana* Ecclesia erroris convincantur? Nihil horum heic video; multoque minus video, si Generalia Concilia possunt *Romano* Pontifici leges indicere; tunc enim *Romana* Ecclesia potius ad *omnem Ecclesiam* a Concilio repræsentatam *conveniret*: quam *omnis Ecclesia* ad *Romanam*, ad quam tamen *Irenæus* diserte scribit,

(96) *Lib.* III. *adv. hær. cap.* III.

bit, non ſingulas Eccleſias, ſed *omnem Eccleſiam convenire* debere.

X. Conſeramus nunc *Gallorum* recentiorum de civilis poteſtatis origine, ac juribus effata cum iis, quæ de Eccleſiaſtica tradunt poteſtate; multum illos comperiemus a veteribus *Pariſienſibus* Theologis, quos tamen duces habere ſe prædicant, diſcrepare, ac novo ex capite minus conſtanter, ac conſentanee loqui. Quære ergo ex *Gerſone*, quid de Principibus ſentiat, a quibus reſpublica male adminiſtretur? Reſpondebit ille (97): *Intelliguntur ergo omnia juramenta ipſi Papæ, vel cuiquam alteri perſonæ mortali præſtita per quamcumque perſonam, ſalva ſemper utilitate, curatione, & ſanatione totius corporis Reipublicæ, & præſertim univerſalis Eccleſiæ. Sicut ſi Rex iniquus in populum ſibi ſubditum vellet deſævire, non tenentur ejus ſubditi juramentum homagii, & fidelitatis olim præſtitum ei in aliquo obſervare. Nam ut prædixi, in curatione univerſalis Eccleſiæ & cujuſcumque Reipublicæ ſubditi ſunt domini & judices Dominorum, & ſuperiorum proprias utilitates cum detrimento Reipublicæ amantium.* Id certo tueri non potuit *Gerſon* niſi eo axiomate ductus, quod ea, quam a Communitate

(97) Cap. XXII. *de modis uniendi* quem ſub *Gerſonis* nomine *Hermannus Van der Hardt* edidit, *Febronius* vero non ſemel citat. Confer tamen, quæ de hoc libro ejuſque Auctore dicta a me ſunt in ſecunda *Antifebronii* editione T. I. *pag.* 235.

nitate Rex mutuetur, auctoritas in ipsa tamen Communitate resideat. Hoc idem effatum *Johannis Majoris* est in Tractatu *de auctoritate Conc. sup. Papam*; illudque hoc exemplo confirmat. Franciscus *dicitur communiter Rex totius Regni* Franciæ, *& non modo est super unam Provinciam* Galliæ, *sed super totum categorematice, non obstante quod præcipua pars est super ipsum, a qua autoritatem habet, quæ non potest ab eo tollere Regnum suum sine rationabili & arduissima caussa*. Eadem *Jacobus Almainus* docuit. Quum plura ex eo in secunda *Antifebronii* editione decerpserim (98), satis heic erit ex illius Tractatu *de dominio naturali, civili, & Ecclesiastico* insignem locum exscribere: *Tota communitas*, inquit, *potestatem habet super Principem ab ea constitutum, qua eum, si non in ædificationem, sed in destructionem politiæ regat, deponere potest; alias non esse in ea sufficiens potestas se conservandi; & illa potestate* Gallorum *communitas quondam usa Regem suum deposuit, non tam pro criminibus, quam pro eo quod tanto regimini erat inutilis. . . . hac eadem potestate usi filii* Israel *recesserunt a* Roboam, *qui erat* Salomonis *naturalis successor, eligentes in Regem super se* Jeroboam, *ut patet* III. Reg. XII. *& quamvis super aliquem populum adceperint aliqui jurisdictionem civilem immediate, ut videtur* pro-

(98) *pag.* 243. *seq.*

probabile de Saule *&* Davide ; *nihilominus semper toti communitati fuerunt subjecti casu quo in destructionem Communitatis regerent*. (99). Equidem non miror eos, qui omnis Reipublicæ fundamentum statuebant, *populi consensu jus omne translatum quum esset in Regem, Rempublicam tamen semper habitu retinere potestatem* (100), Concilii Œcumenici, seu universæ Ecclesiæ potestati *Romanos* quoque Pontifices voluisse subiectos. Quamquam enim quum iidem nullam Ecclesiasticam potestatem nisi a Christo *immediate* constitutam cum Catholicis omnibus faterentur, aliam civilis, aliam esse Ecclesiasticæ potestatis conditionem perspicere debuissent; ferri tamen utcumque potest, quod ad civilis potestatis leges Ecclesiasticam a Christo positam vellent; saltem suis illis effatis constanter inhærebant. Verum quod *Galli* recentiores, qui omnis Regiæ, supremæque potestatis origines a Deo *immediate* accersunt, nihilque esse sive singulis civibus, sive toti communitati in Principes auctoritatis contendunt, *Romanum* Pontificem, quem ab ipso Christo suum in terris Vicarium, Ecclesiæque suæ Primatem ac Principem renunciatum ajunt, ac prædicant, in eumdem tamen Ecclesiæ in Concilium coactæ tantam tribuant potestatem, ut illum ex ipso quo-

(99) *T. II. Oper.* Gerson. Dupin. *edit. pag.* 978.
(100) *Almaini* verba sunt *l. c.*

quoque *Petri* solio deijcere possit; id equidem absonum est, ac pene inextricabile. Nec sane intelligo quomodo antiquiorum *Parisiensium* Doctorum auctoritate niti se jactent, qui ab eorum decretis tantopere diffideant.

XI. Hæc omnia in caussa sunt, cur illis adsentiri minime possim, dum Ecclesiasticam potestatem aiunt toti *regentis* Ecclesiæ corpori ita inesse cum ipso divinius in *Petro* communicatam, ut Petrum ejusque successores sibi habeat obnoxios. Utinam isthæc *Febronius* diligentius perpendisset! Næ ille ut in aliis pluribus a *Gallorum* sententiis maxime distat, ita & hac in re ab eorum dogmatibus discessisset. Ille tamen pro hoc *Gallorum* decreto argumentum adfert, quod ipsius verbis proponam. " Suprema potestas
„ sacra, inquit (101) illi haud dubie com-
„ missa intelligitur, cui spiritus veritatis a
„ Christo creditus noscitur: spiritus, per
„ quem Ecclesiam perpetuo gubernari, &
„ sine quo illam stare non posse Catholici
„ omnes consentiunt. Hunc divinum Spiri-
„ tum Salvator noster uni *Petro* neque pro-
„ misit neque dedit. Communicavit illum
„ *omnibus simul Apostolis*, idest *universæ Ec-*
„ *clesiæ regenti*. Hoc etenim est divinum
„ ejus promissum Johannis Cap. XIV. Ṽ. 16.
„ *Rogabo Patrem & alium Paracletum dabit*
„ vo-

(101) T. II. *Apol. adv. quatuor Theol. artic.* III. p. 179.

„ VOBIS *Spiritum veritatis* , *ut maneat* VO-
„ BISCUM *in æternum* . Cum dixit , *Vobis*
„ *dabo*, dixit *omnibus vobis* , *qui constituitis*
„ *Corpus Ecclesiæ* . Quando hoc promissum
„ effectui datum est, dixit iterum dominus
„ noster non *soli Petro* , sed *omnibus* Disci-
„ pulis suis Joh. XX. ℣. 22. *Accipite Spi-*
„ *ritum Sanctum &c.* " Dicam equidem quod sentio . *Richerium* potius heic audire mihi videor, quam *Gallos* celebris Declarationis propugnatores. Ecclesia enim cui creditus est spiritus veritatis, non una est Ecclesia *regens* , sed universa Ecclesia ex omnibus Fidelibus conflata , quemadmodum enim illius est errare non posse in dogmatibus fidei tradendis, ita hujus est errare non posse in iisdem credendis (102): si ergo *suprema potestas sacra illi haud dubie commissa intelligitur*, *cui spiritus veritatis a Christo creditus*

(102) " Il faut distinguer , inquit *Podiensis* Episcopus
„ *l. c. pag.* 246. , deux manieres de ne pas se tromper
„ sur la Foi : l' une consiste a l' avoir dans le coeur , &
„ a la professer exterieurement ; l' autre a decider les do-
„ gmes, qui lui appartiennent, et a condamner les erreurs,
„ qui la blessent ; l' une est une infallibilitè de croyance,
„ l' autre une infallibilitè de jugement ; la premiere est
„ passive, s' il est permis de la dire , & les Theologiens
„ l' appellent communement *indefectible dans la foi* ; la
„ seconde est active, c' est un exercice d' autoritè dans le
„ Tribunal, a qui elle est devolue . De ces deux infalli-
„ bilitès, la premiere comprend tous les Fideles sans ex-
„ ception , ou pour s' exprimer plus correctement, l' Egli-
„ se entiere la possede, en tant qu' elle embrasse tous les
„ Ministres des Autels & tous les laiques ; la seconde re-
„ side

ditus noſcitur, ſuprema poteſtas ſacra haud dubie commiſſa univerſo cœtui fidelium, etiam laicorum intelligetur. *Ritherismum* ſcilicet neſcit *Febronius* penitus abdicare, dumque ab illo videri magis alienus vult, tunc maxime in eum vel invitus delabitur. Nec minus eſt reprehendendus *Febronius*, quod repugnantibus maxime Chriſti verbis cum iis quæ dixerat Dominus *Joh.* XIV. (immo XV.), conferat illa *Joh.* XX. *Accipite Spiritum Sanctum*. Spiritum enim veritatis, quem *Joh.* XV. promiſit Apoſtolis, non venturum edixerat, niſi ipſe prius in cœlos adſcendiſſet: *Expedit vobis*, inquit Chriſtus (103) *ut ego vadam; ſi enim* NON ABIERO, PARACLETUS NON *veniet ad vos*. Non igitur quum dixit *Joh.* XX. *accipite Spiritum Sanctum* de dando Apoſtolis promiſſo ſpiritu veritatis cogitavit. Spiritum quidem ſanctum cum eis tunc communicavit, ſed Spiritus Sancti nomine non aliud intellexit niſi poteſtatem remittendi peccata, quam Spiritum Sanctum vocavit, ut *ſignificaret*, inquit *Toletus* (104), poteſtatem remittendi peccata ſolius Dei eſſe, & a ſolo ipſo communicari cum

„ ſide uniquement dans le Corps des premiers Paſteurs, „ dont elle eſt l'apanage; l'une & l'autre infallibilitè a „ ètè promiſe & accordèe par Jeſus-Chriſt, l'une & l'autre verifient le ſens de cette propoſition: *l'Egliſe ne* „ *peut errer*. " ſeu hujus *Febronianæ*: *Spiritus veritatis* „ *a Chriſto Eccleſiæ creditus noſcitur*.

[103] *Joh. XVI.* Sermonem proſequens inchoatum *Joh. XV.*

[104] in eum *Joh.* locum.

cum hominibus. Enimvero, quemadmodum bene *Jansenius Iprensis* monet, (105) *ut ostenderet* Spiritum heic eis dari non illimitate secundum quælibet ejus dona (quemadmodum quum in die Pentecostes Spiritum veritatis adceperunt) *sed ad certos tantum effectus*, *addit*: QUORUM REMISERITIS &c. Vides jam *Februniani* vim argumenti: *Suprema potestas sacra illi haud dubie commissa intelligitur, cui Christus potestatem dedit remittendi peccata dedit autem omnibus Apostolis*. Quid ineptius? nisi fortasse *Febronius* velit etiam in Presbyteris secundi ordinis supremam sacram potestatem inesse, quum & hi in Apostolis Spiritum Sanctum adceperint, ac potestate donati sint remittendi peccata; quod plenum est erroris, & *Quesnellianæ* impudentiæ.

CA-

[105] in eumdem *Joh.* locum pag. 569.

CAPUT III.

Claves supremæ potestatis uni Petro *a Christo creditas efficitur ex aliis duobus celeberrimis Evangelii locis*, Matth. XVI. *&* Joh. XXI. *Effugia* Febronii *intercluduntur*.

I. ETsi quæ de suprema *Petri* potestate ex verbis Christi: *Tibi dabo claves &c.* hactenus disserui, satis sunt ad *Febronii* refellendum systema, non possum tamen, quin in idem propositum insignia duo Evangelii loca iterum proferam, ex *Matthæo* alterum, alterum ex *Johanne*. Brevis nihilominus ero. Neque enim ad hujus operis consilium pertinet ejusmodi testimonia copiosius illustrare. Id abunde in *Antifebronio* præstitum a me est, atque in secunda illius editione multo luculentius. Hoc solum erit præsentis instituti ea refutare, quæ *Febronius* mihi ceterisque longe aliter quam ipse, ea Evangelii loca interpretatis in nupero opere respondit. Quamquam quid ajo? Nihil ille respondit, nisi si verborum ambages, ac suarum novitatum iteratio responsi nomen merentur. Idipsum tamen est heic præcipue ostendendum, ut jactatæ defensionis vanitas patefiat. Ordior a *Matthæi* loco. Est is ex eodem *Matthæi* capite, in quo Christum supre-

premæ poteſtatis claves *Petro* crediditſe paullo antea comperimus. *Tu es* Petrus (ita Chriſtus *Petrum* ibi adloquitur) *Tu es* Petrus, *&* *ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, (1). His porro verbis *Petro* Primatum a Chriſto promitti, eumque juriſdictionis cum in ſingulas Eccleſias, tum in univerſam Eccleſiam in *Antifebronio* multis demonſtravi. Quid ad illa *Febronius*? (2) „ P. *Zaccaria*, *Romanos* Scriptores, ipſe *Italus* & Jeſuita fideliter imitatus *Diſſert. I. Cap.* 4. *&* 5. iterum in rem ſuam producit ſexcenties ab utraque parte excuſſos „ textus *Matthæi* XVI. & *Johannis* XXI. „ ad hos textus, poſt multos primæ notæ „ Scriptores, Theologos, & Canoniſtas, reſpondit *Febronius Cap. I.* §. 23. oſtendens, „ eſſe e ſacris Interpretibus & Patribus plures, qui eos in ſenſu *Romanis* prætenſionibus adverſo intelligant, quam qui in „ favorabili. Dicat ille & clamet, quantum „ velit, *Febronium* in hac ſacrorum locorum elucidatione minus dextere verſatum „ fuiſſe: dicam ego, hanc calumniam ſaltem non poſse infligi *Febronii* Præceptoribus, *Boſſueto*, *Natali Alexandro*, *Coleto* (3) „ & tot

[1] *Matth.* XVI.

(2) T. II. *pag.* 345.

[3] Eodem reſponſi genere uſus antea fuerat [*p.* 170.] in apologia adverſus *Kauffmanſium*, *Sappelium*, *Sangallum* *&c.* " Hos textus, *inquit*, D. Kauffmans *diſſert. I.* §. 2. 3. „ *&* 4.

„ & tot aliis viris primæ notæ, neque de „ eo nunc agi, quis inter hos alium ratio„ cinio præcesserit, sed de hoc, de quo in„ ter illos plene convenit, nempe nihil mi„ nus hic inveniri, quam unanimem, aut „ etiam plurimorum Patrum consensum in „ horum textuum interpretatione *Romanorum* „ postulatis favente; eosdem textus, in se „ ipsis & independenter ab omni exteriore „ authoritate spectatos, & attente cum om„ nibus con-& annexis consideratos, immo„ dicis illorum prætensionibus æque parum „ conferre". Quam facile est *Febronio* adversarios suos refutare! Dum tamen hæc legi, subit animum illa cogitatio, graviora fortasse illum antea hanc in rem adtulisse in Apologia *adversus quatuor Theologos* quos eadem *Matthæi* verba in ipsum noverant in-

„ & 4. Sangallo *Cap. V. num.* 8. & *seqq.* item *num.* 53. „ & *seqq.* demum *Cap. X. n.* 19. & *seqq.* Sappel *pag.* 22. „ 127. & 179. ad statum monarchicum trahunt favore *Ro-* „ *mani* Pontificis cujus etiam infallibilitatem ex iisdem „ probari existimant. Hos multis refutare actum esset age„ re, cum id tot & tanti viri egregii ante nos abunde præ„ stiterint. In alium certe, *Romanis* minime faventem sen„ sum eosdem textus interpretantur ex GALLIS Tourne„ lius *Tract. de Ecclesia pag.* 139. & 140. Natalis Ale„ xander *Hist. Eccles.* T. *VIII. differt.* 4. Bossuetius *De-* „ *fens. Declarationis Cleri Gall. lib. XV. Cap. I.* & *seqq.* „ Ex GERMANIS *Greg. Zalwein* Rector Universitatis Sa„ lisburgensis *Princip. Jur. Eccles. T. I. Quæst.* 4. *Cap.* 2. „ §. 3. *pag.* 342. & 346. Bened. Oberhauser Professor „ Fuldensis *Prælect. Jur. Can. lib.* I. *Tit.* 33. §. 22. Pau„ cos hos solum nomino, quos æquus nemo dicet studio „ scripsisse in offensam *Romanæ* Sedis.

torsisse. Verum hoc unum ibi (4) inveni, *Natalem Alexandrum* in eum *Matthæi* locum ita disseruisse: " Non deberent dissimulare „ *Romanarum* partium patroni explanatio„ nem hujus loci *quadruplicem* a Patribus „ & Ecclesiasticis Tractatoribus adferri .... „ Hæ *quatuor* expositiones licet conciliari „ facile possint, quia veræ sunt singulæ, „ nec veritas repugnat veritati; ex his ta„ men compertum est, S. *Petrum*, & ejus „ successores *Romanos* Pontifices non esse „ præcipua Ecclesiæ fundamenta, quæ fir„ mitatem in fide & religione eidem Ec„ clesiæ vel Synodo generali ipsam repræ„ sentanti, tribuant, sed fundamentum præ„ cipuum & primarium Christum esse & „ Petram illam, adversus quam inferi por„ tæ non prævalebunt ". Deinde subjungit *Natalis num.* 13. " Secundum expositionem „ triginta quinque Patrum & Tractatorum „ Ecclesiasticorum superius laudatorum, qui „ nomine Petræ, super quam ædificata est „ Ecclesia, *Fidem* intelligunt, quam S. *Pe*„ *trus* confessus est, hæc verba: *Et portæ* „ *inferi non prævalebunt adversus eam*, ad fi„ dem S. *Petri* & Ecclesiæ, non ad perso„ nam ejus & successorum Pontificum, re„ feruntur, iquiunt Theologi *Parisienses*. " En

(4) *pag.* 170.
(5) T. VIII. *diss. IV.* §. 3. *n.* 11.

En totam *Febronii* defensionem. Euge, feliciter.

II. Nolim ego in *Febronium*, aut suos illos auctores *primæ notæ*, videri plus æquo infensus. Ceterum facile esset, tantam, qua illis ducibus gloriatur, animi confidentiam retundere. "Heterodoxi, inquit ad rem adposite Cl. *Ballerinius* (6), ea (testimonia, de quibus agimus) subvertere toto „ conatu nisi sunt, intelligentes, ut fatetur „ M. *Antonius* de *Dominis* (7), nihil præterea reliquum esse, quod ex Scriptura „ ipsis negocium facessat." *Lutherus* ipse illud cum primis sibi sumsit, ut in alium omnino sensum verba illa *Petro* longe gloriosissima pertraheret. Quare *Johannes Roffensis* illustris Episcopus, & Martyr eum sic adloquutus est (8): *huc adsis & tu* Luthere *cum* Lutheranis *omnibus tuis, & omnia studia vestra in unum conflate, neque umquam efficietis, quin vera prædixerit Christus, nempe quod super Petram, hoc est* Petrum *ædificaturus esset Ecclesiam: stat contra vos hæc auctoritas invicta quæ etiam de vobis triumphat, & triumphabit.* Immo ne Autores *Romanarum* partium studiosos, idest *infimæ notæ* tantum appellare me posse *Febronius* arbitretur, sciat *eximium* quoque *Natalem Alexan-*

(6) de vi ac ratione Primatus pag. 25.
(7) Lib. I. C. VI. n. 1.
(8) Apud *Schelstratium Antiquit. illustr. diss.* II. *de auctorit. Apostol. cap.* 6. *art.* I. *n.* 11.

xandrum in quarta dissertatione, non ea quidem Tomi VIII. quam ab ipso citari video, sed Tomi III. *in hist. Eccles. sæc. I.* quum easdem loci hujus: *Tu es Petrus* interpretationes, quas *Febronius fundatas* vocat, nobisque adversantes, in medium adferret, margini hanc notam adiecisse (9): HÆRETICORUM OBJECTIONES *contra* S. Petri *Primatum*. Sed rem ipsam adgrediamur.

III. Illud super recitatis Matthæi verbis primo in quæstionem venit, quid *Petræ* nomine Christus designarit, dum dixit: *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*. Ait *Febronius* cum suis *primæ notæ* Auctoribus *nihil minus heic inveniri, quam unanimem, aut etiam plurimorum Patrum consensum in horum textuum interpretatione* Romanorum *postulatis favente*. Ego autem ex eo siscitabor, quid demum requireret, ut *unanimis, aut etiam plurimorum Patrum consensus in horum textuum interpretatione* Romanorum *postulatis faveret?* Nihil equidem postulari posse video, nisi ut vel omnes, vel certe plerique Patres Petram unum *Petrum* intelligerent. Atqui in *Antifebronio* prolatis ex omni retro ætate Patrum testimoniis illos fere omnes ita sensisse ostendi. Primo enim (10) *Tertulliani*, *Cypriani*, *Firmiliani* sententias ad-

(9) §. 3.
(10) *Diss. I. cap. 4. num. 6.*

adtuli; tum cum *Perronio* ac *Maimburgo* (11) animadverti nullum ex Patribus, qui quidem ante *Arrianam* perfidiam ſcripſere, inventum iri, qui *Petrum* Petræ nomine denotatum non adfirmarit. Erat *Febronii* hæc teſtimonia, ſi poterat, aliqua ratione convellere. Cur falſitatis me non redarguit in iis recitandis? Cur non eſt illa interpretatus? Enimvero ſi per tria priora Eccleſiæ ſæcula Apoſtolis ipſis, atque Apoſtolicis viris adeo proxima hæc erat Patrum traditio, *petram*, ſuper quam ædificata Eccleſia eſt, *Petrum* fuiſſe, quis tam audax ut *Romanos* irrideat, quaſi vaniſſimos fictitiorum privilegiorum oſtentatores? Sed non alia ſequentium ſæculorum ſententia fuit? *Baſilii*, *Zenonis*, *Epiphanii*, *Johannis Chryſoſtomi*, *Ambroſii*, *Chryſologi*, *Cyrilli Alexandrini*, *Paullini Nolani*, *Maximi Taurinenſis* verba fuerunt a me citata. Auctor præterea meis Lectoribus fui, ut eruditiſſimas *Mamachii* Origines & Antiquitates Chriſtianas adirent ubi Tomo quincto (12) alios non paucos idem omnino edicentes legere eſt. Paucine iſti ſunt? Suntne levioris notæ?

IV. At enim ſunt Patres aliqui, qui Petram Chriſtum appellant; ſunt longe plurimi, qui Petram ipſam *Petri* confeſſionem intel-

(11) Addere poteram non ſolum *Emmanuelem* a *Schele-ſtrate*, ſed ipſum *Natalem Alexandrum diſſ.* IV. *in hiſt. Eccl' ſæc.* I.

(12) *pag.* 137. *ſeqq.*

intelligunt. Non negavi. At etiam illud oſtendi, eoſdem illos Patres, qui quarto ſæculo, ceteriſque inſequentibus hæc tradiderunt, antiquæ & a præcedentis ætatis traditione confirmatæ de Eccleſia *ſupra Petram*, ideſt *Petrum* ædificatæ interpretationi inhæſiſſe. *Leonis* M. verba produxi; multo plura adferri poterant ex *Cyrillo Alexandrino*, *Ambroſio*, *Auguſtino &c.* Quod certiſſimo argumento eſſe debet, Patres ex errorum, qui enati in Eccleſia ſunt, occaſione cauſſas habuiſſe, cur paullo aliter illa verba explicarent (13); non tamen veterem explanationem

(13) Atque *Auguſtinus* quidem, qui auctor fuit, ad Chriſtum verba illa: *ſuper hanc Petram* referri debere, ita ſenſit, quia ut *Natalis Alexander* adnotavit [cit. *diſſ. IV. in ſæc. I.* §. 3.] " contra *Donatiſtas* agebat, qui Sacramen„ torum vim in Miniſtrorum ſanctitate collocabant; unde „ timens, ne ſi Eccleſia in *Petro* fundata diceretur, ho„ mines de ſanctitate Miniſtrorum Eccleſiæ præſumerent, „ ac ſuper eos ſpiritale fundarent ædificium, totam funda„ menti rationem ad Chriſtum revocavit. Hoc ſcrupulo ad„ ductum S. *Auguſtinum* eam amplexum fuiſſe interpreta„ tionem, conſtat ex ſermone 13 de Verbis Domini, ubi „ ſubiungit: *Nam volentes homines ædificari ſive per ho„ mines, dicebant*: Ego *quidem ſum* Paulli, *ego autem* „ Apollo, *ego vero* Cephæ: *ipſe eſt* Petrus: *Et alii, qui* „ *nolebant ædificari ſuper* Petrum, *ſed ſuper Petram; Ego* „ *autem ſum Chriſti: Apoſtolus autem* Paullus, *ubi cogno„ vit ſe eligi, & Chriſtum contemni; Diviſus eſt, inquit,* „ *Chriſtus? Numquid* Paullus *pro vobis crucifixus eſt, aut* „ *in nomine* Paulli *baptizati eſtis? Quomodo non in* Paulli, „ *ſic nec in* Petri, *ſed in nomine Chriſti; ut* Petrus *ædifi„ caretur ſupra Petram, & non petra ſupra* Petrum. *Idem* „ *ergo* Petrus *a Petra cognominatus Beatus, Eccleſiæ figu„ ram portans, Apoſtolatus Principatum tenens, continuo*

„ *poſt*

nem aut abiecisse aut minus probasse. Quid vero si hæ Patrum interpretationes *ad speciem diversæ, in substantia tamen* non sint *discordantes?* Atqui id auctore *Febronio* ipso adfirmamus; hæc ejus sunt verba (14).

„ *post paullum jam audito quod Beatus esset posteaquam audivit futuram Domini Passionem, displicuit. Timuit ne perderet morientem, quem confessus fuerat vitæ fontem, turbatus est: Absit a te, inquit, Domine.* Itaque S. Augustinus, ad errorem *Donatistarum* revincendum ostendit Ecclesiam ex firmis, infirmisque membris constare, sanctumque *Petrum* hujus rei insignem quamdam figuram, modo fidere, modo titubare; nunc Christum vitæ fontem confiteri, nunc timere, ne moriatur, tandemque colligit: *In illo ergo uno Apostolo, id est* Petro, *in ordine Discipulorum primo & præcipuo, in quo figurabatur Ecclesia, utrumque genus significatum fuit, idest, firmi & infirmi, quia sine utroque non est Ecclesia.* Quibus verbis *Donatistarum* error evertitur qui hominum tantopere fidebant sanctitati quum nequidem supra *Petrum* ædificare deberent Fideles, quippe qui infirmus fuisset ac peccator, cui dextera Christi fuisset opus, quæ illum erigeret, titubantemque fulciret". Qui vero *Petræ* nomine fidem ac confessionem *Petri* intellexere, ut *Arianorum* errori obviam irent, hanc sunt amplexi sententiam. Quum enim *Arriani* [iterum *Natalis Alexandri* verba usurpare liceat, ut *Febronius* tantam hujus Scriptoris auctoritatem vereatur, etsi id *Natalis* ex *Perronio* mutuatus est] "Christi divinitatem palam impugnassent, Sancti Patres, qui firmissimum Catholicæ caussæ præsidium in illis S. *Petri* verbis: *Tu es Christus Filius Dei vivi*, positum animadverterunt, istius confessionis dignitatem summis laudibus extulere. Unde quia S. *Petrus* illius in gratiam & ob illius meritum, constitutus fuerat fundamentum Ecclesiæ, ipsammet confessionem fundamentum Ecclesiæ nuncuparunt, metonymice, id est, translato nomine effectus ad caussam: ut *Arrianos* illius impugnatores liberius ac verius velut fundamenti Ecclesiæ destructores insectari possent."

[14] *T. I. Cap. I. §. 2. n. 5.*

Quamquam ſi plene & perfecte id quod eſt, dicere voluiſſet, non ſolum explicationes illas *ad ſpeciem diverſas, in ſubſtantia tamen non diſcordantes* appellare debuerat, ſed ejuſmodi, ut vetuſtiſſimam, nec umquam obſoletam interpretationem, quæ petram a Chriſto nominatam *Petrum* deſignat, neceſſario vel ſumant vel arguant. Illas animo repetamus.

V. Prima *Auguſtini*, paucorumque qui illum ſequuti ſunt (15) Petram Chriſtum intelli-

(15) Paucos dixi, licet *Natalis Alexander* pene ſui oblitus (T. VIII. *in ſæc.* XV. *&* XVI. *hiſt. Eccleſ. diſſ.* IV.) ſatis multos pro hac explicatioue poſt *Launojum* indicet. „ Sunt autem, inquit ille Ss. *Hieronymus* in cap. 7. S. „ *Matthæi*, *Auguſtinus* Sermone 13. de Verbis Domini Tra„ ctatu 124. in *Johannem*, & lib. I. Retractationum Cap. „ 21., *Theodoretus* in Cap. 3. Epiſtolæ I. ad Corinthios, „ Venerabilis *Beda* in Cap. 16. S. Matthæi, *Paullinus* A„ quilejenſis Epiſcopus lib. 1. contra *Felicem Urgelitanum* „ Epiſcopum, *Dungalus* Diaconus lib. contra *Claudium* „ *Taurinenſem* Epiſcopum, *Rhabanus Maurus* lib. 4. de „ Univerſo, Cap. I. S. *Anſelmus* in Cap. 16. S. Matthæi, „ *Petrus Lombardus Pariſienſis* Epiſcopus, Magiſter ſenten„ tiarum nominatus in Cap. 2. Epiſtolæ ad Epheſios, *Jo„ annes Saresberienſis Carnotenſium* Epiſcopus, Epiſtola 166. „ ad *Cantuarienſem* Archiepiſcopum, *Celeſtinus* III. Pon„ tifex Maximus Epiſtola 14. ad *Lincolnienſem* Epiſcopum „ *Innocentius* III. Sermone 2. de Conſecratione Pontificis, „ S. *Thomas* in Cap. 4. Epiſtolæ 1. ad Corinthios, ad iſta „ verba: *Fundamentum aliud nemo poteſt ponere, præter id* „ *quod poſitum eſt quod eſt Chriſtus Jeſus*". Quibus *Febronius* (T. I. pag. 15.) *Hildebertum* addit Serm. IV. in Dominic. Palmar. Verum ut a viro docto in *Exercitatione Biblia in illud* Matth. XVI. *Tu es Petrus*. *Romæ* edita a. 1768. animadverſum eſt, ſi *Bedam*, *Dungulum*, *Rhabanum*, vulgatum *Anſelmum*, atque *Hildebertum* excipias,

qui

telligit, ut nempe (quod ajebat S. Doctor in loco, quem supra adnot. recitavimus) *Petrus ædificaretur supra Petram, & non Petra supra Petrum*. Verum quid hoc demum est? Eo id tantum spectat, ut intelligamus, *Petrum* ipsum debuisse supra Petram Christum ædificari. *Super quod fundamentum*, ait idem *Augustinus* (16), *etiam ipse ædificatus est*

qui *Augustinum* exscribunt, ceteri aliud omnino intelligunt, quam quod ajunt Triumviri illi Pontificio Primatui deprimendo. Nempe " *Theodoretus* ibi exponens non tam „ verba super hanc *Petram*, sed alia *Ecclesiam meam* do- „ cet Ecclesiam denominari *meam* a Christo ejus funda- „ mento: quod quis negat? Idem est sensus *Cælestini* III. „ Ep. 14. (dici debuit 13.) Et *Innoc.* III. serm. 2. de „ Consecr. Pont. vim enim faciunt in iis verbis *Ecclesiam* „ *meam*: non autem explicant ea verba, de quibus est „ quæstio ". *Hieronymus* porro (quod idem de *Paullino Aquilejensi*, *Johanne Sarisberiensi*, *Goffrido Viterbiensi*, ac *Pio* II. dictum esto) non *Matthæi* locum ex cap. XVI. de quo nunc agimus, sed alium ex cap. VII. interpretatur, ubi de Ecclesia ait: *fundata enim erat supra Petram; super hanc Petram Dominus fundavit Ecclesiam: Ab hac Petra Apostolus* Petrus *sortitus est nomen*. At hæc omnia sunt extra rem. Quis enim negat, quod *Petra*, de qua *Matth.* C. VII. sit Christus? Lis est de *Petra*, de qua *Matth.* C.XVI. Numquid quia *Joh.* C. VIII. Christus dicitur *Lux mundi*, idcirco *Cap. V. Matth.* in iis verbis: *Vos estis lux mundi*: Apostoli non dicuntur *lux mundi*? Quis etiam non fatetur, quod *Simon* filius *Johannis* sortitus sit nomen appellativum *Petri*, seu titulum per communicationem a *Petra* Christo? super quem Christum, tamquam *super fundamentum fundamentorum*, ut loquitur *Augustinus* in Psal. LXXXVI. fundata Ecclesia est? Hæc fatemur omnes. Quare ut cum appellatæ Exercitationis Auctore concludam, *hæc omnia citantur extra rem, & ut implendo paginas fucum faciant ineruditis*.

(16) *Tract.* CXXIV. *in Joh.*

est Petrus. *Fundamentum quippe aliud nemo potest ponere præter id, quod positum est, quod est Christus Jesus*. At id fatemur omnes, qui Christum caussam principem, & præcipuum in ædificatione fundamentum agnoscimus. Hoc inquirendum superest, num ita *Augustinus* Christum Ecclesiæ atque adeo *Petri*, *in quo figurabatur Ecclesia*, fundamentum dixerit, ut S. *Petrum* fundamentum esse a Christo secundum diffiteretur. Id autem falsum omnino est. Primo enim quis neget, posse aliquid alterius esse fundamentum, licet ipsum alteri eoque graviore fundamento indigeat? Nonne *Febronius* (17) Ecclesiam super omnes Apostolos fuisse fundatam contendit? Nec tamen si sapuerit, *Augustinum*, qui *Petrum* ipsum Christo superædificatum statuit, non idem de ceteris Apostolis sensisse adfirmarit. Deinde ita *supra petram* ædificatum *Petrum* Augustinus in eodem verbis Domini Sermone XIII. docet, *ut eum Primum & præcipuum Apostolorum* vocet, ejusque *Apostolatus Principatum* verbis magnificis extollat. Immo (18) *Petrum* cum ceteris Apostolis comparans ait: *Inter hos pene ubique* SOLUS PETRUS *totius Ecclesiæ meruit gestare personam; propter ipsam personam, quam totius Ecclesiæ* SOLUS *gestabat audire meruit: Tibi dabo claves Regni cœlorum*.

Qua-

(17) T. I. *cap.* I. §. 2. *n.* 3.
(18) *Serm.* CVIII. *de diversi. Cap.* II.

Quare quum *Petro* ſimul dictum a Chriſto fuerit & *Tibi dabo Claves Regni cœlorum* & *tu es Petrus & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, SOLUS etiam *totius Eccleſiæ geſtabat perſonam*, quum Dominus hiſce illum verbis adloquutus eſt: *Tu es Petrus &c.* Vide magnum *Petrum* inter & reliquos Apoſtolos *Auguſtino* Auctore diſcrimen. Atqui id unum adſerimus quum ſupra *Petrum* tanquam ſecundum a Chriſto fundamentum ædificatam vocamus Eccleſiam. Verbis ergo paullo diverſis eamdem rem *Auguſtinus* indicavit, de eo tantum ſollicitus, ne quis *Petrum* propria virtute, & ſeorſim a Chriſto Eccleſiam ædificaſſe exiſtimaret. Dic Eccleſiam in Chriſto fundatam per *Petrum* divina ejus firmitate ſolidatum; plane adſentietur *Auguſtinus*. Heinc non dubitavit adſerere (19): *Eccleſia quæ fundatur* IN CHRISTO, *Claves* AB EO *Regni cœlorum adcepit* IN PETRO. Sed ſi illud adfirmaris, an non *Petrum* proximum a Chriſto Eccleſiæ fundamentum agnoveris? *Auguſtini* igitur doctrina non ſolum a ceterorum Patrum interpretatione non diſſentit, ut ſolum quod in ea *Donatiſtis* cavillandi occaſionem præbere poterat, de medio tollat, rem ipſam confirmet.

VI. Altera poſt exortam *Arrianorum* hæreſim apud Patres longe communiſſima E-

van-

(19) *Tract.* CXXIV. *in Joh.*

vangelici textus explanatio confessionem, fidemque *Petri* heic *petræ* nomine a Christo commendatam tradit. (Patres hanc in rem, ac Tractatores omnino XLIV. adfert *Launojus*, totidemque ex ipso *Natalis Alexander* indicat (20). Neque tamen his opus erat. Id enim apud omnes Catholicos constans & certum. Quare *Johannes Eckius Luthero*, qui Evangelicum testimonium de fide *Petri* explicuerat, & *supra fidem* Petri *ædificatam Ecclesiam* docuerat, incunctanter reposuit (21): *quis ei in hoc repugnat? quis negat? quis inficiatur? Ille prodat, nominet quem hujus dissensorem*. Scilicet qui *Petri* fidem in *Petra* significari ajunt, ab illis qui *Petrum* ipsum, *Petram* agnoscunt, adeo non diffident, ut ne intelligi quidem possit, quomodo Fidem *Petri* fundamentum Ecclesiæ velint, quin *Petro* id gloriæ tribuant: Argumento ad id utar, quod *Febronius* mihi suppeditat. " Eundem sensum inquit ille
„ (22), retinet oratio in Missa Vigiliæ A-
„ postolorum *Petri & Pauli* in Missali *Ro-*
„ *mano*: *Præsta quæsumus Omnipotens Deus*,
„ *ut nullis nos sinas perturbationibus concuti*,
„ *quos in Apostolicæ Confessionis petra solida-*
„ *sti*. Cui nullatenus repugnat Oratio pro
„ festo Cathedræ S. *Petri* die 18. Januarii
in

(20) T. VIII. *diss.* IV. *art.* I. §. 3. *n.* 13.
(21) *Lib.* I. *de Primatu Petri c.* 13.
(22) T. I. *cap.* I. §. II. *n.* 1. *pag.* 13.

„ in Miſſali & Breviario præſcripta : *Deus* „ *qui B.* Petro *Apoſtolo tuo collatis clavibus* „ *regni cæleſtis ligandi atque ſolvendi* Ponti„ *ficium tradidiſti &c.* Itaque cum non ali„ ter credat, & aliter oret Eccleſia (*legem* „ enim *credendi lex ſtatuit ſupplicandi* , ut „ ſcribit *Cæleſtinus* I. ad Epiſcopos *Galliæ*) „ videtur eſſe doctrina *Eccleſiæ* , ut hæc i„ pſa ſupra confeſſionem S. *Petri* fundata „ credatur “. Recte. Nunc age: Eadem Eccleſia *Petrum* eſſe *Petram* a Chriſto deſignatam in ſuis Eccleſiaſticis hymnis diſerte canit, immo hic *ſenſus etiam Auguſtini* ætate, cujus hæc verba ſunt (23) *cantabatur ore multorum in verſibus Beati* Ambroſii (ab Eccleſia receptis) *ubi de gallo gallinaceo ait: hoc ipſa* Petra *Eccleſiæ canente*, *culpam diluit.* „ Itaque quum non aliter credat , & aliter „ oret Eccleſia (*legem* enim *credendi lex ſta*„ *tuit ſupplicandi* , ut ſcribit *Cæleſtinus* I. „ ad Epiſcopos *Galliæ*) videtur eſſe doctri„ na *Eccleſiæ* “ ; ut hæc ipſa ſit ſupra *Petrum* fundata. An autem Eccleſia in credendo a ſemetipſa diſsentire poteſt? aut ſaltem variare? Nihil horum Catholicus dicet, cui eadem ſemper, certa , immutabilia ſunt fidei dogmata. Quid ergo? Eo demum veniendum erit, ut quod ad rem ipſam adtinet, idem eſse *Eccleſiam ſupra* Petri *Fidem* quod *illum ſupra* Petrum *ædificari*, fateamur. Id

(23) *Lib.* I. *Retract. cap.* XXI.

Id facile *Febronius* intelligit, si quæ *Natalis Alexander* hac de re disserit (24), attente recolat, nempe " Sanctos Patres referre ista
„ verba ad fidem & confessionem *Petri* non
„ quidem *solam* & *seorsim spectatam*, sed
„ prout edita est ab ipso *Petro*, suumque
„ meritum in illum refudit. Sive (ut cla-
„ rius dicam) hæc verba: *Et super hanc Pe-*
„ *tram* ita intelligunt de *Petri* confessione,
„ ut illa etiam de *Petro* ipso exponant, &
„ cum supra fidem & confessionem *Petri*
„ fundatam scribunt Ecclesiam, caussam *me-*
„ *ritoriam* indicant, ob quam S. *Petrus* eam
„ sit consecutus dignitatem, ut fundamen-
„ tum esset Ecclesiæ. Cum vero supra *Pe-*
„ *trum* fundatam dicunt, *subiectum* notant
„ illius dignitatis. Sicut igitur, cum S. *Hie-*
„ *ronymus* scribit Epistola 61. quæ est ad
„ *Pammachium*: *Super aquas* Petri *corpus non*
„ *ambulasse*, *sed fidem*, non negat S. *Petrum*
„ vere & realiter aquis inambulasse, sed
„ tantum significat non agilitati corporis,
„ sed virtuti Fidei illud tribuendum mira-
„ culum: ita cum Sancti Patres Ecclesiam
„ supra Sancti Petri confessionem fundatam
„ prædicant, supra *Petrum* fundatam non
„ inficiantur; sed innuunt dumtaxat meri-
„ tum fidei hanc ipsi supremæ dignitatis
„ accessionem procurasse. Quod unus instar
„ om-

(24) *Diss.* IV. *in sæc.* I. *hist.* Confer *Antifebr. diss.* I. *cap.* IV. *n.* 5. præsertim sec. edit.

„ omnium S. *Hilarius* facile persuadebit: is
„ enim Capite 16. in *Matthæum* ait: *Dignum plane confessio* Petri *præmium consecuta est, quia Dei filium in homine vidisset. Beatus hic est, qui ultra humanos oculos intendisse, & vidisse laudatus est.... O! in nuncupatione novi nominis felix Ecclesiæ fundamentum, dignaque ædificatione illius petra, quæ infernas leges, & tartari portas, & omnia mortis claustra dissolveret!*
„ Ubi vides utramque expositionem adstrui,
„ & Ecclesiam fundatam dici supra Petrum
„ *formaliter* (ut Theologi de schola loquuntur) supra confessionem vero *Petri*,
„ *caussaliter* ". Hoc solum utramque inter expositionem discriminis est, ut idem *Natalis* prosequitur, quod quæ ad ipsam *Petri* personam ea verba refert, *immediata* est, quæ de Fide *Petri* ipsa interpretatur, *mediata*; illa *primitiva* & *perpetua*; hæc *adventitia*, & *temporanea*; ista ab initio Ecclesiæ quatuor sæculorum serie SOLA tradita; altera vero data *Arrianæ* hæreseos occasione prolata (25). De unanimi igitur Patrum sententia dubitari non potest, quum plurimi explicate & distincte & verba ad *Petrum* referant, ceteri ita alio trahant, ut tandem in *Petro* ipso consistant. Mirari autem satis non possum *Febronii* imprudentiam qui eadem Christi verba & *super hanc petram &c.*
in

(25) Vide adnot. 13.

in se ipsis, *& independenter ab omni exteriore auctoritate spectata*, *& attente cum* OMNIBUS CON-*&* ANNEXIS *considerata* nobis favere pernegat. " Verba enimvero antece-
" dentia, ut recte idem *Natalis* (26) mo-
" net, scilicet: *Beatus es* Simon Barjona,
" *quia caro & sanguis non revelavit tibi* ....
" *Et ego dico tibi*, *quia tu es* Petrus spe-
" ctant singularem *Petri* personam: ergo &
" sequentia verba, *& super hanc* Petram *ae-*
" *dificabo Ecclesiam meam*, quæ veluti coro-
" nidis vice adjicit, ad ipsum quoque *Pe-*
" *trum* pertinent. Præterea valde implicata
" esset ac perturbata series verborum Chri-
" sti nisi eodem tenore orationem ad unum
" *Petrum* flexisset. Hic enim esset illorum
" sensus: *Tu*, mi Apostole, *es* Petrus, *&*
" *super hanc* Petram, idest supra me, *aedifi-*
" *cabo Ecclesiam meam*; *& tibi*, Petro A-
" postolo, *dabo claves regni Cœlorum*. Qui-
" bus verbis quid intricatius proferri pos-
" sit, non video ". Hæc sunt *con-& annexa*, quæ *Febronius* indicare audet veluti nobis contraria, postquam idipsum a nobis viderat in *Antifebronio* breviter quidem, sed accurate propositum. Quidni ergo aut cum *Carolo* d'*Argentrè*, Doctore & Socio Sorbonico, atque Episcopo *Tutelensi* dica-

(26) *Diss. cit.* §. I.

camus? (27) *Manifestum est, hæc verba:* Tu es *Petrus* & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam : *a Christo dicta fuisse de persona* Petri , *quem præcipuum Ecclesiæ suæ fundamentum & unitatis Ecclesiæ quasi centrum esse volebat , ut perpetua Ecclesiæ traditione constat , sexcentisque veterum testimoniis qui disertis verbis adseruerunt* Petrum , *ipsiusque successores in* Romana *Sede, hanc esse Petram firmissimam, super quam Christus Ecclesiam suam fundavit :* aut cum *Massiliensi* Episcopo adfirmemus *sempiternam fore veritatem,* quod Jesu Christi *Ecclesia fundata est supra Petrum* & ipsius successores (28). Quod si tanta *Febronius* auctoritate non terretur, meminerit saltem eorum, quæ ipsemet in utroque volumine scripsit. In primo enim ait (29). *Illud nihilominus ex commentario D.* Hieronymi *in supra adductis verbis* , propterea inter omnes unus eligitur, ut CAPITE CONSTITUTO schismatis tollatur occasio : *nec non ex illo Magni* Leonis , Petro SINGULARITER hoc creditur , quia cunctis Ecclesiæ rectoribus FORMA præponitur : *demum ex mox referendis verbis S. Augustini :* Petro PRIMITUS ; quia in Apostolis *Petrus* est PRIMUS : *rite infertur , etiam ex hoc loco S.* Mat-

 thæi

(27) *in loc. Theol. cap.* VII.
(28) Docum. Pastor. de libertat. Eccles. Gallic. 1733. p. 26. *Il sera èternellement vrai de dire , que l' Eglise de Jesus-Christ est fondèe sur* Pierre *& ses Successeurs.*
(29) *Cap. I. §. II. n. 6. pag.* 19.

thæi *elucescere* , & *probari* *Primatum* Petri . In altero vero statuit (30) , ut supra notavimus , in celebri hoc *Matthæi* textu duas esse Christi promissiones distinguendas : per *primam* autem (quæ iis verbis : *super hanc Petram &c.* continetur) Petro *adseri Primatum in Ecclesiæ* , *quam Servator noster fundaturus erat* , *Hierarchia* . Quomodo enim *Petri* heinc duci Primatus possit , nisi verba *super hanc Petram* ad ipsum *Petrum* , non autem seu ad Christum , seu ad *Petri* confessionem secluso *Petro* referantur , fateor , hebetis adeo sum ingenii , ut plane non perspiciam . De hac ergo quæstione satis dictum esto .

VII. Secunda nunc de *Matthæi* verbis quæstio exoritur ; quodnam scilicet Primatus genus fuerit ibi *Petro* a Christo promissus ? Num talis , *qui fines* directorii & formæ *non egrediatur* , ut in primo opere ajebat *Febronius* (31) ? Num *jurisdictionis* , seu , ut ipse non satis sibi constans loquitur (32) *auctoritatis* , sed in singulas Ecclesias , non autem in universam Ecclesiam , ac generale Concilium ab ea repræsentatum ; quod idem *Febronius* cum *Gallis* contendit ? Num denique (quod *Romani* dicimus) veræ propriæque jurisdictionis Primatus in omnes cum particulatim , tum collectim Ecclesias ? Hanc enim-

(30) *pag.* 171.
[31] *l. c. pag.* 19.
(32) T. I. *cap.* II. §. II. *n.* 2. & T. II. *pag.* 536.

enimvero quæstionem in *Antifebronio* diremi (33), iisque *Romanorum* sententiam momentis firmavi, quæ dissimulari a *Febronio*, non solvi potuerunt. Exspecto igitur, ut illis respondeat; tum quid ipsi reponendum sit, videbo. Heic tamen aliqua tantum animadvertere non inutile erit. Primum est, quod in prima *Febroniani* operis confutatione omisisse me pœnitet, adversarium nobis per summam calumniam adfingere, quod *in textu Matthæi* regimen universæ Ecclesiæ *uni Petro* commissum dicamus, ut *reliqui Apostoli tantum vocati censerentur* in partem sollicitudinis *ejusdem* Petri, *cui liberum esset Coapostolis suis, quum voluisset, portionem sacri regiminis communicare, quam voluisset, reservare* (34). Non ita desipimus, ut nobis *Febronius* imponit. Hæc de Pontifice cum Episcopis comparato dicimus, non de *Petro* cum Apostolis collato. Consulat *Valentiam* in *Analysi Fidei Catholicæ* (35), ubi ait: „ ad Apostolatus prærogativam atque dignitatem duo pertinuerunt. Unum est, quod ab ipso Christo proxime auctoritatem Ecclesiastici ministerii Apostoli adceperunt. Quamobrem & ab eo missi, sicut ipse missus erat a Patre, dicuntur. Alterum est, quod eam auctoritatem sic a Christo

[33] *Diss.* I. *cap. IV.* §. 2. *n.* 7. *seqq.*
[34] T. I. *cap.* I. §. 2. *n.* 5. *pag.* 18.
[35] *Lib.* VII. *cap.* 2. *pag.* 66. *Paris edit.* 1610.

„ adceperunt, ut non tantum in hac vel in „ illa orbis parte, sed ubique prorsus possent rite ac legitime fungi muneribus Ecclesiasticis: *Euntes enim*, inquit, *docete* „ *omnes gentes &c.* Et *Prædicate Evangelium* „ *omni creaturæ*. In his rebus, atque adeo „ in hujusmodi dignitate atque prærogativa „ Apostolatus pares omnes Apostoli fuerunt". Hoccine est in *partem sollicitudinis vocari?* An qui a Christo auctoritatem adceperant Ecclesiastici ministerii ubique gentium exercendi, eos poterat Petrus *in partem sollicitudinis vocatos* dicere? Neque aliter sentientem ullum inveniet ex *Romanis* Theologis, non *Bellarminum*, non *Suarium*, non *Coeffetæum*, non *Charlasium*, non *Orsium*, non *Mamachium*. Episcopi quum Apostolis in plenitudine potestatis non successerint, (36) vocari possunt a Romano Pontifice *in partem sollicitudinis*. Non ita Apostoli, quibu. divina Christi auctoritate in omnes citrs omnem exceptionem Ecclesias concessum jua fuerat. Eam igitur in Apostolos Monarchis cam potestatem *Petro* collatam defendimus, vi cujus *inter beatissimos Apostolos* ut ad *Anasta-*

[36] *Concedo*, inquit Nat. Alex. diss. IV. in hist. Eccl. sæc. I. §. IV. in respons. ad tert. obiect., *quod Apostolorum successores sint Episcopi, quod Apostolicæ potestatis heredes censeri debeant; sed potestatem illam nego æque extensam in Episcopis, ac in Apostolis. Illorum enim auctoritas nullius erat Sedibus definita, nullis provinciis circumscripta. At Episcoporum potestas intra Diœceseon suarum cancellos cohibetur.*

nastasium Thessalonicensem (37) S. *Leo* M. perscripsit, *in similitudine honoris fuerit quædam discretio* POTESTATIS; *& quum omnium par esset electio, uni tamen datum sit, ut ceteris* PRÆEMINERET. Itaque quod supra de clavibus *Natalis Alexander* ajebat, idem de universa Apostolorum potestate a clavibus significata dicimus, non æquo scilicet jure cum *Petro* ceteris Apostolis datam, *sed cum dependentia a* Petro, *& cum subordinatione ad ipsum*. Cetera commenta sunt ad invidiam nostræ sententiæ conflandam a *Febronio* conficta. Alterum quod observari velim maxime, est, ad *Petri* primatum, qui non honoris sit, & ordinis, ne ab ipsis quidem hæreticis oppugnatus, sed præcipui cujusdam juris, adversariis ipsis ultro fatentibus, Evangelica verba, quæ hactenus explicuimus, pertinere. Recte sane. Quum enim in omnium Patrum libris, atque adeo perpetua scripta Ecclesiæ traditione eadem Evangelii verba tanquam primatus fundamenta exhibeantur, si quis hæc ad primatum saltem *auctoritatis* nihil valere cum *Launojo*, ac *Dupinio* audacter contenderet; næ ille ipsam quoque traditionem eidem *Matthæi* sententiæ subnixam eo nihil conferre existimet necesse est, *quod idem esset*, inquit *Ballerinius* (38), *ac divinam institutionem subverte-*

(37) Ep. XIV. *Baller. edit. col.* 691.
(38) De *vi ac rat. Primat. pag.* 22.

ve. At nunc adverſarii mihi explicent, velim, quid in illis *Matthæi* verbis ſit, unde primatus quidem arguatur, ſed vel intra *directorii* fines, vel ſolius *auctoritatis*, vel veræ juriſdictionis, ſed in ſingulas tantum Eccleſias. *Nihil excipitur*, inquit S. *Bernardus* (39), *ubi diſtinguitur nihil*. Sed & ipſa, qua una Primatum adverſarii ipſi heinc arguunt, *fundamenti* ratio, ut nihil diſtinguatur, expoſcit. Quis enim umquam audivit, ſingulas alicujus ædificii partes, cubicula, aulas, bibliothecam, ædiculam, & ſi quid aliud vis, fundamento ſuperexſtrui, non domum univerſam ſeu omnes ſimul ejus partes? Et ſingulas in *Petro* veluti *fundamento* ædificatas dicemus Eccleſias, nec tamen univerſam Eccleſiam eidem innixam *fundamento* ſtatuemus? Atqui Primatum in ſingulas Eccleſias, & veræ quidem juriſdictionis Primatum *fundamenti* ratio confirmat, ſaltem *Gallis* non diffitentibus. Quei ergo Primatum, quem *Petro*, in ſingulas Eccleſias adſerimus, eidem *Petro* negabimus in totam Eccleſiam, ſeu omnes Eccleſias? Fundamentumne ſingularum eſſe poteſt, quin omnium quoque fundamentum habeatur? Non ita Magnus *Leo* ſenſit. *De toto*, inquit (40) *mundo unus* Petrus *eligitur*, *qui & univerſarum gentium vocationi*, *& omnibus Apoſtolis*, *cun-*

(39) *Lib.* II. *de conſid. ad Eugen.*
(40) *Serm.* IV. *Ball. edit. al.* 3. *col.* 16.

cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur : ut quamvis in populo Dei multi Sacerdotes sint multique Pastores ; omnes tamen proprie regat Petrus , *quos principaliter regit & Christus* . Quid hoc ? Omnes ne regit Christus jure tantummodo *directionis*? regitne jure quodam *auctoritatis* ad *singulas* tantum Ecclesias se se exporrigentis? Apage blasphemias. At *Leone* M. Auctore omnes PROPRIE *regit* Petrus , *quos principaliter regit & Christus* . Ac ne dubites, hæc aliud regiminis genus in Christo, aliud in *Petro* designare aliqua tantum similitudine illi consentaneum, sermonem sic *Leo* prosequitur : *magnum & mirabile , dilectissimi*, *huic viro* CONSORTIUM POTENTIÆ SUÆ *tribuit divina dignatio*. Audin ? *Consortium* , non *similitudinem* , & cujusnam rei ? non directionis cujusdam , aut umbratilis auctoritatis , sed *potentiæ* ; nec qualecumque *consortium*, sed *magnum & mirabile*.

VIII. Hæc , qui seposito partium studio perpendat, profecto intelliget, nihil ad *Petri* Primatum , qualem *Romani* tuemur, stabiliendum adlatis *Matthæi* verbis esse efficacius. Verum in illis, ut superius diximus, Primatus *Petro* promissus est, non collatus. Tributus est solummodo *Joh. XXI.* quum Christus ei dixit : *Pasce agnos meos , pasce oves meas*. In *Antifebronio* (41) dum hunc *Johannis* locum expenderem , tria mihi ostende-

(41) *Diss.* I. *cap.* 5.

ſtendenda propoſui, atque adeo oſtendiſſe me credo. Enimvero Chriſtus, quemadmodum *Matth. XVI.* quum ei Primatum polliceretur, *Simonem Johannis* appellat; ter ex illo ſciſcitatur, an ipſum diligeret, immo an *plus* ceteris Apoſtolis; reſpondenti *Petro*, ſuumque amorem teſtanti bis iniungit, ut in tanti amoris argumentum paſcat agnos illius, ac tertio tandem, *Paſce*, inquit, *oves meas*; tum addit *Amen amen dico tibi quum eſſes junior cingebas te &c.* Hæc omnia Sermonem cum uno Petro *immediate* & *directe* habitum palam faciunt; præſertim quum Chriſtus, ſi ad Apoſtolos paſcendi curam *immediate* & *directe* referri voluiſſet, nullo negocio potuiſſet plurali verbo uti: *paſcite*. Quid? quod ea interrogatio *diligis me plus his?* ſatis ipſa per ſe ſe prodit, aliquid præmii ceteris nequaquam communis voluiſſe Chriſtum vehementiori *Petri* amoris rependere. Conſentiunt Patres *Hilarius* (42), *Ambroſius* (43), *Maximus* (44), quorum eo loco verba produxi. Adde *Leonem* cum in epiſtola ad *Vienneníis* Provinciæ Epiſcopos, ubi de *Petro* ait: *Cui quum præ ceteris ſolvendi & ligandi tradita ſit poteſtas paſcendarum tamen ovium* SPECIALIUS *cura mandata eſt*; tum in ſermone primo de *Adſcenſione* ubi

(42) *Lib.* VI. *de Trinit. n.* 37.
(43) *in Luc. lib. X.*
(44) *Serm. de St.* Petro *&* Paullo.

ubi pariter *in illis*, inquit (diebus), *per insufflationem Domini infunditur Apostolis omnibus Spiritus Sanctus, & Beato Apostolo* Petro SUPRA CETEROS *post Regni claves* OVILIS DOMINICI CURA MANDATUR. Alterum quod ibi demonstrandum sumpsi erat, *pascendi* verbo regendi & gubernandi cum plena ac suprema auctoritate jus, potestatemque designari. Pluribus denique non modo universum gregem Christianum sed & ejus Pastores cum singulos tum simul omnes fuisse tunc *Petri* curæ a Christo creditos comprobavi. *Pasce*, inquit Christus, *oves* MEAS. Quemadmodum ergo Christiani omnes, eorumque Pastores *oves* sunt Christi, ita oves sunt *Petri*, illiusque regimini ac potestati subiecti. *Habent Episcopi*, quemadmodum ad *Eugenium* III. S. *Bernardus* scribebat (45) *sibi adsignatos greges, singuli singulos, tibi universi crediti, uni unus nec modo ovium, sed &* Pastorum, *tu unus omnium* Pastor; *unde id probem quæris? ex verbo Domini pasce &c.* Hæc ibi fusius pertractata, ac Sanctorum Patrum confirmata sententiis invenies. Quid ad ista *Febronius*? Dicamne? Ne verbum quidem. Fortasse tamen *Febronius* hæc omnia tam dilucide enucleata, ac tam gravibus corroborata testimoniis, verbis *Natalis Alexandri*, quæ *Sangallo* aliisque supra

(45) *Lib. II. de consid.*

pra opposuerat (46) eludi posse existimavit. Sed quid demum *Natalis* dixerat (47)? *Hoc loco* (Joh. XXI.) *non soli* Petro, *sed omnibus Episcopis in ejus persona ovium curam a Christo commissam esse*, *S.* Ambrosius, *S.* Chrysostomus, *S.* Augustinus, *& alii* Patres *adfirmant*. Optime. Cur ergo ipse *Natalis* in historiam sæculi I. differens (48) scripserat? *quibus verbis* [Pasce &c.] *summa rerum in Ecclesia, & sacer nedum super ceteros Fideles, sed etiam super Apostolos ipsos* Principatus *S.* Petro *a Christo Servatore collatus est*. *Natalem Natali* oppono, *Natalem* qui nondum exulcerato in *Romanum* Pontificem animo & ante declarationem anni 1682. libere animi sui sententiam promebat, *Natali* frementi damnatam ab *Innocentio* XI. suam Ecclesiasticam historiam ad XII. sæculum perductam, suasque deinceps ad indicatam Declarationem dissertationes exigenti. Sed quod gravius est, idipsum quod ex Natali nunc *Febronius* adfert, nonne fuerat a me in *Antifebronio* refutatum? Dixeram ibi, Patres qui Apostolos, Episcopos, aliosque Ministros *Pastorum* nomine heic indicari ajunt, non literalem, sed allegoricum sensum explicuisse; nec immerito, *cunctis* enim *Ecclesiæ Rectoribus* PETRI *forma præponitur*, inquit

(46) *T. II. pag.* 172.
[47] *T.* VIII. *diss.* IV. §. 3. *n.* 8.
[48] *Diss.* IV.

quit S. *Leo* [49], quare in *Petro mediate* & *indirecte* ceteri quoque Ecclesiæ Rectores oves Christi pascere jussi haberi, & dici possunt. Verum litteralem nos sensum inquirimus, eumque proximum & immediatum, qui Christi verba ad unum *Petrum* referre nos cogit. Hæc eo loco a me exposita, & cum Patrum dictis collata num recitatione verborum *Natalis Alexandri*, eorum scilicet quæ *Febronius* in primo operis volumine adtulerat [50] una iteratione satis convellantur, æqui lectores judicent.

IX. Ego vero ad ea Novi Testamenti loca, quæ *Febronius* mihi obijcit, sermonem converto. " Dum sacras litteras, inquit [51]
„ novi Testamenti scrutamur, invenimus,
„ tribus vicibus inter Christi discipulos fu-
„ isse de Majoritate contentionem, nimi-
„ rum *Matthæi XVIII.* Ejusdem XX. demum
„ *Lucæ* XXII. Sane de hac re toties non
„ contendissent Apostoli, si per verba *Tu*
„ *es Petrus &c. Tibi dabo claves &c. Tu vo-*
„ *caberis Cephas*, soli *Petro*, aut saltem ei
„ *tanquam Monarchæ*, regendæ universalis
„ Ecclesiæ auctoritas principaliter fuisset
„ tradita. " Non ego heic cum *Origene* (52) dicam,

[49] *Serm. III. de Assumpt. ad Pontif.*
[50] *Cap. I. §. III. n.* 1.
(51) T. II. *pag.* 345.
[52] T. XII. *in Matth.* " Quum ergo maximo a Jesu
„ Petrum honore affectum existimarent, qui majorem cum
„ ce-

dicam, ex ipso primatu [non quidem tradito, *Febronius* enim ipse licet heic sui videatur immemor, concedit promissum fuisse quidem *Petro Matth.* XVI. sed tantummodo post resurrectionem *Joh.* XXI. collatum, sed promisso) ortam fuisse discipulorum contentionem. Respondeat pro me *Natalis Alexander* (53), argumentum quod *Wittakerus Lutheranus* jamdudum adtulerat audiatque illum *Febronius* ea reverentia, qua decet *primæ notæ* doctorem! " Hæc Christi verba pri-
„ matum omnem Apostolis non negant, sed
„ ambitione quæsitum, & qui quodam su-
„ perbiæ typho exerceatur, quique merum
„ sit imperium, non ministerium; quale
„ Gentium Reges in subditos exercebant.
„ Unde ait: *Reges gentium dominantur eo-*
„ *rum: Vos autem non sic*. Jubet namque
„ Christus, ut qui inter eos major est, in-
„ fra eos se humilitate deijciat, nec præs-
„ se

„ ceteris suis discipulis judicasset, id, quod suspicaban-
„ tur, Jesum interrogando . . . exploratum habere voluis-
„ se mihi videntur; simul etiam sperabant futurum, ut
„ caussam cognoscerent, cur ceteris discipulis *Petrus* ante-
„ latus fuisset . . . . Inde autem fortasse dubitatio eorum
„ orta est, quod tres in transfiguratione antepositi fuissent.
„ Quis autem trium illorum major a Domino judicatus
„ fuisset, ea vero de re dubitabant. Nam *Johannes* in
„ ejus pectus præ amore recubuit, & multa ante cœnam
„ singularis honoris in *Johannem* a Jesu collati argumen-
„ ta vidisse illos inde licet existimare. *Petrus* autem in
„ confessione beatus appellatus est propter illud: *tu es*
„ *Christus Filius Dei vivi*. "

(53) *in hist. Eccles. sæc. I. diss. IV.*

" se ambiat, sed prodesse curet: non do-
" minari, sed fratribus ministrare. Ceterum
" supponit aliquem esse inter eos, cui con-
" veniat primatus. Non enim ait: *Nemo*
" *inter vos major est, nemo præcessor*: sed,
" *Qui major est in vobis, fiat sicut minor,*
" *& qui præcessor est, sicut ministrator*. Tum
" suo exemplo eos ad serviendum fratribus
" invitat: *Nam quis major est*, inquit, *qui*
" *recumbit, an qui ministrat? Nonne qui re-*
" *cumbit? Ego autem in medio vestrum sum*
" *sicut qui ministrat*. Certe ministerium il-
" lud cujus exemplum Christus præbebat,
" non prohibebat, quin Discipulis suis ma-
" jor esset: nec itaque prohibebat simile, ad
" quod ipsos adhortabatur, ministerium, ne
" aliquis inter ipsos primatum obtineret.
" Contendebant porro Apostoli temporalis
" dominationis primatu. Inter eos namque
" orta contentio est, propterea quod in so-
" lutione tributi *Petrus* Christo fuisset æ-
" quatus, seu quod idem pro se & *Petro*
" pendi tributum dominus imperasset (54).
" *Johannem* vero super Christi pectus re-
" cumbentem viderent in novissima Cœna
" (55) quæ humanæ ambitionis labes Apo-
" stolorum animos adlapsu Spiritus Sancti
" nondum illum inatos, & in schola hu-
" militatis Christi nondum omnino consum-
" ma-

(54) *Matth.* 17.
(55) de qua *Luc.* 22.

„ matos, tunc paullisper infuscavit: cum „ præsertim eximiam dignitatem *Petro* col„ latam nondum intelligerent, quam tunc „ promissione tantum & designatione Chri„ sti, non actuali exercitio obtinebat: quod „ demum post ipsius resurrectionem confe„ cutus est. Sed post Spiritus Sancti de„ scensum, nulla inter eos fuit amplius æ„ mulatio. Immo *Johannes*, qui Primas cum „ *Jacobo* fratre, in regno Christi, ore pre„ cibusque maternis flagitaverat, *Petri* pri„ matum agnovit, suoque consignavit E„ vangelio (56)". Ridiculus sim, si cetera persequi velim, quæ ex Actibus Apostolorum *Febronius* excerpsit (57), ut *collegiale* fuisse regimen, quo *primitiva Ecclesia* ab Apostolis *gubernata fuit*. Quum enim pares essent Apostoli *Petro* in 'iis, quæ ad præstantissimum Apostolatus munus pertinebant, licet ei pro dignitate primatus essent obnoxii, mirum non est, multa in communi ab illis gesta fuisse, quin *Petrus* primatus in eos potestatem exerceret. Id porro ab *Johanne Chrysostomo* didici, cujus hæc sunt verba (58): " PETRUS quasi dux circuibat, ordi„ nes considerans.... Vide illum ubique „ circumcursantem, & primum inventum „ ubi eligendus erat Apostolus. Hic primus

„ fuit

(56) *Joh.* XXI.
(57) *l. c. pag.* 346.
(58) *hom.* XXI. *in acta n.* 2.

„ fuit cum dicendum erat *Judæis* non esse „ ebrios Apostolos, cum claudus sanandus „ fuit; quando concionandum erat, hic an„ te alios erat, quando agendum cum præ„ fectis, quando cum *Anania*, cum ex um„ bra sanationes fierent. Ubi periculum est, „ hic adest, & ubi quædam dispensanda „ sunt. Ubi vero in tranquillo res sunt, „ in communi omnes, hic majorem non „ appetit honorem". Unum tamen non omittamus, quo *Febronius* sibi maxime placet. " Actorum VIII., inquit (59), me„ moratur, qualiter *audientes Apostoli, quod* „ Samaria *recepisset verbum Dei*, MISERUNT „ *ad eos* Petrum *&* Johannem; *Petrus* au„ tem absque ulla discussione injuncta im„ plevit. At missio de sui ratione impor„ tat authoritatem in mittente respectu mis„ si, argumento ejus, quod dicitur *Lucæ* „ *VII.* ℣. 8. *Nam & ego homo sum sub po„ testate constitutus, habens sub me milites,* „ *& dico huic Vade & vadit; & alii veni* „ *& venit, & servo meo fac hoc, & facit*". Verum si recte memini idipsum est, quod in primo volumine *Febronius* ex *Gersone* descripserat (60). Quin etiam memini, me multa in *Antifebronio*, præeuntibus *Salmerone*, & *Baronio*, quibus *Perronium* addere poteram in responsione ad Regem *Angliæ*, in eum

(59) *V. II. pag.* 347.
(60) T. *I. Cap. I.* §. 3. *n.* 2.

eum locum adnotasse quibus efficeretur, summa horum est mitti aliquem posse ex mittentis in eum potestate, (quemadmodum Centurio apud *Lucam* de suis ajebat militibus); non tamen semper, qui mittitur, esse mittenti subiectum; idque multis cum sacræ, tum profanæ historiæ exemplis ex *Baronio* confirmavi. Ad hæc si aliud *Febronius* desiderat, adcedat Magorum exemplum, qui ab *Herode* in *Bethleem* missi sunt, non utique, quod Magi sub *Herodis* essent potestate. Heinc vero colligebam, consequutionem illam *Gersonis*, missos fuisse in *Samariam* Petrum & *Johannem tamquam subditos* Ecclesiæ non esse legitimam, nisi prius demonstretur fuisse illos missos ex mittentium in ipsos auctoritate; quod neque tunc, neque deinde in recenti opere effecit *Febronius*. Heu tamen me miserum! Tota quanta est hæc mea responsio, nonnisi *vaniloquium* visa est *Febronio*. *Compares*, inquit ille (61), *hæc prudens & non præoccupatus lector cum* VANILOQUIO P. ZACCARIÆ. Non igitur mirabor, nihil *Febronium* ad ea, quæ ibi dixi, respondisse. Videbatur scilicet sibi *Febronius* oleum operamque perdere, si *vaniloquium* sumeret confutandum. Hoc unum tamen a *prudente* & *non occupato* lectore, quem heic *Febronius* appellat, peto etiam atque etiam

(61) *l. c.*

etiam, ut meum illud *vaniloquium* compareт cum *Salmeronis*, *Baronii*, ac *Perronii* verbis, nec me unum *vaniloquii* damnet, qui nonnisi tantorum virorum usus sim argumentis, sed si *vaniloquium* id est, eos cum primis, ex quibus illa decerpsi, *vaniloquos* fuisse pronunciet. Moneo tamen, grandis esse confidentiæ, ne quid gravius dicam, *Salmeroni*, *Baronio*, ac *Perronio vaniloquium* exprobrare.

CAPUT IV.

Monarchicum a Christo regimen fuisse Ecclesiæ suæ præstitutum concludimus. Cujusmodi illud sit. Iterum Febronius *cum* Gallis *comparatur, & quantum ab his discrepet, ostenditur. Nonnulla adduntur ad confutandam* Gallorum *quoque Doctorum opinionem. Tandem de* P. *D.* Zalwein *systemate judicium fertur.*

I. QUoniam uni *Petro* claves supremæ in Ecclesiam potestatis a Christo traditæ sunt, quemadmodum hactenus disputando effecimus, illud per se se consequitur, Monarchici regiminis formam fuisse ab eodem Christo Domino in Ecclesia sua constitutam. Sed tamen ut cavillationibus aditus præcludatur, idipsum uberius hoc capite explicandum, novisque confirmandum est argumentis. Quod antequam adgredior, animo repetant, velim, Lectores mei, quod Politicarum rerum Scriptores tradunt, civitatum rerumque publicarum formas *regulares* alias, alias irregulares appellari. *Regularitatem autem civitatis*, inquit *Puffendorfius* (1), *in hoc consistere arbitramur, ut omnes, & singuli ab una velut anima videantur regi, seu ut summum imperium indivisum & inconvul-*

(1) *Lib. VII. cap. V. §. 2.*

vulsum ab una voluntate per omnes civitatis partes atque negocia exerceatur. Quæ quidem *anima*, seu *voluntas*, a qua politicum corpus regitur, ac promovetur, quum & in uno Principe & in pluribus Optimatibus, & in tota populi multitudine collocari possit, heinc triplex *regularis* Civitatis forma enascitur, quæ *Monarchiæ Aristocratiæ*, ac *Democratiæ* nomine designari consuevit. Quod si hæc *moralis* corporis anima in Imperii communionem alios adsciscat, ex. gr. Princeps Optimates, vel populum, status, quem *irregularem* vocant, emerget. Hujus porro tria quoque sunt genera, triplici qui obrepere in civitatem potest defectui, *finis* scilicet, *formæ*, & *nexus* respondentia. Deficiunt a *fine* civitates, in quibus imperans suummet commodum primo spectat, Populi vero utilitatem tanquam aliquid extraneum, absque injuria tamen, quia eo non invito; cujusmodi societates sunt, quæ subditos habent instar mancipiorum Principi obnoxios, eaque de caussa *heriles* dicuntur (2): multo autem magis *irregulares* defectu *finis* erunt civitates illæ, ubi pacis ac publicæ tranquillitatis cura neglecta *divitiarum cupido invasit*, ut ait *Sallustius* (3), *neque disciplinæ, neque bonæ*

(2) Hujus generis Hertius *lib.* 1. *cap.* 4. *sect.* 1. esse plerasque *Asiæ*, & *Africæ* civitates, ab illis vero parum absimiles *Ægyptiorum*, *Turcarum*, *Moscovitarum* &c. adfirmat.

(3) *Orat.* II. *ad Cæsar.* si tamen ejus est.

artes ſatis pollent ; omnia bona vilia ſunt fides, probitas, pudor, pudicitia. Defectio porro *a forma* ad eas civitates pertinet, ubi imperantes, quum omnia pro ſuo ipſorum arbitrio, ac libidine agant, *Monarchiam* ad *Tyrannidem*, *Ariſtocratiam* ad *Oligarchiam*, *Democratiam* ad *Ochlocratiam* magna rerum omnium perturbatione deflectunt. Tandem *irregulares* civitates *nexus* defectu eæ ſunt, quas *Æbaicas*, & *civitatum ſyſtemata* appellant, quum nempe plures civitates, quemadmodum in *Belgio* fœderato, & in *Helvetia* videre eſt, *in unum corpus morale* veluti coaleſcunt, & licet ſummum ſingulæ penes ſe imperium retineant, communi tamen conſilio belli paciſque negocia ita pertractant, ut unius cujuſdam civitatis formam præſeferant. Ad has civitatum formas adcedit *ſtatus mixtus*, quem repugnantibus pleriſque doctoribus cum Catholicis, tum heterodoxis *Bodinus* ἀδυνατον habuit (4). Is autem eſt, in quo non ſolus Princeps, quemadmodum Monarchiæ ratio poſtularet, ſed etiam Senatus, ceterive cives aliquid juris in ipſa Reipublicæ adminiſtratione exercent. Quare ſi Princeps abſque Senatorum & Optimatum conſenſu nihil ſaltem gravius decernere poſſit, Monarchiam habebimus Ariſtocratiæ permixtam, qualis in *Poloniæ* Regno viget ; ibi

(4) Vide ſis P. Schwarz in *Inſtit. Jur. N. & G. P. II. Tit. I. §. II. pag.* 43. *edit.* 1743.

ibi enim nec bellum indicere, nec nova cum exteris gentibus fœdera ſancire, nec tributa civibus imponere non adnuente Senatu Rex poteſt: ſin autem & populi adſenſus requiratur, ex Monarchia, Ariſtocratia, & Democratia erit mixta Reſpublica; atque ad hoc ſtatus genus referunt aliqui Imperium *Romano-Germanicum*. Hoc ſcilicet, inquit P. *Contzen* (5) " habet trium Rerum
„ publicarum commixtionem: ſummum caput
„ eſt Imperator, cui jus eſt in omnes;
„ ſed ſecundum leges judicare debet. Opti-
„ mates ſunt Electores, aliique Principes,
„ nec deſunt Nobilitati ſua decora, & mul-
„ tis Imperatorum privilegiis firmata liber-
„ tas. Nec Populus excluditur, Civitatum
„ liberarum ſunt gubernacula, illarum in
„ Conventibus publicis ſuffragia audiuntur,
„ ad ſummos quoſdam Magiſtratus plurimis
„ aditus patet. Non poteſt Imperator op-
„ primere Principes, nec hi Nobilitatem:
„ ſed neque Civitates manente Imperatoris
„ auctoritate vicinorum Principum poten-
„ tiam extimeſcunt ". Illud vero in quæſtionem cadit, num *ſtatus mixtus ſit regularis* an potius *irregularis?* *Regularem* eſſe P. *Schwarzius* propugnat (6); contra *Benedictinus* Zal-

(5) *Lib.* I. *Politic. cap. XIV.* §. 3. Confer *Coccejum* in I. P. prudentia cap. 7. n. 8., & P. *Schwarzium Colleg. hiſt.* T. *IV. quæſt. IV.* §. 6. & *quæſt. V.* §. 4.

(6) *Inſtit. Jur.* N. & G. P. II. Tit. I. pag. 42.

Zallwein (7) ad civitates *defectu formæ* irregulares revocat, ac jure quidem, ni fallor; earum enim, quæ ad nullam ex tribus vulgo receptis Regularium Civitatum classibus trahi possunt, certa species constitui nequit, ut propterea irregularibus videantur potius adnumerandæ. Neque tamen eas per se se rerumque seclusis circumstantiis *vitiosas* dixero, quemadmodum quæ vel a regularium fine descifcunt, vel regiminis apud se constituti formam perturbant, atque convellunt, fieri enim potest, ut civitates, in quibus Imperii jura aut permixta, aut divisa sunt, ceteris regularibus aliquando sint florentiores (8). Hæc erant breviter antea indicanda, quam promissam disputationem ingrederemur.

II. Ac Monarchicum quidem esse Ecclesiæ regimen *adfirmant Doctores omnes* inquit *Duvallius* (9). *Gallos* tantum heic proferam. Primus prodeat *Alliacensis* ex magno Collegii *Navarræ* Magistro Cardinalis & *Cameracensis* Archiepiscopus. *Ideo*, inquit (10), *Dominus hoc prævidens* (*nempe schisma & dissensionem*) *contulit pro se & successoribus suis auctoritatem disponendi ministros Ecclesiæ, & determinandi eorum jurisdictionem, dicens, pasce*

(7) T. *IV. quæst.* I. *cap.* II. §. 10. *pag.* 44.
(8) Adi citatum *Zalwein pag.* 30.
(9) *De suprema R. Pont. in Eccles. potest.* P. I. *q.* 2. *p.* 08. *edit. Paris.* 1614.
(10) *Tract. de orig. Eccles. Potest. concl.* 2.

ſce oves meas, *id eſt*, *ſis paſtor & prælatus generalis ad quem pertinet diſpoſitio & regimen regale ovium & ovilis*. Quid vero Gerſon *Alliacenſis* diſcipulus? *Plenitudo legis Eccleſiaſticæ ſic proprie ſumptæ non poteſt eſſe de lege ordinaria*, *niſi in unico Summo Pontifice formaliter & ſubiective*, *alioqui Eccleſiaſticum regimen non eſſet monarchicum*, *& habere poſſet multiplex caput ex æquo quod aperte eſt hæreticum* (11). Alibi vero (12): *nullam aliam politiam* (*in Eccleſia inſtituit Chriſtus*, *immutabiliter præter monarchicam & quodammodo regalem*; *& oppoſitum ſentientes*, *quod videlicet fas eſt eſſe plures Papas*, *aut quod quilibet Epiſcopus in ſua diœceſi eſt*, *Papa*, *vel paſtor ſupremus æqualis Papæ* Romano, *errant in fide*, *& unitate Eccleſiæ contra articulum hunc* Et unam ſanctam Eccleſiam. *Et ſi pertinaces maneant*, *judicandi ſunt hæretici*, *ſicut* Marſilius *de* Padua, *& quidam alii*. Audi graviora, quæ tamen in *Antifebronio* quoque recitavi: *Status Papalis* (13) *inſtitutus eſt a Chriſto ſupernaturaliter & immediate tanquam Primatum habens Monarchicum & Regalem in Eccleſiaſtica Hierarchia*, *ſecundum quem ſtatum unicum & ſupremum Eccleſia militans dicitur una ſub Chriſto*; *quem ſtatum quiſquis impugnare vel diminuere*, *vel ali-*

(11) *De pot. Eccleſ. Conſid.* 10.
(12) *Lib. de auferibil. Pap. conſid.* 8.
(13) *De ſtatib. Eccl. conſid.* I.

alicui statui Ecclesiastico particulari coæquare præsumit, si hoc pertinaciter faciat, hæreticus est, Schismaticus, Impius, atque Sacrilegus. *Gersonis* doctrina imbutus *Meldensis* Episcopus Legationis *Gallicæ* ad *Florentinum* Concilium princeps ita Regis, ac *Bituricensis* Concilii nomine Patres adloquutus est a. MCCCCXLI. *Nimio fervore resistendi* Basileenses *ad hanc vesaniam devenerunt, quod supremam potestatem in uno supposito consistere negent, sed eam in multitudine collocant, & sic pulcherrimam Monarchiam Ecclesiæ, quæ Christianos huc usque tenuit in unitate fidei, in una Professione Religionis Christianæ, in uno ritu Sacramentorum, in una observantia mandatorum in iisdem cæremoniis divini cultus, atque pacem, & tranquillitatem adservit, nunc abolere & supprimere contendunt, nobilissimam politiam ad Democratiam vel Aristocratiam redigentes* (14). *Almainus* ipse de *Romani* Pontificis Monarchia haud aliter loquutus est, quam *Bellarminus* aliquis, aut *Suarius*. *Christus*, inquit, (15) *fuit sapientissimus, quia plenus sapientia, & quod instituerit optimam politiam; sed optima politia debet regi regimine regali, ut dicit* Aristoteles *in Politicis; ita ut unus sit, qui in quemque habeat potestatem, & nemo in eum; ergo verisimile est, quod in spiritalibus Christus instituerit superiorem,*

(14) Apud Raynald. *ad a.* 1441. *n.* 10. *seqq.*
(15) *De supr. Potest. Eccles. cap.* 4.

rem, qui habeat quemlibet coercere, & nullus eum. Quum porro M. *Antonius de Dominis* suam de Aristocratico Ecclesiæ regimine hæresim *Parisiensi* per summam injuriam tribueret (16) eadem Theologica *Parisiensium* Facultas a. MDCXVII., celebrem quum ederet adversus quatuor illius Apostatæ *de Republica* libros censuram, hanc illi thesim notam adscripsit: *Mera est contra Facultatem* Parisiensem *impostura*. Nemo autem credat ita *Gallos* Theologos solum sensisse antequam Clerus *Gallicanus* declarationem a. 1682. emitteret *Romanis* juribus perinfensam. Minime vero. Non ego heic *Tournelium* citabo, ne *Febronius* iterum illam celeberrimo viro sane invidiosam calumiam proferat (17), *sublestam esse Tournelii auctoritatem, quum de Libertatibus Ecclesiæ* Gallicanæ *quæritur*. Nonne *Dupinius* ipse ne Gentis suæ in se odium concitaret, statum Ecclesiæ *Monarchicum* appellare non dubitavit? (18) Unum appellabo *Carolum* Ducem *Aurelianensem* & *Cameracensem* Archiepiscopum, qui inter Fidei dogma-

(16) *Parisiensium*, inquiebat ille, *doctrina enucleate intellecta nihil discrepat a mea his libris tradita doctrina, & ab ipsa veritate . . . Schola itaque* Parisiensis *& nostra est, & reipsa potestati studet Aristocraticæ, non* Monarchicæ: *quare ex ejus quoque doctrina Papatus nullo potest solido subsistere fundamento*.

(17) T. II. *pag.* 533.

(18) *De ant. Eccles. discipl. diss. VI. pag.* 378.

dogmata hoc etiam percenſet, Eccleſiæ regimen Monarchicum eſſe (19).

III. Ridentem ad hæc videre mihi videor *Febronium*, illudque mihi oggerentem, quod quatuor Theologis repoſuit (20). *Admittant Theologi noſtri*, Venetus *ille &* Ubius, *reſtrictiones ac terminos*, *quas* Gerſo *&* Natalis Romanæ *Monarchiæ merito ponunt*, *& parum inter nos ſupererit diſſenſionis circa Statum Eccleſiæ*, *de quo hic tractatur*. *Hoc neglecto tota theſis* de Sacra Monarchia *in quæſtionem de nomine reſolvetur*. Igitur audiat quid Pontificiæ Monarchiæ nomine intelligamus; tum ſermo ad *Gallos*, & ad ipſum *Febronium* redibit. Nos ergo non eam Monarchiæ naturam eſſe exiſtimamus, ut qui Princeps eſt, poſſit *pro arbitrio* quæ ſibi placeant, decernere, quæ nolit, abrogare. Nihil minus. Ejuſmodi *pro arbitrio* agendi poteſtas non tam *Monarchæ* eſt, quam *deſpotæ*, ac tyranni. Ne ipſis quidem terrenis Regibus id ineſt poteſtatis. Quis enim Regibus licere credat, innocentes pro arbitrio morti addicere, civium bona diripere, in alienos thalamos irruere, idque genus alia, quæ

(19) Mandem. & Inſtruct. Paſtor. au ſujet d' un Ecrit, qui a pour titre: *Conſultation de Meſſieurs les Avocats &c.* Paris 1723. p. 68. *Enfin il eſt* DE FOI, *que le Gouvernement Eccleſiaſtique eſt un Gouvernement Monarchique*, *& que par conſequent l' autoritè Monarchique ne peut etre refusèe a celui*, *qui eſt de droit divin le chef de toute l' Egliſe*.

(20) T. *II. pag.* 179.

quæ Rempublicam plane everterent? Quanto ergo minus hæc erunt Monarchæ tribuenda, cujus poteſtas non merum Imperium ſit, ſed maxime *miniſterium* (21) in *ædificationem*, non in *deſtructionem Eccleſiæ* (22). Quare conſtanter cum *Duvallio* adſerimus (23),

(21) Ad finem, ut optime *Petavius* notat [*de Hierarch. Eccleſ. lib. III. cap. XVI. n. 6.*] ac ſubiectum ut vocant, circa quod fungitur, relatus *inſtrumentum*, *ac* MINISTER nominari poteſt quilibet Apoſtolus, adeoque Pontifex Romanus, & quidem tum Chriſti velut efficientis, & moventis, atque ad opus applicantis cauſſæ præcipuæ: tum corporis ipſius *myſtici*, id eſt Communitatis Eccleſiæ; cui miniſtrare ac ſervire debet, ejuſque ſtudere, & incumbere commodo ac ſaluti. Ceterum hoc etiam modo *Paullus* [*Rom. XIII.* 4.] reges, & principes *Dei miniſtros* nuncupat. Poterat & populi miniſtros nihilo ſecius vocare, quod in eum finem a Deo conſtituti ſunt, ut tanquam divinæ in homines providentiæ & bonitatis adminiſtri, ac publicæ quietis, & utilitatis procuratores eſſent. Propterea *Gregorius* M. & ejus exemplo deinceps ceteri *Romani* Pontifices *Servos Servorum Chriſti* appellari ſe voluerunt.

(22) Nihil *Febronio* ſolemnius eſt, quam ut *Romanum* Pontificem veluti quemdam deſpotam omnia pro arbitratu molientem aut evertentem. Audi illum epiſtolæ *Ladislai* reſpondentem [*T. II. p.* 93.] " Faſſus fui *Cap. VIII.* §.1.
" in princ. *me ſcripſiſſe totam errorum congeriem*, ſi in
" hoc errem, quod negem *Papam eſſe Monarcham*, *penes*
" *quem jus & auctoritas*, *per ſe univerſam* Eccleſiam, *&*
" *ſingula ejus membra regendi*, *& pro exercitio ſacri hujus*
" *Imperii Epiſcopis partem ſuæ poteſtatis* pro arbitrio [nota] *communicandi* tollendique *reſideat*. . . . Tu *Ladi-*
" *slae* ſuper hoc acclamas mihi: *Utique*, *utique*, *erraſti*
" *frater*, *nam & hic tibi deeſt genuinus Majeſtatis Ponti-*
" *ficiæ conceptus*. Non aſſumis pertinenter dicta: quæritur
" hic, *an ego totam errorum congeriem ſcripſerim*, quia
" enumeravi jura Epiſcopis ablata, idque ex principio,

" quia

[23], " Monarchiam Ecclesiasticam non esse
,, simpliciter absolutam , sed certis legibus
,, aut finibus conclusam, & limitatam . Pri-
,, mum enim, nihil quicquam potest contra
,, jus naturæ : Quæ enim ex se & suapte
,, natura bona sunt , vel mala , non potest
,, Ecclesia sive Pontifex quocumque modo
,, immutare : ita ut bonum ex se , malum
,, reddat ; & e contra . Secundo , nihil po-
,, test contra jus divinum , in Evangelio
,, exaratum , aut contra fidem scripto vel
,, verbo traditam , qualia sunt Sanctorum
invo-

,, quia Papa non est Monarcha, qui *pro arbitrio* dare poſ-
,, sit Episcopis jura & tollere : Tu non audes mihi impu-
,, tare congeriem errorum , sed sinistrorsum saliens extra
,, viam , incusas errorem in idea Majestatis Pontificiæ :
,, Cur erravi in hac? quia reponis , comites hujus maje-
,, statis esse debent *plenitudo caritatis justitiæ* , *&* *pacis* :
,, Hæc tria requirendo , vel negas potuisse Papam auferre
,, ea, quæ abstulit , & non scripsi totam errorum conge-
,, riem : vel nihilominus adfirmas , & contra fidem histo-
,, ricam sensumque nationum fere omnium sustinebis , in
,, regulis e. g. Cancellariæ condendis adstitisse plenitudini
,, potestatis plenitudinem charitatis justitiæ , & pacis . "
Nunc Cancellariæ regulas seponamus ; generalia adtingamus. Ecquis Monarcha est , cujus dominatio comites habere non debeat , *caritatem* , *justitiam* , & *pacem* , nisi si Despota aut Tyrannus quispiam sit ? Siqui Pontifices caritatem, justitiam & pacem in suis decretis læsere [de quo quid heic litem moveremus ?] peccarunt utique , suaque abusi sunt potestate , non quod Monarchicam , quam a Christo non habuere, usurparint potestatem , ut *Febronius* calumniose & audacter garrit , sed quod naturales & Evangelicas leges, quibus Monarchia omnes nisi ad Tyrannidem, ac despotismum deflectat, circumscribi omnino debet, pessimo exemplo nihili fecerunt, & proculcarunt .

(23) *l. c. pag.* 87.

„ invocatio, imaginum veneratio, pro vi-
„ vis & defunctis Missæ celebratio, & quæ-
„ cunque a Conciliis generalibus adversus
„ hæreses sunt definita. Tertio non potest
„ suprema illa potestas statum Ecclesiasticum
„ in toto, aut in parte immutare, nedum
„ evertere: ver: gr. uni eidemque sexcenta
„ beneficia conferre, pueros ad Episcopatum
„ promovere, ritus etiam generaliter per
„ Ecclesiam ab omni ævo inviolabiliter ob-
„ servatos abolere, & nudam tantum Sa-
„ cramentorum substantiam fidelibus relin-
„ quere. Sic enim Ecclesiæ dignitas &
„ splendor maxime minueretur, & ad cer-
„ tissimum exitium devolveretur". Idem statuendum de ceteris legibus disciplinæ, quæ perpetua Ecclesiæ consuetudine & iterata Canonum sanctione sunt veluti consecratæ, ac tanquam *fundamentales* haberi possunt. "Vix enim fieri potest, quemadmo-
„ dum sapienter animadvertit Cardinalis *Or-*
„ *sius* [24], ut receptæ in aliquo Regno
„ consuetudines, aviti mores & leges *fun-*
„ *damentales* convellantur, quin pax & tran-
„ quillitas Reipublicæ perturbetur; atque
„ adeo in ipsa regni susceptione, & in ea
„ generali, expressa vel tacita promissione
„ hæc etiam quodammodo comprehenditur,
„ ut leges & consuetudines diuturno usu
„ firmatæ, & quæ etiamnum vigent, iisque
vigen-

(24) *Diss. de Eccles. Monarch. forma pag. 654.*

„ vigentibus, ipsa quoque Respublica floret „ ac viget, non modo a Principe non rescindantur atque labefactentur; verum etiam ut omnem is operam conferat ad earum observantiam promovendam; intelligatque, id esse imperii sui potissimum „ munus, ut leges obtineant, & inviolabiles habeantur. Quo profecto & non alio „ spectant plurima veterum *Romanorum* Pontificum testimonia, qui se non violatores „ & infractores, sed custodes & exsecutores „ Canonum profitentur, ut illud *Zosimi: Apud nos enim inconvulsis radicibus vivit antiquitas, cui statuta Patrum sanxere reverentiam*; & illud S. *Martini*, doctissimi „ Pontificis & egregii Martyris: *Canones Ecclesiasticos solvere non possumus, qui defensores & custodes Canonum sumus, non transgressores*. Hoc ipso ergo quod Apostolicum thronum *Romanus* Pontifex conscendit, se vindicem ac defensorem Canonum „ profitetur. Quumque se se obstringat ad „ Christianam Rempublicam inculpate sancteque gubernandam, & ad pietatem, ac „ religionis studium, morumque sanctitatem „ in Clero & in populo promovendam, „ hoc ipso etiam spondet aut spondere censetur sanctissimarum legum custodiam ac „ tuitionem, atque earum imprimis, quibus „ christiana pietas maxime continetur, & „ quibus vigentibus, ea maxime continetur,

„ &

„ & quibus vigentibus, ea maxime floret, „ quæque, post Evangelicas, *fundamentales* „ Ecclesiæ leges dici quodammodum pos„ sunt". (25) Præterea Ecclesiastica Monarchia multum a civili distat, non solum enim dominatum, qui externa quadam splendoris specie, ac superbiæ fastu exerceatur, excludit, verum etiam quod ex Christi institutione quodam Aristocratiæ genere civilibus Monarchiis non admodum usitato temperetur, ita ut quemadmodum superiore capite ex *Bellarmino* monebam, non solum (li-

(25) Hinc jure & merito a. MCCCCLXXXII. a sacra Facultate *Parisiensi* inter XIV. *Johannis Angeli* Minoritæ propositiones hæc VIII.: *Papa posset* TOTUM *Jus Canonicum destruere*, *& novum construere* damnata fuit veluti *scandalosa*, *blasphematoria*, *notorie hæretica & erronea*. Multa enim sunt in jure Canonico ex naturali, & divino jure profecta; non pauca ad Fidei dogmata pertinent; plura ad generalem spectant Ecclesiæ statum quæ scilicet omnia nulli humanæ potestati obnoxia quum sint, a *Romano* Pontifice absque piaculo convelli non possent. Miraberis fortasse Lector, tribui a me hanc propositionem *Johanni Angelo* quum *Eugenio* IV. a *Febronio* in adnotatione quadam ad secundi voluminis præfationem [*litt. a.* 3. *versa*] *Bulæi* auctoritate adjudicetur. " Ideo, *inquit*, „ indigne reputata fuit vox *Eugenii* PP. IV. quadam Bul„ la, ad omnes fideles directa, scribentis Papam posse *to*„ *tum Jus Canonicum destruere*, *& novum constituere*. „ Hanc propositionem Facultas *Parisiensis* anno 1482. me„ rito damnavit ut scandalosam, blasphematoriam, noto„ rie hæreticam & erroneam. Bulæus *Hist. Univers. Pari*„ *sien. T. V. p.* 754." Sed mirare potius mendacissimi hominis calumniam, qui *Bulæum* appellare audeat infandæ hujus criminationis non tam testem quam auctorem. Nihil eo loco de *Eugenio* IV. *Bulæus*, immo eam propositionem *Johanni Angelo* diserte tribuit. Proh! singularem in mentiendo impudentiam!

(liceat heic mihi *Duvalii* [26] Theologi *Parisiensis* verbis uti) " ab uno moderato-
" re, sed etiam ab optimatibus, nempe E-
" piscopis, res Ecclesiæ debeant insolidum
" administrari, idque jure divino & institu-
" tione Christi, qui unamquamque potesta-
" tem ad Ecclesiæ regimen necessariam in-
" stituit ; Pontificiam, quæ suprema est ;
" Episcopalem, quæ media ; & Presbytera-
" lem, quæ infima. Sicut enim Christus
" dixit *Petro*, Matth. XVI. *Tibi dabo cla-*
" *ves Regni cœlorum*, & Joh. XX. *pasce oves*
" *meas* ; ita dixit *Joh.* XX. Apostolis, qui
" Episcopos præfigurabant : *Sicut misit me*
" *vivens Pater, ita & ego mitto vos* ; & Lu-
" cæ X. *Designavit & alios septuaginta duos,*
" *& misit eos binos ante faciem suam*. His
" autem septuaginta discipulis succedunt Pa-
" rochi, qui in partem solicitudinis & Ec-
" clesiæ regiminis pro modulo suo vocan-
" tur. Quum enim Ecclesia per totum or-
" bem esset disseminanda, & Pontifex ubi-
" que locorum præsens esse non posset, nec
" omnibus & singulis Ecclesiæ negotiis per
" se intendere : id enim Deo & Christo pro-
" pter potestatem, quam vocant *excellentiæ*,
" solum convenit : consentaneum fuit per
" regiones & civitates sub uno Supremo
" moderatore optimates constitui ; qui ab
" illo uno dependerent, & ab eodem, si
" quan-

(26) *l. c. pag.* 82.

„ quando peccarent, emendarentur". Neque vero Episcopos, & paroecos Pontificis Vicarios dicimus cujusmodi in civilibus statibus Rectores sunt Provinciarum. Absit; hæ *Febronii* nugæ sunt ad invidiam *Romano* Pontifici, ejusque defensoribus conciliandam (27). Nam, quod idem *Duvallius* scite obser-

(27) Audi illum T. I. *cap. III.* §. 10. *n.* 3. " Pientissimus quidam *Galliæ* Præsul superiore sæculo hanc „ politicarum sacrarumque rationum mixturam deplorans, „ dolore vere Apostolico ingemuit, ita ad suos Collegas „ scribens: *Ce n' est pas aujourd' hui, que ceux qui sont* „ *aupres des Papes, & qui ne travaillent qu' a leur inspirer leurs passions, les ont portè a mepriser les Eveques . . . . Il semble, qu' alors ils prennent plaisir a* „ *einsegner par actions, ce que les Theologiens de* Rome *enseignent par leurs livres, que le Pape est le maitre souverain & absolu de toute l' Eglise. Que les Eveques ne* „ *sont pas que ses vicaires* ". Tomo autem II. recitat verba illa Cardinalis *de Luca*, quæ etiam T. I. *cap. III.* §. *XI.* reddiderat, in Relatione Curiæ Rom. disc. IV. num. X. " *juxta veriorem opinionem receptam in hac Curia*, sub nomine Officialium & adjutorum Papæ large „ seu mediate recenseri Patriarchas Primates, Archi-& Episcopos &c. & quum Papa dicatur Episcopus universalis, ac Ordinarius Ordinariorum, habens universum mundum pro dioecesi, hinc per necesse dandam esse hanc subordinationem, quod scilicet alii Prælati, quamvis in „ Pontificali dignitate vel ordine constituti, censendi sint „ quidem Pastores sibi commissorum gregum, vel ovilium, „ ita pro meliori regimine distributorum, sed subordinati „ primo Pastori, a quo, vel cum cujus auctoritate præpositi sunt, juxta illam proportionem, quæ cadit inter „ Episcopum & parochos vel plebanos singulorum locorum dioecesis". Tum veluti triumphans *Ladislao* insultat his verbis: *heic habes*, Ladislae, *Papam Episcopos* pro Officialibus *&* Adiutoribus *extra Curiam habentem*. Nec animadvertit adverbium illud *large*, quo Cardinalis de

ſervat, (28) " ſi Optimates Eccleſiæ ſolum
„ eſſent Pontificis Vicarii, facile illius po-
„ teſtas in tyrannidem degeneraret, non mi-
„ nus quam Monarchia principum tempo-
„ ralium ubi Ariſtocraticum adeſt tempe-
„ ramentum, ideoque quamvis abſolute res
„ Eccleſiæ per Pontificis Vicarios admini-
„ ſtrari poſſent, quum tamen multo ſit de-
„ centius & utilius, immo ut oſtendimus.,
„ quadamtenus neceſſarium, per miniſtros
„ inſolidum eam adminiſtrari, credendum
„ eſt Chriſtum formam hanc regiminis ſuæ
„ Eccleſiæ reliquiſſe juxta vulgatam *Augu-*
„ *ſtini* regulam : *Quicquid tibi vera ratione*
„ *occurrerit*, *id credas feciſſe Deum* (29).

IV. Sed quamquam aliquid Eccleſiaſticam inter & civilem Monarchiam intereſt, ipſam tamen Monarchicæ auctoritatis ȣσιαν, ſeu ſubſtantiam Eccleſiaſtici regiminis forma retinere dicenda eſt. Ea autem Monarchici regiminis (de ſimplici, ac ſummo loquor, non de mixto) conſtitutio eſt, ut unus qui præ-

de *Luca* invidiam nominis illius *officialium* non tam minuit, quam tollit. Ceterum non ex Jureconſultis, ſed ex Theologis *Romanis* quærat *Febronius*, quid de Epiſcopis ſentiendum ſit. Nullum inveniet, qui cum *Bellarmino* [*de Rom. Pont. lib. V. cap.* 24.] Epiſcopos eſſe *Principes*, & *non ſimplices Vicarios* ſummi Monarchæ fateatur, quamvis latiore aliquo ſenſu *Vicarii* R. Pontificis dici poſſint, quatenus veri hi Principes ab eo ad ſuum ipſius onus ſuſtentandum adſumuntur.

(28) *l. c. pag.* 84.

(29) *Lib. III. de lib. arbitr. cap.* 5.

præeſt, civibus cum univerſis, tum ſingulis imperet, ipſe autem nemini ſubijciatur (30). Neque vero quod Eccleſiaſticum regimen Ariſtocratia temperari dixerimus, quidquam officit. Quum enim Monarchicum regimen ita Ariſtocratia temperatur, ut Princeps qui ſolus quidquid regnum, & ſubditorum omnium, ac ſingulorum cura poſtulat, gerere per ſe ſe non poteſt, optimates quidem creet, quibus in ſolidum rerum, quarum eis curam committit, adminiſtratio competat; ſed hi non aliunde, quam a Principe, hanc habeant poteſtatem, & ab eo ſi quando muneri ſuo deſint, corripi, & in ordinem redigi poſſint, Ariſtocratia quemadmodum ſecundo hujus diſſertationis capite diximus, non ad ipſam regiminis poteſtatem, ſeu ſtatum pertinet, ut in Statu mixto, ſed ad ſolam gubernandi rationem. Addunt alii veluti ad Regiæ Majeſtatis ſubſtantiam pertinentes facultatem legislativam, coactivam, & judiciariam; facultatem inſtituendi Magiſtratus, facultatem Regni Comitia celebrandi, ſed hæc, quæ Politicis majora majeſtatis jura dicuntur (31), ejuſdem adfectiones potius ſunt, quam *eſſentiæ*, ut ita dicam, conſtitutio. Quare etſi hæ quoque *Romano* Pontifici conveniunt, ut infra docebo, de

(30) Confer Bodinum *lib. II. de Rep. cap.* 2. & Puffendorfium *de I. N. & G. lib. V. Cap. VI. §. I.*

(31) Vide Arniſcæum *lib. II. de Jure Majeſt. cap. I. n.8.*

his tamen hoc loco non differam. Tria illa tantum consideremus, in quibus ipsam supremæ majestatis κτίσιν collocavimus, summum scilicet Principis in singulos Imperium; immo & in universos cives; quin ullius ipse judicio, aut imperio sit obnoxius.

V. *Febronii* hæc sunt (32): *nec ullum juris Monarchici adtributum per totam Ecclesiam*, Romanæ *Sedi*, vel ut statim addit, *Primatui universalis Ecclesiæ adhærere*. Quid ergo de *Gallis* tantopere sibi plaudit, quasi ab eorum ipse doctrina ne latum quidem unguem descisceret? Id enim *Galli* adeo non negant, ut potius prædicent, ac magnificis verbis extollant *Romani* Pontificis Imperium in omnes Fideles, singulasque totius Christiani Orbis Ecclesias. Nam sine imperio stare nequit Potestatis ac Jurisdictionis Primatus in omnem Ecclesiam, & Primatus quidem, cui omnes obedientiam ex conscientiæ legibus debeant. Hunc autem Primatum a *Gallis* constanter adseri negaverit nemo, qui testes a me in *Antifebronio* præsertim secundæ auctioris editionis (33) appellatos consuluerit (34). Ac multo plures producere potuissem.

(32) *T. I. cap. IV.* §. *XI.*
(33) *T. I. Introduct. cap. IV.*
(34) Unum alterumque huc transferam. *Parisiensis* facultas a. 1683. anno scilicet uno post celebrem Cleri *Gallicani* declarationem, quum Senatus *Parisiensis* quamdam propositionem ejus judicio subjecisset, *antiquæ suæ in Sedem*

sem . Satis sit duos proferre , Archiepiscopum *Senonensem* Illustrissimum de *Languet* in *Gallica* Epistola ad *Enculismensem* Episcopum quarto nonas Februarii a. 1719. proscripta (35), & Episcopum *Podiensem* in defensione Actorum Cleri *Gallicani*. Ait ille: " in me-
„ moriam tibi revocandum est , nos (*Epi-*
„ *scopos*) & si Judices , Summo Pontifici
„ tanquam Superiori ac Pastori nostro sub-
„ jacere . Hanc veritatem exultantis animi
„ sensu profitemur , inquiebat olim in pu-
„ blicis Cleri *Gallicani* 1682. comitiis *Bos-*
„ *suetius*; amamus unitatem, & quam exhi-
„ bemus obedientiam, gloriæ ducimus; om-

dem *Apostolicam reverentiæ esse duxit* , *heic brevi ea de re praefari* , *disertequе repetere* , *quod olim non semel professa est*, Romanum *Episcopum esse jure divino Summum in Ecclesia Pontificem*, *cui omnes Christiani parere teneantur*, & *qui immediate a Christo non honoris solum* , *sed potestatis ac jurisdictionis Primatum habeat in tota Ecclesia* . *Tellerius* autem *Rhemensis* Archiepiscopus in Oratione , quam a. 1681. ad Cleri conventum habuerat, plaudente universo Clero [*Affaires de l' Assembl.* 1681. *pag.* 71.] Pontificem dixerat *habere supra omnes* Episcopos *Primatum auctoritatis & jurisdictionis*, idque tam certum esse , ut *hanc veritatem inficiari nemo possit*, *qui schismaticus*, *aut etiam hæreticus non sit* . Nempe Primatus hac ratione expositus fidei dogma est *Carolo Cameracensi* Archiepiscopo, & Duce *Aurelianensi* teste in Pastorali documento a. 1739. in Advocatorum consultationem . *Il est* ENCORE DE FOI [inquit ille p. 68.] *que la Primautè dont le Souverain Pontife est revetu*, *est une primautè d' honneur* , & *de jurisdiction tout ensemble* ; *que cette Jurisdiction n' a point d' autres bornes que celles de l' Eglise toute entiere* , & *que c' est de Jesu-Christ immediatement que le Pontife* Romain *tient cette eminente primautè* .

(35) *pag.* 13.

„ nes tam Agnos quam oves, Matres ipſas
„ haud ſecus ac natos, vel ipſos Paſtores
„ paſcere ac regere proprium eſt, ex Chri-
„ ſti inſtituto, Petri officium. Populorum
„ Paſtores, Oves *Petri* ſumus; hæc magnus
„ ille *Meldenſium* Epiſcopus cujus ſuſpecta
„ tibi haudquaquam eſſe poteſt hac ſuper
„ re auctoritas; agnoſcit ingenue ſuperio-
„ rem nobis Sanctiſſimi Patris auctorita-
„ tem; cui quidem obedire nobis glorian-
„ dum. Hanc ipſi obedientiam in noſtra
„ conſecratione ſub jurisjurandi Sacramento
„ ſpopondimus; hujus obedientiæ exempla
„ Epiſcopi prædeceſſores noſtri nobis imi-
„ tanda reliquerunt. Quoties in ſuis comi-
„ tiis profectas e Sede Apoſtolica Bullas
„ receperunt, toties eaſdem a ſe cum debi-
„ ta ſubmiſſione ac reverentia recipi palam
„ proteſtati ſunt. Verum quidem eſt, &
„ pari tecum animi vigore propugnamus,
„ Epiſcopos eſſe judices, nihilominus tamen
„ eorum nullus ab ea recedere poteſt obe-
„ dientia, cujus neceſſitatem imponit juriſ-
„ dictionis ille Primatus, quem Cathedræ
„ unitatis ipſe Chriſtus adfixit; omnis qui-
„ cunque fidelis, proſequitur eruditiſſimus
„ Præſul, Chriſti Vicario obedientiam de-
„ bet. Ita dictat illa, quam tenemus, ita
„ docet quam profitemur, fides; eamdem
„ hanc fidem Epiſcopi in ſacra ſua inaugu-
„ ratione profitentur. Illam obedientiæ pol-
lici-

„ licitationem ſolemniter renovant in tre„ mendo Altarium Sacrorum conſpectu ac „ ſancta ſuper Evangelia jurant ſe deinceps „ R. Pontifici pro tempore exiſtenti ejuſque „ Succeſſoribus obedituros“. Immo in alio ejuſdem anni MDCCXIX. documento (36) præclarus hic *Senonenſium* Archiepiſcopus Romanum Pontificem appellare non dubitavit *auctoritatis* ac *potentiæ* Chriſti *Vicarium*. *Podienſis* porro Antiſtes *Romano* Pontifici *veram* in ſingulos Epiſcopos *ſuperioris* poteſtatem diſerte tribuit (37). Vidit vim tantæ auctoritatis *Febronius* ac ne ejus pondere premi videretur, reſpondit (38) “ quod hoc „ loco, ſicut in multis aliis Jeſuita (Zac„ caria) *Febronio* adfingat ſententias ejus „ doctrinæ directe oppoſitas, facile adver„ teret Lector, quum ſequentia leget ex e„ jus *Cap. II.* §. *II. n.* 22. *Quod multi in* „ *Papa* Juriſdictionem *vocant*, *nos* auctori„ tatem *dicimus*. Quis rectius loquatur, ju-

(36) Mandem. contenant les remarq. ſur l' Inſtruct. de M. le C. de *Noailles n.* 24. *Dans la loi nouvelle il eſt dit a* Pierre, *ce que vous lierez ſerà liè, & encore, c' eſt a vous a confirmer vos freres. Ces loix prècìſes ne nous impoſent-elles point aucune obligation envers celui, qui eſt aſſis ſur la Chaire, non de* Moyſe, *mais de Jeſus-Chriſt meme, & qui eſt Vicaire de ſa puiſſance & de ſon autoritè?*

(37) P. I. Cap. 19. p. 89. *La Hierarchie divine ne reconnoit que trois degres; l' Ordre Epiſcopal, a la tete duquel eſt le premier Evèque, qui n' a pas d' autre caractere que ſes freres; mais a qui le Fils de Dieu a conferè une veritable ſuperioritè ſur chacun d' eux.*

(38) T. II. *pag.* 536.

„ dicent peritiores. Forte *de re* convenimus, ficque inutilis effet *de voce* concertatio. Saltem nos cum *Tridentino* loquimur, quod quoties de primariis Apoftolicæ Sedis in Ecclefia juribus agit, femper *auctoritatis*, nunquam *jurifdictionis* vocabulo utitur“. Sed fruftra. Non quæro, an *Galliarum* Epifcopi ac Theologi æqui bonique facturi fint iftius hominis confidentiam, qui illis *rectius* fe loqui indicet, dum *auctoritatis* potius, quam *jurifdictionis* vocabulo utitur. Hoc repeto, quod & in prima differtatione effeciffe me puto, vanum effe utrumque five *auctoritatis* five *jurifdictionis* nomen, fi *Febronii* mentem penitius introfpiciamus. Aliqua enimvero ex ipfo, quem verfamus, loco hujus rei argumenta depromere licet. Nam *Febronius* verba appellat prioris voluminis *Cap. II.* §. *XI.* Age jam fi *auctoritatis* nomine jurifdictionem eamque jurifdictionem, quam *Galli* profitentur, intelligebat, cur illum ipfum paragraphum hoc titulo prænotavit (49)? *Principatus Summi Pontificis per univerfam Ecclefiam* NON TAM EST JURISDICTIONIS, QUAM ORDINIS ET CONSOCIATIONIS. Urgeo. In eo ipfo fuæ Refponfionis articulo, ubi de *Romani* Pontificis Primatu mentem fuam quum aperiat a meis accufationibus fe fe liberaturus, explicatius & difertius loqui debuit, quid tandem

(49) T. I. pag. 144.

dem ait? En ejus verba (40): *Dico itaque Romani Pontificis Primatum non esse* simplicem nominis & gradus prærogativam; *ad eam originarie pertinere jus immediatum & universale vigilantiæ, adhortationis, immo excommunicationis, eo quo diximus sensu*; nempe si Ecclesia Excommunicationis sententiam probarit. Quamquam *ne ipsa quidem hæc excommunicatio* juxta Febronium *est actus jurisdictionis proprie talis*, *quippe*, inquit (41), *cujus jus utique Episcopo respectu cujuscumque hæretici, etiam non subditi, competit*. An vero jus *vigilantiæ*, *adhortationis*, *excommunicationis* sic explicatæ ea est jurisdictio, quam *Galli* magnificentissimis verbis profitentur, ac celebrant? Sed ne sim longior quam par est, detegendis *Febronii* fraudibus nonne satis sit verborum meminisse, quæ paullo antea reddidimus: *nullum Juris Monarchici adtributum* Romanæ Sedi *adhærere*? Quum enim *Galli* Monarchicum velint omnino esse Ecclesiæ regimen, ac propterea veram in omnes & singulas Ecclesias jurisdictionem in *Romano* Pontifice agnoscant, hanc utique *juris Monarchici adtributum* esse consentiunt. Non igitur auctoritas, quam *Febronius Romano* Pontifici tribuit, Jurisdictio est a *Gallis* propugnata, quum illa *juris Monarchici adtributum* non sit, quemadmodum hæc est juri-

(40) T. II. pag. 537.
(41) T. I. Cap. II. §. XI. pag. 145.

jurisdictio. Recte autem a *Gallis* Monarchicum statui Ecclesiæ regimen in *Antifebronio* est multis a me demonstratum (42). Summa omnium hæc erat, quam ibidem proposui (43): illam Ecclesiastici regiminis formam debemus adserere, quam Patres omnium præstantissimam agnoverunt, quam Deus ceteris antepofuit, quam ad Evangelicam Fidem propagandam constat aptiorem fuisse, quam denique sacrarum Scripturarum libri multis symbolis significarunt; ejusmodi est una Monarchici regiminis forma; hanc ergo unam Ecclesiæ adscribere. Hæc etsi prima Theologorum capita (aliquot tantummodo ex *Gallis* indicabo, *Duvallium*, *Mauclerum*, *Coeffetæum*, *Natalem Alexandrum*) pro Monarchica Ecclesiæ forma maximæ esse efficacitatis semper censuerunt, *Febronius* tamen esse e re sua duxit, si contemneret potius quam refelleret. Itaque ea omnino præteriit. Ego vero jure ab eo postulavero, ut antea ab illis se se expediat, quam *Gallorum* hac in re sententiam abijciat. Sed illud multo magis velim, ut quæ capite hujus dissertationis secundo & tertio de clavibus uni *Petro* traditis differuimus accurate, ut par est, perpendat, ac solvat.

VI. Deinde quum alia duo ad Monarchiæ rationem requiri dixerimus, ut nimirum Princeps non modo singulis (quod hactenus vidi-

(42) *Diss.* I. *Cap.* III.
(43) *l. c. n. V. pag.* 28. *pr. edit.*

vidimus) sed etiam imperet universis, ipse vero nullius imperio obstrictus sit, de his quoque nunc videndum est, num Ecclesiæ Primati conveniant. Qua in re *Febronius* *Gallis* revera adstipulatur, qui universam Ecclesiam in generali Concilio coactam non solum *Romani* Pontificis imperio subtrahunt, sed illi Pontificem ipsum obnoxium statuunt. Atque hoc illud Aristocratiæ genus est, quo *Galli* Monarchicum Ecclesiæ regimen temperari ajunt. Ubi de generalium Conciliorum auctoritate agendum erit, ista opportunius excutiemus. Nunc tamen aliqua universim adtingenda sunt, unde iis, quæ capite tertio disputavimus, lux adfulgeat. Primo itaque animadverti velim argumenta, quibus ipsi *Galli* Monarchicam esse Ecclesiæ gubernationem efficiunt, ea esse, ut absolutæ Monarchiæ, nullaque Aristocratia, quod ad statum ipsum adtinet, permixtæ rationem confirment. *Natalis Alexander* ea fere omnia collegit quarta *in sæc. I. historiam Ecclesiasticam* dissertatione. Illa breviter consideremus. " Primo, *inquit*, optima regiminis forma in Ecclesia instituta a Christo „ est. Sed Monarchia omnibus regiminis „ formis antecellit, ipsa natura teste, quæ „ regem unum apibus, gregibus ducem u„ num, armentis rectorem unum præficit, „ ipso naturæ Auctore demonstrante, qui „ in cœlestibus Hierarchiis unum Angelum

„ con-

„ constituit ceterorum Ducem ac Præsidem: „ ergo Ecclesiæ regimen ex Christi institu„ tione Monarchicum est". Egregie. Verum hæc una ex rationibus est, ob quas Monarchica gubernatio ceteris antecellit, quoniam (44) Populus aut Senatus non nisi *moraliter* una persona sunt ex pluribus personis physicis constituta, quarum quælibet suam physice voluntatem habet: quas omnes non adeo facile ac proclive est in unam conjungere voluntatem; in Monarchia vero una etiam *physice* persona & voluntas est: quæ proinde aptior esse debet ad populi pacem unitatemque tuendam. Quamobrem, ut recte Orsius arguit, (45) " si Christus Mo„ narchicum in Ecclesia regimen instituere „ debuit, quoniam optimum & præstantissi„ mum est, & ad conservandam Reipubli„ cæ pacem & unitatem imprimis aptum & „ idoneum: etiam talem Monarchiam insti„ tuere debuit, quæ maxime & excellentis„ sime ad hunc finem conducere videatur, „ cujusmodi illa est, quæ majestatem & sum„ mum imperium in unum confert, qui „ tuendæ Societati præsit nec ullas imperii „ vel Majestatis partes populo aut societati „ reservat". Ipsum illud Angelorum exemplum a *Natali* usurpatum recolamus. Angelus,

(44) Consule Puffendorf. *de J. N. & G. lib. VII. cap. V.* §. 9.

(45) *in cit. diss. Cap. I. pag.* 573.

lus, qui ceterorum dux eſt non ſolum ſingulis ſuæ Hierarchiæ Angelis præſidet, ſed univerſis.

VII. Alterum *Natalis* argumentum hujuſmodi eſt: " In Eccleſia veteris Teſtamen„ti, ab *Aarone* præfuit ſemper unus Sum„mus Pontifex, ſeu Princeps Sacerdotum, „idque ex divinæ legis decreto; *Deuterono„mii Cap.* 17. unde *Joſephus lib.* 2. contra „*Apionem* ait: *Lex Sacerdotibus in communi „quidem res præcipuas diſpenſare permittit: „Summo vero Pontifici aliorum Sacerdotum „Principatum competenter injungit*. Quum i„taque illius temporis Eccleſia figura fue„rit Eccleſiæ per Chriſtum conſtituendæ, „ratio poſtulat, ut ſicut in illa, præter „Deum inviſibilem rectorem, fuit ſemper „unum Caput viſibile; ita & Eccleſia, „præter Chriſtum, Paſtorem atque recto„rem ſupremum & ad ſpectabilem obti„neat, ne minor ſit illius, quam Synago„gæ, gloria; & ne ſocietas miniſtrorum „Veteris Teſtamenti magis perfecta, ordi„nataque magis, quam Societas Miniſtro„rum Novi Teſtamenti cenſeatur ". Et hoc argumentum pro abſoluta *Romani* Pontificis Monarchia inſtaurari facillime poteſt. Summus enim Sacerdos apud *Hebræos* erat controverſiarum ſupremus Judex, & licet cum Seniorum, ſeu Sanhedrii conſilio plerumque judicaret, ſi tamen ſe ſolo ſenten-

tiam

tiam tulisset, parendum ejus decretis fuerat, neque ille Sanhedrio erat obnoxius. Hoc in *Febronium* argumento usi fuerant *Colonienses* in eo quod de ejus libro ediderunt, judicio. *Febronius* reponit, apud *Hæbreos* non *solum summum Sacerdotem* de controversiis judicasse, sed *Synedrion* (46). Errat; & Synedrion judicabat, seu potius summus Pontifex & Synhedrii consilio, ut dixi, & solus quoque absque Synhedrio summus Pontifex. Additur enim (47): *Qui autem superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, & decreto Judicis, morietur homo ille*. At inquit *Febronius*. „ Quum Reipublicæ *Israelitarum* œconomia „ fuerit plane singularis, cujus Caput Deus „ ipse, volebat, ut ad suum tribunal, ad „ suum tabernaculum, ad se majoris momenti negotia deferrentur; sic voluntatis suæ „ consilia, se magno Sacerdoti consulenti revelaturum promiserat. Vid. *Calmet. ad cit.* „ *cap. XVII. V. 9. judiciales* hæ et *politicæ* „ veteris Testamenti leges per novas tabulas penitus sublatæ sunt. In novo Testamento Christus non dixit. Si quis *Pontificem* non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus; sed si quis *Ecclesiam* „ non audierit. " Mea non indigent defensione *Colonienses*; sed quoniam huc devenimus,

(46) *pag. 36.*
(47) *Deut. XVII. 12.*

mus, dicam quod res est. *Febronius* se ipsum jugulat; si enim quia Deus se *voluntatis suæ* consilia *Magno Sacerdoti consulenti revelaturum promiserat*, potuisse Magnum Sacerdotem se solo ac ne consulto quidem Synedrio judicare adsentitur; cur non poterit supremus Christianæ Ecclesiæ Pontifex absque Concilio aliquid decernere a tota Ecclesia servandum, quum Christus in *Petro* pro eo rogaverit, ut Fratres suos in fide confirmare posset, & Spiritus Sancti adjutorium sit illi pollicitus? Præterea quid est *si quis* ECCLESIAM *non audierit?* nisi ex *Chrysostomi* aliorumque Patrum interpretatione: dic *Ecclesiæ Præsidibus?* Verum si audiendi sunt Ecclesiæ Præsides, quanto ergo magis audiendus, qui Præsides ipsos regit, *Romanus* Pontifex? Jussit igitur Christus *Romanum* audiri Pontificem, quemadmodum Deus in veteri Testamento præceperat, ut obediretur *Sacerdotis Imperio*.

VIII. Ad *Natalis* argumenta redeamus. Tertium est ejusmodi. " Probatur ex simi-
„ litudinibus, sub quibus in veteri & novo
„ Testamento adumbratur Ecclesia. *Terribi-*
„ *lis* dicitur *ut castrorum acies ordinata*. Can-
„ tic. VI. At in acie ordinata, præter Tri-
„ bunos & inferioris ordinis Duces unus es-
„ se debet Imperator, ad quem summa rei
„ militaris referatur, quique exercitui quod
„ facto opus sit significet ac decernat. *In*

„ *quam-*

„ *quamvis grandi exercitu unius signum expor-*
„ *tatur*, inquit S. *Hieronymus* in epist. IV.
„ Ecclesia regnum est *Danielis* II. prædi-
„ ctum his verbis : *In diebus regnorum illo-*
„ *rum suscitabit Deus cœli Regnum*, *quod in*
„ *æternum non dissipabitur &c.* Quum itaque
„ regnum Christi sit præsentis temporis Ec-
„ clesia, in ea summus Princeps esse debet,
„ qui ipsam regat ac moderetur . Ecclesia
„ navis est , in qua per Baptismum salva-
„ mur, in similitudinem eorum, qui in Ar-
„ ca *Noe* salvabantur, 1. *Pet.* 3. Navi por-
„ ro unus summus Nauclerus præesse debet,
„ qui singulis nautis sua munia præscribat .
„ Ecclesia ovile est *Joh. X. Fiet unum ovi-*
„ *le*, *&* *unus Pastor* . Numquid vero in o-
„ vili , præter minores opiliones , non est
„ aliquis summus Pastor , cui incumbat o-
„ vium curam gerere, easque universim re-
„ gere ac fovere? . . . Ecclesia domus est.
„ Nonne igitur unus esse non debet illius
„ Dominus, unusque in ea œconomus con-
„ stitui? . . . Ecclesia denique unum Cor-
„ pus est , ad *Rom.* XII. Quemadmodum
„ igitur in membrorum multitudine caput
„ unum est, quod omnia membra nectit ac
„ regit ; ita in Ecclesia Christi unum ca-
„ put supremum esse debet. Quodnam por-
„ ro illud est nisi *Romanus* Episcopus? "
Verum enimvero si quis harum similitudi-
num vim serio diligenterque perpenderit ,
na-

næ ille ſtatim intelliget, non qualemcumque Monarchici regiminis formam in Eccleſia Chriſtum inſtituiſſe, ſed eam, de qua nobis cum *Pariſienſibus* Theologis concertatio eſt, quæque plenam & ſummam auctoritatem & majeſtatem in unum *Romanum* Pontificem conferat ad regendas & moderandas non modo ſingulas Eccleſiæ partes, verum & ipſam univerſalem Eccleſiam; quæ proinde ab ipſo pendeat, nihilque in illum auctoritatis habeat. Id, inquam, adlatæ ſimilitudines, derivataque ex illis argumenta plane luculenterque ſuadent. Nam (ut nihil de Regni ſimilitudine dicam, quæ ipſa in diſputationem cadit) in acie ordinata (quod *Orſius* ſapienter admonuit) " ſummus
" Imperator, non modo ſingulos tribunos
" & inferioris ordinis duces, verum & om-
" nem collectim & univerſum exercitum
" imperio continet ac moderatur.... Ita &
" in navi & in ovili ſummus Nauclerus
" & Summus Paſtor non modo ſingulis nau-
" tis & minoribus opilionibus imperant; ve-
" rum quum in eos cura totius navis ac
" totius ovilis incumbat, nulla omnibus ſi-
" mul & nautis & minoribus opilionibus in
" Navarchum & ſummum Paſtorem vis ac
" poteſtas ineſt. Quid vero in domo? Num-
" quid univerſæ familiæ aut famulorum gre-
" gi in his quæ pertinent ad ejus guberna-
" tionem, jus aliquod in Dominum aut Pa-

„ tremfamilias eſt? Annon in ſuam quiſque „ familiam, ſi naturalis ſtatus ſpectetur, ab„ ſolutiſſimum habet imperium? ..... Quid „ denique in corpore naturali caput? An„ non ſingula membra, & univerſam com„ pagem regit ac moderatur? Ut quod ille „ ajebat: *capitis eſſe imperare, non pedum*, ad „ univerſum corpus transferri poſſit, ejus ni„ mirùm non eſſe ullam imperii partem in „ caput exercere. Siquid ergo ejuſmodi ſi„ militudines probant; probant utique, *Ro*„ *manum* Pontificem, qui in Eccleſia mili„ tante ſummus Imperator eſt, & in Arca *Noe* „ ſummus Nauclerus; cui *Dominus* tanquam „ Summo Paſtori *totius curam ovilis injunxit* „ (48); quem idem Dominus ſuper familiam „ ſuam velut ſummum Œconomum ſeu di„ ſpenſatorem conſtituit (49); qui denique „ totius orbis Epiſcopis in Synodum congre„ gatis, *velut caput membris* præeſt (50); *Ro*„ *manum* inquam, Pontificem non utcunque „ Monarchica poteſtate præditum eſſe, ſed „ quæ illi totam Eccleſiam & per ſingula „ membra, & univerſe ſubjiciat. “

IX. Illud porro in *Pariſienſium* Theologorum hypotheſi maxime diſplicet, quod ita Eccleſiæ regimen ſtatuat, ut in Ariſtocraticum converti facillime poſſit. Nam ſi penes

(48) Simplicius *epiſt. IV. ad Zenon.*
(49) S. Johan. Chryſ. *lib. II. de Sacerdot. Cap. I.*
(50) *Conc.* Chalcedon. *in Relat. ad S. Leon.*

nes universalem Ecclesiam, & Synodum oecumenicam, qua illa repraesentatur, summa potestas sit, cui *Romanus* Pontifex subjectus & obnoxius existat; tum poterit se se ipsa Synodus, nequidquam *Romano* Pontifice refragante, in multos annos producere, tum ad certum ac determinatum tempus ac locum neque ab ipso *Romano* Pontifice commutanda aliam indicere Synodum, ad quam graviora Ecclesiae negotia deferenda sint; tum denique certas praescribere leges, quas in quotidianarum rerum administratione & executione sequi Pontifex teneatur, ac potissimum ut nihil alicujus momenti agat inconsulto gravissimorum Patrum Senatu; judicium Synodi subiturus, si in has leges peccaverit. Haec, inquam, omnia Ecclesia constituere poterit, si penes illam, non autem penes *Romanum* Pontificem, summa potestas & auctoritas est, atque adeo poterit in Aristocraticam formam, formam scilicet a Christi institutione alienam Ecclesiastica Monarchia transformari. ,, Atque haec merae speculationis non esse, sed ad praxim revocari aliquando posse, inquit *Orsius* (51) demostrant exemplum,
,, acta & decreta Conciliorum *Costantiensis*
,, atque *Basileensis*. Semel enim constituto,
,, Synodum oecumenicam, quae universam
,, repraesentet Ecclesiam, ἀμέσως a Christo
,, potestatem habere, cujus decretis ad fidem

(51) *loc. cit. pag.* 582.

„ & reformationem ſpectantibus & ipſe *Ro-*
„ *manus* Pontifex ſubjiciatur, ab ea ſi pare-
„ re contumaciter contempſerit, coercendus;
„ *Conſtantienſe* Concilium cum alias leges ad
„ Eccleſiæ capitis reformationem pertinentes
„ tulit, tum eam potiſſimum de Synodis Œcu-
„ menicis in ſtata tempora certiſque in lo-
„ cis celebrandis, quarum auctoritate refor-
„ matio in capite & in membris perficere-
„ tur. Quibus nixa decretis Synodus *Baſi-*
„ *leenſis*, fruſtra eam revocante *Eugenio* IV.
„ ad plures annos prorogata eſt; omnia fer-
„ me ad ſe Eccleſiaſtica negocia pertraxit,
„ quæ apud Sedem Apoſtolicam pertractari
„ conſueverant; plurimas duriſſimaſque *Ro-*
„ *mano* Pontifici leges indixit, eiſque refra-
„ gantem monere, in jus vocare, canonicis
„ pœnis ſubjicere, dignitate dejicere; alium
„ ad libitum & ad arbitrium regendum ſi-
„ bique ad nutum obtemperantem, in ejus
„ locum ſubrogare; aliam denique poſt tri-
„ ennium Œcumenicam Synodum *Lugduni*
„ celebrandam indicere aggreſſa eſt. Quæ om-
„ nia ad Eccleſiaſticam Monarchiam ever-
„ tendam, & Ariſtocraticum regimen inve-
„ hendum comparata eſſe, non modo *Eu-*
„ *genius* IV. haud ſemel conqueſtus eſt,
„ verum & Petrus Epiſcopus *Meldenſis Caro-*
„ *li* VII. *Francorum* Regis Legatus, coram
„ ipſo *Eugenio* publice ſeleniterque profeſſus
„ eſt, quemadmodum ſupra intelleximus.
„ Ne-

„ Neque sane *Galli* alia ratione nefarios ho-
„ sce *Basileensium* ausus improbare possunt,
„ ac reapse tunc improbarunt, quam quod
„ ambigerent, an tunc Synodus satis Eccle-
„ siam Catholicam repræsentaret. Hoc enim
„ semel constituto, quidquid in *Eugenium*,
„ & ad coercendum Apostolicæ potestatis
„ usum, Synodus egit, ex Adversariorum
„ hypothesi, jure ac legitime egisset; adeo-
„ que veram in Ecclesiam Aristocratiam,
„ quamquam retenta Monarchiæ specie ac
„ vocabulo, invexisset." Non invexit tamen, ejus conatus infringente *Romanorum* Pontificum constantia, quæ tandem effecit, ut rescissis plerisque & gravioribus *Basileensium* actis suam Ecclesia formam servaret. A me vero numquam adversarii impetrabunt, ut credam, eam a Christo Ecclesiæ suæ præstitutam gubernationis formam, quæ vel turbari tam facile atque everti, in aliamque summa rerum omnium perversione commutari possit, vel nonnisi illius sustineri ac defendi præsidio, qui tamen Ecclesiæ universæ quum subesse dicatur, hujus molitionibus nequeat obsistere. Valeat itaque adeo periculosa regiminis ratio, & in sola absoluta Monarchia conquiescamus.

X. Heic tamen intercedit *Benedictinus Zallwein*, a *Febronio*, ut alias vidimus, inter *Germanos*, qui in *alium* Romanis *minime faventem sensum* Matth. XVI. & Joh. XXI.

textus interpretantur, cum laude memoratus (52) novamque explicandæ *Gallorum* sententiæ rationem proponit. Eruditus nempe ille, ac Magnificus *Salisburgensis* Universitatis Rector de Monarchico-Aristocratici in Ecclesia regiminis opinione a se quoque probata ait (53). " Videtur hæc sentenn„ tia proxime adcedere ad *systema civitatum*:
„ omnes enim Ecclesiæ & Episcopi coadu„ nantur in Ecclesia & *Romano* Pontifice
„ tanquam in centro: retinent ceteroquin
„ Ecclesiæ omnes, earumque Episcopi sua
„ jura, suam jurisdictionem, & formam im„ perii in suis diœcesibus; in caussis autem
„ majoribus, & negotiis universam Eccle„ siam spectantibus in comitiis publicis,
„ seu Conciliis communibus suffragiis bono
„ totius Reipublicæ ecclesiasticæ consulunt."
Sed vereor, ut *Galli* suam in hac sententiam agnoscant. Catholicum illud est, & *Gallis* ipsis probabile, *omnes Ecclesias, & Episcopos coadunari in Ecclesia, &* Romano *Pontifice tanquam in centro*, at *in systemate civitatum* qua demum ratione *coadunabuntur omnes Ecclesiæ, & Episcopi in Ecclesia, &* Romano *Pontifice?* Nullas profecto *Zallweinius* indicare poterit hujusmodi *systematicas Civitates*, quæ quum publici boni caussa sint inter se se conjunctæ, unam tamen ipsarum sui

(52) *T. II. pag.* 170.
(53) *Jur. Eccles. T. IV. pag.* 49.

sui primatem venerentur, ex qua in omnes unitatis beneficium proficiscatur, quemadmodum a *Romanæ* Ecclesia *in omnes venerandæ communionis jura dimanare* scripsit *Ambrosius* (54), & ita, *ut cum ea sentiendi propter potentiorem principalitatem necessitatem ceteris imponat*, uti loquitur *Petrus de Marca* (55)? Præterea multo minus ad civitates systematicas revocari Respublica potest, cujus singulæ civitates unam in omnibus, quæ oriantur, dubiis consulere debeant. Atqui *Hincmaro* duce (56) ajebat *Bossuetius* in Oratione ad *Gallicani* Cleri Conventum a. 1682. (57) habita, eam esse *Romanam* Ecclesiam, quam ceteræ in omnibus dubiis Fidem moresve spectantibus consulere teneantur. Quod vero de caussis majoribus *Zallweinius* addit, eas in publicis comitiis pertractari, id equidem in civitatibus systematum locum habet; sed a Catholica Ecclesia alienum est, in qua, uti ex *Bossuetio Carolus Cameracensis* Archiepiscopus docet (58). Majores caussæ ad

 Ro-

(54) *in epist. ad Impp. T. II. cl. II. ep.* 2.
(55) *de Conc. lib. II. cap. II. n.* 5.
(56) *de divort. Loth. & Teut.*
(57) *pag.* 38.
(58) Docum Pastor. a. 1739. " de tout ce que nous ,, avons enseignè, dit il [M. Bossuet] jusqu' ici il nous ,, sera aisè de conclure, que les *causses majeures*, & sur- ,, tout les *questions de foi* doivent principalement ètre de- ,, finies par le S. Siège, qui n' est point sujet a l' erreur, ,, & principalement par celui, qui est renfermè dans cet- ,, te suite de Pontifes, qui ne peut pas entièrement aban- ,, don-

Romanum Pontificem deferendæ ſunt. Quid? quod ſingularum Eccleſiarum Epiſcopi ſua quidem ipſorum jura, ſuamque juriſdictionem in ſuis Diœceſibus exercent, non ita tamen, ut ſine *dependentia a* Romano Pontifice, *&* *ſine ſubordinatione ad ipſum*, quemadmodum de ipſis Apoſtolis cum *Petro* comparatis *Natalis Alexander* pronunciavit præſtare id poſſint. Hoc autem a Civitatibus *ſyſtematum* plane alienum eſt. Non negaverim equidem doctum *Benedictinum* caute loquutum; neque enim Eccleſiaſticum regimen idem eſſe quod ſyſtematum Civitates, abſolute dixit; *proxime adcedere* dixit *ad ſyſtematum civitates*. Nihilo tamen minus quum tot inter utrumque regimen late diſcrimina ſint, atque illud præcipuum in Eccleſiaſtico & ex divina Chriſti inſtitutione perneceſſarium, atque immutabile de unitatis centro, aliquid fortaſſe ſimilitudinis in utroque agnoſci poterit; alterum ad alterum *proxime adcedere* ecquis *Gallorum* conceſſerit? Sed in eo certe *Galli Zallweinio* non adſentiuntur, quod ejus ſententiam magis decla-

rat,

„ donner la foi. C' eſt ce qu' a voulu dire S. *Bernard* „ dans ce cèlebre paſſage tirè de ſa lettre a *Innocent* II. „ ou il parle de la ſorte: *Il faut rapporter a votre Apoſtolat tous les pèrils & les ſcandales, qui s' èlevent dans l' Egliſe de Dieu, ceux ſur-tout, qui regardent la foi.*" Idem ante *Boſſuetum* faſſi fuerant a. 1651. quinque & octoginta Epiſcopi in litteris ad *Innocentium* X. *Fides Petri, quæ numquam deficit, jure poſtulat ut juxta ſolemnem & perpetuam Eccleſiæ conſuetudinem majores cauſæ ad Sedem Apoſtolicam referantur.*

rat, in Ecclesiastica scilicet Hierarchia unum esse QUASI *primum imperantem*, nempe *Romanum* Pontificem, *non quidem tamen Monarcham*, *sed tanquam Primatem*. Vidimus enim, Pontificem ex *Gallorum* sententia esse *primum imperantem*, non *quasi primum imperantem*, esse Primatem, sed eo Primatu, qui Monarchicus sit. Hæc pauca in *Zallweinium* animadvertisse non inutile fortassis erit. Ad *Febronium* redeamus autem a civitatibus *systematum* plane alienum est.

C A-

CAPUT V.

Quæ adversus Monarchiam Ecclesiasticam Febronius *obiicit repelluntur. Hierarchiam recte dici Ecclesiæ statum, licet Monarchicus sit; tum despotismi periculum inane esse demonstratur. Quid de cædibus, aliisque gravissimis damnis, quæ ex usurpata Pontificum* Romanorum *potestate profecta fuisse* Febronius *deplorat, cordato & Catholico viro sentiendum sit.*

I. LEviora nescio quæ *Febronius* in priore volumine Monarchiæ, quam propugnamus, obiecerat: discussa illa a me sunt in prima *Antifebronii* dissertatione (1), nec vacat ea repetere, quum ipse *Febronius* in sua defensione si unum demas, de quo mox, illa neglexerit. Sed quid dicturi sumus ad ea, quæ contra *Ladislaum* in novo opere disputat? *Hierarchia*, inquit ille (2), *constans* Episcopis, Presbyteris & Ministris, divina ordinatione (*ut ait* Tridentinus *canon*) instituta *florebat multis sæculis, & hodieque floret: adjice in Papa* Monarcham, *& destrues* hierarchiam, *quæ ex institutione Christi* non in uno *sed* in pluribus *essentiali jure consistit: qui detrahit gradualibus con-hierarchi-*

(1) *Cap. VII.*
(2) *pag.* 85.

chicis, *is nihil* hierarchiæ *adjicit*, *sed sibi*, *& quantum & detractis sibi adjicit*, *tantum ordinationi divinæ contravenit*. Dicam *Febronium* in explicando *Hierarchiæ* nomine insigniter hallucinatum. Quid enim est Hierarchia? Dupliciter adcipi illa ac definiri solet; vel ratione *formæ*, vel ratione *subjecti*, in quo & circa quod versatur. Priori modo, quem heic præcipue spectamus, *sciendum est* inquit S. *Maximus* vulgati *Dionysii* Scholiastes initio suorum ad hujus *de cœlesti Hierarchia* libros commentariorum, *Hierarchiam quidem esse principatum*, *ac velut curam ordinandorum sacrorum*: *Hierarcham vero*, *qui sacris præest*, *eaque curat*, *ac moderatur*: *non tamen qui Sacerdotibus præest*. *Sed eum potius*, *qui sacra*, *& eorum*, *atque Ecclesiæ*, *mysteriorumque statum constituit*: *non tamen ut sit Sacerdotum princeps*. Quibus verbis docet, dici Hierarchiam ea solum ratione, qua sacra respicit; non autem ut personis ipsis ac sacrorum administris præsidet. Etenim Pontifex quilibet, summus præsertim, non solum administrandis sacris; sed etiam sacrorum administris; Sacerdotibus, Diaconis, immo etiam summus episcopis præest. Sed *Hierarcha proprie*, præciseque vocatur, quatenus sacrorum curationem exercet: non autem ut eorum inferiores præfectos, atque antistites regit. Ita quidem *Maximus*. Nulli heic *graduales*, quos si *Monarcham* adie-

ceris

ceris, destruas. Rursus tamen priore hoc modo, qui secundum formam dicitur, spectata Hierarchia monente doctissimo *Petavio* (3) dupliciter patet. " Aut enim quemcumque gradum, & sacrorum præfecturam
" significat: cujusmodi in Ecclesia, varii
" sunt principatus, curationesque sacrorum:
" velut in Episcopo, in Presbytero, in Dia-
" cono, ac reliquis gradibus, diversæ sunt
" potestates, ac jura functionum obeunda-
" rum; quorum alia inferiora; alia supe-
" riora sunt; & in his illa continentur.
" Hoc modo non in solis Episcopis Hie-
" rarchia cernitur; nec ii soli Hierarchæ
" vocantur, aut ad Hierarchiam pertinent:
" sed clerici etiam omnes, ac ministri,
" quantulacumque potestate præditi. Aut su-
" premam tantummodo jurisdictionem, ac
" summum sacrorum Magistratum Hierar-
" chia complectitur. De quo *Dionysius* in
" Ecclesiastica Hierarchia capite primo sic
" loquitur. *Est quidem omnis Hierarchia*, se-
" cundum venerandam nostram traditionem,
" tota & integra ratio subiectorum sacro-
" rum, ac generalissima comprehensio hu-
" jus, exempli gratia, vel illius Hierarchiæ
" Sacrorum. Nostra igitur Hierarchia mu-
" nus dicitur, & est, omnia, quæ in ipsa
" sunt, sacra complectens: per quod initia-
" tus divinus Hierarcha, omnium, quæ ad
" se

(3) *de Angel. lib. II. cap. 2. n. 4.*

„ se pertinent, sacratissimorum particeps e„ rit: ut qui ab Hierarchia nomen adeptus „ sit". Quocirca Hierarchia in altera hac notione solam Pontificiam potestatem continet, quæ vi & eminentia quadam, omnium ordinum, sacrorumque rationes in se se collectas, & comprehensas habet. Verum & hoc sensu Monarchia cum Hierarchia rectissime copulatur; Hierarchia enim non personas spectat, sed ordines, & functiones & sacra cum eorum gubernandorum, exequendorumque scientia; Monarchia personas; nec sane video quid Monarchia obsit, quominus penes Ecclesiasticum Monarcham Sacrorum possit esse principatus. Monarchia enim nihil Hierarchiæ detrahit, immo ne detrahere quidem potest, nam penes quemcumque etiam Monarcham sit universalis ratio subiecta sibi sacra omnia continens, vere in Ecclesia erit *sacrorum generalissima*, *ut Dionysius* loquitur, *comprehensio*, scilicet Hierarchia. Jamvero ratione *subiecti* considerata Hierarchia non solos sacrorum antistites, & administros complectitur, qui purgandi, illuminandi, perficiendi functiones exercent: sed eos etiam, qui illis subiecti sunt, & ipsorum efficientiam in se se recipiunt: quales sunt populi ac laici, quemadmodum, inquit *Petavius* (4) *principatus ac regnum tum principem ipsum ac regem significat, tum subiectos*

(4) *l. c. n. 6.*

ctos illi populos. Sed hæc Hierarchia non est cui *Febronius* Monarchiam exitiosam esse contendit. Ceterum licet hierarchiam daremus non sacrorum, sed eorum, qui sacra administrant, esse prefecturam, quid tum? *Hierarchia*, inquit *Febronius*, ex *institutione Christi non in uno sed in pluribus essentiali jure consistit*; ita sit, sed in pluribus *non æquo jure* sita est. An Archiepiscopi Episcopis, Primates Archiepiscopis, Patriarchæ Primatibus quidquam detrahunt, quod ad eorum præcipue, & a Christo constituta jura pertineat? Nihil sane, ne & isti *Hierarchiam destruere*, aut *ordinationi divinæ contravenire* ferantur. Nec tamen hi æquales inter se sunt jurisdictionis, quam dicimus, potestate. Ita ne Pontifex quidem Monarcha *Hierarchiam destruet*, aut *ordinationi divinæ contraveniet*, quum ita æqualis sit ceteris Episcopis ordinis Potestate, ut ex ipsa Christi ordinatione omnibus jurisdictione antecellat, nec aliis detrahat ipse, quod non detractum voluerit Christus, qui Hierarchiam ex pluribus gradibus constantem instituit, sed ab uno supremo Hierarcha gubernandam.

II. Verum, inquiet, *Febronius*, despotismus saltem ex Monarchia in Ecclesiasticum regimen irreperet. Ita sane eum nobis iterum obijcere invenio [5]. En ejus verba: *Sustinuit* Febronius Cap. I. §. 8. n. 5. *monarchicum*

(5) T. II. *pag.* 347.

cum ſtatum Eccleſiæ non convenire, quippe qui in deſpotiſmum facile declinet, indoli regiminis Eccleſiaſtici, in caritate & humilitate fundati, repugnantem. Scio equidem, hoc illum *ſuſtinuiſſe*, immo non ſine gravi Regum omnium injuria, ſtatuit ibi *Febronius* (6); eam eſſe *formam regiminis Monarchici*, *quæ facile ſoleat in deſpotiſmum declinare*. Sed ab hoc deſpotiſmi metu liberare illum conatus fueram, ac fortaſſe ſiquæ eam in rem diſſerui (7) pacatiore perpendiſſet animo, vano ſe timore percelli intellexiſſet. Chriſtus ut optimum in Eccleſia regimen inſtitueret, quum principi Apoſtolorum, ſummoque ovilis Paſtori confirmandorum fratrum, & ovium paſcendarum curam commiſit, caritatem commendavit, dominationis faſtum damnavit, ſuoque ipſius exemplo ad omnem modeſtiam comparavit. Hoc ſatis eſſe debuit, ne *Petrus*, ejuſque ſucceſſores ſua in ovium perniciem poteſtate abuterentur. Id præterea (equidem intelligo), vellet *Febronius*, ut ad arcendum deſpotiſmi periculum ovibus in ſummum Paſtorem aliquam concederemus auctoritatem. Sed ſalva ne tunc omnia forent? nullum ne Paſtori ab ovibus periculum immineret? (quod ſane non minus exitiale, quam Paſtoris deſpotiſmus in oves). Nimirum nullus eſt Principatus, adeo ſapienter per-

(6) T. *I. cap. I.* §. 8. *n.* 5. *pag.* 57.
(7) T. *I. cap.* VII. *n.* 5.

perfecteque comparatus, ut hominum malitia in summum Reipublicæ damnum perverti non possit. Quod si tamen adversarii negant populo, aut etiam Optimatibus quidquam esse juris in *Galliæ* Reges, ceterosque, qui ad absolutam Monarchiam vocati sunt, Principes, ne tunc quidem, quum eos suprema suæ dignitatis vi ac potestate in subditorum perniciem, labemque Reipublicæ abuti contingeret, quid est quod tantopere hoc ipsum Monarchiæ genus in Ecclesiam aversentur, *despotismi*, qui a mortalium nullo judicari aut puniri possit, timore perculsi? Numquamne ipsa generalia Concilia insigni sacræ potestatis abusu humana omnia divinaque perturbarunt? Ne rerum a *Basileensibus* Patribus in *Eugenium* IV. inique gestarum memoriam refricem, unum satis heic sit latrocinium *Ephesinum* indicasse. PropPropptereane satis a Christo suæ Ecclesiæ consultum negabit *Febronius*, quod tantam Generalibus Conciliis auctoritatem concesserit, quantam ipsemet Jurisconsultus noster in illis agnoscit, & prædicat? Falso igitur *Febronius monarchicum statum Ecclesiæ, non convenire* statuit, quod in *despotismum facile declinet*, quumque fateatur me hancce criminationem refellisse (8), non eam instaurare debuisset quinquæ

(8) T. II. pag. 347. *Huic themati opponit P.* Zaccaria *primæ seu præliminaris suæ Dissertationis Caput quartum & septimum.*

quæ in *Antifebronio* diximus, difpuliffet.

III. Sed pergit *Febronius* (9): *Noftrum eft, prætermiffis philofophicis ratiociniis, quæ huc minime quadrant, difquirere, pro qua parte ftent experientia & feries factorum in hunc usque diem continuatorum.* At ego in *Antifebronio* adeo *philofophicis ratiociniis* ufus non fum, quemadmodum *Febronius* indicat, ut eorum, qui Ariftocraticum aut democraticum regimen Monarchia præftare ajunt, aliquam rationem habiturus diferte profeffus fim, me nonnifi ex Patribus ac facris libris argumenta eam in rem effe prompturum (10) Quid ergo *philofophica ratiocinia, quæ huc minime quadrant*, in medium adfert? Sed hæc mittamus. Quæ porro *facta* commemorat, ex quibus de Ecclefiæ ftatu ferendum judicium fit? *Illud* inquit (11), *quod* Febronius *delineavit* Jus Publicum, *atque ea au-*

(9) *l. c.*

(10) En mea verba *diff. I. cap. 3. n. 1.* " Comune „ opinione di tutti gli antichi, e de' piu moderni Scrittori è, che il governo Monarchico fia piu eccellente „ d' ogni altro; e affai la dimoftran vera i molti, e fovrani vantaggi, onde la Monarchia fu gli altri governi „ in politica ragione fi eftolle. Ma conciofiache i Repubblicani, e alcuni periti di gius pubblico fieno di contrario avvifo, quantunque io veriffima reputi quefta opinione, e le fteffe cofe, che fono per dire, tale ad ogni „ diritto penfatore poffanla perfuadere, da effa far non „ voglio dipendere la verità del domma, che foftengo contro *Febbronio*. Piuttofto dunque veggiamo, quale della „ Monarchia abbiano dato i Padri della Chiefa giudizio, „ e da quefto argomentiamo a noftro propofito. "

(11) *cit. pag.* 347.

auctoritas Primatis Ecclesiæ, *qualis post* Isidori *falsas Epistolas*, *& nonnullorum Pontificum ineptissimas Decretales*, Romæ *traditur* & *prædicatur*, *hæc quantum mali* in sacris *intulerint & inferant* Ecclesiæ, *ostendit ipse Cap. VI.* §. 13. *& seqq.* Verum cur *Febronii* vindex non monuit, me in *introductione* quidquid eo loco *Febronius* vel pessima fide narraverat vel ex monumentis aut calumniosis, aut multo antiquioribus, quam ad Thesim suam de abusibus a *Tridentino* Concilio minime sublatis opus esset, inepte collegerat, certissimis argumentis confutasse? Sed de his alibi agendum erit. Nunc siquæ ipse antea a *Febronio* non memorata habet, quæ proferat, excutiamus. Immo vero illa silentio obtegamus. Horret enim animus, Catholicum Scriptorem ea nefario ausu potuisse non solum ex octo sæculorum historiis decerpere, sed aterrimis depicta coloribus exhibere, quæ ad invidiam *Romani* Pontificatus, infamiamque pertinere Protestantium perditissimi censuerunt. „ Quantum, inquit (12), „ *in publicis* periculi, bellorum; tumultuum, „ & miseriarum, *regnis*, *provinciis*, *totiusque* „ *Europæ*, causaverint, nos ex coævis monumentis memorabimus, non omnia [quod „ longum foret], exstantiora tamen hanc in „ rem gesta *Romanorum* Præsulum relaturi, „ e quibus, horumque principiis in unum fa-

(12) *loc. cit.*

„ fasçem colligatis obſervari cupimus im„ primis *ſyſtema illud Juris Publici Romani*, „ ex quo hæ conſequentiæ defluunt, & a„ ctiones formantur." Tum univerſum orbem, varioſque ordines percurrit, & *uſurpata in integras gentes, & populos a* Romanis Pontificibus *ſuperioritatis jura*, *circa perſonas Regum & Principum* ab iiſdem adtentata, *in territoriis Principum & circa eorum ſubditos* geſta, ſed præſertim in Imperium *Germanicum* non ſine bellorum incendiis, urbium, Provinciarumque ruinis, internecione populorum ſcelerate admiſſa percenſet. Hæc autem omnia indirecte in Principes poteſtati tribuenda adfirmat, quam Pontifices *Romani* ſibi adrogarunt, *quaſi omnium Principe & anteſignano* (13) *Gregorio* VII. *cujus ſancti-*

(13) Hoc *Febronii* dictum magnum ſui auctoris aut in mentiendo audaciam, aut inſcitiam arguit. Quomodo *harum doctrinarum princeps & anteſiganus* dici *Gregorius* VII. poteſt? Vel enim de Regum excommunicatione, vel de illorum loquimur depoſitione. Si de excommunicatione, vel ipſe Anonymus Scriptor impudentiſſimi libri inſcripti: *Riſleſſioni ſopra la Bolla in Cœna Domini* [p. 35.] deceptos fatetur *Ottonem Friſingenſem* [illum ipſum, inquam quem veluti oraculum adverſus *Gregorium* VII. *Febronius* appellat T. II. *p.* 353.] *Panvinium*, *Maimburgum*, & *Natalem Alexandrum*, qui primum excommunicandorum Principum exemplum a *Gregorio* VII. adcerſiverint, quum omiſſis etiam duorum præcedentium ſæculorum Pontificibus, quos ejuſmodi anathemata ſæpe ſæpius minatos fuiſſe Regibus novimus, *Philippicum Conſtantinus*, *Gregorius* II. ac III. *Leonem Iſauricum*, & *Conſtantinum Copronymum* excommunicatione ferierint. Addere autem poterat Anonymus ille antiquiora *Felicis*, & *Symmachi* exempla; ille enim,

ctitas ab universali Ecclesia recognita non est; historia enim Pontificatus illius *ægre conciliari potest cum idea sanctitatis ad normam, & spiritum Evangelii conformatæ* (14). Tamen

nim, ut in sepulcrali ejus titulo legitur, DAMNAVIT *Constantium*, hic in *Romano* Concilio Imperatorem *Anastasium* anathemate perculit. Quod si de Principum depositione agitur, *Gregorius* II. parte imperii diminuisse *Leonem Isauricum* tam certum est, exploratumque, ut post *Theophanem* in chronographia [*ad ann.* Leonis XIII.] *Glycas*, aliique *Græci* Scriptores, non solum id litteris testati sint, sed licet in *Romanam* Ecclesiam odio incenderentur, *Gregorium* tamen eo nomine non reprehenderint [quod sane fecissent, si ille contra jus receptamque illa ætate sententiam egisset] sed summis laudibus commendarint. Præsto est etiam *Childerici Gallorum* Regis exemplum; eum enim *Zachariæ* Pontificis auctoritate dejectum de Principatu fuisse, illiusque loco *Pipinum Caroli* M. patrem fuisse appellatum Regem testantur Annales *Laureshamenses* [*ad ann.* 752.], Annales *Loiffeliani* [*ad an.* 749. *seq.*] annalesque *Francorum* a *Pithoeo* editi [*ad ann.* 752.] Ne autem *Febronius* pseudo-*Bossuetii* coniecturis agat, sciat quidquid ad hæc *Gregorii* II. & *Zachariæ* exempla declinanda fuit ab illo excogitatum, invictis argumentis fuisse a duobus doctissimis viris erroris, falsitatis, repugnantiæ convictum. Sunt autem hi *Johannes Antonius Bianchi Franciscanæ* Familiæ in egregio opere *della potestà, e della polizia della Chiesa* [*T. I. lib. II.* §. 16. *&* 17.] & *Thomas Maria Mamachius Originum & Antiquitatum Christianarum*, Tomo quarto [pag. 208. 239.]

(14) *Febr. T.* II. *pag.* 350. *seq.* Mirum quod *Febronius* cum *Calviniano* auctore libelli prænotati: *Response aux Commonitoires & excommunications de* Gregoire XIII. *jettées contre (le) tres illustre &c. Prince* Henri de Bourbon [pag. 516. tertiæ collectionis a. 1601. editæ hoc titulo: *le troisieme recueil contenant l' histoire des choses plus memorables evenues sous la ligue*] *Gregorium* VII. non appellarit *enragé*, & *enchanteur*. Si tamen *Natalis Alexandri* vestigiis se inhæsisse defensionis caussa fortasse diceret, meminerit *Franciscum*

men *Romani* Pontifices etiamnum hac orbi terrarum perniciosissima potestate gloriantur, & etiamnum se habere gloriantur, plaudentibus etiam *primariis* Theologis, a quibus *hæ de Pontificia potestate in Temporalia Regum* doctrinæ *in articulos fidei sunt elevatæ* (15).

ciscum d'*Enghiel* Ordinis *Prædicatorum* Sedis Apostolicæ auctoritatem pro *Gregorio* VII. strenue adversus *Natalem* vindicasse; *Natalem* vero *in hist. Eccles. sæc. XI.* ubi de *Gregorio* agit, *usque adeo suæ professionis se oblitum exhibuisse*, *Benedicto* XIV. teste in celeberrimo opere de *Beatific. & Canoniz.* [*lib.* I. *cap.* XII. *n.* 17.] *ut hac sola de caussa . . . meruisse potuerit gravissimam suorum librorum proscriptionem*; Quare quæ heic de sanctitate *Gregorii* tam audacter adfirmat, cum iis conferens, quæ a *Natali* scripta sunt, videat, qua ipsius liber sit censura notandus. At *Galliæ Episcopi harum doctrinarum justi æstimatores tubam inflarunt*, *& . . . editis certatim Pastoralibus litteris populos docuerunt . . . historiam Pontificatus* Gregorii VII. *ægre conciliari cum idea sanctitatis ad normam*, *& spiritum Evangelii conformatæ*. Itane vero? Noveram equidem, Senatum *Parisiensem* primum xx. Julii a. 1729. deinde xxiii. Februarii a. 1730. duo edidisse decreta, quibus lectiones a *Benedicto* XIII. probatæ hujusque Pontificis ea de re Breves litteræ abolebantur; sed novi etiam S. *Gregorii* VII. officium in Kalendariis *Gallicanis*, ex quo illud recitari idem *Benedictus* jussit, etiamnum indici, licet secundi nocturni lectiones non *propriæ*, sed ex communi Confessorum: *Beati Patres* Gregorii *merita* &c. præscribantur. Certe *Parisiensia* Kalendaria vidi non pauca ab anno 1731. ad annum 1762. quibus hocce officium adscriptum est. An autem *Gallicani* Episcopi *si historiam Pontificatus* Gregorii VII. *ægre conciliari* crederent *cum idea Sanctitatis ad normam*, *& spiritum Evangelii conformatæ*, ejus officium ut recitaretur, permitterent? Nam quod lectiones ex communi Confessorum, non quales a *Benedicto* XIII. propositæ sunt, propriæ in *Galliis* legantur, id œconomiæ caussa ad declarandas Curiarum civilium vexationes factum nemo non videt; sanctitatis autem agnitio & cultus non tam lectionibus

(15). Nolim ego, ut dixi, ifthæc enucleate perfequi, quæ tamen plerumque ex auctonibus propriis, quam folemnis diei indictione, officioque comprobatur. Sed quoniam *Febronius Galliarum* Epifcopos tubam inflaffe ait adverfus S. *Gregorium* M., liceat mihi, quæ de fanctiffimo hoc Pontifice litteris mandarit Illuftriffimus *Senonenfis* Archiepifcopus in octavo documento Paftorali pag. 234., heic recitare: " Avec quels traits horribles, *inquit ille indignabundus*, n' a-t on pas depeint ,, le Pontife [*Gregoire VII.*] dont l' antiquitè a louè la ,, pietè, la conftance, le zèle & la puretè des moeurs, & ,, que l' Eglife *Romaine* a couronnè par des honneurs religieux? . . . Rendons juftice a fes vertus, & reconoiffons fes merites; fon zèle fut grand, fon courage fut ,, heroique, fa patience fut èprouvèe par les plus mauvais ,, traitemens, les infultes, les coups, les bleffures, la ,, prifon & l' exil. Ce fut lui qui commença à purger le ,, Sanctuaire horriblement dèfigurè par la fimonie des Prètres, & par leur concubinage. Sa vie ètoit fi fainte, ,, que *Bennon* fon ennemi, qui l' a dèchirè par les plus ,, noires calomnies, n' attaque point la puretè de fes moeurs. Sa mort fut auffi prètieufe devant Dieu, que fa ,, vie avoit ètè fainte. Il mourut dans l' exile èprouvant ,, les rigueurs de la perfecution de l' Empereur *Henri*; & ,, au rapport de M. *Fleury*, il fe fit un grand nombre de ,, miracles a fon tombeau . . . le Pape a mèritè d' ètre ,, comptè au nombre de ces hommes rares, que Dieu a ,, douè d' une grace excellente ". Neque fatis habuit D. *Languetius* adeo magnificis laudibus *Gregorii* VII. fanctimoniam ornaffe, impactas Sanctiffimo Pontifici calumnias refellit, & *felleum* retundit adverfariorum ftudium, ,, qui leur a fait oublier ce, qu' ils doivent a un reformateur de l' Eglife, a un Martyr, à un ami de Dieu ,, . . . Si j' ai parlè avec vivacitè & avec force, je n' ai ,, pù le refufer a l' indignation de tous les Gens de bien. ,, Un fils pour dèfendre fon pere outragè avec violence ne ,, peut employer trop de feu & de vivacitè, & dans ce cas ,, la colère mème eft, ce femble legittime ". *Febronius* hæc fibi dicta reputet, ac fi fapit, deinceps a *Gallis* Epifcopis *tubam* inflantibus caveat. *Italum* certe pro S. *Gregorio* VII. tubam altiore fonitu inflaturum vix credo.

(15) Hos inter *primarios* Theologos præter *Perronium* non-

ctoribus hausta *Romano* Pontifici perquam infensis, cujusmodi *Matthæus Parisius*, & Schismatici quidam Scriptores fuere, ac nul-lius

nonnisi Jesuitas *Febronius* citat p. 368. *Bellarminum* scilicet, *Robertum Personium*, *Valentiam*, *Salmeronem*, & *Lessium*. Quid hoc? Tantine *Jesuitas Febronius* facit, ut ex uno eorum cœtu *primarios Theologos* in medium adferat? Vereor equidem, ne laudis obtentu invidiam illis apud Principes creare *Febronius* voluerit, perinde ac si ii demum soli essent, qui pro indirecta *Romani* Pontificis potestate pugnassent, quemadmodum ab eo *Calviniano* auctore factum novimus, qui *Parisiis* a. MDCXII. librum edidit inscriptum: *varia tam facultatis theologicæ & curiæ* Parisiensis; *quam aliorum theologorum & jureconsultorum opuscula, decreta & censuræ quibus primarium Jesuiticæ fidei caput de* Romani *Pontificis potestate super judicium sæcularium potestate in personas ecclesiasticas, agitur*. Quod si tamen laus hæc est, alii plurimi ex omni ordine ac gente in ejus partem vocandi erant. Longum eorum indicem dedit *Bellarminus* contra *Barclaium*; quibus addere Eminentissimus ille Theologus poterat ex Canonistis & Jureconsultis *Paullum* de *Castro*, *Prosperum Farinacium*, *Petrum* de *Plaça*, *Julium Clarum*, *Philippum Decium*, *Hippolytum* de *Marsiliis*, *Jacobum Menochium*, *Paullum Voetium*, *Antonium Gomez*, *Andream Zoezium*, *Thomam Morum*, *Tiraquellum*, & *Lodovicum Aurelianensem*. *Jesuitis* præterea multum de ea laude demendum video. Nam post turbas a *Sanctarellii* libro *Parisiis* excitatas, anno scilicet MDCXXVI. P. *Mutius Vitelleschius* Soc. Jesu Generalis Præpositus, ne quidquam hac de re deinceps scriberetur a suis, gravissimo decreto interdixit. At post illud tempus, *Jesuitis* altum silentibus, quot ex omni ordine prodiere Pontificiæ in Principes potestatis propugnatores, *Charlasius*, *Cœlestinus Sfondratus*, *Thomas Roccabertus*, utque ceteros prætermittam, qui prope sunt innumerabiles, duumviri illi *adnot.* 13. laudati, *Johannes Antonius Bianchi* duobus ad id contra *Bossuetium* editis justis voluminibus, ac *Thomas Maria Mamachius*; imo directam *Romani* Pontificis in Reges potestatem fuit, qui non multis abhinc annis defenderet, *Laurentius Berti* celebris *Augustinianæ* Familiæ Theologus. Ne sua ergo laude & alios frau-

lius propterea auctoritatis; tum etiam exaggerata, & maligne detorta, immo ut major exprobratorum scelerum numerus majorem apud incautos *Romanis* Pontificibus, eorumque defensoribus invidiam pareret, iterata

fraudet *Febronius*. Quod si fortassis dicat, *Jesuitas* a se productos fuisse, quod ii potissimum hanc sententiam *in articulos fidei elevarint*, & hoc sciat non fuisse *Jesuitarum* proprium. Multo ante *Jesuitas* scripserat *Petrus Bertrandius* [*de orig. & usu Jurisdict. q. 3.*]: *Et sic potest intelligi illud, quod habetur in decretis dist.* 22. *ubi dicitur, quod Christus* Petro *jura cœlestis Imperii, & terreni, & qui hoc privilegium* Romanæ *Ecclesiæ detrahit, in hæresim labitur, & hæreticus est dicendus*. Eadem habet *Durandus Jesuitis* antiquior, & *Meldensis* Episcopus [in calce opusc. de orig. Jurisdict.]: *inde est, quod Regnum Christi commissum Ecclesiæ, se extendit non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus . . . sicut in corpore quæstionis dictum est, videlicet quod Christus commiserit* Petro *jura cœlestis Imperii, & terreni. Qui hoc privilegium irritat, aut detrahit, in hæresim labitur, & hæreticus est dicendus*. Nec aliter sensit B. *Augustinus Triumphus* [in proem. lib. de potest. Eccl.] *Error est*, inquit, *pertinaci mente non credere*, Romanum *Pontificem universalis Ecclesiæ Pastorem, super spiritualia & temporalia universalem habere primatum*. Vultne alios audire non *Jesuitas*? Prima *sententia est* Calvini, Centuriatorum, Petri *Pseudomartyris*, Brentii, *& aliorum hæreticorum, qui in Pontifice solum agnoscunt potestatem spiritualem, & ei omnem temporalem denegant jurisdictionem sive directam sive indirectam . . . Prima est impia, & hæretica: ita Cæsar Carena* [de offic. S. Inquis. I. p. Tit. I. §. 5.] *Siquis neget* Romani *Præsulis auctoritatem in Imperium, plane impius, & infidelis, & rerum Ecclesiasticarum plane rudis esse convincitur*: *ita Ciaconius* (in vita Leonis III.) Quid plura? Supremi apud *Toletum* Quæsitores Fidei X. Junii anni 1683. septem scilicet & quinquaginta annis post indictum a *Vitellescbio Jesuitis* silentium in edicto adversus *Henningii Arnisæi* librum, quum hanc ejus propositionem retulissent, *quod Pontifex*,

aut

rata ab Auctore fuisse animadverti (16). Addam tamen, quæ ad singularem ejus retundendam audaciam maxime faciant.

IV. Illud igitur primo animadverto, quam indignum Catholico homine sit ea ex omni scriptorum fœce studiose corradere, quæ Sedem

aut Ecclesia nullam habeat potestatem directe, vel indirecte in Regum temporalia, & quod non possint exui suis dominiis, nec subditi absolvi a juramento fidelitatis quacumque de caussa; quæ propositio, inquiunt, *& erronea & schismatica*. Num vero tanta, tam universalis, tam constans Theologorum confessio nihili habenda sit, præsertim quum nullum ante *Bonifacii* VIII. cum *Philippo Pulcro* dissidium extitisse constet, qui contrariam sententiam defenderit, alia quæstio est, quam ingredi nolo. Id unum rogo obtestorque *Febronium*, ne illam se tuto dirimere posse confidat, antequam quid Cl. P. *Bianchi* contra *Bossuetium* hac de re disputavit (*T. I. lib. I. §§. XIV. XV. & XVI.*) accurate perpenderit.

(16) Pleraque, quæ a *Febronio* collecta hoc loco habemus, sunt a Cl. P. *Bianchi* T. I. & secundo operis superius indicati certissimis æqualium Auctorum testimoniis explicata, & a malevolorum Scriptorum, quos duces habuit nuperus iste consarcinator, exprobrationibus vindicata. Illum adeat Lector. Unum addo, *Lutheranum Thomasium* in Historia, quam antea appellavi, *contentionis inter imperium & Sacerdotium* se *Febronio* æquiorem in S. *Gregorium* VII. exhibere. Loquens enim de dissidio sancti Pontificis cum *Henrico IV.* (*cap. VII.* §. 73.) ait: *caussa morbi tunc magno cum impetu erumpentis, non primario Papæ est adscribenda, sed Episcopis, nec primario exteris aut Italicis, sed Germanis* (ob *dicta* §. 67.): Eo autem §. 67. dixerat: *maxime notandum, quod* Gesselius (*Lutheranus* & ipse T. *II.* Hist. Eccles.) *non solum in genere de corruptis moribus Episcoporum, & in specie de eorum luxu & conviviis observavit* (p. 214. seq.) *sed & quod* [p. 225.] *ex* Uspergensi *docuit, illam collisionem Imperii & Sacerdotii, quæ sub* Henrico *IV. facta esse dicitur, originem debere rebellioni* Saxonum, *& Episcoporum eminentiorum in* Germania, Moguntini, Coloniensis, Wormatiensis, Wirceburgensis, Salisburgensis &c.

dem Apostolicam lædunt, ac dedecore adficiunt. Quam vere *Langletus* de *Fresnoy* in præfatione ad Commentarios D. *Puteani* super Ecclesiæ *Gallicanæ* libertates a. 1715. a se *Parisiis* recusos scribebat! " An non quo-
„ tidie cernimus inquietos homines maligna
„ aviditate quærere quidquid Jesu Christi
„ Vicario exprobrare potuerunt, aut in om-
„ nes generatim Pontifices refundere, quod
„ de nonnullis tantum dictum aliquando
„ fuit? Satis superque videmus Catholicos
„ cupiditatibus abreptos eamdem cum *Cal-*
„ *vinianis* de sanctæ Sedis auctoritate tene-
„ re loquelam. Inniti sæpius illi volunt
„ scriptis, quæ difficillimis illis edita fue-
„ re temporibus, quibus fideles de legitimo
„ *Romano* Pontifice inter se contendentes
„ non sine aliqua animi commotione in
„ Pontificem loquebantur, quem ipsi pro
„ vero non agnoscebant, quin tamen inten-
„ derent adversus Ecclesiæ caput insurgere.
„ Nec attendunt, inquit, sapiens ætatis no-
„ stræ Scriptor, si aliquibus auctorum no-
„ strorum condonatur, quod durius in cir-
„ cumstantiis extraordinariis protulerunt, iam
„ nunc loquendum non esse, quemadmodum
„ tempore Schismatis, atque aliarum dissen-
„ sionum locuti sunt. Quis nesciat, quæ in
„ morbis periculosis adhibentur remedia,
„ perniciosa evadere, si extra illas circum-
„ stantias suppeditentur? Nunc autem quasi
„ pro-

„ procellosis illis temporibus adhuc viveremus, libellos seditiosos in vulgus dissemi„ nari quotidie cernimus ab obscuris Scri„ ptoribus, qui sine nomine & auctoritate „ Ecclesiæ ipsiusque capiti suæ potestatis „ limites pro nutu præscribere volunt. Ut „ isti sermocinantur, diceres, ad ipsos so„ los coarctatam esse universalem Ecclesiam, „ vel ipsos solos a Deo inspiratos ad Ec„ clesiam ab errore, in quo circa suæ au„ ctoritatis amplitudinem versaretur, revo„ candam“. Qui tamen ii sint ex regula, quam *Gallicani* Episcopi in procemio celebris declarationis a. 1682. statuerunt, intelligere facile possumus. *Hæretici*, inquiunt Præsules illi, *nihil prætermittunt*, *quo eam potestatem* (Apostolicæ Sedis), *qua pax Ecclesiæ continetur*, *invidiosam & gravem* REGIBUS ET POPULIS *ostentent*, *iisque fraudibus simplices animas ab Ecclesiæ matris*, *Christique adeo communione dissocient*. Enimvero quæ hoc articulo de damnis a Pontificis in Principes potestate illatis a *Febronio* dicuntur cum iis quæso conferantur, quæ hæretici de hoc ipso argumento scriptis mandarunt. Non ista frustra a me præmoneri lector intelliget. Extant nimirum

Leonardi Hutteri *Ilias malorum regni Pontificio-Romani*, *sive dissertatio de iniustissimo Pontificis Romani in Ecclesia Dei dominatu*, Victembergæ MDCIX.

Hen-

Henningii Arnisæi, *tractatus* de *potestate* Pontificis in *Principes*, Francofurti ad Oderam MDCXII. & Argentorati MDCXXXVI.

Sigismundi Evenii *demonstratio apologetica tyrannidis* Pontificiæ sæcularis. Halæ MDCXX.

Laurentii Sankii *liber de tyrannide* Papæ *in reges & principes Christianos*, MDCXLIX.

Henrici Mulleri *Caussa Augustorum*, *sive Cæsarum*, *Regum*, *atque Principum contra* Pontificem Romanum, *ejusque parasitos* Bellarminum, Bzovium, & *alios defensa*, Rostochii MDLXV.

Thomæ Bræsi *papal usurpation &c.* seu *papale dominium*, & *persequutio antiquis* & *recentioribus temporibus tam in principes*, *quam plebem exercita*. Londini MDCCXII. Anglice.

(Thomasii) *Historia contentionis inter* Imperium & Sacerdotium *breviter delineata usque ad sæculum XVI. in usum Auditorii Thomasiani*, Halæ MDCCXXII.

En *Febronii* præcursores.

V. Est aliud singulari dignum animadversione, per summam scilicet injuriam cum *Romanis* Pontificibus *Febronium* agere, quibus solis ea tribuat, quæ fere cum generalibus Conciliis sunt illis communia. Primo enim constat, Concilia ut rem omnino certam sumpsisse, ac posuisse indirectam Ecclesiæ, atque adeo *Romani* Pontificis in Reges & Principes potestatem. Synodus enim generalis *Lateranensis* III. sub *Alexandro* III.

P. M.

P.M. an. 1179. (17) statuit : *Relaxatos autem se noverint a debito fidelitatis, & dominii, ac totius obsequii, donec in tanta iniquitate permanserint, quicumque illis* (hæreticis) *aliquo peccato tenentur adnexi*. Disertius Synodus *Lateranensis* IV. sub *Innocentio* III. P. M. an. 1215. quæ quidem Synodus, ut recte est a *Charlasio* animadversum (18), jure est a Cardinali *Perronio universalissima* appellata, propterea quod præter summum Pontificem, & Patriarchas *Constantinopolitanum* & *Hierosolymitanum*, & Legatos *Alexandrini* atque *Antiocheni*, septuaginta Archiepiscopos, & quadringentos, ac duodecim Episcopos, innumerabilemque pene multitudinem alius generis Præsulum, eidem vel per se, vel per legatos Imperatores, Reges, Principesque, nempe Imperatores *Orientis*, & *Occidentis*, Rex *Hierosolymorum*, Rex *Galliarum*, Rex *Angliæ*, Rex *Aragoniæ* &c. interfuerint. Synodus, inquam, *Lateranensis* IV. (19): " Moneantur autem, & inducantur, " & si necesse fuerit, per censuram Eccle- " siasticam compellantur sæculares potesta- " tes, quibuscumque fungantur officiis, ut " sicut putari cupiunt, & haberi fideles, " ita pro defensione fidei præstent publice " juramentum, quod de terris suæ jurisdi- " ctio-

(17) *Cap. XXVIII.* quod est de hæreticis *T. VI. Conc. Hard. p. II. col.* 1684.

(18) *lib. VII. cap. V.*

(19) *Cap. III. T. VII. Conc. Hard. col.* 18.

„ ctioni subjectis, universos hæreticos ab „ Ecclesia denotatos bona fide pro viribus „ exterminare studebunt, ita quodammodo, „ quandocumque quis fuerit in potestatem „ sive spiritualem, sive temporalem adsum- „ ptus, hoc teneatur capitulum juramento „ firmare. Si vero Dominus temporalis re- „ quisitus, & monitus ab Ecclesia, terram „ suam purgare neglexerit ab hac hæretica „ fœditate, per Metropolitanum & ceteros „ provinciales Episcopos excommunicationis „ vinculo innodetur. Et si satis facere con- „ tempserit intra annum, significetur hoc „ summo Pontifici, ut ex tunc ipse Vassal- „ los ab ejus fidelitate denunciet absolutos, „ & terram exponat Catholicis occupan- „ dam, qui eam exterminatis hæreticis, si- „ ne ulla contradictione possideant, & in „ fidei puritate conservent, salvo jure Do- „ mini principalis, dummodo super hoc i- „ pse nullum præstet obstaculum, nec ali- „ quod impedimentum opponat: eadem ni- „ hilominus lege servata circa eos, qui non „ habent dominos principales". Non ergo *Feudatarios*, quos vocant, solum Principes, sed etiam *principales* dejectos esse de dominio declarat Concilium. Quare labuntur, qui hoc interdum responsi genus, ut sese expediant, adhibent. Denique Concilium *Constantiense* (20) hanc pœnam in eos constituit,

(20) *Sess. XIII. T. VIII. Conc. Hard. col.* 441.

ſtituit, qui *Sigiſmundo* Regi *Romanorum* in *Aragoniam* proficiſcenti auſi fuiſſent inferre injuriam " quicumque cujuſcumque ſtatus,
„ aut conditionis exiſtat, etiamſi REGALIS,
„ Cardinalatus, Patriarchalis, Archiepiſco-
„ palis, Epiſcopalis, Ducatus . . . ſeu alte-
„ rius cujuſcumque dignitatis, ſeu ſtatus
„ Eccleſiaſtici, vel ſæcularis exiſtat, qui ſe-
„ reniſſimum & chriſtianiſſimum principem
„ dominum *Sigiſmundum Romanorum*, &
„ *Hungariæ* Regem, vel alios cum eodem
„ ad conveniendum cum Domino Rege *A-*
„ *ragonum* pro pace Eccleſiæ ad extirpatio-
„ nem præſentis ſchiſmatis per hoc ſacrum
„ Concilium ordinatos, ad dictam conven-
„ tionem euntes, vel redeuntes impedive-
„ rit, perturbaverit, vel moleſtaverit . . . .
„ ſententiam excommunicationis auctoritate
„ hujus ſacri Concilii generalis ipſo facto
„ incurrat, abſolutione ejuſdem ipſi Sacro
„ Concilio, ſeu futuro, unico, & indubi-
„ tato ſummo Pontifici, præterquam in mor-
„ tis articulo ſpecialiter reſervata & ULTE-
„ RIUS OMNI HONORE, ET DIGNITATE,
„ OFFICIO, BENEFICIO ECCLESIASTICO
„ VEL SÆCULARI SIT IPSO FACTO PRI-
„ VATUS ". Cur ergo ſolos *Romanos* Pontifices *Febronius* exhibet ut hujus ſententiæ Auctores, atque patronos? Deinde quas *Romani* Pontifices in Principes emiſere ſententias, eas plerumque in Conciliis ediderunt,

Patri-

Patribus omnino probantibus. Ubi enim S. *Gregorius* VII. excidiſſe Imperio *Henricum* declaravit? Nonne a. MLXXX. in *Romana* Synodo, cui, ut in Actis dicitur (21), *interfuerunt Archiepiſcopi, Epiſcopi diverſarum Urbium, nec non & Abbatum, ac diverſarum Urbium clericorum, & laicorum innumerabilis multitudo? Innocentius* quoque IV. *Fridericum* II. de Imperio exturbatum declaravit a. MCCXLV. ſed in Œcumenico *Lugdunenſi* I. Concilio. Ait quidem *Boſſuetius præſente*, ſed non *approbante* Concilio fuiſſe *Fridericum* principatu ſpoliatum. Sed fœde hallucinatur. Teſtes dabo, quorum *Boſſuetius* auctoritatem nulla effugere ratione poſſit. Primus ſit *Martinus* IV. in ſententia ſeptem ac triginta poſt annos, anno ſcilicet MCCLXXXII. lata in *Aragoniæ* Regem (22): *Et quidem*, inquit Pontifex, *communem non credimus latere notitiam, qualiter fel. record.* Innocentius *Papa IV. prædeceſſor noſter memoratum* Fridericum, *qui ſe per eoſdem ſuos exceſſus, & culpas innumeras indignum Imperio, & Regnis, omnique honore, ac dignitate reddiderat, in Concilio* Lugdunenſi EODEM APPROBANTE CONCILIO, *propter ſuas iniquitates a Deo, ne regnaret, vel imperaret, abjectum oſtendit, & denunciavit omni honore, ac dignitate privatum a Domino, & nihilominus ſententiando* pri-

(21) T. *VI. Concil. Hard. p.* I. *pag.* 1587.
(22) Apud Dachericum T. *I. ſpicil. noviſſ. edit. p.* 684.

privavit. Alter erit *Nicolaus* de Curbio Ordinis Minorum in vita *Innocentii* IV. (23), qui ait: *sententiam depositionis sæpesati* Frederici *protulit summus Pontifex in majori Ecclesia* Lugdunensi *in pleno Concilio an.* 1244. *XV. Kal. Aug. Pontificatus sui anno tertio, quæ fuit ab universis Ecclesiarum Prælatis in eodem Concilio residentibus adprobata, sicut liquere potest omnibus tam præsentibus, quam futuris per subscriptiones ipsorum, & eorumdem sigilla pendentia in eadem*. Quod si ex hisce in Imperatores editis sententiis tot bella, ac cædes prodierunt, ut *Febronius* ingemit, nonne fuerat æqui Scriptoris, hæc mala non solis Pontificibus, sed etiam Conciliis adscribere?

VI. Revera tamen (quod postremo observandum) ineptissima est hæc *Febroniana* argumentandi ratio: *Monarchica summi Pontificis potestas, qualis* Romæ *traditur, bellorum & publicorum tumultuum caussa est, & occasio; repugnat igitur regimini a Christo in Ecclesia statuto*. Quære enim ex *Febronio* quid responsurus Ethnico sit aut hæretico Principi, qui memoria repetens aut *Saxones* a *Carolo* M. internecione deletos, quod a Christiana fide defecissent, aut cum *Albigensibus* hæreticis bella a Christianis maximis utrinque cædibus gesta, aut hæreticorum centum quinquaginta millia ab anno MDCXLI.

(23) Apud Murat. T. III. *script. Rer. Italic. pag.* 592.

ad MDCXLV. apud *Irlandiam* trucidatorum, idque genus multa, ad *Febronianam* methodum argume taretur, Christianam, aut Catholicam Religionem eliminandam, quod bellorum, ac publicorum tumultuum caussa sit & occasio? Urge iterum *Febronium*, & ex eo percontare, num Evangelicæ Fidei professoribus conveniat heterodoxos si Ecclesiæ præsint, de gradu deijcere? Non negabit, opinor. At quot bella & strages in totum late *Romanum* Imperium intulit *Nestorii*, *Eutychetis*, *Macedonii*, *Photiique* ex sedibus, quas occupabant, depulsio? Arguam igitur, hæreticorum Antistitum damnationem ab Evangelii indole perquam alienam esse, quod *bellorum ac publicorum tumultuum caussa sit*, & *occasio*. Sed ad præsens institutum multo propius adcedamus. Quænam origo sit tot Sacerdotium inter & Imperium controversiarum, si ex *Thomasio* quæramus, respondebit ille (24), " Papatus Politici & „ Controversiæ inter imperium & Sacerdo„ tium seu de terminis juris circa sacra es„ sentialem conceptum non in eo consiste„ re, quod Papa dominatum in Clerum & „ Laicos quæsiverit & exercuerit, sed quod „ Clerus pedetentim eripuerit summam po„ testatem, adeoque principibus nihil pro„ desse, si rejecto imperio Papæ Monarchi„ co, tamen maneant sub jugo Cleri Aristocra-

(24) *histor. content. inter Imp. & Sac. Cap. IV. §. 25.*

„ ſtocratico. Nimirum, pergit *Thomaſius* (25)
„ ſi clerus non ſtatim in prioribus quinque
„ ſæculis, ſibi adverſus rectam rationem &
„ ſcripturam ſub larva ſpiritualium juri-
„ um ſæcularem plane eminentiam vindi-
„ caſſet, ſuper laicis omnibus, adeoque et-
„ iam ſuper regibus; non occaſio data fuiſ-
„ ſet Epiſcopis, effingere hierarchiam Ec-
„ cleſiaſticam & ita Clero pariter reliquo
„ & Laicis dominari; ſi Epiſcopalis hierar-
„ chia non fuiſſet introducta contra ratio-
„ nem & Scripturam, nullam habuiſſet oc-
„ caſionem Pontifex, Ariſtocraticum Epi-
„ ſcoporum imperium mutandi in Monar-
„ chicum". Hic ergo judice *Thomaſio* cardo eſt controverſiæ, Epiſcopalis dominatus, ex quo factum, ut jura Principum circa exteriorem diſciplinæ cultum in Epiſcopos transferrentur, nec jura, quæ ſola Epiſcoporum erant, in interiorem cultum eſſent civili poteſtati obnoxia. Age jam ad *Febronium* revertamur, & ut hocce argumentum ſolvat ſui perſimile, urgeamus *Epiſcopalis auctoritas, qualis a Catholicis traditur, quum controverſiarum inter Sacerdotium & Imperium fons ſit & origo, bellorum & publicorum tumultuum cauſſa eſt, & occaſio; ea igitur comprimenda, & politicæ poteſtati plane eſt ſubijcienda*. Eſt & aliud, a quo *Febronius* numquam ſe ſe expediet. Unde Principum

(25) *l. c.* §. 26.

bella, tanta populorum, ac provinciarum ruina, nisi ex supremi Principatus jure? quod quisque adversus alterum tueri studet? Non ergo a Deo esse potest tot malorum *caussa & occasio* Principum dignitas, ac præsertim Monarchica. Quod quidem argumentum eo vehementius urgeo, quod quum aliquos sive Reges sive Imperatores dignitate sua excidisse declaratum a *Romanis* Pontificibus fuit, Principes sæpe magno copiarum apparatu Pontificiam sententiam defenderunt. Viden? quo tandem *Febroniana* argumentandi ratio deducat? Sed bene est. Non Christianæ Religioni, non hæreticos Antistites exauctorandi potestati, non Episcoporum juribus quæ indicavimus mala, vitio vertenda sunt; sed nefariorum hominum improbitati, qui legitimam potestatem abijcere ac proterere conabantur. Hoc idem *Febronius* dicat de bellis, ac cœdibus, quas ipse Monarchicæ *Romanorum* Pontificum potestati temere tribuit.

DISSERTATIO III.

De Episcopatu.

CAPUT I.

Duplici potestate Episcopatum contineri, Ordinis scilicet ac jurisdictionis; duas tamen hasce potestates contra quam cum Petro Aurelio Febronius *indicat, sejungi a se invicem posse docetur.*

I. Monarchicum Ecclesiæ regimen etsi ea temperatum Aristocratia immo & democratia, quam cum *Bellarmino* explicuimus, in tuto posuimus. Nunc ad ea paullatim convertendus est sermo, quibus illud potissimum constat; Episcopatum nempe ac *Romanum* Pontificis Primatum. Ac de Episcopatu quidem hac agemus dissertatione. Id autem statim considerandum nobis est, gemina Episcopatum potestate constare, *Ordinis*, inquam, atque *jurisdictionis*. Illam dicimus in re nihil aliud esse, quam Episcopalem potestatem, per quam ex divina Christi ordinatione consecratur quispiam ac deputatur, ut Pastor esse possit animarum Sacramenta conficiendo, ac ministrando. Quare quemadmodum Episcopi hac etiam potestate simplicibus Presbyteris excel-

lentiores sunt, ac superiores, de quo inter Catholicos nulla esse disceptatio potest; ita pares omnes in illa inter se sunt, nec ullus alteri præstat. Verum de hac ordinis potestate *Febronio* mecum convenit. Eam ergo dimittamus.

II. Longe aliud est de altera, quam *jurisdictionis* vocamus, potestate. Et hæc duplicis generis est, fori ut ajunt *interioris*, seu *pœnitentialis*, & fori *exterioris*. Est autem prior illa intrinsecus, & quasi ex natura rei cum Episcopali munere conjuncta. *Atque hoc modo*, ut more suo sapientissime animadvertit eximius *Suarez* (1), *non solum divinum jus positivum, sed etiam naturale* (*quantum in hac materia esse potest*) *dictat, ut qui constituitur Episcopus jurisdictionem hanc ordinariam habeat in eos, quorum sit Episcopus, quia talis jurisdictio est de intrinseca ratione talis muneris. Est enim Episcopus ex vi sui officii Pastor animarum, & gubernator in spiritualibus, & magis in his, quæ pertinent ad internum bonum animæ, quam ad externum; ergo tali muneri intrinseca est hæc jurisdictio.* Altera jurisdictio & ipsa intrinsecus cum Episcopali officio conjuncta forum spectat exterius, ut ferendarum legum potestas, censurarum auctoritas, & cetera id genus, quibus exterius Ecclesiæ regimen continetur;

Im-

(1) *in 3. p. T. IV. disp. XXV. sect. I. n. 9.*

Immo & usus interioris jurisdictionis ab exteriori pendet.

III. Trita hæc sunt, & pervulgata. Verum solemnem hanc apud Theologos distinctionem inter *ordinis* & *jurisdictionis* potestates perstringit in utroque opere *Febronius*. Atque in primo quidem volumine (2) licere ait distinguere *duplicem potestatem Episcopalis officii* in eam quæ est *ordinis*, & quæ *jurisdictionis*; at eas dividere *nefas esse* pronunciat, *& ejus naturæ repugnare*, quasi Episcopatus natura utramque potestatem ita requirat, ut Episcopalis ordo sine jurisdictione stare non possit, & jurisdictionem Episcopalem ab ordine separare *dilaceratio sit Episcopalis dignitatis a Christi instituto aliena, easque dissociare & inter se quodammodo discindere sit piaculum*. Eadem repetit in secundo defensionum suarum volumine, sed Auctori suo, ex quo illa hauserat, *Petro Aurelio* restituit (3). Hunc igitur non sine ingentis laudis præfatione (sub eo enim nomine latet Abbas *Sancyranus*) appellati, recitatque hæc ejus verba ex Tomo II. operum (4). " Episcopatus plenitudinem Sacer-
„ dotii & Pastoralis muneris perfectionem
„ natura sua continet, & in hanc status di-
„ gnitatem a Christo conditus fuit, ut qui

(2) *T. I. Cap. VII. §. I. n. 9.*
(3) T. *II. pag.* 275.
(4) *pag.* 140.

„ summas illas muneris tanti potestates se-
„ parare ac dilacerare conetur, similiter fa-
„ ciat, ac si Sacerdotii Christi, divinæque
„ ipsius naturæ proprietates dirumpat, &
„ Christi in terris præcellentissimam ima-
„ ginem obliteret. Christus enim perfectio-
„ nem Sacerdotii a Patre accepit, quando
„ ab illo missus est *Joh. XX.* Perfectionem
„ deinde ejusdem Sacerdotii, seu Episcopa-
„ lem utramque potestatem simul dedit A-
„ postolis &c. . . . . Quare apud omnium
„ superiorum temporum Ecclesiam, ista E-
„ piscopatus velut propria & interior uni-
„ tas, & ut ita loquar indivisibilitas, adeo
„ cognita & confessa fuit, ut Ss. Patres de
„ Episcopatu Catholico non soleant loqui,
„ nisi tanquam de unica potestate; modo
„ eam exponentes per *potestatem ligandi &*
„ *solvendi* (S. Cyprian. *Epist.* 55.) modo
„ per *judiciariam potestatem* (S. August. *Epist.*
„ *256.*); modo per *paternitatem* (S. Cyprian.
„ *Epist. 67.*) modo per *pastoratum* (Tertul-
„ lian. *lib. de Bapt. Cap.* 17. Zozim. Papa
„ *Epist. I. Cap.* 3. S. Leo *Epist.* 84. *ad*
„ *Anastas. Cap.* 5.) modo per *summum Sa-*
„ *cerdotium* (S. Cyprian. *Epist.* 52. &c. S.
„ Leo *Serm. III. de Ann.* S. August. *lib. I.*
„ *ad Bonif. Cap. I.*) Nec ullus umquam
„ dabitur, qui de potestatibus Episcopalibus
„ tanquam disjunctis loquutus fuerit. Im-
„ mo omnes totius Ecclesiæ dignitates Epi-
„ sco-

„ scopales pro unico Episcopatu accipiant.
„ Non, quin scirent, potestatem Episcopalem ad varios effectus, & ad munia multiplicia spectare; sed quia illam omnem multiplicitatem ad unicam nobilissimæ potestatis vim redigerent . . . . Est enim summarum quarumcumque potestatum proprium, ut videantur multiplices, cum tamen ipsæ summam unitatem & simplicitatem obtineant. Ita Ss. Patres potestatem Episcopalem, sine ulla diversitate, ut unam simplicem, divinæ potentiæ simillimam, varia opera sine sua varietate operantem expresserunt".

IV. *Tam hæc solida*, inquit *Febronius* (5), *ut eis cum fundamento nihil opponi valeat*. Nonnulla tamen opposuit Cl. *Ballerinius* (6), multoque plura eruditissimus Auctor *Exercitationis Biblicæ*, quæ a. 1769. *Romæ* prodiit, in *selecta nonnulla S. Scripturæ testimonia de Episcopis, & Presbyteris*. Num *sine fundamento* videamus. Illud ergo certum apud omnes est, Potestatem *ordinis* nonnisi per *consecrationem* Episcopo tribui. Igitur si Episcopis jurisdictionis potestate ante *consecrationem* uti liceat, duas hasce potestates sejungi sine piaculo posse plane consequitur. Hæc enimvero ita se habere quis neget? Electus scilicet ac confirmatus Episcopus ex *Tri-*

(5) *l. c. pag.* 277.
(6) *in vindic. Auctorit. Pontific. pag.* 234.

Tridentini Concilii permissu (7) differre ad tres menses consecrationem potest: quam dilationis facultatem ipsos *Galliarum* Episcopos sibi servare juramenti, quod Christianissimo Regi præstant, formula ostendit (8). Ex quo tamen Electus, & confirmatus est, integre jurisdictionis potestate statim pollet [9], adeo ut licet ante consecrationem nihil eorum, quæ sunt ordinis, exercere possit, non sacrum chrisma conficere, non ordines majores aut confirmationem conferre, non alia id genus præstare &c. alteri tamen Episcopo qui consecratus sit facultatem horum omnium sua in diœcesi peragendorum committere queat, ex jurisdictionis nempe potestate, cujus actus est hæc alteri deferre exercenda (10). Immo S. *Thomas* (11) ad Indulgentias quoque elargiendas Episcopi Electi ac confirmati, nec tamen consecrati potestatem docet extendi. Quæ quidem de iis etiam Episcopis Electis ac confirmatis dicenda sunt, qui ex negligentia consecrationem ad plures annos distulere. Ejusmodi fuisse in *Germania* complures sub S. *Pio* V., qui curam ad hunc evellendum abusum adjun-

(7) *Sess.* XXIII. *Cap.* 2. *de* Reform.

(8) Apud D. de Real *Scienc. du Gouvernem.* T. *VII.* p. 248.

(9) *Cap.* 1. & 2. de Translat. Episc. & *Cap.* Transmissum *de Elect.*

(10) Bened. XIV. *de Syn. Diœces. lib.* II. *cap.* V. *n.* 5. ex Azorio.

(11) *in* IV. *dist.* XX. *quæst. unic. art.* 4.

junxit, & proximis eius decessoribus, atque in illis *Trevirensem* Archiepiscopum & Osnabrugensem Episcopum ex *Laderkii* Annalibus (12) discimus. Multo autem magis ad eos Electos & Confirmatos Episcopos hæc spectant, quibus, quemadmodum a *Gregorio* XIII. Archiepiscopus *Coloniensis* a. 1573. impetravit (13), fuit a *Romanis* Pontificibus ne consecrarentur, indultum.

V. Quid vero de his Episcopis dicemus, qui se se abdicant Episcopatu? Cessione enim jurisdictio, quam cedens missam facit, disiungitur ab ordine, qui numquam amittitur. Quo spectat illud *Innocentii* III. (14), *Episcopali præditum dignitate nullius tamen Ecclesiæ posse esse Episcopum, quemadmodum de illo contingit, qui oneri Pontificali renunciat, non honori*. Vel ergo nemo sine piaculi nota Episcopatum dimitteret, vel falso *Febronius* Episcopalis jurisdictionis ab ordine disjunctionem criminis damnat. Primum autem ne ipse quidem *Febronius* adferet non solum ne gravem non paucis sanctissimis viris injuriam temere inferat, qui justis de caussis Episcopatum deposuerunt, sed ne secum, qui illos non improbarit (15), pugnare videatur.

VI.

[12] *ad ann.* 1567. *n.* 19. & 20.
(13) Vide Maffejum *in Annal.* Greg. XIII. T. I. *lib.* II. *n.* 4.
(14) *Cap.* inter Corporalia *de Translat. Episc.*
[15] T. I. *Cap. IV.* §. 7. *n.* 2. *pag.* 247.

VI. Demum depositos Episcopos intueamur. In Breviario *Hipponensium* Canonum apud *Ballerinios*[16] de Episcopo, qui quum in *Ecclesia ei fuerit crimen impositum, relicto ecclesiastico judicio publicis judiciis purgari voluerit*, id sancitum legimus, ut *etiamsi pro illo fuerit prolata sententia, locum suum amittat*. *Nicæni* autem itemque *Africani* Patres ad Catholicam unitatem redeuntes a schismate, in quo Episcopali jurisdictione fruebantur, Episcopos in gradum simplicis presbyterii recipi jusserunt. Graviore eos pœna mulctavit Ecclesia, qui ob crimina fuissent vel a Synodo, vel a *Romano* Pontifice de Episcopatu dejecti. In illos ea severitate animadvertit, ut Presbyterorum quoque functionibus interdictum illis nonnumquam voluerit. Quamobrem a *Romani* Pontificis Legatis in Concilio *Chalcedonensi* rescissum fuit *Eustachii Berytensis* Episcopi judicium quo nonnulli Episcopi fuerant sceleris cujuspiam caussa in gradum Presbyterorum depulsi; immo ejusdem *Chalcedonensis* Concilii canone nono & vicesimo statutum generatim fuit: *Episcopum in Presbyteri gradum deducere sacrilegium est. Quod si justa caussa illum ab Episcopali actione removet, nec Presbyteri locum potest obtinere.*

VII. Age, dicta colligamus. Eæ potestates sejungi sine ullo crimine possunt, quas per-

[16] T. III. *Oper. S. Leon. col.* 94. *can.* 8.

perpetua Ecclesiæ consuetudine, aut etiam ejusdem legibus dissociatas fuisse compertum est; dissociari autem illas dicimus, quarum altera sine altera exstare potest. Porro quum Jurisdictionis potestas in iis, qui nondum consecrati sint, Episcopis ante ordinis potestatem conferatur, atque adeo ab illis exerceatur; contra potestas ordinis in iis omnino perstet, qui quod aut sponte Episcopatui cesserint, aut ob crimina ab Episcopatu fuerint deturbati, omni jurisdictione Ecclesiæ judicio spoliantur; earum potestatum altera sine altera consistit. Separari ergo possunt, ac sine noxa, quum Ecclesia id probet semper, aliquando etiam jubeat. *Febronius* oggerat nunc suum illud: *tam hæc solida, ut eis* CUM FUNDAMENTO NIHIL *opponi valeat*. Equidem Christus Apostolis utramque contulit potestatem; utramque etiam eorum successores Episcopi quum *non sine certæ jurisdictionis* & diœceseos adtributione plerumque consecrentur, potestatem adcipiunt. Quare Patres quum de Episcopatu universe loquuntur, eas quas *Petrus Aurelius* indicabat, phrases usurpant, non ut individuam nec sine crimine disiungendam utriusque potestatis unitatem designent, sed ut Episcopalis dignitatis utramque esse propriam, eique, qui alterutra sit destitutus, multum ad summam perfectamque culminis Episcopalis gloriam deesse significent.

CA-

CAPUT II.

De proxima potestatis Episcopalis origine & caussa disseritur, licet non hæc quæstio sit, ex qua Romani *Pontificis Primatus maxime pendeat, ut* Febronius *comminiscitur. Iterum confirmantur quæ de Jurisdictione Episcopali in* Antifebronio *dicta sunt, ejus potestatem a* Romano *Pontifice veluti a proxima caussa proficisci. Nulla est Episcoporum cum Apostolis quorum successores dicuntur, quod ad hanc rem adtinet comparatio. Aliæ* Febronii *hallucinationes.*

I. NUnc maxima suboritur cum *Febronio* disputatio, quænam Episcopalis potestatis proxima origo & caussa designari debeat. Ea autem quæstio non ordinis potestatem spectat [hanc enim per consecrationem a Christo αμεσως adcipere Episcopos inter Catholicos convenit] sed unam jurisdictionis potestatem. Atque illa quidem in *Tridentino* Concilio singulari animorum contentione agitata fuit, non sine magno Christianæ rei discrimine. Dum enim *Hispani* & *Galli* pro immediata a Deo hujus potestatis origine decem omnino mensibus cum *Italis* pugnant qui proximam ejus caussam a *Romano* Pontifice accersebant, validum ac memorabile obstaculum tam diuturno temporis

spa-

ſpatio poſitum fuit, quod, ut ait *Pallavicinus* in ejus Concilii hiſtoria (1), fraudavit ac pene in deſperationem convertit ſpem de felici tantæ Œcumenicæ Synodi exitu ab univerſa Eccleſia conceptam. Nec tamen credendum eſt, hujuſmodi quæſtionem fuiſſe ſummi momenti a Patribus habitam, eamque, ex qua rerum ſumma penderet. Id quidem *Febronius* indicat[2]; ſed magno uti adſolet cum veritate conflictu. Tanti enim mali grande periculum non quæſtionis gravitati tribuendum eſt, quam ancipiti nec ſatis explicatæ verborum ſignificationi. Ipſe diſputationis exitus id palam facit. Quamvis enim ad *Hiſpanorum* partes Epiſcoporum juriſdictionem *immediate* a Chriſto derivari acriter, ut diximus, contendentium tranſire ſe *Galli* Epiſcopi cum Cardinali a *Lotharingia* VIII. Kal. Decembris a. MDLXII. declaraſſent, biduo tamen poſt in generali Congregatione *Nemauſenſis* Epiſcopus ingenue ac palam edixit, eam eſſe *curioſam* de meris vocibus quæſtionem [3]; Cardinalis autem a *Lotharingia* ex eadem vocum ambiguitate *quæſtionem interminatam* appellavit, *Galliarum* denique Oratores ſuperfluam diſceptationem, neque in Concilio definiendam vocarunt. Ac re ipſa pleriſque *Hiſpanis*, pau-

[1] *lib.* XVIII. *cap.* 12.
(2) *Gap.* VII. §. 2.
(3) *una curioſità, che finalmente non era ſe non parole* Soave Iſt. lib. VII. p. 148. Edit. in 4.

paucisque *Italis* ne quidquam repugnantibus; tandem illius prætermissa est definitio, non ex *illegalibus caussis*, quas sibi *Febronius* fingit (4), sed ex quæstionis cum magna difficultate, quam vocum pariebat ambiguitas, tum etiam exigua utilitate. *Capitalem* ille quidem (5) quæstionem appellat, *Italosque* non alio spectasse clamat, nisi ad *Romanæ* Curiæ sustentandam auctoritatem. Contra ego adsentior quidem Episcopos *Romano* Pontifici magis obnoxios fore, si ab illo jurisdictionem agnoscant; ut tamen ei subsint veluti Ecclesiæ Monarchæ, qualem ipsum statuimus, [in quo Pontificiæ dignitatis vis omnis sita demum est, ac divina potestas] necesse non est a Pontifice eorum jurisdictionem promanare. Profecto, ut in *Antifebronio* monui, Apostolos *Petro* tanquam auctoritatis Primati Christus subiectos esse voluit, illis tamen ipsemet jurisdictionem *immediate* contulerat.

II. Ad ipsam jam dirimendam quæstionem propius adcedamus. Sed quoniam ea ut indicabam, non parum vocum ambiguitate implicatur, mentem nostram perspicue aperiamus, & quid a nobis concedatur, quid negetur, accurate distinguamus. " Potestas „ jurisdictionis ", inquit *Franciscus Vargas* in eo de Episcoporum jurisdictione respon-

so

(4) *T. II. in Florib. Sparſ. Cap. I. §. IV. p.* 373.
(5) *l. c.*

so [6], quod in prima hujus operis disserta- tione est a me commemoratum, " Potestas
„ jurisdictionis, circa quam tota controver-
„ sia est, si in sua origine consideretur,
„ proculdubio etiam a Deo est immediate,
„ idque Scriptura, Patres, & ratio ipsa do-
„ cet, dum tamen per originem, *Petro*, &
„ ejus successoribus datam intelligamus.
„ Fuisse autem immediate a Christo insti-
„ tutam ex evangelio constat, in quo Do-
„ minus promisit *Petro*, se illi daturum cla-
„ ves regni Cœlorum, & prædixit illum
„ esse adcepturum potestatem confirmandi
„ fratres, cui etiam tradidit oves suas, &
„ agnos pascendos. Quæ omnia jurisdictio-
„ nem indicant, qua jusum fuisse *Petrum*,
„ eamque perpetuo in Ecclesia extitisse per-
„ spicuum est. Est igitur de necessitate sa-
„ lutis tenendum, quod ecclesiastica *Petri*,
„ & aliorum summorum Pontificum juris-
„ dictio, non ab hominibus sit, sed a Chri-
„ sto Domino immediate instituta: ob quod
„ etiam Episcoporum, & aliorum inferio-
„ rum jurisdictio in sua origine, de jure
„ divino est, sic in genere, & communiter
„ loquendo. Christus enim Dominus videns
„ Ecclesiam suam, per jurisdictionem in
„ uno tantum Pontifice existentem guber-
„ nari commode non posse, voluit quod in
„ ea plures præpositi, & ministri institue-

(6) *pag.* 68.

„ rentur, quos *Petrus* ejuſque ſucceſſores in
„ partem ſollicitudinis adſumerent, & pro-
„ ut ſibi in Domino viſum foret, diſtribue-
„ rent, & demum juriſdictionem eis con-
„ ferrent: dixit enim, *Paſce oves meas*: quas
„ omnes cum per ſe paſcere non potuiſſet
„ *Petrus*, debuit ex præcepto, ut Domino
„ obediret, alios item vocare cooperatores,
„ & ut ſic dixerim, compaſtores, qui in
„ partem ſollicitudinis addicti, eſſent illi
„ adiumento. Atque ita eorum juriſdictio,
„ in genere loquendo, &, prout in ſua o-
„ rigine, hoc eſt in ſummo Pontifice repe-
„ ritur, juris divini eſt". Duo itaque libenter concedimus. Primum eſt, Juriſdictionis donum, *ſeu hujus muneris Sacramentum*, *quod Chriſtus*, quemadmodum *Leo* Magnus ajebat (7), *in* Petro *principaliter collocavit*, *ut ab ipſo quaſi quodam Capite dona ſua velut in corpus omne diffunderet*, non eſſe ex ulla humana, creatave efficientia, ſed *in fieri* & *conſervari*, ut cum Metaphyſicis loquar, unice a Deo pendere poſſe, qui illud & conſtituit, & ſervat in Eccleſiæ ſuæ utilitatem. Recte *Gerſonius* (8): *Status Prælationis Epiſcopalis in Eccleſia ſic eſt de primaria, immediata, ac ſupernaturali inſtitutione Chriſti, quod naturali vel humana ſolum auctoritate non potuit inſtitui, ſicut potuit ſtatus domi-*

(7) Ep. X. Ball. edit. al. 89.
(8) Tract. de ſtatib. Eccleſ. Tit. de ſtatu Prælat.

dominationis temporalis. Quare *Petrus Guerrerus Granatensis* Archiepiscopus in *Tridentino* Concilio vere ajebat, sed non apte ad propositam, de qua disceptamus, quæstionem, quod *Febronius* refert (9): *Si Sacramenta, Hierarchia, ac primus Hierarcha institutionem a Deo receperunt, Sacramentorum etiam ministros, ceterosque Hierarchas a Deo fuisse institutos*. Alterum est, eamdem Ecclesiasticam jurisdictionem de jure divino esse, quod Deo præcipiente *Romanus* Pontifex hocce divinum donum non sibi soli servare potest, sed ad alios quoque, quos Episcopos dicimus, prudenti quadam mensura ac modo transferre omnino tenetur. Hinc idem *Gerson* (10) ajebat: *Status Episcopalis non ita subest statui Papali, quod illum Papa possit annullare, sicut nec Status Papalis posset humanitus destitui*.

III. Quod negamus, est, esse *immediate* a Deo particularem illam jurisdictionem hujus vel illius Sedis aut personæ, seu a Deo esse non tantum ipsum hoc donum, sed & ejus doni diffusionem, ac communicationem; hanc enim dicimus esse a *Romano* Pontifice tanquam a proxima caussa repetendam (11).

(9) T. *II. pag.* 243.
(10) *l. c.*
(11) Auctores pro hac sententia magno numero, eosque præterea a doctrina atque auctoritate gravissimos *in Antifebronio* indicavi *diss. I. cap. 6. n.* 1. Quibus addi omnino

Id enimvero Patrum auctoritate in *Antifebronio* cum primis comprobavi. *Optatum* protuli de *Petro* scribentem (12): PRÆFERRI OMNIBUS APOSTOLIS MERUIT, ET CLAVES REGNI COELORUM COMMUNICANDAS CÆTERIS SOLUS ADCEPIT. Recitavi S. *Gregorii Nysseni* verba (13): PER PETRUM. *Episcopis dedit clavem cœlestium honorum*. *Innocentium* I. produxi cum in epistola ad *Carthaginiense* Concilium, tum in altera ad Patres *Milevitanos*, in quarum altera a Petro *ipsum Episcopatum*, & *totam auctoritatem nominis hujus emersisse* ait, in altero vero, *præsertim*, inquit, *quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres*, & *coepiscopos nostros nonnisi ad* Petrum, *id est sui nominis* & *honoris auctorem referre debere*. Addidi *Stephani Larissæi* verba in epistola ad *Bonifacium* II. *Quia Domino dicente tertio. Amas me? Pasce oves meas, tradidit prius vobis mandatum ostendens*, & PER VOS *deinde omnibus*

no debet Cl. Doctor Sorbonicus *Du Vallius de supr.* R.P. *Potest. quæst. II. pag. 91. seqq. edit. Paris.* 1614. Cum primis autem *Gerson* in Tractatu antea indicato, ubi post verba de *statu Episcopali* nuper a me recitata continenter addit *Nihilominus idem status Episcopalis quoad acquisitionem isti personæ*, & *quoad exercitium, subest rationabili Papæ voluntati ad utilitatem Ecclesiæ*. Confer egregiam D. A. A. S. Dissertationem *de immediata Episcopalis* & *Synodalis Jurisdictionis origine* Leodii a. 1683. vulgatam veluti appendicem *Mantissæ celebrium in* Belgio & Gallia *Scriptorum . . . de Primatu, authoritate* & *infallibilitate* R. *P.* pag. 144. seqq.

(12) *Lib. VII. contra Parmen.*

(13) *Advers. eos qui castigationes ægre ferunt.*

nibus per universum mundum sanctis Ecclesiis condonavit; ac tandem *Leonem* M. adduxi tum in indicata epistola X. tum Sermone IV. de sui adsumptione ita ajentem (14): *Magnum & mirabile, dilectissimi, huic Viro consortium potentiæ suæ tribuit divina dignatio: & siquid cum eo commune ceteris voluit esse principibus, numquam nisi per ipsum dedit quidquid aliis non negavit*. Hæc certe nisi in alienum omnino sensum detorqueantur, illud ipsum significant, quo S. *Thomas* Episcopalem jurisdictionem a *Petro* ejusque successoribus immediate proficisci denotavit, quum scripsit, promissas fuisse *Petro* claves, *ut ostenderetur potestas clavium* PER EUM AD ALIOS DERIVANDA *ad conservandam Ecclesiæ unitatem* (15). *Innocentii* tamen & *Leonis* testimonia explicare *Febronius* conatus est, ceteris de more dissimulatis. " Quid, in-
„ quit [16] *Innocentius* I. adserendo, *quod a*
„ *Divo* Petro *Episcopatus*, *& tota auctoritas*
„ *nominis hujus emerserit*, intellexerit, di-
„ stinctius explicat idem Pontifex in Epi-
„ stola ad *Decentium* Episcopum Eugubinum
„ apud *Harduinum cit. Tom. I. col. 996.* ubi
„ ait, *esse manifestum in omnem* Italiam,
„ Gallias, Hispanias, Africam *atque* Sici-
„ liam *insulasque interjacentes*, *nullum insti-*

(14) *col. 16. Ballerin. edit.*
(15) *lib. IV. contr. Gent. cap. 6.*
(16) T. *II. pag.* 248.

„ *tuisse Ecclesias, nisi eos, quos venerabilis*
„ *Apostolus* Petrus, *aut ejus successores con-*
„ *stituerint Sacerdotes* . . . . Sicut hoc poste-
„ riore, ita & priore *Innocentii* loco aliud
„ non intelligitur, quam Episcopatus ple-
„ rosque, cum adnexa huic officio auctori-
„ tate, S. *Petri*, & Successorum ejus cura,
„ sollicitudine atque missionibus per *Euro-*
„ *pam*, & *Africam* institutos fuisse; quod
„ suppositum (etiamsi cum exclusione alio-
„ rum Apostolorum, quos etiam Episcopa-
„ tus instituisse constat, absolute verum fo-
„ ret) non concludit ad institutionem &
„ originem ordinis Episcopalis, atque ad
„ fontem seu auctorem jurium ei a princi-
„ pio & pro omnibus temporibus adnexo-
„ rum . . . Locus [pergit ille] ex S. *Leone*
„ adlatus nimium probat: loquitur enim de
„ effusione *donorum Episcopalium*, quam non
„ a *Petro*, sed a Christo factam esse cer-
„ tum est. In eo autem sensu a *Petro* tan-
„ quam Primate, ejusque solio diffunditur,
„ dilatatur, seu distribuitur auctoritas in
„ Episcopos, quod inter ipsum & hos sum-
„ ma debeat esse concentratio". Verba hæc sunt quibus decipiantur incauti; sed qui illa penitius consideret, statim intelligat quanta a *Febronio* vis Sanctissimorum illorum Pontificum sententiis inferatur. Ordiamur a *Leone*. *Loquitur*, inquit, *S*. Leo *de effusione* donorum Episcopalium, *quam non a* Pe-

tro,

tro, *sed a Christo factam esse* CERTUM EST. Certum? atqui id ipsum est, quod in quæstionem venit, quodque a S. *Leone* negatum dicimus. Dicat *Febronius effusionem* illam *donorum* non a *Petro* tanquam primo ac præcipuo auctore, sed a Christo per *Petrum* factam esse; tum aliquid dicet, quod & *certum* appellari non injuria possit, & a Magni *Leonis* mente alienum non sit. Quid autem magis *Leonis* sententiam pervertit, quam quod *Febronius* comminiscitur, *in eo sensu a* Petro *tanquam primate, ejusque solio diffundi, dilatari, seu distribui auctoritatem in Episcopos, quod inter ipsum & hos summa debeat esse concentratio?* Debet quidem hæc esse, eaque summa *inter* ipsum & Episcopos *concentratio*, sed quemadmodum lineæ a centro ducuntur, tum a circumferentia ad centrum redeunt, in eoque sistunt, ita in Episcopis antequam ad *Petrum* veluti centrum conveniant, debent auctore *Leone* charismatum dona ac jura a *Petro* late diffundi, seu *ab ipso quasi quodam capite in* Episcoporum *corpus omne manare*. *Concentratio* certe non est donorum diffusio a centro in Episcopos, quam tamen unam heic *Leo* Magnus inculcat, sed Episcoporum potius ad centrum reversio quædam, & cum eo conjunctio, quæ donorum diffusionem sumit a *Petro* factam, non illam efficit. Quod autem ad *Innocentium* spectat quid magis ridiculum, quam ad

ad loca a me obiecta interpraetanda epistolam ad *Decentium* adferre? *Petro*, inquit *Innocentius*, *ipse Episcopatus* [non *Occidentis* Episcopales Sedes, de quibus in hac altera Epistola *Innocentius* loquitur] neque id satis; ET TOTA AUCTORITAS *nominis hujus emersit*: OMNES FRATRES ait [non solos *Occidentalis* Patriarchatus Episcopos, quos ille ex epistola ad *Decentium* locus indicat] *nonnisi ad* Petrum, *id est sui nominis*, ET HONORIS *auctorem referre debere*. Quid *tota* generatim Episcopatus *auctoritas*, quid *honor* Episcopalis, nisi jura Episcopatui *a principio & pro omnibus temporibus adnexa?* Non huc *Innocentii* epistola ad *Decentium* inconsulto trahenda fuerat; sed revocandae potius ejusdem *Innocentii* ad *Victricium* litterae, ubi mutuatis ex *Siricii* ad Episcopos *Africae* epistola verbis [17] de *Petro* ait: *Per quem & Apostolatus & Episcopatus in Christo coepit exordium* [18]. Num & haec ad Episcopatus in *Occidente* a *Petro* illiusque successoribus constitutos *Febronius* pertrahet? Fateatur ergo cum *Johanne* Episcopo *Ravennate* in epistola ad *Gregorium* M. (19) *Petri* sedem *universali Ecclesiae* JURA SUA *transmittere*; & cum *Remensis* Synodi Patribus (20) *au-*

IV.

(17) *T.* I. *Coust. ep. V. col.* 651.

(18) *Ep.* II. *T.* I. *Coust. col.* 744.

(19) *Lib.* III. *ep.* 67.

(20) *T. IX. Concil. Labb. edit. p.* 481. in anathematis sententia, quam adversus *Fulconis Remensis* Archiepiscopi interfectores tulerunt.

ctoritatem Episcopis PER *Beatum* Petrum *Principem Apostolorum divinitus collatam*.

IV. Verum non sola auctoritate agamus, sed etiam rationibus. Quæro ergo ex *Febronio*, quandonam velit Episcopos a Christo Jurisdictionis potestate donari? An in consecratione? [21] At tunc potestas quidem ordinis confertur, non jurisdictionis, quam ab Electis, & confirmatis Episcopis licet non consecratis jure exerceri posse superiore capite vidimus. Nisi forte adversarii velint tributam prius jurisdictionem iterum in Consecratione conferri; quod inane figmentum esset ad declinandam, si fieri posset, hujus vim argumenti solummodo excogitatum. Huc spectat, quod quidam doctissimi viri apud *Salmeronem* tradunt; Apostolos fuisse in extrema cœna a Christo consecratos Episcopos; nec tamen tunc Jurisdictionis potestatem adceperunt, qua *Joh.* XX. Christus post suam resurrectionem illos donavit. Unum id superest ut adversarii in ipsa electione aut confirmatione Jurisdictionem deferri adsererent. Nimirum sicuti quum eligitur *Romanus* Pontifex, Cardinales solummodo personam designant, unus autem Christus

(21) Ita opinari videtur *Febronius* T. II. *p.* 245. Nam Cl. P. *Zallwein*, cujus sententia ibi utitur, id diserte adfirmat. Sed & ipse paullo post id ex sua sententia adserit. *Ipsa*, inquit p. 253. *confertur* vi consecrationis *Episcopalis*, *cui Christus æque potestatem* Jurisdictionis, *ac* Ordinis *adligavit*.

ſtus Pontificiam electo poteſtatem tribuit, ita ſunt qui opinentur [22], quum eligitur quis ac confirmatur in Epiſcopum *deſignari* perſonam, cui Deus juriſdictionem ante Epiſcopalem conſecrationem impertiatur. "At
„ hæc opinatio, inquit doctus Anonymus
„ [23], viam aperit abſurdis figmentis: ni-
„ hil enim vetat, quin eodem jure dicamus
„ omnem Poteſtatem tum Eccleſiaſticam,
„ tum Laicam de Jure divino eſſe, & a
„ Deo immediate: A Deo ergo Juriſdictio-
„ nem immediate accipere nedum Epiſcopos,
„ ſed etiam Patriarchas, Exarchas, Prima-
„ tes, Archiepiſcopos, Legatos, Vicarios
„ Apoſtolicos, Abbates: Beneficiorum Com-
„ mendatarios: immo etiam Parochos, Præ-
„ poſitos, Decanos Rurales, Archidiaconos,
„ Œconomos. Horum perſonas ab Eccleſia
„ *deſignari*, Juriſdictionem a Deo immedia-
„ te conferri, quemadmodum Papæ. Sole-
„ mne ſiquidem eſt adverſariis noſtris argu-
„ mentari cum *Launojo T. III. Part. I. p.*
„ 519. ex verbis S. *Bernardi* ad *Eugenium.*
„ [24]

(22) Neque ab his plane diſſentit idem *Febronius* cujus hæc ſunt verba [T. II. p. 248.] *Ceterum ſicut auctoritas Pontificis venit a Christo, licet hæc dependenter ab electione Cleri* Romani *veluti per canalem in ipſum diffundatur, ita & idem in Epiſcoporum juriſdictione obtinet. Illa plebis deſignatio, Pontificis inſtitutio & confirmatio, ſunt requiſitæ conditiones ut Chriſtus ſuam auctoritatam impertiatur.*

(23) Auctor ſcilicet Exercitationis Biblicæ a. 1769. quam ſuperiore capite indicavi:

„ [24] *Erras si ut summam ita & solam in-*
„ *stitutam a Deo veram Apostolicam Potesta-*
„ *tem existimas. Si hoc sentis, dissentis ab*
„ *eo, qui* ait, *non est potestas nisi a Deo:*
„ *Proinde quod sequitur: Qui potestati resistit,*
„ *Dei ordinationi resistit, & si principaliter*
„ *pro te facit, non tamen singulariter, nempe*
„ *idem* ait: *omnis anima Potestatibus subli-*
„ *mioribus subdita sit: Non ait sublimiori*
„ *tamquam in uno, sed sublimioribus tamquam*
„ *in multis: Non ergo tua sola Potestas a*
„ *Domino: Sunt & mediocres, sunt & infe-*
„ *riores*. Quæ vides congruere Ministris in-
„ ferioribus, etiam secularis Reipublicæ.
„ Cavendum est ergo ne abutamur singula-
„ ri exemplo Electionis Pontificiæ. Cum
„ enim Cardinales careant Pontificia Pote-
„ state, eam nequaquam Electo communi-
„ care possunt: Superest, ut Christus D. vi
„ verborum Evangelicorum, *super hanc Pe-*
„ *tram* &c. communicet immediate potesta-
„ tem Electo: nihil simile est cum confir-
„ mantur Episcopi, quibus quum Jurisdi-
„ ctionem communicare Pontifex possit,
„ frustra de aliis figmentis cogitatur. "

V. Adcedit argumentum quod ex *Lainio* illustratum in *Antifebronio* invenies, in pauca autem *Bellarminus* contulit [25]. *Si haberent*,

(24) Atque ita argumentatur ipse *Febronius in florib. spars. cap. VII. §. I. pag.* 482.

(25) *Lib.* 4. *de Rom. Pont. cap.* 24.

berent, nempe *Episcopi a Deo suam jurisdictionem*, *non posset Pontifex illam auferre aut mutare*; *non enim potest Pontifex aliquid agere contra Dei ordinationem*: *at certum est*, *Pontificem id posse*, & *sæpe fecisse*. Exclamat ad hæc *Febronius* [26]: " quid hoc est aliud,
„ quam pro fundamento ponere errorem,
„ aut saltem principium extreme dubium,
„ atque a doctissimis viris convulsum, ut
„ inde desumatur occasio vel prætensum
„ jus impugnandi veritatem. Argumentum
„ *Bellarmini* unica hac retorsione levatur:
„ *Episcopus presbyteris suis aufert & mutat*
„ *jurisdictionem fori pœnitentialis*: *ergo illa non*
„ *confertur immediate a Deo presbyteris*. Sci-
„ licet ablatio & mutatio ista nil mutat
„ circa id quod collatum est, sed subtrahit
„ tantum jurisdictioni terminum suum cor-
„ relativum, nempe fideles subditos, quos
„ solvat vel liget Episcopus aut presbyter."
At quod ad eam *retorsionem* spectat, an ignorat *Febronius* juxta Theologorum fere omnium sententiam, ipsam fori pœnitentialis jurisdictionem non a Deo immediate sed ab Episcopo conferri, illosque ut ita opinentur, hoc eodem argumento adduci, quod *Episcopus presbyteris suis aufert & mutat jurisdictionem fori pœnitentialis*? Adeo ergo *Bellarmini* argumentum *unica ea retorsione* non *levatur*, ut confirmetur. Quod vero *Febronius*

(26) T. II. *pag.* 246.

nius ajebat, *ablationem illam nil mutare circa id quod collatum est, sed subtrahere tantum jurisdictioni terminum correlativum, nempe fideles subditos*, fuerat a me atque adeo a *Bellarmino* antea occupatum. Ex relativis enim uno posito vel sublato & alterum poni vel tolli necesse est; non potest ergo fieri, ut populus non sit Episcopo, aut Presbytero subjectus, si auferri Episcopo, aut Presbytero jurisdictio nequit.

VI. Nihil vero *Febronius* adfert etsi multa disputat, quo sententiam suam confirmet, non antea a me confutatum. Quærit cum *Zallweinio* [27]: *Numquid Christus Dominus est auctor immediatus gratiæ Sacramentis adnexæ, quare non jurisdictionis Episcopalis? quum haud secus hæc sit adligata Consecrationi Episcopali, quam illa Sacramentis*. Sed facile respondemus negando *haud secus hanc esse adligatam consecrationi Episcopali, quam illam Sacramentis*. Nam antequam reipsa ea Sacramentalia signa ponantur, potestas ordinis non datur; ubi autem semel collata fuerit, ex nullius hominis arbitrio auferri immo ne imminui quidem aut amplificari potest; contra jurisdictionis potestas & ante consecrationem datur, & ita datur, ut etiam post consecrationem auferatur, imminuatur, amplificetur. Ait [28] *hanc doctrinam per XII. sæcu-*

(27) T. *II. pag.* 246.
(28) *l. c. pag.* 249.

sæcula in Ecclesia Catholica non fuisse interruptam; usque dum neglectus aut despectus antiquitatis, & invectæ in Theologiam Philosophicæ ratiocinationes eæque pessime (ut observat Illust. Bossuetus Defens. Declar. Cleri Gall. lib. VIII. cap. II.) *contrariam doctrinam introduxerunt, asserentem* jurisdictionem Episcoporum esse immediate a Papa: *doctrinam novam, & falsam, Sacræ Scripturæ, & Traditioni contrariam*. Verum hæc unam probant Scriptoris confidentiam. Nonne ex Patrum traditione nostram doctrinam invicte probavimus? Præterea quæ isthæc audacia est, *novam & falsam Sacræ Scripturæ & Traditioni contrariam* appellare doctrinam, quam D. *Thomas* [29], quam S. *Bonaventura* [30], quam plerique omnium Ordinum, Nationumque Theologi tradiderunt? [31] " Quo-
„ rum omnium, inquit *Franciscus Vargas*
„ (32), auctoritatem non quidem *Abulensis*,
„ *Franciscus* a *Victoria*, *Alfonsus* de *Castro*,
„ viri alioqui pii & eximiæ eruditionis,
„ elevabunt, neque ii demum, qui eos mo-
„ do in disputando sequuntur. Magna est
„ enim scholasticorum, quos modo retuli-
„ mus

(29) l. antea cit. & in 4. dist. 19. quæst. I. art. 3. quæstiunc. I.

(30) in opusc. quare FF. Minores prædicent &c.

(31) Confer *Charlasium de Libert. Eccles. Gallic. lib. VIII. cap. XI. Leod. edit.* & Vargas in cit. Responso *Confirm. VII. p.* 83. aliosque *adnot. II.* indicatos.

(32) *l. c. pag.* 84.

„ mus, auctoritas, magna insuper eorum „ doctrina, quibus, jam inde a quadringen„ tis annis, respublica Christiana plurimum „ debet, quod eorum opera res fidei illu„ striores factæ sint, antiquorum Patrum „ nodi dissoluti, & ad concordiam prorsus „ redacti: ita ut non immerito cum anti„ quis illis conferri possint, cum doctrinæ „ soliditate, tum ingenii acumine, & feli„ citate, tum argumentandi disserendique „ peritia". Urget *Febronius* (33), Episcopis *Asiæ* dixisse *Paullum*: *Vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*. *Nil tamen*, inquit iterum *Vargas* (34), *contra nostram sententiam inde probari potest. Neque enim dicitur Spiritus Sanctus per se ipsum Episcopos posuisse, ut ecclesiam regerent, idest eis Ecclesiam regendi potestatem* PER SE *tribuisse*. (35) Addit deinde *Febronius* (36),

(33) *l. c. pag.* 250.
(34) *l. c. pag.* 118.
(35) Quid? quod Electi quoque & confirmati nec consecrati Episcopi dici possunt a *Spiritu Sancto positi regere Ecclesiam Dei*? Regunt enim illam, ac jurisdictionis potestate regunt, etsi nondum consecrati. Quei hoc? Si *ut a Spiritu Sancto positi* vere dicantur, eos a Spiritu Sancto *immediate* jurisdictionem per consecrationem, ut *Febronius* vult, adcepisse necesse sit? Et illud a *Febronio* explicari mihi velim, qua demum ratione hæc *Paulli* verba tantopere urgeat, quum illud *Augustini* (*in Comm. ad Ps.* XLIV.) mihi obijciat (*pag.* 489.): *pro Patribus tuis nati sunt tibi Filii? Patres missi sunt Apostoli, pro Apostolis filii nati sunt tibi, constituti sunt Episcopi. Hodie enim Episcopi, qui sunt per totum mundum, unde nati sunt?*

Ipsa

(36): *si traditionem consulamus, & uniformem usum antiquioris ævi, elegerunt plebs, Clerus, Episcopi Comprovinciales cum Metropolita, confir-*

Ipsa Ecclesia Patres illos appellat, ipsa illos genuit, & ipsa illos constituit in sedibus Patrum. Si enim Spiritus Sanctus *immediate* posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quomodo Ecclesia illos *constituit in sedibus Patrum*, ut *Augustinus* ajebat? Id ægre *Febronius* edisseret. Nos contra id *Augustinum* recte scripsisse quin cum *Paullo* confligaretur, facillime ostennemus. Spiritus enim Sanctus quum constituendorum Episcoporum tribuerit Ecclesiæ potestatem, vere dicitur *posuisse Episcopos regere Ecclesiam Dei*; Ecclesia vero quum Spiritus Sancti auctoritate Episcopalem electis Præsulibus conferat jurisdictionem illos *constituit in sedibus Patrum*. Ne autem quod *Augustinus* usurpat, Ecclesiæ nomine deinceps abutatur, perinde ac si *Augustinus* dum Ecclesiæ constituendorum Episcoporum adserit facultatem, eam *Romano* Pontifici denegaret, audiat clariss. A. A. S. in ea dissertatione, cujus titulum *adnot. II.* adscripsi, ita disputantem [*pag.* 190.] " Ipsa Matrix, & Ma-
„ gistra [Ecclesia] divinæ voluntatis conscia, ejusque in-
„ spiratione fœcunda ac instructa, ex Apostolico *Romanæ*
„ Cathedræ throno PER SPONSI SUI VICARIUM illos
„ *constituit in Sedibus* Patrum; ipsa Antistites creat &
„ Pastores. " Demum adde, inquit *Charlas* [*lib. VIII.*
„ *cap. XII. n. 4. p. 526. Leod. edit.*] "quod verba illa
„ non a Spiritu Sancto collatam Episcopis jurisdictionem,
„ sed inspiratam eorum electionem significant, ut colligi-
„ tur & *Act. Cap. XIII.* ubi *Pauli* & *Barnabæ* missio tri-
„ buitur, & Spiritui Sancto tanquam suggerenti, & or-
„ dinatoribus tanquam suggesta exequentibus & immedia-
„ te mittentibus; *Ministrantibus autem illis Domino, &*
„ *jejunantibus, dixit illis Spiritus Sanctus; Segregate mi-*
„ *hi* Saulum *&* Barnabam, *in opus, ad quod adsumpsi*
„ *eos. Tunc jejunantes, & orantes, imponentesque eis ma-*
„ *nus, dimiserunt illos. Et ipsi quidem missi a Spiritu*
„ *Sancto abierunt* Seleuciam &c. Observant Doctores, Ec-
„ clesiæ Ministros ex speciali Spiritus Sancti revelatione
„ tunc creari solitos; ideoque illorum electionem Spiritui
„ Sancto peculiariter adscribi. "

(36) *pag.* 253.

firmavit & ordinavit idem Metropolitanus cum Episcopis Provinciæ . Nulla aut petita aut a Pontifice accepta eligendi confirmandi , consecrandi licentia . Hæc disciplina per XII. sæcula duravit . Scilicet *Febronius* sumit quod manifestæ falsitatis in *Antifebronio* convici , nihil *Romani* Pontificis auctoritatem ad Episcoporum electionem , confirmationemque antiquioribus sæculis contulisse . Nam quod ad *Occidentem* spectat, *Africanis* ipsis de novis Episcoporum electionibus certiorem Apostolicam Sedem facere mos erat , in aliis autem Regionibus Metropolitani nullum inconsultis Vicariis Apostolicis, ut in *Illyrico*, in *Galliis*, & in *Hispaniis* ordinabant , vel ubi ejusmodi Vicarii non erant, siquem Metropolitani consecrassent Antistitem , id ex Pontificis *Romani* indulgentia factum, ut de *Mediolanensi* & *Aquilejensi* Archiepiscopis constat, quibus ob locorum distantiam fuerat a *Romana* Sede concessum, ut mutuo se se consecrarent . Quod autem ad *Orientem* adtinet, Patriarchis Metropolitanorum , his Diœcesanorum Antistitum ordinationes permiserant *Romani* Pontifices , reservata sibi Patriarcharum ipsorum confirmatione . Quæ omnia in secunda *Antifebronii* parte (37) cer-

(37) *lib. I. cap. IV.* Unam heic addam *Gersonis* sententiam [*Tract. de auferibilit. Papæ consid. VIII.*] . *Nullus in Ecclesia debet dare, vel suscipere gradus Hierarchicos . . . si non interveniat vere vel interpretative auctoritas supremi Hierarchæ, vel Monarchæ in Ecclesia Sancta Dei .*

tiffimis monumentis funt a me conftituta.

VII. Sed illud præcipue *Febronius* inculcat, quod centies a noftræ fententiæ auctoribus fuit luce clarius explicatum, effe Epifcopos Apoftolorum fucceffores. " Unanimis, inquit (38), eft Patrum doctrina „ de fucceffione Epifcoporum in locum & jura „ Apoftolorum; plura eorum teftimonia, „ fcilicet *Ignatii*, *Irenæi*, *Tertulliani*, *Cypriani*, *Firmiliani*, *Paulini*, *Optati*, *Hieronymi*, & *Auguftini* congeffit *Thomaffinus* Part. „ I. lib. I. cap. 50. (& nos in *Antifebronio* „ plures adduximus, Auctorefque indicavimus apud quos legi alia poffunt). Si ergo Epifcopi ex traditione Ecclefiæ, per „ *Tridentinum* confirmata, fint fucceffores „ Apoftolorum, hi autem propriam a Chrifto jurifdictionem habuerint, fequitur, „ quod eandem Epifcopi obtineant; de natura enim fucceffionis eft, ut fucceffor „ fuam habeat poteftatem, a quo eandem „ habuit anteceffor: alias non tam erit fucceffio, quam nova inftitutio. Et fi hoc „ locum habet in fucceffione Pontificis, „ quare non in fucceffione Epifcoporum? „ *Videant*, inquit *Zallwein* loc. cit. pag. 155. „ *Scriptores illi Catholici, qui jurifdictionem* „ *Epifcoporum in Pontificem veluti fontem originarium immediatum refundunt, qua ratione fucceffionem veram in munere Apoftolatus* „ *de-*

(38) T. II. pag. 251.

„ *defendere valeant* , *&* *non potius Acatholi-* „ *cis nova arma ſuppeditent* , *quibus inſtitu-* „ *tionem Epiſcopatus* ex jure divino *ſecundum* „ *mentem Catholicorum promanantis impugnare* „ *poſſint* “. Timor hic P. *Zallwein* inanis omnino eſt. Qua Epiſcopatus ratione de jure divino ſit, ſupra explicuimus, nec ſane Acatholicis, qui nobiſcum ſentiat, nova arma ſuppeditabit. Suppeditabit multo facilius cum *Febronio* ipſe *Zallwein*, qui Epiſcoporum omnium *ſucceſſionem* VERAM *in munere Apoſtolatus* quum obtrudere velit, rem oppido falſam fere ut fidei Catholicæ dogma proponit. Primo nihil minus accurate dici potuit, quam Apoſtolis Epiſcopos in *munere Apoſtolatus* ſuccedere. Munus Apoſtolatus extraordinarium quoddam munus fuit, ut alibi dixi, quod minime erat in Eccleſia perduraturum, ſed cum ipſis interiit. Ne linguarum ac miraculorum dona perſequar, ſinguli Apoſtoli ex Apoſtolatus officio ἀσφαλειας privilegio gaudebant, ut in docendo, rebuſque dijudicandis, quæ ad fidem moreſque pertinebant errare non poſſent. An hocce donum ad Epiſcopos tranſit? (39)

 Dein-

(39) Vim hujus argumenti *Febronius* ſenſit. Quare ne a præconceptis de vera Epiſcoporum ſucceſſione opinionibus diſcederet, maluit Apoſtolis ipſis non errandi privilegium eripere. *Heic ne in errorem incidamus* inquit T. II. pag. 180., *obſervandum eſt*, *quod Chriſtus Dominus conferens Apoſtolis Spiritum Veritatis*, *non intenderet* ſingulos con-

Deinde quod ad Paſtorale munus adtinet, Epiſcoporum proprium ii ſolum Epiſcopi veri Apoſtolorum ſucceſſores haberi debent, qui peculiarium Eccleſiarum ſedes ab aliquo Apoſtolorum occupatas poſt ejus diſceſſum aut obitum obtinuerunt; ſicque *Evodius* dici *Petri* ſucceſſor potuit, quum ſedem *Antiochenam* ab ipſo *Petro* adceperit *Romam* proficiſcente. Ceteri Epiſcopi dicuntur quidem Apoſtolorum ſucceſſores, ſed non vere ac proprie, ſed cum Epiſcopalis ordinis quem cum illis communem habent, ratione, tum, etiam juriſdictionis poteſtate, quam ſimilitudine quadam & proportione cum univerſali Apoſtolorum facultate obtinent. Inſtat *Febronius* (40): " hæc omnia ſunt petitiones „ principii, unde ne reſponſum quidem me- „ rentur. Interim conveniunt antiqui Pa- „ tres & Scriptores, quod, quemadmodum „ Apoſtoli virtute poteſtatis, ordini Epiſco- „ pali

conſtituere depoſitarios infallibiles *illius veritatis*, *hoc etenim ſi foret*, *ſequeretur*, *ſingulos* Epiſ*copos*, *tanquam Apoſtolorum ſucceſſores*, *infallibiles eſſe*. Sed ille qui *ne in errorem incidamus*, hæc adſerit, quomodo hanc ſuam ſententiam cum Quincta Œcumenica Synodo conciliabit, in qua hæc collatione VIII. [*T. III. Conc. Hard. col.* 188.] legimus? *Pro his ad memoriam ejus* [Vigilii] *produximus magna illa Apoſtolorum exempla*, *&* *Patrum traditiones*. *Licet enim Spiritus Sancti gratia & circa* SINGULOS *Apoſtolos abundaret*, *ut non indigerent alieno conſilio ad ea*, *quæ agenda erant*, *non tamen aliter voluerunt de eo quod movebatur*, *ſi oporteret gentes circumcidi*, *definire priuſquam communiter congregati divinarum Scripturarum teſtimoniis unuſquiſque ſua dicta confirmaverunt*.

(40) *T. II. pag.* 249.

„ pali adnexæ, omnia in ſuis reſpective di„ ſtrictibus ordinabant corrigebant, alios „ poſt ſe Epiſcopos conſtituebant; ita & „ Epiſcopi, ab eis conſtituti, virtute ejuſ„ dem poteſtatis Epiſcopalis eadem egerint, „ & præcipue ſublimi functione alios Epi„ ſcopos ordinandi (quæ eſt maxima in „ Hierarchia Eccleſiaſtica) uſi fuerint". Quis hæc negat? Egerunt, ac porro agent quadam, ut dicebam, ſimilitudine ac proportione Epiſcopi in ſuis diœceſibus quæ in univerſa Eccleſia Apoſtoli, virtute ejuſdem poteſtatis Epiſcopalis; ſed illud quærendum ſupereſt, num Epiſcopis hæc poteſtas eodem, quo Apoſtolis, modo communicetur? Num eadem eſſe nequit, niſi eodem utriſque modo collata dicatur? Priores in primæva Eccleſia Epiſcopos novimus non ſemel cœleſti miraculo, ac divina revelatione deſignatos. Quidni ergo poſteros pari modo, miraculoque debere in eamdem dignitatem ſuccedere contendamus? Deinde quid hoc eſt? Loquimur de Juriſdictionis poteſtate, & *Febronius ſublimem functionem alios Epiſcopos ordinandi* in ejus exemplum profert? At ordinandi facultas non ad juriſdictionis, ſed ad ordinis pertinet poteſtatem, quam in Epiſcopis & Apoſtolis omnino eamdem non illibenter agnoſcimus. Qui iſta turpiter confundit, nobis obijciet *petitiones principii*, quæ ne *reſponſum quidem mereantur?* Verum

audiat: Episcopi, quos *Paullus*, quos *Petrus* quos alii ubique gentium constituerunt Apostoli (iis paucis demptis, quos peculiares Apostolorum sedes obtinuisse indicavi) erantne proprio sensu successores illorum? Si adfirmet, ab omnibus ridebitur, nemo enim succedere dicitur nisi præcedenti. Si neget; ergo vel illi non fuerunt Episcopi, vel Episcopi Apostolorum veri successores non sunt. Quid vero si Patres hanc successionem Vicariæ cujusdam dignitatis nomine designent? Eritne vera ac propria habenda successio? Qui vice alterius collocatur, non eadem semper præditus est potestate qua ille, in cujus locum sufficitur. Consules vice Regum apud *Romanos* fuisse creatos novimus; multo tamen arctioribus quam Regia, fuit Consularis potestas finibus circumscripta. Sed quod ita loquuti sint Patres, *Firmiliani* & *Cypriani* epistolæ nos dubitare non sinunt. Hæc de Episcopis *Cyprianus* (41): *qui Apostolis* VICARIA ORDINATIONE *succedunt*; *Firmilianus* vero (42): *qui eis ordinatione* VICARIA *successerunt*. Successores ergo sunt, sed ita ut potius *Vicarii* dicendi sint Apostolorum, quam successores; contra *Romanus* Pontifex quia verus *Petri* successor est, nonnisi per quemdam abusum ejus Vicarius diceretur. Quæro tandem, an veros

(41) *Ep. LXVI. al. 69. ad* Florentium.
(42) *Ep. LXXV. ad* Cyprian.

ros successores LXXII. discipulorum habeat *Febronius* Presbyteros? Haud equidem existimarim, illi enim discipuli non erant Presbyteri, nec ullum a Christo Ordinem, jurisdictionemque susceperant. *Epiphanius* certe (43) septem diaconos ab Apostolis ordinatos scribit ex LXXII. discipulis fuisse. Presbyteros tamen *Beda* (44) LXXII. discipulorum *successores* appellat; quadam scilicet proportione ac similitudine, quia nimirum ut ait *Bellarminus*, sicut Christo in terris vivente, primi sub Christo erant Apostoli duodecim, deinde septuagintaduo discipuli; ita nunc primi sub *Romano* Pontifice sunt Episcopi, ab eis Presbyteri, inde diaconi &c. Cur non idem de Episcopis dicamus? Sunt ne hæ *petitiones principii*? Petiit ergo principium etiam *Gersonius*; hic enim in Tractatu de *Statibus Ecclesiasticis* postquam Apostolos *immediate* a Christo dixerat Episcopali dignitate donatos, ceteros addit Episcopos illam a Papa adcipere. Verba ejus hæc sunt ab ipso *Febronio* reddita (45): *Status prælationis Episcopalis in Ecclesia quoad sui collationem primariam fuit immediate a Christo datus primis Apostolis, sicut status Papalis* Petro, *licet postmodum talis collatio vel acquisitio fieri potuerit, & facta sit in successoribus per homines.*

(43) *hom. XX.*
(44) *In cap. X. Luc.*
(45) T. *II. pag.* 281.

VIII. At enim. (46) *Apostolatus* & *Episcopatus* Christi & Apostolorum tempore fuere *synonima*. *Hinc de* Juda *Apostolo prævaricatore scribitur*: EPISCOPATUM EJUS ADCIPIAT ALTER. Episcopi igitur Apostolis non in Episcopatus tantum, sed etiam in Apostolatus munere successerunt. Inepta ergo est ea distinctio (47), qua Episcopi Apostolis non *qua talibus*, & ut *extraordinariis* & *quasi delegatis Pastoribus*, sed ut *Episcopis* successisse dicantur. Ego vero iterum dico, ne Apostolis quidem ut *Episcopis* vere ac proprie successisse Episcopos, nisi paucissimos illos, qui in peculiari alicujus Apostoli Cathedra sederunt. Ceteri enim non tam illorum successores sunt, quam illorum vice in Episcopali dignitate ex Christi ordinatione & præcepto constituti. Multo igitur minus Apostolis in Apostolica dignitate successerunt. At Apostolatus & Episcopatus fuere *synonima*. Falso id dicitur. In Apostolatu quidem continebatur Episcopatus, " non
" quia, inquit *Bellarminus* (48), eo ipso
" quod aliquis est Apostolus, sit Episcopus:
" (nam dominus Luc. VI. elegit duodecim
" discipulos, & Apostolos nominavit, et-
" iam antequam Sacerdotes eos faceret, ne-
" dum Episcopos: ad Apostolatum enim
" pro-

(46) *T. II. Præfat. litt. b.*
(47) ibi *pag.* 249.
(48) *de Rom. Pont. lib. I. cap.* 23.

„ proprie pertinet jus prædicandi, cui adnexa fuit amplissima jurisdictio quædam „ delegata, qualis etiam in non Episcopis „ esse potest :) sed quia omnes Apostoli „ fuerunt Episcopi, immo etiam primi E- „ piscopi Ecclesiæ". Quod autem de *Judæ* Episcopatu dictum fuit, nullo negocio refellitur. Quid enim siquis cum doctis aliquot viris contenderet, ut superius me indicasse memini, Apostolis in ultima Cœna fuisse a Christo ordinatos Episcopos? Tunc & *Judas* fuisset Episcopus. Quare Psalmista, quem S. *Petrus* appellat, de Episcopatu proprie dicto loqui potuisset. Fac tamen quod plerisque visum est, solum post Christi resurrectionem fuisse Apostolos consecratos Episcopos. Respondebo cum *Bellarmino* (49) „ in Psalmo CVIII. vocari Episcopatum, „ non id quod nunc proprie vocamus Epi- „ scopatum, sed præfecturam quamcumque. „ Est enim in Hebræo *pekudah*, quod visi- „ tationem seu præfecturam significat, & „ credibile est *Petrum* Hebraice adlegasse „ hunc Psalmum, & nomen illud præfectu- „ ræ ad Apostolatum *Judæ* adcommodasse. „ *Lucas* autem hæc referens Græce sequutus „ est LXX. interpretes, qui verterunt τοῦ „ ἐπισκοπήν, qua voce LXX. interpretes „ non potuerunt intelligere nisi præfecturam

„ in

(49) l. c.

„ in genere, quum non esset ipsorum tem„ pore Episcopatus proprie dictus adhuc in„ stitutus. Adde quod etiam *Cicero lib.* 7. „ ep. ad *Atticum* hoc nomine utitur, cum „ dicit se a *Pompejo* totius *Campaniæ* Epi„ scopum constitutum". Nihil ergo isthæc *Febronii* caussam juvant.

CAPUT III.

Quam falſo Febronius *æquales inter ſe ſe juriſdictionis auctoritate Epiſcopos omnes conſtituat. Celebris* Cypriani *locus in* Antifebronio *explicatus iterum perpenditur, &* Febronio *eripitur.*

I. UT argumenta, quibus juriſdictionem a *Romano* Pontifice in ceteros Epiſcopos promanare hactenus confirmavimus, deeſſent omnia; unum certe ab oppoſita *Febronii* amplectenda ſententia nos maxime deterreret, conſequutionum ſcilicet, quas ex illa veluti fonte derivat, abſurditas atque pernicies. Tres autem (de præcipuis loquor) illæ ſunt; prima quidem æquales inter ſe Epiſcopos eſſe juriſdictionis poteſtate; altera nullis illorum jura limitibus circumſcribi; tertia demum, ſingulis Epiſcopis non ſingularum tantum quibus præſunt Eccleſiarum, ſed etiam univerſæ Eccleſiæ curam fuiſſe a Chriſto concreditam, quam auctoritatis jure exerceant. De duabus poſtremis deinde videbimus; primam hoc capite perpendamus. Eam *Febronius* hiſce verbis proponit (1): *omnes Epiſcopi quantum ad dignitatem & conſecrationem, quantum ad juriſdictionem & adminiſtrationem ..... neceſſario ſunt æquales.* Hæc

(1) *T. II. pag.* 242.

Hæc ex cœnosis hæreticorum fontibus hausta fuisse in *Antifebronio* docui (2). Non veretur tamen *Febronius* ea iterum tradere, nihili habitis nec tamen confutatis gravissimis illis quæ eo loco obieceram, argumentis. Videamus igitur, num ut aliquando tandem sapiat, cogere illum possimus.

II. Illud autem in mentem heic statim revocemus, quod supra monui, non de ordinis potestate nos agere, quam in omnibus Episcopis parem libenter agnoscimus, sed de jurisdictionis auctoritate. Quæro igitur primum num æquales fuerint Apostoli Jurisdictionis potestate? Si Doctorum auctoritate dirimenda est quæstio, actum est de *Febronii* doctrina. " Etiamsi, inquit *Johan-* „ *nes Uligers* (3), haberent Apostoli amplis- „ simam potestatem ad omnes mundi par- „ tes, tamen etiam suberant curæ & pote- „ stati ipsius *Petri*, sic ut ab illo penderent „ in illius potestatis usu, & exercitio, & „ non e contra ille ab ipsis. Nam hono- „ rem & potestatem universalem, quam ce- „ teri habebant ut Apostoli & legati tan- „ tum, habuit *Petrus* tanquam ordinarius „ universalis Ecclesiæ Pastor, & eo nomi- „ ne, ipsi Apostoli reliqui erant *Petri* cu- „ ræ subditi " . Eadem sentit *Libertus Fromondus* (vides a me non *Italos* Scriptores stu-

(2) T. I. *diss. II. cap. VII.*
(3) *In 2. 2. Tract. de Pontif. dub. I. n. 26.*

ſtudioſe appellari, ſed exteros). Sunt hæc ejus verba (4): " Ceteri Apoſtoli ſubiecti
„ erant *Petro*, cui ordinaria juriſdictio cum
„ futura ſucceſſione Romani Pontificis data
„ erat. *Paullus* quidem non fuit inferior la-
„ boribus, doctrina, miraculis, revelatio-
„ nibus: JURISDICTIONE tamen inferior
„ erat *Petro* ". Audiamus etiam antiquiorem, ac *Febronio* probabiliorem Theologum, *Petrum*, inquam, Cardinalem *Alliacenſem*. " In *Petro*, inquit (5), & ceteris
„ Apoſtolis non fuit æqualis poteſtas regi-
„ minis, ſed ex Chriſti inſtitutione in hac
„ poteſtate *Petrus* fuit major, & præfuit a-
„ liis ". Quid? quod Facultas *Sorbonica* inter *Spalatenſis*, quas damnavit propoſitiones, quum hanc quoque retuliſſet: *diſparitas poteſtatis inter Apoſtolos, humanum eſt inventum, in ſacris Evangeliis, & divinis Novi Teſtamenti libris minime ſubſiſtens*, eam hac cenſura notavit: *hæc propoſitio eſt hæretica, & ſchiſmatica de Juriſdictione Apoſtolica ordinaria, quæ in ſolo D.* Petro *ſubſiſtebat, intellecta*. Similem quoque *Ægidii Bigotii* Theologi *Cadomenſis* propoſitionem, qua *claves non ſolum fuiſſe promiſſæ* Petro, *ſed etiam aliis Apoſtolis* ÆQUALITER dicebantur, a. 1558. eadem *Pariſienſis* Facultas *hæreticam* judicavit, fideique contrariam. Nempe ut aje-

(4) *In ep. II. ad Cor. C. XI. 28. & cap. XII. II.*
(5) *Quæſt. veſpert. concl. 1. L. & q. Reſumpt. D.*

ajebat S. *Leo* Magnus (6) *& inter beatissimos Apostolos in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis, & quum omnium par esset electio, uni tamen datum est, ut cæteris præemineret*. Apostoli igitur amplissima licet in Ecclesiam universam singuli potestate potirentur, atque adeo, secluso *Petro*, pares essent inter se se comparati, cum *Petro* tamen collati jurisdictione erant illo inferiores. Quamobrem generale illud *Febronii* effatum, Episcopos quantum ad *jurisdictionem necessario æquales* esse, in Apostolis falsum omnino est, ac penitus reijciendum.

III. Equidem scio responsurum *Febronium*, æquales a se Apostolos statui, sed *salvo* Petri *Primatu* (7), nihilque aliud ex iis, quæ adtulimus, effici nisi Primatu *Petrum* ceteris Apostolis præstitisse. Verum aut sibi adversatur *Febronius*, aut nihil dicit, quod ad rem faciat. Quæro enim quid Primatus nomine intelligendum velit; sollicitudinem inquit; *illa autem* (8) *omni procul dubio ex Christi instituto nec alia fuit nec esse potuit, quam* INSPECTIONIS, *&* DIRECTIONIS. Non hæc tamen illa Primatus vis est quam *Alliacensis*, quam *Sorbona*, quam ceteri, ac præcipue *Leo* Magnus in *Petro* agnoverunt. Ea enim esse debet, quæ *discretionem potestatis*,

(6) *Ep. XIV. Baller. edit. col. 691.*
(7) *T. I. Cap. I. §. 7. pag. 39.*
(8) *T. II. pag. 273.*

statis, *potestatem regiminis*, *ac jurisdictionem ordinariam in Petro*, subjectionem in Apostolis arguat. Quamobrem ea propositio in *Galliis* disseminata: *S.* Petrus, & *S.* Paullus *sunt duo Ecclesiæ capita unum caput constituentes* die XXIV. Januarii an. 1647. proscripta ab *Innocentio* X. fuit, atque hæreseos damnata, eo sensu *explicata ut ponat omnimodam æqualitatem inter S.* Petrum, & *S.* Paullum SINE SUBORDINATIONE ET SUBJECTIONE *S.* Paulli *ad S.* Petrum *in potestate suprema*, & *regimine universalis Ecclesiæ*. Quod quidem *Romani* Pontificis decretum uti æquissimum *Gallicana* suscepit Ecclesia. Nam quinque & octoginta *Galliarum* Episcopi in litteris ad eumdem *Innocentium* X. datis a. 1653. de illius propositionis damnatione ita scripsere: *Experta est nuper Beatitudo vestra, quantum Apostolicæ Sedis in gemini capitis errore profligando valuerit auctoritas. Continuo sedata est tempestas, atque ad Christi vocem venti & mare obedierunt*. Porro *inspectionis* & *directionis* sollicitudo non *discretionem potestatis*, non *imparem potestatem regiminis ac jurisdictionis*, non *subjectionem* præsefert. Testem appello Theologum *Febronio* longe carissimum, *Lusitanum Pereiram* in eo libro, quem de Episcoporum potestate edidit. Eum enim tantummodo in *Petro* primatum *Febroniano* geminum *Pereira* statuit, quo cum Apostolorum potestas *ab-*

solu-

soluta fuerit, *nullisque limitibus definita* (9) immo & *suprema* (10). Quæ autem *absoluta* poteſtas eſt, quæ nullis finibus continetur, quæ *suprema*, quomodo alteri ejuſdem generis poteſtati ſubijceretur? Fruſtra igitur hæc ſunt ad evitandum tantæ pondus auctoritatis, ac cum primis damnatæ illius ab *Innocentio* propoſitionis. Quod ſi quidquam veræ in Apoſtolos auctoritatis, ac poteſtatis *Febronius* tandem *Petro* tribueret, ſecum ipſe pugnaret.

IV. Ad Epiſcopos jam deflectat oratio. Ac primo ſi cum *Romano* Pontifice conferantur, idem quod de Apoſtolis diximus, de illis conſtituendum omnino eſt, non eſſe eos *Romano* Præſuli pares juriſdictione. Eo quidem *Febronii* conatus potiſſimum ſpectat, ut Epiſcopalem Pontificiæ poteſtatem exæquet. Quum tamen *Petri* ſucceſſor *Romanus* Pontifex ſit, ea atque adeo multo majore in Epiſcopos poteſtate præditus eſt, quam *Petrus* in Apoſtolos habuit; quod ſequente diſſertatione manifeſtius conſtabit. Quod ſi Epiſcopi inter ſe comparentur, vel juriſdictio-

(9) P. I. princip. I. pag. 3. Venetæ Verſionis a. 1767. *In terzo luogo è certo, che queſta Podeſtà data da Criſto agli Apoſtoli di governare le Chieſe o Dioceſi, che a cadauno in ſorte toccaſſero, o che cadauno per divina iſpirazione eletto s' aveſſe, era una podeſtà aſſoluta ed illimitata.*

(10) ivi. *Il che ſi conferma dal vedere, che in virtù di queſta* SUPREMA *podeſtà tutti e ciaſcheduno degli Apoſtoli nelle Provincie o Dioceſi che amminiſtravano, ordinarono da ſe ſteſſi molti Veſcovi &c.*

ctionis nomine territorium intelligimus, in quo jus dicunt, vel ipsam juris dicundi potestatem. Si territorium spectamus, quum latioribus alii, alii arctioribus diœcesibus præsint, nemo non videt, magnam esse jurisdictionis inter Episcopos inæqualitatem. Sin autem ipsam jurisdictionis potestatem intelligimus, hanc quoque non uno sensu explicari posse animadvertendum est. Episcoporum enim jurisdictio vel suarum diœcesium finibus concluditur, vel quemadmodum Archiepiscoporum, Primatum, Patriarcharum potestas est, extra illos vagatur. Atque ampliorem quidem horum esse jurisdictionem quam Episcoporum negaverit nemo qui nominum significationes non plane pervertat. *De qua forma*, addit continenter iis quæ nuper recitavimus, verbis Magnus Leo, *Episcoporum quoque est orta distinctio, & magna ordinatione provisum est ne omnes sibi omnia vindicarent, sed essent in singulis Provinciis singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia; & rursus quidam in majoribus urbibus constituti, sollicitudinem susciperent ampliorem per quos ad unam* Petri *Sedem universalis Ecclesiæ cura conflueret, & nihil usquam a suo capite dissideret*. Quod autem ad jurisdictionem adtinet, quam Episcopi in singulis suis diœcesibus exercent, æqualis illa origine dici equidem potest; vi quoque atque efficacia, nisi a suprema

poteſtate arctetur; arctari autem poſſe quæ proximo capite dicturi ſumus, palam facient.

V. Haud igitur mirum *Pariſienſem* Facultatem quum anno MCCCCXLVIII. die 30. Julii *pro Sorbonica*, uti vocant, ceteras inter adſertiones hanc quoque propoſuiſſet *Johannes Laillier*: *Omnes Hierarchizantes* (Epiſcopos intelligebat) *æqualem poteſtatem habent a Chriſto &c.* hominis audaciam non tuliſſe, damnatiſque illius propoſitionibus earum quoque Auctorem gradu ac honore indignum pronunciaſſe. Illud mirum potuiſſe mihi *Febronium* obijcere (11) quæ *Nicolaus* I. in epiſtola LXX. ad *Hincmarum Rhemenſem* alioſque *Galliarum* Epiſcopos ſcripſit: *Communes Eccleſiæ contumelias repellamus, qui* COMMUNE SACERDOTII CULMEN *in Chriſti Eccleſia ſecundum ſuorum qualitatem privilegiorum, promeruiſſe dignoſcimur*. Urget ille verba: *Commune Sacerdotii culmen*, quæ propterea majoribus exprimi litteris juſſit; neque animadvertit quæ ſequuntur: *ſinguli ſecundum ſuorum qualitatem privilegiorum*; hæc tamen pleniſſimam illorum exhibent interpretationem, quamque ipſi tuemur, poteſtatis diſparilitatem indicant manifeſte. Omnes nimirum Epiſcopi ſunt, nihilque deſiderant eorum, quibus Epiſcopalis ordinis poteſtas ceteris Hierarchicis gradibus antecellit, licet

(11) T. II. pag. 386.

cet alii aliis *secundum suorum qualitatem privilegiorum* amplioris sint jurisdictionis. Quo etiam spectat illud *Augustini* ad *Bonifacium Romanum* Pontificem scribentis (12) *quum... communis sit omnibus nobis, qui fungimur Episcopatu (quamvis ipse in eo præmineas* CELSIORE FASTIGIO *speculæ pastoralis) facio quod possum &c.* (13).

VI. At enim hæc, inquit *Febronius* (14), virtutem labefactant a *Cypriano* maxime commendatam *unius & individui* Episcopatus, cujus a *singulis in solidum pars tenetur*. Minime vero; sed ipse *Cypriani* sententiam aut non adsequitur, aut aperte corrumpit, M. *Antonium* de *Dominis*, *Sarpium*, *Binghamum*, *Fellum*, aliosque hujus furfuris Scriptores fœde imitatus. At ego *Cypriani* locum in *Antifebronio* diligenter explicui. Quid ergo iterum hæreticorum nobis fœces obtrudit, nihili habitis, quæ ad eas detergendas post doctissimos viros *Bellarminum*, *Coeffetæum*, *Pallavicinum*, *Natalem Alexandrum*, *Blanchium*, *Johannem Baptistam Faure*, *Mamachium*, aliosque fere innumeros protuli longe adcommodatissima? Sed quoniam eadem ille cantilena oblectatur, tantisper ferat, ut eadem & nos ejus auribus occinamus, licet

 ali-

(12) *Lib.* I. *contra duas epistolas Pelagian. cap.* I.

(13) Recitat hæc *Augustini* verba *Febronius* in secundi voluminis Præfat. lit. b. sed mirum in modum corrupta.

(14) Tum in præfat. sec. volum. tum ejusd. volum. pag. 348.

aliquanto ingratiora. *Cypriani* locus, quem *Febronius* ſpectat, is eſt ex libro *de unitate Eccleſiæ*. " Hanc Eccleſiæ unitatem, qui
„ non tenet, tenere ſe fidem credit? . . . .
„ Quam unitatem firmiter tenere, & vin-
„ dicare debemus maxime Epiſcopi, qui in
„ Eccleſia præſidemus, ut Epiſcopatum quo-
„ que ipſum unum, atque indiviſum pro-
„ bemus. Epiſcopatus unus eſt, cujus a ſin-
„ gulis in ſolidum pars tenetur. Eccleſia
„ quoque una eſt, quæ in multitudinem la-
„ tius incremento fœcunditatis extenditur.
„ Quomodo ſolis multi radii, ſed lumen
„ unum, & rami arboris multi, ſed robur
„ unum tenaci radice fundatum, & cum de
„ fonte uno rivi plurimi defluunt, nume-
„ roſitas licet diffuſa videatur exundantis
„ copiæ largitate, unitas tamen ſervatur in
„ origine. Avelle radium ſolis a corpore,
„ diviſionem lucis unitas non capit: ab ar-
„ bore frange ramum, fructus germinare
„ non poterit; a fonte præcide rivum, præ-
„ ciſus areſcet. Sic Eccleſia Domini luce
„ perfuſa per orbem totum radios ſuos por-
„ rigit, unum tamen lumen eſt, quod ubi-
„ que diffunditur, nec unitas corporis ſepa-
„ ratur: ramos ſuos in univerſam terram
„ copia ubertatis extendit, profluentes lar-
„ gitur, rivos latius expandit, unum ta-
„ men caput eſt, & origo una, & una ma-
„ ter fœcunditatis ſucceſſibus copioſa ".

Tria

Tria heic vides a *Cypriano* adfirmari. Primum illud *unum atque indivisum* esse Episcopatum. Qua vero ratione unus est atque indivisus Episcopatus? Non alia sane quam qua Ecclesia una est. Unam vero Ecclesiam esse *Cyprianus* aperte significat, quod *super unum* [*Petrum* scilicet] fuerit *ædificata*. Audiamus ipsummet sui interpretem in eodem libro *Cyprianum*. " Loquitur Dominus ad
„ *Petrum*: Ego tibi dico, inquit, quia tu
„ *es* Petrus, *&* *super hanc Petrum ædificabo*
„ *Ecclesiam meam*, *&* *portæ inferorum non*
„ *vincent eam*. *Et tibi dabo claves Regni*
„ *Cœlorum*, *&* *quæ ligaveris super terram*,
„ *erunt ligata* *&* *in cœlis*. Et iterum eidem
„ post resurrectionem suam dicit: *pasce oves*
„ *meas*. Super unum ædificat Ecclesiam suam.
„ Et quamvis Apostolis omnibus parem po-
„ testatem tribuat, & dicat, *sicut misit me*
„ *Pater*, *&* *ego mitto vos*, *accipite Spiritum*
„ *Sanctum*, *si cui remiseritis peccata*, *remit-*
„ *tentur illis*, *si cui tenueritis tenebuntur*, ta-
„ men ut unitatem manifestaret, unitatis
„ ejusdem originem ab uno incipientem sua
„ auctoritate disposuit". Quibus verbis *Cyprianus* Joh. XX. collatam Apostolis omnibus parem potestatem fuisse significat, *Petro* tamen deinde *Joh. XXI.* longe majorem, ut qui unitatis origo disponeretur. Pergit *Cyprianus*: *hoc erant utique & ceteri Apostoli*, *quod fuit* Petrus *pari consortio præditi & ho-*

noris & poteſtatis [honoris inquam, & poteſtatis, de quibus Joh. XX. ſermo eſt]; *ſed exordium ab unitate proficiſcitur* (15), *ut Eccleſia una monſtretur*, atque ea de cauſſa ampliore donatus eſt *Petrus* & honore & poteſtate, quum *loquutus eſt dominus*, ut nuper audivimus ad *Petrum*: Ego tibi dico &c. Eccleſia igitur una eſt eo modo, ut *Bellarmini* utar verbis (16), " quo multi arboris „ rami ſunt una arbor, multi rivi una a- „ qua, & multi radii una lux, ut ibidem „ *Cyprianus* dicit: Sicut ergo in ramis, ri- „ vis, & radiis unitas eſt ratione unius ca- „ pitis, id eſt, radicis, fontis, ſolis; licet „ rami ipſi, rivi, & radii multiplicentur: „ ita etiam Eccleſia eſt una, & Epiſcopa- „ tus unus in radice, & capite (*Petro* ejuſ- „ que ſucceſſoribus) quamvis multæ ſint „ particulares Eccleſiæ, multique particula- „ res Epiſcopatus ".

VII. Alterum quod *Cyprianus* adſerit, eſt huju-

(15) *Manutius*, eumque ſequutus *Pamelius* ita hunc locum reddunt: *ſed exordium ab unitate proficiſcitur*, & *primatus* Petro *datur*, *ut una Chriſti Eccleſia & Cathedra una monſtretur*. Aliqua pro hac lectione, quam *Rigaltius* ac *Fellus* reijciunt, adtuli in *Antifebronio diſſ. I. cap. VI. n.* 8. Quibus addi poteſt, *Pelagium* II. (*epiſt. II. ad Epiſcopos Iſtriæ*) ſæculo ſexto verborum: *Primatus* Petro *datur*, ac ſi fuiſſent a *Cypriano* uſurpata, meminiſſe, Codices vero, in quibus hæc deeſſe ajunt *Fellus* ac *Baluzius* tam eſſe veteres, quam fuerunt ii, quibus uſus eſt ſæculo ſexto *Pelagius*, haud equidem credam. Ne tamen controverſa ſententia uti videar, *Felli* lectionem heic ſequor.

(16) *de Rom. Pont. lib. II. cap. XVI.*

hujuſce unius atque indiviſi Epiſcopatus partem a ſingulis teneri. Nempe, ut ipſe *Cyprianus* alibi ait (17), ſingulis Paſtoribus *portio gregis eſt adſcripta, quam regat unuſquiſque & gubernet, rationem ſui actus Domino redditurus*. Tertio tandem ait *Cyprianus* partem hanc Epiſcopatus a ſingulis teneri IN SOLIDUM. Quid hoc? *ſingulos Epiſcopos*, inquit *Fellus* apud *Anglos Cypriani* editor, *omnem Epiſcopatum* PLENO JURE *obtinere*; *æquali & communi jure*, inquit *Febronius* (18). Sed uterque cum M. *Antonio* de *Dominis*, qui eumdem multo antea errorem docuerat, oppido fallitur. Tenent Epiſcopi, tenet *Romanus* Pontifex [id enim ob oculos ſemper habendum, hæc a *Febronio* ejuſque ſive adſeclis ſive ducibus proferri, ut *Romanum* Pontificem de primatu juriſdictionis in univerſam Eccleſiam deturbent], tenent, inquam, Epiſcopi, tenet *Romanus* Pontifex magni hujus Epiſcopatus partem, ſed non æqualem, neque eodem modo tenent. " Nam, inquit *Bellarminus* (19), *Petrus* & ejus ſuc-

 ,, ceſ-

(17) *ep. LIX. al.* 55.

(18) *T. I. cap. III. §. I. n. 2. pag.* 159. *Febronio* adſentitur *Pereira* in libro *de Epiſcoporum poteſtate pag.* 10. his verbis: " cioè l' Epiſcopato è un ſolo, ma in tal mo-
,, do diviſo da Criſto, che ciaſcun Veſcovo goda *in ſoli-*
,, *dum* di tutta la podeſtà, di cui gode ogn' altro Veſco-
,, vo; ne goderebbe ciaſcuno *in ſolidum* l' Epiſcopato; ſe
,, maggior foſſe nella ſua dioceſi la podeſtà dell' uno, che
,, dell'altro, e però in tutti è eguale, e in tutti è lo ſteſſo."

(19) *l. c.*

„ cessores tenent eam partem, quæ est veluti caput, & radix, & fons: ceteri tenent alias partes, quæ sunt veluti rami, & rivi. Est etiam iste unus Episcopatus similis corpori heterogeneo, non homogeneo, ex quo sequitur, ut non eodem modo teneant Episcopi singuli partem hujus Episcopatus. Nam sicut radix, licet sit pars, ut etiam est ramus, tamen sustentat, & regit ramos: & omnia quæ sunt in ramis, sunt etiam virtualiter in radice, non e contrario: ita etiam licet Ecclesia *Romana*, & Episcopatus *Romanus* sit pars Ecclesiæ universæ, & Episcopatus universalis, sicut est Ecclesia *Tusculana*, & ejus Episcopatus, tamen Ecclesia *Romana* regit *Tusculanam*, non contra. “

VIII. Quid igitur *insolidum* est? Cl. *Ballerinius* (20) rem ita explicat. “ Ita Episcopatus unus est ex *Cypriani* sententia, quomodo Ecclesia est una; ac proinde pars Episcopatus *in solidum* tenetur ab unoquoque Episcopo, quatenus ab unoquoque regitur sua particularis Ecclesia, seu suus particularis grex, qui est pars Ecclesiæ totius“. A *Cypriani* mente hæc doctissimi viri interpretatio aliena plane non est. Quam enim Sanctus Martyr maxime commendat Episcopatus unitatem, ea nihil amplius postulat, quam quod quemadmodum sin-

(20) *De vi ac ratione Primat. cap. XIII. pag. 109.*

ſingulæ Eccleſiæ partes ſunt unius Eccleſiæ, unam tamen Eccleſiam collectim conſtituunt *ſuper unum* fundatam ; ita ſinguli Epiſcopi partem Magni Epiſcopatus teneant, omnes autem magnum illum efficiant Epiſcopatum; hoc autem verbo illo *in ſolidum* denotari quid vetat? Exiſtimaverim tamen illud maluiſſe *Cyprianum* indicare, quod in *Antifebronio* propoſui, ac capite hujus diſſertationis quincto uberius explicabitur, a *ſingulis Epiſcopis partem Eccleſiæ, ſive propriam diœceſim teneri* jure, *ac* juriſdictione, *diœceſes ceteras* caritate, *quæ omnibus quibus poteſt, & quibuslibet modis poteſt, ſive precibus, ſive Epiſtolis, ſive Libellis, ſive Conciliorum celebratione opitulatur*, ut ait cl. P. *Joh. Baptiſta Faure* in diſſertatione Polemica adverſus *Richeriſtas* (21). Quidni autem mihi liceat tertiam quamdam *Cyprianicæ* ſententiæ explanationem proferre, atque illam quidem, niſi maxime fallor, expeditiſſimam? Epiſcopatus igitur partem ſinguli tenent Epiſcopi, ita tamen partem tenent *Cypriano* auctore, at nihil ullis deſit, quominus Epiſcopi vere recteque appellari poſſint, ordinis ſcilicet Epiſcopalis, quem *commune Sacerdotii culmen a Nicolao* I. vocari paullo antea audivimus, habita ratione; idque vocula illa *in ſolidum* aptiſſime denotatur. Enimvero *unam* Eccleſiam ſemper *Cyprianus* dixit,

(21) *Theſ. Theol. T. XII. pag.* 283.

xit, nusquam *indivisam*, immo eam per *totum mundum in multa membra divisam* diserte appellavit (22). Quei igitur non modo *unum* Episcopatum, sed etiam *indivisum* dicere potuit, quem non secus atque Ecclesiam partibus constare, inque illas divisum eo ipso loco indicabat? Facile id intelligitur, modo Episcopatum, qui jurisdictionis ratione in partes secatur, *concordiæ* tamen, ut cum ipso *Cypriano* loquar (23) *mutuæ glutina*, atque *unitatis vinculo copulatas*, *indivisum* ab eo dictum ob communem Episcopis omnibus tanti Ordinis potestatem adferamus. Heinc autem sententia, quam explicamus, clarissima luce perfunditur. Idem enim in ea *in solidum*, quod supra *indivise*, æquo scilicet Episcopalis ordinis jure, quo alter alteri nihilo superior est, immo omnes in magna *partium* Episcopalis jurisdictionis diversitate pares omnino sunt inter se se. Atque id ipsum sanctissimæ illius legis fundamentum est, Episcopis datæ & a *Cypriano* non semel inculcatæ, qua eos ut indicavimus, Ecclesiæ primo moderatori ac Principi junctos non cœtui solum singulari, cui præsunt, sed aliis quoque diœcesibus in Christianæ rei discrimine, subvenire eos pro viribus decet. Hæc enim quum jurisdictionis non sit potestas, sed caritatis officium, ad Epi-

(22) *Ep. LV. al.* 52.
(23) *Ep. LXVIII. al.* 67.

Episcopalis Ordinis, qui in singulis Episcopis *indivisus* est, sanctitatem, ac præstantiam maxime pertinet. Sed nunc forte incido in aliam *Cyprianici* loci interpretationem, quam cl. *Charlasius* suppeditat in tractatu de *Ecclesiæ potestate* adversus *Maimburgum* (24). Ea ceteris mihi ad *Cypriani* mentem adcommodatior videtur, omnesque de medio tollit difficultates. Obiectus locus ex *Cypriani* ad *Antonianum* epistola sumptus est; in ea autem epistola eo spectabat *Cyprianus*, ut ostenderet, quum *Cornelius* fuisset *Romanæ* Ecclesiæ Episcopus rite & ad Canones electus, non potuisse *Novatianum* simul ejusdem Ecclesiæ Episcopum esse. Nam, inquit, *Episcopatus unus est, cujus a singulis in solidum pars tenetur*. Quid ergo in *solidum est*, nisi *solitarie*, & *sine alterius æqualis consortio* (EN SEUL, inquit vir doctus) ut nemo alius ejusdem qua unus Ecclesiæ Episcopatum eodem tempore tenere possit. Hæc ille. Ego autem ad hanc *Charlasii* explicationem juvandam animadverto, *Cyprianum* non dixisse: *Episcopatus unus est, qui a singulis in solidum tenetur*, *sed* CUJUS *a singulis in solidum* PARS *tenetur*. Si primum illud dixisset, uti facile dicere poterat, locus esset interpretationibus, quas eramus hactenus persequuti.

Ve-

(24) *Cap. I. pag.* 10.

Verum quum hoc alterum dixerit, verbum *in ſolidum* ad ipſam *partem*, non ad Epiſcopatum referri par eſt. Neque vero cum ipſa *parte* aptius conjungitur, quam ſi indicato ſenſu intelligatur.

CA-

CAPUT IV.

Jurane Episcopatus incircumscripta sint, neque ullis obnoxia Romani *Pontificis legibus?*

I. INter *Febronii*, quæ capite antecedenti percensuimus, commenta præcipuum sane obtinet locum, quod de incircumscriptis Episcoporum juribus jactat his verbis (1): *Jurisdictio Episcoporum ex sua natura & institutione respectu suarum diœcesium, illimitata est, talisque per plura sæcula persistit.* Commentum autem dum illud dixi, æquiore quam quo compellandum fuerat, sum usus vocabulo, absurdissimum enim, ac plane detestabile nobis ambiguo, quodam, & ad speciem sano verborum involucro exhibet dogma, quod schismati viam parare latissimam possit. Age antequam hoc refutare adgrediamur, quid heic lateat veneni, patefaciamus. Facultates Episcopales (excepta tamen designatione & adtributione subditorum, seu regionis ac diœcesis, in qua exerceantur, quæ licet ad *actualem* ut dicimus, *jurisdictionem* necessaria omnino sit, ad Ecclesiasticam referenda est institutionem), Facultates,

(1) T. *II. p.* 255. Eadem docet *Lusitanus* ille *Pereira*, ex quo in rem suam *Febronius* satis inconsulto plurima hausit. *Questa podestà* (ita ille p. 6. commentarii *de potest. Episcopor.*) *data da Cristo a' Vescovi è assoluta, e senza limiti rispetto al governo di ciascheduna diocesi.*

tes, inquam, Episcopales cum ipso Episcopatu fuisse omnes a Christo constitutas vel saltem præceptas Catholicorum inficiabitur nemo. Si vis etiam, incircumscriptæ fuerunt illæ, ut a Christo prodiere, quatenus nullis ipse illarum usum limitibus coarctarit. Illud unum maxime pervidendum, num eas Christus præterea ita infinitas esse voluerit ut pro temporum rerumque varietate, atque Ecclesiæ bono nulli hominum ac ne *Romano* quidem Pontifici illas quod ad usum spectat, & Episcopalis muneris perfunctionem, esset imminuendi, temperandi, certaque ratione coercendi potestas. Hæc duo enimvero inter se maxime distant. Exemplum esto absolvendorum peccatorum potestas; hanc certe Christus Sacerdotibus omnibus impertiit nullis a se finibus conclusam; eam tamen posse Episcopos casuum reservatione moderari, ac cohibere compertum est. Episcopales ergo facultates ita incircumscriptas a Christo Episcopis datas, ut *Romanis* Pontificibus illas coangustare non liceat, hoc illud dogma est, quod reapse *Febronius* suadere (2), hoc illud quod a nobis est hoc capite convellendum.

II.

(2) Id diligenter notandum est, nequis fortasse credat, *Febronium* ita *illimitatam* velle in ipsa Episcopatus origine Episcoporum potestatem, *ut quod de libertate, & de quocumque jure simili etiamsi positive sit a natura datum*, animadvertebat *Suarius* (de legib. lib. II. cap. XIV. n. 18.)

possit

II. Primum autem, quoniam *Febronius* *Gallicanam* Ecclesiam totam suam esse gloriabundus venditat, audiat heic quoque, quid Clerus *Gallicanus* in extraordinariis Comitiis a. 1728. die VIII. Maii habitis hac super re duxerit statuendum. Loquens ille de Episcopali potestate ait: *At Jesus Christus ipse sua institutione limites præscripsit huic potestati quam subiecit Sedi* Petri, *in qua posuit*

possit per homines mutari, quia in singulis personis est dependenter vel a sua voluntate, vel a Republica. Quæ enim juxta *Febronium* sunt jura Episcoporum? *Fluunt* inquit (T. II. pag 32.) *hæc jura partim* ex jure divino, *partim ex* Canonibus *totius mundi reverentia sacratis, spectantque omnia bonum animarum, & genuinum Ecclesiæ servitium, quibus Episcopi* NE POSSINT QUIDEM RENUNCIARE. Alibi dixerat (*T. I. cap.* VIII. §. VI. *n.* 4.)
„ Quod Christus *Matthæi Cap.* XVIII. *v.* 18. dixit Apo-
„ stolis, & in horum persona Episcopis: QUÆCUMQUE
„ *adligaveritis* &c. id, quemadmodum & ceteræ omnes ve-
„ ritates Evangelii a nemine destrui, nec jurisdictio Epi-
„ scopis hoc titulo adtributa seu præscriptionis, seu alia
„ quacumque via, eis abrogari poterit ... Scilicet pote-
„ stas ligandi atque solvendi a Christo Episcopis data est,
„ non propter privatum eorum commodum, sed ad servi-
„ tium & salutem fidelium eorum curæ creditorum. Ita-
„ que gregi fidelium, & saluti animarum nocetur negle-
„ ctu atque abdicatione jurium Episcopalium, aut partis
„ eorumdem: tum propter caussarum & negotiorum Ec-
„ clesiasticorum retardatam expeditionem, tum propter in-
„ finitos sumptus, ut alia heic prætermittam. At contra vo-
„ luntatem & mandatum Christi, contra Evangelium, con-
„ tra Jus gentium, denique contra commoda publica Chri-
„ stiani orbis non præscribitur ". Igitur *Febronius* jura Episcoporum ita *illimitata* fuisse non solum in primæva Christi institutione, sed ex ejus voluntate fuisse censet, ut ne ex ipsorum quidem Episcoporum sensu, neque de Ecclesiæ auctoritate imminui aut coerceri, aut in alium, saltem perpetuo, transcribi possent.

ſuit plenitudinem Apoſtolicæ poteſtatis. Eadem fuerat XV. ſæculo ſententia magno illi *Gerſoni*, cujus ſcrinia *Febronius* compilavit. Nam in tractatu *de ſtatibus Eccleſiaſticis* ſermonem faciens *de ſtatu Prælatorum*, poſtquam docuit Epiſcoporum inſtitutionem eſſe juris divini, tradit eorum *ſtatum* ſubeſſe ſummis Pontificibus, non ita tamen quod *illum poſſit Papa annullare*, ſed ita ut *quoad uſum & exercitium* poſſit poteſtatem illorum *limitare & arcere*. Et conſideratione tertia: *Status Prælationis Epiſcopalis habuit in Apoſtolis & ſucceſſoribus uſum vel exercitium ſuæ poteſtatis ſub* Petro *& ſucceſſoribus ejus, tanquam ſub habente vel habentibus plenitudinem fontalem Epiſcopalis auctoritatis. Unde & quoad talia minores Prælati ſubſunt Epiſcopis, a quibus uſus ſuæ poteſtatis quandoque limitatur vel arcetur: & ſic a Papa poſſe fieri circa Prælatos Majores ex certis & rationabilibus cauſis non eſt ambigendum*. Similia habentur in ejuſdem *Gerſonis* dialogo *de poteſtate ligandi & ſolvendi*. *Cujus poteſtatis* [loquitur de poteſtate juriſdictionis] *plenitudo reſidet penes ſummum Pontificem, & eſt in ipſo tota poteſtative: ceteris vero per partes derivatur juxta determinationem legitimam iſtius fontalis & primæ poteſtatis*, id eſt ejuſdem Pontificis; infertque hunc idcirco poſſe prohibere Prælatis abſolvere a quibuſdam caſibus, quod eſt circumſcribere ſolvendi facultatem. Sed obrua-

obruamus hominem *Gersonis* testimoniis. *Oppositum*, inquit alio loco *Gerson* (3), *sententes*, uti cum *Pereira Febronius*, *quod fas est esse plures Papas*, *aut quod quilibet Episcopus est in sua diœcesi Papa*, *vel Pastor supremus æqualis Papæ* Romano, ERRANT IN FIDE, & IN UNITATE ECCLESIÆ (4).

(3) *T. I. Oper. pag.* 158.

(4) *Febronius* ægre ferens hæc a *Gersonio* dicta fuisse primo illa aut interpretari, aut emollire studet: *Adfirmat heic equidem*, inquit ille (*T. II. pag.* 282.) Gerso, *Papam posse*, *non quidem* pro libitu, *attamen* ex rationabili voluntate, & pro bono Ecclesiæ, *operari circa promotionem*, *destitutionem*, *ampliationem*, & *restrictionem*, *imo* & *exercitium status Episcopalis*. At quid aliud nos? Nam Pontificem tyrannum quemdam, aut despoten fingimus, cui *stet pro ratione voluntas*, Ecclesiamque *pro suo libitu* perturbare, atque adeo pessumdare liceat? Hæ *Febronii* suorumque adseclarum calumniæ sunt, quibus *Romani* Pontificis dignitatem apud populos in invidiam adducere, utique ob sanctissimum illum *reuniendorum dissidentium in religione Christianorum* finem conantur. Vidit isthæc *Febronius*, quare de deserendo *Gersone* consultius cogitavit; ne tamen ergo optime de se merito Scriptori ingratus plane videretur, excusare illum nititur. *Verum*, inquit, *si crude omnino*, *generaliter*, & *prout sonant accipi velint* Gersonis *verba*, *prudenter dici potest*, *eum non loqui ex fonte Juris Ecclesiastici*, & *ex plena notione Ordinis Episcopalis*, *sed animo quodammodo præoccupato ex usu*, & *disciplina*, *quam ipse per plura jam sæcula durare adverterat*, *quodammodo ignarus falsæ originis*, *quam illi potissimum dederant spuriæ Epistolæ primorum Pontificum*. O! scelus spuriarum harumce epistolarum, quæ ne *Gersoni* quidem magno illi Concilii *Constantiensis* oraculo pepercerunt! Quid vero si quæ *Gerson* adversus *Romanos* Pontifices Curiamque *Romanam* audacter effutiit, tæterrimorum, quibus illa scribebat, temporum conditioni tribuere mallemus, quam adcurato rerum examini? Irasceretur nobis certe *Febronius*,

id

III. Atque hæc, quæ recitavimus, Cleri *Gallicani* & *Gersonis* testimonia, invictum præterea adversus *Febronianam* propositionem argumentum suppeditant. Plenitudo scilicet potestatis data fuit a Christo *Romano* Pontifici. Quod quidem ipsa *Sorbonica* Facultas ann. MDCLIV. professa est hoc edito decreto; *Omnes & singuli Magistri Nostri . . .* Romanum *Pontificem uti summum Jesu Christi Vicarium, & universalem Ecclesiæ Pastorem, cui* PLENITUDO POTESTATIS *a Christo data sit, & fideliter, & libenter agnoscunt, ac confitentur.* Quamquam quid celeberrimæ quidem, sed singularis tamen Academiæ Theologos appello? Nonne *Florentinum* Concilium definiit, *Romano* Pontifici *in B.* Petro *pascendi, regendi, & gubernandi universalem Ecclesiam a Domino Nostro Jesu Christo* PLENAM POTESTATEM *traditam esse?* Quod si unus *Romanus* Pontifex fuit a Christo plena hac potestate donatus, quid demum restat, nisi ut Episcopi in partem tantummodo potestatis & sollicitudinis vocati sint? Hanc consequutionem, quæ *Febronii* systema disiicit, *Basileenses* Patres (hos for-

id tamen quum & veritati consentaneum maxime sit, & ad *Gersonis* excusationem plurimum valeat, Ecclesiæ auctoritatem contemptioni non obiicit. At *usum & disciplinam per plura sæcula* durasse, unde constituta a Christo Episcoporum jura ac libertates maxime læderentur, id horribile dictu est, nec tam *Gersonem* excusat, quam importunum hujus vindicem incredibilis cujusdam in Ecclesiam irreverentiæ convincit. Sed de his alias.

fortasse *Febronius* pluris faciet, quam *Florentinos*) in ea, quam *Tarentino* Archiepiscopo *Eugenii* IV. apud eos Oratori reddiderunt, responsione verissimam prædicarunt. *Inprimis*, inquiebant, *late explicat* (Archiepiscopus), *jurisdictionem & potestatem summi Pontificis, quod caput sit & Primas Ecclesiæ .... &* SOLUS IN PLENITUDINEM POTESTATIS *vocatus sit, alii in partem sollicitudinis* ... ISTA PLANE FATEMUR ET CREDIMUS. Hæc vera quum sint, eritne umquam ABSOLUTA, ut *Febronius* loquitur (5), & PERFECTA *jurisdictio, atque auctoritas Episcoporum*, INVOLVENS OMNEM POTESTATEM NECESSARIAM PRO BONO REGIMINE SUBDITORUM? Profecto si illa hujusmodi esset, quid ea plenius excogitare liceret? Plenam ergo quum dicere nefas sit, ne *absolutam* quidem aut *perfectam & involventem omnem potestatem necessariam pro bono Regimine subditorum* cum *Febronio* vocabimus.

IV. Quid ad hæc *Febronius*? Equidem non dubito, quin confidentissime responsurus sit, e *falsis principiis* isthæc omnia manasse, ex iis scilicet, e quibus (6) erutam ait regulam *Can.* 12. *Caussa II. Quæst.* 6. " *Ecclesia, quæ prima est, ita reliquis Ecclesiis vices suas credidit largiendas, ut in partem vocatæ sint sollicitudinis, non in plenitudi-*

Gg 2 „ *nem*

(5) T. II. pag. 255.
(6) T. II. pag. 301.

„ *nem poteſtatis* . Hanc expreſſionem ex E-
„ piſtola *Vigilii* Papæ ad *Eutherium* erutam
„ eſſe notant *Romani* Correctores decreti.
„ Obſervamus autem primo cum cl. *Berar-*
„ *do* in Canones *Gratiani Part. II. T. I.*
„ *pag.* 483. non multum auctoritatis huic
„ Epiſtolæ ineſſe, quum eo tempore edita
„ proponatur, quo *Vigilius* nullo adhuc ju-
„ re *Romanæ* præerat Eccleſiæ, anno vide-
„ licet 538. Deinde notavit *Baluzius in Col-*
„ *lect. Concil. pag.* 2468. nec non in *Ad-*
„ *dit. ad lib. V. Cap.* 26. *n.* 9. *de Concord.*
„ *Sacerdotii & Imperii*, falſo eamdem epi-
„ ſtolam inſcribi ad *Eutherium*, quum in-
„ ſcribenda ſit ad *Profuturum Bracarenſem*;
„ idque non ſolum probavit ex pervetuſto
„ Codice Eccleſiæ *Lugdunenſis*, & tribus a-
„ liis vetuſtiſſimis *Colbertinis*, ſed & inſu-
„ per obſervavit, in iiſdem antiquiſſimis
„ exemplaribus deſiderari locum illum, ex
„ quo *Gratianus* hunc Canonem XII. qui
„ incipit: *Qui ſe ſcit*, formavit. Unde in-
„ fert *Joh. Petrus Gibert Tom. I. pag.* 262.
„ locum illum eſſe unum ex additamentis,
„ quæ *Iſidorus Mercator* voluit vendere pro
„ legitimis mercibus antiquorum Pontificum,
„ quemque ipſe eruit ex epiſtola S. *Leonis*
„ M. ad *Anaſtaſium* Archiepiſcopum *Teſſa-*
„ *lonicenſem*, in qua loquendo *ad ſuum* in
„ Illyrico *Vicarium* ſic ſcripſit: *Vices noſtras*
„ *ita tuæ credimus caritati, ut in partem ſis*

„ *vo-*

„ *vocatus sollicitudinis , non in plenitudinem* „ *potestatis* .

V. Ut autem demus nugas istas eruditissimas, quas fere omnes ex *Pereiræ* libro *de Episcoporum potestate* (7) *Febronius*, dissimulato tamen illarum fonte , in medium adtulit, alicujus esse momenti , an *Florentinorum* Patrum definitionem enervabunt ? Ad hæreticos scopulos navim impingere is mihi videretur, qui Œcumenici Concilii definitionem falsis esse monumentis innixam adseveraret. Num Synodalium definitionum veritas indubiæ monumentorum, quæ a Patribus Theologisque producuntur, fidei illigata est? Non Spiritus Sancti adflatui , atque adjutorio? An vero Sanctus quoque Spiritus spuriis *Isidori* mercibus illudi sibi passus sit? Verum *Febronius* monendus insuper est , ne suis illis ex *Pereirano* promptuario prolatis deliciis plus æquo oblectetur ; sunt enim leviusculæ, sunt saporis expertes, sunt ad creandam nauseæ molestiam aptissimæ . Certe sua adhuc stabit *Vigilianæ* ad *Profuturum* epistolæ auctoritas . Neque enim tam certum est, ut *Febronius* sumit , fuisse epistolam illam eo tempore a *Vigilio* perscriptam, quo nondum *Romanæ* Ecclesiæ legitimo jure præerat (8) . Licet autem tunc il-

 lam

(7) *Princip. I- num. XIV. pag. 24. seq.*

(8) Ea quæstio num *Vigilius* quo anno eam perscripsit epistolam [anno autem perscripsit DXXXVIII.] , legitimus

Iam dedisse *Vigilium* concederemus, non tamen ea hac in re minus haberet ponderis; testis enim esset, quænam de *Romani* Pontificis auctoritate illis temporibus circumferretur sententia; nec certe *Vigilius*, qui quanta in se ob *Silverii* depositionem, suamque ele-

mus Pontifex fuerit, a *Silverii*, in cujus locum intrusus is fuerat, obitu potissimum pendet. Mortuum autem *Silverium* eo ipso anno DXXXVIII. contra quam *Baronius*, & *Papebrochius* senserat, quorum ille in annum DXL. hic in annum DXXXIX. ejus Pontificis obitum confert, apud doctos viros post *Pagium* obtinuit opinio; De mense autem quo *Silverius* interiit, nulla esse dubitatio potest, licet enim Scriptor Operis inscripti l' *Art de verifier les dates*, & *Gallus* auctor compendii Chronologici historiæ Ecclesiasticæ *Parisii.* editi a. 1752. mensem Julium adscribant, id vel typographi vitio factum, vel aliqua illorum incogitantia; constat enim obiisse *Silverium* die xx. Junii. Ut igitur compertum sit, epistolam, qua de agimus, scriptam fuisse *Vigilio* nondum legitimo *Romanæ* Ecclesiæ Pontifice, ante diem xx. Junii *Silverio* emortualem mitti debuisset. Atqui id in controversiam vocari non injuria potest; in Codice enim *Colbertino* data dicitur *Romæ III. Kal. Julias* Flavio Johanne V. E. *Consule*, non Kalendis Martii, quod alii Codices habent. Ac Codicis illius potiorem hac saltem in re habendam esse rationem, duo mihi suadent. Alterum est Consulis adnotatio, quæ in ceteris, ubi vel *Volusianus*, vel *Wilisarius Johanni* adjunguntur Consules, vitiata est; in *Colbertino* ad ea, quæ de unius *Johannis* consulatu ex aliis monumentis explorata sunt, accuratissime exacta. Alterum est, Braccarenses Patres a. DLXI. eam epistolam agnovisse *ab ipsa Apostolicæ Sedis auctoritate* profectam; in Concilio enim *Braccarensi* I. Can. XXII. legimus: *Item placuit ut eodem ordine Missæ celebrentur ab omnibus, quem* Profuturus *quondam hujus Metropolitanæ Sedis auctoritate suscepit scriptum*. Neque enim credibile est, Patres illos aut ignorasse, num *Vigilius*, quum eam dedit epistolam, legitimo jure *Romanam* administraret Ecclesiam, aut voluisse illegitimi Pontificis litteras gravissimo illo honoris titulo condecorare.

electionem passim jactarentur probra, adprime notat, tam imprudens fuisset, ut novas sibi simultates falsa suæ Sedis ostentatione conciliare non vereretur. Quorsum vero *Febronius* epistolam illam *Eutherio* perperam inscriptam memorat? Id equidem libentes damus, non ad *Eutherium*, sed ad *Profuturum* eam fuisse a *Vigilio* missam; sed quid tum? Proptereane aut epistola ipsa tota quanta conficta est, aut ab *Isidoro* interpolata? Confictam non fuisse testes habemus luculentissimos *Braccarenses* Patres, quos in superiore adnotatione appellavimus. Quæ porro collectio isthæc est? *Vitiatum est Episcopi nomen ad quem* Vigilius *scripsit*, *adserta illi ergo sunt*, *quæ de Apostolicæ Sedis auctoritate in ea leguntur*. At hæc in pluribus desiderantur ejus epistolæ MSS. exemplaribus (9). Non nego; sed illud etiam novi in uno tantum *Florentino* exemplo *Ballerinios Leonis* M. prolixam reperiisse epistolam, quæ in ceteris omnibus codicibus multo brevior est, nec tamen in criticæ artis leges peccasse viros doctissimos, qui solius *Florentini* Codicis auctoritatem reliquorum

 om-

(9) Qui descripta *Febronii* verba *in iisdem antiquissimis exemplaribus* recoluerit, intelliget profecto, in omnibus illis exemplis, in quibus *Profuturi*, non *Eutherii* nomen prænotatur, hunc de Apostolica Sede locum desiderari. Verum sciat, *Baluzium* quatuor quidem exemplaria appellare, quæ *Profuturi* nomen exhibent, tria tamen solummodo, in quibus locus ille deest.

omnium prætulerint consensioni. Nec sane video, cur *Vigilius* verba illa ex decessoris sui *Leonis* ad *Anastasium* epistola mutuari non potuerit, quum id ipsum deinde *Gregorius* IV. aliique *Romani* Pontifices facere non dubitarint. Illud etiam quei intelligamus, potuisse *Febronium* illa *Leonis* verba ad Patriarchalem in *Illyricum*, non ad Pontificiam Primatis in universam Ecclesiam auctoritatem referre? Quod enim heic ait, eam a *Leone ad suum in* Illyricum *Vicarium* fuisse scriptam epistolam, ad illud spectaret, quod in Superiore libro scripserat (10): *Verum agitur heic aperte de potestate* Petriarchali, *quam eo tempore, id est, sæculo* V. Romanus *Pontifex per* Illyricum *obtinuit*. *Pereira* quidem *Leonem* illa ad *Anastasium* come *a suo Vicario* [quibus paucis verbis *Feproniana* hæc sententia continetur] scripsisse adnotavit; at id mirum esse non debet, quum ea non viderit, quæ in *Antifebronio* (11) ista de re disputavimus. Illud non intelligo, qua fide *Febronius* eadem chorda oberret *Pereirana* describens quum *Antifebronium* non solum legisse sed etiam confutare se jactet. Dixeram, datam quidem fuisse a *Leone* ad Vicarium in *Illyrico* suum *Anastasium* epistolam, *Lonem* tamen in illa non Occidentalis Patriarchæ, sed universalis Primatis

(10) *T. I. Cap. III. §. V. n.* 3.
(11) *T. I. diss. III. Cap. I. n.* 3.

matis auctoritatem præseferre. Exordium epistolæ hujusmodi est (12): *Quoniam sicuti præcessores mei præcessoribus tuis, ita etiam ego dilectioni tuæ, priorum secutus exemplum, vices mei moderaminis delegavi: ut curam, quam universis Ecclesiis principaliter ex divina institutione debemus, imitator nostræ mansuetudinis adjuvares*. Patriarchatus certe non *divinæ*, sed humanæ institutionis est. Quomodo igitur *curæ*, *quam universis Ecclesiis* (non solius *Occidentis*) *principaliter ex divina institutione* debebat, vices *sui moderaminis Anastasio* delegatus adscripsisset, si unam Patriarchalem dignitatem spectasset? Ita autem spectavit, ut in ea quoque epistola, quam ad *Illyricianos* Metropolitas de *Anastasii* Electione conscripsit, eadem gravius inculcarit; *Et quia*, inquit (13) PER OMNES ECCLESIAS *cura nostra distenditur, exigente hoc a nobis Domino, qui Apostolicæ dignitatis beatissimo Apostolo* Petro *primatum fidei suæ remuneratione commisit, universalem Ecclesiam in fundamenti ipsius soliditate constituens, necessitatem sollicitudinis, quam habemus, cum his, qui nobis collegii caritate juncti sunt, sociamus. Vicem itaque nostram fratri & Coepiscopo nostro* Anastasio, *secuti eorum exemplum, quorum nobis recordatio est veneranda, commisimus*. Quæ ergo *sollicitudo* est, in cujus partem vocatum

a se

(12) *Ep. XIV. Ballerin. edit. col.* 683.
(13) *Ep. X. col.* 617.

a se *Anastasium Leo* scribit ? Cura illa profecto, *quam universis Ecclesiis principaliter ex divina institutione* se debere agnoscebat, quæque *per omnes Ecclesias distenditur exigente &c.*, Cura scilicet non Patriarchæ, sed Pontificis. Dum igitur *Anastasium* in *plenitudinem potestatis* vocatum a se negat, de eadem potestate loquitur, in cujus tantummodo partem vocavit ; si ergo hæc Pontificia est, non Patriarchalis, illa quoque non Patriarchalis esse debuit, sed Pontificia. Hæc *Pereira* non legit ; legit *Febronius*, hic in sua tamen sententia perstitit. Adeo difficile est, quas semel imbiberis in rebus præsertim ad Religionem pertinentibus, opiniones abijcere. Sed hoc saltem ab eo vellem maxime, ut ne *Antifebronium* se refelisse jactaret, qui non dico graviora, sed ne leviora quidem in eo sibi obiecta adtigerit.

V. Ad hujus capitis institutum redeo, novisque argumentis *Febroniano-Pereiranum* de absoluta & incircumscripta Episcoporum potestate paradoxum adgredior. Illud ergo velim mihi edicat *Febronius*, an eorum meminerit, quæ in primo volumine docuit? Hæc ab ipso tradita lego (14), *clavium potestatem Universitati Ecclesiæ proprie, & ita transcriptam esse, ut illa per eos Ministros pro sua cujusque portione....exerceatur*. Porro

(14) *T. I. Cap. §. 6. pag.* 32.

ro si hæc vera censet, non negabit utique, Ecclesiam potestatis sibi transcriptæ, dum eam cura ministris exercendam communicat, certos posse fines præscribere. Id tam evidens est, ut *Pereira* eidem *Febroniano* nixus principio fassus aperte sit posse Ecclesiam Episcopali potestati modum adhibere (15). Adhibuit enimvero quam sæpissime. Ordinationem quis nesciat præcipuam esse Episcopalis Ordinis functionem? *Quid enim* ajebat S. *Hieronymus* (16), *facit excepta ordinatione Episcopus, quod Presbyter non faciat?* Ordinandi tamen potestatem quod legibus Synodi cum Generales tum Provinciales coangustarunt? Fas non erat Episcopo Clericum alienæ diœceseos ordinare, in suamque Ecclesiam inconsulto ejus Antistite pertrahere: ita præter generalia Concilia *Nicænum*, ac *Chalcedonense* sanxerunt Synodi *Arelatensis*, *Turonensis*, aliæque quamplurimæ. Primum *Carthaginense* Concilium cavit præterea ne Episcopi clericatui laicos quoque alterius diœceseos, non impetrata ab eorum Episco-

(15) Della Podestà de' Vescovi pag. 103. " Tutta la
" Chiesa, la quale consiste nella Congregazione di tutti
" i fedeli, ed a cui riguardò principalmente Gesù Cristo,
" quando concesse a S. *Pietro* ed a tutti gli Apostoli le
" chiavi della podestà spirituale, e come la proprieta-
" ria di queste chiavi, della quale il Papa, e li Vescovi
" non sono che ministri, e dispensatori, sicchè ad essa
" appartiene il regolare, e *limitare*, come di fatto ha re-
" golato e *limitato* per mezzo de' suoi Canoni l' uso, e
" l' esercizio di questa podestà spirituale de' suoi ministri."

(16) *Ep. LXXXV. ad* Evagr.

ſcopis venia adſcriberent; quod tamen alibi licebat. Quid etiam ſunt tot irregularitatum genera, quibus ab ordinatione prohibebantur bigami, in hæreſim lapſi, ii quoque qui ob aliquod crimen publicæ pœnitentiæ fuiſſent obnoxii, aliique a *Toletano* IV. Concilio commemorati? niſi totidem Epiſcopalis vincula dignitatis? Quæ *Africani* Patres ad vindicandos a diœceſanorum Epiſcoporum juriſdictionem monacos conſtituerint, notiora ſunt, quam ut heic a me repetantur (17). Nonnulla potius, quæ ad Eccleſiaſticorum bonorum adminiſtrationem, diſtributionemque pertinent, enarremus. *Antiochenum* Concilium in hæc bona, redituſque Eccleſiarum plenam Epiſcopis poteſtatem contulerat; Provinciarum tamen Conciliis ut in Epiſcopos, qui in ſuam ipſorum utilitatem illa converterent aut ſine Presbyterii conſilio illa domeſticis ſuis permitterent adminiſtranda, graviter animadverterent, injunxit. Œconomos deinde, ad quos bonorum Eccleſiaſticorum cura pertineret, a ſingulis Epiſcopis deligi juſſit *Chalcedonenſe* Concilium. De legibus ſileo, quæ eadem bona alienari vetant; de illis etiam, quibus Epiſcopi quatuor in partes Eccleſiarum ſuarum reditus dividere juſſi ſunt. Satis hæc ſunt, ut quiſque intelligat nihil poſſe a veritate alienius excogitari, quam incircumſcripta nulliſque Eccleſiæ ſta-

tutis

(17) Confer *Antifebronium* T. II. pag. 402.

tutis obnoxia jurisdictione Episcopos frui.

VI. Video quid responderi possit, particularia Concilia, multoque magis œcumenica posse Episcoporum potestatem certis legibus adstringere, non posse *Romanum* Pontificem. Verum 1. nunquam efficiet *Febronius*, ne hæc cum superiore suo dogmate confli- ctentur. Si enim Synodis licet modum ponere Episcoporum potestati, non ergo hæc *origine* ac *institutione sua* quoad suarum Ecclesiarum gubernationem ABSOLUTA, ILLIMITATA, ac INCIRCUMSCRIPTA EST, quod ipse ait (18). Deinde, ut optime animadvertit cl. *Ballerinius* (19) „ ratio veri & „ proprii Synodorum juris alia non est, ni- „ si quia eadem Concilia, licet particularia, „ non autem œcumenica fuerint; cum ta- „ men ejusdem provinciæ vel regionis Anti- „ stitibus jurisdictione præstarent, poterant „ ipsis eum Episcopalium facultatum usum „ præscribere vel mutare, qui utilior esset, „ & in ædificationem Ecclesiæ conferret. „ Hoc jus si tribuitur conciliis particulari- „ bus, quæ solo jure Ecclesiastico toti pro- „ vinciæ vel regioni, ejusque Episcopis ju- „ re divino in origine institutis præsident; „ quanto magis concedendum successoribus „ S. *Petri*, qui omnibus Episcopis, ipsisque „ particularibus Synodis præsunt jure divi- no?

(18) *T. II. pag.* 272.
(19) *De Potest. Eccles. Summor. Pontific. Cap. I. pag.* 24.

no ? Poterunt ergo & hi, si ex varietate
„ circumstantiarum expediat, in ædificatio-
„ nem Ecclesiæ Episcoporum facultates mo-
„ derari, vel etiam restringere". Ac certe
in Ecclesiastica historia hospes plane sit
oportet, qui nesciat, a primis usque Eccle-
siæ sæculis, (de his loquor, ne *Febronius*
ab *Isidorianis* Decretalibus tantam illatam
esse perniciem inclamet) *Romanos* Pontifices
innumera fere sanxisse, quibus Episcoporum
jurisdictio circumscribebatur. Paucis tamen
exemplis contentus ero. Inter decreta, quæ
ad *Himerium Tarraconensem* omnino servanda
Siricius Romanus Pontifex misit, hoc legere
est (20) " de his qui acta pœnitentia (*pu-*
„ *blica, hæc enim semel tantum suscipi pote-*
„ *rat*) tanquam canes ac sues ad vomitus
„ pristinos & volutabra redeuntes, & mi-
„ litiæ cingulum, & ludicras voluptates,
„ & nova conjugia, & inhibitos denuo ap-
„ petivere concubitus, quorum professam
„ incontinentiam generati post absolutionem
„ filii prodiderunt. De quibus, quia jam
„ suffugium non habent pœnitendi, id du-
„ ximus decernendum, ut sola intra Eccle-
„ siam fidelibus oratione jungantur, sacræ
„ mysteriorum celebritati, quamvis non me-
„ reantur, intersint; a Dominicæ autem
„ mensæ convivio segregentur; ut hac sal-
„ tem districtione correpti, & ipsi in se
„ sua

(20) *T. I. Epistol. Rom. Pont. Coust. col. 628.*

„ sua errata castigent, & aliis exemplum „ tribuant, quatenus ab obscœnis cupidita„ tibus retrahantur. Quos tamen, quoniam „ carnali fragilitate ceciderunt, viatico mu„ nere, cum ad Dominum cœperint profi„ cisci, per communionis gratiam volumus „ sublevari". En Episcopalem potestatem in iis, quæ ad ipsam Pœnitentiam quum pertineant, Episcoporum munus propius spectant, a *Siricio* circumscriptam. Circumscripsit & *Innocentius* I. Sciscitatus ex eo fuerat *Tolosanus* Episcopus *Exsuperius* " quid „ de his observari oporteat, qui post ba„ ptismum omni tempore incontinentiæ vo„ luptatibus dediti, in extremo fine vitæ „ suæ pœnitentiam simul & reconciliatio„ nem communionis exposcunt . . . Nam „ consuetudo prior tenuit, ut concederetur „ pœnitentia, sed communio negaretur." „ Respondet *Innocentius* (21): postquam do„ minus Noster pacem Ecclesiis suis reddi„ dit, jam depulso terrore, communionem „ dari abeuntibus placuit, & propter domi„ ni misericordiam, quasi viaticum profe„ cturis, & ne *Novatiani* hæretici negantis „ veniam asperitatem & duritiam sequi vi„ deamur. Tribuetur ergo cum pœnitentia „ extrema communio ". Quo factum, ut Episcopi contra quam prius ex sua ipsorum potestate fecerant, deinceps communionem

his

(21) *ibi col.* 192.

his tribuere omnino debuerint. Sed ipsam quoque non Provincialium modo, sed etiam Nationalium Synodorum auctoritatem a Romanæ Sedis Pontificibus coarctatam videamus. In *Illyrico* certe, ac *Galliis* Provinciarum Synodi absque Vicarii Apostolici adsensu haberi non poterant (22). Caussas autem majores, ac supremum de illis judicium post synodale decretum sibi *Romani* Pontifices servarant. Verum nihil hac in re luculentius proferri potest, exemplo, quod *Africani* Patres nobis suppeditant sub quarti sæculi finem, quinctique initium tam magna sacrorum ministrorum penuria *Africanæ* laborabant Ecclesiæ, ut multæ earum plebes essent desertæ, in aliis ne unus quidem diaconus reperiretur. Provideri tantæ necessitati poterat partim recipiendo in suis gradibus eos, qui e *Donatistis* ad Catholicam unitatem revertebantur, partim vero promovendo ad Ordines saltem illos, qui apud *Donatistas* baptizati in infantia, rationis usu prædili ad Catholicam redierant. Duo autem interdicta *Romanorum* Antistitum in transmarino Concilio [quod *Capuanum* fuisse a. 391. perquam verisimiliter cl. *Ballerinius* conijcit] edita obstabant, unum quod memoratur in Synodo *Carthaginensi* anni CCCCI.

Id.

(22) *Colligere nisi cum ejus* (Vicarii) *voluntate Episcopos* (Metropolitani) *non præsumant*. Cœlestinus ep. III. T. I. Coust. col. 1065.

Id. Septembris, *ut ordinati in parte* Donati, *si ad Catholicam correcti transire voluerint, non suscipiantur in suis honoribus* (23); Alterum indicatum in alia Synodo *Chartaginensi* anni ejusdem XVI. Kal. Julias, ne infantes *Donatistarum* ad Ecclesiam redeuntium ad ordines promoverentur (24). Non immoror hisce interdictis, quæ tamen, ut recte idem *Ballerinius* ait (25) *restrictionem potestatis Episcopalis evidentissimam præferunt*. Decreta enim legatio est ad Papam *Anastasium*, & *Venerium Mediolanensem* [præfuerat enim *Siricii* nomine *Capuanæ* Synodi S. *Ambrosius Mediolanensis*], uti exposita necessitate ad ordinationem infantium dispensatio peteretur, *quia ab his sedibus hoc fuerat prohibitum*. Quod ad *Romanam* sedem adtinet, id heic perpendi velim. *Africani* ob memorata transmarinæ Synodi interdicta decrevere (26), *ut litteræ mitterentur ad fratres & Coepiscopos Nostros &* MAXIME [notet hocce adverbium *Febronius*] ad *Sedem Apostolicam*; ceteri enim licet magnarum urbium *Occidentis* Episcopi, nullum per se jurisdictionis titulum in *Africam* obtinebant, nisi quatenus uniti *Romano* Antistiti in aliqua Synodo unam cum eo sententiam ferebant. In ea autem, quam exposuimus, animarum necessitate, nonne po-

(23) *Can.* LXVIII. *Codic. Afric.*
(24) *Can.* LVII. *Codic. Afric.*
(25) *De Potest. Eccles. p.* 20.
(26) *Can. cit.* LXVIII. *Cod. Afric.*

tuissent *Afri* providere suis plebibus ex *Donatistis* conversis, nihil obstantibus interdictis Synodi transmarinæ, a quibus ipsa necessitas justam dispensationis causam præbebat? " Ita „ quidem egissent, inquit *Ballerinius* (27), „ qui hanc restringendi facultatem Apostolicæ „ Sedi denegassent. Sed *Africani* hoc jus ei„ dem competere non ignorantes, etsi magnis „ premerentur angustiis, nihil ausi sunt ipsis „ interdictis contrarium facere, nisi prius „ missis legationibus transmarinam Ecclesi„ am, & MAXIME *Romanam* Sedem consu„ lerent. " At hæc fortasse *Febronius* reponet, a *Romanis* Pontificibus acta fuisse tamquam *Occidentis* Patriarchis, non veluti universæ Ecclesiæ Primatibus. Nolim autem ego hac de re morosius contendere, quamquam quæ nuper de *Leonis* M. ad *Anastasium* epistola diximus, satis huic effugio viam intercludunt. Id unum a *Febronio* pervelim, ut mihi aperte edisserat, an isthæc Episcoporum juribus adversentur? Si negat; jura igitur Episcoporum *sua origine & institutione* incircumscripta non sunt; an enim certos intra fines cohibere possent, quæ Christus *absoluta* esse, & illimitata voluisset? Si adfirmat; non igitur solum post prolatas *Isidori* merces, sed etiam multo antea atque ab ipsis primis Ecclesiæ sæculis peccatum ab omnibus *Romanis* Pontificibus etiam sancti-

tate

(27) *l. c. pag.* 22.

tate clarioribus, ut qui Patriarchali dignitate abusi aliena jura invaserint, læserintque; quodque mirandum magis, non silentibus modo Episcopis, sed adsentientibus, probantibus, sibique parendum palam profitentibus. Hæc si *Febronius* expenderit, victas fortasse dabit manus, erroremque suum ejurabit.

VII. Quid enim quæso si cum his conferantur argumentis, quæ post *Pereiram* undique corrasit ad dogma suum confirmandum? quam imbecilla, quam implicata, quam turpiter misereque contorta! Primum ait (28), „ quod hæc potestas a Christo Apo-
„ stolis data ad regimen suarum respective
„ Ecclesiarum, aut diœcesium, vel provin-
„ ciarum, quæ cuique seu divina inspiratio-
„ ne, seu communi consensu obvenerat,
„ fuerit *absoluta* ac *illimitata*, ad *quoscunque*
„ *casus* & occurrentias se se extendens. E-
„ tenim forma verborum, qua Christus in
„ hac Apostolorum missione usus est, po-
„ testatem indicat, nullis circumscriptam
„ limitibus: *Data est mihi*, inquit, omnis
„ *potestas: euntes ergo docete &c.* Item: *sicut*
„ *misit me Pater, & ego mitto vos &c.* In seque-
„ lam hujus missionis & commissionis om-
„ nes & singuli Apostoli in provinciis, quas
„ administrabant, constituerunt Episcopos
„ cum simili facultate, alios Episcopos con-

(28) *T. II. pag.* 256. quæ omnia descripta sunt ex *Pereiræ* libro *princip.* 1. *n.* 1. *pag.* 3.

„ ſtituendi & ordinandi. Hoc fecit S. *Jo-* „ *hannes* in Eccleſiis *Aſiæ* Proconſularis, u- „ bi teſte *Tertulliano de Præſcript. cap.* 32. „ ordinavit S. *Polycarpum* Epiſcopum *Smyr-* „ *næ*. Sic & S. *Paullus Titum* reliquit *Cre-* „ *tæ*, ut ea, quæ deſunt, corrigat, & Epi- „ ſcopos per civitates conſtituat. *Epiſt. ad* „ Titum *Cap. I.* ℣. 5. Hoc ultimum ſatis „ indicat, *Tito* etiam fuiſſe jus, virtute po- „ teſtatis ordini Epiſcopali a Chriſto adne- „ xæ, in ſuo diſtrictu, ordinandi Epiſcopos, „ ubi hactenus non fuerant; & hæc eſt ſu- „ blimior ac præcipua ex hierarchicis fun- „ ctionibus. " Hinc autem fieri *Febronius* exiſtimat, ut quemadmodum incircumſcripta fuit Apoſtolorum poteſtas, ita & Epiſcoporum, qui illorum ſunt ſucceſſores, auctoritas nullis finibus concludatur. Sed qua ratione Epiſcopi Apoſtolis ſuccedant, dictum ſupra abunde eſt. Dictum eſt etiam, Apoſtolos ut qui extraordinaria quadam legatione fungerentur, habuiſſe quidem ampliſſimam in univerſum orbem poteſtatem, non tamen *ſupremam*, atque ita incircumſcriptam, ut *Petro* tanquam Eccleſiæ capiti ac Principi ſubiecti non eſſent. Quoniam vero *Febronius* cum *Pereira* particularem illius *ſicut* vim exaggerat, quaſi omnimodam inter Chriſti Apoſtolorumque miſſionem ſignificarent aut æqualitatem aut certe ſimilitudinem, meminerit, velim, ſe *Petri* Primatum fateri. Fuerit,

rit, ut *Febronius* vult (29) " *jus supremæ* „ *inspectionis* ; hac de re quæstionem nunc „ non ingrediar; primatus tamen fuit, quem „ nullus in Christum habuit. Quid ergo si „ ita *Febronium* redarguam? *Apostoli a Chri-* „ *sto tanta præditi potestate sunt missi, quan-* „ *to ipse a Patre missus fuerat* : SICUT misit me Pater, & ego mitto vos; *quid igitur* Petri *Primatum mihi* Febroni *oggeris? Ulliusne Primatis* inspectioni *suberat Christus? Minime sane; Qui igitur missi sunt a Christo* SICUT *missus Christus fuerat a Patre, nullius Primatis fuere Apostoli* inspectioni *subiecti*. Nihil profecto adferri a *Febronio* poterit, quo ab hac nostra argumentatione extricare se possit. Quod si Primatus aliquis in *Petro*, ne cum certissimis fidei decretis pugnemus, agnoscendus omnino est, quibus tandem momentis *Febronius* efficiet, Primatum illum suum *inspectionis* cum Christi verbis conciliari posse, non quem ipsi tuemur, *jurisdictionis* primatum. In his porro, quæ de sacris ordinationibus *Febronius* commemorat, nihil equidem video, quod ad rem faciat. Fuisse Apostolis Episcoporum ubique gentium constituendorum potestatem concedimus; & hoc damus potuisse illos eamdem cum ejusmodi Episcopis facultatem, ita rebus Ecclesiæ tunc omnino exigentibus, communicare. Hoc probandum *Febronio* fuerat,

(29) T. II. pag. 261.

Apostolos positis a se Episcopis eamdem, quam ipsi a Christo adceperant, amplissimam in omnes Fideles jurisdictionem tribuisse; sed quo demum pacto istud ex illis ducetur? Immo, ne quæ hactenus exposita a nobis sunt, inconsulto repetamus, vel ipsa ratio, quam Apostoli cum suorum temporum Episcopis iniere, id vetat adserere. Mitto legibus, quas de Quadragesimali jejunio, de Paschatis solemnitate, de agaparum celebratione, de Sacramentorum ritibus, de abstinentia a suffocato & sanguine ediderunt Apostoli, æque Episcopos ac ceteros fideles obnoxios fuisse; quid vero peculiares illæ a *Paullo* latæ leges de bigamis, deque Neophytis non ordinandis? Nonne Episcoporum potestatem circumscribebant? Inanis ergo est tota hæc de Apostolorum potestate garrulitas.

VIII. Non minus imbecillis & nugatoria altera est argumentatio, quam etiam & *Pereira* (30) hausit *Febronius* (31). " Dabi-
" mus, inquit ille, pro solido, & generali
" argumento *absolutæ & perfectæ* jurisdictio-
" nis, atque auctoritatis Episcoporum, *in-*
" *volventis omnem potestatem pro bono regimi-*
" *ne subditorum*, dabimus, inquam, jus,
" quod ex constanti doctrina celebriorum
" Canonistarum & meliorum Theologorum
" ha-

(30) *Princip. II. pag.* 38.
(31) *T.* II. *pag.* 257.

„ habent, ex caussis Canonicis dispensandi „ in quacunque lege Ecclesiastica, etiam „ generalis Concilii. Sic tradunt Glossa in „ *Cap. 29. X. de sent. excomm. ad Verb. sibi specialiter non retinuit*. Card. Cusanus „ *de Concordantia Catholica lib. II. cap.* 20. „ *Sylvester Prieras* Magister Sacri Palatii *in* „ *summa V. Dispensatio num.* 2. Rebuffus *in* „ *Praxi Benef. Tit. dispens. ad plura benef.* „ *n.* 32. Thomassinus *Part. II. lib. III. cap.* „ 24. *n.* 14. *&* *Cap.* 25. *n.* 15. Van-Espen „ *Tract. de dispens. cap.* 1. §. 7. Gibert *Corp.* „ *Jur. Canon. Tom. II. pag.* 102. *&* 104. „ Barthel *Annot. ad Jus Canon. lib. I. Tit.* „ 33. *p.* 137. Anton. Pereira *de Potest. E-* „ *pisc. circa dispensat. Princip. III. pag.* 38. „ *&* *seqq.* " (32). Tum ex historia Eccle-

(32) Dissimulare non possum duo grati animi officia, quæ *Febronius* heic *Pereiræ* rependit. Primum est, quod quemadmodum *Pereira Febronium*, ita hic illum vicissem in huncce CELEBRIORUM *Canonistarum*, *&* MELIORUM *Theologorum* indiculum, omni pudore seposito, intulerit. Alterum est, quod perridiculum sui *Pereiræ* errorem tacitus correxerit. *Sic tradunt*, inquit *Febronius &c. Glossa &c.* Recte. At *Pereira* (*p.* 38.) " così tengono il „ Cardinale *Cusano*, *Silvestro Prierate* Maestro del Sacro „ Palazzo, il *Vanespen*, *Bartelio*, il *Febronio*, il *Gibert* „ SEGUITI TUTTI dalla glossa ". Oh! stuporem hominis longe dignissimi, qui inter *celebriores* Canonistas, ac *meliores* Theologos a *Febronio* referretur! Potuitne *Glossæ* auctores SEQUI OMNES, quorum alii aliquot post eam Juri Canonico adscriptam sæculis floruerunt, alii etiamnum vivunt? Verum *Febronius* inclementissimus ille Pontificiorum doctorum, ac *Romanæ* præsertim *Rotæ* conviciator novit amici sui parcere existimationi.

ſiaſtica ex eodem ſcilicet *Pereira* nonnulla profert exempla ſacrorum Antiſtitum, qui in Canonicis etiam Generalium legibus de non transferendis ad alias Eccleſias Epiſcopis, de non evehendis ad Epiſcopatum Neophytis, ac Bigamis, de non eligendis Epiſcopis, qui in ordine ſaltem diaconi non eſſent conſtituti, de non ordinandis duobus in una civitate Epiſcopis non ſemel diſpenſarunt. *Febronio* ſcilicet, ut cum *Perſio* loquar, *turgeſcit pagina* eruditis *Pereiræ nugis*. *Nugas* voco, quæ ad inſtitutum non pertinent. Quotus enim quiſque eſt, qui neſciat Epiſcopos juſta de cauſſa, atque ubi præſertim manifeſta Eccleſiæ utilitas, aut neceſſitas id poſtulat, neque ad ſuperiorem conſulendum aditus facile pateat, diſpenſare in Eccleſiaſticis legibus poſſe? Ejuſmodi enimvero pleræque fuerunt contra Canones ſive translationes ſive ordinationes, de quibus *Febronius*. Certe S. *Baſilius Euphronii* translationem a *Colonienſi* ad *Nicopolitanam* ſedem a temporum neceſſitate excuſat. *Præclara œconomia*, inquit ille ad Clericos *Colonienſes* (33), *erga religioſiſſimum fratrem noſtrum* Euphronium *ab his, quibus Eccleſiæ commiſſæ ſunt gubernandæ, facta eſt neceſſaria tempori, perutilis & Eccleſiæ, ad quam translatus eſt. Hanc ne exiſtimetis humanam; ſed eos, quibus Eccleſiarum ſollicitudo incumbit,* ex

[33] Ep. 227. Maur. edit. al. 292.

ex consuetudine & conjunctione, quam habent cum Spiritu Sancto fecisse persuasum habete; & in Epistola ad *Coloniensem* Senatum (34) ait: *igitur & temporis difficultatem considerantes, & œconomiæ necessitatem prudenter intelligentes Episcopis ignoscite, qui hanc viam ad constituendum D. N. J. C. Ecclesiarum ordinem inierunt*. Porro quæ necessitatis præsertim caussa egerunt Episcopi a Canonibus dissidentia non auctoritatem in illis sumunt, aut arguunt incircumscriptam, sed tacitam saltem superioris consensionem. *Formidolosis* enim *temporibus*, ut ajebat *Synesius* (35), *summum jus prætermitti necesse est*. Atque equidem miror, *Febronium* de incircumscripta Episcoporum auctoritate vel potuisse heic cogitare; quum enim de Canonibus agatur, Provincialium, ac Generalium Synodorum, quibus sane Episcopos adstringi ne ipse quidem negare audet, in inferioribus, qui dispensatione in illis utantur, nonnisi *epicbejæ* locus esse potest. Nam quid quæso inferiori in superioris leges sit potestatis? Sed idem de *Romano* Pontifice dicendum esse, ne multis lectores fatigem, vel ipse *Fulbertus*, cujus verba *Febronius* recitat (36), aperte fatetur. Scribit ille ad *Guidonem* Coepiscopum, nihil ipsi a *Romano* Pontifice metuendum,

(34) *Ep.* 222. *al.* 290.
(35) *Ep. LXVII.*
(36) *T. II. pag.* 159.

dum, quod *Ebaldus* etsi Laicus contra Canones *Rhemensis* fuisset ordinatus Archiepiscopus; ait autem (37): *Dominus Papa non habebit, quod tibi merito debeat succensere, si te graviter collapsæ sanctæ Rhemensi Ecclesiæ aliquam spem resurrectionis audierit providisse*. Potuisset ne *Fulbertus* in sumptam *Romani* Pontificis voluntatem, æquissimamque ejus interpretationem totum hocce negotium disertius referre? Ceterum non pauca, quæ legitimæ Episcoporum auctoritati *Febronius* tribuit, abusus fuisse, non justæ potestatis dispensationes certissimum mihi est. Quare *Siricius* dum *neophytum, vel laicum, qui nullo ecclesiastico functus fuerit officio, inconsiderate vel presbyterum, vel diaconum vetat ordinari* (38), non negat interdum id factum fuisse indulgente ob necessitatem Ecclesia *Romana*; hoc tamen, *quod* SEMEL, *aut* SESUNDO NECESSITAS *hæreticorum* INTULIT *contra Apostolica præcepta*, ait *velut lege licitum* COEPISSE PRÆSUMI . . . *Quod ne fiat ultra admoneo*. Nihilo tamen minus in *Africa* idem deinde factitatum fuit. Num legitima, & ex *absoluta* Episcoporum auctoritate? Audiatur S. *Leo* in epistola ad Episcopos *Mauritaniæ Cæsariensis* (39): " Ceteros „ vero, quorum provectio hoc tantum re- „ pre-

(37) Ep. XXXVIII.
(38) Ep. VI. col. 662. edit. Coust.
(39) Ep. XII. Baller. edit. col. 675.

„ prehensionis incurrit, quod ex laicis ad „ officium Episcopale delecti sunt, neque „ ex hoc quod uxores habeant, possunt es„ se culpabiles, susceptum Sacerdotium te„ nere permittimus, non præjudicantes A„ postolicæ Sedis statutis, nec præcessorum „ nostrorum nostrisque decretis, quibus sa„ lubriter statutum est, ne primum, vel se„ cundum, aut tertium in Ecclesia gradum „ quisquam laicorum, quibuslibet suffragiis „ fultus, adscendat, priusquam ad hoc me„ ritum per legitima augmenta perveniat. „ Quod enim nunc *utcumque veniale* est, „ inultum postmodum esse non poterit, si „ quisquam id, *quod omnino interdicimus*, u„ surpare præsumpserit: *quia remissio peccati* „ *non dat licentiam delinquendi*: nec quod „ potuit aliqua ratione concedi, amplius „ patiemur impune committi". Quodnam ergo heinc patrocinium *Febroniana* caussa suscipiat? Numquid vero Patrum ac Theologorum auctoritate saltem jurabitur? Ita quidem *Febronius* adfirmat (40). " Hoc docuit „ S. *Thomas* IV. sentent. distinct. 24. Quæst. „ 3. art. 2., ubi *Potestas*, inquit, SACER„ DOTIS *exceditur potestate* EPISCOPI, *quasi* „ *potestate* ALTERIUS GENERIS; *sed potestas* „ EPISCOPI *exceditur a potestate* PAPÆ, *qua*„ *si a potestate* EJUSDEM GENERIS; *unde* „ *omnem actum hierarchicum, quem potest fa*„ *cere*

(40) *T. II. pag.* 273.

„ *cere Papa, potest facere Episcopus*". Tum ad-
„ dit: "de Episcopali auctoritate per Pontifi-
„ ciam nec minuenda, nec restringenda, aut
„ coarctanda, multa praeclare scripsit S. *Cy-*
„ *prianus*. Imprimis in Epistola XXVII. ad
„ Lapsos edit. Benedict. *Per temporum*, in-
„ quit, *& successionum vices Episcoporum or-*
„ *dinatio & Ecclesiae ratio decurrit; ut Ec-*
„ *clesia super Episcopos constituatur, & omnis*
„ *actus Ecclesiae per eosdem Praepositos guber-*
„ *netur. Cum hoc itaque divina lege funda-*
„ *tum sit, miror &c.* In Epistola LXXII.
„ ad *Stephanum* Papam de Baptismo haere-
„ ticorum in fine ait. *Qua de re nec nos*
„ *vim cuiquam facimus, aut legem damus,*
„ *quando habeat in Ecclesiae administratione*
„ *voluntatis suae arbitrium liberum unusquisque*
„ *Praepositus, rationem actus sui Domino red-*
„ *diturus*. In Concilio octoginta septem E-
„ piscoporum, quod initio anni 256. ha-
„ buit, ita idem S. Doctor Patres allocutus
„ est pag. 329. *Superest, ut de hac ipsa re*
„ *singuli, quid sentiamus, proferamus, nemi-*
„ *nem judicantes, aut a jure communionis a-*
„ *liquem, si diversum senserit, amoventes.*
„ *Neque enim quisquam nostrum Episcopum se*
„ *Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore*
„ *ad obsequendi necessitatem collegas suos adi-*
„ *git, quando habeat omnis Episcopus pro li-*
„ *centia libertatis & potestatis suae arbitrium*
„ *proprium, tamque judicari ab alio non pos-*
„ *sit*

„ *sit, quam nec ipse potest alterum judicare.*
„ *Sed expectemus universi judicium Domini*
„ *nostri Jesu-Christi, qui unus & solus habet*
„ *potestatem & præponendi nos in Ecclesiæ*
„ *suæ gubernatione, & de actu nostro judi-*
„ *candi* . . . . Sed nec aliter divus *Cypria-*
„ *nus* in Operibus, quæ sub *Cornelio* Papa,
„ *Stephani* prædecessore, edidit, aut sensit,
„ aut scripsit. Sic in Epistola III. ad *An-*
„ *tonianum*, quæ est anni 252. pag. 72.
„ *Manente, inquit, concordiæ vinculo, &*
„ *perseverante Catholicæ Ecclesiæ individuo Sa-*
„ *cramento, actum suum disponit & dirigit*
„ *unusquisque Episcopus, rationem propositi sui*
„ *Domino redditurus.* Et ut plura prætermit-
„ tam, S. *Cyprianus*, quum *Fortunatus* &
„ *Felicissimus* damnati in Synodo, spe obti-
„ nendæ restitutionis *Romam* recurrissent,
„ scripsit ad *Cornelium* Pontificem Epist. IV.
„ pag. 86. his verbis: *Quum statutum sit* ab
„ omnibus nobis, & æquum sit pariter ac
„ justum, ut uniuscujusque caussa illic au-
„ diatur, ubi est crimen admissum, & sin-
„ gulis Pastoribus portio gregis sit adscri-
„ pta, quam regat unusquisque & gubernet,
„ rationem sui actus Domino redditurus &c.“

X. Animadvertet utique *Febronius* me nihil eorum dissimulare, quæ ipse ad tuendam in Episcopis *plenitudinem potestatis* ex *Pereira* (41) deprompsit. Sed quod ad Angelicum

(41) *De potest. Episcop. princip. I. n. 3. pag. 7. & num. V. pag. 7. seqq.*

cum Doctorem adtinet, oleum operamque in ejus reddendo testimonio perdidit a suo *Pereira* deceptus. Recitabo ego locum D. *Thomæ* ex *Parisina* editione a. 1660. (42). *Ad tertium dicendum, quod potestas Sacerdotis exceditur a potestate Papæ quasi a potestate ejusdem generis: & ideo omnem actum hierarchicum, quem potest facere Papa* IN MINISTRATIONE SACRAMENTORUM, *potest facere Episcopus; non autem omnem actum, quem potest facere Episcopus, potest facere Sacerdos* IN SACRAMENTORUM COLLATIONE: *& ideo* QUANTUM AD EA, QUÆ SUNT EPISCOPALIS ORDINIS, *omnes Episcopi sunt æquales: & propter hoc quilibet potest alium consecrare*. Conferat lector cum *Thoma Febroniano* genuinum *Thomam*; neque hunc in illo agnoscet. Agnoscet profecto fontis, unde illam maximi Theologi sententiam *Febronius* hausit, fœculentiam; tum agnoscet præterea nihil ad rem, de qua quærimus, potuisse ineptius proferri. Agit Angelicus *Thomas* de Episcopalis ordinis potestate; nos de Episcopalis jurisdictionis auctoritate: ille de ministratione Sacramentorum; nos de Ecclesiarum regimine juribusque ad hoc pertinentibus. Sed pudet in his diutius immorari.

XI. De *Cypriano* magis seria mihi est instituenda disputatio, quod cum Protestanti-

bus

(42) pag. 446.

bus potius, quam cum *Febronio* ac *Pereira* rem habendam mihi esse intelligo. Satis erit ex Presbyterianis *Calvini* sectatoribus unum nominasse *Salmasium*, cujus hæc sunt verba (43): *hucusque Ecclesiæ tempora transmisimus, quibus alios non habuisse probatur rectores præter solos Episcopos, eosque inter se omnes pares, ac nemini nisi Deo administrationis suæ rationem reddituros, ut diserte Cyprianus testatur &c.* De *Lutheranorum* vero grege *Buddeum* indicabo, & *Salomonem Deilingium* (44), qui *Salmasio* plane adsentiuntur; eademque est de *Cypriani* mente sententia *Binghamo* inter Episcopales *Anglos* Scriptori Antiquitatum Ecclesiasticarum notissimo (45). En præclaros duces, quos *Febronio* sequendos *Pereira* præmonstravit. Ego vero excusari hosce nostros facile patiar ab iis, qui illos hæc eo fine scripsisse, ut vel diffidentes a Catholica Religione in nostras partes facilius adducerent, vel schismatis periculum a suis regionibus averterent, persuadere sibi serio possint. Protestantium autem impudentiam, temeritatemque non feram. Eam ajunt hi *Cypriano* mentem fuisse, ut Episcopis, quacumque de re quemadmodum ipsis placuisset, quin cuiquam mortalium rationem redderent, decernendi potestatem

(43) *De Primatu Papæ cap. VII.*
(44) *Observat. Sacrar. P. IV. pag.* 449. *edit.* 1747.
(45) T. *I. edit. Halens. lib.* II. *cap. V.* §. I.

ſtatem adſereret. Sed vere ut dicam, nihil, quod cum *Cypriano* magis pugnet, fingi a quoquam poterat. Nam ut primum de rebus ad Religionis doctrinam pertinentibus dicam, qui ut *Marcianus Arelatenſis* Epiſcopus *Stephani Romani* Pontificis juſſu in ordinem redigeretur, adniſus maxime eſt (46), quod is ad *Novatianos* defecerat, potuit ne de quorumcumque Epiſcoporum auctoritate ita ſentire, quemadmodum hi putant, qui *Cyprianum* opinantem inducunt, unum Deum Epiſcopis judicem eſſe oportere? Neque tantum Epiſcopos, qui vel hæreſeos, vel ſchiſmatis rei eſſent, ſed illos etiam, qui ſe flagitiis implicuiſſent, Synodorum judicio *Cyprianus* ſubiectos agnovit; immo & eos, qui communem diſciplinam aut immutaſſe, aut laxaſſe, coarctaſſeve convincerentur. Etenim in epiſtola ad *Hiſpaniarum* Epiſcopos (47), *Baſilidem*, & *Martialem*, qui multis ſe ſceleribus inquinaſſent, dejectos jure a Provinciæ Epiſcopis de gradu contendit. In ea vero, quæ eſt ad *Fidum* epiſtola (48) hæc

(46) Conſtat hæc ex *Cypriani* ad *Stephanum* I. epiſtola LXVII. *Quapropter facere te oportet pleniſſimas litteras ad Coepiſcopos noſtros in Galliis conſtitutos, ne ultra* Marcianum . . . *Collegio noſtro inſultare patiantur* . . . *Qui E*piſcopo Cornelio *in Catholica Eccleſia de Dei judicio ordinato, profanum altare erigere, & adulteram Cathedram collocare* . . . *tentaverit* . . . *Dirigantur in Provinciam, & ad Plebem* Arelate *conſiſtentem a te litteræ, quibus abſento* Marciano, *alius in locum ejus ſubſtituatur.*

(47) *Ep. LXVIII.*

(48) *Ep. LIX.*

hæc de *Therapio Africano* ſcribit, qui *Victori* Presbytero pœnitentia functo antequam Ecclesiæ plane satisfeciſſet, pacem dederat.
„ Quæ res, inquit, nos ſatis movit, receſ-
„ ſum eſſe a Decreti noſtri auctoritate, ut
„ ante legitimum & plenum tempus ſatis-
„ factionis, & ſine petitu, & conſcientia
„ plebis, nulla infirmitate urgente, ac ne-
„ ceſſitate cogente, pax ei concederetur.
„ Sed librato apud nos diu conſilio, ſatis
„ fuit objurgare *Therapium* collegam no-
„ ſtrum, quod temere hoc fecerit, & in-
„ ſtruxiſſe, ne quid tale de cetero faciat.
„ Pacem tamen quomodocumque a Sacerdo-
„ te Dei ſemel datam non putavimus aufe-
„ rendam, ac per hoc *Victori* communica-
„ tionem ſibi conceſſam uſurpare permiſi-
„ mus". Quibus ſane verbis, indicat, ſe collegaſque, in Concilium coactos, quod *Therapius* decreverat, revocare potuiſſe. Quid? quod vel ipſis Presbyteris, ac diaconis, qui *Fabiano* Martyrii morte ſublato *Romanam* Eccleſiam moderabantur, reddendam ſibi eorum, quæ geſſiſſet, rationem *Cyprianus* credit. Exſtant hac de re duæ ſancti Martyris epiſtolæ, in quarum altera ait (49). *Quoniam comperi, Fratres cariſſimi, minus ſimpliciter, & minus fideliter vobis renunciari, quæ heic a nobis & geſta ſunt, & feruntur, neceſſarium duxi has ad vos litteras face-*

(49) *Ep. XV.*

facere, quibus vobis actus nostri, & disciplinæ & diligentiæ ratio redderetur &c. in altera vero (50); *post factas*, inquit, *ad vos litteras, fratres carissimi, quibus actus noster expositus, & disciplinæ, ac diligentiæ quantalacumque ratio declarata est, aliud adcessit, quod nec ipsum latere vos debuit &c.* Hæc autem omnino nihil minus *Cyprianum* sensisse demonstrant, quam quod Novatores illi flagitiose, nostri inconsiderate *Carthaginiensi* Antistiti tribuunt, debere Episcopos rationem suorum actuum *uni Deo* reddere. Quamobrem in iis locis, quæ adversarii proferunt, siquid ejusmodi *Cyprianus* docere videtur, eum inde privatis quibusdam singularium Ecclesiarum consuetudinibus longo usu receptis loquutum adfirmabimus. Quo illa spectant, quæ ex epistolis LII. & LXXII., itemque ex *Carthaginiensi* Concilio *Febronius* recitavit. Nam ut clarissimus *Mamachius* animadvertit (51) " quum morem *rebaptizandorum* hæreticorum, qui ad Ecclesiæ „ Catholicæ *unitatem* convertebantur, non „ ad *fidem*, & religionem ille, sed ad *disciplinam* (quæ peculiaris Ecclesiæ *Africanæ*, nonnullarumque aliarum erat) perti„ nere existimaret; etsi hoc in genere ve„ hementer errabat, tamen ubi periculum „ esse vidit, ne qui eum ipsum morem se-

„ qui

(50) Ep. XXIII.

(51) T. V. Origin. & Antiq. Christ. pag. 87.

„ qui pergerent, communione *Romanæ* Ec„ clesiæ a *Stephano* prohiberentur, *Chartha*„ *giniensis* Concilii, decretum consuetudi„ nemque *Africanorum* opposuit, negavitque „ ob eam rem unam esse perturbandam pa„ cem, cogendosque Episcopos, ut discipli„ nam, quam hactenus coluissent, abjice„ rent; propterea quod si quid ejusmodi e„ gissent, rationem actus sui non cuiquam „ hominum, sed uni Deo reddere deberent." Sed etiam de rebus bene gestis soli Deo ab Episcopis reddendam esse rationem *Cyprianus* interdum scripsit. Dubitare hac de re nos minime sinit Cleri *Romani* ad eumdem epistola (52), cujus hoc est exordium. " „ Quamquam bene sibi conscius animus, & „ Evangelicæ disciplinæ vigore subnixus, „ & verus sibi in decretis cœlestibus testis, „ effectus soleat solo Deo judice esse con„ tentus, nec alterius aut laudes petere, „ aut accusationes pertimescere; tamen ge„ minata sunt laude condigni, qui quum „ conscientiam sciant Deo soli debere se „ judici, actus tamen suos desiderant etiam „ ab ipsis suis Fratribus comprobari. Quod „ te, Frater *Cypriane*, facere non mirum „ est, qui pro tua verecundia, & ingenita „ industria consiliorum tuorum nos non tam „ judices voluisti, quam participes inveni„ ri, ut in tuis rebus gestis laudem tecum,

 „ dum

(52) *Ep. inter Cyprianicas XXXI. Pamel. edit.*

„ dum illas probamus, inveniremus, & „ tuorum consiliorum bonorum hæredes, „ quia & adfirmatores esse possimus". Ceterum in epistola ad *Cornelium* ait quidem *Cyprianus* portionem gregis regere unumquemque Pastorem, & gubernare rationem sui actus Domino redditurum; non ait *uni Domino*, quemadmodum ut *Febronio* ejusque ducibus aliqua demum ratione adstipularetur, dici ab eo debuisset. Ac de *Cypriano* hactenus.

GA-

CAPUT V.

Jusne sit aliquod Episcopis omnibus in alienas diœceses? Febronii *fraus in* Antifebronio *citando. Major illius in astruenda Episcoporum in aliorum diœceses auctoritate Scripturarum & Patrum abusus.*

I. TErtia jam subnascitur quæstio, num singulorum Episcoporum potestas suarum diœcesium finibus contineatur, an in alienas quoque diœceses, atque adeo universam Ecclesiam se se exporrigat, non unius caritatis officiis, sed jurisdictionis auctoritate. Qua in re prius de me nonnulla dicenda mihi esse video. Hanc ego quæstionem in secunda *Antifebronii* dissertatione (1) accurate, ut equidem credo, certe non ita breviter pertractaveram; tum in tertia ejusdem operis dissertatione (2) cum Episcoporum auctoritate Pontificiam comparans paucis dixeram, quæ a *Romanis* Pontificibus in ceterorum Episcoporum diœcesibus patrata legimus, jurisdictionis actus fuisse; contra quæ Episcopi in aliorum diœcesibus nonnumquam gessere, fuisse caritatis officia. Accipe nunc *Febronianæ* sinceritatis specimen. " Dixit & multis argumentis atque

 ,, au-

(1) Cap. II.
(2) Cap. I. n. 1.

„ auctoritatibus *Febronius Cap. III.* §. 2.
„ probavit, *Episcopatum sua origine & insti-*
„ *tutione unum esse cujus partem singuli te-*
„ *neant pro indiviso:* eo titulo ac jure mul-
„ ta a Pontificibus, etiam in purioris di-
„ sciplinæ sæculis, in aliorum diœcesibus
„ exercita fuisse. Paucis grave hoc argu-
„ mentum expedit P. *Zaccaria Dissert. III.*
„ *Cap. I. n.* 1. simpliciter opponendo illud
„ quod est in quæstione: scilicet, quæ Pa-
„ pa fecit in diœcesi non sua, fuisse *juri-*
„ *sdictionis*, quæ ceteri Episcopi, esse actus
„ caritatis". Ita *Febronius* in suarum defen-
sionum volumine (3). Utique *paucis grave hoc argumentum* eo loco, quem *Febronius* indicat, expedivi; at cur secundum præcedentis dissertationis caput non adiit, ubi non *paucis* sed *multis* de eo disputavi, quasque *auctoritates* & rationes ipse congesserat, omnes luculenter enucleavi? Ipse tamen ille mei operis locus, quem *Febronius* designat, eum, si forte aut priorem dissertationem non viderat, aut oblitus illius fuerat, monere debuit, me superius ea de re pertractasse. Ibi enim *Febronii* sententia indicata continenter additur: (4) *ma noi abbiamo* GIA' *confutato questo errore*. Non ergo in eo loco sistendum ipsi fuerat, sed quæ supra adtuleram, consulere, & refellere debuerat. Hoc

Le-

(3) *Flor. spars. Cap. III.* §. *I. pag.* 383.
(4) T. *I. pag.* 254.

Lectoribus meis numquam satis inculcabo : ne quæso iis fidant, quæ *Febronius* vel de *Antifebronio* scribit, vel ex *Antifebronio* confutanda sibi sumit; misellus enim quum nihil haberet, quo vim argumentationum mearum effugeret, plurima dissimulare, alia extenuare, aliqua pervertere veteratorie studet.

II. Sed audiamus, quomodo is demum suam sententiam exponat (5). " Post divi„ sionem Ecclesiarum nullus equidem Epi„ scoporum alterius Ecclesiam immediate re„ git; attamen quilibet tenetur attendere, „ ne etiam extra suam Ecclesiam lupi in„ vadant ovile Christi . . . Inde est, quod „ quum vel communis Ecclesiæ caussa, vel „ solius etiam *Romani* Primatus legitima „ jura in periculum deducuntur, singulorum „ Episcoporum munus exigat, ut manum „ rei admoveant, & periclitanti, sive uni„ versali Ecclesiæ, sive ejus Capiti *Romæ*, „ succurrant. In præfatione autem dixerat „ (6) " Ad satisfaciendum huic officio non „ defuere sanctissimi Præsules, qui pro re „ nata & exigente necessitate, partium sua„ rum esse crediderunt, aut manum admo„ vere negociis ad universalis Ecclesiæ re„ gimen spectantibus, aut Episcopalis mu„ neris actus in aliorum etiam diœcesibus „ exer-

(5) T. II. pag. 384. seq.
(6) Litt. b. 2.

„ exercere. Hæc *ex sola caritate* egisse dici „ non possunt; siquidem caritas non opera- „ tur, ut validus sit actus, qui defectu *ju-* „ *risdictionis* & potestatis foret invalidus; „ tales autem fuissent multi illorum actu- „ um, quos viri sancti, supplentes aliorum „ defectus, peregerunt ultra fines propria- „ rum diœcesium, ea de caussa etiam a Ss. „ Patribus frequenter laudati. “

III. Ego vero non solum (quod in *Antifebrorio* indicavi) excitata heic video hæreticorum dogmata, *Magdeburgensium*, inquam, *M. Antonii de Dominis*, *Danielis Tileni*, *Salmasii*, *Felli*, *Binghami*, *Deilingii*; sed magnum præterea doctrinæ conflictum. Bene est, quod *Febronius* constitutis diœcesibus Episcopos in alienis diœcesibus nihil posse, quod ad disciplinam pertineat, fateatur. Hac in re sibi ille constat, qui in priore volumine scripserat (7), “ nullum „ officii Episcopalis actum esse, quem non „ quisquis eorum (*Episcoporum in alienis diœ-* „ *cesibus*) *exigente necessitate*, sine ulla dis- „ pensatione potuisset peragere, scilicet . . . „ in rebus ad fidem spectantibus, & quæ „ cum hac magis necessariam connexionem „ habent; qualis inter alia est observatio „ Canonum substantialium; quæ enim extra „ hæc ad solam Ecclesiasticam politiam (quæ „ sine præjudicio unitatis Ecclesiæ in diver-

„ sis

(7) T. I. cap. III. §. 1. n. 4. pag. 161.

„ sis diœcesibus diversa esse potest) perti„ nent, in his nihil umquam erat, aut es„ se potest, aliis in aliorum diœcesibus com„ meraii aut curæ, sed suæ solius diœceseos „ negociis quæmque intentum esse oportet.“ Nam id a *Nicæno* Concilio aperte constitutum est; itemque a *Constantinopolitano* I. cujus hic Canon est : *Episcopi ad Ecclesias, quæ sunt ultra suam diœcesim, suosque limites ne adcedant .... Non vocati autem Episcopi ultra diœcesim ne transeant ad ordinationem, vel aliquam aliam administrationem Ecclesiasticam. Servato autem præscripto de diœcesibus canone clarum est, quod unamquamque provinciam provinciæ Synodus administrabit secundum ea, quæ fuerunt* Nicææ *definita*. Quamobrem tertiæ Œcumenicæ Synodi Patres, quum *Johannis Antiocheni*, qui *Cyrillum Alexandrinum*, *Memnonemque Ephesinum* damnare ausus fuerat, temeritatem, audaciamque ferre non possent, non illum modo anathematis perculere sententia, sed etiam *Cœlestini judicio reservarunt*, atque in litteris ad eumdem summum Pontificem scripsere : *Convenientem Sanctitas tua propter ea, quæ acta sunt, indignationem concipiat. Nam si quibuslibet potestas fiat majoribus sedibus contumelias inferendi, & in illos, in quos nihil juris habent sententias pronunciandi .... in extremam confusionem res Ecclesiasticæ delabentur* (8).

(8) Alia in *Antis*. Vide *cit. diss. II. cap. VII. n. 2. seq.*

Verum duo ſunt, in quibus *Febronium* ſecum ipſo pugnare perſpicuum eſt. Nam primo Epiſcopos Apoſtolorum ſucceſſores eſſe, nihilque incircumſcriptæ, quam Apoſtoli a Chriſto nacti ſunt, poteſtatis in illis deſiderari omni niſu contendit. Atqui non iis fuit Apoſtolorum auctoritas legibus definita, ut fidei tantum res per totam late Eccleſiam curarent; diſciplinam quoque ubique gentium ſancire poterant, in eaque conſervanda ſuam adhibere ſollicitudinem. Quomodo ergo Epiſcopi, qui omnia Apoſtolorum jura indepti ſunt, in unius fidei cauſſis poſſunt univerſalem quamdam in omnes Eccleſias juriſdictionem exercere? Deinde quum *abſolutam* & *illimitatam* ſua origine & Chriſti inſtitutione Epiſcopalem *Febronius* velit poteſtatem, illud plane intelligi nequit, Eccleſiæ jure fuiſſe illam intra diœceſeon fines coanguſtatam; in ea enim quæ Chriſtus conſtituit, nulla eſt cujuſquam mortalium auctoritas.

IV. Ceterum ut *Febronius* intelligat, ne hilum quidem eſſe in ſua illa adſertione veritatis, unum fere *Cyprianum* advocabo. Repetamus ergo animo quæ ſuperiore capite de *Arelatenſi Marciano* indicavimus. *Novatianorum* ille partibus ſe ſe addixerat. Quamobrem ejus cauſſa cum cauſſa fidei erat maxime conjuncta. Quid tamen *Cyprianus*? Quod caritatis erga *Arelatenſem* Eccleſiam

præ-

præstare officii & poterat & debebat, præstitit ad *Stephanum Romanum* Pontificem litteris, quibus illum moneret, ut *dirigeret in Provinciam* . . . *&* *ad Plebem* Arelate *consistentem*, *quibus abstento* Marciano, *alius in locum ejus substitueretur*, *&* *grex Christi*, *qui in hodiernum ab illo dissipatus & vulneratus contemnebatur*, *colligeretur*. At quod in illam Ecclesiam jurisdictionis erat, non sibi *Cyprianus* adrogavit. Cur enim si ubi de Religione agitur, Episcopi jus in alienas Ecclesias dicere poterant, *Cyprianus* ipse ad *Arelatensem* Plebem non scripsit, jussitque *Marcianum* exauctorari? sed ad *Stephanum* confugit, cujus jussione in ordinem optimi gregis vastator redigeretur? *Cypriano* *Augustinus* adcedat. *Febronius* utique *Manichæorum* hæresim ad fidei caussas pertinuisse non inficiabitur; neque illud negare poterit, collatione cum hæreticis etiam in aliis diœcesibus suscepta juvari plurimum rem Catholicam potuisse, atque adeo ad Episcopi jurisdictionem, doctrina sua posita, omnino spectasse. *Augustinus* tamen credidit, immo & adseruit sibi fas non esse, cum hæreticis in aliena diœcesi disputare. " Nam illud, „ inquit (9), quod rursus eum dixisse non- „ nulli ad me pertulerunt, cur non ierim „ *Constantinam*, quando ibi plures ipsi erant, „ vel me debere ire *Milevim*, quod illic,

(9) Ep. *XXXIV*. *Maur. edit.*

„ ſicut perhibent, Concilium proxime ha-
„ bituri ſunt: ridiculum eſt dicere, quaſi
„ ad me pertineat cura propria, niſi *Hip-*
„ *ponenſis* Eccleſiæ. Mihi tota hujus quæ-
„ ſtionis ratio maxime cum *Proculejano* eſt:
„ ſed ſi forte imparem ſe putat, cujus vo-
„ luerit Collegæ ſui imploret auxilium.
„ IN ALIIS CIVITATIBUS TANTUM AGI-
„ MUS, QUOD AD ECCLESIAM PERTINET,
„ QUANTUM VEL NOS PERMITTUNT,
„ VEL NOBIS IMPONUNT EARUNDEM CI-
„ VITATUM EPISCOPI FRATRES, ET CON-
„ SACERDOTES NOSTRI". Enim vero ſi aliter, *Febroniano* ſcilicet more, Eccleſiæ res conſtitueremus Epiſcoporum quilibet univerſalis foret Eccleſiæ Paſtor, totiuſque Chriſtiani orbis Antiſtes; quod quum *Febronius*, ut ipſi *Romano* Pontifici Eccleſiæ univerſæ Primati negetur, omni ſtudio conetur, quei ceteris omnibus Epiſcopis concedamus?

V. Quæro etiam num Parochorum cuique legem fuiſſe datam vigilandi, ne quibus hæreſibus in urbe aut diœceſi Evangelica dogmata vitientur, *Febronius* adſentiatur? Adſentietur utique, Parochi enim eſt cum primis Epiſcopis officio omni adeſſe ut in cœtu, quem regunt, depoſitum maxime Fidei integrum, incorruptumque ſervetur. Quid vero ſi in aliena parœcia hæreſes ſuboriantur? quid ſi Parochus ipſe hæreſes do-

cere

cere non vereatur? Curabunt collegæ, atque contendent, ut ovium illarum periculo obviam eant. Probe factum; sed caritatisne lege, an jure potestatis? Hoc nobis *Febronius* edisserat. Si unum Christianæ caritatis officium heic agnoscet, cur non & in Episcopis, qui alienis diœcesibus in Religionis caussa opem ferre nitantur? Sin autem hoc etiam in Parochorum jurisdictionem referat, exspecto ut Parochos quoque, qui populis ab Episcopo hæresibus inquinato in religionis periculum adductis subvenire studeant jure agere potestatis adfirmet. Ac Parochorum facta mentio ea in memoriam revocat, quæ S. *Cypriano* Presbyteri ac diaconi *Romæ* consistentes a. CCL. scripserunt (10): *Pro tuo more fecisti, qui rem nobis sollicitam nunciare voluisti. Omnes enim* NOS DECET PRO CORPORE TOTIUS ECCLESIÆ, CUJUS PER VARIAS QUASQUE PROVINCIAS MEMBRA DIGESTA SUNT, EXCUBARE. Neque id umquam *Cyprianus* negavit, immo vero in epistola ad eosdem Presbyteros, diaconesque scribens (11). *Et dilectio communis*, inquit, *& ratio exposcit, nihil conscientiæ vestræ subtrahere de his, quæ apud nos geruntur, ut sit nobis circa utilitatem* ECCLESIASTICÆ ADMINISTRATIONIS COMMUNE CONSILIUM. Viden? Idem onus, quod Episcopis, Pre-

(10) *Inter Cyprianic. Ep. XXX.*
(11) *Ep. XXIX.*

Presbyteris quoque, atque etiam diaconis fuisse impositum cum *Romanus* Clerus, tum *Cyprianus* existimavit. An autem jus regendæ, administrandæque Ecclesiæ non universæ dico, sed singularis cujuspiam concessum Presbyteris, ac diaconis existimabimus? At nequis fortasse Episcopis, quod una caritate tenentur ceteri, jure potestatis adtribui præfracte respondeat, *Cyprianum* iterum audiat in libro de *unitate Ecclesiæ*. *Unitatem*, inquit, *firmiter tenere & vindicare debemus* MAXIME EPISCOPI, *qui in Ecclesia præsidemus*. Non heic jus, sed onus exprimitur: *debemus*; neque onus, quod solis injunctum sit Episcopis, verum etiam aliis, sed MAXIME *Episcopis*, ut qui Ecclesiis præfecti sint.

VI. Quid igitur fiet sanctissimis illis Præsulibus, quos *pro re nata & exigente necessitate aut manum admovisse negociis ad universalis Ecclesiæ regimen spectantibus, aut Episcopalis muneris actus in aliorum etiam diœcesibus exercuisse Febronius* supra indicabat? Repetam quod in *Antifebronio* & dixi, & confirmavi, caritate plerosque, quæ gesserunt, peregisse. *At caritas non operatur, ut validus sit actus, qui defectu jurisdictionis & potestatis foret invalidus, tales autem fuissent multi illorum actuum, quos viri sancti, supplentes aliorum defectus, peregerunt ultra fines propriarum diœcesium, ea de caussa etiam a Ss. Patribus frequenter laudati*. Me igitur *Febronius* compellit,

lit,

lit, ut quæ in priore volumine congesserat ex Ecclesiastica historia ejusmodi exempla, accurate perpendam. Faciam quod in *Antifebronio* non tam neglexi, quam dedita opera prætermisi, ne & inutilem laborem susciperem, & adversarii inscitiam proderem plane singularem. Atque illa quidem exempla duas veluti in classes partiri possumus, quarum prima ordinationes in alienis Ecclesiis peractas, altera lata in caussis fidei, aut Episcoporum judicia continet. Ab his, quæ secundo loco commemoravi, exordiri lubet. *In* Arii Alexandrini *caussa*, inquit *Febronius* (12), Osius Cordubensis, Hispanus *judex & arbiter sedet in Synodo* Alexandrina. Ignorabat scilicet *Febronius*, *Osium* a *Romano* Pontifice *Sylvestro* in *Orientem* turbarum, quæ summam Ecclesiæ perniciem minabantur, caussa legatum missum fuisse (13). At saltem ignorare non debuit, S. *Alexandrum* Antistitem *Alexandrinum* non ea fuisse aut imprudentia, aut imbecillitate, ut exterum Episcopum suo concilio præesse, Canonibus repugnantibus vellet atque illi Concilio, in quo novam, quæ in sua Ecclesia eruperat, *Arii* hæresim damnare constituerat, nisi in *Osio Romani* Pontificis auctoritas fuisset ipsi colenda, ne hæresis illius sectatoribus ansam aut

[12] T. I. *cap.* III. §. I. *n.* 3. *pag.* 160.
(13) Vide *Antifebr.* T. II. *lib.* IV. *cap.* II. *n.* 4. *pag.* 324.

aut ejus criminandi, aut detrahendi Concilio præberet ATHANASIUS (pergit *Febronius*) *in* Tyria (Synodo) *ab* Orientalibus *damnatus*, *ab* Occidentalibus *in* Sardicensi *absolvitur*. Quid tum? An generale Concilium, cujusmodi fuit *Sardicense* [nisi illud mavis *Nicænæ* I. Synodi appendicem quamdam nobilissimam habere] præside *Osio Sylvestri* Legato non poterat *Tyrii* Conciliabuli acta rescindere? nec nisi *Febroniana* Episcoporum auctoritate id efficere poterat? Similia sunt, quæ sequuntur. " CYRILLUS Alexandrinus *in* „ Nestorium *insurrexit*; Petrum Mongum „ Alexandrinum *Præsulem damnavit* Acacius „ Constantinopolitanus ". Insurrexit sane in *Nestorium Cyrillus*, sed caritatis officiis. *Ratus tamen*, inquit ipse in Epistola ad *Cœlestinum* [14], *lapsis manum porrigendam*, *prostratosque ut fratres erigendos esse*; *illum per litteras exhortatus sum*, *ut a prava hujusmodi doctrina abscederet*. Quid heic jurisdictionis? Quum nil profecisset, ad *Ægypti monasteria* [15] *generalem epistolam* scripsit, *ut eorum Monachos in recta fide confirmaret*. Fuerit hic jurisdictionis actus; at *Ægyptus* Patriarchæ *Alexandrino* suberat: quare nihil præter jus a *Cyrillo* actum est *Cyrillus* præterea, quum *Nestorium* in dies obstinatiore animo esse cognosceret, de eo sua ipsius communione

ne

(14) *T.* I. *Epistol. Rom. Pont. edit. Coust. col.* 1087.
(15) *ibid. col.* 1090.

ne privando cogitabat; sed ut *Febronius* hoc ipsum *Cyrilli* factum perpendens ait (16), *hæc omnia fiebant sine superioritatis Ecclesiasticæ usu aut jure*; nec tamen eo *Cyrillus* processit, quin antea ad *Romanum* Pontificem caussam *Nestorii*, suaque in illum consilia referret. Quare ad *Cœlestinum* scribebat (17): *ab illius tamen communione palam & aperte nosmetipsos non prius divellimus, quam hæc pietati tuæ indicaverimus. Digneris igitur nobis declarare, quid tibi videatur, & utrum aliquando cum illo communicare oporteat, an libere denuntiare, neminem cum eo, qui talia sentit, ac docet, communicare.* De *Acacio* quid adtinet dicere? Sunt qui *Mongum* ab *Acacio* numquam fuisse damnatum conijciant (18): sunt qui damnatum adserant, sed *Simplicii* Papæ, qui ejusdem *Acacii* relatione permotus eum in *Romano* Concilio anathemate ferierat, & imitatione, & auctoritate (19). Quid ergo *Febronius* *Mongi* damnationem appellat?

VII. Quæ porro ex ordinationibus profert *Febronius* argumenta novæ inusitatæque rei, sunt multo infirmiora. " Magnum, in-
" quit (20) *Athanasium* ab exilio reducem,
" ne Ecclesia ab *Arianismo* obrueretur, in
" va-

(16) T. I. cap. V. §. 4. n. 2. pag. 301.
(17) l. c. col. 1094.
(18) Vide P. *Bianchi* T. V. P. II. pag. 315.
(19) Adi *Tillemontium* T. XVI. in Acacio artic. XVII.
(20) T. I. pag. 160.

„ variis civitatibus, quas peragrabat, et„ iamsi ad ejus diœcesim minime pertinerent, „ non dubitasse plures ad sacros ordines eve„ here, refert Socrates *Hist. Eccles. lib. II.* „ *cap.* 24. Idem fecit celebris ille *Eusebius* „ *Samosatensis* tempore persecutionis *Arianæ* „ sub *Valente*: *Qui cum multas Ecclesias Pa*„ *storibus carere didicisset, militari habitu in*„ *dutus, & tiara capiti imposita*, Syriam, „ Phœniciam, & Palæstinam *peragravit*, *Præ*„ *sbyteros ordinans, & diaconos, aliosque suffi*„ *ciens Ordines Ecclesiasticos. Quod si quando* „ *doctrina consentientes Episcopos invenisset, et*„ *tiam Pontifices carentibus Ecclesiis præfecit.* „ Ita de eo *Theodoretus lib. IV. cap.* 12. De „ eodem *Eusebio* idem *Theodoretus lib. V. cap.* „ 4. *Magnus* Eusebius *ab exilio reversus* Aca„ cium, *cujus celebris est fama* Beroeæ *ordina*„ *vit Episcopum*; Hierapoli *vero* Theodorum .... Chalcidis *porro* Eusebium, & Cyri *nostræ* „ Isidorum.... *Sed &* Eulogium.... *ab eo*„ *dem ferunt* Edessæ *Pastorem fuisse ordinatum* „ .... *Postremum omnium* Marim *divinus* Eu„ sebius Dolichiæ *creavit Episcopum*. Cum *E*„ *piphanius* simili in casu *Paullinianum*, fra„ trem S. *Hieronymi*, primo quidem diaconum, „ deinde Presbyterum in quodam monasterio, „ extra ipsius diœcesim in *Palæstina* sito, or„ dinasset, hoc ille se jure egisse defendit, „ quod in casu necessitatis quilibet Episcopus „ in qualibet totius Ecclesiæ parte officio suo

„ fungi

„ fungi queat: *Nam etsi*, ait, *singuli Ecclesiarum Episcopi habent sub se Ecclesias, quibus curam videntur impendere, & nemo super alienam mensuram extenditur; tamen præponitur omnibus caritas Christi, in qua nulla simulatio est: nec considerandum, quid factum sit.* Ita potestatis & juris sui Episcopalis exercitium in aliena diœcesi defendit *Epiphanius* ad *Joh. Hierosolimit.*" Ad ordinationes refero quæ de *Chrysostomo Febronius* addit his verbis (21): " *Chrisostomi* curam pro conversione „ hæreticorum & idololatrarum, ad omnes homines & ad plures provincias se se extendentem, late enarrant *Antuerpienses* Hagiographi *T. IV. Septemb. pag.* 256. *seqq. tot.* §. 41. & *pag.* 542. §. 78." Nam præter *Gothorum* Episcopi ordinationem cetera, quæ locis indicatis *Antuerpienses* Hagiographi de sanctissimo Præsule tradunt, quemadmodum ea sunt, quæ pro *Phœniciis* Ecclesiis egit, nihil præseferunt auctoritatis; studii pro catholica fide, atque animarum salute quamplurimum.

VIII. Heic enimvero critica arte opus erat Jurisconsulto *Febronio*. Quæ enim de *Athanasio Socrates* narrat, a *Tillemontio* in dubium revocari scivisset. *Socrates* nempe addit, hasce ordinationes præcipuam novarum in S. *Athanasium* criminationum caussam fuisse; qua de re quum *Athanasius* in *Apologia* sua, ubi persequutionum suarum caussas, vicesque percenset, omnino sileat,

(21) *l. c. pag.* 161.

sileat, non videtur *Socratis* narrationi multum esse fidendum. Scivisset praeterea, ordinationes illas ab *Athanasio* in *Ægypto* peractas fuisse; eas enim post *Athanasii* in *Pelusii* urbem, quæ ex *Syria* proficiscentibus prima *Ægypti* urbs est, ingressum *Socrates* collocat. Porro *Ægyptiorum* saltem Episcoporum ordinationes ad Patriarchicum *Alexandrinorum* Antistitum jus pertinebant; quid igitur ex *Febronianæ* jurisdictionis, non ex propriæ auctoritatis usu *Athanasius* fecisset? nisi forte quis *Athanasium* contra Canones ea ratione egisse contenderit, quod absque Metropolitanorum adprobatione aliquos ordinaverit. Atque id quidem criminandi *Athanasii* caussa esse potuit; *Febroniana* tamen ad id jurisdictione opus non habuit, quum legitima de caussa, & Fidei rebus hæc exigentibus dispensare in Canonum decretis, Patriarchæ licuerit. Quid vero de *Eusebio Samosateno* dicemus? *Valesius* (22) ea omnia opinatur, quum sint contraria legibus Ecclesiasticis, extra ordinem gesta esse ab *Eusebio Samosatensi*, divino spiritu ad hæc eum impellente, ut *Arrianorum* furori obsisteret. Verum dubio procul *Arriani*, si *Eusebius* Ecclesiæ Canones tam aperte violasset, non divini spiritus impulsui, sed *Eusebii* vitio id tribuentes, quo graviore in eum odio incendebantur, eo majore propterea strepitu in eum insurrexissent. Quod quum factum non constet, nihil

hil

(22) *in notis ad lib.* IV. *Theodor. cap.* 13. (ita enim scribendum a *Febronio* fuerat, non *cap.* 12)

hil ab illo adversus Canones gestum longe verosimillimum est, sive quod, ut doctissimus *Baronius* existimat (23) *Antiocheni* Concilii jussu *Eusebius* eos ordinarit Episcopos, sive quod, ut *Tillemontius* putat (24), ordinasse illos *Eusebius* dictus a *Theodoreto* fuerit, non quia ipse eos revera consecrarit Episcopos, sed quia & ejus auctoritate electi fuerint, & ipse illorum ordinationi cum iis, ad quos ex Canonum præscripto pertinebat, interfuerit, ad eum plane modum, quo eumdem *Eusebium* auctorem fuisse scimus, ut S. *Basilius* ad Episcopatum efferretur, & hujus adfuit consecrationi. Ad *Epiphanium* quod spectat cur ea non legit *Febronius*, quæ hæreticis eamdem *Paullini ani* ab eo factam ordinationem objicientibus respondit *Natalis Alexander* (25)? Didicisset, *Epiphanium* nihil adversus *Johannis Hierosolymitani* jura peccasse; nam Monasterium in quo *Paullinianus* degebat, a *Johannis* auctoritate immune erat. Quare quidquid ab *Epiphanio* tunc actum fuit, caritas erga Monachos extorsit. Testem hujusce rei habeo luculentissimum ipsum *Epiphanium* in ea, quam *Febronius* indicat, ad *Johannem* epistola. " Nihil, *inquit*, tibi no-
„ cuimus, nihil injuriæ fecimus, nec quidquam
„ violenter extorsimus. In Monasterio Fratrum
„ & Fratrum Peregrinorum, *qui Provinciæ nihil*
„ *tuæ deberent*, & propter nostram parvitatem,
„ & litteras quas ad eos crebro direximus, com-
„ mu-

(23) *Ad ann.* 377. §. 53.
(24) T. VIII. *in Euseb. Samos. artic.* IX.
(25) *Diss. IV. ad hist. Eccles. sæc.* I. §. IV. *n.* 6.

„ munionis quoque tuæ cœperunt habere discor-
„ diam, ne viderentur quadam duritia & con-
„ scientia nostra antiquæ Fidei Viri, ab Ecclesia
„ separari, ordinavimus Diaconum; & postquam
„ ministravit, rursum Presbyterum. Super quo
„ debueras gratulari, intelligens, quod ob Dei
„ timorem hoc sumus facere compulsi: maxime
„ quum nulla sit diversitas in Sacerdotio Dei, &
„ ubi utilitati Dei providetur". Tum continenter adiicit, quæ *Febronius* recitat; atque in illis, saltem si ea *Febronius* animadvertisset: *tamen præponitur omnibus* CARITAS *Christi*, non de jurisdictione, sed de caritate agi comperisset. *Chrisostomus* superest; sed ne ejus quidem exemplum *Febronium* juvat. *Gothorum* Episcoporum creavit *Chrysostomus*; sed numquid aliena a *Constantinopolitana* dici a sano quopiam *Gothorum* Ecclesia potest, quæ nulla erat? Tunc scilicet universa *Gothorum* seu *Scytharum* ad *Istrum* regio ethnicis erat superstitionibus implicata. Amplificandæ apud illos Christianæ Religionis studio inflammatus *Chrysostomus Gothis* quorum pauci *Constantinopoli* nostris mysteriis fuerant initiati, *Unilam* dedit Episcopum, *Gothum* & ipsum quemadmodum verosimili sane coniectura Cl. *Stiltingius* arguit, ut ad suos ille properans ab idolorum cultu gentem illam revocaret. Ubi heic jurisdictio *Chrysostomi* in alienas diœceses ex *illimitata* quadam in universam Ecclesiam potestate? Quamobrem qui nam erunt *muli illorum actuum*, *quos viri Sancti*, *supplentes aliorum defe-*

ctus

ctus, peregerunt ultra fines propriarum diœcesium, defectu jurisdictionis, & potestatis futuri invalidi? Non ordinationes, quæ & jure peractæ sunt, ut vidimus, & si absque jurisdictione peractæ fuissent, *illicitæ* quidem habendæ essent, non invalidæ. Non Synodorum judicia, atque Episcoporum, quæ commemoravimus, in hæreticos agendi ratio; nihil enim heic præter regulam actum est. Cedo ergo ejusmodi *actus*, unde Episcopos arguas in alienas diœceses sua legitime usos jurisdictione fuisse?

IX. Sed *Febronius* quod frustra ex Ecclesiastica historia sibi adcersivit, in Novi Testamenti libris præsidium quærit; sua tamen spe fallitur. Quid enim levius, quid infirmius? quam quod in præfatione ait (26): " ideo S. *Paullus* Episcopatum, & jus ejus atque officium, quale erat a Christo institutum, considerans non dixit, Spiritum Sanctum posuisse Episcopos ad regendas *Ecclesias*, sed *regere* ECCLESIAM *Dei*. Atque ita non monuit Episcopos, ut quisque eorum solum attendat parti gregis, qui sibi obveniret juxta divisionem diœcesium, ex divina Apostolorum prudentia jam cœptam, sed ut universo gregi invigilent: *Attendite vobis*, *&* UNIVERSO GREGI ". Itane? Hæc *Paullus*? Nec veretur *Febronius* ipsa Apostoli, atque adeo Spiritus Sancti verba obtruncare? Integram *Paulli* sententiam recitemus (27): *attendite vobis & universo gregi*, IN QUO *vos Spiritus Sanctus posuit*

(26) T. II. *præf. litt. b.*
(27) *Act. XX. 28.*

fuit Episcopos regere Ecclesiam Dei. Quam diversa hæc sunt! non universo gregi, seu universæ Ecclesiæ Spiritus Sanctus præposuit Episcopos, sed omni illi gregi, *in quo* Episcopatus partem nacti sunt; quod paullo aliter *Petrus* his verbis expressit (28): *Pascite*, QUI IN VOBIS EST, *gregem Dei*. Hæc illa *portio gregis est*, *singulis Pastoribus adscripta*, de qua *Cyprianum* loquentem supra audivimus, non universa Ecclesia, quod *Febronius* inconsiderato ausu comminiscitur. Singulis nempe Episcopis territorium suum ab Ecclesia adsignatur, olim *Parœcia*, nunc passim *diœcesis* appellatum; non utique lapides, aut ager, sed homines, qui ibi sunt, seu oves Christi eo in loco pascendæ; Harumque omnium cura a Spiritu Sancto singulis per Ecclesiam concredita est, nisi si Ecclesiæ aliquas fortasse libuerit ab eorum regimine æquissimis de caussis eximere, cujusmodi pluribus in locis Monachi ab antiquissimis Christianæ æræ temporibus fuerunt, & nunc sunt Regularium plerique. Id unum *Paullus* docuit, atque illius sententiam aliter explicare idem est, quod eam turpiter corrumpere ac depravare. At *Ecclesiam Dei Paullus* dixit, non *Ecclesias Dei*. Ac rectissime dixit, qui unam potissimum nobis inculcare Ecclesiam voluit, si enim *Ecclesias Dei* nominasset, dissociare illas a se invicem videri potuisset. Nec pluribus opus est ad hasce refellendas sive ineptias, sive fallacias.

Finis Tomi primi.

(28) I. *Petr.* V. 4.

ANTIFEBO-
NIUS
VINDICATUS.
PARS. 1.

